

4° Lurg 145.

2591

VETUS
MISSALE
ROMANUM

Præfationibus, & Notis illustratum

CURA, ET STUDIO

NICOLAI ANTONELLI

S. R. ECCLESIAE CARDINALIS

SECUNDA EDITIO.

ROMÆ MDCCLVI.

SUMPTIBUS VENANTII MONALDINI
BIBLIOPOLÆ IN VIA CURSUS.

SUPERIORUM PERMISSU.

MISSALE

ROMANUM

Presbiteribus, & Monachis

MONACENSIS

NICOLAI ANTONELLI

S. R. ECCLESIE CARDINALE

SECUNDA EDITIO.

ROMANUS MISSALIS

SUMPTIBUS VENANTII MONASTRII

BIBLIOTHECAE IN VIA CURSUS.

MDCCCXXXV

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
BENEDICTO XIV.
PONT. OPT. MAX.

*UÆ duæ res in Te ma-
ximè elucent, BEATISSI-
ME PATER, eximia scilicet doctrina, ac
singularis humanitas, quarum altera
universi Orbis admirationem, amorem*

*altera jam diu Tibi conciliavit, eæ mi-
hi incredibilem ad SANCTITATIS TUÆ pedes
accedendi alacritatem attulerunt. Do-
ctrinam enim Tuam contemplatus ne-
quaquam vereor, ne non libenter ac cu-
pide veterem hunc almæ Lateranensis
Basilicæ Missalem codicem nuperrimè è
tenebris erutum sis excepturus; cum is
sive antiquitas spectetur, sive argumen-
ti præstantia, satis habeat, quo Doctis-
simo omnium Pontifici commendetur.
Cum vero ad humanitatem Tuam ocu-
los animumque converti, tum certissi-
mam in spem erigor, fore ut uberes
ad illum accessiones, quamvis opus a-
lienum*

lienum sit, per me oblatae accidant Ti-
bi gratissimae; cum praesertim in his fa-
cile possis pietatem & eruditionem Cl.
Praesulis Nicolai Antonelli, a Te ipso
mihi saepe laudati, novo documento re-
cognoscere, quem in mea Thesauri Li-
turgici Collectione annumeratum jam
diu gloriator illis Viris dignitate, & scien-
tia clarissimis, quorum plurimos... Co-
dices, & Dissertationes transmittendo...
benevolentissimos nobis, magno lite-
rariae Reipublicae bono experti sumus:
id quod satis testatum volui in Metho-
do Scholae Sacrorum Rituum Apostoli-
cis Tuis literis mirifice decorata in nu-
perri-

perrima Ritualis Romani editione.
Cum itaque, PATER BEATISSIME, pro Tua
præstanti natura, atque Doctrina ita
sis animo comparatus, fidenter audet
nostrum hoc Thesauri Liturgici volumen
in Tuum conspectum venire, Tuumque
multò amplissimum præsidium sibi polli-
ceri. Peccarem in publicas utilitates, si
longiori oratione adeo frequenter uterer
apud Principem, cui est omnium Christi
Ecclesiarum Vicaria cura commissa; qui-
que unus omnibus sese, posthabitis re-
rum ac commodorum suorum reliquis
curis, impendit. Extremum igitur il-
lud erit, ut Deum Optimum Maximum
eni-

*enixe (id, quod nunquam facere desisto)
summisque precibus rogem, ut quoniam
in Te tantam virtutem, tam egregiam,
tam singularem esse voluit, Te etiam
universæ Ecclesiæ bono incolumem quam
diutissimè tueatur; a Teque supplex pe-
tam, mihi ut Apostolicæ Benedictionis
Tuæ Divinum munus, quæ Tua beni-
gnitas est, impertiri velis.*

exine (id. quod nunquam facere desisto)
summiſſe precibus rogam, ut quoriam
in Te tantam virtutem, tam egregiam,
tam ſingularem eſſe voluit, Te etiam
univerſe Eccleſie bono inolumen quam
diſtinctum tueatur; a Teque ſubplex be-
nam, mihi ut Apoſtolice Benedictionis
Tue Divinum munus, que Tue boni-
gritas eſt, impetiri velis.

ſummiſſe precibus rogam, ut quoriam
in Te tantam virtutem, tam egregiam,
tam ſingularem eſſe voluit, Te etiam
univerſe Eccleſie bono inolumen quam
diſtinctum tueatur; a Teque ſubplex be-
nam, mihi ut Apoſtolice Benedictionis
Tue Divinum munus, que Tue boni-
gritas eſt, impetiri velis.

Ad Eminentiss. & Reverendiss.

PRINCIPEM
NERIUM
S. R. E. CARDINALEM
CORSINUM
PRÆFATIO.

UM a Cl. Viro, ac spectatissimo Præ-
fule NICOLAO ANTONELLO humanissi-
me impetraverim, ut quo novæ re-
rum Liturgicarum collectionis, quam
jam ante aliquot annos Litterariæ Rei-
publicæ pollicitus sum, splendidiora
essent initia, Vetus Basilicæ Lateranensis Missalis Co-
dex, tamdiu a Litteratis hominibus expetitus, atque
ab ipso, ubicumque res postularet, summa eruditione
illustratus, a me publici juris fieret, haud diu anceps
fui quis in hoc splendore Urbis in hac tanta summorum
virorum copia deligendus esset vir princeps, cujus po-
tissimum auspiciis antiquum hoc splendidissimumque
Christianæ Religionis monumentum in lucem emittere-
tur. Statim enim, & quidem pluribus de causis iis-
demque gravissimis apud me statui, nulli magis, quam
b Tibi

Tibi CARDINALIS AMPLISSIME opus istud deberi . Cum enim me illius laudi pro virili consulere æquum esset , è cujus eruditissimis laboribus non mediocris Thesauro nostro Liturgico splendor accesserat , me aliquo modo huic muneri facturum satis putavi , si Mæcenatem hujusmodi delegissem , qui pro suo judicio , pro assidua cum litteratis hominibus consuetudine , vehementique in litteris studio æquus æstimare posset Clar. Auctoris summam diligentiam , & exquisitissimam ejus critice , omnigenamque eruditionem meritis laudibus commendare . Quæ quidem virtutes quamquam ita passim eluceant in hoc opere , & nihil necesse sit me illas singillatim persequi ; nihilominus Tibi CARDINALIS AMPLISSIME non ingratum fore arbitror, si nonnulla, quæ summa commendatione digna semper mihi visa sunt , quam brevissime complectar .

Cum itaque Auctor aprime sciret , ab eo , qui antiquos Codices , ac præcipue illos , in quibus Sacrorum mysteriorum vetus disciplina ratioque continetur , inlustrandos suscipit, tria vulgo eruditissimos homines , ac profanæ sacræque antiquitatis cupidos requirere solere , ut scilicet voluminis antiquitatem , quam accuratissime fieri potest , definiat statuaturque , ut usus doceat, ut mores , cæremonias , ritus , siqui forte occurrunt a nostra consuetudine abhorrentes , explicet atque expediat . In hæc potissimum animum intendit suum , atque ita intendit , ut mirum profecto sit , hominem privatis publicisque muneribus distractum tantam diligentiam

cum

cum summa rerum cognitione conjunctam afferre potuisse, quanta ne in summo quidem otio expectari posse videbatur. Ut enim omittam eas curas, quas suscipit, ut Archivo Castri S. Angeli, & Typographiæ linguarum Orientalium Congregationis de Propaganda Fide, quibus præest, operam navet suam, ut Pontificii Bullarii editionem promoveat, primam ex quatuor Academiis in Quirinali a SS. D. N. institutis diligentissime moderetur; illa utique, quæ maximi momenti sunt munia, nempe Sacri Collegii, & Consistorii Pontificii, & Congregationis Consistorialis, & alterius super Libris Ecclesiasticis, & Ritibus Orientalibus præpositæ, quibus est a Secretis, satis essent, ut totum hominem occuparent. Neque inter hæc, pietatis officia, & in Lateranensi Basilica (cujus etiam Archivum curat) statis diebus assiduitatem unquam omittit. Superfunt quidem Clarissimo Viro, ut ad privatum studium incumbat, horæ non paucæ, ut illis, qui tempus non terunt, accidere solet; judicio autem non dicam meo (quamquam me non inficior in hisce studiis mediocriter esse versatum) sed præstantissimorum virorum, qui de hujusmodi rebus ferre sententiam cum dignitate possunt, doctissimus Præsul tam prudenter, & ingeniosè ea omnia, quæ discutienda suscipit, ad trutinam revocat, & expendit, ut nihil excogitari solidiùs, nihil accuratius posse videatur; ac mihi quidem elegantissimas hæc Elucubrationes sæpius legenti illud accidit sane mirum, ut in nullam Cl. Auctoris opinionem in-

ciderim, quæ mihi aliqua ratione debilitari, frangique posse videretur, è contrario non pauca mihi veluti sponte sua se obtulerint, quæ, siquid necesse esset, ad confirmandam Auctoris mentem, inservirent.

Cujus rei ut aliquot exempla in medium proferam, ad solidissimas conjecturas è quibus Cl. Auctor colligit Missalem hunc Codicem S. Benedicti Monachis usui fuisse, aliquid momenti addere mihi videntur orationes illæ, quæ (pag. 192.) perleguntur. Ibi enim *exempla obedientiæ* proponuntur, quæ Sanctus Benedictus alumniis suis ad imitandum præbuit; idemque ibidem *Pater Venerabilis* appellatur, ejusque interventiones *Paternæ* dicuntur; quæ omnia cum familiam Religiosam a Divo Benedicto institutam videntur innuere, tum hunc Codicem ad ipsos Divi Benedicti clientes pertinuisse confirmant. Ita porro, ad hujus Codicis antiquitatem, quod attinet Cl. Auctoris sententia, qua statuit Missalem hunc librum XI. sæculo desinente, vel certe ineunte XII. descriptum fuisse, confirmari ulterius posse mihi videtur ex ipsomet Ritu benedicendi *uvæ*, quem, tum cum hic Codex descriptus fuit, adhuc obtinuisse, & quidem absoluto Canone, & priusquam Oratio Dominica recitaretur, adhibitum esse, apertissime constat ex precatiuncula illa, quæ in nostro Codice VIII. Idus Sextiles adhibetur = *Benedic Domine hos fructus uvæ novos, quos tu Domine rore cælesti, & inundantia pluviarum, & temporum serenitate, atque tranquillitate ad maturitatem perducere dignatus es* = Ritus autem

autem hunc antiquissimum fuisse, satis testimonio esse possunt Sacramentarium Gregorianum editum a Menardo tom. III. Operum Divi Gregorii per Patres Maurinos, & vetus Missa Rataldi Abbatis apud eosdem pag. 245., ut Valafridum Strabonem de Rit. cap. 18., ac Christianum Lupum tom. 3. Dissert. de VIII. Synodo pag. 345. edit. Venetæ silentio præteream.

Et vero Codicem hunc descriptum fuisse ante Pontificatum Innocentii III., qui ab anno 1198. ad 1216. Orbi Christiano præfuit, luculentissima suppetunt argumenta, & vetustissima ex oratione Secreta S. Leonis, quæ in nostro Codice continetur pag. 228. eisdem verbis concepta, ac in Gregoriano Menardi Sacramentario, nimirum = *Animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio* = quæ verba sane jam sublata fuisse, sedente Innocentio III., vel ex ipsa Decretalium Collectione, cuique perspectum esse potest. Interrogatus enim hac super re ab Archiepiscopo Lugdunensi Summus Pontifex Innocentius III. = *Fraternitas tua* (inquit cap. cum Marthæ, de celebratione Missarum §. finali) *requisivit, quare fuerit mutatum, quod in Secreta Beati Leonis secundum antiquiores Codices continetur, sic videlicet* = *Annue nobis Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio* = *cum in modernis Sacramentariis habeatur* = *Annue nobis, quæsumus Domine, ut intercessione Beati Leonis hæc nobis profit oblatio* = *super quo respondemus, quod cum Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre,*
idem

idem ex ratione consimili de aliis Sanctis sentiendum &c.

Quanquam si verissima laus est incorrupta vox bene judicantium de excellenti virtute, quod ad hujus Cl. Viri commendationem dici honorificentius potest, quam quod & magno Patruo Tuo CLEMENTI XII. & Tibi ipsi probatus semper fuerit, ac summis etiam beneficiis cumulatus: quæ quidem beneficia a Vobis in ipsum munificentissime collata ita passim commemorat, ac crebris usurpat sermonibus, ut quantus ipse est, vestro munere esse videatur.

Sed ut unde digressa est, jam redeat oratio nostra; tanta Cl. Auctoris, ac tam singularis diligentia, eruditio, doctrina exitus optatissimos habitura mihi videbatur, si in tuo veluti sinu conquiesceret, seque a Te, CARDINALIS AMPLISSIME, merita laudum commendatione auctam, exornatamque intelligeret: a te inquam, qui quanti litteras facias, nullo non tempore, neque obscure significasti, qui litteratos homines summa humanitate complecteris, atque auctoritate, munificentia, patrocinio, ad præclara studia nunquam non excitas, qui denique ne quid deesset, quo voluntatem hanc tuam declarares, tuam clarissimam domum, elegantissimosque hortos, Quirinorum Academiae Musis, cæterisque nobilioribus scientiis patere voluisti. Quapropter neminem extitutum puto, qui non judicet, me pro viribus Cl. Auctoris laudi consuluisse, meque illi gratissimum præbuisse, cum elegantissimas ipsius Lucubrationes tibi inscribendas putarim.

Præ-

Præterea cum jam diu vehementer optassem, ut aliquod meæ erga te observantiæ gratique animi testimonium extaret, quo præsentibus posterisque palam facerem, quantum Corfinæ Genti debeat Lusitania tum propter immortalia Pontificis Optimi CLEMENTIS XII. in nos merita, tum propter tua, qui Lusitanici Imperii apud hanc Apostolicam Sedem summa fide, studio, benevolentia patronum agis, nulla profecto mihi opportunior exhiberi potuit occasio, quam hæc fuit, ut voti compos felicius aliquando fierem. Cum enim hic Codex, sive argumenti dignitas, atque præstantia, sive additamenta spectentur, quibus a Cl. ANTONELLO auctus est ornatufque, immortalitatem sibi spondere jure optimo possit; non dubito, quin etiam tuorum erga nos ingentium meritorum, ac Lusitaniæ totius, meæque cum primis erga te observantiæ, gratique animi memoriam sit ad posteritatem quam diutissime propagaturus; non semel enim tuis felicissimis auspiciis, ac præfenti, atque perspecta omnibus tua erga me benevolentia frui licuit, cum binis disputationibus a me de re Liturgica habitis, quarum alteram Joanni V., alteram Josepho I. Regibus Fidelissimis consecraveram, tanta majestate, tam frequenti nobilissimorum Præfulum comitatu interfuisti.

Quamquam etiam si hujusmodi causæ mihi non adfuissent, locus tamen ipse, unde primum è tenebris, ac situ in apertam lucem prodiit Missalis hic Codex, te mihi potissimum operis hujus patronum designare
vide-

videbatur : quod jam Cl. Asserianus tom. IV. Collectionis suæ de nostro Codice observavit : = Cum primum, (Te ita alloquitur) mihi proposui sub BENEDICTI PAPÆ XIV. auspiciis publici Juris facere Codicem Liturgicum Ecclesiæ universæ, statim in animum induxi meum aliquam ejusdem Codicis partem nomini tuo inscribere ; atque eam maxime in qua contineretur Codex Missalis antiquus Lateranensis Basilicæ, cujus Archipresbyter ipsam tot nominibus Corsinæ Genti addictam, tanta cum EMINENTIÆ TUÆ commendatione moderaris & illustras ; verum cum Codicem illum tibi nuncupandum ad hanc usque diem habere mihi non licuerit &c. = Tu profecto, PRINCEPS EMINENTISSIME, primus in mentem venis, cum de Basilicæ Lateranensis gloria disceptatur ; quis enim hanc omnium Urbis, & Orbis Ecclesiarum Matrem ac principem intueatur, cui non simul splendidissima Corsinæ Gentis decora, sanctitas, munificentia, liberalitas, egregia pietas, summa religio animis obversentur. Ac religio quidem, quæ in ANDREA CORSINO fuit certe maxima, in Patruo tuo Pontifice Optimo Maximo CLEMENTE XII. non mediocris vel in ipso Lateranensis Templi aditu nobis occurrit. Hic enim horum alteri splendidissimum Sacellum, alteri nobilissimum Mausolæum constitutum est. Munificentia vero, ac liberalitas summo Principe digna vel ex ipsa Templi fronte innotescit, ac prætereuntium oculos clarissima luce perstringit. Egregia denique pietas, ac Religio vel in te maxime elucet, qui cum
pri-

primam post Urbis Episcopum in eadem Lateranensi Ecclesia dignitatem obtineas, sanctissimo gravissimoque munere tam præclare defungeris, ut omnium in oculis sis, omnes te suspiciant, atque admirentur; omnium studiis tua summa virtus celebretur. Itaque noster hic Codex, qui antiquitus Lateranensi Ecclesiæ usui fuerat, in tuos sinus convolare, tuoque clarissimo nomine cohonestari propemodum gestiebat, ac profecto non aliunde ipsi cum primum in lucem emitteretur, quærenda erant vel præsidia, vel ornamenta, quam ab eo, qui ipsum Lateranense Templum tot nominibus nobilitaverat.

Vides profecto, atque intelligis PRINCEPS EMINENTISSIME, quot quantæque mihi adfuerint causæ, cur vetustissimum hunc Codicem tibi inscribendum existimaverim; tamen nondum illam attigi, quæ vel sola tantum momenti apud me habuit, ut etiamsi cæteræ defuissent, tamen in suscepta sententia permansissem. Deligendus enim erat mihi vir summus, qui ad pedes BENEDICTI XIV. de Cl. ANTONELLO, de me ipso, de Lusitania tota, denique de rebus Liturgicis optime meriti volumen hoc sisteret, illique Pontificis vere Maximi, Optimique Principis studium, atque existimationem conciliare facile posset. Quod quidem non dubito, quia Tu propter tua erga Sedem Apostolicam præclara merita sis facillime consequuturus. Quæ quidem in præsentia non commemorabo, ne longius, quam par est, nostra protrahatur oratio; aut etiam modestiæ tuæ

molestior accidat , præsertim cum ita in omnium oculis , atque ore versentur , ut commendatione nostra nihil prorsus indigeant . Id tantum brevissime dicam , quod cum maximum sit , tum fortasse mirum , atque inauditum videri potest , Corfiniæ scilicet Gentis ita proprium esse de hac Apostolica Sede benemereri , ut propterea legamus quadringentis ferme ab hinc annis huic eidem Genti a Summis Pontificibus summa tributa fuisse beneficia . Cum enim Gregorius XI. anno 1376. (ut legere est apud Pagium in ejus vita , & in eo anno apud Zovium , Rainaldum , & plerosque Ecclesiasticæ Historiæ Scriptores) Florentinorum fortunas diripientium voluntati , corpora servituti subjecisset , quod illi anno superiore nulla justa causa in ditionem Pontificiam impetum fecissent , Pontificiasque Provincias submissis militaribus signis , copiisque suppeditatis ad rebellionem concitassent , denique in viros Ecclesiasticos passim crudelissime se gessissent , duobus cavuit Nobilibus Viris Joanni , & Philippo de Corfinis , ac Pontificiis diplomatibus illorum vitam , libertatem , fortunas omnes salvas esse jussit ; testatus se id tribuere egregiis eorumdem , totiusque familiæ suæ , ac germani eorum Fratris Petri Episcopi Portuensis erga Summos Pontifices , ac Sedem Apostolicam meritis . Verum enim vero tibi non ingratum fore arbitror , si hic ipsissima Gregorii XI. Pontificis Maximi diplomata subjiciam (nondum enim , quod sciam , typis excusa sunt) ex quibus duo manifestissime constabunt , antiquissima
sci-

scilicet familiæ tuæ nobilitas, & summum majorum
tuorum, a quibus fane nihil descivisti, erga Summos
Pontifices, Sedemque Apostolicam studium.

EX LIBRO II.

Litterarum Apostolicarum

GREGORII PAPÆ XI.

*Dilecto Filio Nobili Viro Joanni de Corsinis
Domicello Florentino salutem, &
Apostolicam Benedictionem.*

*Inceræ devotionis affectus, quem ad Nos,
& Romanam geris Ecclesiam, promere-
tur, ut te favore specialis gratiæ prose-
quamur: Nos siquidem attendentes gra-
ves excessus, ac nefanda opera, & scele-
ra, quæ impii Florentini contra Nos, & Sanctam Roma-
nam Ecclesiam matrem cunctorum Christi Fidelium, &
Magistram, & etiam contra Rempublicam, quorum etiam
aliqua hæresim, & Hereticorum fautoriam sapere digno-
scuntur, perpetraverant, & quotidie perpetrare nullatenus
verebantur, adversus ipsos Florentinos, ac alios de eorum
Comitatu, & Districtu, ac de Comitatibus, Terris, Castris,
& Locis ipsis Florentinis, etiam de facto subiectis certos
processus de Fratrum Nostrorum consilio fecimus, graves,*

et varias sententias, atque pœnas continentēs, et inter cæ-
tera quorumcumque Florentinorum ubicumque consistentium
bona mobilia, et immobilia de eorundem Fratrum nostro-
rum consilio confiscavimus, et personas ipsorum omnium,
et singulorum exposuimus fidelibus, ut capientium fiant
servi, et bona eorum mobilia, et immobilia quibuscumque
fidelibus occupanda. Nos igitur considerantes grata ser-
vitia per te, et tuos Nobis, et Romanæ Ecclesiæ hætenus
impensa, et propter eas, et etiam consideratione Venera-
bilis Fratris nostri Petri Episcopi Portuensis, qui ejusdem
Romanæ Ecclesiæ magnum, et honorabile membrum existit,
cujusque Germanus existis; Volentes personam tuam Nobis
peramabilem prosequi favore gratiæ specialis, volumus,
et Tibi motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro Te
Nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de nostra
mera liberalitate, auctoritate Apostolica concedimus, quod
pœnis, et sententiis in prædictis contentis processibus, etiam
quoad personam, et bona mobilia, et etiam immobilia tua
non subjaceas, nec eis ligeris quoquo modo, quodque ubi-
cumque, extra tamen Civitatem, et Diocesim, et Comita-
tum Florentinum, ac Civitates, Terras, et loca prædictis
Florentinis etiam de facto subiecta restare, et morari pos-
sis, præmissasque sententias, et pœnas quoad Te, et præ-
dicta bona tua relaxamus, sive tollimus, per præsentem
districtius inhibentes quibuscumque personis, ne Te, seu bona
tua occasione prædictorum processuum capere, occupare, seu
quomodolibet molestare, sive perturbare præsumant, et si
secus fieret, id irritum, et inane.

Nulli

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ voluntatis, concessionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum apud Villam Novam Avenionen. Kal. Maji Pontificatus Nostri Anno Sexto.

Dilecto Filio Nobili Viro Philippo de Corsinis
Domicello Florentino Legum Doctori
salutem, & Apostolicam
Benedictionem.

Inceræ devotionis affectus, quem ad Nos, & Romanam geris Ecclesiam promeretur, ut Te favore specialis gratiæ prosequamur. Dudum siquidem attendentes graves excessus &c. sequitur ut in primo Brevi.

Datum apud Villam Novam Avenionen. Diæcesis Undecimo Kal. Julii, Pontificatus Nostri Anno Sexto.

Sumptum ex Libro tertio diverforum, qui extat in Archivo Castri Sancti Angeli, collatum concordat. In quorum &c. 24. Decembris 1736.

N. Antonellus ejusdem Archivi Præfectus.

APPROBATIO.

Ntiquum Missale Romanum è blattis, tineisque feliciter vindicatum, elaborata Præfatione, selectisque adnotationibus illustratum ab eruditissimo Præsule NICOLAO ANTONELLO, demandante S. P. A. Magistro, & legi, & expendi. Quum autem opus omnino totum eò collineet, ut Catholicæ Fidei enutriendæ, Christianæque pietati confovendæ nimium quantum deservire valeat, nihil profecto inter legendum occurrit, quod prælo typisque non perquàm dignum existimem. Judicium haud absimile ferendum duco de duabus ejusdem Clarissimi Auctoris Operi adjectis dissertationibus, quarum in una Ritus Caput Romani Pontificis Feria IV. in Capite jejunii cineribus minime conspergendi, enucleate discutitur. In altera de Commemoratione Romani Pontificis, dum Sacra res agitur, facienda fuse nervoseque disputatur. Romæ ex Ædibus Sanctæ Mariæ ad Montes die 30. Maji 1751.

*Thomas Sergius Piorum Operariorum Sanctæ Romanæ
Inquisitionis Consultor.*

Rei

APPROBATIO.

Ei Liturgicæ feliciter augendæ, probatisque Romanæ Ecclesiæ ritibus illustrandis opportunissimum sane erit Vetus Missale Romanum præfatione, Notis, ac duplici elaboratissima Dissertatione adauctum à Reverendissimo, & doctissimo Præsule NICOLAO ANTONELLO: Quumque præterea in eo legendo, & expendendo, jussu Reverendissimi Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri, omnia exarata repererim adamussim veræ Religionis, solidæque Pietatis, bono publico consultum iri profecto censeo, si publica luce donetur Opus excipiendum non minori commendatione, quàm alia Clarissimi Auctoris, quæ leguntur, & profunt. Romæ ex Tyrocinio S. Andreae ad Montem Quirinalem 8. Septembris 1752.

Fabius Danzetta Societatis Jesu.

IMPRIMATUR

**Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Aposto-
lici Mag.**

*F. Maria de Rubeis Patriarcha Constantinopolitanus
Vicesgerens.*

IMPRIMATUR

**Fr. Joseph Augustinus Orsi Ordinis Prædicatorum,
Sacri Palatii Apostolici Magister.**

BENE MERERI de Ecclesia Quanta in eden-
dis Liturgicis
libris utilitas
sit.
 Catholica, qui veteres Li-
 turgicos libros in lucem
 proferunt, unanimis est
 Doctorum hominum sen-
 tentia; inde enim refel-
 luntur maledicta, & convicia hæretico-
 rum hominum, qui venerandos æque ac
 vetustos Ecclesiæ ritus, Sacras vestes, San-
 ctasque preces, veluti otiosorum homi-
 num inventa, & in vulgus recens inve-
 cta, veluti nuperos anilis superstitionis,
 timidorumque animorum foetus impie
 traducunt, atque exagitant. His enim
 Sacris Codicibus, tanquam locupletissi-
 mis testibus manifestum, apertumque
 omnibus fit, quæ nunc Sancta servat Ec-
 clesia, si pauca quædam minimi momen-
 ti excipias, ab antiquis Christianæ Fidei
 tem-

temporibus apud Catholicos in more, ac consuetudine fuisse: neque novas res superioribus sæculis in Ecclesia Catholica excogitatas, & inductas fuisse; sed quæ vetusta erant, eos improbitate sua evertere, atque innovare tentasse, susque, deque omnia, si fieri posset, turbare, miscere, ac confundere conatos esse, ut terrimam errorum suorum, mendaciorumque mercem ingererent, & pestiferarum suarum novitatum colluviem, veluti offusa fidelium oculis densissima caligine, si fas esset, occulerent. Sed nemini id mirum esse debet. Nam solemne semper ac in more fuit eorum omnium, qui Catholicæ Religioni bellum indicare ausi sunt, nefarium aliquid adversus veneranda Christianæ Religionis Sacra, vel ejus Altaria, Ecclesias, & ornamenta aggredi ac moliri; donec ad novissima tempora ventum est, quibus nefandi scelestique homines Eucharisticum Sacrificium, ejusque sacrosanctos ritus, vasa, vestes, ac libros, omnemque sacram suppellectilem penitus abolere aggressi

gressi sunt. Quod sane cuique, qui spatium præteriti temporis respicere, & memoriam nascentis Ecclesiæ velit recordari ultimam, inde usque repetenti manifestum erit. Verum enim quemadmodum veteribus accidit, ita etiam recentiores hæresum inventores infelici eventu adversus Ecclesiam, contra quam portas inferi non prævalituras Deus promisit, pugnarunt; & flagitiosis suis conatibus nihil aliud egerunt, nisi ut Novatorum nomen, quod aliis calumniose, ac falso impingere volebant, sibi merito compararent. Ad hæc præterea accedit, quod neque ludum ludere, neque oleum, operamque perdere censendi sunt, qui in antiquis eruendis orationibus, & publicarum precum formulis è tenebris vetustatis educendis studium suum, ac diligentiam collocant; si hac in re æquum est sequi iudicium, auctoritatemque veterum Catholicæ Ecclesiæ magistrorum, quæ in antiquissimis de Gratia Dei Capitulis expressa legitur. In his enim post Apostolicæ Sedis Sanctiones secundus

Sanctissimo Pontifici Cælestino I. tribui solent.

quodammodo locus in rebus Fidei statu-
endis obsecrationum Sacerdotalium Sa-
cramentis tribuitur his verbis : *Præter
has autem Beatissima & Apostolica Sedis
inviolabiles sanctiones, quibus nos piissi-
mi Patres, pestifera novitatis elatione de-
jecta, & bonæ voluntatis exordia, & in-
crementa probabilium studiorum, & in
eis usque in finem perseverantiam ad Chri-
sti gratiam referre docuerunt, obsecratio-
num quoque Sacerdotalium Sacramenta
respiciamus, quæ ab Apostolis tradita in
toto mundo, atque in omni Ecclesia Ca-
tholica uniformiter celebrantur, ut legem*

*In Collect. ep.
Rom. Pontific.
apud Constant.
post epist. 21.
§. 12. cap. xj.*

*Murator. in
Præfat. de Li-
turg. Rom. vet.*

*credendi lex statuat supplicandi. Cæte-
rum quam valida arma, quam apta ad
retundendos Hæreticorum conatus, eo-
rumque errores refellendos ex Liturgicis
libris sumi possint, jam ante doctissimi
viri usu, præceptisque suis indicarunt, &
novissime clar. mem. vir Ludovicus An-
tonius Muratorius amplissimè demonstra-
vit, ut inane prorsus ac supervacaneum
sit pluribus hac de re differere.*

Denique haud dubium est, plurimum

Ca-

Catholicorum omnium interesse debere, ex Liturgicis earum Ecclesiarum, quæ in Urbe sunt, libris, Romanæ Ecclesiæ antiquos ritus, & Ecclesiastica instituta, sacrasque preces in conficiendis SSimis Sacramentis adhibitas probe noscere, atque intelligere. Scribit enim S. Innocentius Decentio Episcopo Eugubino: *Quis nesciat, aut non advertat id, quod a Principe Apostolorum Petro Romana Ecclesia traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari.* Prosequitur deinde, asseritque per omnem Italiam, Galliam, Hispaniam, Africam, atque Siciliam, & Insulas interjacentes neminem alium instituisse Ecclesias, nisi eos, quos Venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus Successores constituerint Sacerdotes. Post hæc ita Sanctissimus Pontifex concludit: *Oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, a qua eos principium accepisse, non dubium est, ne dum peregrinis assertionibus student, caput Institutionum videantur omittere.* Omnibus autem Romanæ Urbis Ecclesiis digni-

Libri Liturgicæ
Romanæ Eccle-
siæ aliis prefe-
rendi, præfer-
tim Basilicæ La-
teranensis.

gnitate, & auctoritate præeminet Lateranensis Basilica, quæ non solum Urbis, sed omnium Ecclesiarum totius Orbis Mater est, ac Princeps, de qua dignum est, ut hoc loco memoretur, quod scribit Petrus Abaelardus in Epistola ad Bernardum Abbatem Clarevallensem: *Antiquam, inquit, certe Romana Sedis consuetudinem nec ipsa Civitas tenet; sed sola Ecclesia Lateranensis, quæ Mater est omnium, antiquum tenet officium, nulla filiarum suarum in hoc eam sequente, nec ipsa etiam Romani Palatii Basilica. Quibus allatis, ita subjicit clar. vir Joannes Mabillonius: Quod si ita est, quisquis veteres Romana Ecclesiæ ritus accuratè indagare cupit, studiosius ea legere debet, quæ pertinent ad Ecclesiam Lateranensem.*

Mabillonius
comm. in ord.
Rom. p. 129.
§. 6.

Ubi repertum
sit Missale,
quod in publi-
cum emittitur.

Contigit autem mihi superioribus annis, cum chartas, chartarumque fragmenta in angulum projecta Archivi Basilicæ Lateranensis, cujus mihi custodia commissa est, evolverem, ut ad manus perveniret antiquum Missale nullis tegminibus

nibus coopertum, tineis ac blattis corruptum, humiditate, carieque non uno in loco corruptum, & pluribus paginis in fine mancum, & mutilum. Erat autem totum in charta pergamena majori charactere, quem uncialem vocant, scriptum, unde statim inspicienti ejus vetustas apparebat. Itaque ea majori diligentia, qua potui, collegi, & describendum curavi, cumque rem cum nonnullis eruditis hominibus, ejusdemque Basilicæ Canonicis communicassem, hortati sunt, ut in publicum edi vellem.

Missalis nomen, seu Missarum liber aliam prorsus apud veteres significationem, quam nunc obtinet, habuit. Nos enim Missalem vocamus librum, quo omnia continentur, quæ ad Sacrificium peragendum ad Altare recitanda sunt; antiquitus verò hoc nomine, ut plurimum, significabatur liber Sacramentorum, seu Sacramentarium sive Gelasianum, sive Gregorianum, quo continebantur Orationes & Preces, quæ in conficiendo Altaris Sacramento a Sacerdote pro-

Quid sit Missale, & quid Missale plenarium.

Missale nostrum
quale sit.

proferuntur: si autem ad preces accedebant Evangelium, Lectiones, Epistolæ, Antiphonæ, Graduales, & alia, quæ ritu, ac de more ad Sacram Dei mensam dici debebant, tum Codex Missale plenarium vocabatur. Nostrum autem Missale in duas partes dispartitum est: harum prima, quæ aliquantum vetustior esse ex characteris specie, & ex iis, quæ in ea leguntur, comperitur, Orationes, Præfationes, & Evangelia, & mysticas in Sacro faciendo preces complectitur; altera verò, quæ primæ assuta, & conjuncta est, quæque recentior esse non solum ex characterum diversitate, sed etiam ex iis, quæ in ea occurrunt, agnoscitur, Lectiones, Epistolas, Antiphonas ad Introitum, Responsorialia in gradibus, Versiculos ad Offertorium, & post communionem continet; adeo ut in hoc uno Codice inveniantur, quæ apud veteres erant in quatuor voluminibus disposita, quibus ad rem Divinam peragendam utebantur. Hæc autem volumina erant *liber Evangeliorum*, seu *Evangeliarium*,
Le-

Lectionarius seu *liber* *Comitis*, & *Apostolus*, *liber Sacramentorum* seu *Sacramentarium*, quo preces solemnes ad sacrificium conficiendum; *Antiphonarius*, quo Antiphonæ ad Introitum, Responsoria in Gradibus, versiculi ad Offertorium, & post communionem continebantur.

At verò hoc loco plures nobis exoriantur quæstiones: Prima est, an ad Lateranensem Ecclesiam nostrum Missale pertinuerit? Si autem ad Basilicam Lateranensem; an potius ad Monachos, qui Monasteria eidem Basilicæ contermina habitantes, sacras laudes die, noctuque in Salvatoris Ecclesia, vel in suis Oratoriis persolvebant? an ad Canonicos Regulares, qui Sacramenta in eadem Basilica longo tempore administrarunt, aliaque Ecclesiastica munia obiverunt? Demum & illud inquirendum utique est, cujus ætatis Codex noster sit, & quo tempore scriptus, cum ex antiquitate sacris hujusmodi meritis pretium, & dignitas accedat, vel decreascit.

Quæstiones, quæ
de nostro Missa-
li fieri possunt.

Neminem esse puto, qui mihi, hac in re, libenter non concedat, conjecturis uti licere, & omnem controversiam ex verisimilibus, si certum aliquid haberi nequeat, argumentis esse dijudicandam. Quantum igitur conjectura assequi possum, ita mihi persuadeo, Missale nostrum ad Basilicam Lateranensem pertinuisse. Moveor autem non eo dumtaxat, quod in Lateranensi Archivo inter alios Ecclesiasticos libros, vel antiquitus impressos, vel manuscriptos, veteresque hujusmodi chartas a me inventum est; sed quia quorum Sanctorum nomina, seu Missarum officia, aut orationes in nostro Missali occurrunt, desunt autem in aliis antiquis Sacramentariis Gregorianis, horum omnium vitæ, seu passionis in vetustis passionariis mss. Lateranensis Ecclesiæ leguntur. Scribit Dominicus Macri in suo Hierolexico: Mombrinium ex antiquo Passionario pergameno ms. in Archivo Lateranensi conservato, acta Sanctorum descripsisse, & tempore Sixti IV. typis mandasse. Sed in Archivo Lateranensi inter pau-

Missale perti-
nuit ad Basili-
cam Lateranen-
sem.

Macr. Hierol.,
verb. Birrus
pag. 83.

paucos alios Ecclesiasticos libros manuscriptos servantur quatuor Codices scripti in charta pergamena prægrandi folio; in horum primo sunt homiliæ Sanctorum Patrum, & in fine reperiuntur nonnulla acta, seu passionēs Martyrum, & vitæ Sanctorum; in reliquis verò continentur dumtaxat acta Martyrum, & nonnullorum Confessorum vitæ: omnibus autem Codex notatus littera C. præcellere antiquitate videtur. In prima hujus Codicis pagina prope finem hujusmodi versiculi leguntur:

^a .. ñ ꝓ gestis SSrūm factus honestis ^aLibrum suppl.

^b .. scere si quaris quis scripserit, ecce doceris. ^b Noscere

Moribus ornatus Monachus arce locatus

Christo dicatus Bibianus MM. vocitatus.

Hunc librum factum, Dominoque iuvante peractum

*Fussit Anastasius Romanæ Presbyter almus
Ecclesiæ, Tituli Clementis Martyris almi,
Officio latus sublimi Cardinalatus.*

His etenim junctis Sancto sibi fœdere nexis

*Gregorio Magno juncto sibi rite ratione
Quem Christus servet, faciat, quod in
aethere regnet.*

Auxilio quorum perfecit in omne decorum.

Quis fuerit Cardinalis ille Anastasius, cujus jussu Bibianus Monachus, seu Abbas Monasterii forsan Lateranensis Codicem hunc, quo Sanctorum Martyrum acta, vitae Sanctorum Confessorum, aliqui sermones de Sanctis, & insuper lectio in dedicatione Basilicae Lateranensis continetur, haud inane ac supervacaneum est inquirere. Nam duo fuere Presbyteri Cardinales Tituli Sancti Clementis Anastasii nomine, quorum primum perperam confundi cum altero putat Oldoinus in additionibus ad Ciacconium. Uterque Anastasius sub Paschali II. Pontifice vixit undecimo saeculo exeunte; & Anastasius Junior usque ad Honorii II. Pontificatum vitam perduxit; nam ejusdem Pontificis diplomati anno 1125. subscripsit; Ad eum autem allatam inscriptionem pertinere verosimile admodum est. Fuit enim studiosissimus Ecclesiae

ſiæ ſuæ exornandæ, inſtruendæque Sacris
 libris; inſuper & religione ac pietate il-
 luſtris, ut ejusdem Eccleſiæ S. Clementis
 monumenta & inſcriptio antiquo ejus
 marmoreo ſarcophago inſculpta, & a Ci-
 acconio relata teſtantur. Et quidem ætas
 Codicis, qui ex characterum ſpecie & for-
 ma ſcriptus eſſe videtur exeunte ſæculo
 undecimo, vel duodecimo ineunte, bene
 cum temporibus, quibus floruit Anaſta-
 ſius Junior, congruit. Hunc autem Codi-
 cem, alioſque nonnullos non vidit, neque
 deſcripſit Mombritius, ut cuique comper-
 tum fieri poteſt, ſi opus Mombritii cum
 noſtro hoc Codice, quod a me factum eſt,
 conferre velit. Sed eo revertor, unde di-
 ſceſſi. Miſſale noſtrum pertinuiſſe ad La-
 teranenſem Baſilicam ex eo etiam colli-
 go, quia in Calendario, quod tamen
 mutilum, diverſoque characterẽ ſcriptum
 ei præpoſitum, adnexumque eſt, nota-
 tur: *V. Idus Novembris Dedicatio Sal-
 vatoris, & Theodoli*: quo die etiamnum
 memoria dedicationis Lateranenſis Baſi-
 licæ recolitur. Præterea in eodem Miſ-
 ſali

fali extat Missa pro Pontifice; in ejus autem oratione legitur: *Famulum tuum N. Pontificem nostrum*: Et in alia oratione, quæ posita est in fine Missæ, & inscripta: *pro peccatis*: hæc habentur: *Pietate tua, quasumus &c. DOMNUM APOSTOLICUM PONTIFICEM NOSTRUM, ET OMNEM CONGREGATIONEM ILLI COMMIS- SAM, & Nos famulos tuos, & omnem populum Christianum, atque locum istum in omni Sanctitate custodi*. Insuper in eo habetur Missa de octava S. Laurentii, Festum S. Bartholomæi die 25. Augusti, de quo Eminentissimus Baronius, *in not. ad Martyrolog.*, & alia hujusmodi, quæ erant peculiaria Romanæ Ecclesiæ.

Non fuit Cleri
Regularis, seu
Canonicorum e-
jusdem Basilicæ.

Posito igitur, quod ad Lateranensem Basilicam Missale pertineat, restat, ut videamus, an Clero Regulari ejusdem Basilicæ, an potius Monachis, qui prope eam habitabant, sit adjudicandum. Profecto quod ad Clerum seu Canonicos Regulares ejusdem Basilicæ attinet, haud quidem verisimile est, eos alio Missali in Sacris peragendis sæculo XI., quo, ut postea
di-

dicam, Codex noster exaratus est, usos
fuisse, quàm Missali Cleri Sæcularis Ro-
manæ Ecclesiæ, cujus vices, & locum in
Basilica Lateranensi ipsi tenebant. Nam
ætate illa nullum aliud discrimen inter
eos, & alios Clericos Romanæ Urbis in-
tercessisse videtur, nisi quod in commu-
ni, aliquibus regulis constitutis, sub uno
Priore Regularem vitam apud Basilicam
Salvatoris agebant. Cæterum veri Ro-
manæ, & Lateranensis Ecclesiæ Clerici
habebantur, & muneribus omnibus in
Ecclesia Salvatoris, quæ olim Clericis
sæcularibus commissa erant, ipsi perfun-
gebantur, Sacra faciebant, Sacramenta
administrabant, populum sibi commis-
sum regebant, cæterasque Sacras functio-
nes, & Ecclesiastica munia, perinde ac
Clerici sæculares seu in privatis domibus
degentes, obibant, quemadmodum notum
fit, certoque constat ex Litteris, seu
Bullis Apostolicis, quæ adhuc in Archi-
vo ejusdem Basilicæ asservantur. Has in-
ter extant Litteræ Paschalis Papæ Secun-
di datas sexto Calend. Januarii anno VII.
Pont.

Pontificatus, a Nativitate MCVI., quæ
 inscriptæ sunt: *Rocio Priori Ven. Basi-*
lica Lateranensis, ejusque Fratribus tam
præsentibus, quàm futuris Regularem vi-
tam professis, quibus Lateranensem Pa-
 rochiam cum omnibus bonis ac juribus
 confirmat, ejusque limites definit, ac de-
 signat. Et quidem per hæc tempora,
 volvente scilicet sæculo undecimo, non
 modo in Basilica Lateranensi, sed in aliis
 Romanæ Urbis Ecclesiis, ni fallor, insti-
 tutum ac moribus receptum fuerat, ut
 Clerici apud Ecclesias, quibus adscripti
 fuerant, sub aliquo Præside in communi
 Canonicam, seu Regularem vitam age-
 rent; id enim colligi posse videtur ex
 duabus Romanis Synodis, quarum una
 habita est sub Nicolao II. anno 1059.,
 altera an. 1063. sub Alexandro II., quem,
 tradit Panvinus, Canonorum Ordinem
 dilabentem Laterani juxta Beati Augu-
 stini Regulam primum omnium Roma-
 norum Pontificum reformasse, in his au-
 tem Romanis Synodis statutum est, ut
 Sacerdotes, & Diaconi *juxta Ecclesias,*
quibus

quibus ordinati sunt; sicut oportet Religiosos Clericos, simul manducent, & dormiant, & quidquid eis ab Ecclesia competit, communiter habeant &c. Hujusmodi autem Religiosos Clericos Romanæ Ecclesiæ quis sibi persuadere poterit, aliud Missale, quàm Romani Cleri, quem ipsimet constituebant, in Sacris adhibuisse, & festa celebrasse aliorum Sanctorum præter eos, quorum memoriam in Romanæ Urbis Ecclesiis recoli consueverat? E diverso autem, quæ ad Sacramenta pertinebant, quorum administratio in eorum Ecclesiis peragi solebat, quis credere poterit, silentio in eorum Ecclesiasticis libris, præsertim in Sacramentariis, seu Missalibus, ut in nostro Missali, præterita fuisse?

At verò Monasticum esse nostrum Missale, & cum ad Basilicam Salvatoris, ut superius dixi, pertinuerit, illud Monachorum Lateranensium fuisse, hæc mihi videntur haud obscure indicare. Nomina scilicet Sanctorum, in quorum honorem Missarum officia composita leguntur, nempe Sancti Benedicti, Scholasti-

Sed ad Monachos Lateranenses pertinuit.

XVIII

a Jacob Vsser.
Brittaniarum
Eccles. antiqu.
cap. 7. Guil-
helm. Camd.
Brittania pag.
249.

lasticæ, Columbani, Albani & Sociorum
ejus, (cujus nomine celebre fuit Benedi-
ctinorum Monasterium & Ecclesia, &
deinde Urbs in Anglia^a) aliorumque
Sanctorum, quorum Festa a Monachis
celebrari consueverunt. Præter hos autem
alii Sancti, quorum nomina desunt in
Sacramentariis Pamelii, Menardi, & Mu-
ratoris, & in Sacramentario Gelasiano
Cardinalis Thomasi, adnotantur autem
in nostro Missali, illi sunt, in quorum
honorem Monasteria, vel Monachorum
Oratoria in Urbe, aut in vicinis locis sæ-
culo X. vel XI. erecta erant, vel quorum
Orationes, seu Missarum officia in aliis
Missalibus Monasticis, & Libris Liturgi-
cis habentur. Præterea in Benedictione
ceræ, quæ facienda præscribitur in die
Purificationis, hæc habentur: *Te Domi-
ne, quæsumus, ut emittas Sanctum An-
gelum tuum Raphaelem, qui &c. & con-
terat illum* (hoc est Dæmonem) *& per-
dat de Basilicis, de domibus, de angulis,
de lectulis, de refectoriis, de universis lo-
cis, in quibuscumque Deo famulantes ha-
bitant,*

bitant, & requiescunt, dormiunt & vigilant, ambulant & consistunt &c. hæc autem nullis melius, quàm Monachis in commune viventibus conveniunt. Demum in toto nostro Missali nihil occurrit, quod ad Sacramentorum administrationem, Baptismi scilicet, & Ordinum pertineat, quia Sacræ hujusmodi functiones ad Monachos, qui alicui Cathedrali Ecclesiæ inserviendæ non solum in Divina Psalmodia, sed etiam in aliis hujusmodi Ecclesiasticis muneribus loco ac vice Clericorum sæcularium addiçti essent, neutiquam spectabant; habentur tamen in eo Benedictiones palmarum in Dominica Majoris hebdomadæ, & Candelarum in festo Purificationis, quia hæ Sacræ functiones a Monachis intra suorum claustrorum limites peragebantur, non autem cum Clero sæculari Romanæ Urbis in die Purificationis ab Ecclesia Sancti Hadriani ad Basilicam Sanctæ Mariæ Majoris procedebant. Ex his autem conjecturis haud inverisimiliter, quantum mihi videtur, statui potest, Missale, de quo agitur, ad

Lateranenses Monachos pertinuisse. Sequitur igitur, ut inquireamus, cujus Monasterii Monachi isti fuerint.

Cujus Monasterii Monachi illi fuerint.

Profecto posteritatis memoriae traditum est, tria Monasteria prope Lateranensem Basilicam fuisse, quorum Monachi in Divini Salvatoris Basilica Sacram Pfalmodiam, Sacramentorum administratione Canonicis relicta, Deo persolvebant. Fuerunt autem, Monasterium Sanctorum Joannis Baptistæ, & Evangelistæ, & Pancratii Martyris; Monasterium Honorii, seu Sanctorum Andreæ, & Bartholomæi; & Monasterium Sanctorum Sergii, & Bacchi. De primo in historia Basilicæ Lateranensis, quæ manuscripta servatur in ejusdem Basilicæ Archivo, talia scribit Panvinius: *Sub Abbate Bonicia Longobardi, qui Justino Minore Augusto anno Domini 568. Italiam invaserant, Cassinense Monasterium nocturno tempore, Fratribus quiescentibus, cæperunt, & omnibus direptis, effecerunt, ut ne unus quidem illic homo permaneret. Fugientes itaque ex eodem Cænobio Fratres Romanam*

*nam sub Joanne Papa III. profecti sunt:
 ex cujus Pontificis concessione juxta Late-
 ranensem Basilicam Monasterium con-
 struxerunt sub Titulo Sanctorum Joannis
 Baptista, Evangelista, & Pancratii, ubi
 per centum, & triginta annos, quo ad
 Cassinense Monasterium dirutum perman-
 sit, perstiterunt, & Laicorum loco in La-
 teranensi Basilica Sacras Horas, & Psal-
 mos canere cœperunt, Canonicis tantum
 Sacra in ea facientibus, & Sacramenta
 omnia administrantibus. Sub eodem
 etiam Pontifice Joanne III. Sanctus Fau-
 stus Sancti Benedicti discipulus, qui cum
 Sancto Mauro ejusdem Sancti Patris juf-
 su in Gallias perrexerat ad Monachorum
 normam in illis etiam regionibus institu-
 endam, Romam reversus est, & in eodem
 Lateranensi Cœnobio permansit, Theodoro
 ejusdem loci Abbate post Valentinianum,
 qui Bonicio successerat, jam constituto.
 In quo loco vitam Beati Mauri conscri-
 psit. Hujus Monasterii meminit S. Gre-
 gorius lib. Dialog. 2. cap. 1. Hæc Panvi-
 nius: Sed everfio Monasterii Casinensis
 non*

*Mabillon. an-
nal. Bened. lib.
VII. ann. 585.
num. 1.*

non contigit sub Joanne III. Pontifice, sed Apostolicam Sedem gubernante Pelagio II., qui continentem Lateranensi Basilicæ locum ad construendum Monasterium concessit anno circiter, ut recte notat Mabillonius, octogesimo supra quingentesimum, qui quartus erat ejus Pontificatus annus, quod constat ex testimonio Leonis Marsicani in Chronico Casinensi, ubi narrat, Casinates, direpto, eversoque Cœnobio suo, Romam confugisse, ibique ex concessione Romani Pontificis Pelagii, qui tunc sedi Apostolicæ præerat, juxta Lateranense Patriarchium Monasterium construxisse. In Lateranensi autem Monasterio Casinates Monachos permanisse puto usque ad Pontificatum Gregorii II., non autem III, ut in laudata historia manuscripta tradidit Panvinius, per centum scilicet trigintaquinque plus minus annos. Nam Gregorio II. Pontifice hortante, atque opem præbente, Petronax nobilissimus Brixianus Civis, assumptis secum aliquot ex Lateranensi Monasterio Monachis, Casinum

*Mabillon. an-
nal. Bened. loc.
laud. num. 3.
& ad an. 720.
num. 33.*

num profectus Beati Benedicti Cœnobium a fundamentis restituit. Restaurato autem Casinensi Cœnobio, Monachos, qui Romæ in Lateranensi Monasterio remanserant, eo relicto, se Casinum contulisse, verisimile est. Nam in vita Gregorii III., qui alteri Gregorio in Pontificatu successit, memoriæ traditum est, eum Lateranense Monasterium sub Titulo Sanctorum Joannis Baptistæ & Evangelistæ, & Pancratii, omni ordine Monastico, & bonis destitutum reperisse; ideoque adscitis Monachis, redditibusque assignatis, in pristinum restituere curasse, verba Auctoris vitæ Gregorii talia sunt: *Simili etiam modo renovavit Monasterium Sanctorum Joannis Evangelistæ, Joannis Baptistæ, & Sancti Pancratii secus Ecclesiam Salvatoris antiquitus institutum, quod ab omni ordine Monastico extiterat nimia incuria destitutum. In quo prædia, & dona contulit, & quæ invenerat de ipso Monasterio alienata, reddito precio in eundem locum restituit, ubi & Congregationem Monachorum, & Abbatem*

*Labb. Concil.
tom. 6. p. 1465.*

tem constituit ad persolvenda quotidie
 Sacra officia laudis Divinae in Basilica
 Salvatoris Domini nostri Jesu Christi,
 quae Constantiniana nuncupatur, juxta
 Lateranas, diurnis, nocturnisque tempo-
 ribus ordinata, juxta instar officiorum
 Beati Petri Apostoli. Monasterium au-
 tem alterum Sanctorum Andreæ & Bar-
 tholomæi, quod etiam Honorii dictum
 est, ubi fuerit, quo tempore, & a quo
 ædificatum sit, quid nobis hac de re in
 sua historia manuscripta Panvinus tradi-

*Panvin. de Ba-
 sil. Later. lib.*

3. cap. 13. ms.

derit, hoc loco referam: *HONORIUS PA-
 PA (ut auctor est in ejus vita Bibliothhe-
 carius) IN DOMO SUA JUXTA LATERA-
 NUM MONASTERIUM CONDIDIT IN HO-
 NOREM DEI, ET BEATORUM APOSTOLO-
 RUM ANDREÆ, ET BARTHOLOMÆI,
 QUOD HONORII APPELLABATUR. CUI
 PRÆDIA PATRIMONII SUI, ET MULTA
 DONA OBTULIT. Ita ille. Caterum quo
 in loco id, vel qua parte fuerit, quum
 hodie aut dirutum, aut mutato nomine
 incognitum sit, incompertum est. Forte
 erat, ubi nunc domum hospitalis esse vi-
 demus.*

demus. Cum autem temporis decursu Monasterium Honorii labefactatum fuisset, Adrianus I. Pont., hac re comperta, in veterem splendorem revocare decrevit, constituitque, ut ejusdem Monasterii Monachi in Basilica Salvatoris alternis choris cum Monachis alterius Monasterii Sancti Pancratii Deo psallerent: *Hic autem*, inquit Anastasius, seu alius Auctor vitæ Hadriani, *ter Beatissimus, & Apostolicus vir, dum diligentissima exquisi- tione sua reperisset, Monasterium Honorii Papa in nimiam desolationem per quam- dam negligentiam venire, Divina inspi- ratione motus noviter edificavit, atque ditavit, & Abbatem cum cæteris Mona- chis regulariter ibidem vitam degentes ordinavit, & constituit eos, ut in Basi- lica Salvatoris, quæ & Constantiniana dicta est, juxta Lateranense Patriarchium posita, officia celebrarent, hoc est, matuti- nam horam, primam, tertiam, sextam, sed & nonam etiam, & vespertinam: ab uno Choro quidem, qui dudum singula- riter in utroque psallebant Monachi ex*

*Anast. in vit.
Hadr. Papa I.*

d

Mo-

Monasterio Sancti Pancratii ibidem posito, & ab altero choro, Monachi jam fati Monasterii Sancti Andreae, & Bartholomaei, Honorii Papae, quatenus piis laudibus, pariter psallentes hymniferis choris, lati resonent cantus, reddentes Domino gloriosos melos, persapius memorantes Venerandi Pontificis nomen, scilicet in secula memoriale ejus pagentes carminibus. Hæc in vita Hadriani: De utroque autem Monasterio rursus mentio est in vita Leonis Papæ III., ubi recensentur dona, quæ contulit Monasteriis: Enimvero & in Monasterio, ait Scriptor vitæ Leonis, Sancti Pancratii, quod ponitur juxta Basilicam Salvatoris, fecit coronam de argento pensantem libras quinque & semis. Fecit autem & in Monasterio Sanctorum Andreae, & Bartholomaei, quod appellatur Honorii, canistrum ex argento pensans libras tres. Præter hæc duo Monasteria prope Basilicam Lateranensem, alterum, ut superius dixi, fuit, quod vocabatur Sanctorum Sergii, & Bacchi; in quo præter

Mo-

Monasterium
SS. Sergii, &
Bacchi.

Monachos degebant etiam Sacrae Virgines. Paschalis Papa I., qui Pontifex electus est anno 817., cum illud Monasterium non solum Monachis, sed etiam rebus omnibus destitutum reperisset, adeo ut Sacrae Virgines, quae in Monasterio remanserant, Sacras Deo laudes ob inopiam non amplius persolverent, Monachos aliunde accersivit, voluitque, ut Sacros hymnos, ac psalmos in Basilica Lateranensi nocte, dieque decantarent; unde nobis compertum fit, per id tempus Monasterium Sanctorum Joannis Baptistae, & Evangelistae, & Sancti Pancratii, & alterum Sanctorum Andreae, & Bartholomaei, de quibus supra dictum est, calamitate aliqua, aut hominum culpa, & negligentia diruta, & deserta fuisse; ideoque illorum Monachorum loco voluisse Paschalem Primum, ut Monaci Monasterii Sanctorum Sergii & Bacchi, quod ipse restituerat, Sacram Psalmody in Lateranensi Basilica concinerent. Quae autem in vita Paschalis, scripta leguntur, talia sunt: *Reperit ipse pius Pontifex*

Id. in vit. Paschalis Papa I.

tifex Monasterium Sanctorum Sergii, & Bacchi post formam aqueductus Patriarchii Lateranensis positum, rebus omnibus desolatum; itaut Ancillarum Dei Congregatio, quæ ibidem inerat, paupertatis inopia nullas Omnipotenti Domino, Sanctisque illius laudes decantare valeret. Qua Ven. Pastor inquisitione ad pietatem commotus, famulas Dei, qualiter bene, religioseque esse possint, perfecit. Et in eo Monachorum aggregans statuit Conventionem, multis idem Monasterium ditans facultatibus, & in familiis, massis, vineis, domibus urbanis, & rusticis locis amplianter, sufficienterque multiplicavit, quatenus ipsa Congregatio residens, omni necessitate postposita, soli Deo, Sanctisque illius laudes, & hymnos nocte, dieque modulanter in Venerabili Ecclesia Salvatoris Domini Nostri Jesu Christi sita juxta Lateranas decantaret. Quæ cum ita sint, in eam sententiam adducor, ut existinem, nostrum Missale ad Monasterium Sanctorum Sergii, & Bacchi pertinuisse. Nam ut ex iis, quæ modo

a me

a me ex Anastasio allata sunt, certò constat, ex tribus Monasteriis Lateranensis Basilicæ hoc unum sæculo Nono superstes fuisse, & hujus solius Cœnobii Monachos ea ætate, ac subsequenter temporibus in hymnis, & canticis spiritualibus concinendis Deo in eadem Ecclesia interviisse. Celebre etiam hac ætate Monasterium istud fuisse videtur, quoniam Benedictus III., qui ann. 855. Pontifex electus est, plura & pretiosa dona ei contulit; non enim aliud fuisse putat Floravantes Martinellus Monasterium SS. Sergii, & Bacchi in Calinico seu Carinico, de quo Anastasius, seu alius Auctor in vita Benedicti Pontificis. Hinc autem necessario consequitur, Missale, de quo agitur, quod, ut inferius ostendam, post sæculum Decimum scriptum est, huic, non autem alteri Monasterio, cum nullum aliud amplius extaret, usui fuisse, & a Monachis Sanctorum Sergii, & Bacchi, qui jussu Paschalis Pontificis in Salvatoris Ecclesia Psalmodiæ munus obibant, non ab aliis, qui vel necessitate, Monasteriis

riis jam dirutis, vel voluntate aliò profecti Lateranensem Basilicam deseruerant, in Sacris peragendis adhibitum esse. Accedit ad hæc, quod IX. Octobris in eodem Missali recolitur memoria Sanctorum Sergii, & Bacchi, de quibus in libris Liturgicis vetustioribus nihil occurrit, (ut adnotavit etiam eruditissimus vir Dominicus Georgius, quicum, donec vixit, summa mihi fuit amicitia, *in not. ad Martyrologium Adonis* :) quod ideo factum esse videtur, quia in horum Martyrum honorem Monasterium, cujus in usum Missale adornatum erat, extructum fuerat; & propterea quotannis illorum Martyrum memoria peculiari cultu celebrabatur. Leviora cuiquam fortasse hæc videri poterunt, sed in tanta rerum obscuritate, cum certa haberi nequeant, verisimilia sequi necesse est, & cum manifesta argumenta, & certæ probationes nobis non suppetant, si conjecturas, & probabilia sectemur, quis nos jure reprehendet, donec certiora habeantur?

Monachi dicti
Monasterii unde
venerint.

Eadem igitur via incedendo, haud vanum

num erit, nec fortasse lectori ingratum, sedulo inquirere, ex quo Monasterio Paschalis Papa Monachos, quos in Monasterio Sanctorum Sergii, & Bacchi collocavit, Romam acciverit. Profecto si ex verisimili conjectura aliquid affirmare licet, haud videtur improbabile, eos advocatos fuisse ex Monasterio Spoletinæ Diœcesis, illud autem fuisse antiquissimum Monasterium S. Petri de Florentillo sive de Firentillo Ordinis Sancti Benedicti, quod posterioribus temporibus Basilicæ Lateranensi cum omnibus bonis, juribus, & omnimoda jurisdictione perpetuo unitum fuit. Monasterium enim Sancti Petri initio octavi sæculi fundatum fuisse a Faroaldo Spoletanorum Duce, ^a traditum est. Cum autem hujus Monasterii prima jacta sunt fundamenta, vel cum

^a De quo Paullus Warnefridus de gestis Longobardorum cap. 13. & lib. 4. cap. 44. Campelli Istoria di Spoleto lib. 12. in fin. & XIII. in princ. ann. 718. Relatio ms. in Arch. Basil. Lateranen. Ex eo deinde anno circiter 840. Sigualdus Episc. Monachos ejecit, quos in eundem locum restituit Luytardus ejus successor. Postea Monasterium, fugatis Monachis, a barbaris direptum, ac devastatum est, sed Ottonem III. Imperatorem revocatis Monachis in integrum restituisse, ferunt.

Ughell. de Episc. Spoletin. Ital. Sac. Tom. I. Lubin. Notit. Abb. Ital.

cum postea eversum Christianorum Principum pietas restauravit, verosimillimum est, ex vicinia Monachos accersitos fuisse, nempe ex celebri Monasterio, quod non magno itineris intervallo distabat, Sanctarum Floræ, & Lucillæ Ordinis Sancti Benedicti Aretinæ Diocesis. Hinc autem, non alia ex causa evenisse puto, cur in nostro Missali præter Sanctos, qui in omnibus Sacramentariis, & Missalibus Romanæ Ecclesiæ reperiuntur, occurrant etiam Sancti Ecclesiarum Spoletinæ & Aretinæ, cujuscumque sunt SS. Flora & Lucilla, Donatus & Hilarinus, seu Hilarianus, Sabinus Episcopus, & Gregorius Martyres, alique non solum Spoleti, & Aretii, sed in Umbria, & Thuscia religioso cultu celebres.

De orationibus
Liturgicis, earumque usu in
Ecclesia Lateranensi.

De Liturg. Roman. Pont. lib.
5. num. 4. pag. 119.

Neque quemquam fore puto, qui, ut sibi, aliisque suadeat, Missale nostrum a Basilica Lateranensi, ejusque Monachis abjudicandum esse, illud oppositurus sit, quod ex aliorum testimonio scribit clarissimus vir Dominicus Georgius: *Singularis seculo XIII. fuisse videtur mos Ba-*

Basilica Lateranensis, quæ, ut Joannes De Basil. Later. cap. 7.
Diaconus, & Durandus narrat, nun- Lib. 4. cap. 15.
quam orationes Liturgicas in Missa, &
in Divinis Officiis, nimirum in omnibus
horis Canonicis usurpabat, sed Orationem
Dominicam earum loco, quod in novo
Testamento hæc prima oratio fuerit &c...
Durando succinit Rodolphus Tungrensis.
Cum itaque in nostro Missali, perinde ac
in aliis omnibus Sacramentariis Romanæ
Ecclesiæ orationes Liturgicæ legantur,
hinc argumentari velit, nequaquam La-
teranensis Basilicæ, sed alterius omnino
Ecclesiæ illud fuisse. Et quidem Duran- Lib. IV. cap. XV. num. 17.
dus Episcopus Mimatensis in Rationali
Divinorum Officiorum, ubi de oratio-
ne, seu collecta agit, talia scribit: In
Ecclesia Lateranensi nunquam dicitur ora-
tio: Sed in Missa, & in omnibus horis
loco orationis alta voce pronuntiatur O-
ratio Dominica, quæ in novo Testamen-
to prima oratio fuit: Nam & in primi-
tiva Ecclesia sic fiebat. At vero apud Ro-
dolphum Tungrensem loco laudato a Do-
minico Georgio, hoc est Proposit. XIII.
e hac

hac de re nihil reperi, an alibi eadem de re verba faciat, ignoro. Profecto Joannes Diaconus, (quem Durandus male intellexit seu explicavit) in libello de Ecclesia Lateran. cap. VII., cui Titulus est: *De Oratione Dominica, quæ in omni Officio frequentatur*: nequaquam id, quod Durandus scribit, affirmat, sed tantum tradit, in Ecclesia Lateranensi dici non consuevisse alias orationes, sed solam Orationem Dominicam in Officiis, hoc est in matutinis horis, & vespers; de Missa autem, seu Missarum officio ne verbum quidem. Verba Joannis Diaconi (*extat ms. in antiqu. Cod. Archiv. Lateranen., & apud Mabillon. in Museo Italico in Append. pagina 566.*) talia sunt: *Hæc (Ecclesia Lateranensis) reservans Apostolicam Institutionem nonnisi Dominica in officiis utitur oratione: quoniam alia Orationes postea sunt superaddita; & congruum est, atque conveniens, ut prima & summa omnium aliarum Ecclesiarum, primam & summam omnium aliarum orationem frequentet; & quæ*
Sal-

Salvatoris vocabulo consecrata est, Salvatoris orationem, quam discipulos suos orare docuit, præ cæteris præcipuam habeat. Immo tantum aberat, ut in Ecclesia Lateranensi, cum Sacerdotes Sacris operarentur, collectas non recitarent, quin etiam in ipsis Ecclesiasticis officiis ad vesperras, & ad matutinas horas nonnullæ collectæ erant, quæ a Summo Pontifice dumtaxat, vel a septem Collateralibus Episcopis in eadem Basilica dici solebant, quod idem Joannes Diaconus nobis testatur; quoniam loco laudato institutum sermonem ita profequitur: Sunt præterea aliæ quadam collectæ ad matutinas, vel vesperras intitulatæ, quæ ab Apostolico, vel ab ejus septem Collateralibus Episcopis tantum, & non ab aliis penitus in ipsa Ecclesia dici possunt. Profecto quis unquam sibi persuadere poterit, morem recitandi collectas in Sacra Liturgia ab universali Ecclesia receptum, perpetuoque retentum, ætate ipsis nascentis Ecclesiæ initiis æqualem, Apostolica origine venerandum, constanti totius Eccle-

ſiæ obſervatione conſecratum, adeo pietati fidelium alendæ utilem, adeo rerum gerendarum Majeſtati aptum, & decorum, in ſola Baſilica Lateranenſi, quæ prima, & Mater eſt omnium Eccleſiarum, quæ Sedes Romani Pontificis, & aliarum Magiſtra, ad ſæculum uſque XIV. ſervatum non fuiſſe? & quod utique prorsus inveriſimile, atque incredibile eſt, cum tot auctores de Sacris Romanæ Eccleſiæ ritibus variis temporibus ſcripſerint, & accuratiſſime etiam minima quæque, & parvi momenti adnotarint, hac de re tanti momenti, quæ ab omnium Romanæ Urbis, & totius Orbis Eccleſiarum moribus discrepabat, neminem ante Durandum Mimatensem Episc., qui ſæculo XIII. vel XIV. vixit, ne meminisse quidem? Sed ad hanc fabulam rejiciendam alii antiqui Eccleſiaſtici Codices Lateranenſis Baſilicæ, qui in ejus Archivo cuſtodiantur, ſufficiunt; in his enim orationes, & collectæ, perinde ac in aliarum Eccleſiarum libris continentur, ipſi autem vel ſæculo duodecimo,

quo

quo tempore Joannes Diaconus vixit, vel non multo post scripti sunt. Profecto Onuphrius Panvinius in Ecclesiastica historia, & Sacris Romanæ Ecclesiæ Ritibus egregie eruditus, & Lateranensis Ecclesiæ morum, antiquarumque consuetudinum, si quis alius, peritissimus, sententiæ nostræ non obscure suffragari videtur. Nam in ejusdem Basilicæ historia ab eo scripta, ubi recenset peculiare Lateranensis Ecclesiæ Ritus, nequaquam affirmat, in Missa orationes Liturgicas omittere, earumque loco solam orationem Dominicam recitare, sed id in horis Canonicis dumtaxat servare consuevisse: Clarissimi hujus scriptoris verba talia sunt:

Quum Missæ in ea celebrantur, non dicitur tertia vice, qua repetitur Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, DONA NOBIS PACEM, sed tantum, MISERERE NOBIS, idque etiam tertio, quod in Cœlesti Ecclesia, cujus ista gerit typum, sempiterna pax sit. In sacris quoque horis Canonicis tantum Oratio Dominicalis, Pater noster, dicitur, ut intelligatur eam primam omnium

Panvin. de Basil. Lateran. lib. 1. fol. 26. ms. in Archiv. Lateran.

omnium Ecclesiarum esse, quæ summam tantum omnium orationum frequentet, & quæ Salvatoris nomini dicata est, non nisi Salvatoris orationem, quam discipulis suis docuit, usurpet.

Quo tempore
Codex noster
scriptus sit.

Sed his omiſſis, quæ parum, aut nihil dubitationis habent, ad diſquirendam ætatem noſtri Miſſalis progrediamur. Id quidem mea ſententia haud difficile eſt. Nam, vel ſeculo XI. exeunte, vel non multo ante ſcriptum fuiſſe, aperte indicari videtur tum ex forma, & ſpecie characteris, tum etiam, quia in eo non leguntur nomina Sanctorum, qui ſæculo duodecimo, vel ſubſequentibus in Sanctorum catalogum a Romanis Pontificibus relati ſunt. Additur præterea, quod in eodem Codice non ſolum diverſo, & paulo recentiſſiori manu adjuncta legitur integra Miſſa de Trinitate, ſed inſuper in fine ejuſdem Miſſæ, & in margine alia poſterior minus antiqua, ut ex ipſa forma, & literarum ductu comperitur, additio facta occurrit quarundam orationum, quas inter legitur Oratio, *A cunctis*, quam certo

con-

constat compositam fuisse ab Innocentio III. ex testimonio Gulielmi Durandi, qui scribens de Orationibus, seu Collectis: *Innocentius Papa Primus composuit, inquit, quatuor collectas pro mense Septembri. Innocentius vero Papa Tertius composuit illam: A cunctis nos, quasumus Domine, mentis & corporis defen-*

*Gul. Durand.
Ration. Divin.
Offic. lib. IV.
cap. XIV. num.
16. pag. 114.*

de &c. Electus est autem Pontifex Innocentius III. initio anni 1198., cum igitur additio illius orationis sit recentior, & posterior alia nova additione facta nostro Missali, necessario consequens est, illud vel exeunte sæculo XI., vel ad summum initio sequentis sæculi XII. scriptum fuisse, fieri enim haud certe potuit, ut serius eo tempore literis consignaretur. Parvi refert, quod præter novem antiquas præfationes, quarum fertur, auctorem fuisse Pelagium Pontificem, legatur Præfatio de S. Maria Virgine, quæ aliis novem in Synodo Placentina ab Urbano II., ut quidam putant, addita est. Nam Synodus illa habita est an. 1095., præterea verosimilius est, quod ea præfatio, cum jam apud

Can. invenimus dist. 1. de consecr.

Labb. Collect. Concil. Tom. X. pag. 504. & ap. Grat. can. Sanctorum dist. 70.

Urbis

Urbis Ecclesias in usu esset, Synodali decreto a Rom. Pont. Urbano iterum approbata, seu *canonizata*, constitutum fuisse in Synodo Placentina, ut deinceps ab omnibus inter Sacra, perinde ac aliæ novem, statis suis diebus recitaretur. Id haud obscure indigitari videtur ex antiquis decretis Liturgicis, in quibus hæc leguntur: *Pelagius Papa IX. Præfationes constituit, idest, unam in albis Paschalibus &c. deinde singulis novem Præfationibus enumeratis, talia subjiciuntur: Decima vero a Domno Urbano II. Papa canonizata est: ET TE IN VENERATIONE &c.*

Decreta Liturgic. edidit ex Cod. Reg. Svec. 73. pag. 56. col. 2. sac. circa XII. Dominicus Georgius in appen. Tom. III. de Liturg. Roman. Pontif. pag. 435.

Quanti facientum sit nostrum Missale.

Non ideo tamen, quia nostrum Missale vetustiore originem non habet, contemnendum, atque abjiciendum esse, quempiam decernere velim; Primum, quia posito, quod spectaverit ad Monachos, qui Basilicæ Lateranensi inserviebant, certum est, illud ad Lateranensem Basilicam quadantenus pertinuisse, de qua doctissimus vir Mabillonius a me supra relatus: *Quisquis veteres, inquit, Romanæ Ecclesiæ ritus accurate indagare cupit,*

cupit, studiosius ea legere debet, quæ per-
 tinent ad Ecclesiam Lateranensem. Dein-
 de quia in nostro Missali non XI., aut
 proximorum sæculorum Sacri Ritus, ora-
 tiones, ac preces servatæ, & comprehensæ
 sunt; sed longe anteriorum temporum, &
 vetustioris ævi nobis exhibentur. Qua de
 re certam fidem nobis faciunt nomina San-
 ctorum, qui in eo recensentur, quos in-
 ter recentiores sunt SS. Benedictus, Scho-
 lastica, Columbanus, quorum primus
 obiit in Domino 21. Martii anni Domi-
 ni 543., ut conjicit Mabillonius, vel die
 26. Martii ann. 544., ut censet Pagius;
 Scholastica verò anno 543., & Colum-
 banus in Monasterio Bobiensi ex hac
 mortali vita decessit anno Domini 615.
 Præterea plura ubique ejus venerandæ
 antiquitatis occurrunt indicia, quorum
 aliqua hoc in loco, alia verò in notis,
 ubi occasio se obtulerit, memorabo.
 Hujusmodi sunt, quod quatuor tantum
 dies festi de Beata Maria Virgine, ut in
 omnibus antiquis Sacramentariis adno-
 tantur, nempe Nativitatis, Purificatio-
 nis,

*Annal. Bened.
 lib. V. §. 8.*

*Pag. in Crit.
 ad Annal. Ba-
 ron. ann. 544.
 num. XI.*

nis, Assumptionis, & Annunciationis :
 duæ Missæ præscribuntur in die Natali
 S. Joannis Evangelistæ, S. Joannis Bapti-
 stæ, & S. Laurentii, præter Missam de
 Vigilia: Benedictiones Candelarum, &
 Palmarum omnino diversæ sunt ab illis,
 quæ in aliis Missalibus, seu Ritualibus
 manuscriptis, & in Missali Romano im-
 presso leguntur: nulli in eo habentur tro-
 pi, profæ, & sequentiæ, aliique hujus-
 modi Rythmi, qui ineunte sæculo XI.
 Missalibus inserti sunt, de quibus ait
 Eminentissimus Cardinalis Bona: *nullum
 eorum vestigium inveni apud Scriptores,
 qui ante annum Christi millesimum li-
 bros de Divinis Officiis ediderunt; &
 eruditissimus vir Dominicus Georgius:
 nullum sane, ait, de tropis ante sæculum
 Christi XI. hætenus exemplum deprehen-
 di. A Monachis ad alias Ecclesias ante
 ann. Domini 1031. hic mos derivatus
 erat. Nam Concilium Lemovicense anno
 Domini 1031. habitum de his tropis in
 Ecclesia cantandis meminit. Et fusius
 idem clarissimus auctor de tropis, profis,
 & se-*

Bona rerum
 Liturg. lib. 11.
 cap. 3.

Sess. 1. Concil.
 tom. IX. pag.
 890.

& sequentiis tractat in dissertatione tertia, & quarta, quas tomo secundo de Liturgia Romani Pontificis præfixit. His omnibus accedit, quod in eo non habetur octava Epiphaniæ, sicuti etiam deest in antiquo Sacramentario Gregoriano, quod ex veteri Coloniensi Codice edidit Pamelius, & in altero, quod novissime publicavit Ludovicus Antonius Muratorius, neque etiam habetur in Gelasiano, neque in aliis libris Liturgicis vetustioribus; extat tamen in Sacramentario Gregoriano Menardi, & in aliis libris Liturgicis paulo recentioribus, ex quibus descriptam Pamelius suo Sacramentario inseruit; unde constat, quàm recte cl. me. Cardinalis Thomasius judicaverit, qui verba faciens de Sacramentariis Gregorianis editis Romæ ab Angelo Roccha, Coloniae a Pamelio, Parisiis ab Hugone Menardo, quorum quisque suam editionem, ut germanum Gregorii fœdum, prædicat: *Sed mirum est, inquit, quam inter se dissideant, ut difficile sit, litem decidere, nec ego tantorum Viro-*

*Card. Thomas.
in Prefat ad
Cod. Sacram.*

rum *Judex* esse possum, aut volo; illud tamen pro veritatis amore silere non debeo, Pamelio præ reliquis me adherere, moveor enim ex antiquissimorum manuscriptorum Codicum consensu, moveor ex multorum Festorum, Missarumque defectu in ejus editione (si tamen, quæ virgulis, vel quæ tanquam aliunde adscita Pamelius ipse adnotavit, diligenter dempseris) moveor ex illius brevitate, quæ Gregorianam correctionem juxta Joannis Diaconi narrationem magis redolere videtur; nec minoris momenti dixerim Grimoldi Abbatis, sive Alcuini Magistri Caroli Magni, juxta Micrologum, testimonium in prælaudata præfatione, quam Gregoriano operi adtexuit. Sed revertor ad octavam Epiphaniæ, a qua paululum digressus sum: Octavam Epiphaniæ celebrari non consuevisse sæculo octavo, nobis certo compertum fit ex fragmento epistolæ Caroli Magni ad Albinum Abbatem, quod ex collectione Cardinalis Laborantis descriptum in adnotatione ad octavam Epiphaniæ retuli; initio autem
 sæ-

sæculi noni usu receptam fuisse, fidem
 faciunt verba Amalarii, qui lib. IV. de
 Ecclesiasticis Officiis cap. trigesimoquar-
 to tractat de octavis Theophaniæ, tan-
 quam de solemnitate non recens institu-
 ta, sed jam ubique usitata, & frequenta-
 ta, cujus officium ubique terrarum Ro-
 mano Ritu celebrari consueverit. Scri-
 psit autem Amalarius libros de Divinis,
 seu Ecclesiasticis Officiis ad Ludovicum
 Imperatorem Caroli Magni filium circa
 annum 827. *In Theophania*, inquit, ce-
 lebramus, quomodo Dominus a Magis
 sit inquisitus, & inventus, ac adoratus;
 quomodo latati sint Convivæ in nuptiis,
 quomodo sit baptizatus. Quæ omnia pos-
 sumus dignoscere ex Antiphonis, quæ can-
 tantur in Matutino. In octavis ejus ce-
 lebratur res, pro qua Christus baptizatus
 est, hoc est nostrum lavacrum, per quod
 nostra peccata abluantur, quale est illud
 de prima Antiphona in octavis Theopha-
 niæ. VETEREM HOMINEM RENOVANS
 SALVATOR &c. Deest quoque in nostro
 Missali octava Assumptionis, quam insti-
 tutain

tutam fuisse anno 847. a Leone IV., nobis innotescit ex testimonio Sigeberti, qui ita de eodem Pontifice tradidit: *Decrevit, ut octava Assumptionis Sanctæ Mariæ in Ecclesia Romana celebrarentur, quod antea non fiebat*: adstipulatur Sigeberto Anastasius in vita ejusdem Pontificis his verbis: *Octavam Assumptionis Beatæ Dei Genitricis diem, quæ minime Romæ antea colebatur, vigiliis sacris, matutinisque cum omni Clero pernoctans laudibus in Basilica ejusdem semper Virginis Domine Nostræ, quæ foris muros juxta Basilicam Beati Laurentii Martyris sita est, celebrari præcepit*. Nulla insuper festa Apostolorum in ipso leguntur, nisi ea, quæ in omnibus Sacramentariis Gregorianis sæculo VIII., vel IX. scriptis habentur. Sed de illius antiquitate haud plura; nam hæc æquo lectori satis esse videntur, ut de nostro Missali favorabilius censeat.

Quid in hoc
Missali edendo
curatum fuerit.

Sed priusquam finem dicendi faciam, quid ego in hac editione adornanda præstiterim, paucis exponam. Primum nostrum

strum Missale accuratè contruli cum Missali Romano Venetiis edito anno 1718., & varias lectiones diligenter adnotavi; præterea nonnullas adnotationes iis in locis, ubi mihi opus esse, & res postulare videbatur, & ubi aliquid speciale in nostro Missali occurrebat, adscripsi: multo quidem plura & doctiora, haud ignoro, adnotari potuisse ab eo, cui majus otium aut eruditionis copia adfuisset; sed fortasse neque nostra prorsus inutilia erunt, & quæ deerunt, facile eruditus lector ex tot Doctorum hominum libris, ac Commentariis de rebus Liturgicis per se addere, nostraque emendare, ac supplere poterit.

INDEX

Eorum, quæ in Appendice continentur.

- I. **E** Pistola de ritu inspergendi Sacri Cineris super caput Romani Pontificis. pag. 329
- II. Sententia Ven. Card. Thomasi de Feria IV. in Capite Jejunii ex Cod. ms. insignis Bibliothecæ Doctissimi Card. Monti. 341
- III. Consultatio de commemoratione Romani Pontificis in Sacris officiis apud Græcos. 351
- IV. Passio S. Sabini Episc. & Mart. ex Cod. Basilicæ Lateranensis. 467
- V. Missa in Festo S. Hieronymi Presbyteri ex Cod. Bibl. Vallic. 478
- VI. Sermo in Dedicatione Ecclesiæ ex Cod. Bibl. Vatic. 480
- VII. Sermo in Dedicatione Ecclesiæ Salvatoris ex Cod. Basil. Lat. 493
- VIII. Sermo SSmi D. N. Benedicti Papæ XIV. in Dedicatione Ecclesiæ S. Apollinaris. 498

MA-

(a) MADIUS habet dies XXXI.
Et Luna XXX.

b	Kal. Maj.	Philippi & Jacobi.
c	vi. nonas	
d	v. nonas	Inventio S. * Alexandri, Eventi, & Theodo- li, & S. * Pantaleonis.
e	iiii. non.	
f	iii. non.	
g	ii. non.	Johannes ante portam lat.
a	Non.	
b	viii. id.	S. Angeli.
c	vii. id.	Translatio S. Nicolai.
d	vi. id.	Gordiani, Epymachi, & Christinae, & * Ca- taldi.
e	v. id.	
f	iiii. id.	Pancratii, Nerei, & Achillei, & S. * Montani.
g	iii. id.	
a	ii. id.	* Bonifacii mar. . . .
b	Idibus	* Valentini conf.
c	xviii. Kal. Jun.	Hylarii.
d	xv.	
		<i>Reliqua desunt.</i>

(a) In fronte nostri Codicis præfixum extat veteris Kalendarii fragmentum, quod ut lectori rem gratam facerem, hoc loco edendum curavi. Scriptum est manu minus antiqua, quàm nostrum Missale, & exaratum videtur vel in fine seculi XII., vel ineunte sæculo XIII. Et quoniam in eo nonnulla Sanctorum nomina leguntur, quorum nullum Officium, seu Missa est in nostro Missali, & insuper addita sunt alia nomina Sanctorum recentiori manu, ut a reliquis distinguere possint, illa * asterisco notavi; hæc alio charactere, quem vulgo cursivum vocant, typis expressa sunt.

JUNIUS habet dies XXX. (s)
Et Luna XXVIII.

e	Kal. Junii .	Nicomedis mart. & XII. corpora Sanctorum, & S.
f	iv. nonas .	Marcellini & Petri .
g	iii. non.	Sanctorum Laurentini & Pergentini m.
a	ii. non.	S. Felicissimæ mart.
b	nonis	Festum Consacrationis Ecclesiæ .
c	viii. idus	
d	vii. idus	
e	vi. idus	
f	v. idus	Primi & Feliciani .
g	iv. idus	
a	iii. idus	Barnabæ Apostoli .
b	ii. idus	Basilidis , Cirini , Na
c	idibus	
d	xviii. Kal. Julii	Reliqua desunt .

II

22

AU-

AUGUSTUS habet dies XXXI.
Et Luna XXVIII.

c	Kal. Aug.	S. Petri a Vincula , & Machabeorum , & S...
d	iiii. nonas	Stephani Papæ .
e	iii. non.	Inventio corporis S. Stephani .
f	ii. non.	S. Iustini
g	nonis	
a	viii. idus	Xisti , Felicissimi , & Agapiti .
b	vii. idus	Donati , & Yllariani mart.
c	vi. idus	Ciriaci mart.
d	v. idus	Vig. S. Laurentii .
e	iiii. idus	Laurentii mart.
f	iii. idus	Tiburtii mart. , & * Rufini .
g	ii. idus	S. Clare Virg. . . .
a	idibus	Ipoliti , & Cassiani mart.
b	xviii. Kal.	Vig. S. Mariæ , & S. . . .
c	xviii.	Assumptio S. Mariæ .
d	xvii.	

Reliqua desunt .

SEPTEMBER habet dies XXXI.
Et Luna XXX.

f	Kal. Septemb.	* Egidii & Terentiani .
g	IIII. non.	* Antonini mart.
a	III. non.	die
b	II. non.	
c	nonis	
d	VIII. idus	
e	VII. idus	
f	VI. idus	Nativitas S. Mariæ .
g	V. idus	Gorgoni mart.
a	IIII. idus	
b	III. idus	Proti & Jacinti .
c	II. idus	
d	idibus	S.
e	VIII. Kal. Octob.	Exaltatio S. Crucis , & S. Cornelii .
f	XVII.	Nicomedis .
g	XVI.	Eufemiæ virg.
a	XV.	
b	XIIII.	
c	XIII.	
d	XII.	Vig. S. Mathæi .
e	XI.	S. Mathæi Apostoli .
f	X.	Mauricii cum Sociis SS.
g	VIIII.	
a	VIII.	* Conceptio Johannis Baptistæ .
b	VII.	
c	VI.	
d	V.	Cosmæ & Damiani .
e	IIII.	
f	III.	S. Michaelis Arch.
g	II.	Hieronimi Presbyteri .

OCTO-

OCTOBER habet dies XXXI.
Et Luna XXVIII.

a Kal. Octobris
b vi. nonas
c v. nonas
d iv. nonas
e iii. nonas
f ii. nonas
g nonis
a viii. idus
b vii. idus
c vi. idus
d v. idus
e iv. idus
f iii. idus
g ii. idus
a idus
b xvii. Kal. Nov.
c xvi.
d xv.
e xiv.
f xiii.
g xii.
a xi.
b x.
c ix.
d viii.
e vii.
f vi.
g v.
a iv.
b iii.
c ii.

* Severi.

S. Francisci conf.

Marci PP.

Dionisii, Rustici, Leutherii.

* Gaudentii.

Lucae Evangelistae.

Sol in Scorpione.

* Grifanti & Dariae.

Vig. Apostolorum Simonis & Judae.
Natale eorumdem.

Vigilia omnium Sanctorum.

NOVEMBER habet dies XXX.
Et Luna XXX.

d	Kal. Novembris	Omnium Sanctorum, & Cæsarei.
e	iv. non.	
f	iii. non.	
g	ii. non.	<i>Sanctorum Martyrum Vitalis, & Agricola.</i>
a	nonas	* Leonardi Confess.
b	viii. idus	
c	vii. idus	
d	vi. idus	Quatuor Coronatorum.
e	v. idus	Dedicatio S. Salvatoris, & Theodoli.
f	iv. idus	
g	iii. idus	Martini Episcopi.
a	ii. idus	* Victoris mart.
b	idus	* Britii Episcopi.
c	xviii. Kal. Dec.	
d	xvii.	
e	xvi.	
f	xv.	
g	xiv.	
a	xiii.	
b	xii.	
c	xi.	
d	x.	Cæcilie Virg.
e	ix.	Clementis mart.
f	viii.	Chrisochoni
g	vii.	Prosperi, & S. Catarina V. & M.
a	vi.	
b	v.	
c	iv.	
d	iii.	Vigilia Andreæ Apost. & Saturnini, & . . .
e	ii.	Andreæ Apostoli.

DECEMBER habet dies XXXI.
Et Luna XXIX.

f	Kal. Decembris	
g	III. non.	S. * Bibianæ Virg.
a	III. non.	S. * Petri Ravennatis Episcopi .
b	II. non.	* Barbaræ Virg.
c	non.	* Sabæ Abbatis .
d	VIII. idus	Nicolai Episcopi .
e	VII. idus	* Ambrosii , & Savini Episcopi .
f	VI. idus	Conceptio B: M.
g	V. idus	S. Syri Episcopi , & Confess.
a	IV. idus	
b	III. idus	
c	II. idus	
d	id.	Luciæ Virginis .
e	XVIII. Kal. Jan.	
f	XVIII.	
g	XVII.	
a	XVI.	
b	XV.	<i>Sol in Capricornio .</i>
c	XIV.	
d	XIII.	Vig. Thomæ Apostoli .
e	XII.	Thomæ Apostoli .
f	XI.	
g	X.	Gregorii , & * Victorinæ .
a	IX.	Vigilia Nativitatis Domini .
b	VIII.	Nativitas D. N. J. C.
c	VII.	Stephani Prothomart.
d	VI.	Joannis Apostoli & Evangelistæ .
e	V.	Sanctorum Innocentum .
f	III.	S. * Thomæ Episcopi & Mart.
g	III.	
a	II.	Silvestri Papæ .

(a) JANUARIUS.

L. D.	Kal.	D. M.	
A	Kal.	1	
b	IV.	2	
c	III.	3	
d	Prid.	4	
e	Non.	5	
f	VIII.	6	
g	VII.	7	
A	VI.	8	
b	V.	9	
c	IV.	10	
d	III.	11	
e	Prid.	12	
f	Idib.	13	
g	XIX.	14	Felicitis Confessoris. pag. 170
A	XVIII.	15	
b	XVII.	16	Marcelli Papæ, & mart. pag. 171.
c	XVI.	17	
d	XV.	18	Priscæ Virg. & mart. p. 172
e	XIV.	19	Marii, Marthæ, Audifacis, & Abachum mart. pag. 173
f	XIII.	20	Fabiani, & Sebastiani mart. pag. 175
g	XII.	21	Agnētis Virg. & mart. pag. 177
A	XI.	22	Vincentii mart. pag. 177
b	X.	23	
c	IX.	24	
d	VIII.	25	Conversio S. Pauli Apostoli. pag. 179
e	VII.	26	
f	VI.	27	
g	V.	28	Agnētis secundo. pag. 180
A	IV.	29	
b	III.	30	
c	Prid.	31	

(a) Ad supplenda, quæ deerant in Kalendario nostri Missalis, aliud, quod sequitur, confeci Kalendarium ex nominibus Sanctorum, quorum Officia, seu Missæ in eodem nostro Codice habentur.

FEBRUARIUS.

L. D.		D. M.	
d	Kal.	1	
e	iv.	2	Purificatio S. Mariæ . Benedictio Cera . p. 181
f	iii.	3	
g	Prid.	4	
A	Non.	5	Agathæ Virg. & mart. pag. 186
b	viii.	6	
c	vii.	7	
d	vi.	8	
e	v.	9	
f	iv.	10	Scholasticæ Virg. pag. 187
g	iii.	11	
A	Prid.	12	
b	Idib.	13	
c	xvi.	14	
d	xv.	15	
e	xiv.	16	
f	xiii.	17	
g	xii.	18	
A	xi.	19	
b	x.	20	
c	ix.	21	
d	viii.	22	Cathedra S. Petri Antiochiæ . pag. 188
e	vii.	23	
f	vi.	24	Mathiæ Apostoli . pag. 190
g	v.	25	
A	iv.	26	
b	iii.	27	
c	Prid.	28	

MAR-

M A R T I U S .

L. D.		D. M.		D. M.		L. D.
d	Kal.	1		1	Kal.	g
e	vi.	2		2	iv.	A
f	v.	3		3	iii.	b
g	iv.	4		4	ii.	c
A	iii.	5		5	Non.	d
b	Prid.	6		6	viii.	e
c	Non.	7		7	vii.	f
d	viii.	8		8	vi.	g
e	vii.	9		9	v.	A
f	vi.	10		10	iv.	b
g	v.	11		11	iii.	c
A	iv.	12	Gregorii Papæ, & Conf. pag. 190.	12	Prid.	d
b	iii.	13		13	ii.	e
c	Prid.	14		14	xviii.	f
d	Idib.	15		15		g
e	xvii.	16		16	xvii.	A
f	xvi.	17		17	xvi.	b
g	xv.	18		18	xv.	c
A	xiv.	19		19	xiv.	d
b	xiii.	20		20	xiii.	e
c	xii.	21	Benedicti Abbatis. pag. 192.	21	xii.	f
d	xi.	22		22	xi.	g
e	x.	23		23	x.	A
f	ix.	24		24	ix.	b
g	viii.	25	Annuntiatio Dominica. pag. 193.	25	viii.	c
A	vii.	26		26	vii.	d
b	vi.	27		27	vi.	e
c	v.	28		28	v.	f
d	iv.	29		29	iv.	g
e	iii.	30		30	iii.	A
f	Prid.	31		31	Prid.	

LX

APRILIS.

L. D.		D. M.				
g	Kal.	1				
A	iv.	2				
b	iii.	3				
c	Prid.	4				
d	Non.	5				
e	viii.	6				
f	vii.	7				
g	vi.	8				
A	v.	9				
b	iv.	10				
c	iii.	11				
d	Prid.	12				
e	Idib.	13	Euphemie Virg. & mart. pag. 194			
f	xviii.	14	Tiburtii, & Valeriani, & Maximi mart. pag. 195			
g	xvii.	15				
A	xvi.	16				
b	xv.	17				
c	xiv.	18				
d	xiii.	19				
e	xii.	20				
f	xi.	21				
g	x.	22				
A	ix.	23	Georgii mart. pag. 196.			
b	viii.	24				
c	vii.	25	Marci Evangelistæ. Litanie Majores. pag. 197			
d	vi.	26				
e	v.	27				
f	iv.	28	Vitalis mart. pag. 200			
g	iii.	29				
A	Prid.	30	Vigilia. pag. 201			

MA-

M A J U S .

L.	D.	Kal.	D.	M.	
b		Kal.	1		Philippi , & Jacobi Apostol. pag. 202
c		vi.	2		
d		v.	3		Alexandri, Eventi, Theoduli mart. Juvenalis Episc. Conf. Inventio S. Crucis . pag. 203
e		iv.	4		
f		iii.	5		
g		Prid.	6		Johannis ante Portam Latinam . pag. 205
A		Non.	7		
b		viii.	8		
c		vii.	9		
d		vi.	10		Gordiani, Epimachi, & Christinæ mart. p.206
e		v.	11		
f		iv.	12		Nerei, Achillei, & Pancratii mart. pag. 208
g		iii.	13		
A		Prid.	14		
b		Idib.	15		
c		xvii.	16		
d		xvi.	17		
e		xv.	18		
f		xiv.	19		
g		xiii.	20		
A		xii.	21		
b		xi.	22		
c		x.	23		
d		ix.	24		
e		viii.	25		Urbani Papæ, & mart. pag. 208
f		vii.	26		
g		vi.	27		
A		v.	28		
b		iv.	29		
c		iii.	30		
d		Prid.	31		

L. D.		D. M.	
e	Kal.	1	Nicomedis , Justini , Crescentini , Griciniani , Viriani , Orphiti , Exuperanti , Benedicti , & Fortunati . pag. 209
f	IV.	2	Marcellini , & Petri mart. Laurentini , & Per- gentini mart. pag. 211
g	III.	3	
A	Prid.	4	
b	Non.	5	
c	VIII.	6	
d	VII.	7	
e	VI.	8	
f	V.	9	Primi & Feliciani . pag. 213
g	IV.	10	
A	III.	11	Barnabæ Apostoli . pag. 213.
b	Prid.	12	Basilidis , Cyrini , Naboris , & Nazarii . p.215
c	Idib.	13	
d	XVIII.	14	
e	XVII.	15	Viti mart. pag. 215
f	XVI.	16	
g	XV.	17	
A	XIV.	18	Marci , & Marcelliani mart. pag. 216
b	XIII.	19	Gervasii , & Protasii mart. pag. 217
c	XII.	20	
d	XI.	21	Vigilia Sanctorum Multorum . pag. 218
e	X.	22	Albini, Paulini, & Niceti Ep. cum CMLXXXIX. mart. pag. 220
f	IX.	23	Vigilia . pag. 221
g	VIII.	24	Nativitas S. Johannis Baptistæ . pag. 223
A	VII.	25	
b	VI.	26	Johannis , & Pauli mart. pag. 226
c	V.	27	
d	IV.	28	Leonis Papæ , & Conf. Vigilia . pag. 227
e	III.	29	Petri & Pauli Apostol. pag. 229
f	Prid.	30	Commem. S. Pauli Apost. pag. 230

JULIUS.

L. D.		D. M.	
g	Kal.	1	
A	vi.	2	Processi & Martiniani mart. pag. 231
b	v.	3	
c	iv.	4	
d	iii.	5	
e	Prid.	6	Octava Apostolorum Petri & Pauli. pag. 231
f	Non.	7	
g	viii.	8	
A	vii.	9	
b	vi.	10	Septem Fratrum mart. pag. 232
c	v.	11	
d	iv.	12	
e	iii.	13	Naboris, & Felicis mart. pag. 233
f	Prid.	14	
g	Idib.	15	Quirici mart. pag. 234
A	xvii.	16	
b	xvi.	17	
c	xv.	18	
d	xiv.	19	
e	xiii.	20	
f	xii.	21	
g	xi.	22	
A	x.	23	Apollinaris Episc. & mart. pag. 235
b	ix.	24	Christinae Virg. & mart. pag. 237
c	viii.	25	Jacobi Apostoli, & Christophori. pag. 238
d	vii.	26	
e	vi.	27	
f	v.	28	Nazarii, & Celsi mart. pag. 239
g	iv.	29	Felicis, Simplicii, Faustini, & Beatricis, Flo- rae, & Lucillae. pag. 240
A	iii.	30	Abdon, & Sennen mart. pag. 242.
b	Prid.	31	

L. D.		D. M.	
e	Kal.	1	Petri ad Vincula, Machabæorum mart. & Eusebii Sacerd. & Conf. pag. 243
d	IV.	2	Stephani Papæ, & mart. pag. 246
e	III.	3	Inventio S. Stephani Protomart. pag. 246
f	Prid.	4	
g	Non.	5	
A	VIII.	6	Xisti Papæ, & mart. Felicissimi, Agapiti, & Januarii mart. Bened. Uvæ. pag. 247
b	VII.	7	Donati, & Hylariani mart. pag. 249
c	VI.	8	Cyriaci, Largi, & Smaragdi mart. pag. 251
d	V.	9	Vigilia. pag. 251
e	IV.	10	Laurentii mart. pag. 252
f	III.	11	Tiburtii mart. pag. 254
g	Prid.	12	
A	Idib.	13	Hippolyti, & Cassiani mart. pag. 254
b	XIX.	14	Eusebii Conf. Vigilia. pag. 255
c	XVIII.	15	Assumptio B. Mariæ Virg. pag. 257
d	XVII.	16	
e	XVI.	17	Octava S. Laurentii. pag. 258
f	XV.	18	Agapiti mart. pag. 259
g	XIV.	19	
A	XIII.	20	
b	XII.	21	
c	XI.	22	Timothei, & Symphoriani mart. pag. 260
d	X.	23	
e	IX.	24	
f	VIII.	25	Bartholomæi Apost. pag. 260
g	VII.	26	
A	VI.	27	
b	V.	28	Hermetis mart. & Augustini Episcopi, & conf. pag. 261
c	IV.	29	Decollatio S. Johannis Baptistæ, & S. Sabinæ mart. pag. 263
d	III.	30	Felicis. pag. 264
e	Prid.	31	

SEPTEMBER.

L. D.		D. M.	
f	Kal.	1	
g	IV.	2	
A	III.	3	
b	Ptid.	4	
c	Non.	5	
d	VIII.	6	
e	VII.	7	
f	VI.	8	Nativitas B. Mariæ Virg. & S. Adriani mart. pag. 265
g	V.	9	Gorgoni mart. pag. 267
A	IV.	10	
b	III.	11	Proti & Hyacinti mart. pag. 267
c	Prid.	12	
d	Idib.	13	
e	XVIII.	14	Exaltatio S. Crucis, Cornelii, & Cypriani mart. pag. 268
f	XVII.	15	Nicomedis mart. pag. 269
g	XVI.	16	Euphemie, Lucie, & Geminiani mart. p. 270
A	XV.	17	
b	XIV.	18	
c	XIII.	19	
d	XII.	20	Vigilia. pag. 271
e	XI.	21	Matthæi Apostoli, & Evangelistæ. pag. 272
f	X.	22	Mauritii, & Sociorum mart. pag. 273
g	IX.	23	
A	VIII.	24	
b	VII.	25	
c	VI.	26	
d	V.	27	Cosmæ & Damiani mart. pag. 274
e	IV.	28	
f	III.	29	Inventio, & dedicatio Basilicæ S. Michaelis. pag. 275
g	Prid.	30	Hieronimi Confess. pag. 277

L.	D.	Kal.	D.	M.		D.	M.		L.
A		Kal.		1					A
b		vi.		2					b
c		v.		3					c
d		iv.		4					d
e		iii.		5					e
f		Prid.		6					f
g		Non.		7	Marci Papæ, & conf. Sergii, & Bacchi mart.				g
				8	pag. 278				
A		viii.		9	Dionysii, Rustici, & Eleutherii mart. pag. 279				A
b		vii.		10					b
c		vi.		11					c
d		v.		12					d
e		iv.		13					e
f		iii.		14	Callisti Papæ, & Confess. pag. 280				f
g		Prid.		15					g
A		Idib.		16					A
b		xvii.		17					b
c		xvi.		18	Lucæ Evangelistæ. pag. 281				c
d		xv.		19					d
e		xiv.		20					e
f		xiii.		21					f
g		xii.		22					g
A		xi.		23					A
b		x.		24					b
c		ix.		25					c
d		viii.		26					d
e		vii.		27	Vigilia. pag. 282				e
f		vi.		28	Simonis, & Judæ Apostol. pag. 282				f
g		v.		29					g
A		iv.		30					A
b		iii.		31	Vigilia. pag. 283				b
c		Prid.							c

NOVEMBER.

L. D.		D. M.	
d	Kal.	1	Omnium Sanctorum, & Cæsarei mart., & Hilarii Episc. & Conf. pag. 285
e	IV.	2	
f	III.	3	
g	Prid.	4	
A	Non.	5	
b	VIII.	6	
c	VII.	7	
d	VI.	8	Claudii, Nicostrati, Symphoriani, Castorii, & Simplicii mart. pag. 287
e	V.	9	Theodori mart. pag. 288
f	IV.	10	
g	III.	11	Martini Episc. & Conf., Mennæ mart. pag. 289
A	Prid.	12	
b	Idib.	13	
c	XVIII.	14	
d	XVII.	15	
e	XVI.	16	
f	XV.	17	
g	XIV.	18	
A	XIII.	19	
b	XII.	20	
c	XI.	21	
d	X.	22	Cæciliæ Virg. & mart. pag. 291
e	IX.	23	Clementis Papæ, & mart., S. Columbani Sacerd. & Conf., Felicitatis mart. pag. 292
f	VIII.	24	Chrysogoni, & Prosperi mart. pag. 294
g	VII.	25	
A	VI.	26	
b	V.	27	
c	IV.	28	
d	III.	29	Saturnini, & Chrysanthi mart. Vigilia. p. 295
e	Prid.	30	Andree Apostoli. pag. 297

L.	D.	Kal.	D.	M.		D.	M.	Kal.	L.	D.
f		Kal.	1			1		Kal.	d	
g		iv.	2			2		iv.	c	
A		iii.	3			3		iii.	f	
b		Prid.	4			4		Prid.	s	
c		Non.	5		Nicolai Episcopi, & Conf. pag. 159	5		Non.	A	
d		viii.	6		Savini Episcopi, & mart. pag. 160	6		viii.	b	
e		vii.	7			7		vii.	c	
f		vi.	8			8		vi.	d	
g		v.	9			9		v.	e	
A		iv.	10			10		iv.	f	
b		iii.	11			11		iii.	g	
c		Prid.	12			12		Prid.	A	
d		Idih.	13		Luciæ Virginis, & mart. pag. 162	13		Idih.	b	
e		xxix.	14			14		xxix.	c	
f		xviii.	15			15		xviii.	d	
g		xvii.	16			16		xvii.	e	
A		xvi.	17			17		xvi.	f	
b		xv.	18			18		xv.	g	
c		xiv.	19			19		xiv.	A	
d		xiii.	20		Vigilia. pag. 163	20		xiii.	b	
e		xii.	21		Thomæ Apostoli. pag. 163	21		xii.	c	
f		xi.	22			22		xi.	d	
g		x.	23			23		x.	e	
A		ix.	24		Gregorii mart. pag. 164	24		ix.	f	
b		viii.	25			25		viii.	g	
c		vii.	26		Stephani Protomart. pag. 165	26		vii.	A	
d		vi.	27		Joannis Evangelistæ. pag. 166	27		vi.	b	
e		v.	28		Innocentium. pag. 169	28		v.	c	
f		iv.	29			29		iv.	d	
g		iii.	30			30		iii.	e	
A		Prid.	31		Silvestri Papæ, & Conf. pag. 170	31		Prid.	f	

(1) DOM. I. DE ADVENTU DOMINI.

(2) ORATIO.

EXcita, ^(a) Domine quæsumus, potentiam tuam, & veni: ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis, te mereamur protegente eripi, te liberante salvari. Per.

A

SE-

VAR. LECTIONES MISSAL.

^a Quæsumus Domine, in Miss. Rom. edito.

ADNOTATIONES.

(1) Omnia fere Capitularia Evangeliorum, & Epistolarum, & plura Sacramentalia exordiantur a vigilia, seu a die Natalis Domini: Codex autem Vaticanus 5465., in quo Capitulare Evangeliorum continetur, incipit a Dominica prima de Adventu Domini, ut monet (a) cl. Vir Dominicus Georgius; item Antiphonarius Sancti Gregorii, quem ex Codice membranaceo Em. Card. Gentilis an. D. 1071. scripto idem Dominicus Georgius tom. 3. Liturgiæ Rom. Pontificis edidit; item Antiphonarius S. Gregorii; liber Gradalis ejusdem Sancti; alius ejusdem SSmi Pontificis Antiphonarius Ecclesiæ Carnutenfis; alius Mon-

tis Casini literis Longobardicis scriptus; tum etiam liber Responsorialis, & Antiphonarius, quos omnes ex antiquissimis Codicibus in publicam lucem emisit cl. m. Card. Thomasius. Ab Adventu Domini initium sumit Missale Gallicanum editum a Patre Mabillonio (b). Cæterum de initio anni Christiani apud varias totius Orbis Ecclesias late differit Franciscus Maria Florentinus in exercitatione l., & in adnotationibus ad Martyrologium Hieronymianum die xxv. Decembris (c). Missale autem nostrum more, quo nunc Romana & Occidentalis Ecclesia utitur, annum Ecclesiasticum ab Adventu Domini auspicator. Adventus autem

^a In Monit. ad Append. 2. Monum. ad Liturg. Rom. Pont. tom. 3. pag. 234.

^b Tom. 1. Mus. Ital. p. 268. ^c ibid. pag. 180.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Erunt signa in sole , & luna , & stellis , & in terris pressura Gentium præ confusione sonitus maris , & fluctuum : arescentibus hominibus præ timore & ^(a) exultatione , quæ supervenient universo orbi : nam virtutes coelorum movebuntur : & tunc videbunt Filium hominis venientem in

a expectatione in Miss. impr.

tem nomine , ut omnibus notum est , intelligitur temporis illud spatium , quo ad recolendum ea animi pietate , reverentia , ac cultu , quo par est , Natalem diem Christi Domini se præparat Ecclesia . Tria autem ad rem nostram de Adventu quæri possunt : quo primum tempore celebrari cœperit , & a quo huiusmodi solemnitatis ordo institutus fuerit ; quot Dominicas complecteretur ; & quo ordine Dominicæ illæ numerarentur . (a) Gulielmus Durandus institutionem Adventus B. Apostolo Petro adscribit : *Petrus* , inquit , *primo instituit tres septimanas integras ante Natale venerari in commemorationem Adventus Christi* . E diverso Cajetanus Meratus Theatinus (b) non ante sæc. vii. piam hanc disciplinam in Romanam Ecclesiam inductam fuisse existimat ; rationes

autem , quibus movetur , & verba , quibus sententiam suam adstruit , talia sunt : *Illustriora Adventus vestigia habemus in monumentis Gallicanis sæculi v. , & fortasse a vero alienum non est , quod Gallis suam originem debeant , ut censent Baillet in vitis Sanctorum tom. 4. pag. 259. & Grancolas Comm. hist. in Brev. Rom. lib. 2. cap. 4. , cujus assumpti fundamenta apud ipsos auctores videre quisquis facile potest ; hunc tamen ritum ab Ecclesia Romana sero receptum fuisse non videtur dubitandum ; licet enim Adventus Dominici mentio habeatur tam in Sacramentario Gelasiano a Thomasio vulgato , quam in Codicibus Gregorianis hucusque editis , in genuino tamen Gelasii Codice , sub nomine Magni Leonis nuper edito a Josepho Blanchinio penitus prætermittitur*

a Dur, lib. 6. cap. 2. ration. Di vin. Offic. b Merat. in Comment. ad Gavant. Tom. 1. Part. iv, de Rubr. Miss. de Adventu .

in^(a) nubibus cum potestate magna, & maiestate. His autem fieri incipientibus, respicite, & levate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam, & omnes arbores: cum producant jam ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas. Ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam prope est regnum Dei. Amen dico vo-

A 2

bis

a rubc.

tur; ita etiam de iisdem altum habetur silentium in Codice Gregoriano, quem contulit Cardinalis Thomafius; & ex quo recensuit additiones factas Gregoriano Codici a Pamelio edito. Prædictum Codicem Pameli a Thomasio sic collatum cum genuino Gregoriano Codice, qui pertinebat ad Serenissimam Svecorum Reginam, penes me habeo; unde facile conjici potest ex hucusque dictis, Ecclesiam Romanam ante sæculum VII. hanc adventus disciplinam minime recepisse. At vero Sacramentarium Gelasianum integrum, ac genuinum illud esse, quod sub nomine Magni Leonis ab eruditissimo P. Josepho Blanchinio editum est, & Codicem Gregorianum purum ac syncerum, nullaque in parte mutilum aut immutatum illum fuisse, qui in Bibliotheca Reginae Svecorum

extabat, & a Cardinali Thomasio cum Codice Pameli collatus fuit, non facile doctis viris, & antiquorum Romanæ Ecclesiæ Rituum peritis suadebitur. Præterea Amalarius, qui nono sæculo ineunte scripsit, ubi de adventu agit, diversum hebdomadarum numerum ab eo, qui ætate sua servabatur, refert, eumque in antiquis Missalibus, & Lectionariis reperisse affirmat; scribere autem nequivisset consuluisset se antiquos Missalium libros ea de re, si non ante sæculum septimum adventus in Romana Ecclesia celebrari consuevisset, nullaque in vetustioribus Romanæ Ecclesiæ Liturgicis libris de Adventu mentio esset. Neque (a) Berno Abbas Augiensis referret rationem enumerandi hebdomadas de Adventu Domini, quæ in libro Comitum, qui B. Hieronymo

a Bern. Aug. cap. 4. de Adv. Dñi in libell. de quibsd. reb. ad Mis. spectan.

bis, ^(a) non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cælum & terra ^(b) *transient*: verba autem mea non transibunt.

(3) SECRETA.

Hæc ^(c) *sacramenta*, Domine, potenti virtute mundatos, ad suum faciant puriores venire principium. Per.

Ad

a quia b transibunt c sacra nos.

nymo adscribitur, legebatur, dissimilem fuisse ab ea, quæ in Sacramentario Gregoriano extabat.

Quoad numerum vero, & modum numerandi Hebdomadas de Adventu Christi Domini Radulphus Tungrensis proposit. 16. *Ambrosianus*, inquit, *adventus habet sex septimanas, & incipit Dominica post Martini*. De Romanæ autem Ecclesiæ Ritu: *Adventus Domini*, ait, *apud Romanos incipit prima Dominica post crastinum Catharinæ*. Hæc autem Radulphi verba accipienda sunt de more Romanæ Ecclesiæ, qui ætate sua obtinebat in Belgio seu Gallia, ut manifestum omnibus est ex nominatione festi S. Catharinæ, quod in nullis antiquis Sacramentariis reperitur. Cæterum non solum Ritu Ambrosiano, ut compertum est ex Missis editis a Pamelio, &

ex Missali impresso an. 1560., adventus incipiebat a festo S. Martini, ac proinde sex Dominicas, seu hebdomadas complectebatur; ideoque sex Missæ in Missalibus leguntur, ordine tamen inverso; adeo ut proximior Natali Christi Domini prima dicatur. Sed etiam apud plures Galliarum Ecclesias exemplo Turonensis ab eodem festo S. Martini, antequam Sacramentarium Gregorianum in Galliis reciperetur, celebritatem Adventus, id est præparationem ad Natalem Domini, initium duxisse putat Mabillonius. Id tamen apud omnes Transalpinas Ecclesias receptum moribus non erat. Nam in Missali Gotico, seu Gallicano, quod primum à Cardinali Thomasio, ac deinde à Mabillonio editum est, tantum duæ Missæ de adventu assignantur, quas sequitur præparatio ad Vesperam Natalis Do-

(4) A D C O M P L E N D U M.

Suscipiamus, Domine, misericordiam tuam in medio templi tui: ^(a) & reparationis nostræ ventura solemnitas congruis honoribus præcedamus. Per.

DOMINICA II. ADVENTUS.

O R A T I O.

Excita Domine corda nostra ad præparandas Uni-
geni-

ut

Domini. In Sacramentario autem Gallicano, quod in publicum emisit idem Mabillonius tom. 1. Mus. Ital., tres Missæ de Adventu adscribuntur. At vero in Romana & Latina Ecclesia, more ubique recepto, nunc Adventum a Dominica IV. ante Natale Christi Domini incipere, eamque Dominicam Primam de Adventu nuncupare solemus, sicut etiam habetur in nostro Missali. Cum autem antiquitus aliter fieri sole-
ret, ex S. Gregorii instituto id inductum fuisse colligi videtur ex (a) Amalario, & Bernone Abbate Augien., horum primus scribit: *In antiquis libris Missalium, & Lectionariorum reperitur scriptum: Hebdomada quinta ante Natalem Domini. Totidem enim lectiones habentur in Lectionario, & totidem Evangelia a tem-*

pore memorato per dies Dominicos usque ad Nativitatem Domini &c. E diverso autem hæc idem Auctor tradit de Missali Gregoriano inquires: Quartam hebdomadam Adventus esse, *quæ proxima est ante Nativitatem Domini, sive in qua celebratur &c.* Verum enim in (b) Missali Gelasiano Cardinalis Thomasi quinque Missæ de adventu habentur; ita etiam quinque hebdomadæ ante Natalem Domini enumerantur, quarum remotior a die Natali, hebdomada quinta ante Natalem dicitur, & sic aliæ deinceps; ita in antiquo Lectionario edito a Cardinali Thomasio, ac deinde a cl. V. Dominico Georgio, quem tamen ad Ritus Ambrosianum pertinere affirmant; ita etiam habetur, teste Marteno (c), *in Codice Remensi ab annis circ. 900. scri-*

^a Amalar., cap. 48. lib. 3. de Eccl. Off.

^c De antiq. Eccl. Ritib. cap. 10. lib. 4.

^b Miss. Gelas. lib. 3. n. dum. LXXX.

geniti tui vias : ut per ejus adventum purificatis ^(a) mentibus servire mereamur. Qui tecum .

SECUNDUM ^(b) JOANNEM .

In illo tempore : Cum audisset Joannes in vinculis opera Christi , mittens duos de discipulis suis , ait illi : Tu es , qui venturus es , an alium expectamus ? Et respondens Jesus , ait illis : Euntes renuntiate Joanni quæ

a tibi . b Matthæum .

scripto, in Gallonensi, & Colbertino, & altero Colbertino, cujus caracter annos 800. repræsentat, in Pontificale Egeberti Eboracen. Episcopi, & quibusdam aliis quinque leguntur Dominicæ ante Domini Natalem. Berno autem Augiensis Abbas in (a) libello de quibusdam rebus ad Missam spectantibus, proposita quæstione, de qua agitur, inter cætera hæc scribit: Dominica prima de Adventu Domini, Dominica secunda, Dominica tertia, Dominica quarta, quæ proxima est ante Nativitatem Domini. Aliter verò in Lectionario, quem librum Comitum appellavi, sic: Dominica quinta ante Nativitatem Domini, quam Amalarius præparationem Domini Adventus nominavit. Deinde Dominica quarta ante Nativitatem Domini, Domi-

nica tertia ante Nativitatem Domini, Dominica secunda ante Nativitatem Domini, Dominica prima ante Nativitatem Domini, ut converso modo quæ apud Hieronymum dicitur prima, vel proxima ante Nativitatem Domini, apud Gregorium dicatur Dominica quarta de Adventu Domini. (b) In antiquissimo Bedæ Ven. Homiliario, cujus meminit Mabillonius in ejus vita, quatuor solum Homiliæ habentur pro adventu. Quatuor etiam Dominicæ inverso ordine, exordiundo scilicet a Dominica, quæ nunc quarta dicitur ante Natalem Domini, ponuntur in Calendario, seu Lectionario Frontonis (c); sic quoque habetur in Lectionario ab Albino jussu Caroli Imperatoris emendato, & altero antiquo Lectionario Mss. Bibliothecæ

^a Cap. 4.
^c Pag. 208.

^b Marten. de Antiqu. Eccl. Ritib. tom. 4. lib. 3. cap. 1.

quæ ^(a) vidistis, & audistis. Cæci vident, claudi ambul-
 ant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui re-
 surgunt, pauperes evangelizantur: & beatus est, qui
 non fuerit scandalizatus in me. Illis ^(b) abeuntibus, cœ-
 pit Jesus dicere ad ^(c) turbam de Joanne: Quid existis in
 desertum videre? arundinem vento agitatam? Sed quid
 existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui
 mol-

^a audistis & vidistis.

^b autem.

^c turbas.

thecæ Palatinæ, & in Capitulari
 Evangeliorum apud Cardinalem
 Thomafium. Contra autem in
 Antiphonario S. Gregorii edito
 a laudato Cardinali Thomasio
 quatuor quidem Dominicæ re-
 censentur ante Natalem Domi-
 ni, sed quæ illarum est a die
 Natali remotior, dicitur prima
 de Adventu, ut habetur in no-
 stro Missali, & in altero antiquo
 Mss. Bibliothecæ Vallicellanæ:
 eodem ordine, ac numero dispo-
 sitæ sunt Dominicæ in antiquis
 Lectionariis Basilicæ Lateranen.
 Vaticanæ, S. M. Majoris, & Mo-
 nasterii S. Galli in Helvetiis,
 quos diligenter consulvit cl. m.
 Cardinalis Thomafius; tum etiam
 in Sacramentario Mss. Biblio-
 thecæ Ottobonianæ, quibus ad-
 dendum est Sacramentarium Gre-
 gorianum a Pamelio editum, &
 cum pluribus Mss. Codicibus

collatum. At vero illa disso-
 nantia, ac diversitas in statuen-
 do numero Dominicarum, seu
 hebdomadarum, quæ Natalem
 Domini præcedunt, inter vete-
 res libros, Missales, & Lectio-
 narios, & recentiores Gregoria-
 nos tempore Amalarii facile con-
 ciliari, & inter se componi po-
 test, si animadvertantur ea,
 quæ scribit Durandus (*a*), nem-
 pe in quinta hebdomada ante Na-
 tivitatem Domini inchoari præ-
 parationem Adventus. Et ipse
 Amalarius, teste Bernone Abbate
 Augien., præparationem Domi-
 nicæ Adventus quintam hebdo-
 madam, seu Dominicam quintam
 nominavit. Quare ea Dominica,
 seu hebdomada, quæ tamquam
 præparatio Adventus in Ecclesiæ
 Romanæ antiquis Missalibus in-
 ter Dominicas Adventus ante
 enumerabatur, postea prætermis-
 sa

^a Ration. Div. Offic. lib. 6. cap. 2.

mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, & plus quam Prophetam. Hic est enim, de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

SECRETA.

Placare, quæsumus Domine, humilitatis nostræ
pre-

sa est, quia proprie ad celebrationem adventus non pertinebat, sed solum veluti quædam præparatio ad ineundum tempus pro celebrando adventu designata considerabatur, quemadmodum, ut ita dicam, in enumerandis ordinibus omitti solet prima tonsura, quia non est ordo, sed quædam ad ordines præparatio.

2 Hæc Oratio, quæ ante Epistolam legitur, appellari etiam solet collecta (a), benedictio, prædicatio, seu potius (b) precatio; veteri autem Romanæ Ecclesiæ more una tantum habetur in singulis missis. De collectarum autem nomine, antiquitate, numero, aliisque ad eas spectantibus plura legi poterunt apud eos, qui de rebus Liturgicis ex professo tractarunt: *Docet Petrus Cirvellus Darocensis in præmio expositionis libri Missalis editæ Complu-*

ti an. 1528. in prima collecta explicari moraliter Introitum Missæ, in Secreta Offertorium, in Oratione finali communionem. His autem talia subjicit Eminentissimus Bona (c): *quæ observatio quamvis in nonnullis locum habere possit; omnibus tamen aptari nequit, nisi sensus literalis violento quodam ingenii conatu ad eam moralitatem subtiliter quidem, sed sine ullo fundamento, ut in similibus sæpe contingit, pertrahatur.* Sed quidquid sit de morali explicatione, de qua laudatus Petrus Darocensis, in nostro utique Missali orationes omnes, si attente expendantur, prima quidem bene convenit initio, seu ingressui Missæ, quia deprecationem Divini auxilii, vel gratiæ, aliorumque cælestium donorum continet, consentaneæ quidem ad festum Sancti, de quo, die

a Alcuin. de Div. Offic. Liturg. lib. 2. cap. 5. pag. 510.

b Amalar. lib. 3. cap. 9. & 11.

c Bona Rev.

precibus, & hostiis: & ubi nulla suppetunt suffragia
meritorum, tuis nobis succurre ^(a) *subsidiis*. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Repleti cibo spirituali alimonix, supplices te Do-
mine deprecamur: ut hujus participatione mysterii, do-
ceas nos terrena despiciere, & amare coelestia. Per.

DOMINICA III. DE ADVENTU.

O R A T I O.

Aurem tuam, quæsumus Domine, precibus no-
stris accommoda: & mentis nostræ tenebras gratia tuæ
visitationis illustra. Per.

B

SE-

a *præfidiis*.

die illa, agitur, vel ad jejunium,
quod servatur, vel ad mysterium,
quod recolitur. Secreta autem,
ad Divinam Victimam proxime
immolandam: Postcommunio seu
Oratio ad complendum ad cæ-
lestia dona, & Sacramenta jam
percepta alludit.

3 Hæc Oratio Secreta nomi-
natur, quia secreto dicitur, in-
quit Amalarius (a), vocata est
etiam oratio super oblata, qua
de re plura doctissime differuntur
a Sanctissimo Domino Nostro
BENEDICTO XIV. in Comment.
de Sacrif. Missæ sect. I. §. 371. a
Card. Bona, aliisque pluribus
eruditissimis Viris.

4 Oratio ad complendum ap-
pellata est etiam *Postcommu-*

nio, quia post communionem pro
communicantibus dici solet, &
gratiarum actionem de percepta
Eucharistia continet; dicitur au-
tem ad complendum, quia, ut le-
gitur in Ordine Romanæ Eccle-
siæ de Officio Missæ apud Hittor-
pium, *finita antiphona* (nempe
ea, quæ communio dicitur) *sur-*
git Pontifex cum Archidiacono,
& veniens ad Altare, dat oratio-
nem ad complendum, qua finita,
cui præceperit Archidiaconus de
Diaconibus, adspicit ad Pontifi-
cem, ut ei annuat, & dicat ad
Populum: Ite, Missa est. Com-
plere autem in (b) Libris Litu-
rgicis significat Officium Eccle-
siasticum collecta seu oratione
concludere, & complere.

a De Eccl. Offic. lib. 3. cap. 20.

b Vid. Cang. in lex. med. & infim. latin.
verb. complere, & Dom. Georg. de Liturg. Rom. Pont. lib. IV. cap. 23. num. 1, 2, 3.

In illo tempore : Miserunt Judæi ab Jerosolymis Sacerdotes & Levitas ad Joannem , ut interrogarent eum : Tu quis es ? Et confessus est , & non negavit : & confessus est : Quia non sum ego Christus . Et interrogaverunt eum : Quid ergo ? Elias es tu ? Et dixit : Non sum . Propheta es tu ? Et respondit : Non . Dixerunt ergo ei : Quis es , ut responsum demus his , qui miserunt nos ? quid dicis de te ipso ? Ait : Ego vox clamantis in deserto : ^(a) *Parate* viam Domini , sicut dixit Isaias Propheta . Et qui missi fuerant , erant ex Pharisæis . Et interrogaverunt eum , & dixerunt ei : Quid ergo baptizas , si tu non es Christus , neque Elias , neque Propheta ? Respondit eis Joannes , dicens : Ego baptizo in aqua : medius autem vestrum stetit , quem vos nescitis . Ipse est , qui post me venturus est , qui ante me factus est : cujus ego non sum dignus , ut solvam ejus corrigiam calceamenti . Hæc in Bethania facta sunt trans Jordanem , ubi erat Joannes baptizans .

SECRETA .

Devotionis nostræ ^(b) *Domine quæsumus* , hostia jugiter immoletur : quæ & sacri peragat instituta mysterii , & salutare tuum ^(c) mirabiliter operetur . Qui tecum .

AD COMPLENDUM .

Imploramus , Domine , clementiam tuam : ut hæc divina subsidia a vitiis expiatis , ad festa ventura nos præparent . Per .

FE-

a dirigite .

b tibi quæsumus Domine .

c in nobis .

FERIA IV. IN QUATUOR TEMPORA.

O R A T I O.

Præsta, quæsumus omnipotens Deus : ut redemptionis nostræ ventura solemnitas, & præsentis nobis vitæ subsidia conferat, & æternæ beatitudinis præmia largiatur. Per. ALIA ORATIO.

Festina, quæsumus Domine, ne tardaveris : & auxilium nobis supernæ virtutis impende, ut ^(a) & adventus tui consolationibus subleventur, qui in tua pietate confidunt. Qui vivis.

S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore : Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, & nomen Virginis Maria. Et ingressus Angelus ad eam, dixit Ave gratia plena : Dominus tecum : Benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait Angelus ei : Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud ^(b) *Dominum* : ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum. Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus : & regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis. Dixit autem Maria ad Angelum : Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco ? Et respondens Angelus, dixit ei : Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus

B 2

Al-

a & deest in Miss. impr.

b Deum.

Altissimi obumbrabit tibi . Ideoque & quod nascetur ex te Sanctum , vocabitur Filius Dei . Et ecce Elisabeth cognata tua , & ipsa concepit Filium in senectute sua : & hic mensis ^(a) *est sextus* illi, quæ vocatur sterilis : quia non erit impossibile apud Deum omne verbum . Dixit autem Maria : Ecce ancilla Domini , fiat mihi secundum verbum tuum .

SECRETA .

Accepta tibi sint , quæsumus Domine , nostra jejunia : quæ & expiando nos tua gratia dignos efficiant , & ad sempiterna promissa perducant . Per .

AD COMPLENDUM .

Salutaris tui , Domine , munere satiati , supplices deprecamur : ut cujus lætamur gustu , renovemur ^(b) *affectu* . Per .

FERIA SEXTA .

ORATIO .

Excita , quæsumus Domine , potentiam tuam , & veni : ut hi , qui in tua pietate confidunt , ab omni citius adversitate liberentur . Per .

SECUNDUM LUCAM .

In illo tempore : Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda . Et intravit in domum Zachariæ , & salutavit Elisabeth . Et factum est , ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth , exultavit infans in utero ejus : & repleta est Spiritu sancto Elisabeth : & exclamavit voce magna ^(c) *dicens* : Benedicta tu inter mulieres , & benedictus fructus ventris tui . Et unde hoc mihi , ut veniat mater Domini mei ad me ? Ecce enim

ut

a sextus est . b effectum . c & dixit .

ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata, quæ credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi a Domino. Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum: & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.

S E C R E T A.

Muneribus nostris, quæsumus Domine, precibusque susceptis: & cœlestibus nos munda mysteriis, & clementer exaudi. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Tui nos, Domine, sacramenti libatio sancta restauret, & a vetustate purgatos, in ^(a) ministerii salutaris faciat transire consortium. Per Dominum.

S A B B A T O.

O R A T I O.

Deus, qui conspicias, quia ex nostra pravitate ^(b) *confligimur*: concede propitius, ut ex tua visitatione consolemur. Per. A L I A.

Concede, quæsumus omnipotens Deus: ut ^(c) *quia* sub peccati iugo, ex vetusta servitute deprimimur; expectata unigeniti Filii tui nova nativitate liberemur. Qui tecum. A L I A.

Indignos ^(d), quæsumus Domine, famulos tuos, quos actionis propriæ culpa contristat, unigeniti Filii tui adventu lætifica. Qui tecum.

A L I A.

Præsta, quæsumus omnipotens Deus: ut Filii tui
ven-

a mysterii.

b affligimur.

c qui in Miss. imp.

d nos.

ventura solemnitas, & præsentis vitæ nobis remedia conferat, & præmia æterna concedat. Per eundem.

ALIA ORATIO.

Preces populi tui, quæsumus Domine, clementer exaudi: ut qui iuste pro peccatis nostris affligimur, pietatis tuæ visitatione consolemur. Per.

ALIA ORATIO.

Deus, qui tribus pueris mitigasti ^(a) *flammas* ignium: concede propitius; ut nos famulos tuos non exuret flamma vitiorum. Per.

(I) INITIUM S. EVANGELII SECUN. LUCAM.

Anno quintodecimo imperii Tiberii Cæsaris, procurante Pontio Pilato Judæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus tetrarcha Iturææ, & Trachonitidis regionis, & Lyfania Abilinæ tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha: factum est verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Jordanis, prædi-

a flammæ.

i Capite tertio suæ Evangelicæ historiæ S. Lucas, omnibus temporis, loci, & personarum circumstantiis diligenter descriptis, exordium prædicationis Salvatoris Nostri Jesu Christi exponit; ideoque Evangelium, quod hac die legitur, quo pars illa Sacræ Historiæ continetur, non male in nostro Codice *Initium Evangelii* inscribitur, hoc

est initium non Evangelicæ historiæ, quam S. Lucas literis tradidit, sed Evangelicæ prædicationis, quam Christus Dominus, ut lucem afferret sedentibus in tenebris, & umbra mortis, exorsus est. Id autem singulare quidem est; nam in aliis Missalibus & Evangelariis nunquam me legisse memini.

dicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Isaiae Prophetæ: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite semitas ejus. Omnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur: & erunt prava in directa, & aspera in vias planas: & videbit omnis caro salutare Dei.

S E C R E T A .

Sacrificiis præsentibus, quæsumus Domine, placatus intende: ut & devotioni nostræ proficiant, & saluti. Per. A D C O M P L E N D U M .

Quæsumus Domine Deus noster: ut sacrosancta mysteria, quæ pro reparationis nostræ munimine contulisti; & præsens nobis remedium esse facias, & ^(a) venturum. Per.

(I) D O M I N I C A V A C A T .

O R A T I O .

Excita, Domine quæsumus, potentiam tuam, & veni

^a futurum.

ⁱ Dominica post Sabbatum quatuor temporum *vacans* dicitur, quia Officio Missæ vacabat ob ordinationes, quæ habebantur nocte Sabbati antecedentis, quæ cum inciperentur circa mediam noctem, usque ad diluculum diei sequentis durabant, & ideo Missa Ordinationum, quæ Dominica die summo mane celebrabatur, ^(a) pro ejusdem Domini-

cæ Missa habebatur. De Dominicis vacantibus & quomodo postea eorum officia ex aliorum dierum officiis supplerentur, hæc adnotat Micrologus ^(b): *Quatuor Dominica, quæ hujusmodi jejunia proxime subsequuntur, in libro Sacramentorum vacantes prætitulantur, eo quod propriis careant officiis. Unde & ex præcedentibus quartis feriis jejuni-*

rum

^a S. Leo Ep. LXXXI. c. 1. ad Diosc. Ep. Alexandr.

^b Microlog. in observ. c. 29.

veni & magna nobis virtute succurre; ut per auxilium gratiæ tuæ, quod nostra peccata præpediunt, indulgentiæ tuæ propitiationis acceleret. Qui vivis.

EVANGELIUM REQ.^(a)

Anno quintodecimo.

VIGILIA NAT. DOMINI.

ORATIO.

Deus, qui ^(b) redemptionis nostræ annua expectatione lætificas: præsta, ut Unigenitum tuum, quem redem-

a Id est, require in Sabbato.

b nos,

rum Romano more inofficiantur, ut illæ duæ, quæ vernale jejunium subsequuntur, & hyemale; illa autem post æstivale jejunium non cum quarta feria, sed multo convenientius cum Officio Pentecostes suppletur, eo quod sit octava ejus. Post jejunium etiam autumnale quidam ex quarta feria Dominicam sequentem inofficiant, ut paucitati Dominicalium officiorum in æstate hoc supplemento subveniant. Sed Romani ejusmodi penuriam repetitione Dominicalium Officiorum supplent. Et Amalarius verba faciens de Missa, & Officio Adventus Domini (a): Antiphonarius, inquit, habet tria officia diurna, & quartum in die Dominico, qui vacat post lectiones duodecim. Videri etiam possunt,

quæ hac de re scribit Berno Abbas Augiensis in libello de quibusdam rebus pertinentibus ad Missæ Officium cap. 5. (b) Durandus autem Mimatensis Episcopus quatuor rationes affert, cur in antiquis libris Dominica quarta Adventus vacans inscribitur. Prima mystica est, nempe quia ostendit, inquit, quod omnis Sanctus vacat; secunda, quia non habet proprium officium, sed mutuatur alienum; Tertia, quia numerum dierum adventus excedit; Quarta, quia Pontifex hac die distribuendis eleemosynis intentus stationem de more non celebrabat, ideoque dicta est vacans, scilicet a statione, & indulgentia.

a Amal. de Eccl. Offic. lib. 3. cap. 40, lib. vi. cap. xi.

b Durand. in Ration. Divin. Offic.

redemptorem læti suscipimus, venientem quoque judicem securi videamus, Dominum nostrum.

S E C U N D U M M A T T H E U M.

Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto. Joseph autem vir ejus cum esset justus, & nollet eam traducere; voluit occulte ^(a) *eam dimittere*. Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens: Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.

S E C R E T A.

Da nobis, quæsumus omnipotens Deus: ut, sicut ^(b) *ad* adoranda Filii tui natalitia prævenimus; sic ejus munera capiamus sempiterna gaudentes. Qui.

A D C O M P L E N D U M.

Da nobis, quæsumus Domine, unigeniti Filii tui recensita nativitate respirare: cujus cœlesti mysterio partemur, & potamur. Per.

(I) MISSA AD PULLORUM CANTUM.

O R A T I O.

Deus, qui hanc sacratissimam noctem veri luminis

C

feci-

a dimittere eam.

b *ad deest in Missal. impr.*

1 In Missali Romano: *Ad mentario Gregoriano Pamelii: primam Missam in nocte: in Sacra Media nocte: Menardi, In vigilia Domi-*

fecisti illustratione clarescere : da quæsumus ; ut cujus
 (a) mysteria in terra cognovimus , ejus quoque gaudiis in
 coelo perfruamur . Qui tecum .

SECUNDUM LUCAM .

In illo tempore : Exiit edictum a Cæsare Augusto ,
 ut describeretur universus orbis . Hæc descriptio prima
 facta est a præside Syriæ Cyrino : & ibant omnes , ut
 profiterentur singuli in suam civitatem . Ascendit autem
 & Joseph a Galilæa de civitate Nazareth , in Judæam
 (b) civitatem David , quæ vocatur Bethlehem ; eo quod
 esset de domo & familia David , ut profiteretur cum
 Maria desponsata sibi uxore prægnante . Factum est au-
 tem , cum essent ibi , impleti sunt dies ut pareret (c) fi-
 lium suum primogenitum , & pannis eum involvit , &
 reclinavit eum in præsepio : quia non erat ei locus in
 diversorio . Et pastores erant in regione eadem vigilan-
 tes ,

a. lucis . b. in . c. Et peperit .

Domini in nocte: ita etiam in Ge-
 lasiano : in Missali Gallicano ve-
 teri , *in media nocte Nativitatis*
Domini . Joannes Fronto in notis
 ad Calendarium , seu potius Ca-
 pitulare Evangeliorum : *In ma-*
nuscriptis , ait , *legi hanc missam*
decantatam fuisse in Galli cantu .
 In Antiphonario Gregoriano edi-
 to a Card. Thomasio legitur (a) :
In media nocte Nativitatis Do-
mini : al. *in vigilia in primo pul-*

lorum cantu : al. *in primo galli*
cantu vel Gallicinis . In Missali
 Turonensi annorum 800. , *primo*
pullorum cantu , legi affirmat Ed-
 mundus Marten , qui etiam pluri-
 bus ostendit verba illa : in Galli
 cantu , in Pullorum cantu , intel-
 ligenda esse de media nocte , media
 enim nocte primum cantum ede-
 re solent Galli ; non autem de
 cantu Gallorum circa diluculum ,
 ut quidam , quem refellit , putabat .

a. Edmund. Marten. de antiqu. Eccl. ritib. lib. iv. cap. 12. §. 12.

tes, & custodientes vigilias noctis ^(a) *supra* gregem suum. Et ecce Angelus Domini stetit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David. Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum, & positum in præsepio. Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium ^(b) *Dominum*, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. S E C R E T A.

Accepta tibi sit, Domine, quæsumus ^(c) hodierna festivitatis oblatio; ut tua gratia largiente, per hæc sacrosancta commercia, in illius inveniamur forma, in quo tecum est nostra substantia. Qui tecum.

A D C O M P L E N D U M.

Da nobis, quæsumus Domine Deus noster: ut qui nati-
vitatem Domini nostri Jesu Christi ^(d) nos frequentare gau-
demus, dignis conversationibus ad ejus mereamur ^(e) *per-
tingere* consortium.

(I) M I S S A M A N E.

O R A T I O.

Da, quæsumus omnipotens Deus: ut qui nova

C 2 in-

a super. b Deum. c hodiernæ. d mysteriis. e pervenire.

i In Sacramentario Grego- nardi: *In mane primo*: In Missali
riano Pamelii: *Mane primo*: Me- Romano edito: *In Aurora*. Quod
autem

incarnati Verbi tui luce perfundimur ; hoc in nostro resplendeat opere , quod per fidem fulget in mente . Per .

ORATIO.

Da quæsumus omnipotens Deus : ut qui beatæ Ana-

autem ad tres Missas attinet , quæ in Natali Domini antiquitus celebrari solebant, qui mos etiamnum in Ecclesia Dei retinetur , in collectione Canonum Card. Laborantis , de qua pluribus meminit Eñus Baronius in Annalibus (a) Ecclesiasticis , relatis in ea Alexandri Papæ de numero Missarum verbis, quæ etiam leguntur apud Gratianum *can. sufficit 53. dist. 1. de consec.* hæc subiiciuntur: *In Natale vero Domini quia non extat alius , tres oportune Missas Presbyter unus facit . Licenter autem & alio die tres , unde in Concilio habito apud Selegustam : Decernimus, ut unusquisque Presbyter in die non amplius quam tres Missas celebrare præsumat . Caveat tamen , si valet , ne duas Missas celebret uno die super eodem Altari , quia prohibetur in Concilio urbico celebrato sub Hilario Papa . Fit ista licentia , potiusve necessitas , cum solemnior alicujus Ecclesiæ dies non omnem potest insimul plebem unius celebritati Missæ recipere. Unde (b) Leo Papa ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum : Ut autem in om-*

nibus &c. Par. 1. Lib. vi. Tit. iv. & inferius ad Titulum iv. , qui talis est: *Ut quid* (hoc est Missa celebretur) *in Natale Domini , tum & talibus horis :* hæc alia leguntur : *Natus est de Virgine Christus , & voluit mori pro multis , quorum aliqui fuerunt ante lucem Moysiticae legis , aliqui tempore legis , quod est ante plenitudinem lucis , & fidei , aliqui tempore plenæ lucis , orto sole justitiæ Christi , propter hoc , ut fertur , trina fit in Natale Domini Dominica commemoratio passionis .* Cum autem in margine non adscribatur nomen Auctoris Canonis , seu verborum , quæ modo attuli , ut alibi semper fieri solet , ejusdem Card. Laborantis ea esse, certum est . Cæterum de tribus Missis in Natali Dominico videri possunt, quæ late edisserunt Edmundus Marten, Meratus ad Gavantum , aliique plures docti viri , sed præ cæteris , legatur eruditissimus tractatus Sanctissimi Domini Nostri BENEDICTI XIV. de Festis Jesu Christi, ejusque Sanctissimæ Matris Mariæ .

a Baron. ad an. 1182. in fin. pag. 766. tom. 12.

b Ep. LXXXI. ad Diosc. cap. 2.

Anastasiæ martiris tuæ ^(a) *natalitia* colimus, ejus apud te patrocinia sentiamus. Per.

S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore: Pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Bethlechem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod ^(b) *fecit* Dominus, & ostendit nobis. Et venerunt festinantes: & invenerunt Mariam, & Joseph, & infantem positum in præsepio. Videntes autem cognoverunt de verbo, quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes, qui audierunt, mirati sunt de his, quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes, & laudantes ^(c) *Dominum* in omnibus, quæ audierant, & viderant, sicut dictum est ad illos.

S E C R E T A.

Munera nostra, quæsumus Domine, nativitatis hodiernæ mysteriis apta proveniant, ^(d) ut sicut homo genitus idem refulsit & Deus, sic nobis hæc terrena substantia conferat quod divinum est. Per.

A L I A.

Accipe, quæsumus Domine, munera dignanter oblata: & beatæ Anastasiæ ^(e) suffragantibus meritis, ad nostræ salutis auxilium ^(f) *pervenire* concede. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Hujus nos, Domine, sacramenti semper novitas
nata-

a solemnia. b quod Dominus ostendit. c Deum. d & pacem nobis
semper infundant. e martyris tuæ. f provenire.

natalis instauret : cujus nativitas singularis humanam repulit vetustatem . ^(a) *Qui tecum .*

ALIA .

Satiaſti Domine familiam tuam muneribus ſacris : ejus , quæſumus , ^(b) *ſemper* interventione nos refove , cujus ſolemnia celebramus . Per .

MISSA IN DIE .

ORATIO .

Concede , quæſumus omnipotens Deus : ut nos Unigeniti tui nova per carnem nativitas liberet , quos ſub peccati jugo vetuſta ſervitus tenet . Per .

SECUNDUM JOANNEM .

In principio erat Verbum , & Verbum erat apud Deum , & Deus erat Verbum . Hoc erat in principio apud Deum . Omnia per ipſum facta ſunt : & ſine ipſo factum eſt nihil , quod factum eſt , in ipſo vita erat , & vita erat lux hominum : & lux in tenebris lucet , & tenebræ eam non comprehenderunt . Fuit homo miſſus a Deo , cui nomen erat Joannes . Hic venit in testimonium , ut testimonium perhiberet de lumine , ut omnes crederent per illum . Non erat ille lux , ſed ut testimonium perhiberet de lumine . Erat lux vera , quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum . In mundo erat , & mundus per ipſum factus eſt , & mundus eum non cognovit . In propria venit , & ſui eum non receperunt . Quotquot autem receperunt eum , dedit eis poteſtatem filios Dei fieri , his qui credunt in nomine

a Per eundem Dominum noſtram .

b ſemper, deest in Miſſ. impr.

ne ejus : qui non ex sanguinibus , neque ex ^(a) *voluptate* carnis , neque ex voluntate viri , sed ex Deo nati sunt . Et Verbum caro factum est , & habitavit in nobis : & vidimus gloriam quasi unigeniti a Patre , plenum ^(b) *gratia & veritate* .

S E C R E T A .

Oblata Domine munera , nova Unigeniti tui natiuitate sanctifica : ^(c) *nos quoque* a peccatorum nostrorum maculis emunda . Per .

A D C O M P L E N D U M .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut natus hodie Salvator mundi , sicut divinæ nobis generationis est auctor ; ita & immortalitatis sit ipse largitor . Qui tecum .

(I) A L I A .

Omnipotens sempiterne ^(d) , qui hunc diem per Incarnationem Verbi tui , & per partum B. Mariæ Virginis consecrasti , da populis tuis in hac celebritate consortium , ut qui tua gratia sunt redempti , tua sint adoptione securi . Per eundem .

A L I A .

Deus, qui per B.M.V. partum sine humana concupiscentia procreatum in Filii tui membra ^(e) *venientis paternis* feci-

a voluntate . b gratia & veritatis . c nosque . d Deus , in Sacr. Greg.
d venientes , ibidem .

I Hæc oratio , tum altera , quæ sequitur , extant post alias orationes Missæ in die Natalis Domini in Sacramentario Pame-
lii , & Menardi : Tertia vero , quæ incipit : *Deus qui nobis* , ex-

tat in iisdem Sacramentariis in Missa Kalendis Januarii , seu in octava Domini , ad quam pertinet , & quæ per errorem scripta videtur hoc loco in nostro Missali .

fecisti præjudiciis non teneri, præsta quæsumus, ut hujus creaturæ novitate suscepta, vetustatis antiquæ contagiis exuamur. Per.

ALIA.

Deus qui nobis nati Salvatoris diem celebrare concedis octavum, fac quoque nos ejus perpetua Divinitate muniri, cujus sumus carnali commercio reparati. Per.

(1) IN OCTAVA DOMINI ORATIO.

Deus, qui salutis æternæ, beatæ Mariæ virginitate

i In Missali Romano edito: *In Circumcisione, & octava Nativitatis.* At vero in Sacramentario Pamelii, & Menardi, & Gelasiano legitur, ut in nostro Missali, & de Circumcisione nulla fit mentio. Quoad octavam Domini attinet, hoc loco adscribam, quæ de octavis leguntur in laudata collectione Canonum Card. Laborantis, cujus unicum exemplar nitidissime scriptum in carta pergamena in Archivo Capituli Basilicæ Vaticanæ diligenter servatur. Nam cum illa adhuc in lucem edita non fuerit, rem gratam me facturum Lectori existimo, si aliquid ex ea proferam. In ea igitur collectione *Tit. XIX. Primæ Partis libri VI. De octavis diebus festivitatum*, hæc afferuntur ex epistola 2. Caroli Regis ad Albinum Abbatem: *Duas sto-*

las sunt habituri Sancti, glorificationem scilicet corporis, & glorificationem animæ. Altera præcedit alteram, stola videlicet animæ. Hæc enim in die depositionis carneæ gravitatis, & sarcinæ corporalis accipitur: Qui dies Natalis, seu Natalitium hujus, illiusve Sancti vocatur. Tunc quippe vir Sanctus cum præsentis miseriæ moritur, nascitur æternæ felicitati. Dies, inquit, mortis dies Nativitatis, & sociatur Angelicis Choris. Et ut pro nascente puero fieri solebat antiquitus, pro eo Natalitium celebratur in terris, de cujus assumptione gaudium fit in Cælis, & cui veluti concorporali membro cetera membra congaudent: & non modo semel, ut pro accepta stola jucunditatis animæ; sed & secundo, quia pro accipienda stola

tate foecunda, humano generi præmia præstitisti, tribue quæsumus; ut ipsam pro nobis intercedere sentiamus, per quam meruimus auctorem vitæ suscipere, Dominum nostrum.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer: vocatum est nomen ejus

D (1) Je-

stola felicitatis in corpore. Ea propter in Martyrologio continetur: AGNETIS SECUNDO: subaudis, est gloria celebriter memoranda. Quæ gloria quia pertinet ad secundam stolam, quæ confertur in die Octava, idest novissima, pro qua sextus Psalmus habet in Titulo pro Octava; idcirco & pro B. Agne, & pro cæteris suis membris in Octava Natalis eorum sancta jam lætatur Ecclesia, Divinæ Clementiæ gratias agit, exultat, jubilat, & solennizat. Depositionis ergo dies electorum etiam depositio dicitur, non autem mors, neque mortis; sed transitus utique a dolore in refrigerium, item obitus, quum obiens ad se venientibus piis Angelis obviat. Quocirca pro nemine celebranda esse videtur Octava, nisi sic transitus ejus intuitu dicta, ejusdemque sit caro resuscitanda, juxta quod nulla Christi festivitas habet hujus rationis Octavam. Non enim jacet Chri-

stus in monumento resuscitandus, ac per hoc in Octava Resurrectionis Dominicæ Paschalis introitus non cantatur, cum in Octava Sanctæ Agnetis, & aliorum Natalis introitus iteretur. Verum quia Dominus universorum Christus est, & per septennarium rerum universitas figuratur, propterea septem in celebritate dies habet Christi Nativitas. Dedicatio vero Ecclesiæ dies octo. Pro capite septem primos; pro membris primum rursus obtinet, & octavum.

Nativitas S. Mariæ non qualem diximus, habet octavam, quia non est pro stola prima, cui adhibeatur in octava, secunda; similiter nec Annuntiatio Domini, nec Tropanti, nec Epiphania, nec Decollatio S. Joannis, neque Natalis Domini, cum de matre nascendo non acceperit stolam primam, sed moriendo primam, & resurgendo secundam.

Jesu, quod vocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur.

SECRETA.

Muneribus nostris, quæsumus Domine, precibusque susceptis: & cœlestibus nos munda mysteriis, & clementer exaudi. Per.

AD COMPLENDUM.

(1) *Præsta quæsumus, ut quæ Salvatoris nostri iterata solemnitate percipimus, perpetuam nobis redemptionis conferant medicinam. Per.*

Hæc nos communio, Domine, purget a crimine: & intercedente beata ^(a) Dei genitrice Maria, ^(b) cœlestibus remediis faciat esse consortes. Per eundem Dominum.

(2) DOM. I. POST NATIVIT. DOMINI.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, dirige actus nostros in beneplacito tuo: ut ^(c) & in nomine dilecti Filii tui, mereamur bonis operibus abundare. Qui tecum.

(3) SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Erat Joseph, & Maria &c. & gratia Dei erat ^(d) cum illo.

^a Virgine.

^b cœlestis remedii.

^c &, deest in Miss. impr.

^d in.

1 Extat hæc oratio in Sacramentario Gregoriano Pamelii & Menardi, ex quibus varias lectiones hic adnotabo. *Ut quæ: Sacramentarium Pamelii & Menardi: ut quod. Perpetuam: in dictis Sacramentariis: perpetuæ.*

2 Hæc Dominica in Missali Romano impresso vocatur: *Dominica infra Octavam Nativitatis Domini.*

3 Evangelia tum hujus Dominicæ, tum aliarum Dominicarum, & Feriarum sequentium, fi

SECRETA.

Concede quæsumus ^(a) Domine : ut oculis tuæ majestatis munus oblatum , & gratiam nobis ^(b) devotionis obtineat , & effectum beatæ perennitatis acquirat . Per .

AD COMPLENDUM.

Per hujus , Domine , operationem mysteriorum , & vitia nostra purgentur , & justa desideria compleantur . Per .

VIGILIA EPIPHANIÆ.

ORATIO.

(1) *Corda nostra, quæsumus Domine, venturæ festivitatis splendor illustret, quo mundi hujus tenebris carere valeamus, & perveniamus ad patriam claritatis æternæ.* Per .

(2) *Karissime, Apparuit benignitas.*

SECUNDUM MATTHÆUM.

Defuncto Herode , &c. Quoniam Nazaræus vocabitur .

SECRETA.

Tribue quæsumus Domine, ut eum præsentibus (3) *im-*

D 2

mole-

a Omnipotens Deus .

b piz .

fi eadem sint ac illa , quæ in Missali Romano eadem die leguntur , satius visum est , eorum primis & ultimis verbis indicatis , brevitas studio omittere .

1 Hæc , & sequentes orationes extant eadem die in Sacramentariis Gregorianis Pamelii , & Menardi .

2 Hæc Epistola legitur in Missali Romano in secunda Missa Nativitatis Domini , & in Missa de octava ejusdem Nativitatis , non autem in vigilia Epiphaniæ .

3 *Immolemur*, legitur in Sacramentario Pamelii , sed legendum videtur , *immolemus* .

molemus sacrificiis & sumamus, quem ventura solemnitas pia munera praeloquuntur. Per.

AD COMPLENDUM.

Illumina quæsumus, Domine, populum tuum, & splendore gratiæ tuæ cor ejus semper accende; ut Salvatoris mundi stella famulante, manifeste Nativitas mentibus eorum reveletur semper, & crescat. Per.

EPIPHANIA DOMINI.

ORATIO.

Deus, qui hodierna die Unigenitum tuum Gentibus stella duce revelasti: concede propitius; ut, qui jam te ex fide cognovimus, usque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

Cum natus esset Jesus in Bethlechem Juda &c. reversi sunt in regionem suam.

SECRETA.

Ecclesiæ tuæ, Domine quæsumus, dona propitius intueri: quibus non jam aurum, thus, & myrrha profertur: sed quod ^(a) *eis Domine muneribus declaratur, immolatur, & sumitur* ^(b). Per.

AD COMPLENDUM.

Præsta quæsumus ^(c) *Domine Deus noster, ut quæ solemni celebramus officio, ^(d) purificatis mentibus indulgentiam consequamur.* Per. ORATIO.

^(e) Deus, cujus Unigenitus in substantia nostræ car-

^a eisdem. ^b Jesus Christus Dominus noster. Qui tecum. ^c omnipotens Deus.
^d purificatæ mentis intelligentia consequamur. ^e *Hæc oratio in Missali Romano impresso extat in Octava Epiphaniæ.*

carnis apparuit : præsta quæsumus ; ut per eum , quem similem nobis foris agnovimus , intus reformari mereamur . Qui tecum .

ALIA.

(1) *Deus illuminator omnium gentium da populis perpetua pace gaudere, & illud lumen splendidum infunde cordibus nostris, quod trium Magorum mentibus aspirasti. Per.*

(2) DOM. I. POST EPIPHANIAM.

ORATIO.

Vota, quæsumus Domine, supplicantis populi cœlesti pietate prosequere : ut, & quæ agenda sunt, videant ; & ad implenda quæ viderint, convalescant . Per Dominum.

SECUNDUM LUCAM:

Cum factus esset Jesus &c. apud Deum & homines .

SECRETA.

Oblatum tibi, Domine, sacrificium, vivificet nos semper, & muniat. Per.

AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus ; ut quos
tuis

1 Extat hac die in Sacramentariis Gregorianis Menardi, & Pamelii.

2 In omnibus antiquis Sacramentariis post officium Epiphaniæ intermixtæ sunt cum Missis Dominicalibus Missæ Sanctorum . At vero in nostro Missali Missæ Dominicales dumtaxat sequuntur . Nam proprium Missa-

rum de tempore, ejunctum ac separatum in Missali nostro habetur a proprio Missarum de Sanctis, antiquo Romanæ Ecclesiæ more, qui etiam nunc in Missalibus typis impressis retinetur . Quare dubitari nequit, Missale nostrum ad Romanam, seu Lateranensem Ecclesiam pertinuisse .

tuis reficis sacramentis, tibi etiam placitis moribus dignanter deservire concedas. Per.

DOMINICA SECUNDA.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui cœlestia simul & terrena moderaris; supplicationem populi tui clementer exaudi, & pacem tuam nostris concede temporibus. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Nuptiæ factæ sunt &c. & crediderunt in eum discipuli ejus.

SECRETA.

Oblata Domine munera sanctifica: nosque a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.

AD COMPLENDUM.

Augeatur in nobis, quæsumus Domine, tuæ ^(a) *miserationis* operatio: ut divinis vegetati sacramentis, ad eorum promissa capienda, tuo munere præparemur. Per.

DOMINICA TERTIA.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, infirmitatem nostram propitius respice: atque ad protegendum nos, dexteram tuæ majestatis extende. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Cum descendisset Jesus de monte &c. Et sanatus est puer ^(b) illa hora.

SE-

S E C R E T A.

^(a) Concede quæsumus Omnipotens Deus, ut hujus sacrificii munus oblatum fragilitatem nostram ab omni malo purget, semper & muniat. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Munera tua nos Deus a delectationibus terrenis expediant, & coelestibus ^(b) nos instruant alimentis. Per Dominum.

(I) D O M I N I C A Q U A R T A.

O R A T I O.

Deus, qui nos in tantis periculis constitutos, pro huma-

^a *Hæc secreta extat in Miss. Romano Dominica xv. post Epiphaniam: Similiter ea, quæ sequitur ad Complendum, seu Postcommunio.* ^b *semper instaurent.*

i Observandum est, quod in nostro Missali quatuor tantum Dominicæ enumerantur, cum sex sint in Missali edito. In Sacramentario Gregoriano Pamelii nullæ Missæ Dominicales ponuntur post Epiphaniam usque ad septuagesimam, ita etiam in Gelasiano Cardinalis Thomasi. In Sacramentario autem Menardi sex Dominicæ leguntur; item in antiquo Lectionario Comes inscripto, & edito a Cardinale Thomasio. In Capitulari autem Evangeliorum typis evulgato ab eruditissimo Dominico Georgio, & in alio a Joanne Frontono septem. Cur autem sex nec plus nec minus esse debeant, videri possunt, quæ scribit Gavantus,

& ad eum adnotat P. Meratus, qui inter alia ad verba illa Gavanti: *Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit usque ad Pium V. sed oratio tamen habetur in Sacramentario Gregoriano: talia subjicit: De Dominica sexta post Epiphaniam, nullum habebatur Officium, nec Missa, quia raro accidit, ut sex occurrant Dominicæ ab Epiphania usque ad septuagesimam, & si quando accidisset, in vi. Dominica repetebatur Officium & Missa quinta Dominicæ. Pius autem V., ut notat Gavantus supra, inseri jussit Officium proprium, nec non Missam pro vi. Dominica.* Merat. ad Gavant. Tom. I. Pars II.

humana scis fragilitate non posse subsistere : da nobis salutem mentis & corporis ; ut ea , quæ pro peccatis nostris patimur , te adjuvante vincamus . Per .

SECUNDUM MATTHÆUM .

In illo tempore : Ascendente Jesu &c. quia ventri & mare obediunt ei ?

SECRETUM .

^(a) Hostias tibi Domine placationis offerimus , ut delicta nostra miseratus absolvas , & nutantia (corda tu dirigas . Per . AD COMPLENDUM .

Quæsumus omnipotens Deus , ut illius salutaris capiamus effectum , cujus per hæc mysteria pignus accepimus . Per .

(I) DOMINICA IN SEPTUAGESIMA .

ORATIO .

Preces populi tui , quæsumus Domine , clementer

^a Utraque oratio , quæ sequitur extat in Dominica quinta post Epiphaniam in Missali Romano impresso .

I Cum de Septuagesima , Sexagesima , Quinquagesima , & Quadragesima plura erudite scripta sint ab omnibus , qui res Liturgicas , Ecclesiasticosque Ritus pertractarunt , ne actum agam , ea solum hoc loco adscribam , quæ ex epistola Caroli Magni in laudata Collectione Canonum Ms. Cardinalis Laborantis ad Titulum : Unde di-

catur quadragesima , quinquagesima , sexagesima , & septuagesima : afferuntur , quæ sunt hujusmodi ^(a) :

EPISTOLA

CAROLI REGIS

AD ALBINUM ABBATEM

De quadragesima , quinquagesima , sexagesima , & septuagesima .

Carolus gratia Dei Rex Francorum ,

^a De Epistola Caroli præter collectionem Laborantis , vide Vvolfgangum Latium in libello : Fragmenta quædam Caroli Magni , aliorumque &c.

ter exaudi : ut qui justè pro peccatis nostris affligimur ,
pro tui nominis gloria misericorditer liberemur . Per .

S E C U N D U M M A T T H Æ U M .

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc &c. pauci vero electi .

S E C R E T A .

Muneribus nostris , quæsumus Domine , precibusque susceptis , & coelestibus nos munda mysteriis , & clementer exaudi . Per .

A D C O M P L E N D U M .

(2) *Fidelibus tuis perpetua , Domine , dona firmen-*

E tur :

a Fideles tui , Deus , per tua dona .

corum , & Longobardorum , ac Patricius Romanorum dilectissimo magisque Nobis cum magno amore nominando Albino Abbati in Domino Hiesu Christo æternam salutem . Pervenit ad Nos epistola missa a religione prudentiæ vestræ , quæ post laudes , & benedictiones Omnipotenti Deo debitas Nobis , & progeniei nostræ benedictionem optabilem cum summa benevolentia detulit . Post hæc textus illos inquirendo prosequutus es , cur septuagesima , & sexagesima , nec non & quinquagesima in ordine per dies Dominicos ante quadragesimam dicantur , vel scribantur . Inde arrepta ratione per campos arithme-

ticæ artis quicquid ex hac re vestra sensit industria , se extendendo Nobis pleniter significare studuit . Sed dum mens nostra huc illucque discurreret , solerti consideravimus indagatione non solum infra præscriptos a vobis dies , sed etiam per singulas hebdomadas , nec non & per totum spatium anni circuli per intervalla horarum , ac punctorum mysteria numerorum posse ab his , qui hujus artis peritia imbuti sunt , reperiri . Unde quia tuæ Karitati placuit , nostram regalem aulam de hac re consulere , quicquid inde nostra sentit serenitas , sermone comatico tibi patefacere non negamus . Exigente igitur inquisitio-

ne ,

tur : ut eadem & percipiendo requirant , & quærendo
fine fine percipiant . Per .

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

ORATIO.

Deus , qui conspicias , quia ex nulla nostra actione
confidimus : concede propitius ; ut contra adversa om-
nia Doctoris Gentium protectione muniamur . Per .

SECUNDUM LUCAM .

In illo tempore : Cum turba plurima &c. afferunt
in patientia .

SECRETA.

Oblatum tibi , Domine , sacrificium vivificet nos
semper , & muniat . Per . Ad

ne , & consideratione , cur alii
sex, alii septem, alii octo, nonnul-
li vero novem abstineant hebdo-
madas , argumentum sensus nostri
tuæ familiaritati per hos apices si-
gnificare studemus . Qui enim
sex hebdomadas observantes se ab-
stinentiæ tradunt , subtractis sex
diebus Dominicis , in quibus je-
junare minime licet, decimas die-
rum dantes corporis sui triginta
sex dies , sicut Beatus Gregorius
mirabilis doctor edocet, jejunant,
& hoc tempus licet in ipso duo su-
peresse videantur dies usque ad
Sanctam Resurrectionem , qua-
dragesimam doctoribus Sanctæ
Dei Ecclesiæ nominare placuit .
Religione vero crescente a Thele-
sphoro Pontifice , qui post Petrum
Principem Apostolorum nonus in

Sancta Ecclesia Romana claruit ,
septem hebdomadæ in abstinentia
dedicatæ sunt ; & hoc tempus ,
quo alio nomine rectius vocare ,
quam quinquagesimam in ordine
rationabiliter debuerat ? Exhinc
& deinceps collecta ratione , qui
octo hebdomadas observare studie-
runt , sexagesimam gradatim no-
minaverunt . Similiter qui no-
vem , septuagesimam , juxta præ-
fatam rationem nomen imposue-
runt . Et non ob numerum hebdo-
madarum , vel dierum , sed teno-
rem nominis servantes hæc omnia
censuerunt . Veluti si quis nunc
fuiſſet , qui decimam hebdomadam
addere pro aliqua justa ratione vo-
luiſſet , non propter numerum de-
cagesima , sed octogesima servato
ordine diceretur .

AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus: ut quos tuis reficis sacramentis, tibi etiam placitis moribus dignanter deservire concedas. Per.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA.

O R A T I O.

Preces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi: atque a peccatorum vinculis absolutos, ab omni nos adversitate custodi. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Assumpsit Jesus duodecim &c. dedit laudem Deo.

S E C R E T A.

Hæc hostia, Domine quæsumus, emundet nostra delicta: & ad sacrificium celebrandum, subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus omnipotens Deus: ut qui coelestia alimenta percepimus, per hæc contra omnia adversa muniamur. Per.

(I) CAPUT JEJUNII.

B E N E D I C U N T U R C I N E R E S.

O R A T I O.

Concede nobis, Domine, præsidia militiæ Christianæ

E 2

1 In Sacramentario Gelasiano: *In Jejunioprima Statio feria iv.* In Sacramentario Grego-

riano Pamelii: *feria iv. Caput Jejunii.* Ita etiam in Sacramentario Menardi, qui in notis

stianæ sanctis inchoare jejuniis : ut contra spirituales nequitias pugnaturi , continentiae muniamur auxiliis . Per.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus , parce ^(a) metuentibus ,

a pœnitentibus .

tis ad eum locum scribit : hanc celebritatem , seu Missam adjectam fuisse post obitum S. Gregorii , certum est . Contrarium tamen visum est clar. mem. Cardinali Thomasio eruditione æque , ac pietate illustri , qui peculiari dissertatione italica lingua scripta , quam in fine libri , ut lectori rem gratam faciam , adscribam , pluribus ostendere curavit : Institutionem Ferie quartæ in Capite jejunii Gregorio Magno non esse ætate posteriorem . Observatio ejusdem Ferie iv. in Capite jejunii an tempore Gregorii Magni in more fuerit , dubitavit cum aliis Amalarius , qui verba faciens de inchoatione jejunii in Feria iv. inter quinquagesimam , & quadragesimam : *Opinio est , inquit , aliquorum , ut propterea hac die inchoetur jejunium quadragesimale , quia exceptis diebus sex Dominicis infra quadragesimam quadraginta tantummodo sunt a memorata feria usque in Sabbato Sancto . Illud*

enim occurrit , quod S. Gregorius tantummodo triginta & sex dies abstinentiæ nobis insinuat quadragesimalis temporis : forsam quia nondum erant additi quatuor dies a supradicta Feria quarta usque ad Dominicam quadragesimam . (a) Sed Amalarii , aliorumque ejus ætatis dubitationem , opinionemque haud obscure rejicit (b) Micrologus , adstruitque sententiam Cardinalis Thomasi his verbis : Sciendum autem non solum modernos , ut quidam putant , sed & antiquos a capite jejunii incepisse , cum , & S. Gregorius ibi quadragesimalia Officia videatur initiasse , sic enim in Gregorianis Sacramentariis , sive gradualibus libris evidentissime declaratur . Hæc quoad institutionem Ferie iv. : quoad cæremoniam vero Sacrorum Cinerum , ne majori tædio lectorem afficiam , quæ viginti ab hinc annis ex facto consultus respondi , dissertationi doctissimi Cardinalis Thomasi de Feria iv. adjungam , ut no-

a Amalar. de Eccl. Offic. lib. i. cap. 7.

b Microlog. de Ecc. observ. cap. 49.

bus, propitiare ^(a) *supplicibus*: & mittere ^(b) *dignare* sanctum Angelum tuum de coelis, qui bene † dicat, & sancti † ficer ^(c) cineres istos, ut sint remedium salubre omnibus nomen ^(d) tuum humiliter implorantibus, ac seme-

a supplicibus.

b digneris.

c hos cineres.

d sanctum.

nostra Consultatio tanquam mala merx cum proba æquo animo a benigno Lectore excipiat. At vero ut ad rem propositam revertar, sententiam Menardi pluribus novissime propugnavit Cajetanus Maria Meratus in notis, & observationibus ad Gavantum *Par. iv. tit. 6. de Fer. iv. Cinerum*, laudato etiam pro eadem sententia Grancolas in *Comment. hist. Breviar. Rom. c. 36.* sed certe ipse non vidit dissertationem superius laudatam Cardinalis Thomassii, cujus auctoritatem utique reveritus esset, qui religiosi sui sodalitii magnum fuit decus & ornamentum. Benedictionem autem Sacrorum Cinerum, quæ hac eadem die peragebatur, antiquissimam esse ac institutioni feriæ quartæ in Capite jejunii ferè æqualem vel non multo posteriorem testimonio esse possunt antiqua Missalia, in quibus legitur eadem die benedictio cinerum. Siquidem Pamela testatur aliquot Mss. Codices, quos viderat, habere benedictionem Cinerum, & ora-

tiones super pœnitentes. Et quidem Ordo Romanus editus ab Hittorpio in ordine Feriæ quartæ in Capite jejunii, utrumque habet, & benedictionem, & orationes super pœnitentes; & Alcuinus, seu alius ejus nomine, ubi agit de Officio Feriæ quartæ in Capite jejunii: *Eadem die, inquit, fit collecta ad S. Anastasiam. Antiphona: Exaudi nos Domine, quoniam benigna. Psalmus: Salvum me fac Deus. Interimponendi sunt Cineres super capita, sicut antiphona testatur.* Ordini autem Romano, & Alcuino addi possunt collectio Canonum Reginonis edita a Balutio, pluresque diversarum Ecclesiarum Ordines, quos ex antiquis Codicibus Ms. affert Edmundus Martene de *Antiqu. Eccles. Ritib. tom. III. lib. IV. c. XVII.* Multa etiam alia legi poterunt in Commentariis Merati ad Gavantum, & apud Thomassinum de Festorum celebratione, Baillet, Guet, aliosque eruditos Scriptores, qui de hoc sacro Cinerum ritu tractarunt.

Quod

femetipfos ^(a) per conscientiam delictorum ^(b) accusantibus, ^(c) atque conspectui divinæ clementiæ tuæ facinora ^(d) deplorantibus, ^(e) serenissimamque pietatem tuam suppliciter obnixequæ flagitantibus: ^(f) præsta ^(g) quæsumus per invocationem ^(h) nominis tui: ut, quicumque ⁽ⁱ⁾ ex eo in suo capite acceperint, pro redemptione peccatorum suorum, corporis sanitatem, & animæ tutelam ^(k) a te largitore omnium bonorum accipere mereantur. Per.

ALIA ORATIO.

Præsta Domine fidelibus tuis: ut jejuniorum veneranda solemnia, & congrua pietate suscipiant, & securâ devotione percurrant. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: &c. & cor tuum.

SECRETA.

Fac nos, quæsumus Domine, his muneribus offerendis convenienter aptari: quibus ipsius venerabilis sacramenti celebramus exordium. Per.

Ad

a pro conscientia. b suorum. c ante conspectum. d sua. e vel serenissimam. f & g quæsumus *deest in Miss. impr.* h sanctissimi. i per eos aspersi fuerint. k percipiant. Per.

Quod verò ad nostrum Missale propius pertinet, observandum est, pro benedictione Cinerum duas tantum orationes una cum collecta Missæ in eo haberi alio ordine dispositas, quàm in Missali Romano impres-

so leguntur; in quo insuper præter orationem collectam, quæ eadem est ac in nostro Missali, quinque ponuntur orationes ad Cinerum benedictionem peragendam.

A D C O M P L E N D U M .

Percepta nobis , Domine , præbeant sacramenta subsidium : ut ^(a) & tibi grata sint nostra jejunia , & nobis proficiant ad medelam . Per .

S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

Inclinantes se , Domine , majestati tuæ , propitius intende : ut , qui divino munere sunt refectioni , cœlestibus semper nutriantur auxiliis . Per .

F E R I A Q U I N T A .

O R A T I O .

Deus , qui culpa offenderis , pœnitentia placaris : preces populi tui supplicantis propitius respice ; & flagella tuæ iracundiæ , quæ pro peccatis nostris meremur , averte . Per Dominum nostrum .

E V A N G E L I U M .

In illo tempore: Cum descendisset Jesus de monte.
Require retro in Dominica III. post Epiphaniam ^(b) .

S E C R E T A .

Sacrificiis præsentibus , Domine quæsumus , intende placatus : ut & devotioni nostræ proficiant , & salutis . Per .

A D C O M P L E N D U M .

Cœlestis doni benedictione percepta : supplices te

Deus

^a & , deest in impr. ^b Ita in Codice . Nam feria quinta cum officium proprium , ut infra dicetur , ex institutione Beati Gregorii Magni non habeat , ideo ex alio die Evangelium mutuatur ; & hinc factum est , ut in assignandis Evangeliiis quinta feria sepe Missalia , seu Capitularia Evangeliorum & Epistolarum dissentiant , quia ab initio id stabilitum minime fuit : Ut observat ac notat Durandus Divin. Offic. lib. 6. cap. 36. & 43. & post eum Emin. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. xviii. §. 2. Et quidem Missale Romanum impressum aliud ab eo , quod in Missali nostro indicatur , Evangelium hac die habet .

Deus omnipotens deprecamur : ut hoc idem nobis & sacramenti causa sit & salutis . Per Dominum .

SUPER POPULUM ORATIO .

Parce Domine , parce populo tuo : ut dignis flagellationibus castigatus, in tua miseratione respiret . Per.

FERIA SEXTA .

ORATIO .

Inchoata jejunia , quæsumus Domine , benigno favore prosequere : ut observantiam , quam corporaliter exhibemus , mentibus etiam sinceris exercere valeamus . Per Dominum .

SECUNDUM MATTHÆUM .

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Audistis , quia dictum est : Diliges proximum tuum &c. & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi . ⁽²⁾ *Et cum oratis , non eritis sicuti hypocritæ tristes , qui amant in synagogis , & in vicis , & in angulis platearum stantes orare , ut videantur ab hominibus . Amen dico vobis receperunt mercedem suam . Tu autem cum oraveris , intra in cubiculum tuum , & clauso ostio , ora Patrem tuum in abscondito , & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi .*

SECRETA .

Sacrificium , Domine , observantiæ quadragesimalis , quod offerimus : præsta quæsumus ; ut tibi & mentes nostras reddat acceptas , & continentiae promptioris nobis tribuat facultatem . Per Dominum .

AD

² Huc usque in Missali impresso ; cætera desunt , quæ sumpta sunt ex eodem capite vi. Evangelii Sec. Matth. vers. 5. & 6.

A D C O M P L E N D U M.

Spiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde: ut, quos uno pane cœlesti satiaſti, tua facias pietate concordēs. Per.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O.

Tuere Domine populum tuum, & ab omnibus peccatis clementer emunda: quia nulla ei nocebit ad-
versitas, si nulla dominetur iniquitas. Per Dominum
noſtrum.

S A B B A T O.

O R A T I O.

^(a) Omnipotens ſempiternæ Deus, obſervationis hujus
annua celebritate letantes, quæſumus Domine, ut ^(b) Pa-
ſcalibus actionibus adhaerentes plenius ejus effectibus gaudē-
mus. Per.

S E C U N D U M M A R C U M.

In illo tempore: Cum ſero &c. & quotquot tan-
gebant eum, ſalvi fiebant.

S E C R E T A.

Suſcipe Domine ſacrificium, cujus te voluiſti di-
gnanter immolatione placari: præſta quæſumus; ut
hujus operatione mundati, beneplacitum tibi noſtræ
mentis offeramus affectum. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Cœleſtis vitæ munere vegetati, quæſumus Domi-
ne,

^a Oratio, quæ hac die extat in Miſſali impreſſo, diverſa eſt ab ea, quæ in noſtro
legitur, utraque tamen habetur in Sacramentario Pamelii, non autem Menardi.

^b actibus Quadrageſimalibus inhærentes plenius ejus effectibus &c. in Sac. Gregor.
apud Pamel.

ne, ut quod est nobis in præsenti vita mysterium, fiat æternitatis auxilium. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Fideles tui, Deus, per tua dona firmentur: ut eadem & percipiendo requirant, & quærendo sine fine percipiant. Per Dominum.

(1) DOMINICA I. IN QUADRAGESIMA.

ORATIO.

Deus, qui Ecclesiam tuam annua quadragesimali obser-

i De Observatione quadragesimalis jejunii, aliisque Sacris Ritibus, sacrisque functionibus ad quadragesimam spectantibus tam multa, ut dixi, tamque copiosa singulari doctrina, ac eruditione literis mandata sunt ab Ecclesiasticarum rerum Scriptoribus, ut superfluum omnino sit, & a meo instituto alienum rursus hinc ab aliis scripta retexere. Quare contentus ero hinc solum adscribere, quæ in secunda Epistola Caroli Magni ad Albinum Abbatem in ms. Collectione Canonum Cardinalis Laborantis inserta leguntur. Ita enim titulo superius citato post alteram epistolam ejusdem Imperatoris habetur:

ITEM

SECUNDA EPISTOLA
KAROLI REGIS
AD ALBINUM ABBATEM.

Quia igitur Divina gratia opi-

tulante, prout nobis visum fuit de nomine septuagesimæ, ac sexagesimæ, seu quinquagesimæ, nec non & quadragesimæ tuæ karitati scripsimus, nunc stilo percurrente de observantia, & cultu earumdem hebdomadarum juxta capacitatem sensus nostri scribere curabimus. Quadragesima velut patuit, propterea jejunatur, ut jejunantium tempus, vel potius in tempore caro Domino decimetur. Quinquagesima ideo dicitur, & observatur a nonnullis, ut & decimas dierum jejunando Omnipotenti Deo offerre valeant, & imitari Dominum nostrum Iesum Christum, qui quadraginta diebus jejunium sacratissimum adimplevit. A quinquagesima namque usque in Pascha septem hebdomadæ sunt, quæ faciunt dies quadraginta novem, ex quibus si septem Dominicos dies abstraxeris, in.

observatione purificas : præsta familiæ tuæ ; ut , quod a te obtinere abstinendo nititur , hoc bonis operibus exequatur . Per Dominum .

SECUNDUM MATTHÆUM .

In illo tempore : Ductus est Jesus in desertum &c. & ministrabant ei .

SECRETA .

Sacrificium quadragesimalis initii solemniter im-

F 2

mola-

in quibus non licet jejunium observare , remanent quadraginta & duo dies , & hi duo dies quinta videlicet , & septima feria , qui quadragesimum numerum excedunt , apud quosdam in refectioe propter cenam Dominicam , & Sanctum Sabbatum habentur . Sexagesima autem , ut æstimamus , propterea a nonnullis observatur , ut & decimas dierum corporis sui Deo Omnipotenti dare possint , & Dominum Hiesum Christum in quadragenario numero particulatim jejunando imitari , & ut prima & quinta feria a jejunio vacare debeant ; a sexagesima quippe usque in Sanctum diem Resurrectionis octo hebdomadæ sunt , ex quibus si de singulis hebdomadis primam , & quintam feriam abstraxeris , ante Sanctum diem Paschæ , quadraginta tantum dies remanent in

abstinentia . Melchiades vero natione Afer , vir per omnia Apostolicus , qui tricesimus tertius post Sanctum Petrum extitit , cui successit Beatus Silvester in cathedræ Apostolicæ dignitatis , constituit , ut nulla ratione in prima , vel quinta feria jejunium quis de Fidelibus agere præsumeret . Nam cur in prima feria jejunium , ipso tradente , solvatur , non est necesse texendo replicare . Quintam vero arbitrati sumus propter magna misteria , quæ in ea continentur , ab eo esse solutam . In ipsa namque sanctum Cbrisma conficitur ad abluendam totius mundi primæ originis culpam : in ipsa reconciliatio fit pœnitentium : in ipsa redemptor omnium cœnando cum discipulis suis panem fregit , & dedit eis , & calicem eis pariter dedit , in figura corporis & sanguinis

molamus, te Domine deprecantes: ut, cum epularum restrictione carnalium, a noxiis quoque voluntatibus temperemus.

AD COMPLENDUM.

Tui nos, Domine, sacramenti libatio sancta restauret: & a vetustate purgatos, in mysterii salutaris faciat transire consortium. Per.

(I) SUPER POPULUM ORATIO.

Super populum tuum, Domine quæsumus, benedictio copiosa

nis sui, nobisque profuturum magnum exhibuit Sacramentum. Eo videlicet die post multa mysteria Deus & Dominus noster Hiesus Christus Sanctis suis Discipulis videntibus gloriosa ascensione Cælos penetravit. Sed ne diutius sermo prolongetur, multa te legisse de hac solemnitate in Sanctorum Venerabilibus dictis Orthodoxorum Patrum non ignoramus. Septuagesima denique, ut æstimamus, propterea ab aliquibus observatur, ut & decimam dierum Deo dare queant; & prima, & quinta, nec non & septima feria jejunium solvere possint; a septuagesima vero usque in Pascha novem hebdomadæ sunt, quæ faciunt dies sexaginta tres, ex quibus si de unaquaque hebdomada tres præfatos subtraxeris dies ante Paschalem sanctissimum, triginta &

sex dies in abstinentia remanent. Hi vero Sabbatum in quo Deus ab omnibus operibus requievit, non ob superstitionem Judæorum, aut propter mandata legalia veteris testamenti, quæ sunt umbræ futurorum, sed neque ut cum Judæis Sabbatizetur, jejunium solvere conantur; sed ea præcipue causa, quia ipsa vesperscente die gaudium Sanctæ Resurrectionis a fidelibus honorifice celebratur. Sed quia unusquisque in suo sensu abundat, sive hoc sive aliud sit, salva fide, & religione, nil præjudicamus.

i Hæc oratio legitur eadem Dominica I. Quadragesimæ in Sacramentariis Menardi, & Pamela, sed in Missali Romano nullæ sunt orationes super populum diebus Dominicis quadragesimæ. Et quidem de oratione super

piosa descendat, indulgentia veniat, consolatio tribuatur, fides sancta subcrescat, retributio sempiterna firmetur. Per.

F E R I A S E C U N D A.

O R A T I O.

Converte nos Deus salutaris noster: & ut nobis
jeju-

per populum talia Micrologus: *Orationem super Populum in quadragesima ideo frequentamus, quia cum majorem conflictum in jejuniis, & orationibus contra spirituales nequitias sumimus; necessario nos instantius Deo commendare debemus. Nam Oratio post Communionem pro solis communicantibus solet orare. Populus autem & si quotidie in quadragesima conveniat, non tamen quotidie, ut deberet, communicat. Ne ergo Populus ita oratione, & communione careret, adiecta est oratio super populum, in qua non de communicatione, sed pro populi protectione specialiter oratur. In Dominicis tamen diebus non dicitur, quia genus flexio vitatur, quæ huic orationi a populo antiquitus persolvebatur; vel potius ideo quia omnes juxta attestationem S. Ambrosii in Dominicis diebus communicare deberent, quibus & oratio post communionem pro benedictione sufficere posset. Et nonnullis interpositis:*

Beatissimi quoque Patres Nostri Ambrosius, & Augustinus ad quotidianam nos hortantur communionem. Sed quia hoc modo nec ab omnibus Presbyteris in quadragesima, ne dum a Laicis observatur, congrue adiecta est oratio super populum, ut vel eo tempore ultima benedictione populus non careret, dum tamen communicare non soleret. Et capite 49. (a) Ergo, ait, a capite jejunii necessario incipimus, si cum Domino jejunium quadraginta dierum complere volumus. Exinde etiam orationem super populum juxta Gregorii institutionem exordimur, quam nunquam dicimus, nisi cum & quadragesimaliter jejunare debemus. Aliam haud multo dissimilem rationem affert (b) Honorius Augustodunensis: Statutum est, inquit, ut panis post Missam benediceretur, & populo pro benedictione communionis partiretur; sed quia hoc in quadragesima fieri non licet propter jejunium, orationem super populum dici

a Microlog. de Eccles. Observat. b Hon. August. Gemm. An. lib. 1. cap. 61.

jejunium quadragesimale proficiat, mentes nostras celestibus instrue disciplinis. Per Dominum.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis &c. justi autem in vitam æternam.

SECRETA.

Munere tibi, Domine, oblata sanctifica: nosque a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.

AD COMPLENDUM.

Salutaris tui, Domine, munere satiati, supplices exoramus: ut cujus lætamur gustu, renovemur effectu. Per.

Su-

*dici Ecclesia instituit, ut per hanc particeps Communionis sit. At vero hæc conciliari nequeunt cum nostro Missali, in quo oratio super populum non solum diebus festi-
vialibus, sed etiam Dominicis quadragesimæ habetur. Profecto (a) Cardinalis Bona in Libro II. Rerum Liturgicarum verba faciens de oratione super populum allatis verbis Micrologi, & Honorii hæc adnotat: In libro Sacramentorum S. Gregorii, & in nonnullis Missalibus Mss. sunt in plerisque Missis etiam extra quadragesimam hujusmodi orationes super populum, quas ex veteri*

Anglicano Missali suæ Bibliothecæ Ecclesiasticæ inservit Cornelius Schultingus. Aptius ad rem nostram de hac oratione, quam benedictionem super populum nominat, loquitur (b) Amalarius longe Micrologo, & Honorio antiquior, quia initio sæculi nostri scripsit. In Ecclogis, de benedictione post communionem verba faciens: Postcommunionem, ait, hanc orationem Augustinus postulationem vocat; postcommunionem namque dicit, quia postquam Populus communicat, hæc sequitur: super populum vero, quia tunc benedicitur populus, ut nostro

a Bonalib. II. cap. xx. tem. 2. in app. pag. 559.

b Amal. in Eolog. §. 39. ap. Mabill. Mus. Ital.

SUPER POPULUM ORATIO.

Absolve, quæsumus Domine, nostrorum vincula peccatorum: & quidquid pro eis meremur, propitius averte. Per.

FERIA TERTIA.

ORATIO.

Respice Domine familiam tuam, & præsta: ut apud te mens nostra tuo desiderio fulgeat, quæ se carnis maceratione castigat. Per.

SECUNDUM MATTHEUM.

In illo tempore: Cum intrasset Jesus &c. in Bethaniam,

Sancto convenient Evangelio. In (a) Libro autem III. de Ecclesiasticis Officiis hæc alia habet: Est ultima benedictio, de qua nunc agimus, quam potissimum frequentamus tempore quadragesimali.... in qua Milites Christi commendantur pugnae contra antiquum hostem.... quadragesimali tempore scit adversarius noster a Sancta Ecclesia singulare certamen commissum esse contra se, ac ideo instat fortius... Sacerdos noster, ut prudens agonothesa, & pugnator, quantum in majore periculo videt milites fore, tantum munit eos amplius sua benedictione. Arma nostra contra Diabolum sunt humilitas, & cæteræ virtutes. Vult Sacerdos no-

ster, ut nostris armis vestiti simus: propterea jubet per ministrum, ut humiliemus capita nostra Deo, & ita tandem infundit super milites protectionem benedictionis suæ. Ex verbis autem Amalarii plane intelligitur, cur oratio super populum non solum ferialibus diebus, sed etiam Dominicis quadragesimæ recitetur, ut habetur in nostro Missali, cujus antiquitas vel ex hoc probari potest, quia jam longe ante Micrologum, & Honorium hujusmodi ritus mutatus fuerat; & ideo uterque rationem diversam affert, quæ cum antiquo ritu, qui ætate Amalarii obtinebat, & in nostro Missali exhibetur, minime conciliari potest.

thanium, ibique ^(a) docebat eos de regno Dei.

SECRETUM.

Oblatis, quæsumus Domine, placare muneribus:
& a cunctis nos defende periculis. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus omnipotens Deus: ut illius salutaris
capiamus effectum, cujus per hæc mysteria pignus ac-
cepimus. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Ascendant ad te, Domine, preces nostræ: & ab
Ecclesia tua cunctam repelle nequitiam. Per.

FERIA QUARTA.

ORATIO.

Preces nostras, quæsumus Domine, clementer
exaudi: & contra cuncta nobis adversantia, dexteram
tuæ majestatis extende. Per.

ALIA.

Devotionem populi tui, quæsumus Domine, be-
nignus intende: ut qui per abstinentiam macerantur in
corpore, per fructum boni operis reficiantur in men-
te. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: *Accesserunt ad eum Scribæ, &
Pharisæi dicentes &c. foror, & mater est.*

SECRETUM.

Hostias tibi, Domine, placationis offerimus: ut
& delicta nostra miseratus absolvas, & nutantia corda
tu dirigas. Per.

AD

a mansit.

b Responderunt Jesu quidam de Scribis & Phariseis.

A D C O M P L E N D U M .

Tui Domine perceptione sacramenti, & a nostris mundemur occultis, & ab hostium liberemur insidiis. Per.

S U P E R P O P U L U M . O R A T I O .

Mentes nostras, quæsumus Domine, lumine tuæ claritatis illustra: ut videre possimus, quæ agenda sunt: & quæ recta sunt, agere valeamus. Per.

F E R I A Q U I N T A .

O R A T I O .

(1) *Omnipotens sempiterne Deus, qui in observatione jejunii, & eleemosynarum posuisti nostrorum remedia peccatorum, concede nobis mente & corpore semper tibi esse devotos. Per.*

S E C U N D U M M A T T H Æ U M .

In illo tempore: Egredus &c. Et sanata est filia ejus ex illa hora.

G

SE-

1 Officia, seu Missæ Feriæ quintæ in quadragesima ex eorum numero sunt, quas Grimoldus, seu potius Albinus, Magister Caroli Magni (ut recte censet (a) Card. Thomafius) in præfatione, quæ Sacramentorum libro sub nomine ejusdem Grimoldi edito præposita legitur, affirmat, a se in Sacramentario Gregoriano virgulis interpositis fuisse jugulatas, quippe quæ a B. Gregorio minime editæ sunt, sed alium auctorem habent. Et

quidem Missas pro Feriis v. Quadragesimæ primus instituit Sanctus Gregorius II. sæculo VIII., teste Anastasio, aliisque pluribus Scriptoribus. Collecta autem, seu oratio, quæ in nostro Missali legitur, non extat hac die neque in Missali Romano, neque in Sacramentariis Gregorianis Pamelii, & Menardi, neque etiam in Gelasiano. Cæterum pulcherrima est, & veterem Ecclesiæ Catholicæ doctrinam continet.

a Card. Thom. in præf. ad Sacram. Gelas.

Sacrificia, Domine quæsumus, propitius ista nos salvent, quæ medicinalibus sunt instituta jejuniis. Per.

AD COMPLENDUM.

Tuorum nos, Domine, largitate donorum, & temporalibus attolle præfidiis, & renova sempiternis. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Da, quæsumus Domine, populis Christianis, & quod profitentur agnoscere; & coeleste munus diligere, quod frequentant. Per Dominum.

FERIA SEXTA.

ORATIO.

Esto, Domine, propitius plebi tuæ: & quam tibi facis esse devotam, benigno refove miseratus auxilio. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Erat &c. qui fecit eum sanum.

SECRETA.

Suscipe, quæsumus Domine, munera nostræ oblata ^(b) *servitutis*: & tua propitius dona sanctifica. Per.

AD COMPLENDUM.

^(c) *Suscipientes Domine sacra mysteria suppliciter deprecamur, ut quorum sequimur cultum, sentiamus effectum.* Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Exaudi nos misericors Deus: & mentibus nostris gratiæ tuæ lumen ostende. Per. SAB-

^a *servitiis.* ^b *Hac die alia oratio extat in Missali Romano impresso, & in Sacramentariis Pamelii & Menardi.*

SABBATO IN QUATUOR TEMPORA.

O R A T I O .

Populum tuum , quæsumus Domine , propitius respice : atque ab eo flagella tuæ iracundiæ clementer averte . Per Dominum .

A L I A O R A T I O .

^(a) *Familiam tuam quæsumus Domine continua pietate custodi , ut qui in sola spe gratiæ tuæ cœlestis innitimur , tua semper protectione muniamur . Per .*

A L I A O R A T I O .

Protektor noster aspice Deus : ut , qui malorum nostrorum pondere premimur , percepta misericordia , libera tibi mente famulemur . Per Dominum .

A L I A O R A T I O .

Adesto , Domine quæsumus , supplicationibus nostris , ut esse , te largiente , mereamur & inter prospera humiles , & inter adversa securi . Per .

A L I A O R A T I O .

Preces populi tui , quæsumus Domine , clementer exaudi : ut , qui juste pro peccatis nostris affligimur , pro tui nominis gloria misericorditer liberemur . Per Dominum .

A L I A O R A T I O .

Deus , qui tribus pueris mitigasti flammam ignium ; concede propitius ; ut nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum . Per Dominum .

G 2

SE-

^a *Alia Oratio legitur in Miss. impr. & in dictis Sacramentalis.*

SECUNDUM MATTHEUM.

In illo tempore : Assumpsit &c. donec Filius hominis a mortuis resurgat .

SECRETA.

Præsentibus sacrificiis , quæsumus Domine , jejunia nostra sanctifica : ut , quod observantia nostra ^(a) *profitentur* extrinsecus , & interius ^(b) *operentur* . Per .

AD COMPLENDUM.

Sanctificationibus tuis , omnipotens Deus , & vitia nostra ^(c) *purgentur* , & remedia nobis æterna proveniant . Per .

SUPER POPULUM ORATIO.

Fideles tuos , ^(d) *Domine*, benedictio desiderata confirmet : quæ eos & a tua voluntate numquam faciat discrepare , & tuis semper indulgeat beneficiis gratulari . Per .

DOMINICA SECUNDA . ORATIO.

^(e) *Quæsumus omnipotens Deus vota humilium respice, atque ad defensionem nostram dexteram tuæ majestatis extende . Per .*

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore : Venit ad Jesum Leprosus deprecans eum , & genuflexo dixit : Si vis , potes me mundare . Jesus autem

a. profitetur b. operetur c. curentur d. Deus

e. Oratio & Evangelium , quod legitur in nostro Missali , non extat in Missali Romano impresso ; & Sacramentaria Menardi & Pamelii habent orationem , quæ legitur in Missali edito , non autem in nostro . Sed nil mirum ; quia Dominica post quatuor tempora , cum Officium proprium non haberet , est ex eorum dierum numero , quorum Officia post S. Gregorium Magnum Sacramentario addita sunt : ideoque in Evangelio , & in Orationibus aliqua diversitas in antiquis Missalibus occurrit , ut superius de feria quinta notatum est .

autem misertus est ejus, extendens manum suam, & tangens dixit illi, volo, mundare; hæc cum dixisset, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est, & comminatus est ei, & statim ejecit illum, & dixit ei; nemini dixeris, sed vade, ostende te Principi Sacerdotum, & offer pro emundatione tua, quod præcepit Moyses in testimonium illis.

S E C R E T A.

Sacrificiis præsentibus, quæsumus Domine, intende placatus: ut & devotioni nostræ proficiant, & saluti. Per Dominum.

A D C O M P L E N D U M.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus: ut, quos tuis reficis sacramentis, tibi etiam placitis moribus dignanter deservire concedas. Per Dominum.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O.

(1) *Familiam tuam, quæsumus Domine, propitius illustra, ut beneplacitis inhaerendo cuncta, quæ bona sunt, mereatur accipere. Per.*

F E R I A S E C U N D A.

O R A T I O.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut familia tua, quæ se, affligendo carnem, ab alimentis abstinet; sectando justitiam, à culpa jejundet. Per.

S E C U N D U M J O A N N E M.

In illo tempore: Dixit Jesus turbis Judæorum: Ego vado, & quæretis me &c. quia ego, quæ placita sunt ei, facio semper.

S E-

(1) *Extat in Sacramentariis Pamelii, & Menardi.*

SECRETA.

Hæc hostia . Domine , placationis & laudis , *tua*
nos propitiationis dignos efficiat . Per.

AD COMPLENDUM.

Hæc nos communio , Domine , purget à crimine :
 & cœlestis remedii faciat esse consortes . Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Adesto supplicationibus nostris omnipotens Deus :
 & quibus fiduciam sperandæ pietatis indulges , consuetæ
 misericordiæ tribue benignus effectum . Per.

FERIA TERTIA.

ORATIO.

Perfice , quæsumus Domine , benignus in nobis
 observantiæ sanctæ subsidium : ut, quæ te auctore facien-
 da cognovimus , te operante impleamus . Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Locutus est Jesus ad turbas &c.
 & qui se humiliaverit , exaltabitur .

SECRETA.

Sanctificationem tuam nobis , Domine , his my-
 steriis placatus operare , quæ nos & à terrenis purget vi-
 tiis , & ad cœlestia dona perducant . Per.

AD COMPLENDUM.

Ut sacris , Domine , reddamur digni muneribus ,
 fac nos , quæsumus , tuis semper obedire mandatis . Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Propitiare , Domine , supplicationibus nostris , &
 animarum nostrarum medere languoribus : ut remissione
 per-

percepta, in tua semper benedictione lætemur. Per
Dominum nostrum.

FERIA QUARTA.

ORATIO.

Populum tuum, quæsumus Domine, propitius
respice: & quos ab escis carnalibus præcipis abstinere,
à noxiis quoque vitiis cessare concede. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Ascendens Jesus Ierosolymam &c.
& dare animam suam, redemptionem pro multis.

SECRETA.

Hostias, Domine, quas tibi offerimus, propitius
respice: & per hæc sancta commercia, vincula peccato-
rum nostrorum absolve. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumptis Domine sacramentis, ad redemptionis
æternæ, quæsumus, proficiamus augmentum. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Deus innocentia restitutor & amator, dirige ad te
tuorum corda fervorum: ut Spiritus tui fervore conce-
pto, & in fide inveniantur stabiles, & in opere efficaces.
Per Dominum.

FERIA QUINTA.

ORATIO.

Præsta nobis, quæsumus Domine, auxilium gra-
tiæ tuæ: ut jejuniis & orationibus convenienter intenti,
liberemur ab hostibus mentis & corporis. Per.

SECUNDUM LUCAM:

In illo tempore: Dixit Jesus (1) *discipulis suis parabolam hanc*: Homo quidam erat dives &c. neque si quis ex mortuis resurrexit, credent ei.

SECRETA.

(2) *Accepta tibi sint Domine, quaesumus, dona nostri jejunii, & expiando nos tua gratia dignos efficiant, & ad sempiterna promissa perducant. Per.*

AD COMPLENDUM.

(3) *Præbeant nobis Domine, quaesumus, Divinum tua sancta fervorem, quo & eorum pariter, & actu delectemur, & fructu. Per.*

SUPER POPULUM ORATIO.

Adesto, Domine, famulis tuis, & perpetuam benignitatem largire poscentibus: ut iis, qui te auctore & gu-

1 Phariseis: Homo quidam &c. Ita in Missali Romano impresso. Ex verbis autem, quæ leguntur in nostro Codice, si quis-
piam argumentum hinc fortè sumere vellet ad sibi persuadendum, quæ de Lazaro & Divite narrantur, parabolam esse, ut in Codice nostro expresse asseritur, non autem historiam, ut fere omnes Patres crediderunt; falsa utique conjectura innixus longe a veritate discederet. Quoniam, non solum in Missali Romano impresso, sed neque apud Frontonem, neque apud Card. Thoma-

sium, neque apud Dominicum Georgium in Capitularibus Evangeliorum ea verba, parabolam hanc, leguntur, sed dumtaxat: Dixit Jesus turbis Judæorum, & Phariseorum, vel non multo aliter; ideo error scriptoris esse videtur.

2 Hæc Oratio extat hac die in Sacramentario Menardi, non autem in illo Pamelii, neque in Missali Romano.

3 Neque in Missali Romano, neque in Sacramentario Pamelii, aut Menardi hujusmodi Oratio hac die legitur.

& gubernatore gloriantur, & congregata restaures, & restaurata conserves. Per.

F E R I A S E X T A.

O R A T I O.

Da quæsumus, omnipotens Deus: ut sacro nos purificante jejunio, sinceris mentibus ad sancta ventura facias pervenire. Per.

S E C U N D U M M A T T H Æ U M.

In illo tempore: Dixit Jesus turbis Judæorum &c. quoniam sicut Prophetam eum habebant.

S E C R E T A.

Hæc in nobis sacrificia, Deus, & actione permanent, & ^(a) devotione firmentur. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Fac nos, quæsumus Domine, accepto pignore salutis æternæ, sic tendere congruenter: ut ad eam pervenire possimus. Per.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O.

Da, quæsumus Domine, populo tuo salutem mentis & corporis: ut bonis operibus inhærendo, tuæ semper virtutis ^(b) mereamur protectione defendi. Per.

S A B B A T O.

O R A T I O.

Da, quæsumus Domine, nostris effectum jejuniis salutarem: ut castigatio carnis assumpta, ad nostrarum vegetationem transeat animarum. Per.

H

SE-

a operatione

b mereatur

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Dixit Jesus Phariseis , & Scribis parabolam istam : Homo &c. perierat , & inventus est .

SECRETA.

His sacrificiis , Domine , concede placatus : ut , qui propriis oramus absolvi delictis , non gravemur externis . Per.

AD COMPLENDUM.

Sacramenti tui , Domine , divina libatio , penetralia nostri cordis infundat : & sui nos participes potenter efficiat . Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Familiam tuam , quæsumus Domine , continua pietate custodi : ut quæ in sola spe gratiæ coelestis innititur , coelesti etiam protectione muniatur . Per.

DOMINICA TERTIA.

ORATIO.

Quæsumus omnipotens Deus , vota humilium respice : atque ad defensionem nostram , dexteram tuæ majestatis extende . Per.

SECUNDUM LUCAM:

In illo tempore : Erat Jesus ejiciens dæmonium , & illud erat mutum &c. & custodiunt illud .

SECRETA.

Hæc hostia , Domine quæsumus , emundet nostra delicta : & ad sacrificium celebrandum , subditorum tibi corpora mentesque sanctificet . Per.

Ad

A D C O M P L E N D U M .

A cunctis nos, quæsumus Domine, reatibus & periculis propitiatus absolve, quos tanti mysterii tribuis esse participes. Per.

(1) S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

Subiectum tibi populum, quæsumus Domine, propitiatio cælestis amplifcet, & tuis semper faciat servire mandatis. Per Dominum.

F E R I A S E C U N D A . O R A T I O .

Cordibus nostris, quæsumus Domine, gratiam tuam benignus infunde: ut, sicut ab escis carnalibus abstinemus; ita sensus quoque nostros à noxiis retrahamus excessibus. Per.

S E C U N D U M L U C A M .

In illo tempore: ^(a) Dixit Jesus Phariseis &c. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat.

S E C R E T A .

Munus, quod tibi Domine, nostræ servitutis offerimus, ^(b) *tuum* salutare nobis perfice sacramentum. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Præsta quæsumus omnipotens & misericors Deus: ut, ^(c) *quæ* ore contingimus, pura mente capiamus. Per.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

Subveniat nobis, Domine, misericordia tua: ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis, te mereamur protegente eripi, te liberante salvari. Per.

H 2

FE-

a tu b quod

(1) Extat in Sacramentario Pamelii & Menardi eadem die.

MISSALE VETUS
FERIA TERTIA.

ORATIO. Exaudi nos omnipotens & misericors Deus: & continentiae salutaris propitius nobis dona concede. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM. (1)

In illo tempore: ^(a) Respiciens Jesus discipulos suos, dixit Simoni Petro (1): Si peccaverit &c. Non di-

a Dixit Jesus discipulis suis: Si peccaverit &c.

(1) Quæ in hoc Evangelio continentur, etsi a Christo Domino communiter omnibus discipulis dicta sint, tamen præcipue ad Petrum directa fuisse, qui inter alios primatum gerebat, & super quem ædificaturus erat Christus Ecclesiam suam, & cui datus erat claves Regni Cælorum, & curam confirmandi fratres, dubitari non posse videtur: & quidem id colligitur etiam ex verbis ipsius Evangelii; ubi post sermonem Christi Domini de corripiendis fratribus, statim subjicitur; Petrum accessisse ad Jesum, eumque interrogasse: quoties fratribus peccantibus dimittere deberet. Itaque quæ leguntur in Missali impresso, omnibus discipulis dicta fuisse a Domino, in nostro Missali non male scriptum est, quod Jesus respiciens discipulos suos ea dixit Simoni Petro. Profecto in hunc sensum ea accepisse quoque Origenes ^(a) videtur, qui ad hunc locum

Evangelii talia adnotat: Quæ uni, inquit, Petro supra concessa sunt, hæc omnibus quoque videtur tribuisse, qui peccatores quoslibet ter corripuerint, ut si mos iis gestus non fuerit, supra terram eum alligent, qui ut pro ethni. o, & publicano dignus haberetur, judicatus est, cum & in Cælo alligatus ille sit. At quoniam præ iis, qui ter arguerint, peculiare aliquid Petro tribui oportebat, etiamsi de Petro, & qui ter Fratres arguerint, commune aliquid dictum sit, privatim illud Petro attributum est: DABO TIBI CLAVES REGNI COELORUM, priusquam illud: QUÆCUMQUE ALLIGAVERTIS SUPER TERRAM, &c. Ac sane si ad Evangelica scripta animum diligenter appellamus, ibi magnum inveniemus discrimen, & excellentiam eorum, quæ Petro, præ iis, quæ aliis dicta sunt, etiam in iis rebus, quæ Petrum inter, eosque, qui ter fratres objurgaverint, communes esse videntur.

a Orig. comment. in Matth. tom. xiiij. §. 31. p. 613.

co tibi usque septies, sed usque septuagies septies.

SECRETA.

Per hæc veniat, quæsumus Domine, sacramenta,
nostræ redemptionis effectus: qui nos & ab humanis re-
trahat semper excessibus, & ad salutaria ^(a) cuncta per-
ducat. Per.

AD COMPLENDUM.

Sacris, Domine, mysteriis expiati: & veniam,
quæsumus, consequamur & gratiam. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Tua nos, Domine protectione defende: & ab om-
ni semper iniquitate custodi. Per.

FERIA QUARTA.

ORATIO.

Præsta nobis, Domine quæsumus: ut salutaribus
jejuniis eruditi, à noxiis quoque vitiis abstinentes, pro-
pitiacionem tuam facilius impetremus. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Accesserunt ad Jesum ab Jero-
solyms Scribæ &c. non coinquinat hominem.

SECRETA.

Suscipe, quæsumus Domine, preces populi tui
cum oblationibus hostiarum: & tua mysteria celebra-
tes, ab omnibus nos defende periculis. Per Dominum
nostrum.

AD COMPLENDUM.

Sanctificet nos, Domine, qua pasti sumus, mensa

cœ-

coelestis : & à cunctis erroribus expiatis , supernis promissionibus reddat acceptos . Per.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Concede quæsumus omnipotens Deus : ut , qui protectionis tuæ gratiam quærimus , liberati à malis omnibus , secura tibi mente serviamus . Per.

FERIA QUINTA.

ORATIO.

Magnificet te Domine , sanctorum tuorum Cosmæ & Damiani beata solemnitates : qua & illis gloriam sempiternam , & opem nobis ineffabili providentia contulisti . Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Surgens Jesus de synagoga &c. Et erat prædicans in synagogis Galilææ .

SECRETA.

In tuorum , Domine , pretiosa morte justorum sacrificium illud offerimus , de quo martyrium sumpsit omne principium . Per.

AD COMPLENDUM.

Sit nobis , Domine , sacramenti tui certa salvatio :
(a) quam cum beatorum tuorum Cosmæ & Damiani meritis (b) imploramus . Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Subiectum tibi populum , quæsumus Domine , propitiatio coelestis amplificet , & tuis semper faciat servire mandatis . Per.

FE-

R O M A N U M .
F E R I A S E X T A .

63

O R A T I O .

Jejunia nostra , quæsumus Domine , benigno favore prosequere : ut sicut ab alimentis abstinemus in corpore ; ita à vitiis jejunemus in mente . Per.

S E C U N D U M J O A N N E M .

In illo tempore : Venit Jesus in civitatem Samariæ , quæ dicitur Sichar &c. ipsi enim audivimus , & scimus , quia hic est verè Salvator mundi .

S E C R E T A .

Respice , quæsumus Domine , propitius ad munera , quæ facramus : ut tibi grata sint , & nobis salutaria semper existant . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Hujus nos , Domine , perceptio sacramenti mundet a crimine : & ad coelestia regna perducatur . Per.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut qui in tua protectione confidimus , cuncta nobis adversantia , te adjuvante , vincamus . Per.

S A B B A T O . O R A T I O .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut *familia tua* , quæ se , affligendo carnem , ab alimentis abstinet , sectando justitiam , à culpa jejunet . Per.

S E C U N D U M J O A N N E M .

In illo tempore : Perrexit Jesus in montem Oliveti &c. Vade , & jam amplius noli peccare .

SE-

Concede, quæsumus, omnipotens Deus: ut huius sacrificii munus oblatum, fragilitatem nostram ab omni malo purget semper, & muniat. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus omnipotens Deus: ut inter ejus membra numeremur, cujus corpori communicamus, & sanguini. Per.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Prætende Domine fidelibus tuis dexteram coelestis auxilii: ut te toto corde perquirant; & quæ dignè postulant, consequi mereantur. Per.

DOMINICA QUARTA.

ORATIO.

Concede quæsumus omnipotens Deus: ut qui ex merito nostræ actionis affligimur, tuæ gratiæ consolatione respiremus. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Abiit Jesus trans mare Galileæ, quod est Tiberiadis &c. Quia hic est verè Propheta, qui venturus est in mundum. (1)

SECRETATA.

Sacrificiis præsentibus, Domine quæsumus, intende placatus: ut & devotioni nostræ proficiant, & saluti. Per.

AD

(1) Jesus ergo cum cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse

solus. Ita in Missali Romano impresso, desunt autem hæc in nostro Codice.

A D C O M P L E N D U M .

Da nobis , quæsumus misericors Deus : ut sancta
tua , quibus incessanter explemur , sinceris tractemus ob-
sequiis , & semper fideli mente sumamus . Per.

S U P E R P O P U L U M . O R A T I O .

^(a) Deus, qui in Deserti regione multitudinem Populi tua
virtute satiaſti , in hujus quoque ſæculi tranſeuntis excur-
ſu , victum nobis ſpirituale , ne deficiamus, impende . Per.

F E R I A S E C U N D A .

O R A T I O .

Præſta quæsumus omnipotens Deus , ut observa-
tiones ſacras annua devotione recolentes, & corpore tibi
placeamus , & mente . Per.

S E C U N D U M J O A N N E M .

In illo tempore : Propè erat Paſcha Judæorum &c.
ipſe enim ſciebat , quid eſſet in homine .

S E C R E T A .

Oblatum tibi , Domine , ſacrificium vivificet nos
ſemper , & muniat . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Sumptis , Domine , ſalutaribus ſacramentis : ad
redemptionis æternæ , quæsumus , proficiamus augmen-
tum . Per.

S U P E R P O P U L U M : O R A T I O .

Deprecationem noſtram , quæsumus Domine , be-
nignus exaudi : & quibus ſupplicandi præſtas affectum ,
tribue deſenſionis auxilium . Per.

I

FE-

^a Extat in Sacramentariis Pamelii & Menardi .

FERIA TERTIA.

ORATIO.

Sacræ nobis, quæsumus Domine, observationis jejunia, & piæ conversationis augmentum, & tuæ propitiationis continuum præstent auxilium. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Jam die festo mediante &c. De turba autem multi crediderunt in eum.

SECRETA.

Hæc hostia, Domine quæsumus, emundet nostra delicta: & ad sacrificium celebrandum, subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per.

AD COMPLENDUM.

Hujus nos, Domine, perceptio sacramenti mundet à crimine: & ad coelestia regna perducatur. Per.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Miserere, Domine, populo tuo: & continuis tribulationibus laborantem, propitius respirare concede. Per Dominum.

FERIA QUARTA.

ORATIO.

Deus, qui & justis præmia meritorum, & peccatoribus ^(a) veniam præbes: miserere supplicibus tuis; ut reatus nostri confessio, indulgentiam valeat percipere delictorum. Per.

ALIA.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut, quos je-
jenia

^a per jejunium

junia votiva castigant, ipsa quoque devotio sancta lætificent; ut, terrenis affectibus mitigatis, facilius cœlestia capiamus. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Præteriens Jesus, vidit hominem cæcum à nativitate &c. Et procidens adoravit eum.

SECRETA.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus, ut his sacrificiis peccata nostra mudentur: quia tunc veram nobis tribuis & mentis & corporis sanitatem. Per.

AD COMPLENDUM.

Sacramenta, quæ sumpsimus, Domine Deus noster, & spiritualibus nos repleant alimentis, & corporalibus tueantur auxiliis. Per.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Pateant aures misericordiæ tuæ, Domine, precibus supplicantium: & ut petentibus desiderata concedas, fac eos, quæ tibi sunt placita, postulare. Per.

FERIA QUINTA.

ORATIO.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut, quos jejunia votiva castigant, ipsa quoque devotio sancta lætificent; ut terrenis affectibus mitigatis, facilius cœlestia capiamus. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Ibat Jesus in civitatem, quæ vocatur Naim &c. & quia Deus visitavit plebem suam.

SECRETA.

Purifica nos misericors Deus: ut Ecclesiæ tuæ preces, quæ tibi gratæ sunt, pia munera deferentes, fiant expiatis mentibus gratiores. Per.

AD COMPLENDUM.

Coelestia dona capientibus, quæsumus Domine, non ad iudicium provenire patiaris, quæ fidelibus tuis ad remedium providisti. Per.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Populi tui Deus institutor & rector, peccata, quibus impugnatur, expelle: ut semper tibi placitus, & tuo ^(a) numine sit securus. Per.

FERIA SEXTA.

ORATIO.

Deus, qui ineffabilibus mundum renovas sacramentis: præsta quæsumus; ut Ecclesia tua & æternis proficiat institutis, & temporalibus non destituatur auxiliis. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Erat quidam languens Lazarus à Bethania &c. & viderant quæ fecit Jesus, crediderunt in eum.

SECRETA.

Munera nos, Domine quæsumus, oblata purificent: & te nobis jugiter faciant esse placatum. Per.

AD COMPLENDUM.

Hæc nos, quæsumus Domine, participatio sacramenti

menti, & à propriis reatibus indefinenter expediat, & ab omnibus tueatur adversis. Per.

S U P E R P O P U L U M. O R A T I O.

Da nobis, quæsumus omnipotens Deus: ut qui infirmitatis nostræ conscii, de tua virtute confidimus, sub tua semper pietate gaudeamus. Per.

S A B B A T O.

O R A T I O.

Fiat, Domine quæsumus, per gratiam tuam fructuosus nostræ devotionis affectus: quia tunc nobis proderunt suscepta jejunia, si tuæ sint placita pietati. Per Dominum.

S E C U N D U M J O A N N E M.

In illo tempore: Locutus est Jesus turbis Judæorum &c. quia necdum venerat hora ejus.

S E C R E T A.

Oblationibus nostris, quæsumus Domine, placare susceptis: & ad te nostras etiam rebelles compelle propitius voluntates. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Tua nos, quæsumus Domine, sancta purificent: & operatione sua tibi placitos esse perficiant. Per.

S U P E R P O P U L U M. O R A T I O.

Deus, qui sperantibus in te misereri potius eligis, quàm irasci: da nobis dignè flere mala, quæ fecimus; ut tuæ consolationis gratiam invenire valeamus. Per Dominum nostrum.

DO.

DOMINICA DE PASSIONE.

ORATIO.

Quæsumus omnipotens Deus, familiam tuam propitius respice: ut, te largiente, regatur in corpore; & te servante, custodiatur in mente. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dicebat Jesus turbis Judæorum &c. Jesus autem abscondit se, & exivit de templo.

SECRETA.

Hæc munera, quæsumus Domine, & vincula nostræ pravitatis absolvant, & tuæ nobis misericordiæ dona concilient. Per.

AD COMPLENDUM.

Adesto nobis Domine Deus noster: & quos tuis mysteriis recreasti, perpetuis defende ^(a) *praesidiis*. Per.

AD VESPERUM.

^(b) *Da nobis, quæsumus Domine, perseverantem in tua voluntate famulatum, ut in diebus nostris, & merito, & numero populus tibi serviens augeatur.* Per.

FERIA SECUNDA.

ORATIO.

Sanctifica, quæsumus Domine, nostra jejunia: & cunctarum nobis indulgentiam propitius largire culparum. Per.

SE-

^a subsidii ^b *Hæc Oratio non extat in Sacramentario Pamelii, sed legitur hac die in illo Menardi cum inscriptione super populum; in Codice autem nostro adscripta est in Margine cum titulo ad Vesperum, in Missali Romano impresso legitur in Missa Feria tertia post Dominicam Passionis.*

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Miserunt principes & Pharisei ministros &c. quem accepturi erant credentes in eum.

SECRETA.

Concede ^(a) *quæsumus*, Domine Deus noster: ut hæc hostia salutaris, & nostrorum fiat purgatio delictorum, & tuæ propitiatio majestatis. Per.

AD COMPLENDUM.

Sacramenti tui, *quæsumus* Domine, participatio salutaris, & purificationem nobis ^(b) *præbeat*, & medellam. Per.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Da, *quæsumus* Domine, populo tuo salutem mentis, & corporis: ut bonis operibus inhærendo, tua semper mereatur protectione defendi. Per.

FERIA TERTIA.

ORATIO.

Nostra tibi, Domine *quæsumus*, sint accepta jejunia: quæ nos & expiando gratia tua dignos efficiant, & ad remedia perducant æterna. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Ambulabat Jesus in Galilæam &c. propter metum Judæorum.

SECRETA.

Hostias tibi, Domine, deferimus immolandas, quæ temporalem consolationem significant, ut promissa non desperemus æterna. Per.

AD

a nobis

b tribuat.

AD COMPLENDUM.

Da quæsumus, omnipotens Deus: ut, quæ divina sunt, jugiter exequentes, donis mereamur coelestibus propinquare. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Da nobis, quæsumus Domine: perseverantem in tua voluntate famulatum: ut in diebus nostris, & merito, & numero, populus tibi serviens augeatur. Per.

FERIA QUARTA.

ORATIO.

Sanctificato hoc jejunio, Deus, tuorum corda fidelium miserator illustra: & quibus devotionis præstas affectum, præbe supplicantibus pium benignus auditum. Per Dominum.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Facta sunt Encœnia in Jerosolymis &c. ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.

SECRETA.

Annue misericors Deus: ut hostias placationis, & laudis, sincero tibi deferamus obsequio. Per.

AD COMPLENDUM.

Cœlestis doni benedictione percepta, supplices te Deus omnipotens deprecamur: ut hoc idem nobis & sacramenti causa sit, & salutis. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Adesto supplicationibus nostris omnipotens Deus: & quibus fiduciam sperandæ pietatis indulges, consuetæ

mi-

miseriordiæ tribue benignus effectum . Per Dominum.

FERIA QUINTA.

O R A T I O .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut dignitas conditionis humanæ per immoderantiam fauciata , medicinalis parsimonie studio reformetur . Per.

S E C U N D U M L U C A M .

In illo tempore : Rogabat Jesum quidam de Phari-
sæis &c. Remittuntur ei peccata multa , quoniam dile-
xit multum (1) .

S E C R E T A .

Domine Deus noster , qui in his potiùs creaturis ,
quas ad fragilitatis nostræ subsidium condidisti , tuo
quoque nomini munera jussisti dicanda constitui : tribue
quæsumus ; ut & vitæ nobis præsentis auxilium , & æter-
nitatis efficiant sacramentum . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Quod ore sumpsimus , Domine , ⁽²⁾ mente capia-
mus : & de munere temporali , fiat nobis remedium sem-
piternum . Per.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

Esto , quæsumus Domine , propitius plebi tuæ : ut ,

K

quæ

a pura

(1) Cui autem minus di-
mittitur , minus diligit . Dixit
autem ad illam : Remittuntur
tibi peccata . Et cœperunt , qui
simul accumbebant , dicere in-
tra se : Quis est hic , qui etiam

peccata dimittit ? Dixit autem
ad mulierem : Fides tua te sal-
vam fecit : Vade in pace . *Hæc
leguntur in Missali Romano im-
presso , sed desunt in nostro Co-
dice .*

quæ tibi non placent, respuentes; tuorum potiùs repleantur delectationibus mandatorum. Per.

FERIA SEXTA.

ORATIO.

Cordibus nostris, quæsumus Domine, gratiam tuam benignus infunde: ut peccata nostra castigatione voluntaria cohibentes, temporaliter potiùs maceremur, quàm suppliciis deputemur æternis. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Collegerunt Pontifices & Pharisæi concilium &c. & ibi morabatur cum discipulis suis.

SECRETA.

Præsta nobis misericors Deus: ut dignè tuis servire semper altaribus mereamur; & eorum perpetua participatione salvari. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpti sacrificii, Domine, perpetua nos tuitio non derelinquat: & noxia semper à nobis cuncta depellat. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Concede quæsumus omnipotens Deus: ut qui protectionis tuæ gratiam quærimus, liberati à malis omnibus, secura tibi mente serviamus. Per.

S A B B A T O

ORATIO.

Proficiat, quæsumus Domine, plebs tibi dicata piæ devotionis affectu: ut sacris actionibus erudita, quantò majestati tuæ fit gratior, tantò donis potioribus augeatur. Per.

SE-

SECUNDUM JOANNEM.

(1) In illo tempore : ^(a) *Discessio* facta est in turba propter Jesum . Quidam autem ex his volebant apprehendere eum , sed nemo misit super illum manus . Venerunt ergo ministri ad Pontifices , & Phariseos , & di-

K 2

xe-

a Dissensio itaque

(1) Sabbatum ante Dominicam in Ramis Palmarum tempore Beati Gregorii Officium Missæ proprium non habebat ; ideoque in Sacramentario Gregoriano , quod a Pamelio editum est , hujusmodi extat inscriptio : *Sabbatum vacat , Dominus Papa eleemosynam dat .* Eadem habentur in Antiphonario Beati Gregorii , & in aliquibus Codicibus Capitularium Evangeliorum citatis a Cardinale Thomasio , Dominico Georgio , & Edmundo Martene . At verò alii Codices , qui similiter ab iisdem allegantur , hæc habent : *Sabbato datur fermentum &c.* Eadem leguntur in Calendario , seu Capitulari Evangeliorum Joannis Frontonis . In ordine autem Romano hæc adnotat Hittorpius : *Sabbatum ante Palmas ita prætitulatur in*

Sacramentario : Sabbato vacat , Dominus Papa eleemosynam dat . Nec dissimilia sunt , quæ de eodem Sabbato traduntur ab Alcuino ^(a) , seu alio auctore sub ejus nomine , & ab Amalario ^(b) in lib. de Ecclesiasticis Officiis . Addit autem laudatus Alcuinus , quod Pontifex *a Statione publica vacat , non tamen a celebratione Missæ .* Cur autem Sabbato ante Palmas , aliisque nonnullis per annum diebus vacaret a Statione , hanc rationem affert Grimoaldus ^(c) : *ut (scilicet Pontifex) tumultuatione populari carens , & eleemosynas pauperibus distribuere , & negotia exteriora liberius valeat disponere .* Plura autem de hoc Sabbato , & de eleemosyna , & de fermento eruditè differunt Jo: Fronto ^(d) , Dominicus Georgius ^(e) , & Edmundus Martene ^(f) , & Jo: Mabillonius ^(g) in commentario in ordinem Roman-

a Alc. de Eccl. Off. b Amalar. lib. x. cap. 9. de Eccl. Off.

c Grimoal. in præf. ad Sac. Greg. edit. a Pamel. d Front. in not. ad Kalend.

e Dom. Georg. in append. Monum. ad Liturg. Rom. Pont. tom. 3. pag. 254.

f Mart. de antiq. Eccl. Ritib. lib. 4. cap. 19. num. 27.

g Mabill. comment. in Ord. Rom. num. x.

xerunt eis ; quare non adduxistis eum ? Responderunt Ministri : nunquam locutus est homo sicut hic homo . Responderunt ergo eis Pharisei : nunquid & vos seducti estis ? Nam quis ex Principibus credit in eum ? aut ex
Pha-

manum ; ubi tamen clarissimus vir memoria lapsus esse videtur , cum hæc scripsit : *consentit Sacramentarium editionis Pameliæ , in quo omissa collectæ mentione*, STATIO AD S. JOANNEM ANTE PORTAM LATINAM, *indicatur*. Quomodo enim se habeat Sacramentarium Pamelii , & quod nulla in eo de Statione mentio fiat, paulo ante a me relatum est ; nec dissimiliter errasse videtur , cum verba faciens de Officio hujus Sabbati : *Et sane, inquit, hætenus Missæ officium exceptis collectis, Epistola, & Evangelio in eodem Sabbato repetitur ex feria vj. præcedente, quod in diebus, qui a Statione, & Officio vacant, fieri solitum Micrologus jamdudum observavit*. Nam Micrologus de Officio ejusdem Sabbati hæc tradidit ^(a) : *Sabata ante quadragesimam, & ante Palmas Dominicarum suarum officia recipiunt : nec immerito, cum quilibet dies privati de suis Dominicis soleant inofficiari*. Et in ordine Romano ^(b), & apud Alcuinum

hæc de eadem die adnotantur ^(c) : *Et quia de hac feria officium non habetur, de iisdem feriis repetitur, id est de quarta feria*. An verò fermentum, quod Sabbato ante Palmas distribuebatur in Patriarchio Lateranensi, esset Eucharistia, quæ singulis diebus Dominicis per titulos mittebatur ex consecratu Pontificis, quidam ex laudatis Scriptoribus opinari videntur. Ego autem, si meam sententiam in re obscurissima dicere licet, puto, ea voce Sacram Eucharistiam minime significari, nec enim animum inducere possum, ut putem, morem illum mittendi fermentum, seu Eucharistiam per titulos eo tempore servatum fuisse, quo hujusmodi nomina, nempe, *Consistorium Lateranense*, usurpari in Romana Ecclesia cœperunt. Itaque nomine fermenti hoc loco nihil aliud significari suspicor, quàm panem benedictum, qui eo die eulogiarum vice pauperibus a Pontifice solemniter Ritu distribuebatur. Et quidem è Patriarchio Lateranensi distribui con-

^a Microlog. de Eccl. observ. cap. 50. pag. 459.

^b Ord. Rom. pag. 41.

^c Alcuin. de Eccl. off. pag. 52.

Phariseis ? Sed turba hæc , quæ non novit legem , maledicti sunt . Dicit Nicodemus ad eos , ille , qui venit ad eum noctu , qui unus erat ex eis : Numquid lex nostra judicat hominem , nisi ab ipso audierit prius , &

CO-

confueville panem , seu eleemosynam pauperibus suaderi potest ex iis , quæ narrantur in vita Adriani I. Romani Pontificis in hunc modum (a) : *Decernens . . . ut omni die centum Fratres Nostri Christi pauperum , etiam si plures fuerint , aggregentur in Lateranensi Patriarchio , & constituantur in Porticu , quæ est juxta Scalam , quæ ascendit in Patriarchio , ubi & ipsi pauperes depicti sunt , & quinquaginta panes pensantes per unumquemque panem libras duas , simulque & decimatas vini duas pensantes per unamquamque decimatam libras sexaginta , & caldaria plena de pulmento erogentur omni die per manus unius fidelissimi paracellarii eisdem pauperibus , accipiens unusquisque eorum portionem panis , atque portionem vini . Cum autem mos ille vocandi panem benedictum fermenti nomine in defuetudinem paulatim abivisset , vel panis loco nummos , vel alias res elargiri placuisset , ideo fortasse in aliis Codicibus legitur : Dominus Papa eleemosynam dat : atque ita sublato speciali nomi-*

ne fermenti , generale eleemosynæ vocabulum adhibitum est ; & postea temporis in rubrica hujus Sabbati addita sunt verba illa : *ad S. Petrum* , cum scilicet Romani Pontifices habitare cœperunt apud Basilicam S. Petri , ibique Residentes pias illas elargitiones , quas in Patriarchio Lateranensi facere solebant , apud S. Petrum peragere instituerunt . Sed quod magis mea interest , superest , ut aliquid de Evangelio hujus diei dicam . Et quidem Evangelium , quod legitur in nostro Codice , diversum est ab illo , quod extat in Missali Romano impresso . E diverso cum nostro concordant tres antiqui Codices mss. relati ab Eminentissimo Cardinali Thomasio , & ab eo notati lit. A. I. K. , in quibus Sabbato ante Dominicam in Ramis Palmarum idem Evangelium , quod legitur in nostro Missali , dicendum in Missa indicatur . De primo autem Codice notato lit. A. hæc monet idem Clarissimus Cardinalis : *Vaticanus not. 43. vetustissimus continens quatuor Evangelia &c.* De altero signato lit. I.

a In vita Hadr. Papa I. in coll. Concil. Labb. tom. 6. pag. 1741.

cognoverit quid faciat? Responderunt, & dixerunt ei: Numquid & tu Galilæus es? Scrutare, & vide quia a Galilæa Propheta non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

SECRETA.

A eunctis nos, quæsumus Domine, reatibus & periculis propitiatus ^(a) *averte*: quos tanti mysterii tribuis esse ^(b) *participes*. Per.

AD COMPLENDUM.

Divini muneris largitate satiati, quæsumus Domine Deus noster: ut hujus semper participatione vivamus. Per Dominum.

SUPER POPULUM ORATIO.

Tueatur, quæsumus Domine, dextera tua populum ^(c) *tuum* deprecantem, & purificatum dignanter erudiat: ut consolatione præsentis, ad futura bona proficiat. Per Dominum.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

ORATIO.

Deus, quem diligere & amare, justitia est; ineffabilis gratiæ tuæ in nobis dona multiplica: & qui fecisti nos in morte Filii tui sperare, ^(d) *quod* credimus; fac nos eodem

a absolve in Missal. impress.

b confortes

c deest in impr.

d quæ

lit. I. Oratorii Vallicellani Missale vetustum ex S. Gelasii, & S. Gregorii Codicibus Sacramentorum, ut videtur, conflatum nos.

B. VII. in quo & Romanæ Stationes extant. Ex quo utique nostri Codicis antiquitas magis magisque adstruitur.

eadem resurgente pervenire quò tendimus. Qui tecum
vivit & regnat.

S E C U N D U M M A T T H Æ U M.

In illo tempore : Cùm appropinquasset Jesus Jero-
solyms &c. benedictus, qui venit in nomine Domini .

O R A T I O .

Deus, qui miro ^(a) *dispensationis* ordine ex rebus
etiam insensibilibus, dispensationem nostræ salutis osten-
dere voluisti : da quæsumus ; ut devota tuorum corda
fidelium salubriter intelligant, ^(b) *quod* mysticè ^(c) *desi-*
gnetur in facto, quòd hodie cœlesti lumine afflata, Re-
demptori obviàm procedens, palmarum atque olivarum
ramos vestigiis ejus turba substravit. Palmarum igitur
rami de ^(d) *morte* principe triumphos expectant : furculi
verò olivarum, spiritualem unctionem advenisse quod-
ammodò clamant. Intellexit enim jam tunc illa homi-
num beata multitudo ^(e) : quia Redemptor noster hu-
manis condolens miseriis pro totius mundi vita cum
mortis principe esset pugnaturus, ac moriendo trium-
phaturus. Et ideò talia obsequens administravit, quæ
in illo & triumphos victoriæ, & misericordiæ pingue-
dinem declararent. Quod nos quoque plena fide, &
factum & significatum retinentes, te Domine sancte,
Pater omnipotens, æterne Deus, per eundem Domi-
num nostrum Jesum Christum suppliciter exoramus :
ut in ipso, atque per ipsum, cujus nos membra fieri
voluisti, de mortis imperio victoriam reportantes,
ipsum

a dispositionis b quid c designat d morte e præfigurari

tes, ipsius ^(a) *autem gloriæ resurrectionis participes esse mereamur. Qui tecum vivit & regnat.*

Dominus vobiscum.

Et cum spiritu tuo.

Sursum corda.

Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo nostro.

Dignum & justum est.

(1) *Vere dignum & justum est æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui Martham, & Mariam flentibus exaudisti, & Lazarum quatrIduanum flentibus revelasti turba venientibus obviam sibi offerentes ramos olivarum, & eam Dominus sanctificasti palmam, & olivarum ramos benedixisti, bene † dicere, & sancti † ficare di-*

a gloriose

(1) Hæc Præfatio pro benedictione Palmarum neque in Missali Romano, neque in Ordine Romano, neque in antiquis Sacramentariis, seu Missalibus mss. aut impressis, neque apud Edmundum Martene, neque apud alios rerum Liturgicarum scriptores reperitur, quæ tamen manca, & mendosa multis in locis esse videtur, nec facile mihi fuit, eam emendare, & ad suam veram lectionem restituere; dubiusque fui,

nedum eam corrigere velim, aliam immutando faciam. Illud autem hoc loco haud inopportunum fortasse erit, si adscribam, quæ de palmarum benedictione adnotat laudatus Martene ^(a) his verbis: *Benedictionis Palmarum nulla apparet mentio apud auctores ante sæculum octavum, aut nonum. Et senè nullum apparet illius vestigium in pervetustis Missalibus Francorum, & Gothorum a Thomasio vulgatis, nullum in*

^a Martene de Antiquis Eccles. ritib. lib. iv, cap. 16. num. 2.

digneris . O vere Beata Oliva , quæ accepisti primum benedictionem , ut per te omnes homines accipiant benedictionem . Unde & Altaria ungerentur , & diabolicas artes destrueret , & fidem Ecclesiæ tuæ conservaret , & lumen in Ecclesia Dei resplenderet , & medicinam spiritualis cœlesti & peccatorum propria . O vere Beata , o beata Oliva , quæ ad similitudinem Beatæ Virginis Mariæ magnum lumen apparuit in mundo ; ut nobis lumen ostenderet . O vere beata Oliva , quæ meruisti in sepulcro cum nardis pisticis ingentis esset cum Christo . Ita , quæsumus Domine , ut benedicere , & sanctificare digneris hos ramos olivarum , quos cœlestis agricola plantavit , ex ore tuo benedicas : ita quæsumus Domine , ut tuam benedictionem descendat super hanc olivam , & super populum istum , qui Ecclesiam Catholicam ascendunt , ut omnem benedictionem tuam suscipiant per hanc olivam , ut omnes habitantes in ea subsequatur tua misericordia , sanctificet corda eorum , ut ab omni nos peccatorum nostrorum liberemur , & armatum , & clausum pectus inveniatur in nobis . Per Christum Dominum.

L

ORE-

in antiqua Liturgia Gallicana ex mss. Bobiensi a Mabillonio eruta, & edita tom. 2. Musæi Italici, nullum in Ordine Gelasiano, nullum in S. Gregorii Sacramentorum libro Menardi notis illustrato, aliisque nonnullis ante annos nongentos exaratis; nullum denique in Egberti Eboracensis Archiepiscopi Pontificali, sed neque apud Isidorum: Nec ullum

Amalario antiquiorem, qui illius mentionem fecerit, auctorem vidisse me memini. Ipse enim in lib. 1. de Ecclesiasticis Officiis cap. 10., quod est de Palmarum die, ita habet: IN MEMORIAM ILLIUS REI NOS PER ECCLESIAS NOSTRAS SOLEMUS PORTARE RAMOS, ET CLAMARE OSANNA: quos Ramos haud dubitamus aliqua benedictione fuisse consecratos.

O R E M U S .

Deus, qui dispersa congregas, & congregata conservas: qui populis obviam Jesu ^(a) *venientibus*, & ramos olivarum, cæterarumque arborum frondes portantibus benedixisti: bene † dic etiam ^(b) *hos ramos olivarum & palmarum*, quos tui famuli ad ^(c) *nominis tui benedictionem* fideliter suscipiunt: ut in quemcumque locum introducti fuerint, tuam benedictionem habitatores loci illius consequantur: & omni ^(d) *adversa valetudine* effugata, dextera tua protegat, quos redemit Jesus Christus Filius tuus Dominus noster. Qui tecum vivit & regnat.

O R A T I O .

Petimus ^(e) *te* Domine sancte Pater omnipotens, æterne Deus: ut ^(f) *respicere digneris* super hanc creaturam olivæ, quam ex ligni materia prodire jussisti, ^(g) *quam* columba rediens ad arcam proprio ^(h) *retulit* ore, ⁽ⁱ⁾ *tu eam* bene † dicere, & sancti † ficare digneris: ut quicumque ^(k) *eas acceperit*, accipiat ad profectum animæ & corporis: fiatque, Domine, nostræ salutis remedium, tuæ gratiæ sacramentum. Per Dominum. Amen.

O R A T I O .

(1) *Omnipotens sempiterne Deus effunde super hos ramos olivarum, & palmarum benedictionem tuam, sicut effudisti*

a ramos portantibus. b hos ramos palmæ & olivæ c ad honorem nominis tui
d adversitate e deest f deest in Miss. impr. g quamque h pertulit.
i deest ibid. K ex ea receperint, accipiant sibi protectionem.

(1) Hæc Oratio non legitur in ordine Romano Hittorpii.
in Missali Romano edito, neque

sti super eos, qui ad te venientes vestimenta sua straverunt in via, & praeuntes, & sequentes clamabant dicentes: Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel; Ita quæsumus Domine, ut nos hodierna die cum illis digneris benedicere, & ad sanctæ tuæ resurrectionis gloriam incolumes perducere. Qui vivis, & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia secula seculorum. Amen.

IN DIE AD MISSAM.

O R A T I O.

Omnipotens sempiterne Deus, qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum, Salvatorem nostrum carnem sumere, & crucem subire fecisti: concede propitius; ut & patientiæ ipsius habere documenta, & resurrectionis ^(a) *consortium* mereamur. Per.

P A S S I O S E C U N D U M M A T T H Æ U M.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Scitis quia post biduum Pascha fiet &c. sedentes contra sepulchrum.

S E C R E T A.

Concede, quæsumus Domine, ut oculis tuæ majestatis munus oblatum, & gratiam nobis devotionis obtineat, & effectum beatæ perennitatis acquirat. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Per hujus, Domine, operationem mysteriorum, & vitia nostra purgentur, & iusta desideria compleantur. Per Dominum.

SUPER POPULUM. ORATIO.

(1) *Præsta nobis omnipotens Deus, ut quia vitiis subjacet nostra mortalitas, tua nos & medicina purificet, & potentia tueatur. Per.*

FERIA SECUNDA

majoris Hebdomadæ.

ORATIO.

(2) *Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut, qui in tot adversis ex nostra infirmitate deficimus, intercedente pro nobis unigeniti Filii tui passione respiremus. Qui tecum vivit, & regnat.*

SECUNDUM JOANNEM.

Ante sex dies *Festum Paschæ &c.* quem suscitavit à mortuis: (2) *Cogitaverunt autem principes sacerdotum, ut & Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Judæis, & credebant in Jesum. In crastinum autem turba multa, quæ convenerat ad diem festum, cum audissent quia venit Jesus Ierosolymam, acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamabant: Hosanna, benedictus, qui venit in nomine Domini, Rex Israel. Et invenit Jesus asellum, & sedit super eum,*

^a Da in Miss. impres.

(1) Hæc Oratio extat apud Pamelium, & apud Menardum, sed in eorum Sacramentariis est Oratio ad Complendum, seu Postcommunio, non autem super populum.

(2) Huc usque Evangelium,

quod hac die legitur in Missali Romano edito, quæ posthæc sequuntur in nostro Missali usque ad finem, in Missali edito extant in Evangelio, quod legitur in Sabbato ante Dominicam Palmarum.

eum, sicut scriptum est: Noli timere filia Sion: ecce Rex tuus venit sedens super pullum asinae. Hæc non cognoverunt discipuli ejus primum: sed quando glorificatus est Jesus, tunc recordati sunt; quia hæc erant scripta de eo, & hæc fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo, quando Lazarum vocavit de monumento, & suscitavit eum à mortuis. Propterea & obviam venit ei turba: quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis, quia nihil proficimus; ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem quidam Gentiles ex his, qui ascenderant, ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat à Bethsaida Galilææ, & rogabant eum, dicentes: Domine, volumus Jesum videre. Venit Philippus, & dicit Andrea: Andreas rursus & Philippus dixerunt Jesu. Jesus autem respondit eis, dicens: Venit hora, ut clarificetur Filius hominis. Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit; ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Si quis mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, ^(a) qui in cœlis est. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam: Pater, ^(b) salvum me fac ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater, clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de cœlo: Et clarificavi, & iterum clarificabo. Turba ergo, quæ stabat, & an-

a deest in impr.

b salvifica me

Et audierat, dicebat tonitruum esse factum. Alii dicebant: Angelus ei locutus est. Respondit Iesus, Et dixit: Non propter me hæc vox venit, sed propter vos. Nunc ^(a) autem iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi ejicietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum: (hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.) Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege, quia Christus manet in æternum: Et quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Quis est iste Filius hominis? Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant: Et qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat. Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis sitis. Hæc locutus est Iesus: Et abiit, Et abscondit se ab eis.

SECRETA.

Hæc sacrificia nos, omnipotens Deus, potenti virtute mundatos, ad suum faciant puriores venire principium. Per.

AD COMPLENDUM.

Præbeant nobis, Domine, divinum ^(b) sancta fervorem: quò eorum pariter & actu delectemur, & fructu. Per.

SUPER POPULUM ORATIO.

Adjuva nos Deus salutaris noster: & ad beneficia recolenda, quibus nos instaurare dignatus es, tribue venire gaudentes. Per.

FE-

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, da nobis ita Dominicæ passionis sacramenta peragere: ut indulgentiam percipere mereamur. Per eundem Dominum.

SECUNDUM JOANNEM.

(1) In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Amen dico vobis, non est servus major Domino suo, neque Apostolus major est eo, qui misit illum. Si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim. Sed ut impleatur scriptura. Qui manducat mecum panem, levabit contra

(1) Hac die antiquitus non legebatur Passio Domini secundum Marcum, sed Evangelium secundum Joannem ex cap. XIII. v. 16. & ita faciendum præscribitur in quinque antiquis Codicibus relatis a Cardinali Thomasio in suo Capitulari Evangeliorum; sed in aliis Codicibus adsignatur Evangelium secundum Joannem ex cap. XII. Et quidem vetustissimis temporibus in more fuisse Romanæ Ecclesiæ, ut Passio Domini legeretur die Dominico, & Feria quarta, non autem feria tertia, testimonio sunt verba Sancti Leonis in sermone tertio de Passione, qui habitus est die Dominico, majoris heb-

domadæ: illa autem talia sunt: *Sed quia multum est, dilectissimi, ut omnia hodiernus sermo percurrat, in quartam Feriam, qua lectio Dominicæ Passionis iterabitur, residua differantur.* Sed hac de re haud plura dicam, illud solum addens, aliud hinc sumi argumentum pro antiquitate nostri Missalis, & pro illo Romanæ Ecclesiæ adjudicando: gratius enim lectori erudito futurum existimo, si afferam, quæ de hoc argumento eruditè scripsit Pater Martene (a) de antiquis Ecclesiæ ritibus, in hunc modum: *Feria tertia olim non legebatur Passio Domini secundum Marcum, sed aliud Evangelium ex Joannis ca-*
pite

a Lib. IV. cap. XXI. §. IX.

tra me calcaneum suum : amodo dico vobis, priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis, quia ego sum. Amen, amen dico vobis : qui accipit, si quem misero, me accipit : Et qui me accipit, accipit eum, qui me misit. Hæc cum dixit Jesus, turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit : Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me. Adspiciebant ergo discipuli ad invicem hæsitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus

Ex pite 12. aut 13., ut patet ex libro Comitum, in quo hac die assignatur Evangelium : NISI GRANUM FRUMENTI CADENS IN TERRAM : Ex antiquo Lectionario B.M. Calensis; ex vetustissimo Codice Illmi Domini Chaurelin Regiorum Sigillorum Custodis, in Carta purpurea literis argenteis ab annis circiter 900. exarato, & ex antiquo etiam Codice Bibliothecæ Otobonianæ, in quibus legitur ex cap. 13. ANTE DIEM FESTUM PASCHÆ SCIENS JESUS, QUIA VENIT HORA EJUS &c. usque ET CONTINUO CLARIFICABIT EUM : Ex duobus vetustissimis Sacramentariis Ecclesiæ Turonensis, in quibus idem Evangelium ab his tantum verbis incipiens : AMEN, AMEN DICO VOBIS, NON EST SERVUS MAJOR DOMINO SUO : continetur. His adjungere possemus tres antiquissimos Codices S. Remigii Remensis annorum circiter 800.; quartum Monasterii S. Theodori-

ci propè Remos; quintum ex inclito Monasterio Sancti Medardi Svesionensis, qui post Sacra Evangelia aureis literis scripta continet seriem lectionum per anni circulum ad Missam recitandarum : qui codex a Ludovico Pio Imperatore concessus creditur; sextum ex Divionensi S. Benigni Monasterio; denique alium ex Monasterio Cormeriacensi ante annos etiam 800. exaratum, & alios quamplures, in quibus pro passione secundum Marcum, legitur brevius aliud Evangelium, id quod sane mirum videri non debet, cum illa Passio olim ad nocturnos Dominicæ Palmarum recitaretur : & deinde nonnullis interpositis, referens antiquos libros Missales diversarum Ecclesiarum Galliæ sermonem ita prosequitur: Sed Lugdunensis, quæ antiquorum rituum semper tenax fuit, in Missali anno 1624. typis mandato constanter retinet Evangelium : ANTE DIEM

ex discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: quis est, de quo dicit? Itaque cum recubisset ille supra pectus Domini, dicit ei: Domine quis est? Respondit Jesus: ille est, cui intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem, dedit Judæ Simonis Scariothes; & post buccellam tunc introivit in illum Satan. Dicit ei Jesus: quod facis, fac citius. Hoc autem nemo scivit ex

M

di-

PESTUM PASCHÆ SCIENS JESUS, QUIA VENIT HORA EJUS: *pro Passione secundum Marcum, quam ad nonam lectionem nocturnarum vigiliarum Dominicæ Palmarum assignat.* Quicumque olim fuerit, ac nunc sit mos Ecclesiæ Lugdunensis, & aliarum Ecclesiarum Galliæ; diversam utique fuisse consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, affirmat Cardinalis Thomasius, qui putat, Passionem secundum Marcum legi consuevisse Magni Leonis ætate hora nona circiter diei Sabbati Sancti: verba doctissimi Cardinalis talia sunt (a): *Die Sabbati Sancti ante sacratissimæ noctis vigiliis solemnes forte hora nona tota olim legebatur Dominicæ passionis, & Resurrectionis historia, quæ secundum Marcum procul dubio recitabatur; cum die Dominico secundum Matthæum, & feria iv. secundum Lu-*

cam eam legi consuevisse, & vetustissima hæc Capitularia, & S. Leonis sermones, si considerentur attentius, satis probent: Feria verò sexta secundum Joannem, & hæc Capitularia, & Sacramentaria omnia jam olim legi solere demonstrant. Restat igitur Passio Domini secundum Marcum, quam antiquiora Capitularia prætermittunt; rectè itaque illam adscripserimus diei Sabbati Sancti juxta morem ævi S. Leonis Papæ, a quo discimus ejusmodi lectionis ritum, qui postea retracto nocturno Vigiliarum officio ad diem ipsum Sabbati obsolevit. Hactenus piissimus Cardinalis; postea ad adstruendum quod asseruit, affert argumenta, & probationes ex Homiliis Sancti Leonis, quæ in ejus notis ad Capitulare Evangeliorum appolitis legi poterunt.

a Card. Thomaf. sub nomine Jes. M. Cari in notis ad Capitul. Evangel. verb. in Sabbato Sancto pag. 164.

discumbentibus ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia oculos habebat Judas, quod dixisset ei Jesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam, exivit continuo. Erat autem nox. Cum exisset, dixit Jesus: Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso, & Deus continuo clarificabit eum.

S E C R E T A .

Sacrificia nos, quæsumus Domine, propensius ista restaurent: quæ medicinalibus sunt instituta jejuniis. Per Dominum.

A D C O M P L E N D U M .

Sanctificationibus tuis, omnipotens Deus, & vitia nostra curentur: & remedia nobis sempiterna prove-niant. Per Dominum.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

(1) Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut, qui nostris excessibus incessanter affligimur, per unigeniti Filii tui passionem ^(a) *respiremus*. Qui tecum vivit.

F E R I A Q U A R T A .

O R A T I O .

(2) *Deus, qui pro nobis Filium tuum Crucis patibulum subire fecisti, ut inimici à nobis expelleres potestates, concede nobis famulis tuis, ut resurrectionis gratiam consequamur. Per.*

PAS-

^a liberemur

(1) In Missali impresso est in Sacramentario Gregoriano Pa-
Oratio Missæ Feriæ quartæ. melii cum altera, quæ legitur

(2) Hæc Oratio extrat hac die in Missali impresso.

P A S S I O S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore : Appropinquabat dies festus Azymorum , qui dicitur Pascha &c. quæ secutæ eum erant à Galilæa , hæc videntes .

S E C R E T A .

(1) *Purifica nos misericors Deus , ut Ecclesiæ tuæ preces , quæ tibi grata sunt pia munera deferentes , fiant expiatis mentibus gratiores . Per.*

A D C O M P L E N D U M .

Largire sensibus nostris omnipotens Deus ^(a) *intelligentiam spiritalem* : ut , per temporalem Filii tui mortem , quam mysteria veneranda testantur , vitam te nobis dedisse perpetuam confidamus . Per eundem Dominum nostrum.

S U P E R P O P U L U M O R A T I O .

Respice , quæsumus Domine , super hanc familiam tuam : pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium , & crucis subire tormentum . Qui tecum vivit.

F E R I A Q U I N T A

in Coena Domini .

O R A T I O .

Deus , à quo & Judas reatus sui poenam , & confessionis suæ latro præmium sumpsit : concede nobis tuæ propitiationis effectum ; ut , sicut in passione sua Jesus

M 2

Chri-

^a *Desunt in Missali impresso .*

(1) *Extat in Sacramentario Pamelii , ubi legitur : quæ tibi grata sunt .*

Christus Dominus noster diversa utrisque intulit stipendia meritorum ; ita nobis , ablato vetustatis errore , resurrectionis suæ gratiam largiatur . Qui tecum vivit & regnat.

SECUNDUM JOANNEM .

Ante diem festum Paschæ , sciens Jesus &c. (ita & vos faciatis .

SECRETA .

Ipse tibi , quæsumus Domine sancte Pater omnipotens , æterne Deus , sacrificium nostrum reddat acceptum , qui discipulis suis in sui commemorationem hoc fieri hodierna ^(a) die monstravit , Jesus Christus Filius tuus Dominus noster : Qui tecum vivit & regnat.

INFRA ACTIONEM .

Communicantes , & diem sacratissimum celebrantes , quo Dominus noster Jesus Christus pro nobis est traditus : sed & memoriam venerantes in primis gloriose semper Virginis Mariæ genitricis ejusdem Dei & Domini nostri Jesu Christi : sed & beatorum Apostolorum , ac Martyrum tuorum , Petri & Pauli , Andreæ , Jacobi , Joannis , Thomæ , Jacobi , Philippi , Bartholomæi , Matthæi , Simonis & Thaddæi : Lini , Cleti , Clementis , Xysti , Cornelii , Cypriani , Laurentii , Chrysogoni , Joannis & Pauli , Cosmæ & Damiani , & omnium Sanctorum tuorum : quorum meritis precibusque concedas , ut in omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio . Per eundem Christum Dominum nostrum . Amen .

Hanc

a hodierna traditione

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ ^(a), quam tibi offerimus ob diem, in qua Dominus noster Jesus Christus tradidit discipulis suis corporis & sanguinis sui mysteria celebranda; quæsumus Domine, ut placatus accipias: diesque nostros in tua pace disponas: atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Qui pridie, quàm pro nostra omniumque salute pateretur, hoc est, hodie, accepit panem in sanctas, ac venerabiles manus suas.

AD COMPLENDUM.

Repleti vitalibus alimentis, quæsumus Domine Deus noster: ut, quæ tempore nostræ mortalitatis exequimur, immortalitatis tuæ munere consequamur. Per Dominum.

SUPER POPULUM. ORATIO.

Deus, qui per mortem Filii tui destruxisti mortale sæculum, & per Crucis ejus patibulum nobis resurrectionis gratiam promisti, ut ad cœlestia regna transire mereamur. Per Dominum.

ORATIO.

Deus, à quo & Judas reatus sui pœnam, & confessionis suæ latro præmium sumpsit: concede nobis tuæ propitiationis effectum; ut, sicut in passione sua Jesus Christus Dominus noster diversa utrisque intulit stipendia meritorum; ita nobis, ablato vetustatis errore, re-
fur-

^a sed & eundem familiæ tuæ

surrectionis suæ gratiam largiatur. Qui tecum vivit & regnat.

FERIA SEXTA

in Parasceve.

ORATIO.

(1) *Deus, qui peccati veteris hereditariam mortem, in qua posteritatis genus omne successerat, Christi Filii tui passione solvisti, da quaesumus, ut confirmes eadem facta, & sicut imaginem terreni portavimus, ita imaginem cælestis, gratiæ sanctificatione portemus. Per.*

PASSIO SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Egressus est Jesus cum discipulis suis &c. Videbunt in quem transfixerunt.

ORATIO.

Oremus, dilectissimi nobis, pro Ecclesia sancta Dei: ut eam Deus & Dominus noster, pacificare, adunare, & custodire dignetur toto orbe terrarum: subjiiciens ei principatus, & potestates: detque nobis quietam & tranquillam vitam degentibus, glorificare Deum Patrem omnipotentem. Oremus. Flectamus genua. Levate.

Omnipotens sempiterne Deus, qui gloriam tuam omnibus in Christo Gentibus revelasti: custodi opera mi-

(1) Hæc Oratio extat in Sacramentario Pamelii, & quæ aliter ibi leguntur, ut cum nostris conferri possint, hic adnotabo: *Christi tui Domini nostri passione solvisti:*

da, ut conformes ejusdem facti, sicut imaginem terrenæ creaturæ necessitate portavimus, ita & imaginem cælestis gratiæ sanctificatione portemus. Qui tecum.

misericiordiæ tuæ ; ut Ecclesia tua toto orbe diffusa , stabili fide in confessione tui nominis perseveret . Per eundem Dominum nostrum &c. Amen .

Oremus & pro beatissimo Papa nostro N., ut Deus & Dominus noster , qui elegit eum in ordine Episcopatus , saluum atque incolumem custodiat Ecclesiæ suæ sanctæ , ad regendum populum sanctum Dei .

Oremus . Flectamus genua . Levate .

Omnipotens sempiterne Deus , cujus iudicio universa fundantur : respice propitius ad preces nostras , & electum nobis Antistitem tua pietate conserva ; ut Christiana plebs , quæ ^(a) *tali* gubernatur auctore , sub tanto Pontifice , credulitatis suæ meritis augeatur . Per Dominum . Amen .

Oremus & pro omnibus Episcopis , Presbyteris , Diaconibus , Subdiaconibus , Acolythis , Exorcistis , Lectoribus , Ostiariis , Confessoribus , Virginibus , Viduis : & pro omni populo sancto Dei .

Oremus . Flectamus genua . Levate .

Omnipotens sempiterne Deus , cujus spiritu totum corpus Ecclesiæ sanctificatur & regitur : exaudi nos pro universis ordinibus supplicantes ; ut gratiæ tuæ munere , ab omnibus tibi gradibus fideliter serviatur . Per Dominum &c. Amen .

Si non est coronatus , dicatur , electo Imperatore .

Oremus & pro Christianissimo Imperatore nostro Ill. ut Deus & Dominus noster subditas illi faciat omnes
bar-

barbaras nationes , ad nostram perpetuam pacem .
Oremus . Flectamus genua . Levate .

Omnipotens sempiterne Deus , in cujus manu sunt
omnium potestates , & omnium jura regnorum : respice
ad Romanum benignus Imperium ; ut gentes , quæ in
sua feritate confidunt , potentia tuæ dextera compri-
mantur . Per Dominum . Amen .

Oremus & pro catechumenis nostris : ut Deus &
Dominus noster adaperiat aures præcordium ipsorum ,
januamque misericordiæ ; ut per lavacrum regeneratio-
nis accepta remissione omnium peccatorum , & ipsi in-
veniantur in Christo Jesu Domino nostro .
Oremus . Flectamus genua . Levate .

Omnipotens sempiterne Deus , qui Ecclesiam tuam
nova semper prole foecundas : auge fidem & intellectum
catechumenis nostris , ut renati fonte baptismatis ; ado-
ptionis tuæ filiis aggregentur . Per Dominum . Amen .

Oremus , dilectissimi nobis , Deum Patrem omni-
potentem , ut cunctis mundum purget erroribus , mor-
bos auferat , famem depellat , aperiat carceres , vincula
dissolvat , peregrinantibus reditum , infirmantibus sani-
tatem , navigantibus portum salutis indulgeat .
Oremus . Flectamus genua . Levate .

Omnipotens sempiterne Deus , moestorum conso-
lacio , laborantium fortitudo , perveniant ad te preces
de quacumque tribulatione clamantium , ut omnes sibi
in necessitatibus suis misericordiam tuam gaudeant af-
fuisse . Per Dominum . Amen .

Ore-

Oremus & pro hæreticis, & schismaticis: ut Deus & Dominus noster eruat eos ab erroribus universis; & ad sanctam matrem Ecclesiam catholicam atque Apostolicam revocare dignetur.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

Omnipotens sempiterne Deus, qui salvas omnes, & neminem vis perire: respice ad animas diabolica fraude deceptas; ut omni hæretica pravitate deposita, errantium corda resipiscant, & ad veritatis tuæ redeant unitatem. Per Dominum. Amen.

Oremus & pro perfidis Judæis: ut Deus & Dominus noster auferat velamen de cordibus eorum; ut & ipsi agnoscant Jesum Christum Dominum nostrum.

Hic non dicitur: Flectamus genua.

Omnipotens sempiterne Deus, qui etiam ^(a) perfidiam à tua misericordia non repellis: exaudi preces nostras, quas pro illius populi obcæcatione deferimus; ut, agnita ^(b) *veritate tua*, quæ Christus est, à suis tenebris eruantur. Per. Amen.

Oremus & pro paganis: ut Deus omnipotens auferat iniquitatem à cordibus eorum, ut relictis idolis suis, convertantur ad Deum vivum & verum, & unicum Filium ejus Jesum Christum Deum & Dominum nostrum; *cum quo vivit, & regnat Deus cum Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.*

Oremus. Flectamus genua. Levate.

Omnipotens sempiterne Deus, qui non mortem

N

pec-

a Judaicam in ed.

b veritatis tuæ luce in ed.

peccatorum, sed vitam semper inquiris: suscipe propitius orationem nostram, & libera eos ab idolorum cultura: & aggrega Ecclesiæ tuæ sanctæ, ad laudem & gloriam nominis tui. Per Dominum. Amen.

IN SABBATO SANCTO.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

(1) Deus, qui mirabiliter creasti hominem, & mirabilius redemisti, da nobis quæsumus contra oblectamenta

(1) Undecim Orationes in Sabbato Sancto ante Officium ejusdem diei recitandæ ad lectiones, quæ ante benedictionem Fontis legebantur, ponuntur in nostro Codice, unde ejus vetustas, & Sac. Rituum, qui in eo continentur, antiquitas adstruitur; idem enim Orationum numerus legitur in Sacramentario Gelasiano, si excipiat Oratio, quæ recitanda præscribitur post Psal. XLI. Etenim ea, & Psalmus prædictus spectant ad solemnem, quæ Sabbati nocte celebrabatur, Baptismatis functionem, ideoque unâ cum Psal. *Quemadmodum* &c. XLI. omittitur in nostro Missali, quem alibi diximus pertinuisse ad Monachos, quibus minime licebat Catechumenos Sacro Fonte abluere, & munus, quod proprium est Sacrorum Antistitum,

usurpare. Profectò vetustiora Sacramentaria Gregoriana quatuor tantum Lectiones, & quatuor Orationes, non numeratis duabus illis, quæ ad Psalmum XLI. spectant, habent: totidem lectionum, totidemque Orationum dicendarum in Sabbato Sancto meminerunt (a) Ordo Romanus editus ab Hittorpio, vulgatus (b) Alcuinus, & (c) Amalarius. (d) Micrologus autem, qui undecimo sæculo exeunte scripsit, monet duodecim Lectiones, juxta Romanum Ordinem legendas esse absque titulis ante baptismum. Quare ex conjectura haud prorsus inverisimili quispiam recte suspicari posset, juxta Gelasianum ritum, quem etiam post Gregorium Magnum Monachi Lateranenses in hac parte retinuisse videntur, decem re-

a Ord. Rom. de Sabb. Sanct.

b Alcuinus de Div. Offic. de Sabb. Sanct. Pascha.

c Amalar. de Ecclesiast. Offic. lib. 1, cap. 19.

d Microlog. de Ecclesiast. Observ. cas. 53.

menta peccati mentis ratione persistere, ut mereamur ad gaudia æterna pervenire. Per.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

Deus incommutabilis virtus, & lumen æternum : respice propitius ad totius Ecclesiæ tuæ mirabile sacra-

N 2

men-

recitatas fuisse lectiones, & undecim Orationes; decem scilicet pro decem lectionibus, unam autem pro functione Baptismi ea die peragenda; sed in aliis Ecclesiis juxta Sacramentarium Gregorianum inductam fuisse consuetudinem legendi quatuor lectiones, & quatuor Orationes; processu autem temporis usum obtinuisse recitandi duodecim lectiones, uti etiam nunc observatur. At vero Eñus Card. Thomafius censet, juxta Ritum Gelasianum duodecim, non decem lectiones dictas esse in Sabbato Sancto, & eo loco mutilum, & mancum esse Codicem Gelasianum, quod tamen ex sola conjectura affirmat, & haud manifeste probat. Ejus autem sententiam, si placet, sequi, nihilominus antiquitas nostri Codicis, ejusque rituum firma consistit. Verba piissimi Cardinalis talia sunt: *In vigiliis Paschæ secundum ordinem Gelasianum duodecim lectiones le-*

*gebantur, ut tradit vetustus Codex manuscriptus relatus a Joanne Morino in appendice ad librum de pœnitentia pag. 54., & liber Sacramentorum Rom. Eccles. editus 1682., licet in hac parte duabus videatur lectionibus mutilatus. Post hæc autem nonnullis aliis adjectis ita prosequitur: Porro in istis duodecim lectionibus, quæ ad Catechumenorum * eadem nocte baptizandorum maxime pertinebant, is videtur ordo servatus tum in legendis ex sacra historia, vel ex majoribus Prophetis quibusdam mirabilioribus, quæ suavius audiuntur, quæque in articulis quinque ætatum mundi sunt constituta, aut ad resurrectionem carnis, baptismum, pugnamque cum tentationibus faciunt, quem ordinem pulchrè tradit S. Augustinus libro de Catechizandis rudibus; ad quem harum lectionum paschalium rationem expendere, per jucundum erit rei Sacræ studioso lectori (a).*

* fortè deest instructionem aliter sensus mutilus videtur.

a Card. Thomaf. in not. ad Lection. Missæ pag. 46.

mentum, & opus salutis humanæ, perpetuæ dispositionis effectū tranquillius operare: totusque mundus experiatur, & videat, dejecta erigi, inveterata renovari, & per ipsum redire omnia in integrum, à quo sumpsere principium, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum vivit.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

Deus, fidelium Pater summe, qui in toto orbe terrarum, promissionis tuæ filios ^(a) *diffusos adoptionis tuæ* multiplicas: & per Paschale sacramentum, Abraham puerum tuum universarum, sicut juraſti, Gentium effis patrem; da populis tuis dignè ad gratiam tuæ vocationis introire. Per.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

(1) *Deus, cujus antiqua miracula in presenti quoque seculo coruscare sentimus, præsta quaesumus, ut sicut priorem populum ab Aegyptiis liberaſti, hoc ad salutem gentium per aquas Baptismatis opereris. Per.*

Oremus. Flectamus genua. Levate.

Omnipotens sempiterne Deus, multiplica in honorem nominis tui, quod patrum fidei spondisti: & promissionis filios sacra adoptione dilata; ut, quod priores sancti non dubitaverunt futurum, Ecclesia tua magna jam ex parte cognoscat impletum. Per.

Ore-

a *diffusa adoptionis gratia in edit.*

(1) In Missali edito est Oratio Prophetiæ Quartæ, & paulo aliter se habet, ut conferenti ma-

nifestum erit; in Sacramentario autem Pamelii, & Menardi extat, ut in nostro Codice.

Oremus . Flectamus genua . Levate .

(1) Deus , qui nos ad celebrandum Paschale sacramentum , utriusque testamenti paginis instruis : da nobis intelligere misericordiam tuam : ut ex perceptione præsentium munerum , firma sit expectatio futurorum . Per.

Oremus . Flectamus genua . Levate .

(2) Deus , qui Ecclesiam tuam semper Gentium vocatione multiplicas : concede propitius ; ut quos aqua baptismatis abluis : continua protectione tuearis . Per.

Oremus . Flectamus genua . Levate .

(3) *Concede quæsumus omnipotens Deus , ut qui Paschalia festa agimus , cœlestibus desideriis accensi fonte vitæ sitiamus . Per Dominum.*

Oremus . Flectamus genua . Levate .

(4) *Deus , qui nobis per Prophetarum ora præcepisti temporalia relinquere , atque ad æterna festinare ; da famulis tuis , ut quæ a te iussa cognovimus , implere cœlesti inspiratione valeamus . Per.*

Oremus . Flectamus genua . Levate .

(5) Omnipotens sempiterne Deus , respice propitius ad devotionem populi renascentis , qui sicut cervus , aquarum tuarum expetit fontem : & concede propitius ;

ut

(1) Est in edito Oratio Prophetiæ septimæ .

(2) In edito est Oratio Prophetiæ sextæ .

(3) Extat in Sacramentario Pamelii , & Menardi , ubi legitur *fontem* .

(4) Hæc Oratio hæc die non legitur neque in Missali edito , neque in Sacramentariis .

(5) In Missali Romano hæc Oratio recitanda præscribitur , priusquam Sacerdos ingrediatur ad benedictionem fontis .

ut fidei ipsius sitis, baptismatis mysterio animam corpusque sanctificet. Per Dominum. Amen.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

(1) Omnipotens sempiterne Deus, adesto magnæ pietatis tuæ mysteriis, adesto sacramentis: & ad recreandos novos populos, quos tibi fons baptismatis parturit, Spiritum adoptionis emitte: ut quod nostræ humilitatis gerendum est ministerio, virtutis tuæ impleatur effectum. Per Dominum.

IN SABBATO SANCTO.

ORATIO.

Deus, qui hanc sacratissimam noctem gloria Dominicæ resurrectionis illustras: conserva in nova familiæ tuæ progenie adoptionis Spiritum, quem dedisti; ut corpore & mente renovati, puram tibi exhibeant servitutem. Per eundem Dominum. in unitate ejusdem.

SECUNDUM MATTHÆUM.

Vespere autem Sabbati &c. ^(a) *Sicut prædixit vobis.*

SECRETA.

Suscipe, quæsumus Domine, preces populi tui, cum oblationibus hostiarum: ut Paschalibus initiata mysteriis, ad æternitatis nobis medelam, te operante, proficiant. Per.

INFRA ACTIONEM.

Communicantes, & noctem sacratissimam celebran-

^a Ecce prædixi vobis.

(1) Hæc in Missali edito est dicenda est, cum ad ejusdem fontis benedictionem procedit. altera Oratio, quæ a Sacerdote

brantes Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi secundum carnem : sed & memoriam venerantes , in primis gloriosæ semper virginis Mariæ , genitricis ejusdem Dei & Domini nostri Jesu Christi : sed & beatorum Apostolorum &c.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ , sed & cunctæ familiæ tuæ , quam tibi offerimus pro his quoque , quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu sancto , tribuens eis remissionem omnium peccatorum ; quæsumus Domine , ut placatus accipias &c.

O R A T I O .

Spiritum nobis , Domine , tuæ charitatis infunde : ut , quos sacramentis Paschalibus satiasti , tua facias pietate concordēs . Per Dominum . in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus.

I N D I E P A S C H Æ .

O R A T I O .

Deus , qui hodierna die per Unigenitum tuum , æternitatis nobis aditum devicta morte refferasti : vota nostra , quæ præveniēdo aspiras , etiam adjuvando prosequere . Per eundem Dominum.

S E C U N D U M M A R C U M .

In illo tempore : Maria Magdalene &c. ibi eum videbitis , sicut dixit vobis .

S E C R E T A .

Suscipe , quæsumus Domine , preces populi tui cum oblationibus hostiarum : ut Paschalibus initiata mysteriis ,

steriis, ad æternitatis nobis medelam, te operante, proficiant. Per.

Communicantes, & diem sacratissimum celebrantes Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi secundum carnem. Sed & memoriam venerantes, in primis gloriosæ semper virginis Mariæ, genitricis ejusdem Dei & Domini nostri Jesu Christi: sed & beatorum Apostolorum &c.

INTRA ACTIONEM.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ; sed & cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque, quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu sancto, tribuens eis remissionem omnium peccatorum, quæsumus Domine, ut placatus accipias, diesque nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari. Per.

AD COMPLENDUM.

Spiritum nobis Domine tuæ charitatis infunde, ut quos sacramentis Paschalibus satiasti, tua facias pietate concordēs. Per.

AD VESPERAS.

(1) *Concede quæsumus omnipotens Deus, ut qui Resurrectionis Dominicæ solemnia colimus, innovatione tui spiritus, à morte animæ resurgamus. Per.*

AD

(1) Utraque Oratio, quæ sequitur, extat in Sacramentariis Pamelii, & Menardi.

A D F O N T E S .

Praesta quæsumus omnipotens Deus, ut qui gratiam Dominicæ resurrectionis agnovimus, ipsi per amorem Spiritus à morte animæ resurgamus. Per.

P R Æ F A T I O

In Nativitate Domini.

Æterne Deus: Quia per incarnati Verbi mysterium nova mentis nostræ oculis lux tuæ claritatis infulsit, ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilium amorem rapiamur. Et ideo cum Angelis, & Archangelis, cum Thronis, & Dominationibus, cumque omni militia cœlestis exercitus hymnum gloriæ tuæ canimus sine fine dicentes: Sanctus &c.

P R Æ F A T I O

In Epiphania.

Æterne Deus: Quia cum Unigenitus tuus in substantia nostræ mortalitatis apparuit, in nova nos immortalitatis suæ luce reparavit. Et ideo &c.

I N Q U A D R A G E S I M A .

Æterne Deus: Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris, & præmia. Per Christum Dominum nostrum.

I N R E S U R R E C T I O N E .

Æquum, & salutare: Te quidem Domine omni tempore, sed in hac potissimum die gloriosius prædicare; cum Pascha nostrum immolatus est Christus: Ipse enim verus est Agnus, qui abstulit peccata mundi, qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resur-

O

gen-

gendo reparavit . Et ideo cum Angelis , & Archangelis &c.

IN ASCENSIONE.

Per Christum Dominum nostrum : Qui post Resurrectionem suam omnibus discipulis suis manifestus apparuit , & ipsis cernentibus est elevatus in coelum , ut nos Divinitatis suæ tribueret esse participes . Et ideo cum Angelis &c.

IN PENTECOSTEN.

Per Christum Dominum nostrum : Qui ascendens super omnes coelos , sedensque ad dexteram tuam promissum Spiritum sanctum hodierna die in filios adoptionis effudit . Quapropter profusis gaudiis totus in orbe terrarum mundus exultat ; sed & supernæ Virtutes , atque Angelicæ potestates hymnum gloriæ tuæ concinunt sine fine dicentes &c.

IN APOSTOLORUM FESTIVITATE.

Æquum , & salutare , te Domine suppliciter exorare , ut gregem tuum Pastor æternæ non deseras , sed per beatos Apostolos tuos continua protectione custodias , ut iisdem rectoribus gubernetur , quos operis tui Vicarios eidem contulisti præesse Pastores . Et ideo cum Angelis &c.

DOMINICA DE TRINITATE.

Æternæ Deus : Qui cum unigenito Filio tuo , & Spiritu sancto unus es Deus , unus es Dominus , non in unius singularitate Personæ , sed in unius Trinitate substantiæ . Quod enim de tua gloria revelante te credimus ,

dimus, hoc de Filio tuo, hoc de Spiritu sancto sine differentia discretionis sentimus, ut in confessione veræ, sempiternæque Divinitatis, & in essentia unitas, & in maiestate adoretur æqualitas, quam laudant Angeli, atque Archangeli, omnesque virtutes cœlorum, quem Cherubin, & qui non cessant clamare una voce dicentes &c.

IN SANCTÆ CRUCIS.

Æterne Deus, qui salutem humani generis in ligno Crucis constituisti, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret, & qui in ligno vincebat, per lignum quoque vinceretur. Per Christum &c.

PRÆFATIO DE S. MARIA.

(1) Æterne Deus: Et te in commemoratione Beatæ Mariæ semper Virginis collaudare, benedicere, & prædicare, quæ & Unigenitum tuum sancti Spiritus obumbratione concepit, & Virginitatis gloria permanente lumen æternum mundo effudit Jesum Dominum nostrum. Per quem &c.

Per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Dominus vobiscum.

Et cum spiritu tuo.

Sursum corda.

Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo nostro.

Dignum & justum est.

O 2

Verè

(1) *Nativitate, Assumptione, Purificatione.* Ita in margine Codicis.

Verè dignum, & justum est, æquum & salutare,
 nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte
 Pater omnipotens æterne Deus per Christum Dominum
 nostrum: Per quem majestatem tuam laudant Angeli,
 adorant Dominationes, tremunt Potestates, cœli, cœ-
 lorumque virtutes, ac beata Seraphin socia exultatione
 concelebrant; cum quibus & nostras voces, ut admitti
 jubeas deprecamur, supplici confessione dicentes:
 Sanctus. Sanctus. Sanctus.
 Domine exaudi orationem meam.
 Et clamor meus ad te veniat.

O R E M U S.

Te igitur, clementissime Pater, per Ihesum Chri-
 stum Filium tuum Dominum nostrum, supplices roga-
 mus ac petimus, uti accepta habeas, & benedicas,
 hæc † dona, hæc † munera, hæc † sancta sacrificia
 illibata: in primis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua
 sancta catholica: quam pacificare, custodire, adunare,
 & regere digneris toto orbe terrarum: unà cum famulo
 tuo Papa nostro (1) Ill., & Antistite nostro Ill. & omni-
 bus orthodoxis, atque catholicæ & Apostolicæ fidei cul-
 toribus.

Memento Domine famulorum famularumque tua-
 rum

(1) De commemoratione Ro-
 mani Pontificis in sacra Liturgia
 tum apud Latinos, tum apud
 Græcos, aliosque Orientales
 hoc loco nihil dicam. Nam si

lectori vacat, percurrere pote-
 rit meam de hac re consulta-
 tionem, quam in fine libri re-
 periet.

rum Ill. (1) *Et omnium circum astantium*, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus: vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus: pro redemptione animarum suarum: pro spe salutis & incolumitatis suæ: tibi que reddunt vota sua æterno Deo, vivo & vero.

Communicantes, & memoriam venerantes, in primis gloriosæ ^(a) *semperque* virginis Mariæ, genitricis Dei & Domini nostri Jesu Christi: sed & beatorum Apostolorum ac Martyrum tuorum, ^(b) Petri, Pauli, Andreæ, Jacobi, Johannis, Thomæ, Jacobi, Phylippi, Bartholomæi, Matthæi, Symonis & Thaddæi: Lini, Cleti, Clementis, Sisti, Cornelii, Cypriani, Laurentii, Chrysogoni, Johannis & Pauli, Cosmæ & Damiani, & omnium Sanctorum tuorum: quorum meritis precibusque concedas, ut in omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed & cunctæ familiæ tuæ, quæsumus Domine, ut placatus accipias: diesque nostros in tua pace disponas, atque ab æter-

a semper

b Petri & Pauli

(1) In Codice extat hoc loco spatium duarum linearum, in quarum prima adscripta est littera N. & deleta nota Ill. cujus vestigia adhuc supersunt; ea veteres utebantur pro nota N., quæ nunc ad indicandum locum, ubi

nomina aliquarum personarum exprimi debent, usurpari solet. Deinde sequuntur verba illa: ET OMNIUM CIRCUM ASTANTIUM QUORUM &c. quæ diverso characterē, & paulo recentiori scripta sunt.

æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum
jubeas grege numerari. Per Christum Dominum no-
strum. Amen.

Quam oblationem tu Deus in omnibus, quæsu-
mus, bene † dictam, adscri † ptam, ra † tam, ratio-
nabilem, acceptabilemque facere digneris: ut nobis
Cor † pus, & San † guis fiat dilectissimi Filii tui Do-
mini nostri Ihesu Christi.

Qui pridie quàm pateretur, accepit panem in fan-
ctas ac venerabiles manus suas: & elevatis oculis in cœ-
lum ad te Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gra-
tias agens, bene † dixit, ^(a) ac fregit, deditque disci-
pulis suis, dicens: Accipite, & manducate ex hoc
omnes.

HOC EST ENIM CORPUS MEUM.

Simili modo postquam cœnatum est, accipiens &
hunc præclarum Calicem in sanctas ac venerabiles ma-
nus suas: item tibi gratias agens, bene † dixit, ^(b) de-
dit discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex eo
omnes.

HIC EST ENIM CALIX SANGUINIS MEI, NOVI ET
ÆTERNI TESTAMENTI: MYSTERIUM FIDEI: QUI
PRO VOBIS ET PRO MULTIS EFFUNDETUR.

IN REMISSIONEM PECCATORUM.

Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam
facietis.

Unde

a benedixit fregit

b deditque

Unde & memores, Domine, nos tui servi, sed & plebs tua sancta, ^(a) Christi Filii tui Domini nostri tam beatæ passionis, necnon & ab inferis resurrectionis, sed & in coelos gloriosæ ascensionis: offerimus præclaræ majestati tuæ de tuis donis ac datis, Hostiam † puram, hostiam † sanctam, hostiam † immaculatam, Panem † sanctum vitæ æternæ, & Calicem † salutis perpetuæ.

Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris: & accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, & sacrificium Patriarchæ nostri Habrahæ: & quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus: jube hæc perferri per manus sancti Angeli ^(b) in sublime altare tuum, in conspectu divinæ majestatis tuæ: ^(c) & quotquot, ex hac altaris participatione, sacrosanctum Filii tui, Cor † pus, & San † guinem sumpserimus, omni benedictione cœlesti, & gratia repleamur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum Ill. qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis. Ipsis Domine ^(d) ut omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerii, lucis & pacis, ^(e) indulgeas, deprecamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis, de mul-

titu-

a ejusdem

b tui

c ut

d &

e ut

titudine miserationem tuarum sperantibus, partem aliquam & societatem donare digneris, cum tuis sanctis Apostolis & Martyribus: cum Johanne, Stephano, (1) Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Cæcilia, Anastasia, (2) & cum omnibus Sanctis tuis: intra quorum nos consortium, non æstimator meriti, sed veniæ, quæsumus, largitor admitte. Per Christum Dominum nostrum.

Per quem hæc omnia Domine, semper bona creas, sancti † ficas, vivi † ficas, bene † dicis, & præstas nobis. Per ip † sum, & cum ip † so, & in ip † so, est tibi Deo Patri † omnipotenti, in unitate Spiritus † sancti, omnis honor & gloria.

Per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Oremus. Præceptis salutaribus moniti, & divina institutione formati audemus dicere. Pater noster, qui es in coelis: Sanctificetur nomen tuum: Adveniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in coelo, & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen.

O R E M U S .

Libera nos, quæsumus Domine, ab omnibus malis, præteritis, præsentibus, & futuris: & intercedente

deest in Missali.

(1) In Margine Codicis alio, charactere leguntur; *Matthia*,
ur videtur, sed æque antiquo *Barnaba, Ignatio*.

te ^(a) pro nobis beata & gloriosa semper Virgine Dei Genitrice Maria, ^(b) beatis Apostolis tuis Petro ^(c) Paulo, ^(d) Andrea, ^(e) cum omnibus Sanctis: da propitius pacem in diebus nostris: ut ope misericordiae tuae adjuti, & a peccato simus semper liberi, & ab omni perturbatione securi. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum. Qui tecum vivit ^(f) & regnat Deus in unitate Spiritus sancti.

Per omnia saecula saeculorum. Amen.

Pax † Domini sit † semper vobis † cum.

Et cum spiritu tuo.

Quo peracto misceat cum Sanguine Corpus Dominicum, ita dicens:

(1) *Fiat commixtio consecratio Corporis, & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi nobis accipientibus vita aeterna. Amen.*

Deinde Pacem daturus.

Domine Jesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae: eamque secundum tuam voluntatem pacificare & adunare digneris: Qui vivis.

P

Per-

^a deest in edit. ^b cum ^c & ^d atque ^e &

^f & regnat in unitate Spiritus sancti Deus.

(1) Hæc Oratio paulo aliter legitur in Missali Romano impresso, sed cum nostro Codice, si pauca excipiantur, consentiunt antiqua Sacramentaria, & Missales mss. ^(a) Amalarinus, ^(f) Rabanus Maurus, alique veteres scriptores.

^a Amal. lib. III. c. 31.

^b Rab. Maur. de Instit. Cleric. cap. 3.

Ms. M. iii. Loup.

Perceptio Corporis tui, Domine Jesu Christe,
^(a) *quam* indignus sumere præsumo, non proveniat mihi
 in iudicium & condemnationem: sed pro tua pietate
 profit mihi ad mentis & corporis: Qui vivis &
 regnas cum Deo Patre.

Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, qui ex volun-
 tate Patris, cooperante Spiritu sancto per mortem tuam
 mundum vivificasti: libera me per hoc sacrosanctum Cor-
 pus, & Sanguinem tuum ab iniquitatibus, & uni-
 versis malis meis, & fac me tuis mandatis, & à te
 nunquam separari. Qui vivis &c.

Corpus Domini nostri Jesu Christi c. . . . & ani-
 mam in vitam æternam. Amen.

Corpus

Ite Missa est:

Pla-

Placeat tibi sancta Trinitas obsequium servitutis meæ, & præsta; ut sacrificium, quod oculis tuæ majestatis indignus optuli, (1) sit propitiabile, te miserante.

Meritis, & intercessionibus istorum, & omnium Sanctorum misereatur nostri omnipotens Deus. Amen.

(2) Benedicite Sacerdotes Domini Dominum.

Laudate Dominum.

Sacerdotes tui induantur justitia.

Et Sancti tui exultent.

P 2

Non

(1) Tibi sit acceptabile, mihiq; & omnibus, pro quibus illud obtuli, sit, te miserante, propitiabile. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Ita in editis. In nostro autem Codice nulla mentio fit Benedictionis, quæ nunc in fine Missæ datur a Sacerdote. Nam ut recte monet ad rem nostram doctissimus Card. (a) Bona: Dimisso populo, inclinatus Sacerdos in medio Altaris recitat Orationem incipientem: PLACEAT TIBI SANCTA TRINITAS; quam in omnibus fere Missalibus antiquis reperi, etiam scriptis ante annum millesimum. Extat in Missa Illyrici, & in aliis apud Menardum &c. sequitur recentiori ritu

benedictio, quam olim ante communionem Episcopus largiri solebat. Hactenus Eminentissimus Bona, cujus sententiam sequitur, & comprobat cl. vir (b) Dominicus Georgius, alique plures, qui de Ecclesiasticis ritibus, ut Romæ servabantur, scribunt. Nam in Galliis alius ritus, & mos fuit, quem improbavit S. Zaccharias (c) in Epistola ad Bonifacium Moguntinum. Qua de re videri etiam possunt Mabillonius (d) in præfatione in ordinem Romanum, & in ejus notis; & Menardus (e) in commentariis ad Sacramentarium Gregorianum.

(2) Hæc recentiori manu inserta, & scripta videntur.

a De Sacrif. Missæ lib. II. cap. XX. §. 3.

b Tom. 3. de Liturg. Rom. Pontif. 25.

c Epist. 12. Concil. tom. 6. pag. 1526.

d Mabill. Præfat. pag. LII. & in notis pag. 49. num. 11.

e Menard. in comment. ad Sacrament. S. Gregorii pag. 28. & 29.

Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine .

Quia non iustificabitur .

Benedicat nos Deus Deus noster .

Benedicat nos .

Domine exaudi orationem meam .

Et clamor meus .

Dominus vobiscum .

Et cum spiritu tuo .

Deus , qui tribus pueris mitigasti flammam ignium ,
concede propitius , ut ^(a) *per intercessionem eorum , & me-
rita omnium Sanctorum tuorum* nos famulos tuos non exu-
ret flamma vitiorum . Per .

Actiones nostras , quæsumus Domine , aspirando
præveni , & adjuvando prosequere : ut ^(b) *omnis nostra
oratio , & cuncta operatio* , & à te semper incipiat , & per
te cœpta finiatur . Per .

FERIA SECUNDA

ORATIO .

Deus , qui solemnitate Paschali mundo remedia
contulisti , populum tuum , quæsumus , cœlesti dono pro-
sequere , ut & perfectam libertatem consequi mereantur ,
& ad vitam proficiant sempiternam . Per .

SECUNDUM LUCAM .

In illo tempore : ^(c) *Exeuntes* duo ex discipulis
Jesu ibant ipsa die in castellum &c. & quomodo cogno-
verunt eum in fractione panis .

SE-

a Hæc desunt in edit.

b ut cuncta nostra oratio & operatio

c deest in edit.

S E C R E T A .

Suscipe , quæsumus Domine , preces populi tui cum oblationibus hostiarum : ut Paschalibus initiata mysteriis , ad æternitatis nobis medelam , te operante , proficiant . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Spiritum in nobis Domine tuæ charitatis infunde : ut quos sacramentis Paschalibus satiaſti , tua facias pietate concordēs . Per.

A D V E S P E R A S .

(1) *Concede quæsumus omnipotens Deus , ut qui peccatorum nostrorum pondere premimur , à cunctis malis imminetibus per hæc Paschalia festa liberemur . Per.*

A D

(1) Tres sequentes Orationes extant etiam in Sacramentario Pamelii hoc uno discrimine , quod in eo tertia Oratio inscribitur *ad Sanctum Andreæ*, in nostro *ad Crucem* , quia in Ecclesia Lateranensi erat Oratorium Sanctæ Crucis , quod Hilarius Papa extruxit , & in eo , ut scribit Anastasius , seu alius Auctor Pontificalis : *fecit Confessionem , ubi Lignum posuit Dominicum , & Crucem auream cum gemmis , pensantem pondo librarum 20.* Occasum versus a latere Baptisterii extabat Oratorium Sanctæ Crucis , & ad illud per ejusdem

Sacri Fontis januam iter erat . Itaque Monachi , qui Lateranensi Ecclesiæ in rebus Divinis interveniebant , postquam Sacrum Fontem adiverant , ibique sacras preces recitaverant , procedebant ad adorandam Dominicam Crucem in ejus Oratorio , cujus neque ipsa vestigia nunc extant , sed plura de eo scribit Panvinius in historia ms. Basilicæ Lateranensis , & Cæsar Rasponius (2) , qui eandem historiam , suppresso nomine auctoris , paucisque additis , vel mutatis exscripsit .

* *Rasp. de Basil. Later. lib. III. cap. 9.*

A D F O N T E S .

Concede quæsumus omnipotens Deus, ut festa Paschalia, quæ venerando colimus, etiam vivendo teneamus. Per Dominum.

A D C R U C E M .

Deus, qui populum tuum de hostis callidi servitute liberaſti, preces ejus misericorditer respice, & adversantes ei tua virtute prosterne. Per.

F E R I A T E R T I A .

O R A T I O .

Deus, qui Ecclesiam tuam novo semper foetu multiplicas: concede famulis tuis; ut sacramentum vivendo teneant, quod fide perceperunt. Per.

S E C U N D U M L U C A M .

In illo tempore: Stetit Jesus in medio discipulorum suorum &c. & remissionem peccatorum in omnes Gentes.

S E C R E T A .

Suscipe Domine, fidelium preces cum oblationibus hostiarum: ut per hæc piæ devotionis officia, ad coelestem gloriam tranſeamus. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Concede, quæsumus omnipotens Deus: ut Paschalis perceptio sacramenti continua in nostris mentibus perseveret. Per.

A D F O N T E S .

(a) Concede, quæsumus omnipotens Deus, ut qui Pascha-

schalis festivitatis sollemnia colimus, in tua semper sanctificatione vivamus. Per.

A D C R U C E M.

Praesta, quæsumus omnipotens Deus, ut per hæc Paschalia festa, quæ colimus, devoti in tua semper laude vivamus. Per.

F E R I A Q U A R T A.

O R A T I O.

Deus, qui nos Resurrectionis Dominicæ annua sollemnitate lætificas: concede propitius; ut per temporalia festa quæ agimus, pervenire ad gaudia æterna mereamur. Per.

S E C U N D U M J O A N N E M.

In illo tempore: Manifestavit se ^(a) Jesus discipulis ad mare Tiberiadis &c. ^(b) *postquam resurrexit à mortuis.*

S E C R E T A.

Sacrificia, Domine, Paschalibus gaudiis immolamus: quibus Ecclesia tua mirabiliter & pascitur, & nutritur. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Ab omni nos, quæsumus Domine, vetustate purgatos, sacramenti tui veneranda perceptio in novam transferat creaturam. Per.

A D F O N T E S.

^(c) *Praesta, quæsumus omnipotens Deus, ut hujus Paschalis festivitatis mirabile sacramentum & temporale nobis tran-*

^a iterum in edit.

^b cum resurrexisset

^c Extat in Sacramentario Pamelii, sed inscribitur: Ad Vesperas.

tranquillitatem tribuat, & vitam conferat sempiternam.
Per Dominum.

FERIA QUINTA

ORATIO.

Deus, qui diversitatem Gentium in confessione tui nominis adunasti: da, ut renatis fonte baptismatis, una sit fides mentium, & pietas actionum. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Maria stabat ad monumentum &c. quia vidi Dominum, & hæc dixit mihi.

SECRETA.

Suscipe, quæsumus Domine, munera populorum tuorum propitius: ut confessione tui nominis, & baptis-
 mate renovati, sempiternam beatitudinem consequan-
 tur. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Exaudi Domine preces nostras: ut redemptionis nostræ sacrosancta commercia, & vitæ nobis conferant præsentis auxilium, & gaudia sempiterna concilient. Per Dominum.

AD CRUCEM.

^(a) Deus, qui nobis ad celebrandum Paschale sacra-
 mentum liberiores animos præstitisti, doce nos & metuere,
 ob quod irasceris, & amare quod præcipis. Per.

FE-

^a Extat ad Vesperas in Sacramentario Pamelii.

FERIA SEXTA.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui Paschale sacramentum in reconciliationis humanæ fœdere contulisti : da mentibus nostris : ut quod professione celebramus, imitemur effectu . Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Undecim discipuli abierunt in Galilæam &c. usque ad consummationem sæculi .

SECRETA.

Hostias, quæsumus Domine, placatus assume : quas & pro ^(a) *regeneratorum* expiatione peccati deferimus, & pro acceleratione cœlestis auxilii . Per.

AD COMPLENDUM.

Respice, quæsumus Domine, populum tuum : & quem æternis dignatus es renovare mysteriis, à temporalibus culpis dignanter absolve . Per.

S A B B A T O.

ORATIO.

Concede quæsumus omnipotens Deus : ut qui festa Paschalia venerando egimus, per hæc contingere ad gaudia æterna mereamur . Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Una Sabbati Maria Magdalene venit manè &c. quia oportebat eum à mortuis resurgere.

SECRETA.

Concede quæsumus Domine, semper nos per hæc

Q

my-

mysteria Paschalia gratulari : ut continua nostræ reparationis operatio , perpetuæ nobis ^(a) *proficiat* causa lætitiæ . Per.

AD COMPLENDUM .

Redemptionis nostræ munere vegetati , quæsumus Domine : ut hoc perpetuæ salutis ^(b) *auxilium* vera semper fides ^(c) *perficiat* . Per.

(1) DOMINICA

Octava Paschæ .

ORATIO .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut qui Paschalia festa peregrimus ; hæc , te largiente , moribus & vita teneamus . Per.

SECUNDUM JOANNEM .

In illo tempore : Cum serò esset die illo , una sabbatorum &c. vitam habeatis in nomine ^(d) *ipsius* .

SECRETA .

Suscipe munera , Domine quæsumus , exultantis Ecclesiæ : & cui causam tanti gaudii præstitisti , perpetuæ fructum concede lætitiæ . Per.

AD COMPLENDUM .

Quæsumus Domine Deus noster : ut sacrosancta my-

a fiat

b auxilio

c proficiat

d ejus

(1) In editis inscribitur : *Dominica in Albis in octava Paschæ* . Nam hac die *baptizati albas vestes deponebant* . Huc pertinet vetustissima, ac præstantissi-

ma inscriptio edita a cl. viro Raphaele ^(a) Fabretto , cujus eruditissimas notas , & Card. Norisii, quas ad eam ipsi adornarunt, Lector videre poterit .

a Fabr. Inscip. Antiqu. explic. p. 577. Inter. 70.

myſteria, quæ pro reparationis noſtræ munimine contu-
luſti, & præſens nobis remedium eſſe facias, & futu-
rum. Per Dominum.

(1) DOMINICA PRIMA

Post Octavam Paſchæ.

O R A T I O.

Deus, qui in Filii tui humilitate, jacentem mun-
dum erexiſti: fidelibus tuis perpetuam concede lætiti-
am; ut, quos perpetuæ mortis eripu-
iſti caſibus, gaudiis fa-
cias perfrui ſempiternis. Per.

S E C U N D U M J O A N N E M.

In illo tempore: Dixit Jeſus Pharifæis &c. & fiet
unum ovile, & unus paſtor.

S E C R E T A.

Benedictionem nobis, Domine, conferat ſaluta-
rem ^(a) *hæc ſacroſancta* ſemper oblatio: ut, quod agit
myſterio, virtute perficiat. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Præſta nobis, quæſumus omnipotens Deus: ut vi-
vificationis tuæ gratiam conſequentes, in tuo ſemper
munere gloriemur. Per.

DOMINICA SECUNDA.

O R A T I O.

Deus, qui errantibus, ut in viam poſſint redire
Q 2 *justi-*

^a *ſacra in edit.*

(1) Hæc Dominica in Miſſa-
li Romano impreſſo inſcribitur:
Dominica ſecunda poſt Paſcha.
In Sacramentario Gregoriano

Menardi hæc, & aliæ ſequentes
notantur iiſdem numeris, quibus
in noſtro Codice.

justitiæ, veritatis tuæ lumen ostendis: da cunctis, qui Christiana professione censentur, & illa respuere, quæ huic inimica sunt nomini; & ea, quæ sunt apta, sectari. Per Dominum.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Modicum, & jam non videbitis me &c. & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

ORATIO.

His nobis, Domine, mysteriis ^(a) *gratia tua conferat*, quò terrena desideria mitigantes, discamus amare cœlestia. Per.

SECRETA.

Sacramenta, quæ sumpsimus, quæsumus Domine, & spiritualibus nos ^(b) *excipiant* alimentis, & corporalibus tueantur auxiliis. Per.

DOMINICA TERTIA.

ORATIO.

Deus, qui fidelium mentes unius efficis voluntatis: da populis tuis id amare quod præcipis, id desiderare quod promittis; ut inter mundanas varietates ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Vado ad eum, qui misit me &c. quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.

SE-

a conferatur in ed.

b instaurent in ed.

S E C R E T A .

Deus , qui nos per hujus Sacrificii veneranda commercia , unius ^(a) *summæque* divinitatis participes effecisti : præsta quæsumus ; ut sicut tuam cognoscimus veritatem , sic eam dignis moribus assequamur . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Adesto nobis Domine Deus noster : ut per hæc , quæ fideliter sumpsimus , & purgemur à vitiis , & à periculis omnibus eruamur . Per.

D O M I N I C A Q U A R T A .

O R A T I O .

Deus , à quo bona cuncta procedunt , largire supplicibus tuis : ut cogitemus te inspirante , quæ recta sunt ; & te gubernante , eadem faciamus . Per.

S E C U N D U M J O A N N E M .

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Amen , amen dico vobis : si quid petieritis Patrem in nomine &c. in hoc credimus , quia à Deo existi .

S E C R E T A .

Suscipe , Domine , fidelium preces cum oblationibus hostiarum : ut per hæc piæ devotionis officia , ad cœlestem gloriam transeamus . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Tribue nobis , Domine , cœlestis mensæ , & ^(b) *virtutis satietatem* , & desiderare quæ recta sunt , & desiderata percipere . Per.

IN

^a summæ^b cœlestis mensæ virtute satiatis

MISSALE VETUS
IN VIGILIA ASCENSIONIS.

ORATIO.

(1) *Præsta nobis omnipotens Pater, ut nostræ mentis intentio, quo solemnitatis venturæ gloriosus auctor cælum ingressus est, semper intendat, & quo fide pergit, conversatione perveniat. Per.*

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Sublevatis Jesus oculis in cælum, dixit &c. & ego ad te venio.

SECRETA.

Sacrificium Domine, pro filii tui supplices venerabili nunc ascensione deferimus, præsta quæsumus, ut & nos per ipsum his commerciis sacrosanctis ad cælestia consurgamus. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Tribue quæsumus Domine, ut per hæc sancta, quæ sumpsimus, illuc tendant nostræ devotionis affectus, quo tecum est nostra substantia, Jesus Christus Filius tuus Dominus noster. Qui tecum.

IN ASCENSIONE DOMINI.

ORATIO.

Concede quæsumus omnipotens Deus: ut qui hodierna die unigenitum tuum Redemptorem nostrum ad
cœ-

(1) Hæ tres Orationes, quæ leguntur in nostro Missali in Vigilia Ascensionis, non extant in Missali Romano edito, sed ibi repetuntur Orationes Dominicæ quintæ post Pascha, quæ Dominica in nostro Missali quarta nuncupatur.

coelos ascendisse credimus ; ipsi quoque mente in coelestibus habitemus . Per eundem Dominum.

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore : Recumbentibus undecim discipulis , apparuit illis Jesus &c. sequentibus signis .

SECRETA.

Suscipe Domine munera , quæ pro Filii tui gloriosa Ascensione deferimus : & concede propitius ; ut a præsentibus periculis liberemur , & ad vitam perveniamus æternam . Per eundem Dominum nostrum.

INFRA ACTIONEM.

Communicantes , & diem sacratissimum celebrantes , quo Dominus noster Unigenitus Filius tuus unitam sibi fragilitatis nostræ substantiam , in gloriæ tuæ dextera collocavit : Sed & me &c.

AD COMPLENDUM.

Deus , cujus Filius in alta cælorum potenter ascendens captivitatem nostram sua duxit virtute captivam , tribue quæsumus , ut dona , quæ suis partibus contulit , largiatur in nobis Jesus Christus Filius tuus Dominus noster . Qui tecum vivit.

DOMINICA PRIMA ASCENSIONIS .

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus , fac nos tibi semper & devotam gerere voluntatem , & majestati tuæ sincero corde servire . Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Cum
vene-

venerit Paraclitus &c. ut cū venerit hora eorum remiscamini, quia ego dixi vobis.

SECRETUM.

Sacrificia nos, Domine, immaculata purificent: & mentibus nostris supernæ gratiæ dent vigorem. Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti, Domine muneribus sacris: da quæsumus; ut in gratiarum semper actione maneamus. Per.

(1) IN SABBATO SANCTO

Pentecostes.

ORATIO.

Deus, qui in Abrahamæ famuli tui opere, humano generi obedientiæ exempla præbuiſti: concede nobis, & nostræ voluntatis pravitatem frangere, & tuorum præceptorum rectitudinem in omnibus adimplere. Per.

ALIA ORATIO.

Deus, qui nobis per Prophetarum ora præcepisti temporalia relinquere, atque ad æterna festinare: da famulis tuis; ut quæ à te iussa cognovimus, implere cœlesti inspiratione valeamus. Per.

ALIA

(1) *In Sabbato Sancto*: in Sacramentario Pamelii *in Sabbato Pentecostes*, sed recte habet nostrum Missale in Sabbato Sancto. Nam, ut appositè scribit

Martenus: (2) *Porro Vigilia Pentecostes tantam cum Vigilia Paschæ affinitatem habet, ut eosdem pene in utraque ritus advertere liceat.*

^a Marten. de antiq. Eccl. ritib. lib. 2V. cap. 38. num. 9. Tom. 3.

ALIA ORATIO.

(1) *Deus, qui nos ad celebrandam præsentem festivitatem utriusque testamenti paginis instruis, da nobis intelligere misericordiam tuam, ut ex perceptione præsentium munerum firma sit expectatio futurorum. Per.*

ALIA ORATIO.

Deus incommutabilis virtus, & lumen æternum respice propitius ad totius Ecclesiæ mirabile Sacramentum, & da famulis tuis, ut hoc, quod devotè agimus, etiam rectitudinem vitæ teneamus. Per.

ALIA ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui Paschale Sacramentum quinquaginta dierum voluisti mysterio contineri, præsta, ut gentium facta dispersio divisione linguarum, ad unam confessionem tui nominis cælesti munere congregetur. Per Dominum.

ALIA ORATIO.

Deus, qui Sacramento festivitatis hodiernæ universam Ecclesiam tuam in omni gente, & natione sanctificas, in totam mundi latitudinem, spiritus tui dona diffunde. In unitate ejusdem.

AD MISSAM.

Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut claritatis tuæ super nos splendor effulgeat: & lux tuæ lucis, corda eorum, qui per gratiam tuam renati sunt, sancti Spiritus

R

ritus

(1) Tres subsequentes Orationes extant hac die in Sacramentario Pamelii; Quarta vero

legitur ipsa die Pentecostes ad Vesperas.

ritus illustratione confirmet. Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus. (1)

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Si diligitis me , mandata mea servate &c. & ego diligam eum , & manifestabo ei meipsum .

SECRETA.

Munera , quæsumus Domine , oblata sanctifica : & corda nostra sancti Spiritus illustratione emunda . Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus.

INFRA ACTIONEM.

Communicantes , & diem sacratissimum Pentecostes celebrantes , quo Spiritus sanctus adveniens Apostolis innumeris linguis apparuit . Sed & memoriam &c.

ALIA INFRA ACTIONEM.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ , sed & cunctæ &c. quæsumus Domine , ut placatus &c.

AD COMPLENDUM.

Sancti Spiritus , Domine , corda nostra mundet infusio : & sui roris intima aspersione fecundet . Per Dominum nostrum. in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus.

IN DOMINICA PENTECOSTES.

ORATIO.

Deus , qui hodierna die corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti : da nobis in eodem Spiritu recta sapere , & de ejus semper consolatione gaudere . Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus .

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Si quis diligit me &c. sic facio .

SECRETA.

Munera , quæsumus Domine , oblata sanctifica : & corda nostra sancti Spiritus illustratione emunda . Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus.

Communicantes . Hanc igitur oblationem .

Sancti Spiritus Domine &c. *Reliqua super in Vig.*

FERIA SECUNDA.

ORATIO.

Deus , qui Apostolis tuis sanctum dedisti Spiritum : concede plebi tuæ , piæ petitionis effectum , ut quibus dedisti fidem , largiaris ^(a) & præmium . Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Dixit Jesus ^(b) discipulis suis : Sic Deus dilexit mundum &c. quia in Deo sunt facta .

SECRETA.

Propitius , Domine quæsumus , hæc dona sanctifica : & hostiæ spiritalis oblatione suscepta , nosmetipsos tibi perfice munus æternum . Per.

AD COMPLENDUM.

Adesto , quæsumus Domine , populo tuo : & quem mysteriis cœlestibus imbuiisti , ab hostium furore defende . Per Dominum.

R 2

FE-

a & pacem in ed.

b Nicodemo in ed.

MISSALE VETUS
FERIA TERTIA.

ORATIO.

Adsit nobis, quæsumus Domine, virtus Spiritus sancti: quæ & corda nostra clementer expurget, & ab omnibus tueatur adversis. Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus sancti.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus Pharisæis: Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium &c. Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.

SECRETA.

Purificet nos, quæsumus Domine, muneris præsentis oblatio: & dignos sacra participatione ^(a) perficiat. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Mentes nostras, quæsumus Domine, Spiritus sanctus, (1) ^(b) qui à te procedit, illuminet, & inducat in omnem sicut tuus promisit Filius veritatem. Per.

FERIA QUARTA.

ORATIO.

Præsta quæsumus omnipotens, & misericors Deus: ut Spiritus sanctus adveniens, templum nos gloriæ suæ dignanter inhabitando perficiat. Per Dominum. in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus.

SE-

^a efficiat ^b divinis reparet sacramentis, quia ipse est remissio omnium peccatorum. Per &c. in ed.

(1) Oratio, ut extat in nostro Codice, legitur in Missali impresso feria sequenti.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Dixit Jesus turbis Judæorum :
Nemo ^(a) venit ad me , nisi Pater &c. & panis , quem
ego dabo , caro mea est pro mundi vita .

S E C R E T A .

(1) *Sacrificia Domine tuis oblata conspectibus ille di-
vinus ignis assumat , qui discipulorum Christi tui per Spiri-
tum sanctum corda succendit . Per.*

A D C O M P L E N D U M .

Sumpsimus , Domine , sacri dona mysterii , humi-
liter deprecantes : ut quæ in tui commemorationem nos
facere præcepisti , in nostræ proficiant infirmitatis auxi-
lium . Qui vivis & regnas.

(2) S A B B A T O

In XII. Lect.

Mentibus nostris , quæsumus Domine , Spiritum
fan-

^a potest venire

(1) Hæc Oratio in Sacra-
mentario Pamelii legitur in Mis-
sa Feriæ VI. itidem in Sacra-
mentario Menardi.

(2) Post Missam feriæ quar-
tæ , sequentium Feriarum Missæ,
nempe Feriæ V. & VI. non ex-
tant in nostro Codice ; sed mox
sequitur Sabbatum in duodecim
Lectiõibus . De Feria quinta
hæc leguntur in Ordine ^a Ro-
mano : *Quintâ Feriâ deest Offi-*

*cium, & Missa, & ideo debes can-
tare de Dominica Pentecostes .*
Eadem habent ^b Alcuinus , & ^c
Micrologus . Et Pamelius , &
Menardus testantur , Missam
Quintæ Feriæ in antiquioribus
Sacramentariis non reperiri .
Cur autem in nostro Missali
etiã Missa Feriæ Sextæ desit ,
an id ex incuria Scriptoris fa-
ctum sit , an alia ex causa , mihi
prorsus ignotum est .

^a Ord. Rom. de jejun. Quat. Temp. p. 83.

^b Alcuin. de Quat. Temp.

^c Microlog. cap. 50.

sanctum benignus infunde, cujus & sapientia conditi sumus, & providentia gubernamur. Per Dominum nostrum. in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus.

ORATIO.

Deus, qui ad animarum medelam jejunii devotione castigari corpora præcepisti: concede nobis propitius, & mente & corpore tibi semper esse devotos. Per Dominum.

ALIA ORATIO.

(1) *Da nobis Deus per gratiam Spiritus sancti tui Paracliti novam spiritualis observantiae disciplinam: ut mentes nostras sacro purificante jejunio, cunctis reddantur ejus muneribus aptiores. Per.*

ALIA ORATIO.

Proficiat, quaesumus Domine, plebs tibi dicata pie devotionis affectu: ut sacris jejniis erudita, quanto majestati tuae sit gratior, tanto donis potioribus augeatur. Per Dominum.

ALIA ORATIO.

Deus, quem, docente Spiritu sancto, Paterno nomine invocare praesumimus, crea in nobis fidelium corda filiorum, ut ad praemissae hereditatis gaudia valeamus pervenire per debitam servitutem. Per.

ALIA ORATIO.

Deus, qui tribus pueris mitigasti flammam ignium: con-

(1) Tres sequentes elegantissimæ orationes, quarum anti-

quitas ex ipsarum lectione cui- que comperta fit, in Missali Romano, & in Sacramentariis Menardi, & Pamelii non extant.

concede propitius, ut nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum. Per.

SECUNDUM LUCAM.

(1) In illo tempore: Venit ad Jesum vir cui nomen Jayrus, & ipse Princeps Synagogæ &c. quod factum erat.

SECRETA.

(2) Solemnibus jejuniis expiatis tuo nos Domine mysterio congruentes hoc sacrum munus efficiat, quia tanto nobis salubrius erit, quanto devotius sumpserimus. Per.

AD COMPLENDUM.

Præbeant nobis Domine divinum tua sancta fervorem, quo & eorum pariter & actu delectemur & fructu. Per Dominum.

(3) DOMINICA PRIMA

Post Pentecosten.

Deus in te sperantium fortitudo, adesto propitius in-

(1) Aliud Evangelium legitur hac die in Missali Romano impresso, & in antiquis Capitularibus Evangeliorum editis a Joanne Frontone, Card. Thomasio, & Dominico Georgio. Nostrum autem sumptum est ex Cap. VIII. Evangelii secundum Lucam a vers. 41. usque ad finem.

(2) Hæc Oratio non extat hac die in Missali Romano, & in

Sacramentariis Pamelii, & Menardi.

(3) Dominica post Pentecosten in vetusto Codice Ecclesiæ Turonensis, & in quibusdam aliis inscribitur hoc modo: DOMINICA VACAT, scilicet Officio Octavæ Pentecostes, quia revera non solebat hoc Festum habere Octavam, licet obtineret in Romano S. Pauli Monasterio. Ita monet Edmundus a Martene.

invocationibus nostris : & quia sine te nihil potest mortal-
 talis infirmitas : præsta auxilium gratiæ tuæ ; ut in ex-
 quendis mandatis tuis , & voluntate tibi & actione pla-
 ceamus . Per.

SECUNDUM LUCAM.

(1) In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis pa-
 rabolam hanc : Homo quidam &c. neque si quis ex mor-
 tuis resurrexerit , credent .

SECRETA .

Hostias nostras , quæsumus Domine , tibi dicatas
 placatus assume : & ad perpetuum nobis tribue prove-
 nire subsidium . Per.

AD COMPLENDUM .

(2) *Sanctis* , Domine , repleti muneribus , præsta
 quæsumus : ut & salutaria dona capiamus , & a tua num-
 quam laude cessemus . Per.

DOMINICA SECUNDA.

ORATIO .

Sancti nominis tui , Domine , timorem pariter &
 amorem fac nos habere perpetuum : quia numquam tua
 gubernatione destituis , quos in sodalitate tuæ dilectio-
 nis instituis . Per.

SE-

a Tantis

(1) Aliud Evangelium legi-
 tur in Missali Romano , & in anti-
 quis Evangeliorum Capitulari-
 bus editis a Frontone , Thoma-
 sio & Georgio . Sed idem Evan-

gelium extat in Missali Romano
 in Missa Feriæ Quintæ post Do-
 minicam secundam Quadragesi-
 mæ .

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis ⁽¹⁾ *similitudinem* hanc : Homo quidam &c. gustabunt coenam meam .

SECRETA .

Oblatio nos , Domine , tuo nomini dicanda purificet : & de die in diem ad coelestis vitæ transferat actionem . Per Dominum .

AD COMPLENDUM .

Sumptis muneribus sacris , quæsumus Domine , ut cum frequentatione mysteriorum , crescat nostræ salutis effectus . Per Dominum .

DOMINICA TERTIA .

ORATIO .

(1) *Deprecationem nostram , quæsumus Domine , benignus exaudi , & quibus supplicandi præstas effectum , tribue defensionis auxilium . Per.*

SECUNDUM LUCAM .

In illo tempore : Erant appropinquantes ad Jesum publicani &c. super uno peccatore poenitentiam agente.

SECRETA .

(2) *Munera , Domine , oblata sanctifica , ut tui nobis Unigeniti Corpus , & Sanguis fiant . Per.*

S

AD

a parabolam in ed.

(1) Alia Oratio legitur hac die in Missali Romano edito .

(2) Hæc Oratio non extat in Missali Romano , & ejus verba intelligenda sunt eo sensu , quo

explicantur a nostris Theologis verba illa , quæ leguntur in Canone ante Dominica verba consecrationis , nempe : *Ut nobis Corpus , & Sanguis fiat &c.*

(1) *Hæc nos communio Domine purget a crimine, & celestis remedii faciat esse consortes. Per.*

DOMINICA QUARTA.

ORATIO.

Protector in te sperantium Deus, sine quo nihil est validum, nihil sanctum, multiplica super nos misericordiam tuam: ut te rectore, te duce, sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Per.

SECUNDUM LUCAM.

(2) In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Estote misericordes &c. de oculo fratris tui.

SECRETA.

Respice, Domine, munera supplicantis Ecclesiæ, & saluti credentium perpetua sanctificatione sumenda concede. Per.

AD COMPLENDUM.

Sancta tua nos Domine sumpta vivificent, & misericordiæ sempiternæ præparent expiatis. Per.

DOMINICA QUINTA.

ORATIO.

Da nobis, Domine quæsumus, ut & mundi cursus pacificè nobis tuo ordine dirigatur, & Ecclesia tua tranquilla devotione lætetur. Per.

SE-

(1) Hæc die in Missali edito non legitur hæc Oratio.

(2) Hoc Evangelium in Mis-

fali Romano legitur in Dominica I. post Pentecosten.

SECUNDUM LUCAM.

(1) In illo tempore: Cum turbæ irruerent in Jesum &c. relictis omnibus, secuti sunt eum.

SECRETA.

Oblationibus nostris, quæsumus Domine, placare susceptis: & ad te nostras etiam rebelles compelle propitius voluntates. Per.

AD COMPLENDUM.

Mysteria nos, Domine quæsumus, sumpta purificent, & suo munere tueantur. Per.

DOMINICA SEXTA.

ORATIO.

(2) Deus, qui diligentibus te bona ^(a) *invisibilia* præparasti, infunde cordibus nostris tui amoris affectum: ut te in omnibus & super omnia diligentes, promissiones tuas, quæ omne desiderium superant, consequamur. Per Dominum.

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Nisi abundaverit justitia &c. & tunc veniens offeres munus tuum.

SECRETA.

Propitiare Domine supplicationibus nostris: & has oblationes famulorum, famularumque tuarum benignus

S 2

assu-

^a invisibilia

(1) Evangelium, & Orationes hujus Missæ in Missali Romano impresso ponuntur in Dominica Quarta post Pentecosten,

non in Dominica Quinta.

(2) In Missali Romano est Missa Dominicæ Quintæ.

assume ; ut , quod singuli obtulerunt ad honorem nominis tui , cunctis proficiat ad salutem . Per.

AD COMPLENDUM.

Quos cœlesti , Domine , dono satiaſti : præſta quæſumus , ut à noſtris mundemur occultis , & ab hoſtium liberemur infidiis . Per.

DOMINICA SEPTIMA.

ORATIO.

(1) Deus virtutum , cujus eſt totum , quod eſt optimum : infere pectoribus noſtris amorem tui nominis , & præſta in nobis religionis augmentum ; ut quæ ſunt bona , nutrias , ac ^(a) *vigilanti* ſtudio , quæ ſunt nutrita , cuſtodias . Per.

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore : Cùm turba multa eſſet cum Jeſu &c. & dimiſit eos .

SECRETA.

Propitiare , Domine , ſupplicationibus noſtris , & has populi tui oblationes benignus assume : & ut nullius ſit irritum votum , nullius vacua poſtulatío , præſta ; ut quod fideliter petimus , efficaciter conſequamur . Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti ſumus , Domine , muneribus tuis : tribue quæſumus ; ut eorum & mundemur effectū , & muniamur auxilio . Per.

DO-

a pieratis studio

(1) In Miſſali impreſſo eſt Miſſa Dominicæ Sextæ .

(1) DOMINICA OCTAVA.

O R A T I O .

Deus , cujus providentia in sui dispositione non fallitur : te supplices exoramus ; ut noxia cuncta submoveas , & omnia nobis profutura concedas . Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Attendite à falsis prophetis &c. ipse intrabit in regnum coelorum .

S E C R E T A .

Deus , qui legalium differentiam hostiarum , unius sacrificii perfectione sanxisti : accipe sacrificium à devotis tibi famulis, & pari benedictione, sicut munera Abel, sanctifica ; ut quod singuli obtulerunt ad majestatis tuæ honorem , cunctis proficiat ad salutem . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Tua nos , Domine , medicinalis operatio & à nostris perversitatibus clementer expediat , & ad ea , quæ sunt recta , perducatur . Per.

(2) DOMINICA NONA.

O R A T I O .

Largire nobis , quæsumus Domine , semper spiritum cogitandi quæ recta sunt , propitius & agendi : ut qui sine te esse non possumus , secundum te vivere valeamus . Per.

SE-

(1) Est Missa Dominicæ Septimæ .

(2) Est Missa Dominicæ Octavæ .

A V SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc : Homo quidam erat dives &c. in generatione sua sunt ^(a) .

SECRETA.

Suscipe , quæsumus Domine , munera , quæ tibi de tua largitate deferimus : ut hæc sacrosancta mysteria , gratiæ tuæ operante virtute , & præsentis vitæ nos conversatione sanctificent , & ad gaudia sempiterna perducant . Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Sit nobis , Domine , reparatio mentis & corporis coeleste mysterium : ut , cujus exequimur ^(b) *actionem* , sentiamus effectum . Per.

(1) DOMINICA X.

ORATIO.

Pateant aures misericordiæ tuæ , Domine , precibus supplicantium : & ut petentibus desiderata concedas , fac eos , quæ tibi sunt placita , postulare . Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Cùm appropinquaret Jesus Jerusalem &c. Et erat docens quotidie in templo .

SECRETA.

Concede nobis , quæsumus Domine , hæc dignè frequentare mysteria : quia quoties hujus hostiæ commem-

^a Et ego vobis dico : Facite vobis amicos de mammona iniquitatis , ut cum defeceritis , recipiant vos in æterna tabernacula . *in ed.* ^b cultum

(1) Est Missa Dominicæ Nonæ in Missali edito .

moratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur. Per Dominum.

A D C O M P L E N D U M.

Tui nobis, Domine, ^(a) *communicatio* sacramenti, & purificationem conferat, & tribuat unitatem. Per.

(1) D O M I N I C A X I.

O R A T I O.

Deus, qui omnipotentiam tuam parcendo maxime, & miserando manifestas: multiplica super nos ^(b) *gratiam* tuam; ut ad tua promissa currentes, coelestium bonorum facias esse consortes. Per.

S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore: Dixit Jesus ad quosdam &c. & qui se humiliat, exaltabitur.

S E C R E T A.

Tibi Domine sacrificia dicata reddantur: quæ sic ad honorem nominis tui deferenda tribuisti, ut eadem remedia fieri nostra præstares. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Quæsumus Domine Deus noster: ut quos divinis reparare non desinis sacramentis, ^(c) *eorumdem* non destituas benignus auxiliis. Per.

(2) D O M I N I C A X I I.

O R A T I O.

Omnipotens sempiterne Deus, qui abundantia pietatis

^a communio ^b misericordiam ^c tuis

(1) Est Missa Dominicæ X. *ibid.* (2) Est Missa Dominicæ XI. *ibid.*

tatis tuæ, & merita supplicum excedis, & vota: effunde super nos misericordiam tuam; ut dimittas, quæ conscientia metuit, & adjicias, quæ oratio non præsumit. Per Dominum.

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore: Exiens Jesus de finibus Tyri &c. & surdos fecit audire, & mutos loqui.

SECRETA.

Respice, Domine quæsumus, nostram propitius servitutem: ut quod offerimus, sit tibi munus acceptum, & sit nostræ fragilitatis subsidium. Per.

AD COMPLENDUM.

Sentiamus, quæsumus Domine, tui perceptione sacramenti, subsidium mentis & corporis: ut in utroque salvati cœlestis remedii plenitudine gloriemur. Per.

(1) DOMINICA XII.

ORATIO.

Omnipotens, & misericors Deus, de cujus munere venit, ut tibi à fidelibus tuis dignè & laudabiliter serviatur: tribue quæsumus nobis; ut ad promissiones tuas sine offensione curramus. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Beati oculi, qui vident &c. Vade, & tu fac similiter.

SECRETA.

Hostias, quæsumus Domine, propitius intende, quas

(1) Est Missa Dominicæ XII. *ibid.*

quas sacris altaribus exhibemus : ut nobis indulgentiam largiendo , tuo nomini dent honorem . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Vivificet nos , quæsumus Domine , hujus participatio ⁽¹⁾ *sacramenti* , & pariter nobis expiationem tribuat , & munimen . Per.

(1) D O M I N I C A X I V .

O R A T I O .

Omnipotens sempiterne Deus , da nobis fidei , spei , & caritatis augmentum , & ut mereamur assequi , quod promittis , fac nos amare , quod præcipis . Per.

S E C U N D U M L U C A M .

In illo tempore : Dum iret Jesus in Jerusalem &c. quia fides tua te salvum fecit .

S E C R E T A .

Propitiare Domine populo tuo , propitiare muneribus : ut hac oblatione placatus , & indulgentiam nobis tribuas , & postulata concedas . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Sumptis , Domine , coelestibus sacramentis , ad redemptionis æternæ , quæsumus , proficiamus augmentum . Per Dominum.

(2) D O M I N I C A X V .

O R A T I O .

Custodi, Domine quæsumus, Ecclesiam tuam pro-
T pitia-

a sancta mysterii

(1) Est Missa Dominicæ XIII.
ibid.

(2) Est Missa Dominicæ XIV.
ibid.

pitiatione perpetua : & quia sine te labitur humana mortalitas ; tuis semper auxiliis & abstrahatur à noxiis , & ad salutaria dirigatur . Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Nemo potest duobus dominis servire &c. & hæc omnia adjicientur vobis .

SECRETA.

Concede nobis , quæsumus Domine , ut hæc hostia salutaris & nostrorum fiat purgatio delictorum , & tuæ propitiatio potestatis . Per.

AD COMPLENDUM.

Purificent semper , & muniant tua sacramenta nos Deus : & ad perpetuæ ducant salvationis effectum . Per.

(1) DOMINICA XVI.

ORATIO.

Ecclesiam tuam , Domine , miseratio continuata mundet , & muniat : & quia sine te non potest salva consistere , tuo semper ^(a) munimine gubernetur . Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Ibat Jesus in civitatem , quæ vocatur Naim &c. visitavit plebem suam .

SECRETA.

Tua nos , Domine , sacramenta custodiant : & contra diabolicos tueantur semper incursus . Per Dominum nostrum.

AD

^a munere

(1) Est Missa Dominicæ XV.

AD COMPLENDUM.

Mentes nostras & corpora possideat, quæsumus Domine, doni cœlestis operatio: ut non sensus noster in nobis, sed jugiter ejus perveniat effectus. Per.

DOMINICA XVII.

ORATIO.

(1) Absolve, quæsumus Domine, tuorum delicta populorum: ut à peccatorum nostrorum nexibus, quæ pro nostra fragilitate contraximus, tua benignitate liberemur. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Cùm intraret Jesus in domum &c. & qui se humiliat, exaltabitur.

SECRETA.

Pro nostræ servitutis augmento sacrificium tibi Domine laudis offerimus: ut quod nobis immeritis contulisti, propitius exequaris. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus, omnipotens Deus, ut quod divina tribuis participatione gaudere, humanis non finas subiacere periculis. Per.

FERIA IV. JEJUNII.

ORATIO.

Misericordiæ tuæ remediis, quæsumus Domine,
T₂ fra-

(1) Hæc Oratio, & aliæ duæ subsequentes, nempe Secreta, & Postcommunio, seu Oratio Ad Complendum in Missali Roma-

no edito leguntur in Missa Dominicæ XXIII.: Evangelium autem in Missa Dominicæ XVI.

fragilitas nostra subsistat : ut quæ sua conditione atteritur, tua clementia reparetur . Per.

ALIA ORATIO.

Præsta, quæsumus Domine, familiæ supplicanti : ut dum à cibis corporalibus se ^(a) *abstinent*, à vitiis quoque mente ^(b) *jejunent* . Per.

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore : Respondens unus de turba, dixit ad Jesum &c. nisi in oratione, & jejunio .

SECRETA.

Hæc hostia, Domine quæsumus, emundet nostra delicta : & ad sacrificium celebrandum, subditorum tibi corpora, mentesque sanctificet . Per.

AD COMPLENDUM.

Sumentes, Domine, dona coelestia, suppliciter deprecamur : ut quæ sedula servitute, donante te, gerimus, dignis sensibus tuo munere capiamus . Per.

FERIA SEXTA

ORATIO.

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut observationes sacras annua devotione recolentes, & corpore tibi placeamus, & mente . Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Rogabat Jesum quidam de Pharisæis &c. Fides tua te salvam fecit : vade in pace .

SECRETA.

Accepta tibi sint Domine, quæsumus, nostri dona
jeju-

jejunii : quæ & expiando nos tua gratia dignos efficiant ,
& ad sempiterna promissa perducant . Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus omnipotens Deus : ut de perceptis muneribus gratias exhibentes , beneficia potiora sumamus .
Per Dominum.

SABBATO

In XII. Lect.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus , qui per continentiam salutarem corporibus mederis , & mentibus : majestatem tuam supplices exoramus ; ut pia jejunantium deprecatione placatus , & præsentia nobis subsidia ^(a) præbeas , & futura . Per.

ALIA ORATIO.

Da nobis , quæsumus omnipotens Deus : ut jejundo , tua gratia fatiemur ; & ^(b) à vitiis abstinendo , cunctis efficiamur hostibus fortiores . Per.

ALIA ORATIO.

Tuere , quæsumus Domine , familiam tuam : ut salutis æternæ remedia , quæ te inspirante requirimus , te largiente , consequamur . Per.

ALIA ORATIO.

Præsta , quæsumus Domine , sic nos ab epulis abstinere carnalibus : ut à vitiis irruentibus pariter jejune-
mus . Per.

ALIA

ALIA ORATIO.

Ut ^(a) nos, Domine, tribuis solemne tibi deferre jejunium: sic nobis, quæsumus, indulgentiæ præsta subsidium. Per.

ALIA ORATIO.

(1) Deus, cujus adoranda potentia majestatis flamma fervientis incendium sanctis tribus pueris in splendore mutatum est animarum, Ecclesiæ tuæ similibus adesto remediis, ut de gravioribus propitiatione cælesti populus tuus erectus exultet. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dicebat Jesus turbis hanc similitudinem &c. quæ gloriosè fiebant ab eo.

SECRETA.

Concede quæsumus omnipotens Deus: ut oculis tuæ majestatis munus oblatum, & gratiam nobis devotionis obtineat, ^(b) & præmia æterna concedat. Per.

AD COMPLENDUM.

Perficient in nobis, Domine quæsumus, tua sacramenta, quod continent: ut quæ nunc specie gerimus, rerum veritate capiamus. Per.

DOMINICA XVIII.

ORATIO.

(2) Omnipotens sempiterne Deus, misericordiam tuam

a nobis b & effectum beatæ perennitatis acquirat. Per.

(1) Hæc Oratio non extat in Missali Romano edito, neque in Sacramentariis Pamelii, &

Menardi.

(2) Hæc Oratio non habetur in Missali Romano edito; item

Secre-

ostende supplicibus, ut quod de meritorum qualitate diffidimus, non iudicium tuum, sed indulgentiam sentiamus. Per Dominum.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Accesserunt ad Jesum Pharisei &c. cum amplius interrogare.

SECRETA.

Sacrificiis præsentibus, quæsumus Domine, intende placatus: ut & devotioni nostræ proficiant, & saluti. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus, omnipotens Deus, ut illius salutaris capiamus effectum, cujus per hæc mysteria pignus accepimus. Per.

(1) DOMINICA XIX.

ORATIO.

Fac nos, quæsumus Domine, prompta tibi voluntate subiectos, & ad supplicandum tibi nostras semper excita voluntates. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Ascendens Jesus in naviculam &c. qui dedit potestatem talem hominibus.

SE-

Secreta non extat hac die, sed legitur Sabbato Quatuor Temporum, & Dominica quarta Adventus, aliisque diebus; & Postcommunio, sive Oratio ad Complendum in Dominica V. post Epiphaniam. Evangelium autem legitur in Dominica XVII.

post Pentecosten.

(1) Prima Oratio non extat in Missa hujus diei in Missali impresso, Secreta, & Postcommunio leguntur in Missa Dominicæ XVI. Evangelium verò est Dominicæ XVIII.

Munda nos, quæsumus Domine, sacrificiî præsentis effectû, & perfice miseratus in nobis: ut ejus mereamur esse participes. Per.

AD COMPLENDUM.

Purifica, quæsumus Domine, mentes nostras, & coelestibus benignus renova sacramentis: ut, ^(a) per hæc sancta, quæ sumpsimus, consequenter & corporum præfens, pariter & futurum capiamus auxilium. Per.

DOMINICA XX.

ORATIO.

(1) Da, quæsumus Domine, populo tuo diabolica vitare contagia, & te solum Dominum pura mente sectari. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Loquebatur Jesus principibus sacerdotum &c. Multi sunt vocati, pauci verò electi.

SECRETA.

Majestatem tuam Domine suppliciter deprecamur, ut hæc sancta, quæ gerimus, & præteritis nos delictis exuant & futuris. Per.

AD COMPLENDUM.

Sanctificationibus tuis, omnipotens Deus, & vitia nostra curentur, & remedia nobis æterna proveniant. Per Dominum.

DO-

^a desunt in ed.

(1) Orationes hujus diei in Missali impresso extant in Missa Dominicæ XVII. post Pentecosten. Evangelium autem in Missa Dominicæ XIX.

DOMINICA XXI.

ORATIO.

(1) Dirigat corda nostra, quæsumus Domine, tuæ miserationis operatio, quia sine te placere non possumus. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur &c. & domus ejus tota.

SECRETA.

Deus, qui nos per hujus sacrificii veneranda commercia unius, summæque divinitatis participes efficis; præsta quæsumus, ut sicut tuam cognoscimus veritatem, sic eam dignis mentibus, & moribus assequamur. Per.

AD COMPLENDUM.

Gratias tibi referimus Domine sacro munere vegetati, tuam misericordiam deprecantes, ut dignos nos ejus participatione perficias. Per.

DOMINICA XXII.

ORATIO.

(2) Omnipotens, & misericors Deus, universa nobis adversantia propitiatus exclude: ut mente, & corpore pariter expediti, quæ tua sunt, liberis mentibus exequamur. Per.

V

SE-

(1) Hæc, & aliæ duæ subsequentes Orationes in Missali edito reperiuntur in Missa Dominicæ XVIII., Evangelium autem in Missa Dominicæ XX.

(2) Orationes hujus diei leguntur in Missali edito in Missa Dominicæ XIX., item Evangelium in Missa Dominicæ XXI.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc : Simile est regnum &c. de cordibus vestris.

SECRETA.

Hæc munera , quæsumus Domine , quæ oculis tuæ Majestatis offerimus , salutaria nobis esse concede . Per.

AD COMPLENDUM.

Tua nos , Domine quæsumus , medicinalis operatio , & à nostris perversitatibus clementer expediat , & tuis semper faciat inhærere mandatis . Per.

DOMINICA XXII.

ORATIO.

(1) Largire , quæsumus Domine , fidelibus tuis indulgentiam placatus & pacem : ut pariter ab omnibus mundemur offensis , & secura tibi mente deserviant . Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Abeuntes Pharisei , consilium inierunt &c. & quæ sunt Dei , Deo .

SECRETA.

Cœlestem nobis præbeant hæc mysteria , quæsumus Domine , medicinam : & vitia nostri cordis expurgent . Per.

AD COMPLENDUM.

Ut sacris , Domine , reddamur digni muneribus : fac nos , quæsumus , tuis semper obedire mandatis . Per.

DO-

(1) Orationes , quæ hac die ponuntur , in Missali Romano impresso reperiuntur in Missa

Dominicæ XX., Evangelium autem legitur Dominica XXII.

ETAT (1) DOMINICA XXIV. (1)

ORATIO.

Familiam tuam, quæsumus Domine, continua pietate custodi: ut à cunctis adversitatibus, te protegente, sit libera; & in bonis actibus tuo nomini sit devota. Per.

SECUNDUM MATTHEUM.

In illo tempore: Loquente Jesu ad turbas &c. & salvata est mulier ex illa hora ^(a).

SECRETA.

Suscipe Domine propitius hostias, quibus & te placari voluisti, & nobis salutem potenti pietate restitui. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus Domine sacri dona mysterii, humiliter deprecantes: ut quæ in tui commemoratione nos facere præcepisti, in nostræ proficiant infirmitatis auxilium. Per Dominum.

V 2

DO-

^a Et cum venisset Jesus in Domum Principis, & vidisset tibicines, & turbam tumultuantem, dicebat: Recedite, non est mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum. Et cum ejecta esset turba, intravit, & tenuit manum ejus. Et surrexit puella. Et exiit fama hæc in universam terram illam.

(1) Oratio, & Secreta legitur in Missali impresso in Missa Dominicæ XXI. Postcommunio autem, & Evangelium habetur in Dominica sequenti XXII. post Pentecosten. De numero autem

Dominicarum post Pentecosten videri possunt, quæ scribit Berno ^a Abbas Augiensis cap. 8., & adnotat P. Meratus ^b ad Gavantum.

^a Bern. de quib. reb. ad Offic. Miss. pertin.

^b P. Merat. ad Gavant. in rubr. Missal. Part. IV. tit. IV. pag. 354. & tit. XII. pag. 455.

(I) DOMINICA DE TRINITATE.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscere, & in potentia majestatis adorare unitatem: quæsumus, ut ejusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur adversis. Per.

Evang. req. in Dominica post Ascens.

SE-

(1) Relata Officiorum diversitate, quæ in Dominica I. post Pentecosten in Codicibus mss. & editis occurrit, ita sermonem prosequitur Hugo Menardus: *Hæc diversitas Officii inde manavit, quod quidam affirmarent octavam Pentecostes esse celebrandam, aliis negantibus: quam controversiam in Gallia diversatus Beruo Abbas Augiensis, ut ipse testatur cap. 3. libri de quibusdam rebus ad Missam spectantibus, agitari vidit; & in fine capituli tandem concludit celebrandam esse octavam Pentecostes. Micrologus cap. 60. Libri de Eccl. observat. negat plane celebrandum esse festum Sanctissimæ Trinitatis, quia Dominici dies ejus honori deputati sunt, scribitque Officium de Sancta Trinitate fuisse compositum a Stephano Leodiensi, illudque repudiatum fuisse a Sede A-*

postolica, & Alexandrum Papam requisitum de die Sanctissimæ Trinitatis respondisse, juxta ordinem Romanum nullum diem specialiter adscribi debere solemnitati Sanctissimæ Trinitatis, sicut nec Sanctæ Unitatis, præcipue cum in omni Dominica, imo quotidie utriusque memoria celebretur. Tamen, cum hoc Festum habeatur in nostro Codice S. Eligii, & in Sacramentariis editis ex Vaticano, non est dubium, quin fuerit olim celebratum, sed postea intermissum, tandemque a Romanis Pontificibus instauratum. Et miror sane id, quod scribitur ab eodem Micrologo de præfatione Sanctissimæ Trinitatis a Pelagio Papa instituta, cum ait, illam diebus Dominicis frequentari. Nam in omnibus nostris Sacramentariis mss., & in editis ex Vaticano ejusmodi Præfatio in nulla Domini-

^a In not. ad Sacram. Gregorian. pag. 163. ad verb. Dom. Octav. Pentecost.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Cùm venerit Paraclitus &c.

SE-

minica (si octavam Pentecostes exceperis), reperitur, sed singulis Dominicis propria sua tribuitur Præfatio, qui sanè Codices mss. ipso Micrologo sunt antiquiores, qui proinde solam suæ tempestatis usus in quibusdam Italiæ locis rationem habuisse videtur, non satis explorato usu antiquiore. Quare ex his, quæ supra notata sunt, ejusmodi Præfatio videtur a Pelagio instituta ob festum Sanctissimæ Trinitatis. Porro cum a Pelagio Papa II., qui ann. 578. Pontifex electus est, Præfatio de Sanctissima Trinitate composita fuerit, id solum indicio, atque argumento esse potest, jam tum commemorationem de Sanctissima Trinitate in Missa institutam fuisse, licet fortasse peculiare festum Sanctissimæ Trinitatis loco Officii Dominicæ, seu Octavæ Pentecostis, non adhuc celebrari consueverit, quod postea, moribus introductum est, ut ubique, sola commemoratione ejusdem Dominicæ retenta, fieret. Id autem seculo XIV. contigisse videtur, nimirum cum Joannes XXII. decrevit, ut in prima Dominica post Pentecosten, quæ dies erat Pentecostis octava, ab

universali Ecclesia celebraretur. Antiquitus autem, ut constat ex Decretali in cap. *Quoniam extra de feriis*, quæ Alexandro III. adscribitur, sed tribuendam esse Alexandro II., recte putant Martene, & Sanctiss. D. N. Benedictus XIV., (a) commemoratio Sanctissimæ Trinitatis secundum consuetudines diversarum regionum ab aliis quidem recolebatur in octava Pentecostes, ab aliis in Dominica I. ante Adventum Domini, quemadmodum hac die posita conspicitur in nostro Codice, in quo leguntur eo loco tres Orationes de Sanctissima Trinitate, Collecta scilicet, Secreta, & Oratio ad Complendum : in fine autem Codicis post Commune Sanctorum paulo recentiori characterè scripta habetur integra Missa de Sanctissima Trinitate, nempe Orationes, quæ supra, cum Epistola, Evangelio, Introitu, Graduali, Offertorio, aliisque versiculis. Plura autem de hac Festivitate videri possunt, apud Martene (b), Thomassinum (c), Meratum (d), & præcipuè in eruditissimo Tract. Sanctissimi D. N. Benedicti XIV. (e)

a In suo Tract. de fest. Chr. Domini, & B. Maria.

b De antiq. Eccl. ritib.

c De dier. fest. celebr.

d In Not. ad Comm. Gavant. in Rubr. Miss.

e De Jesu Christi, Matrisque ejus festis, de fest. SS. Trinit. §. 320. & sequ.

SECRETA.

Sanctifica, quæsumus Domine Deus, per tui nominis invocationem hujus oblationis Hostiam, & per eam nosmetipsos tibi perfice munus æternum. Per.

AD COMPLENDUM.

Proficiat nobis ad salutem corporis, & animæ Domine Deus hujus sacramenti susceptio, & sempiternæ sanctæ Trinitatis confessio. Per.

(1) Mundet, & muniat &c. adversitatibus expeditos &c.

A cunctis nos &c. serviat libertate. Per.

SE-

(1) Orationes, quæ leguntur post illas de Trinitate, recentiori manu additæ videntur, cum character dissimilis sit, & diversæ ætatis videatur. Cæterum eadem Orationes conveniunt omnino cum editis, excepto tamen, quod in Oratione: MUNDET, & in altera: A cunctis, præter nomina Petri & Pauli additur illud Andreæ.

(a) *Ab hac die usque ad Dominicam de Passione diei dicuntur Orationes. A cunctis. Et alia: Omnipotens sempiterne Deus.*

Oratio.

Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum &c. veniam consequantur. Per.

Hymnus Angelicus.

Gloria in excelsis Deo &c. Per.

^a *Hæc verba, & Orationes subsequentes, Hymnus Angelicus, & Symbolam recentiori manu adscripta leguntur in margine Codicis.*

Dei Patris. Amen.

Credo in unum Deum &c. venturi sæculi. Amen.

Secreta. Oratio.

Deus, cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus, tribue quæsumus: ut &c. retineat. Per.

Postcommunio. Oratio.

Purificent nos, quæsumus omnipotens &c. delictorum. Per.

Oratio contra Paganos.

Omnipotens sempiterne Deus, in cujus manu &c. conterantur. Per.

Secreta.

Sacrificium Domine &c. constituas. Per.

Postcommunio.

Protektor noster &c. serviant.

S E C R E T A .

Exaudi nos, Domine Deus noster: ut per hujus
&c. in futuro. Per.

(1) VIII. IDUS DECEMBRIS.

(Hoc est vi. die ejusdem Mensis.)

S. NICOLAI EPISCOPI.

O R A T I O .

*Omnipotens sempiterne Deus, qui hodierna die Bea-
tissimum Nicolaum Confessorem tuum, atque Pontificem
æthe-*

(1) Orationes nostri Codi-
cis diversæ sunt ab editis in Mis-
sali Romano. Cæterum Missa
de S. Nicolao non legitur neque
in Sacramentario Gelasiano Car-
dinalis Thomasi, neque in Gre-
goriano Pamelii, & Menardi.
Sæculo IX. memoria Sancti Ni-
colai Missa, & Officio recoli
cœpisse videtur, auctore Nico-
lao I. Pontifice, qui pio animi
obsequio erga hunc Sanctum
cognominem suum motus, ut pu-
to, curavit, ut ejus nomen
speciali cultu in Romana Eccle-
sia celebraretur. Nam de Beato
illo Pontifice posteritati tradidit
Anastasius, seu Auctor Pontifi-
calis: *Renovavit (inquit) in
Basilica Dei Genitricis Mariæ,
quæ dicitur Cosmedin, Secreta-
rium, ibique pulchri decoris fe-
cit triclinium cum caminatis ad
honorem, & decorem ejus. Pari*

*modo juxta idem Secretarium
porticum renovans, illic constru-
xit, atque ædificavit Oratorium
in honorem S. Nicolai, & plura
dona ibi contulit almus Pontifex.*
Idem, seu alius Scriptor in vita
Hadriani II. Pontificis de Basi-
lica in honorem S. Nicolai ab
eodem Nicolao Pontifice extru-
cta narrat: *Post hæc Summus
Pontifex Basilicam Nicolaita-
nam, quam Sanctissimus Papa
Nicolaus a fundamentis adeo lu-
culenter cum tribus aquæductibus
fabrefactis extruxerat, ut omnes
Lateranenses Basilicas sui pul-
chritudine superaret, juxta vo-
tum decessoris sui picturis variis
decoravit.* Itaque in Laterano,
ut colligi videtur ex verbis mox
allatis Basilica a Nicolao I. ex-
tructa fuit, eamque postea juxta
sui Prædecessoris vota Hadria-
nus II. picturis variis ornavit;
Quæ

atherea regna penetrare fecisti ; da quaesumus supplicibus tuis digne illius solennia celebrare : ut per ejus venerabilem festivitatem salutem consequamur , & pacem . Per.

* *Evang. requ. in nativitate Confessorum .*

SECRETA .

Sacrificium Domine , quod desideranter offerimus , gratum tibi Beatus Confessor tuus Nicolaus , atque Pontifex suffragator efficiat . Per.

AD COMPLENDUM .

Beati Nicolai Confessoris tui , atque Pontificis Domine suffragiis adjutis ab hostium liberemur insidiis , atque caelesti benedictione repletos tua nos semper virtute defende . Per.

VII. IDUS DECEMBRIS

(Hoc est die VII. ejusdem Mensis .)

(1) S. SAVINI EPISCOPI, ET MARTYRIS.

ORATIO .

Gaudeat plebs tua omnipotens Deus : ut Beati Savini martyris tui , atque Pontificis annua festa celebrantes : ut
qui

Quæ quidem Basilica an decursu temporis prolapsa , rursus ædificata fuerit a Callisto II. dubitat (a) Martinellus . Sed omni proculdubio certum est, celebre Oratorium in Lateranensi Patriarchio ab eodem Nicolao Papa extructum fuisse, cum illud ad nostram usque ætatem magna ex

parte integrum superfuerit , ideo mirum non est, si in nostro Missali, qui Ecclesiæ Lateranensis fuit , & non in aliis antiquis Sacramentariis Missa de S. Nicolao occurrit .

(1) Missa S. Sabini Episcopi in Sacramentariis Pamelii , & Menardi non reperitur . Hujus San-

^a Florav. Martinell. Rom. ex Ethnica Sacra. p. 379. de Basil. S. Nicolai in Lateri recent. manu .

qui digne tibi exhibent famulatum, fac etiam aeternae beatitudinis esse participes. Per.

S E C R E T A .

Tribue quaesumus omnipotens Deus, ut Beati Savini martyris tui, atque Pontificis suffragantibus meritis, hac nostra oblatio sit in conspectu tuo accepta; & nobis proficiat ad medelam. Per.

* Evang. requ. in unius Mart. atque Pont.

X

A D

* recent. manu.

Sancti Martyris elogium fufius ex Actis contexuit Ado in suo Martyrologio, contractius autem Ufuardus. Particulam Actorum edidit Eminentissimus Baronius (a), & queritur, integra acta reperire nequivisse: Ex actis, inquit, S. Sabini Episcopi Spoletini illustris Martyris, haec digna sane memoria huc describere visum est, quae quidem sincerissima sunt, ac proinde quae ad verbum sunt merito recensenda: utinam sicut fidelia: ita in omnibus integra reperissemus. Eadem autem, nonnullis tamen mendis inspersa edidit postea (b) Stephanus Balutius, existimatque optima, & sincerissima esse. Eadem obiter expendit Sollerius ad diem 3. Kal. Jan. in notis ad Martyrologium Adonis, sed acriter Tillemonius (c) impetit, atque impugnat. Cum autem integra repererim in

antiquo lectionario, seu Passionali Ecclesiae nostrae Lateranensis, & ex illis nonnulla, quae leguntur in editis a Balutio, emendari possint, opportunum mihi visum est, ea in fine libri exhibere, ut quae contra eorum fidem, & sinceritatem opposita sunt, facilius ab erudito lectore rejici possint. S. Gregorius meminit Monasterii S. Sabini, quod fuerat fundatum in Diocesi Firmana. (d) Et quidem 5. Idus Decembris in vetustissimo Corbejensi Calendario Natale S. Sabini inscribitur, ut testatur Edmundus (e) Martenus. Cum autem nostrum Missale Monachorum usui inservierit, id in causa fortasse est, cur Festum S. Sabini, quod in Sacramentariis Gregorianis, Pamelii, Menardi, aliisque non extat, in eo reperiatur.

a Baron. in Annal. ad ann. 301. num. 18.

b Miscell. tom. 2. pag. 47.

c Tom. 5. pag. 603. 604. Eccles. memor.

d Lib. 11. epist. 20.

e Lib. IV. cap. 2. de antiquis Ecclesiasticis Monachorum Ritibus.

. votiva sacramenta, quæ sumpsimus Domine Deus noster : ut intercessione beati Savini Pontificis, & Martyris tui adjuvati, inter ipsius mereamur membra numerari, qui semetipsum optulit pro mundi salute. Qui &c.

(1) IDIBUS DECEMBRIS

(Hoc est die 13. ejusdem Mensis.)

S. LUCIÆ.

Exaudi nos Deus salutaris noster : ut sicut de beatæ Luciæ virginis, & martyris tuæ festivitate gaudeamus, ita piæ devotionis erudiamur affectu. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

Simile est regnum coelorum &c.

Req. in nativ. Virginis.

SECRETA.

Accepta sit Domine sacratæ plebis oblatio pro tuorum honore sanctorum, quorum se meritis percepisse de tribulatione cognoscit auxilium. Per.

AD COMPLENDUM.

(2) Læti sumpsimus, Domine, sacramenta cælestia, & intercedente pro nobis beata Virgine, & Martyre tua Lucia, ad vitam nobis proficiant sempiternam. Per.

XI.

(1) Celebris est cultus Sanctæ Luciæ & Romæ, & alibi, & ejus Missa extat in Sacramentariis : Acta autem martyrii ejusdem Sanctæ leguntur apud Surium, & Mosandrum ; & habentur

etiam in laudato Passionali Lateranensi, de quibus videri potest Tillemontius (2).

(2) Extat hæc Oratio in Sacramentario Gregoriano, Pamelii, & Menardi.

XI. KALENDAS JANUARI.

(Hoc est die 20. Decembris.)

VIGILIA S. THOMÆ APOSTOLI.

O R A T I O .

(1) *Beatus Apostolus tuus Thomas, cujus solemnia prævenimus, te quæsumus pro nobis implores: ut à nostris reatibus absoluti, à cunctis etiam periculis exuamur. Per. Evang. & Epistol. requ. in Vigil. unius Apostoli.*

S E C R E T A .

Sacrificium nostrum tibi, Domine quæsumus, Beati Apostoli tui Thomæ precatio sancta conciliet: ut cujus honore solempniter exhibetur, meritis efficiatur acceptum. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Beati Apostoli tui Thomæ, Domine quæsumus, intercessione nos adjuva, in cujus solempnitate percepimus tua sancta letantes. Per.

XII. KALENDAS JANUARI

(Hoc est die 21. Decembris.)

NATALIS S. THOMÆ.

IN DIE AD MISSAM.

O R A T I O .

Da nobis, quæsumus Domine, beati Apostoli tui Thomæ solemnitatibus gloriari: ut ejus semper & patrociniiis sublevemur, & fidem congrua devotione festemur. Per.

X 2

SE-

(1) Hæ Orationes in vigilia Sancti Thomæ non leguntur neque in Missali edito, neque in antiquis Sacramentariis Pame-
lii, & Menardi.

In illo tempore : Thomas , unus ex duodecim &c.
beati qui non viderunt , & crediderunt.

SECRETA.

Debitum tibi , Domine , nostræ reddimus servitu-
tis , suppliciter exorantes : ut suffragiis beati Thomæ
Apostoli tui , ^(a) *nos tuo munere tuearis* , cujus honoranda
confessione , laudis tibi hostias ^(b) *solemniter immola-*
mus . Per.

AD COMPLENDUM.

Beati Apostoli tui , Domine quæsumus , interces-
sione nos adjuva , pro cujus veneranda solemnitate per-
cepimus tua sancta lætantes . Per.

IX. KALENDAS JANUARI

(Hoc est 24. Decembris .)

S. GREGORII MARTYRIS.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus , qui nos sacris festivi-
tati-

a in nobis tua munera b deest in ed.

(1) Nihil de hoc Sancto in
Sacramentario Gelasiano , & in
Gregoriano Pamelii , & Menar-
di : ejus martyrii acta extant in
laudato antiquo Codice Latera-
nensi , & eadem sunt ac illa ex-
hibita a Mosandro ad diem 24.
Decembris , qua die meminerunt
passionis S. Gregorii omnia fere
antiqua Martyrologia . Causa
autem , cur ejus Missa legatur ,

cum sit Martyr Spoletinus , in
nostro Codice , non dissimilis fuisse
videtur ab illa , qua , ut supra
notatum est , recolitur memoria
Sancti Sabini , quia scilicet fuerat
aliquod Monasterium in ejus ho-
norem erectum . Et quidem , te-
ste Edmundo Marteno , in anti-
quissimo Corbejensi Calendario
xiv. Kalendas Januarii notatur :
Natale S. Gregorii Martyris (2).

a Mart. de Antiquis Eccl. Ritibus lib. IV. de ritib. Monach. cap. 2.

*ratibus hujus diei interesse concedis ; præsta quæsumus : ut
intercedente beato Gregorio martyre tuo supernæ solemnitatis
gaudia tenere valeamus . Per.*

*Epistolam , & Evangelium , & Officium require
in Natali unius Martyris .*

S E C R E T A .

*Suscipe , quæsumus Domine , populi tui votiva mu-
nera , & qui pondere nostrarum iniquitatum premimur ,
beati Gregorii martyris tui precibus erigamur . Per.*

A D C O M P L E N D U M .

*Beati Gregorii martyris tui , Domine , natalitia re-
censentes , illius quæsumus aggregari mereamur consortio ,
cujus corpori communicamur , & sanguini Jesu Christi filii
Tui Domini nostri . Qui tecum.*

VII. KALENDAS JANUARI

(Idest die 26. mensis Decembris .)

S. STEPHANI PROTOMARTYRIS .

O R A T I O .

*Da nobis , quæsumus Domine , imitari quod coli-
mus , ut discamus & inimicos diligere , quia ejus nata-
litia ^(a) colimus , qui novit etiam pro persecutoribus ex-
orare Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum :
Qui tecum &c.*

S E C U N D U M M A T T H Æ U M .

*In illo tempore : Dixit Jesus turbis Judæorum , &
principibus sacerdotum : Ecce ego mitto &c. in nomine
Domini .*

S E -

Suscipe, Domine, munera pro tuorum commemoratione Sanctorum: ut quod illos fecit passio gloriosos, nos devotio reddat innocuos. Per.

AD COMPLENDUM.

Auxilientur nobis Domine sumpta mysteria, & intercedente beato Stephano martyre tuo, sempiterna protectione confirment. Per.

AD VESPERAS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui primitias martyrum in beati Levitæ Stephani martyris sanguine dedicasti, tribue quæsumus, ut pro nobis intercessor existat, qui pro suis etiam persecutoribus exoravit Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum.

VI. KALENDAS JANUARI

(Idest 27. die mensis Decembris.)

S. JOHANNIS EVANGELISTÆ.

(1) *Beati Johannis Evangelistæ, quæsumus Domine, supplicatione placatus: & veniam nobis tribue, & remedia sempiterna concede. Per.*

SE-

(1) Die S. Johannis Evangelistæ duæ Missæ leguntur in nostro Codice, quemadmodum habentur in Sacramentario Gregoriano apud Pamelium, & in Codice Ratoldi apud Menardum p. 32. In plerisque Codicibus, inquit Martenus, agens de Missa in festo

S. Johannis (a), *vetustissimis duæ hac die habentur Missæ, ut in Corbejensi Ratoldi Abbatis, Moysacensi, Rhedonensi S. Melanii, Lugdunensi, apud Pamelium, in libello Johannis Abrincensis, prima, quæ summo mane, seu, ut ex AUTHENTICO MISSALI ait prædictus Abrin-*

a Lib. IV. de Eccles. ritib. cap. 13. num. X.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus Petro &c. testimonium ejus.

SE-

Abrincensis Episcopus, DILUCULO; altera post tertiam. Orationes autem, quæ legebantur in secunda Missa: In die: retentæ fuerunt, atque editæ in Missali Rom., quæ vero in prima Missa, omissæ sunt. Evangelium autem, ut ex nostro Codice, & antiquis Capitularibus Evangeliorum constat, idem legebatur in utraque Missa: Lectiones autem, seu Epistolæ erant diversæ. In libro, seu antiquissimo Lectionario, qui inscribitur Comes, edito a Card. Thomaſio num. 6. ita legitur: VI. In Natali S. Johannis Evangelistæ lectio libri Sapientiæ: Qui timet &c. & num. VII. Alia ut supra S. Johannis Evangelistæ. Lectio Epistolæ Beati Pauli Apostoli ad Ephesios. Fratres: Jam non estis &c. Et in antiquis Missalibus Basilicæ Vaticanæ, & Oratorii Vallicellani apud eundem Cardinalem (a): Missa prima, mane in festivitate S. Johannis Evangelistæ. LECTIO . . . AD EPHESIOS. FRATRES. BENEDICTUS DEUS ET PATER &c. In majori Missa. LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ. QUI TIMET DEUM &c. ut in Missali Romano. Harum

duarum Missarum in festo Sancti Johannis meminit etiam Amalarius (b) in hunc modum: *Similiter habemus Officia constituta in festivitate Johannis Evangelistæ, & Johannis Baptistæ primo diluculo, qui utrique ex utero matris ab accepto lumine hujus mundi in semetipsis sacrificium singulare quoddam Deo obtulerunt: Johannes Evangelista obtulit ab initio hujus lucis virginitatis sacrificium; Johannes Baptista sacrificium abstinentiæ, qui nec vinum biberat, nec siceram, & Nazareus permansit omni tempore. Mentionem earundem Missarum etiam facit, easque negligendas non esse scribit Radulphus (c). Rationem hujus ritus ferè eandem, quam attulit Amalarius, reddit quoque Durandus (d). Canitur, inquit, loquens de Officio in festo S. Johannis, in quibusdam Ecclesiis una Missa in exordio lucis, ad notandum, quod ipse accepto lumine hujus mundi sacrificium virginitatis semper obtulit Deo; quia enim non poterat habere vigiliam propter festum B. Stephani, statutum fuit, ut duas Missas haberet.*

a Pag. 28. in libr. antiq. lib. Miss.

o In fine libri de Can. Observ.

b Amalar. de Eccl. Off. lib. IV. cap. 40.

d In Rational. Divin. Offic. lib. VII. cap. 42.

(1) *Sit Domine quæsumus beatus Johannes Evangelista nostræ fragilitatis adjutor : ut pro nobis tibi supplicans ^(a) copiosus audiat. Per.*

AD COMPLENDUM.

Beati Evangelistæ Johannis, Domine, precibus adjuvemur : ut quod possibilitas nostra non obtinet, ejus nobis intercessione donetur. Per.

IN DIE NATALIS S. JOHANNIS EVANG.

ORATIO.

Ecclesiam tuam, Domine, benignus illustra : ut beati Joannis Apostoli tui & Evangelistæ illuminata doctrinis, ad dona perveniat sempiterna. Per.

SECRETA.

Suscipe, Domine, munera, quæ in ejus tibi solemnitate deferimus, cujus nos ^(b) patrocinio credimus liberari. Per.

AD COMPLENDUM.

Refecti cibo potuque cœlesti, Deus noster, te supplices exoramus : ut in cujus hæc commemoratione percipimus, ejus muniamur & precibus. Per.

V. KA-

^a legendum copiosius, ut in Pamelii Sacramentario.

^b confidimus patrocinio in ed.

(1) Hæc Oratio extat in Sacramentariis Pamelii, & Merardi.

V. KALENDAS JANUARI.

(Hoc est die 28. Decembris.)

* NATALE SS. INNOCENTUM.

O R A T I O.

Deus, cujus hodierna die præconium Innocentes martyres non loquendo, sed moriendo confessi sunt: omnia in nobis vitiorum mala mortifica; ut fidem tuam, quam lingua nostra loquitur, etiam moribus vita fateatur. Per.

S E C U N D U M M A T T H Æ U M.

In illo tempore: Angelus Domini apparuit &c. & noluit consolari, quia non sunt.

S E C R E T A.

Sanctorum tuorum, Domine, nobis pia non desit oratio: quæ & munera nostra conciliet, & tuam nobis indulgentiam semper obtineat. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Votiva, Domine, dona percepimus: quæ Sanctorum nobis precibus, & præsentis quæsumus vitæ, pariter & æternæ tribue conferre subsidium. Per.

A D V E S P E R A S.

(1) *Deus, qui licet sis magnus in magnis, mirabilia tamen gloriosius operaris in minimis; da nobis, quæsumus, in*
eorum

* Non dicitur *Gloria in excelsis Deo*, *Credo*, nec *Alleluja*, nec *Ite Missa est*. Dicitur *Benedicamus Domino*, *Deo gratias*, secundum Cur. Rom. (*Hæc scripta leguntur recentiori manu in margine Codicis.*)

(1) Hæc Oratio extat in Sacramentariis Pamelii, & Menardi.

eorum celebritate gaudere, qui Filio tuo Domino nostro testimonium præbuerunt etiam non loquentes. Per.

II. KALENDAS JANUARI

(Hoc est die 31. Decembris.)

IN FESTO S. SILVESTRI PAPÆ, ET CONF.

ORATIO.

Da quæsumus omnipotens Deus: ut beati Silvestri Confessoris tui, atque Pontificis veneranda solemnitas & devotionem nobis augeat, & salutem. Per.

* *Totum Officium, & Evangelium require in Confessorum.*

SECRETA.

Sancti tui nos, Domine quæsumus, ubique lætificent: ut dum eorum merita recolimus, patrocinia sentiamus. Per.

AD COMPLENDUM.

Præsta, quæsumus omnipotens Deus: ut de perceptis muneribus gratias exhibentes, intercedente beato Silvestro Confessore tuo, atque Pontifice beneficia potiora sumamus. Per.

XIX. KALENDAS FEBRUARI

(Hoc est 14. die mensis Januarii.)

S. FELICIS.

ORATIO.

(1) *Concede quæsumus omnipotens Deus: ut ad meliorem*

* *recent. manu.*

(1) In Missali impresso hac die habetur Missa de S. Hilario Episcopo, & de S. Felice dum-

taxat commemoratio, ejus tamen Missa extat in Sacramentario Pamelii, & Menardi cum iisdem.

rem vitam Sanctorum tuorum exempla nos provocent, quatenus beati confessoris tui Felicis, cujus sollemnia agimus, etiam actus imitemur. Per.

* Totum Officium require in Nativitate Confessorum.

SECRET A.

Hostias tibi, Domine, beati Felicis confessoris tui dicatas meritis benignus assume, & ad perpetuum nobis tribue pervenire subsidium. Per.

A D C O M P L E N D U M.

(a) Da, quæsumus Domine, salutaribus repleti mysteriis, ut beati Felicis (b) confessoris tui, cujus sollemnia celebramus, ejus orationibus adjuvemur. Per.

XVII. KALENDAS FEBRUARII.

(Hoc est 16. die mensis Januarii.)

S. MARCELLI PAPÆ.

O R A T I O.

Preces populi tui, quæsumus Domine, clementer exaudi, ut beati Marcelli martyris tui, atque Pontificis meritis adjuvemur, cujus passione lætamur. Per.

SECRET A.

Suscipe Domine munera dignanter oblata, & beati

Y 2

Mar-

* recent. manu.

a Da deest in impr.

b Martyris tui in ed.

dem fere Orationibus, tum etiam in Gelasiano, aliisque vetustissimis. Cur vero Sanctus Felix, cujus memoria hac die recolitur, Felix in Pincis; & cur ab aliis Confessor, ab aliis Martyr in antiquis Ecclesiasticis monumentis

dicatur; & an unus, an duo Felices hac die distinguendi sint, diligenter æquè, atque erudite examinat cl. vir Dom. Georgius (a), quem lector consulere poterit.

* In notis ad Martyrol. Adonis ad diem xiv. Januarii.

Marcelli martyris tui, atque Pontificis suffragantibus meritis ad nostræ salutis auxilium provenire concede. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Satiaſti, Domine, familiam tuam muneribus ſacris, beati Marcelli martyris tui, atque Pontificis ſemper interventionē nos refove, cujus ſolemnia celebramus. Per.

XV. KALENDAS FEBRUARII.

(Ideſt 18. die menſis Januarii.)

SANCTÆ PRISCÆ VIRGINIS.

ORATIO.

(1) Da quæſumus omnipotens Deus: ut qui beatæ Priſcæ martyris tuæ natalitia colimus, & annua ſolemnitate lætamur, & tantæ fidei proficiamus exemplo. Per Dominum.

* *Evangelium, & totum Officium require in Nat. Virg.*

SE-

* *recent. manu.*

(1) Miſſa de Sancta Priſca extat hac die in omnibus antiquis Sacramentariis Gregorianis; in Miſſali autem Romano edito habetur Miſſa de Cathedra Sancti Petri, quam ex antiquis Eccleſiaſticis monumentis in Romanum Miſſale, ac Brevia-

rium, retenta dumtaxat commemoratione de Sancta Priſca, reſtituit Paulus IV. ann. 1557., quæ de re late diſſerunt Eminentiffimus Baronius (a), Mabillonius (b), Sollerius (c), Florentinius (d), Dominicus Georgius (e), & Cajetanus Merati (f).

a In Annalibus ad ann. 45.

b De Liturg. Gallic.

c In notis ad Uſuard.

d In not. ad Martyrol. Hieron.

e In notis ad Martyrolog. Adonis ad hunc diem, & ad diem 22. Februarii.

f In obſervat. ad Gavant. Theſaur. Sac. Rit. Tom. II. Seſſ. VIII. cap. 3. num. 18.

SECRETUM.

^(a) *Hostia Domine*, quæsumus, quam sanctorum tuorum natalitia recensentes offerimus, & vincula nostræ pravitatis absolvat, & tuæ nobis misericordiæ dona conciliet. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus Domine, salutaribus repleti mysteriis: ut, ^(b) *beata Priscæ*, cujus solennia celebramus, ejus orationibus adjuvemur. Per.

XIV. KALENDAS FEBRUARII.

(Idest 19. die mensis Januarii.)

(1) SS. MARI, MARTHÆ, AUDIFACIS,
& Abachum Martyr.

ORATIO.

Exaudi Domine populum tuum, cum sanctorum tuorum ^(c) *Marii, Martha, Audifacis*, & *Abacuc*: tibi patrociniis supplicantes, ut temporalis vitæ ^(d) *nobis* tribuas pace gaudere, & ^(e) *æternum* reperire subsidium. Per Dominum.

SE-

a Hac hostia, quæsumus Domine, in ed. b desunt in ed.

c Desunt in Missali edito, at vero in nostro Codice etiam in Oratione ad Complendum eorumdem Sanctorum nomina exprimuntur.

d nos in ed. e æternæ in ed.

(1) Sanctorum Martyrum Marii, Audifacis, & Abacum meminerunt omnia antiqua, & recentiora Martyrologia; Romanum quidem Martyrologium, & Beda hac die; Ufuardus, Ado, Martyrologium Hierony-

mianum Lucense, aliaque antiqua, die sequenti. Marium, nonnulla Kalendaria, & Martyrologia Mariam, Scriptorum fortassis errore, vocant. Martyres isti natione Persæ, cum temporibus Claudii Imperatoris oratio-

Preces, Domine, tuorum respice, oblationesque fidelium: ut & tibi grata sint pro tuorum festivitate sanctorum, & nobis conferant tuæ propitiationis auxilium. Per Dominum.

AD

tionis causa Romam venissent, martyrium in Urbe passi sunt, & eorum corpora sepulta viâ Corneliâ, ut legitur in notitia Ecclesiarum extra Urbem ab Ecardo edita. Arenario autem, quo eorum sacræ exuviæ collocatæ sunt, nomen dederunt, ut colligi videtur ex laudato Martyrologio Hieronymiano (a) Lucensi. Postea autem SS. Audifacis, & Abacum corpora in Urbem translata, & in Ecclesia Sanctæ Praxedis reposita fuisse: Marii autem, & Marthæ in Diaconia Sancti Adriani a Gregorio IX. anno Christi 1228. una cum aliis Sanctorum Martyrum Corporibus reperta esse veteres inscriptiones, & antiqua monumenta earundem Ecclesiarum aperte testantur (b). Itaque maxime conveniens est, ut in nostro Missali, quod Monachis Ecclesiæ Lateranensis in urbe usui fuit, Missa de his Sanctis legatur. In omnibus quidem Sacramentariis Gregorianis Missa de iisdem San-

ctis Martyribus nulla extat; sed habetur in Sacramentario Gelasiano non hac die, sed die sequenti, in qua his Sanctis Martyribus Sanctus Sebastianus jungitur in hunc modum: *In Natali Sanctorum Martyrum Sebastiani, Mariæ, Marthæ, Audifax, & Abacuc*. Prima Oratio est de his Sanctis Martyribus, altera est de Sancto Sebastiano: Secreta autem, & Postcommunio ad S. Sebastianum dumtaxat pertinent, fortasse, quia altera Secreta, & Postcommunio, quæ ad SS. Martyres Persas pertinebant, Scriptoris vitio prætermissæ sunt. De Actis horum Sanctorum videri possunt Eminentissimus Baronius in *hist. Eccles. ad ann. 270. num. 7. & seq.* Bollandus hac die, & Tillemontius tom. 4. pag. 673. *Memor. Ecclesiast.* Elogium autem horum Sanctorum, quod in Adonis Martyrologio legitur, huiusmodi est: *Romæ Natalis Sanctorum Martyrum Marii, & Marthæ cum fi-*

liis

a Florentin. in not. ad diem 10. Febr. Martyrolog. Hieronymian.

b Aring. Rom. subterr. lib. II. cap. 16.

AD COMPLENDUM.

Sanctorum tuorum, Domine, Marii, Marthæ, Audifacis, & Abachuc intercessione placatus, præsta quæsumus: ut quæ temporali celebramus actione, perpetua salvatione capiamus. Per.

XIII. KALENDAS FEBRUARII.

(Idest 20. die mensis Januarii.)

SS. FABIANI, ET SEBASTIANI MART.

ORATIO.

Infirmi-
tatem nostram respice omnipotens Deus:
& quia pondus propriæ actionis gravat, ^(a) beati Fabiani
Martyris tui, atque Pontificis intercessio gloriosa nos
protegat. Per.

ALIA ORATIO.

Deus, qui beatum Sebastianum martyrem tuum vir-
tute constantiæ roborasti, ex ejus nobis imitatione tribue
pro amore tuo prospera mundi despiciere, & nulla ejus ad-
versa formidare. Per.

Require in plurimorum Martyrum Evangelium,
& totum Officium.

SE-

lis suis, Audifax, & Abacuc
Nobilium de Perside, qui ad ora-
tionem venerant Romam tempore
Claudii Principis: e quibus post
toleratas fustes, equuleum, ignes,
ungues, manuum præcisionem,

Martha in Nympha necata, cæ-
teri sunt decollati, & corpora eo-
rum incensa. Eadem fere legun-
tur in Martyrologio Romano ad
diem XIX. Januarii.

^a Beatorum Martyrum tuorum Fabiani, & Sebastiani in ed.

Intercessio, quæsumus Domine, sancti Pontificis, & Martyris tui Fabiani munera nostra commendet, nosque ejus veneratio tuæ Majestati reddat acceptos. Per.

ALIA SECRETA.

Sancto Sebastiano martyre tuo interveniente, nostra tibi servitus, Domine, placeat, & obsequia munerum fiant præsidia devotorum. Per.

AD COMPLENDUM.

Refecti participatione muneris sacri, quæsumus Domine Deus noster: ut (1) beato Fabiano Martyre tuo, atque Pontifice interveniente, cujus exequimur cultum, sentiamus effectum. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Cœlesti munere satiati, quæsumus Domine Deus noster: ut hæc nos dona Martyris tui Sebastiani deprecatione sanctificent, & ad cœlestia regna perducant. Per.

XII.

(1) *Ut cujus exequimur cultum, intercedentibus Sanctis Martyribus tuis Fabiano, & Sebastiano sentiamus &c.* Ita in Missali impresso, ubi unica est Oratio pro utroque Sancto Martyre. At vero in nostro Codice singulæ pro singulis leguntur; ita etiam in Sacramentariis Pamelii, & Menardi, in quibus tamen aliquæ ex Orationibus paulum diversæ sunt ab illis, quæ in nostro Codice habentur: & Joannes Fronto in notis ad Ka-

lendar. ad hanc diem putat Romæ pro utroque non unam eandemque Missam, seu Officium, sed diversum assignatum fuisse. Et quidem duo Evangelia separatim, unum pro Sancto Fabiano, & alterum pro S. Sebastiano assignantur in eodem Frontonis Kalendario, seu Capitulari, & in illo edito a cl. Dominico Georgio, aliisque, ut ipse notat ad hunc diem, quem Lector adire potest.

(Idest die 21. mensis Januarii.)

S. AGNETIS VIRG. ET MART.

O R A T I O .

(1) *Crescat, Domine, semper in nobis sanctæ jucunditatis affectus, & beatæ Agnæ virginis, atque martyris tuæ, cujus diem passionis annua devotione recolimus, etiam fidei constantiam consequamur. Per.*

Evangelium require in Nat. Virg.

S E C R E T A .

Hostias, Domine, quas tibi offerimus, propitius suscipe : & intercedente beata Agnete virgine & martyre tua, vincula peccatorum nostrorum absolve. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Refecti cibo, potuque cœlesti, Deus noster, te supplices exoramus : ut in cujus hæc commemoratione percepimus, ejus muniamur & precibus. Per.

XI. KALENDAS FEBRUARII

(Idest 22. die mensis Januarii.)

S. VINCENTII MART.

O R A T I O .

Adesto, ⁽²⁾ *quæsumus* Domine, supplicationibus nostris : ut qui ex iniquitate nostra reos nos esse cogno-

Z

vi-

^a *deest in ed.*

(1) Hæc Oratio non extat in Sacramentario Menardi; & in Sacramentario Pamelii inter Orationes adjectas tribus solitis

Mi sse Orationibus in eas dispersita, quodammodo & commixta legitur.

vimus (1) *beati Vincentii martyris tui* intercessione liberemur. Per. *in unum [et] in eum [et] in omnia]*

Evangelium require in unius Martyris.

SE-

(1) *Beatorum Martyrum tuorum Vincentii, & Anastasii.* Ita in Missali edito: ubi S. Vincentio additus est S. Anastasius Monachus, & pro utroque Sancto unica Missa instituta, & Orationes utrique communes: antiquitus duæ Missæ videntur fuisse celebratæ, una de S. Vincentio, & altera de S. Anastasio Monacho. Nam in vetustissimis Capitularibus Evangeliorum duo habentur Evangelia, unum pro Sancto Vincentio, & alterum pro S. Anastasio, quæ de re videri possunt, quæ adnotat cl. Dom. (a) Georgius; quo autem tempore in Romana Ecclesiâ celebrari cœperit eodem die, quo S. Vincentii, etiam S. Anastasii memoria, haud mihi compertum est. Id autem factum fuisse vetustissimis temporibus probant, quæ paulo ante dixi de Capitularibus Evangeliorum; & quæ adnotat hac die ad Martyrologium Adonis, ubi legitur: AD AQUAS SALVIAS NATALE S. ANASTASII MARTYRIS, ET MONACHI: laudatus Dominicus Georgius, qui testatur in omnibus Martyrologiis allatis a Bollandianis, in Martyrologio Fuldensi, & Re-

ginæ Svecorum, Augustano, Labbeano, aliisque, S. Vincentio adjunctum fuisse S. Anastasium. Et si in re dubia, atque incerta, uti conjecturis licet, id institutum fuisse puto primum in Monasterio S. Vincentii, & Anastasii ad Aquas Salvias, seu ad tres fontes, & deinde in aliis Urbis Ecclesiis, cum Monasterium illud ab Honorio Papa I. ædificatum, & postea dirutum, (b) a Leone III. cum Ecclesia a fundamentis restitutum, & a Carolo Magno amplissimo patrimonio donatum est, ibique Monachis locatis, quod antea Sancti Vincentii Monasterium dicebatur; deinde S. Vincentii, & Anastasii nuncupatum est: vel certe id contigit temporibus Hadriani I. Pontificis, quæ tempestate S. Anastasii imago in eodem Monasterio servata miraculis Romæ clarebat, ut testantur acta Nicænæ Synodi II., quæ, præsidente eodem Pontifice Hadriano per suos Legatos, habita est. Hinc autem magis, magisque ordinis ac rituum, qui in nostro Missali continentur, antiquitas comprobatur.

^a *Ad Cap. Evangel. Tom. III. Liturg. Rom. Pontif. p. 342.*

^b *Panvin. de Sept. Urb. Eccles.*

S E C R E T A .

(1) *Muneribus nostris , quæsumus Domine , precibusque susceptis , intercedente beato Vincentio Martyre tuo , & cœlestibus nos munda mysteriis , & clementer exaudi . Per Dominum.*

A D C O M P L E N D U M .

Quæsumus , omnipotens Deus : ut qui cœlestia alimenta percepimus , ⁽²⁾ *intercedente beato Vincentio Martyre tuo , per hæc contra omnia adversa muniamur . Per.*

VIII. K A L E N D A S F E B R U A R I I

(Hoc est die 25. Mensis Januarii .)

CONVERSIO S. PAULI APOSTOLI.

O R A T I O .

Deus , qui universum mundum beati Pauli Apostoli prædicatione docuisti : da nobis quæsumus ; ut , qui ejus hodie conversionem colimus , per ejus ad te exempla gradiamur . Per.

Evangelium require in Nativitate unius Apostoli .

S E C R E T A .

Apostoli tui Pauli precibus , Domine , plebis tuæ dona sanctifica : ut quæ tibi tuo grata sunt instituto , gratiora fiant patrociniis supplicantis . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Sanctificati , Domine , salutari mysterio : quæsumus,

Z 2

mus,

^a *intercedentibus beatis martyribus tuis Vincentio , & Anastasio in ed.*

(1) *Secreta in Missa S. Vincentii non solum in Missali impresso , sed etiam in Sacramen-*

tariis Pamelii , & Menardi aliter habetur.

mus, ⁽²⁾ *beati Apostoli tui Pauli* pro nobis non desit oratio, cujus nos donasti patrocínio gubernari. Per. (1)

V. KALENDAS FEBRUARII

(Hoc est 17. die mensis Januarii.)

(1) S. AGNETIS SECUNDO.

ORATIO.

Deus, qui nos annua beatæ Agnetis virginis & martyris tuæ solemnitate lætificas: da quæsumus; ut quam veneramur officio, etiam piæ conversationis sequamur exemplo. Per.

SECRETA.

Super has, quæsumus Domine, hostias benedictio copiosa descendat: quæ & sanctificationem nobis clementer operetur, & de Martyrum nos solemnitate lætificet. Per.

AD COMPLENDUM.

Adjuvent nos, quæsumus Domine, & hæc mysteria
san-

a quæsumus, ut nobis ejus non desit in ed.

(1) *Secundo*. Ita in Missali edito, & in Sacramentario Pameli, qui ad marginem notat diversam esse in antiquis Codicibus hujus Festi inscriptionem in hunc modum: NATIVITAS S. AGNETIS VIRGINIS: seu NATALE S. AGNETIS IN CARNE: seu OCTAVA S. AGNETIS. In Gelasiano autem Cardinalis Thomasi ita habetur: VI. IN NATIVITATE S. AGNETIS VIRGINIS DE PASSIO-

NE SUA XII. KAL. FEBR. Sequuntur deinde Orationes, in quibus ejus illustris martyrii memoria recolitur. Postea verò hæc alia inscriptio legitur: VII. ITEM IN NATALE EJUSDEM DE NATIVITATE V. KAL. FEBR. Leguntur deinde Orationes, in quarum prima, & Secreta ad ejus Nativitatem in hac caduca luce alludi videntur, ejusque natalem diem in hanc mortalem vitam celebrari.

sancta, quæ sumpsimus, & beata Agnetis intercessio veneranda. Per.

* PURIFICATIO S. MARIE.

Benedictio Cerae.

(1) *Benedic Domine Jesu Christe hanc Creaturam Cerae supplicationibus nostris, & infunde ei per virtutem*
San-

* IV. Nonas Februarii, hoc est 2. die ejusdem mensis.

(1) De Festo Purificationis, & benedictione Candelarum, & de hujus sacrae solemnitatis origine, & antiquitate pluribus agunt Eminentiss. Baronius (a), Bollandiani Patres (b), Menardus (c), Martenus (d), Dominicus Georgius (e), & copiosè æque, ac eruditè Sanctissimus Dominus Noster (f). Sed quod ad rem nostram maximi refert, illud est, Benedictionem, quæ in nostro Codice legitur, esse omnino diversam, ut lectorem admonui, ab ea, quæ exhibetur in Missali impresso, & qua communiter Ecclesia Romana utitur, sed in aliquibus convenire comperitur cum ea, quæ extat in ordine Romano edito ab Hittorpio. Cum autem legatur apud Martenum

(g) in libris de antiquis ritibus Monachorum, consuevisse Monachos candelas & ignem benedicere, vel hinc confirmatur, quod in Præfatione positum est, Missale nostrum fuisse veterum Monachorum Ord. S. Benedicti, qui prioribus sæculis prope Basilicam Lateranensem habitabant, & propterea Candelarum, & cerae, ac ignis benedictionem juxta antiquam Monasticam consuetudinem, ac usum in eo exhiberi. Accedit, quod in ipsa benedictione mentio fit, ut in eadem Præfatione adnotavi, de Refectoriis, & nonnullis aliis, quæ melius Monachis cœnobiticam vitam agentibus, quàm Presbyteris sæcularibus, qui certè per illud tempus non adhuc in communi apud eandem Basilicam degebant, & qui non privatim

Can-

a In notis ad Martyrologium hac die, & in Historia Ecclesiastica Tom. I.

b In Actis Sanctorum ad diem 2. mens. Februar.

c In notis ad Sacramentarium Gregor.

d De Antiqu. Eccles. ritibus Lib. IV. cap. 15. tom. 3.

e In notis ad Martyrologium Adonis.

f In tractatu de Festis D. N. Jesu Christi, & Beata Maria Virginis.

g Tom. IV. lib. III. cap. 7. de Purific. B. Maria.

Sancta ✠ Crucis benedictionem cœlestem, & qui eam ad repellendas tenebras humano generi tribuisti, talem signaculo Crucis tuæ fortitudinem, & be ✠ nedictionem accipiat, ut in quibuscumque locis accensa, sive posita fuerit, discedat Diabolus, & contremescat, & fugiat palidus cum omnibus ministris suis de habitationibus illis, nec presumat amplius inquietare, vel illudere servientibus Domino; proinde supplices te, Domine quæsumus, ut emittas sanctum Angelum tuum Raphaellem, qui evulsit, & repulit a Sara, & Tobia Dæmonem mortiferum eos infestantem, & conterat illum, & perdat, de Basilicis, de domibus, de angulis, de lectulis, de refectoriis, de universis locis in quibuscumque Deo famulantes habitant, & requiescunt, dormiunt, & vigilant, ambulant, & consistunt, nec valeat ille malignus amplius inquietare, vel pavores immittere super illos, quos Sancti Chrismatis tui unctione fecisti esse munitos, bene ✠ dico te cera in nomine Dei Patris Omnipotentis, & Filii ejus Unigeniti, & Spiritus Sancti Paracliti, ut sis ubique Diaboli effugatio, adjuvante eadem sancta, & individua Trinitate, quæ in unitatis essentia vivis, & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Benedictio in Candelas.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens Deus, & has Candelas tua benedictione perfunde, quatenus fidelis popu-

Candelas benedicebant, sed potius benedictas accipiebant a Pontifice, & cum eo nudis pedibus ab Ecclesia S. Adriani ad

Sanctam Mariam Maiorem solemniter, & ex more, ac veteri instituto procedebant.

populus eas in manibus portans, non solum exteriori lumine gaudeat, sed cœcitate cordis repulsa, sit lumen, quod in tenebris lucet, apprehendat, ut nequaquam a via veritatis aberret. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus sancti Deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

Dominus vobiscum.

Et cum Spiritu tuo.

Sursum corda.

Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo nostro.

Dignum & justum est.

*Verè dignum, & justum est, æquum, & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine Sancte Pater omnipotens æterne Deus, & in præsentatione Jesu Christi Filii tui unigeniti, & Domini nostri nos supplices tuos ad te clamantes, & exorantes clementer exaudire dignare, * qui omnia ex nihilo creasti, & jussu tuo operâ apum hunc liquorem ad perfectionem venire fecisti, & qui hodierna die petitionem justî Simeonis implesti, te humiliter deprecamur, ut has candelas ad usus hominum, & sanitatem corporum, & animarum sive in terra, sive in aquis per invocationem tui Sanctissimi Nominis, & per intercessionem Sanctæ Mariæ Genitricis Filii tui, cujus festa hodie devotè celebramus, ac per preces omnium Sanctorum benedicere, & sancti ✠ ficare digneris, ut hujus plebis tuæ, quæ illas hono-*

* Quæ postea sequuntur usque ad finem, habentur in prima

Oratione, quæ extat in Missali edito.

honorifice in manibus portant, teque cantando laudant, exaudias vocem de cælo sancto tuo, & de sede majestatis tuæ, propitiusque sis omnibus ad te clamantibus, quos redemisti pretioso sanguine Filii tui, qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ALIA ORATIO.

*Domine sancte Pater omnipotens æterne Deus benedicere, & sanctificare digneris ignem istum, quem nos indigni suscipimus per invocationem unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi, quem hodie in Templo præsentatum justum Symeonem diu expectantem in ulnas suscepisse novimus, & Salvatorem tuum ante faciem omnium populorum esse lumen scilicet gentibus, & gloriam plebi tuæ Israel prophetico spiritu docuit; da quæsumus Domine bene & dicere digneris lumen istud, & illud omnibus in manibus gestantibus verum lumen tuæ majestatis concede, ut te agnoscen-
tes per viam virtutum ad te valeant pervenire, qui in Trinitate perfecta vivis, & gloriaris Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

ORATIO.

*Domine Deus Pater omnipotens lumen indeficiens, qui es cognitor omnium luminum, bene & dic hoc lumen tuis fidelibus in honorem nominis tui portandum, quatenus a te sancti & sanctificatum sit, atque bene & dictum, ut a lumine claritatis tuæ accendamus, & illuminemur, propitius concedere digneris, & veluti eodem igne quondam illuminasti Moysen famulum tuum, ita illumines corda nostra, & sen-
sus*

sus nostros, ut ad visionem eterne claritatis pervenire mereamur. Per.

ORATIO.

* *Omnipotens sempiterne Deus, qui hodierna die Unigenitum tuum ulnis sancti Symeonis in templo sancto tuo suscipiendum presentasti, te suppliciter deprecamur, ut omnes hos cereos tuos, quos nos fideles tui, omni magnificentia suscipientes gestare cupimus luce accensos, bene † dicere, & sancti † ficare, atque lumine supernae benedictionis accendere digneris, quatenus eos tibi Domino Deo nostro digni, & sancto igne tuae dulcissimae claritatis succensi in templo sanctae gloriae tuae representari mereamur. Per.*

ORATIO PER PROCESSIONEM.

* *Exaudi, quæsumus Domine, plebem tuam, & quæ extrinsecus annua tribuis devotione venerari, interiorius assequi gratiae tuae luce concede. Per.*

IN DIE AD MISSAM.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, majestatem tuam supplices exoramus: ut sicut Unigenitus Filius tuus hodierna die cum nostrae carnis substantia in templo est praesentatus; ita nos ^(a) faciat purificatis tibi mentibus praesentari. Per.

A a

SE-

-22 a facias

* Secunda Oratio, quæ legitur in Missali impresso, non multum huic nostrae dissimilis est.

* Eadem est ac illa, quæ in Missali impresso ante processionem recitanda praescribitur.

In illo tempore : Postquam impleti sunt dies purgationis &c. & gloriam plebis tuæ Israel .

SECRETA .

(1) *Exaudi preces nostras , Domine Deus : & ut digna sint munera , quæ oculis tuæ Majestatis offerimus , intercedente Beata Maria Virgine Genitrice Filii tui Domini nostri cum omnibus Sanctis , munus tuæ pietatis impende . Per Dominum .*

AD COMPLENDUM .

Quæsumus Domine Deus noster : ut sacrosancta mysteria , quæ pro reparationis nostræ munimine contulisti , *intercedente* ^(a) *semper Beata Virgine Maria , & præfens nobis remedium esse facias , & futurum . Per .*

NONIS FEBRUARII

(Hoc est 5. die mensis Februarii .)

S. AGATHÆ VIRG. ET MART.

ORATIO .

Deus , qui inter cætera potentia tuæ miracula , etiam in sexu fragili victoriam martyrii contulisti , concede propitius : ut ^(b) *beata Agathæ martyris tuæ , cujus natalitia colimus , per ejus ad te exempla gradiamur . Per Dominum .*

Evangelium require in nativ. Virginis .

SE-

a *intercedente Beata Maria semper Virgine in ed.*

b *ut qui beata Agathæ virginis , & martyris tuæ natalitia colimus in ed.*

(1) Oratio , quæ legitur in a nostra , ut conferenti appa-
edito , aliquantum diversa est rebit .

SECRETA.

Suscipe munera Domine, quæ in beatæ Agathæ^(a) martyris tuæ solemnitate deferimus: ^(b) *cujus nos intercessionis auxilio ubique confidimus liberari*. Per.

AD COMPLENDUM.

Auxilientur nobis, Domine, sumpta mysteria: & intercedente beata Agatha (1) martyre tua, sempiterna protectione confirmet. Per.

IV. IDUS FEBRUARII

(Hoc est die 10. mensis Februarii.)

(2) S. SCHOLASTICÆ VIRG.

ORATIO.

Familiam tuam, quæsumus Domine, beatæ Virginis tuæ Scholasticæ meritis propitius respice; & sicut ad ipsius preces, ad obtinendum, quod concupivit, imbrem cælitus descendere fecisti, ita ejus supplicationibus ariditatem mentis nostræ supernæ digneris gratiæ rore perfundere. Per.

A a 2 SE-

a virginis, & in ed.

b cuius nos confidimus patrocinio liberari in ed.

(1) Hæc Oratio paulo aliter se habet in Missali edito.

(2) De Sancta Scholastica hæc notat ad diem 10. Februarii 4. Id. ejusdem mensis clar. Dom. Georgius: *Codices nostri Sanctam Scholasticam hac die recolunt. Ea vero a genuino Adone ableganda esse non videtur. Et paulo post: Adjectam primum Martyrologiis ab Usuardo, existimat Sollerius. At Rabanus, &*

Notkerus, Martyrologium Fuldense, & Ottobonianum, Augustinum, & Kalendarium Vatic. 3806. de ea agunt hac die, quæ si Codicibus nostris addas, non esse a genuino Adone eliminandam Scholasticam elicies. Obiit Scholastica Anno Domini 543. & in Casinensi Monasterio sepulta fuit. Vid. Mabillon. sæculo I. Bened. pag. 35., & Annalium Bened. lib. V. §. 4. In Missali plenario

*Fiant, Domine, grata tuo conspectu munera suppli-
cantis Ecclesiae tuae; & ut nostrae salutis remedio proficiant,
Beatae Virginis tuae Scholasticae adsit intercessio veneranda.
Per Dominum.*

AD COMPLENDUM.

*Beatae Virginis tuae Scholasticae, Domine, precibus
confidentes quaesumus clementiam tuam, ut per ea, quae
sumpsimus, aeterna remedia capiamus. Per.*

(1) VIII. KALENDAS MARTII.

(Hoc est 22. die mensis Februarii.)

CATHEDRAE S. PETRI ANTIOCHIAE.

ORATIO.

Deus, qui beato Petro Apostolo tuo, collatis
clavibus regni coelestis, *animas* ^(a) ligandi atque solven-
di pontificium tradidisti: concede, ut intercessionis ejus
auxilio, à peccatorum nostrorum nexibus liberemur.
Qui vivis & regnas.

SE-

^a Deest in Missali Romano edito.

*rio Vatic. num. 4770. saeculi XI.
ad oram hac die designatur Missa
in Nativit. Sanctae Scholasticae.*

Cæterum Missa de S. Scho-
lastica in aliis antiquioribus Sa-
cramentariis, & Missalibus, quos
viderim, non occurrit. Id autem
minime mirum est, cum ejus cul-
tus apud Monachos primum cœ-
perit, Missarumque solemnia
in ejus honorem celebrari apud

Sancti Benedicti discipulos Mo-
nasticæ vitæ professores institu-
tum fuerit, ut omnibus comper-
tum fit ex vetustis Monachorum
Missalibus, & Calendariis, cu-
jusmodi est Missale Vaticanum
plenarium num. 4770. a Dom.
Georgio paulo supra allatum.

(1) De Festo Cathedræ San-
cti Petri Antiochiæ, quod agi-
tur die 22. Februarii, & altero
Ca-

SECUNDUM MATTHÆVM.

In illo tempore: Venit Jesus in partes Cæsareæ &c. solveris super terram, erit solutum & in coelis.

SECRETA.

Ecclesiæ tuæ, quæsumus Domine, preces & hostias beati Petri Apostoli ^(a) tui commendet oratio: ut quod pro illius gloria celebramus, nobis profit ad veniam. Per.

AD COMPLENDUM.

Lætificet nos, Domine, ^(b) oblatum munus: ut, sicut in Apostolo tuo Petro te mirabilem prædicamus, sic per illum tuæ sumamus indulgentiæ largitatem. Per.

VI.

^a deest in ed.^b munus oblatum in ed.

Cathedræ Sancti Petri Romæ, quod celebratur die 18. Januarii, videri possunt, ut superius admonui, quæ post Baronium, Solerium, Florentinium, Menardum, Frontonem, aliosque doctissimos viros, eruditè scripta sunt a Dominico Georgio in notis ad Martyrologium Adonis. Qui inter cætera affert primam Orationem Missæ ex antiquo Codice Palatino, in qua legitur: *ligandi atque solvendi Pontificium*: omiſſa voce *animas*, uti etiam omittitur in omnibus Missalibus Romanis impressis, & deinde clar. vir talia subdit: *Novum videri non debet istiusmodi locutionis genus*: LIGANDI ATQUE SOLVENDI, omiſſa voce, ANIMAS,

quod nonnulli novatores impiè Apostolicæ Sedis fraudibus adscripserunt; nam Codex memoratus exaratus est ante hos annos quingentos. Post hæc addit, in Sacramentario Reginæ Svecorum 337. sæculi VIII. eam Orationem legi in Vesperis S. Petri eodem modo sine voce illa *animas*, insuper in Codice Gelasiano in Orationibus ad Vesperas in festis Apostolorum Petri, & Pauli hæc haberi: *Deus, qui ligandi solvendique licentiam tuis Apostolis contulisti &c.* Itaque Romanam Ecclesiam immeritò & calumniosè, ut solent, ejus Adversarii accusant, cum veteres Codices, veterumque morem sequuta sit.

VI. KALENDAS MARTII

(Hoc est 24. die mensis Februarii.)

NATALE S. MATHIÆ APOSTOLI:

ORATIO.

(1) Deus, qui beatum Mathiam Apostolorum tuorum collegio sociasti: tribue quæsumus, ut ^(a) *interventione ejus, pietatis viscera sentiamus*. Per.

SECRETA.

(2) Deus, qui proditoris apostatæ ruinam, ne Apostolorum tuorum numerus sacratus perfectione careret, beati Mathiæ electione supplesti, præsentia munera sanctifica, & per ea gratiæ tuæ nos virtute confirma. Per.

AD COMPLENDUM.

Præsta quæsumus omnipotens, & misericors Deus: ut per hæc sancta, quæ sumpsimus, interveniente beato Mathia Apostolo tuo, veniam consequamur, ^(b) & gratiam. Per.

IV. IDUS MARTII

(Hoc est die 12. mensis Martii.)

IN FESTO S. GREGORII PAPÆ CONF.

& Eccl. Doct.

ORATIO.

(3) Deus, qui beatum Gregorium Pontificem, fan-

a ut ejus interventione, tuæ circa nos pietatis semper in ed. b & pacem in ed.

(1) In Codice Gelasiano, Sacramentario Gregoriano Reg. Svec. 337., & in antiquioribus Capitularibus deest Missa S. Mathiæ: habetur tamen in Sacramentario Menardi, in Palatino Vat. 496., Angeli Rocchæ, &

Vaticano 1272.

(2) Hæc Oratio extat in Sacramentario Menardi, ubi legitur: *per ea nos gratiæ tuæ virtute confirma*.

(3) Hæc Oratio est Oratio Postcommunio in Missali edito.

sanctorum tuorum meritis coæquasti : concede propitius ; ut qui commemorationis ejus festa percolimus ;
 (2) ita quoque imitemur exempla . Per.

Evangelium require in Nativitate Confessoris .

S E C R E T A .

Hostiam , Domine , quam nomini tuo sacrandam offerimus , sancti Gregorii Pontificis prosequatur oratio , per quam nos & expiari facias , & defendi . Per.

A D C O M P L E N D U M .

(1) *Concede , quæsumus Domine , fidelibus tuis digne sancti Gregorii Pontificis celebrare mysteria : ut ea , quæ fideliter exequuntur , & hic experiantur auxilia , & æternis affectibus apprehendant . Per.*

A L I A O R A T I O .

(2) *Deus , qui beati Gregorii famuli tui , æternæ beatitudinis præmia contulisti ; concede propitius : ut qui peccatorum nostrorum pondere premimur , ejus apud te precibus sublevemur . Per.*

XII.

a vitæ quoque in edito .

(1) Hæc , & superior Oratio deest in edito , sed extat in Sacramentario Menardi , ubi non est Oratio ad Complendum , sed prima Oratio Missæ , & legitur paulo aliter in hunc modum : *Concede &c. Pontificis tui celebrare solemnia , ut ejus & hæc ex-*

periantur auxilia , & æternis effectibus apprehendant . Per.

(2) Hæc Oratio ad Complendum , seu Postcommunio est prima Oratio in Missali edito , ibique rectè legitur : *Deus , qui animæ famuli tui &c.*

XII. KALENDAS APRILIS.

(Hoc est die 21. mensis Martii.)

S. BENEDICTI ABBATIS.

ORATIO.

(1) *Omnipotens sempiterne Deus, qui gloriosa beati Benedicti Abbatis exempla humilitatis triumphale nobis iter ostendisti; da quæsumus, ut viam tibi placitæ obedientiæ, quam idem Venerabilis Pater antecedebat, nos præclaris ejus meritis adjuti, sine errore prosequamur. Per. Evangelium require in Nativitate Confessoris.*

SECRETA.

Paternis interventionibus magnifici Pastoris Benedicti, quæsumus omnipotens Deus, familiæ tuæ commendetur oratio, cujus vitalibus decorabitur exemplis. Per.

AD

(1) Missa in Natali S. Benedicti deest in antiquis libris Liturgicis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sed ejusdem Sancti Benedicti nomen legitur ad oram Canonis in Sacramentario Gelasiano pag. 197. post nomina Augustini, Gregorii, Hieronymi, tum etiam commemoratur Beatus Benedictus cum aliis Sanctis in Canone Sacramentarii Galliani apud Mabillonium (a). Præterea habetur in Sacramentariis Menardi, Gemeticensi, & Theodoricensi, & aliis. In Codice

Ecclesiæ Turonensis assignantur tres Missæ 12. Kalendas Aprilis de Sancto Benedicto, ut testatur Edmundus (b) Martenus, qui affert etiam Orationes, quæ in singulis Missis recitabantur, quarum duæ in Festo, & alia in Vigilia celebrabatur. Orationes autem, quæ legebantur in tertia Missa, eadem sunt, atque illæ, si pauca quædam excipias, quæ extant in nostro Codice; insuper ibi habetur Oratio super populum, quæ in nostro Codice desideratur.

a *Mus. Italic. tom. 1. par. 2. pag. 280.*

b *Lib. 1. cap. 3. art. 3. de antiq. Eccl. Ritibus num. 13.*

AD COMPLENDUM.

*Perceptis, Domine, sacramentis salutaribus humiliter deprecamur: ut intercedente beato Benedicto Abbate, quæ * pro illius venerando agitur obitu, nobis proficiant ad salutem. Per.*

VIII. KALENDAS APRILIS.

(Hoc est 25. die mensis Martii.)

(I) ANNUNTIATIO DOMINICA.

O R A T I O.

Deus, qui de beatæ Mariæ virginis utero, verbum tuum, Angelo nuntiante, carnem fuscipere voluisti: præsta supplicibus tuis; ut, qui verè eam Genitricem Dei credimus, ejus apud te intercessionibus adjuvemur. Per.

S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore: Missus est Gabriel Angelus à Deo in civitatem &c. fiat mihi secundum verbum tuum.

B b

SE-

* *Pro veneranda illius agimus depositione &c. Cod. Eccl. Turon. apud Marten. de antiq. rit. Eccles.*

(I) Hoc etiam nomine enuntiatur Festum Annuntiationis Beatæ Mariæ in Martyrologio Adonis, aliisque vetustissimis, diverso tamen titulo notatur in antiquis libris Liturgicis, & in nonnullis Martyrologiis, & Calendariis, quod tamen parvi refert, & hac de re videri possunt

notæ cl. v. Dominici Georgii in dictum Martyrologium Adonis ad diem 25. Martii, ubi etiam admonet, Hieronymiana, aliaque Martyrologia eidem dici crucifixionem Christi Domini assignare consuevisse. De Festi Annuntiationis celebritate, ejusque mysterio plura eruditissime scribit S. D. N. Benedictus XIV. in *libris de Festis B. Mariæ Virginis*, Thomassinus, Martene, PP. Bollandiani, alique.

In mentibus nostris, quæsumus Domine, veræ fidei sacramenta confirma: ut, qui conceptum de Virgine Deum verum & hominem confitemur, per ejus saluti-feræ resurrectionis potentiam, ad æternam mereamur pervenire lætitiā. Per.

AD COMPLENDUM.

Gratiam tuam, quæsumus Domine, mentibus nostris infunde: ut, qui Angelo nuntiante, Christi Filii tui Incarnationem cognovimus; per passionem ejus & crucem, ad resurrectionis gloriam perducamur. Per.

(I) IDIBUS APRILIS

(Hoc est die 13. mensis Aprilis.)

SANCTÆ EUPHEMIÆ.

ORATIO.

Concede nobis omnipotens Deus sanctæ martyris tuæ Euphemiæ & exultare meritis, & beneficia referre suffragiis. Per.

SE-

(i) Hugo Menardus in notis ad Sacramentarium post Orationes Paschales, hæc adnotat: Porro in Codicibus Ratoldi, Rodradi in appendice, & Remensi sequitur: IDIBUS APRILIS NATALE SANCTÆ EUPHEMIÆ. Hæc est illa Euphemia celebris Virgo, & Martyr Chalcedonensis, cujus natalis eodem die annotatur in Martyrologiis mss. Bibliothecæ Corb. &c. Uberius autem hac de

re agit laudatus Dominicus Georgius in notis ad Martyrolog. Adonis Idibus Aprilis his verbis: Cultus hujus Martyris celeberrimus semper apud Græcos, & Latinos fuit, & in veterrimis Martyrologiis, tum hac die, tum die 16. Septembris de eadem Martyre agitur. Et post nonnulla alia ita prosequitur: De celeberrimo cultu Euphemiæ hac die 13. Aprilis nos dubitare non finit Co-
dex

S E C R E T A .

* *Muneribus nostris, quæsumus Domine, te magnificamus, ut in sanctæ nobis solemnitatibus Euphemie* gaudia superna concilies, & patrocinia sempiterna largiaris. Per.*

A D C O M P L E N D U M .

Sanctæ Martyris Euphemie nos, quæsumus Domine, precatio tibi grata comitetur, & tuam nobis indulgentiam poscere non desistat. Per.

XVIII. KALENDAS MAJI.

(Hoc est 14. die mensis Aprilis.)

(1) SS. MART. TIBURTII, VALERIANI.

O R A T I O .

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut, qui sanctorum martyrum tuorum Tiburtii, Valeriani, & Ma-

B b 2

ximi

dex Sacramentorum Gelasianus, in quo pag. 149. ad diem 13. Aprilis Orationes Missæ in Nativitate S. Euphemie leguntur. Item in Missali plen. Vat. 4770. ubi Præfatio peculiaris de eadem. Animadvertendum est, quod Missale plenarium Vaticanum, quod laudat idem Georgius ad Monachos pertinuit, ideoque mirum cuique esse non debet, si Euphemie Missa extat in nostro Codice, etiamsi desit in omnibus Gregorianis Sacramentariis. Porro Orationes de Sancta Euphemia, quæ in Missali nostro, occurrunt etiam in Gelasiano Card.

Thomasi, ex eo autem nonnulla corrigi possunt, quæ mendose in nostro scripta videntur: Hæc autem asterisco adnotavi, & inferius adscripsi varias Lectiones ex relato Codice Gelasiano.

* *Muneribus, Domine, te magnificamus oblati, quibus in Sanctæ &c. in Cod. Gelas.*

* *& gaudia sempiterna concilias &c. Cod. Gelas.*

(1) In Sacramentariis Gregorianis Pamelii, & Menardi: XVIII. Kal. Maji (id est XIII. die mensis Aprilis) *Natale Sanctorum Tiburtii, Valeriani, & Maximi.*

ximi solemnia colimus, eorum etiam virtutes imitemur.
Per Dominum.

Evangelium require in Nativitate plurimorum Mart.

SECRET A.

Hæc hostia, quæsumus Domine, quam Sanctorum
martyrum tuorum natalitia recensentes offerimus, &
vincula nostræ pravitatis absolvat, & tuæ nobis miseri-
cordiæ dona conciliet. Per.

AD COMPLENDUM.

Sacro munere satiati, supplices te Domine depre-
camur: ut quod debitæ servitutis celebramus officio,
salvationis tuæ sentiamus augmentum. Per.

IX. KALENDAS MAJI

(Hoc est die 23. Mensis Aprilis.)

(1) S. GEORGII MARTYRIS.

ORATIO.

Deus, qui nos beati Georgii martyris tui meritis,
& intercessione lætificas: concede propitius; ut, qui
(^a) *eius* beneficia poscimus, dono tuæ gratiæ consequamur. Per.

Evangelium require in Nativitate plurimorum Martyrum.

SECRET A.

Munera, Domine, oblata sanctifica: & interce-
dente beato Georgio martyre tuo, nos per hæc à pecca-
torum nostrorum maculis emunda. Per.

AD

^a tua per eum beneficia poscimus dono Miss. ed.

(1) In laudatis Sacramenta-
riis: *VIII. Kal. Maji Nativi-* *tas S. Georgii Mart. hoc est die*
23. Apr. ut in Missali edito.

AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus omnipotens Deus : ut, quos tuis reficis sacramentis, intercedente beato Georgio martyre tuo, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deservire. Per.

VII. KALENDAS MAJI

(Hoc est 25. die mensis Aprilis.)

S. MARCI EVANGELISTÆ.

ORATIO.

Deus, qui beatum Marcum Evangelistam Evangelicæ prædicationis gratia sublimasti, tribue quæsumus ejus ^(a) *semper nos munitione proficere, & eruditione muni-ri. Per Dominum.*

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Designavit Dominus & alios septuaginta duos &c. Appropinquavit in vos regnum Dei.

SECRETA.

Beati Marci Evangelistæ tui solemnitate, tibi munera deferentes, quæsumus Domine : ut sicut illum prædicatio Evangelica fecit gloriosum; ita nos ejus intercessio & verbo, & opere tibi reddat acceptos. Per.

AD COMPLENDUM.

Tribuant nobis, quæsumus Domine, continuum tua sancta præsidium : ^(b) & beati Marci Evangelistæ tui precibus nos ^(c) ab omnibus tueantur adversis. Per.

Eo-

^a ejus nos semper & eruditione proficere, & oratione defendi in ed.

^b quo in ed.

^c semper in ed.

M I S S A L E V E T U S
(1) Eodem Litaniæ Majores .

O R A T I O .

(2) *Mentem familiæ tuæ , quæsumus Domine , intercedente Beata Maria semper Virgine, & munere compunctionis aperi , & largitate pietatis exaudi . Per.*

ALIA

(1) In Sacramentario Pamelii hac die legitur : *vij. Kalend. Maji* (idest 25. die mensis Aprilis) *Litaniæ Majores* . Ad quæ idem Pamelius hæc adnotat in margine : *Institutam refert hanc Litaniam Ordo Romanus a Divo Gregorio I. belli tempore . Officium autem hujus diei explicatur ab Amalario lib. 1. cap. 37. & lib. 4. cap. 25. Item ab Walafr. cap. 28. Microlog. cap. 57. De Litania Majore in festo S. Marci , & triduo Rogationum ante Ascensionem erudite tractant Martene (a), & Cajetanus Meratus in notis ad Gavantum (b), aliique plurimi .*

(2) Hæ tres Orationes , quæ sequuntur , extant etiam in Sacramentario Pamelii . Prima inscribitur : *Ad S. Laurentium in Lucina* : altera : *Ad S. Valentinum* : tertia : *Ad Pontem Olbi* ; postea in eodem Sacramentario sequuntur tres aliæ Orationes , quarum una inscribitur : *Ad Crucem* : aliæ duæ : *In Atrio* . Nam

appositè monet P. Meratus loco paulo ante citato , describens iter processionis , quæ in Litania Majori fieri solebat : *Egre diebatur hæc Processio ab Ecclesia Sancti Laurentii in Lucina , ubi recitata super populum Collecta &c. procedebat ex Porta Flaminia ad Ecclesiam S. Valentini ; in qua recitabatur alia Collecta &c. deinde prosequiebatur suum iter usque ad Pontem Olbi , seu Molbi , quem Pamelius eundem esse Pontem existimat , qui olim Milvius dicebatur &c. quò cum pervenerat dicta Processio , dicebatur altera Collecta &c. post recitatam ibi Collectam pergebat usque ad Crucem &c. postea ad S. Petrum terminabat , in cujus atrio recitabatur altera Collecta , quæ incipit : ADESTO DOMINE &c. Et in Ecclesia Missa celebrabatur &c. olim Crucis Oratorium , seu Capella reperiiebatur prope Ecclesiam D. Petri &c. anno 1611. sublatum fuit novi Templi ædificandi gratia . Hæc Meratus . De Eccle-*

^a De antiquis Ecclesiæ ritibus Tom. 3. lib. IV. cap. xxvij.

^b In rubr. Miss. Par. IV. tit. 11. §. 8.

ALIA ORATIO.

Deus, qui culpas delinquentibus districte feriendo percutis, fletus quoque lugentium non recuses: ut qui pondus tuæ animadversionis cognovimus, etiam pietatis gratiam sentiamus. Per.

AD PONTEM MOL. ORATIO.

Parce, Domine quæsumus, parce populo tuo, & nullis jam patiaris adversitatibus fatigari, quos pretioso sanguine Filii tui redemisti. Per.

ITEM AD MISSAM.

ORATIO.

(1) *Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut qui in affli-*

Ecclesia autem Sancti Valentini scribit Martinellus in sua Roma Sacra, eam fuisse Viâ Flaminîâ, ubi quiescebat ejusdem S. Valentini corpus, & a Panvinio appellatam fuisse Abbatiam juxta Pontem Milvium, & Basilicam a Bibliothecario. Huic Hadrianus I. & Gregorius IV. dona contulerunt, ejusque tectum Leo III. renovavit. In nostro autem Missali, quia Monachorum usibus accommodatus erat, & Monachi intra fines sui Monasterii, vel Basilicæ Lateranensis limitanea Litaniae agebant, omissa est inscriptio primæ, & secundæ Orationis, quippe quæ Monachis forsitan ad illas Ecclesias minime progredientibus nequaquam conveniebant; tertia verò relicta est vel casu, vel veteris moris Romanæ

Ecclesiæ memoriæ servandæ causa: Insuper in prima Oratione expuncta sunt verba illa: *intercedente Beato Laurentio Martyre tuo*: quia consentanea non erant Monachorum instituto, qui non ab Ecclesia S. Laurentii in Lucina, ut a Romano Clero fieri consueverat, sed ab Oratorio S. Mariæ, quod erat prope Basilicam Lateranensem procedebant: ideo eorum loco reposita fuerunt hæc alia: *intercedente Beata Maria semper Virgine*. Orationes vero ad Crucem, & in Atrio simili ex causa, ut puto, prætermissæ sunt.

(1) Idem Evangelium, & Orationes leguntur in Missa, quæ extat in Missali Romano pro Litaniis majoribus, & minoribus.

afflictione nostra de tua pietate confidimus, contra adversa omnia tua semper protectione muniamur. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Quis vestrum &c. spiritum bonum petentibus se?

ORATIO. SECRETA.

Hæc munera, quæsumus Domine, & vincula nostræ pravitatis absolvant, & tuæ nobis misericordiæ dona concilient. Per.

AD COMPLENDUM.

Vota nostra, quæsumus Domine, pio favore prosequere: ut dum dona tua in tribulatione percepimus, de consolatione nostra in tuo amore crescamus. Per.

IV. KALENDAS MAJI

(Hoc est 28. die mensis Aprilis.)

(1) S. VITALIS MART.

ORATIO.

Presta quæsumus omnipotens Deus, ut intercedente beato Vitale martyre tuo, & à cunctis adversitatibus liberemur in corpore, & à pravis cogitationibus mundemur in mente. Per.

Evangelium require in Nat. Mart.

SECRETA.

Accepta sit in conspectu tuo Domine nostra devotio, & bea-

(1) Orationes, quæ sequuntur de S. Vitali extant in Sacramentario Pamelii & Menardi: Insuper

in eo habetur Oratio super populum, quæ in Sacramentario Menardi est Postcommunio.

Et beati Vitalis martyris tui nobis fiat supplicatione salutaris, pro cuius solemnitate defertur. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Refecti participatione muneris sacri, quæsumus Domine Deus noster: ut beati Vitalis martyris tui, cuius exequimur cultum, sentiamus effectum. Per.

(1) VIG. APOST. PHILIPPI, ET JACOBI.

O R A T I O.

Omnipotens sempiterne Deus, da, ut sacra nos Jacobi, Et Philippi festivitas ventura letificet; ut quorum suffragiis nitimur, natalitiis gloriemur. Per.

S E C R E T A.

Accepta sit tibi, Domine, nostræ devotionis oblatio, Et Apostolorum tuorum Philippi, Et Jacobi puriores faciat nos prævenire festivitatem. Per.

C c

A d

(1) P. Cajetanus Meratus (a) agens de Festis Sanctorum mense Majo: Philippi Et Jacobi, inquit, sine Vigilia ex Innoc. III. de observat. jej. cap. 2. Officium Vigiliæ adhuc legitur in Sacrament. Gregoriano pro Missa tantum. In Sacramentario tamen Gregoriano Pamelii, & Menardi Missa de Vigilia non extat. Micrologus autem, qui scribebat sæculo undecimo, agens de Festis intra Paschale tempus: Hoc tempore, inquit, nullius Fe-

sti vigiliam jejunare, vel observare jubemur, nisi Ascensionis Et Pentecostes. Profecto ex hoc etiam loco non obscure colligitur, nostrum Missale, cum in eo extet Missa de Vigilia Sanctorum Apostolorum Philippi, & Jacobi, licet juxta characteris specimen undecimo sæculo antiquius non sit; ex vetustiori tamen descriptum, & præcedentium sæculorum ritus & instituta in eo retenta fuisse.

a Merat. in not. ad Gavant. ad rubr. Breviarii sect. VII. cap. III.

AD COMPLENDUM.

Beatorum Apostolorum Philippi, & Jacobi honore continuo Domine plebs tua semper exultet, & his Præsulibus gubernetur, quorum doctrinis gaudet & meritis. Per Dominum nostrum.

KALENDIS MAJI.

(Hoc est i. ejusdem mensis.)

NATIV. EORUMDEM.

ORATIO.

Deus, qui nos annua Apostolorum tuorum Philippi, & Jacobi solemnitate lætificas: præsta quæsumus; ut quorum gaudemus meritis, instruamur exemplis. Per Dominum.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Non turbetur cor vestrum &c. hoc faciam.

SECRETA.

Munera, Domine, quæ pro Apostolorum tuorum Philippi & Jacobi solemnitate deferimus, propitius suscipe: & mala omnia, quæ meremur, averte. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus, Domine, salutaribus repleti mysteriis: ut ^(a) *Sanctorum Apostolorum Philippi, & Jacobi*, quorum solemnia celebramus, eorum orationibus adjuvemur. Per Dominum.

SS.ALE-

^a defunt in ed.

V. NONAS MAJIS

(Hoc est die 3. mensis Maji.)

SS. ALEXANDRI, EVENTI, ET THEODOLI:

ORATIO.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut qui sanctorum *Martyrum* tuorum Alexandri, Eventi, Theoduli, atque Juvenalis natalitia colimus, à cunctis malis imminentibus eorum intercessionibus liberemur. Per.

SECRETA.

Super has hostias, quæsumus Domine, benedictio copiosa descendat: quæ & sanctificationem nobis clementer operetur, & de sanctorum nos solemnitate lætificet. Per.

AD COMPLENDUM.

Refecti participatione muneris sacri, quæsumus Domine Deus noster: ^(a) *ut Sanctorum Martyrum tuorum Alexandri, Eventi, & Theodoli, quorum exequimur cultum, sentiamus effectum.* Per.

(1) EODEM DIE INVENTIO S. CRUCIS.

ORATIO.

Deus, qui in præclara salutiferæ Crucis inventionem, passionis tuæ miracula suscitasti: concede, ut vitalis ligni pretio æternæ vitæ suffragia consequamur. Per.

Cc 2

SE-

a ut ejus exequimur cultum, intercedentibus Sanctis tuis Alexandro, Eventio, Theodulo, & Juvenale, sentiamus effectum. Per. *in ed.*

(1) Pamelius in Sacramentario Gregoriano ad Missam de Inventionem Crucis: *Etsi*, ait, *in Codice Coloniensi hoc Officium*

desideretur; authenticum tamen esse constat ex ord. Romano p. 82, & Microlog. c. 55.

MISSALE VETUS
SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Erat homo ex Phariseis &c. sed habeat vitam æternam.

SECRETA.

Sacrificium, Domine, quod tibi immolamus, placatus intende : ut ab omni nos eruat bellorum nequitia ; & per vexillum sanctæ Crucis Filii tui, ad conterendas potestatis adversæ insidias, nos in tuæ protectionis securitate constituat. Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti alimonia cœlesti, & spiritali poculo recreati, quæsumus omnipotens Deus : ut ab hoste maligno defendas, quos per lignum sanctæ Crucis Filii tui, ^(a) armis justitiæ pro salute mundi triumphare jussisti. Per.

(1) EODEM DIE S. JUVENALIS.

ORATIO.

Beati Confessoris tui Juvenalis, atque Pontificis, quæsumus Domine Deus noster, cujus solemnitatem honore continuo celebramus, & confessio nobis prosit & meritum. Per Dominum.

SE-

a arma

(1) Cl. V. Dominicus Georgius in notis ad Martyrologium Adonis ad diem 3. mensis Maji de Sancto Juvenali scribit : Pri-
mus Ado, deinde Usuardus in Martyrologiis de eo meminisse vi-
dentur Sollerio in Usuardum hac die, cum alii antiquiores contice-

scere soleant. Meminit tamen hac die Juvenalis Confessoris post Theodolum Martyrologium Gel-
lonense, ac item Augustanum, & Labbeanum. Agit de eo hac die Kalendar. Palat. Vatic. 485. At de illius vèterrimo cultu instar omnium est Codex Sacramento-
rum

SECRET A.

Hostias nostras, quæsumus Domine, sanctus Pontifex Juvenalis nomini tuo reddat acceptas, qui eas tibi digne complacuit offerendas. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Refecti pane vitæ supplices te rogamus, omnipotens Deus, ut beati Juvenalis Confessoris tui, & Episcopi interventione à cunctis malis imminentibus eruamur. Per.

I I. N O N A S M A J I

(Idest die 6. mensis Maji.)

S. JOHANNIS ANTE PORTAM LATINAM.

O R A T I O.

Deus, qui conspicias, quia nos undique mala nostra

rum Gelasianus, in quo pag. 150. hac die ante Missam de Inventione Sanctæ Crucis Missa in Natali S. Juvenalis habetur. In Orationibus Episcopus, & Confessor dicitur. In Sacramentariis vetustioribus Gregorianis Juvenalis desideratur. Habetur verò in Missali plenario Vatic. 4770. ubi licet hac die in titulo præferat: NATALIS S. ALEXANDRI. Oratio Missæ hæc est: PRÆSTA QUÆSUMUS OMNIPOTENS DEUS, UT QUI SANCTORUM TUORUM ALEXANDRI, EVENTII, ET THEODOLI, ATQUE JUVENALIS NATALITIA COLIMUS &c. Sacramentarium Palat. Vat. 496. primo loco hac die Missam de Inventione Sanctæ Crucis præfigit, deinde habet: Eodem die Alexan-

dri, Eventii, Theodoli, Juvenalis. Ibi etiam Oratio in Missa Sancti Juvenalis legitur: BEATI NOBIS, QUÆSUMUS, JUVENALIS, ET CONFESSIO SEMPER &c. prout in Gelasiano. Porro non leve argumentum hinc sumere licet, ut certo affirmari possit, veteres ritus in nostro Codice servatos fuisse, cum in eo aliquæ Missæ occurrant, quæ in Sacramentariis Gregorianis deficiunt, & in Gelasiano omnium antiquissimo reperiuntur. Hujusmodi est illa, de qua agitur, cujus Orationes, quæ leguntur in nostro Codice, præter ultimam, eadem habentur in laudato Sacramentario Gelasiano.

stra perturbant : præsta quæsumus; ut beati Joannis Apostoli tui ^(a) intercessio gloriosa nos protegat . Per.

SECRET A .

Muneribus nostris , quæsumus Domine , precibusque susceptis , & cœlestibus nos munda mysteriis , & clementer exaudi . Per.

AD COMPLENDUM .

Refecti , Domine , pane ^(b) potuque cœlesti , intercedente beato Apostolo tuo Joanne , ad vitam quæsumus nutriamur æternam . Per.

VI. IDUS MAJI

(Idest 10. die mensis Maji .)

SS. GORDIANI , EPIMACHI , ET CHRISTINÆ .

ORATIO .

Da , quæsumus omnipotens Deus : ut qui beatorum martyrum tuorum Gordiani & Epimachi solemnia colimus , eorum apud te intercessionibus adjuvemur . Per Dominum.

ALIA ORATIO .

(1) *Intercessio , quæsumus Domine , sanctæ Christinæ Martyris tuæ votiva nos foveat : ut ejus sacra natalitia*
& tem-

a & Evangelistæ in ed.

b desunt in ed.

(1) De Sancta Christina meminere Martyrologia omnia die 24. Julii . Et in Litaniis Anglicanis Sæculo septimo usitatis apud Mabillon. Analect. tom.II. pag.672. inter nomina Virginum Sancta Christina recensetur , ac

item ibid. pag. 685. in Litaniis Carolinis , ut in Litaniis apud Menardum in notis ad Sacramentarium Gregorianum . Et ultimo loco inter S. Virgines legitur Christina in Litaniis apud Card. Thomassium de antiquis libris

& temporaliter cum devotione frequentemus, & conspiciamus aeterna. Per.

Require in plurimorum Martyrum Evangelium.

S E C R E T A.

Hostias tibi, Domine, beatorum martyrum tuorum Gordiani & Epimachi dicatas meritis, benignus assume: & ad perpetuum nobis tribue provenire subsidium. Per.

A L I A S E C R E T A.

Deus virtutum caelestium te suppliciter exoramus: ut sacrificia pro sanctae tuae Christinae solemnitate delata, & desiderium nos doceant temporale contemnere, & ambire dona faciant caelestium gaudiorum. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Quaerimus omnipotens Deus: ut qui coelestia alimenta percepimus, intercedentibus sanctis martyribus tuis Gordiano & Epimacho, per haec contra omnia adversa muniamur. Per.

A L I A A D C O M P L E N D U M.

Quaerimus, omnipotens Deus, ut qui coelestia alimenta percepimus, intercedente beata Christina Martyre tua, in tua nos semper protectione vivamus. Per.

IV.

bris Missarum pag. 7. Itaque de antiquissimo Christinae cultu, deque perpetua apud Vulfinienfes erga Christinam, uti Tutelarem, Religione nulla est dubitatio; eamque insuper speciali officio coluisse Benedictinos Monachos, suadetur ex Edmundi,

Marteni verbis, qui agens de antiquis Monachorum ritibus, monet: IX. Cal. Aug. in compendensibus consuetudinibus notari Festum S. Christinae Virginis cum tribus Lectionibus, in Dionysianis cum duodecim.

(Hoc est die 12. mensis Maji.)

S. NEREI, ACHILLEI, ET PANC RATII.

ORATIO.

Semper nos, Domine, martyrum tuorum Nerei, Achillei, (1) atque Pancratii foveat, quæsumus, beata solemnitas: & tuo dignos reddat obsequio. Per.

SECRETA.

Sanctorum martyrum tuorum, quæsumus Domine, Nerei, Achillei, atque Pancratii tibi sit grata confessio: quæ & munera nostra commendet, & tuam nobis indulgentiam semper imploret. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus Domine, ut beatorum martyrum tuorum Nerei, Achillei, atque Pancratii deprecationibus sacramenta sancta, quæ sumpsimus, ad tuæ nobis proficiant placationis augmentum. Per.

VIII. KAL. JUNII

(Idest die 25. mensis Maji.)

IN FESTO S. URBANI PAPÆ, ET MART.

ORATIO.

(2) *Da quæsumus omnipotens Deus: ut qui beati Urbani*

(1) *Domitillæ* nomen additur in Miss. ed. Quod deest etiam in in Sacramentario Gregoriano Pamelii: in eo tamen præter Orationes de SS. Martyribus Nereo, & Achilleo, leguntur

separatim Orationes de solo Sancto Pancratio, a posterioris fortasse ætatis Codicibus descriptæ; habentur quoque in Sacramentario Menardi.

(2) Eædem Orationes, excepta

*banī martyris tui , atque Pontificis solennia colimus , ejus
apud te intercessionibus adjuvemur . Per.*

S E C R E T A .

Hæc hostia Domine quæsumus , emundet nostra ^(a)
delicta , & sacrificium celebrandum subditorum tibi cor-
pora , mentesque sanctificet . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Refecti participatione muneris sacri , quæsumus
Domine Deus noster : ut , cujus exequimur cultum , ^(b)
sentiamus effectum . Per.

SS. NICOMEDIS, ET ALIORUM MART.

O R A T I O .

(1) *Præsta , quæsumus , omnipotens Deus , ut qui san-
ctorum Martyrum tuorum Nicomedis , Justinī , Crescentini ,
D d Gri-*

^a crimina , & ad sacrificium *in ed.*

^b intercedente beato Urbano Martyre tuo , atque Pontifice *in ed.*

cepta Oratione ad Complendum,
quæ hic extant , de S. Urbano
Papa , & Martyre leguntur in
Sacramentariis Gregorianis, Me-
nardi , & Pamelii , apud quem
tamen cum altera , quæ dissimilis
est , Oratione ad COMPLENDUM
etiam illa nostri Codicis existit.

(1) In Sacramentario Gre-
goriano edito a Menardo in Ru-
brica ad Missam hujus diei legi-
tur : *Kal. Junii dedicatio Basili-
cæ Sancti Nicomedis* . Ad quæ
notat idem Menardus: *Hæc Mis-*

*sa non habetur in editis , extat ta-
men in omnibus aliis Codicibus
nostris mss. , & apud Pamelium ,
in quo deest ꝛ Basilicæ . Postea
prosequitur , & observat memo-
riam hujus Dedicationis recolī
in omnibus Martyrologiis ; & in
Martyrologio mss. S. Hierony-
mi, fieri quidem mentionem San-
cti Nicomedis , sed non dedica-
tionis Ecclesiæ in hunc modum :
Romæ Juvenci , Cyrici , Nico-
medis Martyris , Exuperantii ,
Eraclie . Et Dominicus Geor-
gius*

Griciniani, Viriani, Orphyti, Exuperantii, Benedicti, atque Fortunati sollemnia colimus, eorum etiam virtutes imitemur. Per.

SECRETA.

Munera, Domine, oblata sanctifica, & intercedentibus beatis Martyribus tuis Nicomede, Justino, Faustino, Crescentino, Griciniano, Orphyto, Exuperantio, Benedicto, atque Fortunato, nos per hæc à peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.

AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus, ut quos tuis reficis sacramentis, intercessione beatorum Martyrum tuorum Nicomedis, Justini, Faustini, Crescentini, Griciniani, Orphyti, Exsuperantii, Benedicti, atque Fortunati, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deservire. Per Dominum.

IV.

gius in notis ad Martyrologium Adonis de Monastico Missali Vaticano, & de festo S. Nicomedis talia scribit: *Sacramentarium Vat. 4772. Kal. Junii ita habet: Sancti Nicomedis. Eodem die Sancti Viriani cum aliis multis. Prima Oratio est de Sancto Nicomede. Secunda hæc est: PRÆSTA QUÆSUMUS OMNIPOTENS DEUS: UT QUI SANCTORUM MARTYRUM TUORUM FAUSTINI, CRE-*

SCENTINI, GRICINIANI, VIRIANI, ORFITI, EXUPERANTII, BENEDICTI, ATQUE FORTUNATI SOLEMNIA COLIMUS, EORUM ETIAM VIRTUTES IMITEMUR. Hi Martyres, quibus in Actis additur Eutropius, & Faustini loco legitur Justinus, apud Tiphernates, & Urbinates coluntur. Passi dicuntur Diocletiana persecutione. Eorum Acta vide apud Bollandianos hac die pag. 60.

IV. NONAS JUNII.

(Idest die 2. mensis Junii.)

NATALE SS. MARCELLINI, ET PETRI.

O R A T I O.

Deus, qui nos annua beatorum martyrum tuorum Marcellini, & Petri ^(a) solemnitate lætificas: præsta quæsumus; ut quorum gaudemus meritis, *provocemur* ^(b) exemplis. Per.

S E C R E T A.

Hæc hostia, quæsumus Domine, quam *in* ^(c) sanctorum Martyrum tuorum ^(d) natalitiis recensentes offerimus, & vincula nostræ pravitatis absolvat, & tuæ nobis misericordiæ dona conciliet. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Sacro munere satiati, supplices te Domine deprecamur, ut quod debitæ servitutis celebramus officio, salvationis tuæ sentiamus augmentum. Per.

(I) SS. LAURENTINI, ET PERGENTINI.

O R A T I O.

Lætetur Ecclesia tua Deus, Sanctorum Martyrum tuorum Laurentini, & Pergentini confisa suffragiis, atque eorum precibus gloriosis, & devota permaneat, & secunda consistat. Per.

D d 2

SE-

a. atque Erasmi in ed.

b. accendamus in ed.

c. deest in ed.

d. Sanctorum Martyrum tuorum natalitia in ed.

(1) Pergentinus, & Laurentinus celebres Martyres sunt Aretii Civitatis in Thuscia, eo-

rumque mentio habetur 3. nonas Junii in antiquioribus Martyrologiis: At verò in Gregorianis

Sa-

^(a) *Ad Martyrum tuorum Laurentini, & Pergentini, Domine, festa venerantes cum muneribus nomini tuo dicatis offerimus, ut illis reverentiam deferentes nobis veniam impetremus. Per.*

AD COMPLENDUM.

Protege Domine plebem tuam, & festivitatem Martyrum tuorum Laurentini, & Pergentini, quam nobis tradis assidue debitam, tibi solvi precibus concede Sanctorum. Per Dominum.

^a *Hac, & alia, qua sequitur, Oratio, ita se habent in Codice, eas autem mendosas esse, manifestum est.*

V.

Sacramentariis, & in Gelasiano Card. Thomasi nullum de illis Officium existit; extat tamen n. 97. in Sacramentario Vatic. 4772. Sæculi XI., quod Sacramentarium ad usum fuisse, putat clar. Dom. ^(a) Georgius, Monasterii Aretini Sanctorum Floræ, & Lucillæ, Missa in Natali eorumdem Sanctorum Martyrum, cujus prima Oratio hæc est: *Tuorum nos Domine, quaesumus, precibus tuere Sanctorum, ut festa martyrum tuorum Laurentini, & Pergentini sine cessatione venerantes, & fidei muniamur auxilio, & magnifico proficiamus*

exemplo. Per &c. Et in Canone Missæ ad *Infra Actionem* eorumdem Martyrum nomina commemorantur, tum etiam in Litaniis. Hinc autem confirmatur, quod ab initio posueram, & alibi non semel admonui, nostrum Missale ad Monachos Benedictinos Romæ apud Basilicam Lateranensem vitam agentes pertinuisse, cum præter Sanctorum Missas, quæ in Sacramentariis Gregorianis, vel Gelasiano continentur, eas solum contineat illorum Sanctorum, quorum memoria apud Monachos Ordinis S. Benedicti recolebatur.

^a Tom. 3. de Liturg. Roman. Pontif. pag. 529., & hac die in notis ad Martyrologium Adonis.

V. IDUS JUNII

(Idest 9. die mensis Junii .)

NATALE SS. PRIMI, ET FELICIANI MART.

O R A T I O .

Fac nos , quæsumus Domine , sanctorum ^(a) tuorum Primi & Feliciani semper festa sectari : quorum suffragiis ^(b) *adjuti* , protectionis tuæ dona sentiamus . Per

S E C R E T A .

Fiat ^(c) , quæsumus Domine , hostia sacrandæ placabilis , pretiosi celebritate martyrii : quæ & peccata nostra purificet , & tuorum tibi vota conciliet famulorum . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Quæsumus omnipotens Deus : ut sanctorum martyrum tuorum Primi & Feliciani cœlestibus mysteriis celebrata solemnitas , indulgentiam nobis tuæ propitiationis acquirat . Per.

(1) JUNII S. BARNABÆ APOSTOLI.

O R A T I O .

Deus , qui nos beati Barnabæ Apostoli tui meritis & intercessione lætificas : concede propitius ; ut , qui
ejus

a martyrum in ed.

b deest in ed.

c tibi in ed.

(1) Tertio Idus Junii (hoc est die XI.) meminere Barnabæ Apostoli Martyrologium Bedæ , Adonis , aliaque posteriora . Itaque in notis ad Martyrologium Adonis pag. 269. col. 1. *Quan-*

quam , inquit idem Dominicus Georgius , *vetustiora Sacramentaria , ut Gelasianum , Gregoriana vetustiora Reginae Svecorum , Pamelii , Menardi , & Angeli Rocchæ Missam non habeant in Na-*

ejus ^(a) *beneficia poscimus, dono tuæ gratiæ consequamur. Per.*

SECRETA.

Munera, Domine, oblata sanctifica: ut, intercedente beato Apostolo tuo Barnaba, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deservire. Per.

AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus: ut, quos

a tua per eum

*Natali Sancti Barnabæ, ac si-
leant Capitularia Evangeliorum
vetusta; Missam tamen ejus Na-
tali hac die habet Sacramenta-
rium Pal. Vat. 495. Sæculi X.
exeuntis: ubi prima Oratio est:
Da quæsumus, omnipotens Deus,
ut Beatus Apostolus &c. Secreta:
Munus populi tui: Ad Commu-
nionem: Ut percepta. Alia: Bea-
ti Apostoli tui N. quæsumus Do-
mine supplicatione placatus, &
veniam nobis tribue, & remedia
sempiterna concede. Habetur
etiam in Sacramentario Gemmen-
ricensi Vaticano 1272., & 4772.
Sæculi XI. In Vaticano 1272.
continentur etiam Lectiones inter
Divina Officia de eo recitandæ.
Multa afferuntur a Papebrochio,
ut suadeat, recenti potius, quàm
veteri cultu in Divinis Officiis
Sanctum Barnabam ab Ecclesia
Latina celebratum esse. Verum*

*Sæculo nono receptum ejus cul-
tum fuisse, probant monumenta,
quæ superius laudata sunt. Et
quidem inter Latinos præcipue
Monachos Benedictinos solemni,
ac religioso cultu S. Apostolum
prosecutos esse præter Missale
Vatic. 4772., quod ad Mona-
chos pertinuisse sæpius dictum
est, aperte ostendunt, quæ ha-
bentur in antiquo Corbejensi Ca-
lendario, quem Sæculo IX. scri-
ptum esse testatur Martene ^(a),
qui de festo Sancti Barnabæ ta-
lia tradidit: In veteri Corbejæ
Calendario legitur: Tercio Idus
Junii: DEPOSITIO BARNABÆ A-
POSTOLI, cujus Officium ubique
cum XII. Lectionibus legitur,
sed sine solemnitate; in solis San-
cti Germani consuetudinibus in-
scribitur: IN ALBIS DE TRIBUS CE-
REIS.*

^a Marten. Tom. IV. de Antiqu. Monach. ritib. cap. 6. num. 7. lib. IV.

quos tuis reficis sacramentis, intercedente beato Barnaba Apostolo tuo, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deservire. Per.

PRIDIE IDUS JUNII

(Idest 12. die mensis Junii.)

NATALE SS. BASILIDIS, CYRINI, NABORIS,
& Nazarii Martyrum.

O R A T I O.

Sanctorum martyrum tuorum Basilidis, Cyrini, Naboris, atque Nazarii, quæsumus Domine, natalitia nobis votiva resplendeant: & quod illis contulit excellentia sempiterna, fructibus nostræ devotionis accrescat. Per Dominum.

S E C R E T A.

Pro sanctorum tuorum Basilidis, Cyrini, Naboris, atque Nazarii, sanguine venerando, hostias tibi Domine solemniter immolamus, tua mirabilia pertractantes, per quem talis est perfecta victoria. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Semper, Domine, sanctorum martyrum tuorum Basilidis, Cyrini, Naboris, atque Nazarii solemnia ^(a) celebramus; ut eorum patrocinia jugiter sentiamus. Per.

(1) JULII S. VITI.

O R A T I O.

Da Ecclesiæ tuæ, Domine quæsumus, sancto Vito inter-

^a celebrantes; præsta quæsumus

(1) Julii XVII. Cal. Idest extat Missa SS. Viti, Modesti, die XV. Junii in Missali edito atque Crescentiæ Martyrum. in

tercedente Superbè non sapere, sed tibi placita humilitate proficere: ut proterva despiciens, quæcumque matura sunt, libera exerceat caritate. Per.

S E C R E T A .

Sicut gloriam Divinæ potentiae munera pro Sanctis oblata testantur; sic nobis Domine effectum tuæ salvationis impendant. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Refecti Domine benedictione solemni quæsumus: ut per intercessionem sancti Viti medicina sacramenti, & corporibus nostris prosit, & mentibus. Per.

XIV. KALENDAS JULII

(Idest die 18. mensis Junii)

SS. MARCI, ET MARCELLIANI MART.

O R A T I O .

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut, qui san-
cto-

In nostro autem Missali solius Sancti Viti memoria recolitur; ita etiam in Sacramentario Gelasiano cum iisdem Orationibus, quæ in nostro leguntur. Hæc autem Missa fere in omnibus Sacramentariis Gregorianis deest. Cur verò in nostro sit, & quare solius Viti, & non etiam Modesti, & Crescentiæ commemoratio agatur, id in causa fuisse existimo, quia Romæ erat Ecclesia, quæ etiam adhuc existit in honorem Sancti Viti vetustissimis temporibus erecta, atque ibi celebre Monasterium, de quo

Anastasius in Stephano IV. Insuper monet Papebrochius in Commentario prævio ad hunc diem 15. Junii, in Lucania vetustissimam fuisse Ordinis S. Benedicti Abbatiam, quæ Sancti Viti dicebatur, ubi Sancti Viti Reliquiæ asservabantur. Orationes autem, quæ in Missali edito leguntur, eædem sunt, si pauca excipias, ac illæ, quæ extant in nostro Missali, & Gelasiano; sed adduntur nomina Modesti, & Crescentiæ, qui Socii in passione fuerunt.

ctorum martyrum tuorum Marci, & Marcelliani natalitia colimus, à cunctis malis imminentibus, eorum intercessionibus liberemur. Per.

S E C R E T A .

Munera tibi, Domine, dicata sanctifica: & intercedentibus sanctis martyribus tuis Marco & Marcelliano: per eadem nos placatus intende. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Salutaris tui, Domine, munere satiati, supplices
(^a) *te rogamus: ut quorum letamur gustu*, intercedentibus sanctis martyribus tuis Marco, & Marcelliano, renovemur effectu. Per.

XIII. KALENDAS JULII

(Hoc est 19. die mensis Junii.)

SS. GERVASII ET PROTASII MART.

O R A T I O .

Deus, qui nos annua sanctorum martyrum tuorum Gervasii & Protasii solemnitate lætificas: concede propitius; ut, quorum gaudemus meritis, accendamus exemplis. Per.

S E C R E T A .

Oblatis, quæsumus Domine, placare muneribus; & intercedentibus sanctis martyribus tuis, à cunctis nos defende periculis. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Hæc nos communio, Domine, purget à crimine:
& intercedentibus sanctis martyribus tuis Gervasio &
E e Pro-

^a *exoramus: ut cujus letamur gustu, in ed.*

Protasio, cœlestis remedii faciat esse consortes. Per.

XI. KALENDAS JULII

(Hoc est die 21. Mensis Junii.)

(1) VIGILIA SANCTORUM MULTORUM.

ORATIO.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, quas in Sanctorum Martyrum tuorum Albini, Paulini, & Niceti Episcopi cum nongentis octoginta novem commemoratione deferimus: ut qui nostræ justitiæ fiduciam non habemus, eorum, qui tibi placuerunt, meritis adjuvemur. Per.

SE-

(1) De Albino, seu Albano, ejusque passionis Sociis, qui Verolamii in Angliâ passi sunt, omnia ferè Martyrologia meminerunt. De illius martyrio cum Sociis, & de passionis actis, deque illius differentia ab Albino, seu Albano, alio in Germania martyre, pluribus agunt hac die Patres Bollandiani pag. 146., & sequen., & Tillemontius tom. 4. p. 508., & seqq. In Sacramentario, seu Missali Vatic. 4772. Sæculi XI. aut XII., quod ad Monachos pertinuisse paulo ante monitum est, Missa habetur hac die in Natali Sancti Albini martyris cum aliis multis; prima autem Oratio hæc est: *Adesto Deus supplicationibus nostris &c.* quæ eadem est ac illa, quæ in nostro

Codice legitur in Vigilia horum Sanctorum Martyrum: Insuper in eodem Sacramentario pridie hujus diei habetur alia Missa in Natali S. Albani. At verò in nostro Codice habentur solum duo Missæ, una in Vigilia, & altera in die Festo. In antiquissimo Missali, seu Sacramentario Vallicellano, quod conflatum est ex Gelasiano, & Gregoriano, cujus meminit Cardinalis Thomasius in Præfatione ad Codicem Sacramentorum, & quem mihi videndum in Bibliotheca Vallicellana benignè exhibuit eruditissimus vir P. Joseph Blanchinus: veteri mihi amicitia junctus, de Festo Sancti Albini, ejusque passionis Sociis hæc leguntur: Pag. 76. versa.

MEN-

S E C R E T A.

*Concede, quæsumus omnipotens Deus, ut his muneri-
bus, quæ pro Sanctorum Martyrum tuorum Albini, Pauli-
ni, & Niceti Episcopi cum nongentis octoginta novem hono-
rem deferimus, & te placeamus exhibitis, & nos vivifice-
mur acceptis. Per.*

A D C O M P L E N D U M.

*Quæsumus omnipotens Deus: ut sacramenta sancta,
quæ sumpsimus, Beatorum Martyrum tuorum Albini, Pau-
lini, & Niceti Episcopi cum nongentis octoginta novem de-*

E c 2

pre-

* M E N S E J U N I O D I E X X I I.

N A T A L E S S. M A R T Y R U M M I L L E C C C C L X X X.

*Quorum Vigilia cum silentio & jejunio est celebranda, & con-
cessum est pro illo uno die annum dimittere in pœnitentia.*

E O D E M D I E S. J A C O B I A P O S T O L I A L P H A E I.

O R A T I O.

Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, & San-
ctorum tuorum Martyrum, qui passi sunt propter nomen
tuum, illorum suffragandis meritis preces nostras dignanter
exaudi; ut dimittas nostra peccata, & tecum nos mereamur
vivere in æternum. Per.

A L I A O R A T I O ^(a).

Esto, Domine, plebi tuæ &c.

S E C R E T A.

Suscipe, Domine, propitius orationes nostras cum
oblationibus hostiarum, & Martyrum tuorum, quorum nata-
licia gloriosa celebramus, deprecationem pietatis tuæ perfice
benignitus acceptus, & illam, quæ in eis flagravat fortis dile-
ctio, in nobis respira benignus. Per.

A L I A

* Ex Codice Vallicellano signato olim lit. B. VIII. nunc lit. E. num. 15.

a De S. Jacobo Apostolo.

precationibus ad tuæ nobis proficiant placationis augmentum . Per.

X. KALENDAS JULII

(Hoc est 22. die mensis Junii .)

IN DIE ADMISSAM.

ORATIO.

Propitiare, Domine, supplicationibus nostris : ut Sanctorum Martyrum tuorum Albini, Paulini, & Niceti Episcopi cum nongentis octoginta novem, qui passi sunt propter nomen tuum, illorum suffragantibus meritis, preces nostras dignanter exaudi : ut dimittantur nobis peccata nostra, & tecum vivere in eternum mereamur . Per.

SECRETA.

Suscipe, Domine, propitius orationes nostras cum oblationibus hostiarum, & Martyrum tuorum Albini, Paulini, & Niceti Episcopi cum nongentis octoginta novem, quorum natalitia gloriosa celebramus, deprecatione pietatis tuæ perfice benignus affectum, & illam, quæ in eo flagravat fortis dilectio, in nobis respira benignus . Per.

AD

^(a) **ALIA.**

Oblationes populi tui &c.

AD COMPLENDUM.

Sanctorum tuorum, Domine, festa celebrantibus nobis, opem misericordiæ tribue, ut, qui coronam Martyrum non meremur, saltem a venia non repellamur . Per.

^(b) **ALIA.**

Beati Apostoli tui Jacobi &c.

a De S. Jacobo Apostolo .

b De S. Jacobo Apostolo .

AD COMPLENDUM.

Sanctorum tuorum, Domine, Albini, Paulini, & Niceti Episcopi cum nongentis octoginta novem, quorum festa celebramus, ope misericordiae tuae nobis tribue, & qui coronam martyrii tui non meremur, à venia saltem non repellamur. Per.

IX. KALENDAS JULII

(Hoc est 23. die mensis Junii.)

(1) VIGILIA S. JOANNIS BAPTISTÆ.

ORATIO.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut familia tua per viam salutis incedat: & beati Joannis Præcursoris hortamenta sectando, ad eum, quem prædixit, secunda perveniat, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum vivit & regnat.

SE-

(1) Festus dies S. Joannis Baptistæ ab antiquis usque temporibus speciali cultu celebrari consuevit, in quo tres celebrabantur Missæ, quarum una in vigilia ejusdem Sancti peragebatur; altera verò in Aurora, seu primo mane; tertia verò ad Tertiam, seu in die. De his meminerunt Amalarius lib. 3. cap. 38. & lib. IV. cap. 40., vulgatus Alcuinus, Ordo Romanus, & alii Scriptores non pauci; extant etiam in omnibus Sacramentalibus Gregorianis. Et quidem ha-

rum trium Missarum institutionem S. Gregorio tribuit Helgaldus Monachus Floriacensis in vita Roberti Francorum Regis. Profecto in antiquis Gallicanis Liturgiis a Thomasio, & Mabillonio vulgatis unica tantum Missa habetur, & in Sacramentario Gelasiano, & in Calendario Frontonis, atque etiam in Othoboniano una tantum Missa pro die festo legitur, altera verò pro vigilia, ut jam observavit Edmundus (a) Martene, qui de celebri Beati Præcursoris festi-

a De antiqu. Eccl. Rit. lib. iv. cap. 32. §. 23. tom. 3.

In illo tempore ; Fuit in diebus Herodis regis Judææ &c. parare Domino plebem perfectam.

SECRETA.

Munera, Domine, populi tui propitiatus intende, & beati Joannis Baptiste, cujus nos tribuis præire solempnia, fac gaudere suffragiis. Per.

AD

festivitate, ac ritu plurium Missarum, quo colebatur, differit tum loco laudato, tum etiam *lib. 1. cap. 3. art. 3. §. 14. de antiqu. Monach. ritibus*. Similiter clar. vir Dominicus Georgius in *notis ad Adonem ad diem 23. Junii, & ad diem 24. ejusd. mensis*, ubi agit de *Vigilia, & die Natali ejusdem Sancti*. Item Menardus in *notis ad Sacram. Gregorianum*, ac alii plures, qui a studioso lectore rerum antiquarum, & Ecclesiasticorum rituum, consuli poterunt. In Archivo Lateranensis Ecclesiæ prope no-

strum Codicem nonnulla dissuta folia reperi, magna ex parte corrosa, & corrupta, quæ videntur ad alteram partem, Missali nostro, ut in Præfatione dixi, postea additam, pertinere, cum characteris forma, & antiquitas fere eadem sit. In his autem inter cætera leguntur Introitus, Gradualia, Epistolæ, aliaque, quæ ad Missas S. Joannis pertinent; ea igitur hoc loco adscribam, ut Lector tres Missas in honorem S. Joannis Baptiste antiquitus dici solitas, integras habeat.

IN VIGILIA S. JOANNIS BAPTISTÆ.

INTROITUS.

Ne timeas Zacharia, exaudita est oratio tua, & Elisabet uxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen ejus Joannem; & erit magnus coram Domino, & Spiritu sancto replebitur, adhuc ex utero Matris suæ, & multi in Nativitate ejus gaudebunt.

ψ. In nativitate tua lætabitur Rex, & super salutare tuum exultabit vehementer.

LE-

A D C O M P L E N D U M.

Beati nos, Domine, Joannis Baptiste oratio & intelligere Christi tui mysterium postulet, & mereri. Per.

A D V E S P E R A S.

Beati Joannis Baptiste nos, Domine, præclara comitetur oratio, & quem venturum esse prædixit, poscat nobis favere placatum Dominum nostrum.

M I S S A M A N E P R I M O.

O R A T I O.

Concede, quaesumus, omnipotens Deus: ut qui beati Joannis Baptiste solemnia colimus, ejus apud te intercessionibus adjuvemur. Per.

SE-

L E C T I O H I E R E M I Æ P R O P H E T Æ.

In diebus illis factum est verbum Domini ad me, dicens: Priusquam te formarem &c. ædifices, & plantes, ait Dominus omnipotens.

G R A D U A L E.

Fuit homo missus à Deo, cui nomen Joannes erat; hic venit.

ÿ. Ut testimonium perhiberet de lumine, & pararet Domino plebem perfectam.

O F F E R T O R I U M.

Gloria, & honore. CXI.

C O M M U N I O.

Magna est. ibi.

A D M I S S A M M A T U T I N A L E M.

I N T R O I T U S.

Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur; plantatus in domo Domini; in atriis domus Dei nostri.

P S A L M.

MISSALE VETUS
SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dixit Zacharias &c. inter homines.

SECRETA.

Munera, Domine, oblata sanctifica; & intercedente beato Joanne Baptista, nos per hæc à peccatorum maculis emunda. Per.

AD COMPLENDUM.

Præsta quæsumus, omnipotens Deus, ut qui cælestia alimenta percepimus, intercedente beato Joanne Baptista, per hæc contra omnia adversa muniamur. Per.

MISSA HORA TERTIA.

ORATIO.

Deus, qui præsentem diem honorabilem nobis in beati Joannis nativitate fecisti: da populis tuis spirituum

PSALM.

Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime.

LECTIO ISAIAE PROPHETÆ.

Hæc dicit Dominus Deus: Ecce servus meus &c. expectabunt.

GRADUALE.

Justus ut palma. cxl. alleluja.

ψ. Justus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum.

OFFERTORIUM.

In nativitate. cxli.

COMMUNIO.

Posuisti Domine. cxlii.

Ad

lium gratiam gaudiorum ; & omnium fidelium mentes
dirige in viam salutis æternæ . Per.

SECUNDUM LUCAM.

Elisabeth impletum est tempus pariendi &c. & fe-
cit redemptionem plebis suæ .

SECRETA.

Tua , Domine , muneribus altaria cumulamus :
illius nativitatem honore debito celebrantes , qui Salva-
torem mundi & cecinit adfuturum , & adesse monstra-

F f

vit ,

AD MISSAM MAJOREM.

INTROITUS.

De ventre matris meæ vocavit me Dominus nomine
meo , & posuit os meum , ut gladium acutum , sub tegumento
manus suæ protexit me , & posuit me quasi sagittam electam .

PSALM.

Bonum est confiteri Domino , & psallere nomini tuo Al-
tissime .

LECTIO ISAIE PROPHETÆ.

Hæc dicit Dominus : Audite insulæ &c. qui elegit te .

GRADUALE.

Priusquam te formarem in utero , novi te ; priusquam
exires de ventre , sanctificavi te .

ψ. Misit Dominus manum suam , & tetigit os meum , & dixit
mihi , alleluja .

ψ. Tu puer Propheta Altissimi vocaberis , præibis ante Do-
minum parare vias ejus , alleluja .

ψ. Ne timeas Zacharia , ne timeas , quia exaudita est oratio
tua .

ψ. Et nascetur tibi filius , & vocabitur nomen ejus Joannes .

OF-

vit, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum &c.

AD COMPLENDUM.

Sumat Ecclesia tua, Deus, beati Joannis Baptistæ generatione lætitiā: per quem suæ regenerationis cognovit auctorem, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum vivit.

VI. KALENDAS JULII

(Idest 26. die mensis Junii.)

S. JOANNIS, ET PAULI.

ORATIO.

Quæsumus omnipotens Deus: ut nos geminata lætitiā hodiernæ festivitatis excipiat, quæ de beatorum Joannis & Pauli glorificatione procedit: quos eadem fides, & passio verè fecit esse germanos. Per.

SECRETA.

Hostias tibi, Domine, sanctorum martyrum tuorum Joannis & Pauli dicatas meritis, benignus assume: & ad perpetuum nobis tribue provenire subsidium. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus, Domine, sanctorum martyrum tuorum Joannis & Pauli solemnia celebrantes, sacramenta coelestia: præsta quæsumus, ut, quod temporaliter gerimus,

OFFERTORIUM.

Justus ut palma. CXII.

COMMUNIO.

Tu puer Propheta Altissimi vocaberis; præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.

rimus, æternis gaudiis consequamur. Per Dominum.

IV. KALENDAS JULII.

(Idest 28. die mensis Junii.)

(I) VIG. APOST. PETRI, ET PAULI.

O R A T I O.

Deus, qui nobis Beatorum Apostolorum tuorum Petri & Pauli natalitia gloriosa præire concedis: tribue quæsumus eorum nos semper & beneficiis præveniri, & orationibus adjuvari. Per.

F f 2

EO-

(1) Duas Missas, unam de S. Leone, quem alii primum, alii secundum hoc nomine esse volunt, alteram de vigilia habent hac die antiqua Sacramentaria Pamelii, & Menardi: apud quem ita legitur ad Missam de Vigilia. *Eodem die Vigilia S. Petri & Pauli. Quando Apostolicus duas Missas celebrat una die, inter eas non lavat os, nisi post Officium: Sed absque intervallo finita priore, incipitur altera.* Quibus talia subjicit idem Menardus: *Hæc verba desiderantur in excusis, & in aliis Codicibus nostris mss. Hæc autem verba huic diei conveniunt, in quo est duplex Missa tum S. Leonis, tum Vigiliæ Apostolorum; & Pontifex aliquando duas Missas, aliquando unam pro sua devotione faciebat. Olim enim uni Sacerdoti plures Missas canere licebat. Sic Papa olim, ut infra videbitur, in solemnitate Apostolorum*

Petri & Pauli duas Missas faciebat, alteram apud Sanctum Petrum, alteram apud S. Paulum. At verò, quia nostrum Missale pro usu Monachorum, ut ab initio dixi, scriptum fuerat, quæ unam Missam peragere solebant, ideo, ut puto, Missam tantum de vigilia Apostolorum ponitur cum commemoratione S. Leonis Pontificis. Secreta autem, quæ incipit: *Annue nobis &c.* non reperitur in Sacramentario Pamelii, sed solum in illo Menardi, & Muratorii. De verbis autem illis: *Ut animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio:* legi possunt, quæ Innocentius III. scribit in cap. *Cum Marthæ* §. *tertio loco de celebrat. Miss.* tum etiam, quæ S. Thomas, S. Bonaventura, Estius in 4. Dist. 45., Bellarminus de Purgat. lib. 2. c. 18., Suarez lib. 1. de Orat. c. 15. alique, & Renaudotius, & P. le Brun de Orationibus in Liturgiis Orientalium.

MISSALE VETUS
EODEM DIE S. LEONIS PAPÆ.

ORATIO.

Deus, qui beatum Leonem Pontificem, sanctorum tuorum meritis coæquasti: concede propitius; ut, qui commemorationis ejus festa percolimus, vitæ quoque imitemur exempla. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus Petro: Simon &c. significans, qua morte clarificaturus esset Deum.

SECRETA.

Munera, Domine, tuæ glorificationis offerimus, quæ ut tibi pro nostris sint grata jejuniis, Sanctorum Apostolorum tuorum Petri, & Pauli, quæsumus, deprecatio, quorum solemnia prævenimus, efficiat. Per.

ALIA SECRETA.

Annue nobis, Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc prosit oblatio, quam immolando totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per.

AD COMPLENDUM.

Quos cælesti, Domine, alimento satiasti, Sanctorum Apostolorum tuorum Petri, & Pauli intercessionibus ab omni adversitate custodi. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Deus, qui animæ famuli tui Leonis, æternæ beatitudinis præmia contulisti: concede propitius; ut, qui peccatorum nostrorum pondere premimur, ejus apud te precibus sublevemur. Per.

AD

A D V E S P E R A S .

Deus , qui Ecclesiam tuam Apostoli tui Petri fide , & nomine consecrasti , quibus Beatum illi Paulum ad prædicandam gentibus gloriam tuam sociare dignatus es ; concede , ut omnes , qui ad Apostolorum tuorum sollemnia convenerunt , spiritali remuneratione ditentur . Per.

III. KAL. JULII

(Idest die 29. mensis Junii .)

NATIVITAS EORUMDEM.

O R A T I O .

Deus , qui hodiernam diem Apostolorum tuorum Petri , & Pauli martyrio consecrasti : da Ecclesiæ tuæ , eorum in omnibus sequi præceptum , per quos religionis sumpsit exordium . Per.

S E C U N D U M M A T T H Æ U M .

In illo tempore: Venit Jesus in partes Cæsareæ &c. solveris super terram , erit solutum & in cœlis .

S E C R E T A .

Hostias , Domine , quas nomini tuo sacrandas offerimus , ⁽²⁾ Sanctorum Apostolorum tuorum Petri & Pauli prosequatur oratio : per quam nos expiari tribuas , & defendi . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Quos cœlesti , Domine , alimento satiasti : ^(b) Beatorum Apostolorum tuorum Petri , & Pauli intercessionibus ab omni ^(c) propitius adversitate custodi . Per.

Ad

a Apostolica in ed.

b Apostolicis in ed.

c deest in ed.

Familiam tuam, Domine, propitius intueri, & Apostolicis defende praesidiis: ut eorum precibus gubernetur, quibus nititur, te constituyente, principibus. Per.

II. KALENDAS JULII

(Idest 30. die mensis Junii.)

NATALE, SEU COMMEMORATIO
S. PAULI APOSTOLI.

ORATIO.

Deus, qui multitudinem Gentium ^(a) in beati Pauli Apostoli ^(b) tui praedicatione docuisti: da nobis, quaesumus; ut cujus natalitia colimus, ejus apud te patrocina sentiamus. Per.

SECRETA.

(1) *Ecclesiae tuae, Domine, quaesumus preces, & hostias Beati Apostoli tui Pauli commendet oratio: ut quod pro illius gloria celebramus, nobis proficit ad veniam. Per Dominum.*

AD COMPLENDUM.

Perceptis, Domine, sacramentis, beato Paulo Apostolo tuo interveniente, deprecamur: ut, quae pro illius ^(c) prosequimur honore, nobis proficiant ad medellam. Per.

V. NO-

^a deest in ed. ^b deest in ed.
^c celebrata sunt gloria in ed.

(1) Hæc Oratio in Missali tem pro Apostolo Paulo est edito legitur pro commemora- versa.
tione Sancti Petri; Secreta au-

VI. NONAS JULII.

(Idest 2. die mensis Julii .)

NATALE SS. PROCESSI, ET MARTINIANI .

O R A T I O .

(1) Deus , qui nos sanctorum martyrum tuorum Processi , & Martiniani gloriosis confessionibus circumdas , & protegis : da nobis & eorum imitatione proficere , & intercessione gaudere . Per.

S E C R E T A .

Suscipe , Domine , preces & munera : quæ ut tuo sint digna conspectu , sanctorum tuorum precibus adjuvemur . Per. .

A D C O M P L E N D U M .

Corporis sacri , & pretiosi sanguinis repleti libamine , quæsumus Domine Deus noster : ut quod pia devotione gerimus , certa redemptione capiamus . Per.

II. NONAS JULII

(Idest 6. die mensis Julii .)

OCTAVA APOSTOLORUM PETRI, ET PAULI.

O R A T I O .

Deus , cujus dextera beatum Petrum ambulanti in fluctibus, ne mergeretur, erexit : & Coapostolum ejus Paulum tertio naufraganti de profundo pelagi liberavit : exaudi nos propitius , & concede ; ut amborum me-

(1) In Missali Romano impresso die 2. Julii habetur Missa de visitatione Beatæ Mariæ Virginis ; pro commemoratione au-

tem SS. Processi , & Martiniani leguntur Orationes , quæ extant etiam in nostro Codice .

meritis, æternitatis gloriam consequamur. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Compulit Jesus discipulos ascendere in naviculam &c. Verè Filius Dei es.

SECRETA.

Offerimus tibi, Domine, preces & munera: quæ ut tuo sint digna conspectu, *Sanctorum* ^(a) Apostolorum tuorum Petri, & Pauli precibus adjuvemur. Per.

AD COMPLENDUM.

(1) *Pignus eterne vitæ capientes humiliter imploramus, ut Beatorum Apostolorum tuorum Petri, & Pauli fulti patrociniis, quæ in imagine contingimus sacramenti, manifesta perceptione sumamus. Per.*

VI. IDUS JULII

(Idest 10. die mensis Julii.)

SEPTEM FRATRES MARTYRES.

ORATIO.

Præsta, quæsumus omnipotens Deus, ut qui gloriosos martyres (2) *Felicem, Philippum, Vitalem,*
Mar-

a deest in ed.

(1) Hæc Oratio non extat neque in Missali impresso, neque in Sacramentario Pamelli, & Menardi.

(2) Nomina Sanctorum Martyrum desunt in Missali impresso, & in Sacramentario Menardi, habentur in illo Pamellii, sed in prima Oratione tantum.

In Missali autem Romano ideo omissa puto, quia eodem die cum Septem Fratribus recolitur memoria SS. Rufinæ, & Secundæ, de quibus in nostro Codice nulla mentio, ut igitur Orationes omnibus, quorum memoria agitur, convenirent, Septem Fratrum nomina sublata sunt.

Martialem, Alexandrum, Syllanum, & Januarium fortes in sua confessione cognovimus. Per.

S E C R E T A .

Sacrificiis præsentibus, quæsumus Domine, intende placatus, & intercedentibus Sanctis tuis *Felice, Philippo, Vitale, Martiale, Alexandro, Syllano, & Januario*, devotioni nostræ proficiant, & salutem. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Quæsumus, omnipotens Deus: ut (1) *Beatorum martyrum tuorum Felicis, Philippi, Vitalis, Martialis, Alexandri, Syllani, & Januarii salutarem capiamus effectum, quorum per hæc mysteria pignus accepimus*. Per.

III. IDUS JULII

(Hoc est die 13. mensis Julii.)

(2) SS. NABORIS, ET FELICIS.

O R A T I O .

Benedic, Domine, plebem tuam, & beatissimorum

G g

mar-

(1) *Ut intercedentibus Sanctis tuis, illius salutaris capiamus effectum, cujus per hæc &c.* ita in Missali edito, & in Sacramentariis Pamelii, & Menardi, omiſſis tamen verbis illis: *intercedentibus Sanctis tuis*.

(2) De die Natali Sanctorum Martyrum Mediolanensium Naboris, & Felicis agit Martyrologium Romanum pridie hujus diei, nempe die duodecima, qua die in Missali Romano edi-

to Missa est de S. Joanne Gualberto cum commemoratione SS. Naboris, & Felicis, Orationes, quæ ibi leguntur, nostris omnino dissimiles sunt. Nonnulla autem Martyrologia commemorationem horum Sanctorum habent 3. Idus Julii, hoc est die 13. sicut in nostro Codice, ita Martyrologium Reginae Svecorum, Gellonense, Augustanum, & Labbeanum. Cum his Martyribus Mediolanensibus, seu Lau-

den

martyrum tuorum Naboris, & Felicis deprecationibus confidentes tribue consequi, quod sperare donasti. Per.

SECRETA.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, & intercessionem beatorum martyrum tuorum Naboris, & Felicis hostiam hanc, quam confidentes tuæ Majestati offerimus, ad nostrum tribue quæsumus provenire subsidium. Per.

AD COMPLENDUM.

Protege, quæsumus Domine, plebem tuam, & festivitatem martyrum tuorum Naboris, & Felicis, quam nobis tradis assidue, debitam tibi solvi precibus concede sanctorum. Per.

(I) IDIBUS JULII

(Idest die 15. mensis Julii.)

SS. QUIRICI, ET JULITTÆ.

ORATIO.

Deus, apud quem beati martyris Quirici continuata festi-

densibus confusos a pluribus fuisse, monent Bollandiani Socii ad diem x. Julii pag. 31., Martyres Afros Naborem & Felicem, quos tamen a Mediolanensibus distinguit Eminentissimus Baronius, & Henschenius *ad diem 7. Maji* pag. 238. num. 7. & *pag. 290.* Plura autem de Mediolanensium Martyrum cultu, eorumque discrimine ab Afris differunt iidem PP. Bollandiani *ad diem 2. Julii* pag. 280. & *seqq.*

(1) Non mense Julii, sed die 16. præcedentis mensis Junii in Martyrologio Romano, in illo Adonis, aliisque pluribus notatur dies Natalis Sanctorum Martyrum Cyrici, seu Quirici, & Julittæ. In Missali tamen plenario Vaticano 4770., quod perinde ac nostrum Monachorum fuit, die xv. Julii Missa habetur in Natali S. Quirici, & Julittæ. Prima Oratio est, *Beatorum Martyrum, Domine, Quirici, & Julittæ*

festivitas, & æterna celebritas, & cœlestis triumphus perpetuus est natalis, nos tamen beatæ confessionis initia recolentes frequenti tribue devotione venerari, & celebrior honor impensus sacratissimè nobis profit ad gratiam. Per.

S E C R E T A.

Quæ in hoc Altari proposita Domine oculis tuæ Majestatis offerimus munera, beati Quirici martyris supplicationibus quæsumus propitiatus assume. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Sumpta sacrificia tua, Domine, beato Quirico martyre tuo deprecante, remedium nobis cœleste concilient. Per.

(1) S. APOLLINARIS MART.

O R A T I O.

Majestatis tuæ clementiam suppliciter deprecamur;

G g 2

omni-

littæ &c. Est ibi etiam Præfatio propria. In antiquo etiam Lectionario Lateranensi, quo usus est Ven. mem. Card. Thomafius, mense Julio adscribitur in Festo Sanctorum Martyrum Quirici, & Julittæ Lectio ex libro Sapientiæ: *Iusti autem in perpetuum vivent &c.* Inscriptio verò Missæ in nostro Codice est de S. Quirico, & Julitta: at verò Orationes nescio qua de causa solius Quirici meminerunt.

(1) X. Cal. Augusti, hoc est, die 23. mensis Julii, etiam in Missali edito habetur Missa de S. Apollinari, diversæ tamen

sunt Orationes ab iis, quæ in nostro Codice leguntur. Memoria Sancti Martyris Apollinaris in omnibus Martyrologiis eodem die recolitur. Præstat autem hîc adscribere, quæ ad Martyrologium Adonis notat clar. vir Dominicus Georgius, posteaquam de Martyrologiis verba fecit, exorsum sermonem ita prosequitur: *At ejus cultus illustrior hac die in libris Liturgicis. Silet quidem Codex Sacramentorum Gelasianus, & Sacramentaria Gregoriana vetustiora item silent; sed in veterrimis Evangeliorum Capitularibus, de quibus*

nos

omnipotens, & misericors Deus, ut sicut unigeniti Filii tui agnitionem per beatissimi sacerdotis, & martyris tui prædicationem cordibus populorum infudisti, ita ipsius opitulantibus meritis, fidei stabilitate firmentur. Per.

SECRETA.

Huic nostri famulatus sacrificio, clementissime Deus, quod in commemoratione celeberrimi Pastoris, & martyris tui Apollinaris tripudianter offerimus, tuæ quæsumus dignare præsentiam interesse Majestatis: ut ipsius meritis & tibi sit acceptabile, & nobis profit ad veniam. Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti, Domine, benedictione cælesti suppliciter imploramus: ut quæ fragili celebramus officio, beati Sacerdotis, & martyris tui Apollinaris intercessione nobis prodesse sentiamus. Per Dominum.

SAN-

nos tom. 3. de Liturgia Roman. Pontif. pag. 269. Evangelium hac die in Natali S. Apollinaris designatur. Quare dubitandum non est, quin Missa in illius Natali, licet peculiare Orationes in Sacramentariis adnotatæ non fuerint, celebrata sit, ex Communi Martyrum sumptis Orationibus. In Capitulari quoque Epistolarum sec. 8. scripto, ad usum Ecclesiæ Mediolanens. de quo nos sæpe, Epistola habetur in Natali ejusdem Apollinaris. Liber Gradualis S. Gregorii ex Codice vetustissimo Basilicæ Madoerensis apud Thomassium de antiquis libris Missarum: In Natali S. A-

pollinaris. Vulgatus liber Antiphonarius S. Gregorii: Natalis S. Apollinaris. Micrologus cap. 43. citat hujus diei Officium ex Graduali Sancti Gregorii. Habetur etiam in Antiphonario Carnuten- si apud Thomassium, ubi supra: Missa de eo hac die cum propriis Orationibus habetur in Sacramentario Palat. 495. Seculi X. exeuntis. Prima Oratio est: Deus, qui salutarem. Secreta: Sacrificium nostrum. Ad Com. Satiati sumus. Item in Palat. Vat. 496. In Missali plenario Vatic. 4770. prima Oratio est: Deus, qui per sacram impositionis manum. Est ibi etiam Præfatio propria.

(1) SANCTÆ CHRISTINÆ VIRGINIS.

ORATIO.

Crescat in nobis, Domine, semper sanctæ jucunditatis affectus, & beatæ Christinæ martyris tuæ veneranda festivitas augeatur. Per.

SECRETA.

Sanctæ Christinæ martyris tuæ, Domine, festa recolentes, preces offerimus, & hostias immolamus; præsta quæsumus, ut cum præsidio temporali vitam nobis præbeant perpetuam. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus, Domine, cælestium virtutum Deus; ut sacrificia pro sanctæ Christinæ martyris tuæ festivitate delata

(1) Nono Calendas Augusti, hoc est die 24. Julii, in Missali Romano impressio assignatur Missa pro vigilia Sancti Jacobi cum commemoratione tantum Sanctæ Christinæ: Orationes autem, quæ ibi leguntur, omnino nostris dissimiles sunt. Eadem die de Sancta Christina virgine, & martyre agunt vetustiora Hagiographa. De ejus antiquissimo cultu tum apud Græcos, tum apud Latinos nulla dubitatio; cætera verò, quæ ad B. Martyrem pertinent, legi poterunt apud Bolland. *Act. SS. ad diem 10. Maji in præterm. & ad 24. Julii.* Quod ad rem nostram pertinet, neque in Sacramentario Gela-

fiano, neque in Gregorianis Menardi, Pamelii, aliisque, excepto Monastico Vat. 4772., commemoratio de S. Martyre occurrat. Antiquè eam coluisse Monachos Benedictinos testatur, ut dixi supra pag. 206. *in notis*, Edmundus Martenus. Quare nil mirum est, si in nostro Missali, quod Monachorum fuit, ejus dies festus cum officio reperiat. Illud mirari subit, cur S. Christinæ memoria non solum 24. Julii, sed etiam die 10. Maji recolatur. Orationes quidem pro utroque die assignatæ, diversæ sunt, an martyr eadem sit; an potius eodem nomine, sed diversa, prorsus ignoro.

lata desideriorum nos temporalium doceant habere contemptum, & desiderare dona cœlestium gaudiorum. Per.

VIII. KALENDAS AUGUSTI.

(Hoc est die 25. mensis Julii.)

(1) NATALE S. JACOBI.

ORATIO.

Esto, Domine, plebi tuæ sanctificator & custos: ut Apostoli tui Jacobi munita præsidiis, & conversatione tibi placeat, & secura mente deserviat. Per.

SECUNDUM MARCUM.

(2) In illo tempore: Accesserunt ad Jesum &c. pro multis.

SECRETA.

(3) Oblationes populi tui, Domine, quæsumus
Beati

(1) VIII. Cal. Augusti, hoc est die 25. Julii in Martyrologiis fere omnibus cum Sancto Jacobo etiam Christophorus commemoratur. Sed in vetustioribus Sacramentariis extat Missa de Sancto Jacobo, sine ulla commemoratione S. Christophori; Ideo hac die ad suum Sacramentarium hæc notat Menardus: *In Missali Romano hæc habetur commemoratio Sancti Christophori Martyris, cujus nulla mentio fit in nostris Codicibus tam editis, quàm mss.* Verumtamen Sancti Christophori nomen legitur in Litaniis Carolinis apud Mabillon. *Analect.*

tom. 2. pag. 683. Præterea in Tabula marmorea, quæ extat in Diaconia Sancti Angeli in Foro Piscium, indiculus Reliquiarum exaratus anno 754., ut comperitur ex epocha in eadem tabula adscripta, reliquias Sancti Christophori inter cæteras recenset.

(2) In Missali impresso legitur hac die Evangelium secundum Matthæum.

(3) Hæc Oratio non est Secreta, sed Oratio ad Complendum, seu Postcommunio. Oratio autem Secreta majori ex parte omissa est scriptoris oscitantia, qui scripsit initium Oratio-

Beati Apostoli tui Jacobi, in cujus hodie festivitate corpore, & sanguine tuo nos refecisti, quæsumus, Domine, intercessione nos adjuva, pro cujus solemnitatem percipimus tua sancta lætantes. Per.

EODEM DIE S. CHRISTOPHORI.

O R A T I O.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut qui beati Christophori martyris tui natalitia colimus, intercessione ejus tui nominis amore robaremur. Per.

S E C R E T A.

Sanctissimi martyris tui Christophori tibi precibus, Domine quæsumus, hæc grata reddatur oblatio, in cujus est festivitate immolanda. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Repleti sumus, Domine, munere solemnitatis optatæ, qua Beati Christophori martyris tui, & celebritate delectamur, & precibus adjuvemur. Per.

(I) SS. NAZARII, ET CELSI.

O R A T I O.

Exaudi, Domine, preces nostras, & populus tuus, qui

tionis Secretæ, & deinde adjunxit Orationem ad Complendum, utramque confundens, verba enim ita distinguenda sunt.

S E C R E T A.

Oblationes populi tui, Domine, quæsumus Beati Apostoli tui Jacobi passio beata conciliet;

*& quæ nostris non * apta sunt meritis, fiant tibi placita ejus deprecatione. Per.*

A D C O M P L E N D U M.

Beati Apostoli tui Jacobi, quæsumus Domine, in cujus hodie Sc.

(1) V. Cal. Augusti, hoc est die

^a Ita apud Pamel. in Sacram.: In Missali autem Romano legitur: apta: & placita.

qui sub tantis sanctorum martyrum tuorum Nazarii, & Celsi patrociniiis est constitutus, & à suis offensionibus liberetur, & ab omnibus adversis muniatur. Per.

SECRETA.

Suscipe, quæsumus Domine, munera populi tui pro martyrum tuorum Nazarii, & Celsi festivitate sanctorum oblata, & sincero nos corde perfice benignus acceptor. Per.

AD COMPLENDUM.

Tribue quæsumus, omnipotens Deus, sanctorum martyrum tuorum Nazarii, & Celsi desiderare commercia, quorum perpetua dignitate sacra mysteria fortiter frequentamus in terris, & præsentia nobis subsidia præbeant, & æterna. Per.

IV. KALENDAS AUGUSTI

(Idest die 29. Mensis Julii.)

(I) NATALE SS. FELICIS, SIMPLICII, FAUSTINI, ET BEATRICIS.

ORATIO.

Sancti Felicis, Domine, confessione recensita conferat nobis

die 28. Julii in Martyrologio Adonis juxta Codices Vaticanos 511. 512. 514. hæc leguntur: *Mediolani passio sanctorum Nazarii & Celsi, quorum passiones adnotatæ sunt pridie idus Junii, quando sacra Corpora eorum inventa sunt. In Missali Romano impresso eadem die 28. Junii habetur Missa de Sanctis Nazario,*

& Celso, quorum memoria cum Victore Martyre, & Innocentio Papa, & Confessore recolitur, & ideo Orationes, quæ ibi leguntur, a nostris diversæ sunt, & omnibus illis Sanctis, quorum nomina in eodem Missali Romano recensentur, communes.

(1) In Missali Romano impresso hac die Missa peragitur de

nobis misericordia tua pia devotionis augmentum, qui in tuo nomine perseverans meruit honorari. Per.

Hh

ALIA

de Sancta Martha Virgine. Unica autem Oratione fit commemoratio SS. Felicis, Simplicii, Faustini, & Beatricis. At verò in Sacramentario Pamelii separatim Orationes habentur pro Sancto Felice Martyre, & pro SS. Simplicio, Faustino, & Beatrice. In illo autem Menardi de S. Felice tantum. Profecto Felicis, & aliorum Martyrum Simplicii, Faustini, & Beatricis commemorationem hac die 29. Julii Martyrologia omnia habent; & Lector, qui plura scire cupit, præsertim quis fuerit Felix ille Martyr, cujus memoria hac die recolitur, legere poterit notas Card. Baronii in Martyrologium Romanum, Dom. Georgii in illud Adonis, & commentaria Patrum Bollandianorum in acta Sanctorum. In nostro quidem Missarum Codice præter Orationes de S. Felice, habentur Orationes de aliis Martyribus, quæ eædem sunt ac illæ, quæ leguntur in Missali Romano impresso, hoc tamen discrimine, quod in nostro Codice extant Orationes aliæ pro Sancto Felice, aliæ pro SS. MM. Simplicio, Faustino, & Beatrice, quibus adduntur nomina SS. Floræ, & Lucillæ, de

quibus in Martyrologio Romano hac die 29. Julii hæc habentur: *Romæ Sanctarum Martyrum Lucillæ, & Floræ Virginum &c.* Ad quæ notat Eminentissimus Baronius: agere de his Sanctis Virginibus Molanum in additionibus ad Ufuardum; extare etiam sermonem mss. Petri Damiani in die natali prædictarum Virginum, & Martyrum, cujus exordium est, *Gaudeamus fratres.* Acta verò dictarum Martyrum apocrypha omnino esse, nec ulla penitus veritate subsistere. Præterea idem Cardinalis scribit se legisse libellum de eædem Sacrorum Corporum translatione, qui sic exorditur: *Anno Dominicæ Incarnat. 861. Joannes humilis Episcopus Aretinus &c.* Cæterum nomina SS. Floræ & Lucillæ in omnibus antiquis Martyrologiis, & Sacramentariis Gregorianis, & Gelasiano, Capitularibus Evangeliorum, aliisque Liturgicis libris defunt. Addita vero leguntur in nostro Missali, tum etiam in Vaticano 4772., quia utrumque ad Monachos pertinuit; & harum Sanctarum nomine celebre fuit Aretii in Thuscia Monasterium, de quo plura in Præfatione.

ALIA ORATIO.

Præsta, Domine quæsumus, ut sicut populus Christianus martyrum tuorum Simplicii, Faustini, & Beatricis, ^(a) *Floræ*, & *Lucillæ* temporali solemnitatem congaudet, ita perfruatur æterna, & quod votis celebrat, comprehendat effectu. Per.

SECRETA.

Hostias, tibi Domine, pro commemoratione Felicis offerimus, quem a tui corporis unitate nulla tentatio separavit. Per.

ALIA SECRETA.

Hostias tibi, Domine, sanctorum martyrum tuorum Simplicii, Faustini, & Beatricis, ^(a) *Floræ* & *Lucillæ* commemoratione deferimus, ^(b) *humiliter obsecrantes*: ut indulgentiam nobis pariter conferant, & salutem. Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti cibo, potuque Deus noster cœlesti te supplices exoramus: ut beati Felicis, in cuius hac commemoratione percepimus, muniamur & precibus. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut sanctorum martyrum tuorum Simplicii, Faustini, & Beatricis, ^(a) *Floræ*, & *Lucillæ*, cœlestibus mysteriis celebrata solemnitatem, indulgentiam nobis tuæ propitiationis acquirat. Per.

SS. ABDON, ET SENNEN MART.

ORATIO.

Deus, qui sanctis tuis Abdon, & Sennen ad hanc glo-

a desunt in ed.

b suppliciter deprecantes

gloriam veniendi copiosum munus gratiæ contulisti : da famulis tuis suorum veniam peccatorum ; ut, Sanctorum tuorum intercedentibus meritis , ab omnibus mereamur adversitatibus liberari . Per.

S E C R E T A .

(1) *Munera tibi , Domine , pro sanctorum martyrum tuorum Abdon , & Sennen passione deferimus , qui dum finiuntur in terris , facti sunt cœlesti luce perpetui : humiliter postulantes , ut eorum semper meritis muniamur . Per.*

A D C O M P L E N D U M .

Per hujus , Domine , operationem mysteriorum , & vitia nostra purgentur , & intercedentibus sanctis martyribus tuis Abdon , & Sennen , iusta desideria compleantur . Per.

(2) S. P E T R I A D V I N C U L A .

O R A T I O .

Deus , qui beatum Petrum Apostolum , à vinculis absolutum , illæsum abire fecisti : nostrorum , quæsumus ,

H h 2

mus ,

(1) Diversa est Secreta, quæ legitur in Missali impresso, & in Sacramentario Pamelii; nostra autem habetur in Sacramentario Menardi, & Muratorii.

(2) In Martyrologio Adonis Calendis Augusti hæc habentur: *Romæ ad Sanctum Petrum ad Vincula: Antiochiæ Natalis Sanctorum Machabæorum: Apud Italiam Civitate Vercellis, Bea-*

ti Eusebii Episcopi, & Confessoris, qui ob confessionem Fidei à Constantio Principe Scythopolim, & inde Cappadociam relegatus sub Juliano Imperatore ad Ecclesiam suam reversus est: novissimè persequentibus Arianis martyrium passus. Talia in Martyrologio Adonis, eadem fere, nonnullis additis, vel detractis, in Romano, aliisque Martyrologiis legun-

mus, absolve vincula peccatorum; & omnia mala à nobis propitiatus exclude. Per.

ALIA ORATIO.

Fraterna nos, Domine, martyrum tuorum corona lætificet: quæ & fidei nostræ præbeat ^(a) incitamenta virtutum, & multiplici nos suffragio consoletur. Per.

ALIA ORATIO.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, & intercessionibus beatissimorum martyrum tuorum Machabæorum, atque Sacerdotis, & Confessoris tui Eusebii perpetuam nobis misericordiam benignus impende. Per.

SECRETA.

Suscipe, Domine, hostiam redemptionis humanæ, & interveniente beato Petro Apostolo tuo, ad salutem mentis, & corporis operare placatus. Per.

ALIA

^a incrementa in ed.

leguntur. Itaque in nostro Codice hac die Missarum solemnitas de S. Petro, Fratribus Machabæis, & S. Eusebio peraguntur. Sed in prima Oratione de S. Eusebio, & in Oratione ad Compl. nomina Machabæorum; in Secreta autem de Machabæis illud Eusebii per errorem inserta videntur. In Missali Rom. Eusebius omittitur, ita etiam in Sacramentario Pamelii. Et in illo Menardi solius S. Petri ad Vincula memoria recolitur. In Gelasiano autem nulla Missa habetur; extat tamen in vetustioribus Gregorianis Sacramentariis. Et

Menardus ad verba illa: *Ad S. Petrum ad Vincula*, monet: In Codice Rem. addi: *& catena ejus osculantur, ipso die*. Item ex Appendice Rodradi, & ex antiquis Martyrologiis ab ipso Menardo, Florentinio, aliisque laudatis constat, hac die celebratam fuisse solemnitatem dedicationis primæ Ecclesiæ a B. Petro Romæ constructæ, & consecratæ. Hinc S. Leo in sermone de Machabæis: *Duplex, inquit, causa letitiæ est, in qua & natalem Ecclesiæ colimus, & Martyrum passionem gaudemus*.

A L I A S E C R E T A .

Suscipe , Domine , quæsumus munera supplicantis Ecclesie , & sanctifica hoc sacrificium populi tui : ut quod in honore beatissimorum martyrum tuorum Machabæorum , sed & Sacerdotis , & Confessoris tui Eusebii offertur ad gloriam , nobis tribuas per eorum intercessionem ad salutem perpetuam . Per.

A L I A S E C R E T A .

Suscipe , quæsumus Domine , tuorum munera famulorum , quæ intercedente sancto Eusebio Confessore tuo prosint nobis ad piæ devotionis officium , & tuæ devotionis effectum . Per Dominum.

A D C O M P L E N D U M .

Corporis sacri , & pretiosi sanguinis repleti libamine , quæsumus Domine Deus noster : ut quod pia devotione gerimus , certa redemptione capiamus . Per.

A L I A A D C O M P L E N D U M .

Præsta , quæsumus omnipotens Deus : ut quorum memoriam sacramenti participatione recolimus , fidem quoque proficiendo sectemur , ^(a) & salutis nostræ proficiant . Per.

A L I A A D C O M P L E N D U M .

Annue , quæsumus omnipotens Deus , ut sanctorum tuorum Machabæorum , sed & Sacerdotis , & Confessoris tui Eusebii suffragiis adjuvemur , ut sicut eis copiosa victoria dedit triumphum , ita & nobis continuum præstet auxilium . Per Dominum.

S. STE-

^a defunt in ed.

MISSALE VETUS
S. STEPHANI PONTIFICIS.

O R A T I O .

Deus , qui nos beati Stephani martyris tui , atque Pontificis annua solemnitate lætificas : concede propitius ; ut cujus natalitia colimus , de ejusdem etiam protectione gaudeamus . Per.

S E C R E T A .

Munera tibi , Domine , dicata sanctifica : & intercedente beato Stephano martyre tuo , atque Pontifice , per eadem nos placatus intende . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Hæc nos communio , Domine , purget à crimine : & intercedente beato Stephano martyre tuo , atque Pontifice , cœlestis remedii faciat esse consortes . Per.

(1) INVENTIO S. STEPHANI PROTOMART.

O R A T I O .

Deus , qui es Sanctorum tuorum splendor miraculis , quique hodierna die beatorum martyrum tuorum Stephani , Nicodemi , Gamalielis , atque Abibonis inventionem gloriosam revelasti , da nobis in æterna lætitia de eorum societate gaudere . Per.

SE-

(1) De inventionem corporum Sancti Stephani Protomartyris , & Sanctorum Gamalielis , Nicodemi , & Abibonis tertio Nonas Augusti , hoc est tertia die ejusdem mensis , agunt Romanum , aliaque Martyrologia . Missa tamen de eorundem inventionem in Sacramentariis Gelasiano , &

Gregorianis , Pamelii , Menardi , & Muratorii deest: Extat quidem in Sacramentario Angeli Rochæ in Appendice , & in Monastico Vatic. 4772. Orationes nostri Codicis dissimiles sunt iis , quæ in Missali Romano impresso leguntur .

SECRETA.

Munera tibi , Domine , nostræ devotionis offerimus , quæ & pro tuorum tibi grata sint honore Sanctorum , & nobis salutaria , te miserante , reddantur . Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus , Domine , sanctorum tuorum Stephani , Nicodemi , Gamalielis , atque Abibonis solemnia celebrantes , sacramenta cœlestia ; præsta quæsumus , ut quod temporaliter gerimus , æternis gaudiis consequamur . Per.

(1) XYSTI PAPÆ , FELICISSIMI , ET AGAPITI .

ORATIO.

Deus , qui conspicias , quia ex nulla nostra virtute subsistimus ; concede propitius : ut intercessione beati Xysti martyris tui , atque Pontificis contra omnia adversa muniamur . Per.

ALIA

(1) Die 6 Augusti VIII. Idus ejusdem mensis , Martyrologia omnia memorant S. Xystum Papam , & Martyrem , ejusque passionis Socios Felicissimum , & Agapitum Diaconos . In Sacramentario Gelasiano pag. 162. , & in Missali Gothico pag. 367. Missa de Sancto Xysto Papa solum habetur . At verò in Sacramentariis Gregorianis , Pamelii , Menardi , Angeli Rocchæ , aliisque duæ Missæ habentur , una de Sancto Xysto , altera de SS. Felicissimo , & Agapito . In Missali quoque nostro leguntur Orationes de Sancto Xysto Papa , &

Martyre , & aliæ Orationes habentur de SS. MM. Felicissimo , & Agapito , quibus additur Januarius , unus , ut puto , ex quatuor Subdiaconis , quos Ecclesiastica monumenta testantur , cum S. Pontifice decollatos fuisse . Ideo forte id factum est , quia ejus corpus , vel reliquiæ in Monasterii Oratorio , aut in nostra Lateranensi Basilica reconditæ fuerant . In Missali autem Romano impresso fit tantum commemoratio de S. Xysto , ejusque passionis Sociis , cum Missa fit de Transfiguratione Christi Domini .

MISSALE VETUS
ALIA ORATIO.

Deus, qui nos concedis sanctorum martyrum tuorum Felicissimi, & Agapiti, atque Januarii natalitia colere, da nobis in aeterna beatitudine de eorum societate gaudere. Per Dominum.

SECRETA.

Suscipe, Domine, munera propitiatus oblata, quæ Majestati tuæ beatus Xystus Sacerdos commendet, & martyr. Per.

ALIA SECRETA.

Munera tibi, Domine, nostræ devotionis offerimus, quæ pro tuorum tibi grata sint honore justorum, & nobis salutaria, te miserante, reddantur. Per.

INFRA ACTIONEM.

Intra quorum nos consortium non æstimator meriti, sed veniæ quæsumus largitor admitte. Per.

(1) BENEDICTIO UVÆ.

ORATIO.

*Benedic, Domine, hos fructus uvæ novos, quos te Domine rore cælesti, & inundantia pluviarum, & tempo-
rum*

(1) Uvas die sexta Augusti etiam Græci benedicunt. Ritus hujus sacræ functionis, qualis jam olim servabatur apud Latinos, ex Missali Lugdun. refert Eñus Bona Rer. Liturg. lib. 11. cap. 14. n. 5. De illius vero antiquitate Goaris in Euchologium, Menardi in Sacramentarium no-

tæ videri possunt. Nam in usu fuisse primis Ecclesiæ sæculis tum apud Græcos, tum apud Latinos probant Canon 3. Apostolicus, & Concilii Carthaginensis. Itaque dubitari potest, an ejus institutio Eutychiano Papæ sit tribuenda, quod affirmat Auctor Pontificalis; sed forsitan

rum serenitate, atque tranquillitate ad maturitatem producere dignatus es, & dedisti eos ad usus nostros, cum gratiarum actione percipere in nomine Domini nostri Jesu Christi, per quem hac omnia Domine.

A D C O M P L E N D U M.

Præsta, quæsumus, Domine Deus noster: ut beati Xysti martyris tui, atque Pontificis, cujus nobis festivitate votiva sunt sacramenta, & ejus salutaria nobis intercessione reddantur. Per.

A L I A A D C O M P L E N D U M.

Præsta nobis, quæsumus Domine, intercedentibus sanctis Felicissimo, Agapito, & Januario: ut quod ore contingimus, pura mente capiamus. Per.

(I) SS. DONATI, ET HYLARIANI.

O R A T I O.

Adesto, Domine, precibus nostris, quas in Sanctorum tuorum Donati, & Hylariani Monachi commemoratione

I i

ne

fitan de sola Romana Ecclesia ejus verba accipienda sunt, in qua ante Eutychiani Pontificatum hujusmodi ritus adhuc receptus non fuerat, sicuti postea retentus non est, sed pluribus ab hinc sæculis in defuetudinem abiit, è diverso a Græcis etiamnum servatur. De Festo autem Transfigurationis in nostro Missali nulla mentio. Quod sane mirum non est, cum in nullis Sacramentariis Gregorianis lega-

tur, & ejus institutio, ejusque adsignatio, quæ facta est diei sextæ Augusti cum Missa, & Officio proprio, tribuatur Callixto III.; qua de re videantur, quæ latè ac doctè differit SS. D. N. Benedictus XIV. in suo Tractatu de Festis Christi Domini Par. I. p. 585. & seqq.

(1) VII. Idus Augusti, hoc est die 7. ejusdem mensis, memoria recolitur S. Donati Episc. Aretini & Mart., & Hilarini, seu

Hi-

ne deferimus: ut, qui nostræ justitiæ fiduciam non habemus, eorum, qui tibi placuerunt, meritis adjuvemur. Per Dominum.

SECRETA.

Præsta, quæsumus Domine, ut Sanctorum tuorum Donati Martyris, & Episcopi, & Hylariani Monachi intercedentibus meritis, quos ad laudem nominis tui dicatis muneribus honoramus, piæ nobis devotionis fructus accrescat. Per.

AD COMPLENDUM.

Omnipotens, & misericors Deus, qui nos sacramentorum tuorum & participes efficis, & Ministros, præsta quæsumus: ut intercedentibus sanctis tuis Donato Martyre, & Episcopo, atque Hylariano Monacho, eisdem proficiamus & fidei consortio, & digno servitio. Per Dominum.

SS. CY-

Hilariani Monachi, quicum Donatus continuis orationibus, & jejuniis serviens Deo vitam duxit, & eum in passione socium habuit, eorumque memoria in Martyrologio Adonis, aliisque latinis Martyrologiis recolitur. In Sacramentariis Pamelii, Menardi, & Muratorii nulla de his Sanctis mentio habetur; & in Missali Romano edito hac die extat commemoratio tantum de Sancto Donato, de Hilarino Monacho nullum verbum. In nostro autem Codice utriusque memo-

riam, admirationi esse non debet, solemnî Officio celebrari, cum Monachorum usui inservierit, quibus solemne est, peculiari cultu Sanctos Monasticæ vitæ cultores venerari, & S. Donatus, & Hilarianus præclara Monasticæ professionis virtutum exempla, vita innocenter peracta, & passione fortiter pro Christi nomine tolerata, exhibuerunt. Accedit, quod verisimile admodum est, Monachos, qui nostro Missali usi sunt, suæ institutionis primordia in Diœcesi Aretina habuisse.

(1) SS. CYRIACI, LARGI, ET SMARAGDI.

ORATIO.

Deus, qui nos annua sanctorum martyrum tuorum Cyriaci, Largi, & Smaragdi solemnitate lætificas: concede propitius; ut quorum natalitia colimus, virtutem quoque passionis imitemur. Per.

SECRETA.

Accepta sit in conspectu tuo, Domine, nostra devotio: & eorum nobis fiat supplicatione salutaris, pro quorum solemnitate defertur. Per.

AD COMPLENDUM.

Quæsumus, Domine Deus noster: ut intervenientibus beatis martyribus tuis Cyriaco, Largo, & Smaragdo sacrosancta mysteria, quæ sumpsimus, actu subsequamur, & sensu. Per.

V. IDUS AUGUSTI

(Idest 9. die ejusdem mensis.)

VIGILIA S. LAURENTII.

ORATIO.

(2) *Beati Laurentii martyris tui, Domine, gratia geminata nos semper refoveat, qui glorificationis ejus &*

li 2

opta-

(1) VI. Idus Augusti, hoc est die 8. ejusdem mensis, in omnibus Sacramentariis Gregorianis assignatur Missa de S. Cyriaco: at verò in nostro Codice adduntur in Orationibus nomina Largi, & Smaragdi Martyrum, ut etiam in Missali Romano im-

presso. Orationes quoque eadem sunt, excepta Oratione ad Complendum, seu Postcommunio.

(2) Hæc Oratio non extat neque in Missali impresso, neque in Sacramentariis Pamelii, Menardi, & Muratorii.

optatis præimus officiis, & desideranter ipsius expectamus adventum. Per.

SECRETA.

Hostias, Domine, quas tibi offerimus, propitius suscipe: & intercedente beato Laurentio martyre tuo, vincula peccatorum nostrorum absolve. Per.

AD COMPLENDUM.

Da quæsumus Domine Deus noster; ut, sicut beati Laurentii martyris tui commemoratione, temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur aspectu. Per.

(1) IV. IDUS AUGUSTI

(Idest die 10. ejusdem mensis.)

NATALE S. LAURENTII.

ORATIO.

Excita, quæsumus Domine, in Ecclesia tua spiritum, cui beatus Laurentius Levita servivit: ut eodem nos replente, studeamus amare, quod amavit, & opere exercere, quod docuit. Per.

SECRETA.

Sacrificium nostrum, tibi Domine, quæsumus beati Lau-

(1) Celebris apud omnes Latinos, sed Romæ præsertim fuit dies natalis S. Laurentii: in omnibus Sacramentariis Gregorianis, perinde & in nostro Missali pro hac solemnitate duæ adsignantur Missæ, quarum prima apud Pamelium dicitur *Missæ in primo mane*, ita etiam in Antiphonario apud Cardinalem Tho-

masium; & apud Menardum *Prima Missa de nocte*, hoc est in fine noctis, & initio diei; altera vero in die, hoc est ad Tertiam. In Capitulari Evangeliorum, quod in publicum emisit Dom. Georgius, ita legitur: *Item die 10. Nat. S. Laurentii: ad primam Missam &c. Die suprascr. ad Missam publicam Natal. S. Laurentii*

Laurentii martyris precatio sancta conciliet : ut in cujus honore solemniter exhibetur, ipsius meritis efficiatur acceptum . Per.

AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus omnipotens Deus : ut quod donis cœlestibus satiasti, intercedente beato Laurentio martyre tuo, perpetua protectione custodias . Per.

S. LAURENTII MARTYRIS.

ORATIO.

Da nobis, quæsumus omnipotens Deus, vitiorum nostrorum flammæ extinguere : qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare . Per.

SECRETA.

Accipe, quæsumus Domine, munera dignanter oblata : & beati ^(a) martyris tui Laurentii suffragantibus meritis, ad nostræ salutis auxilium provenire concede . Per.

AD COMPLENDUM.

Sacro munere satiati, supplices te Domine deprecamur : ut quod debitæ servitutis celebramus officio, intercedente beato Laurentio martyre tuo, salvationis tuæ sentiamus augmentum . Per.

III.

^a deest in ed.

iii &c. In alio Capitulari edito a Card. Thomasio *sign. lit. a.* notatur : *die X. mensis Natale Sancti Laurentii ad primam Missam &c. Die suprascr. ad Missam publicam &c. & in alio Capitulari sign. lit. Q. Iterum Sancti Lau-*

^a Lib. IV. cap. 33. §. XXIV.

rentii ad Missam majorem &c. Orationes autem Missarum eadem sunt ac illæ, quæ in nostro Codice leguntur . Videantur, si lubet, quæ hac de re scribit Martene de Antiquis Eccl. ritibus ⁽²⁾ .

III. IDUS AUGUSTI.

(Idest 11. die ejusdem mensis.)

NATALE S. TIBURTII MARTYRIS.

ORATIO.

(1) Beati Tiburtii nos Domine foveant continuata præsidia : quia non desinis propitius intueri, quos talibus auxiliis concesseris adjuvari. Per.

SECRETA.

Adesto, Domine, precibus populi tui, adesto muneribus : ut quæ sacris sunt oblata mysteriis, tuorum tibi placeant intercessione sanctorum. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus, Domine, pignus redemptionis æternæ : quod sit nobis, quæsumus, ^(a) *interveniente beato Tiburtio martyre tuo*, vitæ præsentis auxilium pariter & futuræ. Per.

IDIBUS AUGUSTI

(Hoc est die 13. ejusdem mensis.)

(2) NATALE SS. HIPPOLYTI, ET CASSIANI.

ORATIO.

Deus mundi creator, & rector, qui hunc diem in bea-

^a *intervenientibus sanctis Martyribus tuis*

(1) *Sanctorum Martyrum tuorum Tiburtii, & Susannæ nos &c.* ita in Missali edito, quia S. Tiburtio addita est S. Susanna ob Ecclesiam in ejus honorem extructam, quod factum fuisse sæculo decimo existimo : nam in Missali plenario Vat. 4770. titulus

est : *in Natali Sancti Tiburtii, & S. Susannæ*. Capitularia Evangeliorum edita a Dominico Georgio ⁽²⁾, duo Evangelia hac die recitanda præscribunt, alterum in Natali S. Tiburtii, alterum in Natali S. Susannæ.

(2) Idibus Augusti in omnibus

^a Tom. III. de Liturg. Rom. Pont.

beatorum martyrum tuorum Hippolyti, & Cassiani passione consecrasti, concede propitius: ut omnes, qui martyrii eorum merita veneramur, ipsorum intercessione ab æternæ gehennæ ignibus liberemur. Per.

S E C R E T A.

Respice, quæsumus Domine, munera, quæ in sanctorum martyrum tuorum Hippolyti, & Cassiani solemnitate deferimus, & quorum tibi honore grata sunt, eorum nobis fiant interventu perpetuo salutaria. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Presta, quæsumus, Domine: ut nos beatorum martyrum tuorum Hippolyti, & Cassiani lætificent votiva mysteria, quæ semper esse non desinant admiranda. Per.

XIX. KALENDAS SEPTEMBRIS

(Hoc est die 14. ejusdem mensis.)

(1) NATALE S. EUSEBII CONFESSORIS.

O R A T I O.

Deus, qui nos beati Eusebii Confessoris tui annua solemnitate lætificas: concede propitius; ut cujus natalitia colimus, etiam actiones imitemur. Per.

SE-

bus Martyrologiis recolitur memoria S. Hippolyti, cui adjungitur S. Cassianus. At verò in libris Liturgicis, in Sacramentario scilicet Gelasiano, Gothico, Gregoriano Pamelii, Menardi, & Muratorii solius S. Hippolyti Natalis dies celebratur: in nostro autem Missali utriusque, ut etiam in Missali Romano impresso, sed Orationes omnino diversæ sunt.

(1) S. Eusebii Romani Presbyteri, & Confessoris diem natalem commemorant 14. Augusti omnia Martyrologia, & Sacramentaria Gregoriana, & de eo pluribus agunt Ems Baronius in Historia Ecclesiastica, & in notis ad Martyrologium Romanum, Dominicus Georgius in notis ad Martyrologium Adonis, & PP. Bollandiani in actis Sanctorum.

Laudis tibi, Domine, hostias immolamus in tuorum commemoratione sanctorum: quibus nos & praesentibus exui malis confidimus, & futuris. Per.

AD COMPLENDUM.

Refecti cibo potuque coelesti, Deus noster, te supplices exoramus, ut in cujus hac commemoratione percepinus, ejus muniamur & precibus. Per.

EODEM DIE VIG. S. MARIAE.

ORATIO.

Deus, qui Virginalem aulam Beatæ Mariæ, in qua habitares, eligere dignatus es; da quaesumus: ut sua nos defensione munitos, ^(a) *jucundos nos faciat suæ interesse commemorationi*. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Loquente Jesu ad turbas &c. & custodiunt illud.

SECRETA.

(1) *Suscipe, Domine, sacrificium oblationis, & laudum, quod nos, interveniente Sancta tua, semperque Virgine Maria, cujus venerabilem festivitatem prævenimus, & perducatur ad veniam, & in perpetua gratiarum actione constituat*. Per.

AD COMPLENDUM.

(2) *Cœlesti munere satiatus, omnipotens Deus, & tua*
nos

^a *jucundos facias suæ interesse festivitati in ed.*

(1) Hæc Oratio non extat in Sacramentariis Pamelii, Menardi, & Muratorii.

(2) Extat in Sacramentario Pamelii.

nos protectione custodi, & castimonie pacem mentibus nostris, atque corporibus, intercedente Beata Virgine Maria, propitiatus indulge, ut veniente Sponso Filio tuo Unigenito, accensis lampadibus ejus dignè præstolemur occursum. Qui tecum &c.

A D V E S P E R A S.

Concede, ^(a) quæsumus, omnipotens Deus fragilitati nostræ præsidium: ut qui Sanctæ Dei Genitricis ^(b) requiem celebramus, intercessionis ejus auxilio à nostris iniquitatibus resurgamus. Per.

(I) I N D I E F E S T I.

O R A T I O.

Veneranda nobis, Domine, hujus diei festivitas opem conferat salutarem, in qua Sancta Dei Genitrix mortem

K k

subiit

^a misericors Deus

^b festivitatem prævenimus in Missali edito hac est Oratio Postcommunio, seu ad Complendum.

(1) XVIII. Kal. Septembris (idest XV. die mensis Augusti) Assumptio S. Mariæ. Ita in Sacramentario Pamelii, & Menardi, ubi additur Virginis, tum etiam in Gelasiano, Gothico, aliisque: in nonnullis verò Sacramentariis, & Martyrologiis legitur Pausatio, Dormitio, Depositio, solemnia de pausatione, nec uno eodemque die celebritas Assumptionis Sanctæ Mariæ in antiquis Ecclesiasticis monumentis reperitur. At verò hisce de rebus, tum etiam de hujus Festi solemnitate, & antiquita-

te, aliisque ad eam spectantibus lector consulere poterit eruditissima commentaria Sanctissimi Domini Nostri Benedicti XIV. de Festis Beatæ Mariæ Virginis Par. II. §. 98. & seqq., aliosque Ecclesiasticarum rerum scriptores. Orationes autem nostri Codicis extant in Sacramentario Pamelii, & Menardi: in prima tamen Oratione aliqua parva differentia occurrit; Et Oratio, quæ est ad Vesperas in Sacramentario Pamelii, & Menardi, in nostro Codice est Oratio Secreta Missæ in Vigilia.

subiit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ Filium tuum Dominum nostrum de se genuit incarnatum. Qui tecum &c.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Intravit Jesus in quoddam castellum &c. quæ non auferetur ab ea.

SECRETA.

Intercessio, quæsumus Domine, Beatae Mariae semper Virginis munera nostra commendet, nosque in ejus veneratione tuæ Majestatis reddat acceptos. Per.

AD COMPLENDUM.

Mensæ cælestis participes effecti imploramus clementiam tuam, Domine Deus noster: ut qui festa Dei Genitricis colimus, a cunctis malis imminentibus ejus intercessionibus liberemur. Per.

AD VESPERAS.

Magna est, Domine, apud clementiam tuam Dei Genitricis oratio, quam idcirco de præsentī sæculo transtulisti, ut pro peccatis nostris apud te fiducialiter intercedat Dominum nostrum.

XVI. KALENDAS SEPTEMBRIS

(Idest 17. die mensis Augusti.)

OCTAVA S. LAURENTII.

ORATIO.

Beati Laurentii nos faciat, Domine, passio veneranda letantes, & ut eam sufficienter recolamus, efficiat promptiores. Per.

S E C R E T A .

Beati Laurentii martyris honorabilem passionem muneribus, Domine, geminatis exequimur, quæ licet propriis sit memoranda principiis, indefinenter tamen permanet ^(a) gloriosa. Per.

A D C O M P L E N D U M .

^(a) Solempne nobis intercessio beati Laurentii martyris, quæsumus Domine, præstet auxilium: ut cælestis mensæ participatio, quam sumpsimus, tribuat Ecclesiæ tuæ ^(b) recensitam lætitiā. Per.

XV. KALENDAS SEPTEMBRIS

(Idest die 18. Mensis Augusti.)

NATALE S. AGAPITI.

O R A T I O .

Lætetur Ecclesia tua, Deus, beati Agapiti martyris tui confisa suffragiis: atque ejus precibus gloriosis & devota permaneat, & secura consistat. Per.

S E C R E T A .

Suscipe Domine munera, quæ in ejus tibi solemnitate deferimus, cujus nos confidimus patrociniō liberari. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Satiasti, Domine, familiam tuam muneribus facris: ejus, quæsumus, semper interventione nos refove, cujus solemnia celebramus. Per.

K k 2

SS. TI.

^a sollemnis in Sacrament. Pamel.

^b recensita in Sacrament. Pamel.

(1) SS. TIMOTHEI, ET SYMPHORIANI.

ORATIO.

Auxilium tuum nobis, Domine quæsumus, placatus impende: & intercedentibus beatis martyribus tuis Timotheo, & Symphoriano, dexteram super nos tuæ propitiationis ostende. Per.

SECRETA.

Accepta tibi sit, Domine, sacratæ plebis oratio pro tuorum honore sanctorum: quorum se meritis de tribulatione percepisse cognoscit auxilium. Per.

AD COMPLENDUM.

Divini muneris largitate satiati, quæsumus Domine Deus noster: ut intercedentibus sanctis martyribus tuis, Timotheo, & Symphoriano, in ejus semper participatione vivamus. Per.

VIII. KALENDAS SEPTEMBRIS

(Idest 25. die mensis Augusti.)

NATALE S. BARTHOLOMÆI.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui hujus diei veneran-

(1) XI. Calend. Septembris (ideft XXII. die mensis Augusti) in Sacramentario Pamelii, Menardi, Muratorii, Regina Svecorum notatur: Natale Sancti Timothei tantum. At verò in Codice Ratoldi, teste Menardo in notis ad Sacramentarium, duæ sunt Missæ, prior S. Timothei, posterior S. Symphoriani:

item in Sacramentar. Palat. Vatic. 495. titulus est: *Natalis S. Timothei, & Symphoriani*, ut etiam in nostro Codice, in quo una Missa pro utroque Sancto assignatur, eademque leguntur Orationes, quæ in Missali Romano, omisso tamen Hippolyto, cujus nomen in Romano Missali additum est singulis Orationibus.

herandam sanctamque lætitiā, in beati Apostoli tui Bartholomæi festivitate tribuisti : da Ecclesiæ tuæ, quæsumus, & amare quod credidit, & prædicare quod docuit. Per.

SECRETUM.

Beati Apostoli tui Bartholomæi solemnia recensentes, quæsumus Domine : ut ejus auxilio tua beneficia capiamus, pro quo tibi laudis hostias immolamus. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus, Domine, pignus salutis æternæ, beati Apostoli tui Bartholomæi votiva solemnia celebrantes, & perpetua merita venerantes, Majestatem tuam suppliciter deprecamur : ut ipsius intercedentibus meritis, quod temporaliter gerimus, ad vitam capiamus æternam. Per.

V. KALENDAS SEPTEMBRIS

(Hoc est 28. mensis Augusti.)

(1) SS. HERMETIS, ET AUGUSTINI.

ORATIO.

Beati Hermetis martyris tui intercessio nos, Domine quæsumus, & tuam nobis non desinat placare justitiam, & nos

(1) In Sacramentario Gelafiano, & in Sacramentariis Gregorianis, Muratorii, Reginae Svecorum, & Pamelii hac die ponitur Missa de S. Hermete : At verò in nostro Codice post Orationes S. Hermetis subjiciuntur Orationes de S. Augustino singulæ singulis. In Sacramentariis autem Menardi, Angeli

Rocchæ, Palat. 495. & in Monast. Vatic. 4772. duæ Missæ hac die assignantur, una de S. Augustino, & altera de Sancto Hermete ; & illa S. Augustini præponitur. Et in Missali Romano impresso Missa præscribitur de S. Augustino cum commemoratione S. Hermetis.

nos devotum tibi jugiter efficere famulatum . Per Dominum nostrum.

ALIA ORATIO.

Adesto supplicationibus nostris omnipotens Deus : & quibus fiduciam sperandæ pietatis indulges : intercedente beato Augustino Confessore tuo atque Pontifice , consuetæ misericordiæ tribue benignus ^(a) *auxilium* . Per Dominum.

MU SECRETA.

Munera nostra , Domine , quæsumus propitiatus assume : & ut digne tuis famulamur altaribus , Sancti tui nos Hermetis intercessione custodi . Per.

ALIA SECRETA.

Sancti Confessoris tui Augustini nobis , Domine , pia non desit oratio : quæ & munera nostra conciliet , & tuam nobis indulgentiam , ^(b) & *munera* obtineat . Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Repleti , Domine , benedictione coelesti , quæsumus clementiam tuam : ut intercedente beato Hermete martyre tuo , quæ humiliter gerimus , salubriter sentiamus . Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Ut nobis , Domine , tua sacrificia dent salutem : beatus Confessor tuus Augustinus & Pontifex , quæsumus , precator accedat . Per.

DE-

^a effectum in ed.

^b semper in ed.

R O M A N U M.
IV. KALENDAS SEPTEMBRIS

263

(Idest 29. die mensis Augusti.)

(1) DECOLLATIO S. JOANNIS BAPTISTÆ,
& Sanctæ Savinæ.

ORATIO.

Sancti Joannis Baptistæ Præcursoris, & martyris
tui, Domine quæsumus, veneranda ^(a) *solemnitas* salu-
taris auxilii nobis præstet effectum, ^(b) & nos ad gaudia
æterna faciat pervenire. Per.

ALIA ORATIO.

*Exaudi nos Deus salutaris noster; ut sicut de S. Sa-
vinæ festivitate gaudemus, ita piæ devotionis erudiamur
effectu*. Per.

SECUNDUM MARCUM.

In illo tempore: Misit Herodes, ac tenuit Joan-
nem &c. & posuerunt illud in monumento.

SECRETA.

*Munera tibi, Domine, pro sancti martyris tui Joan-
nis Baptistæ passione deferimus, qui dum finitur in terris,
factus est cælesti sede perpetuus*. Per.

ALIA

a *festivitas in ed.* b *desunt in ed.*

(1) In Sacramentariis Pa-
melii, & Muratorii una tantum
Missa de S. Sabina, in illo Me-
nardi, aliisque hac die duæ Missæ
ponuntur, quarum prima est de
S. Sabina, altera de Decollatio-
ne S. Joannis Baptistæ. E diver-
so in nostro Codice, & in Mis-
sali Romano Missa fit de Decol-

latione S. Joannis cum comme-
moratione S. Sabinæ. De solem-
nitate, & antiquitate utriusque
Festi plura scripta sunt ab erudi-
tissimis Viris, qui vel de Festis
SSrum tractarunt, vel qui notas
in Martyrologia, vel Sacramen-
taria scripserunt, ut nihil prorsus
habeam, quod addere possim.

Hostias tibi, Domine, beatæ Sabinae martyris tuæ dicatas meritis, benignus assume: & ad perpetuum nobis tribue provenire subsidium. Per.

AD COMPLENDUM.

Conferat nobis, Domine, sancti Joannis ^(a) *utrumque* solemnitas: ut & magnifica sacramenta, quæ sumpsimus, significata veneremur; & in nobis potiùs edita gaudeamus. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Purificet nos, Domine, quæsumus: & divini sacramenti perceptio; & gloriosa beatæ Sabinae martyris deprecatio. Per.

III. KAL. SEPTEMBRIS

(Idest 30. die mensis Augusti.)

(I) NATALE S. FELICIS.

ORATIO.

Majestatem tuam, Domine, suppliciter deprecamur: ut sicut nos jugiter Sanctorum commemoratione letificas, interveniente sancti tui Felicis suffragio, ita semper quoque supplicatione defendas. Per.

SE-

^a Baptista in ed. dictio illa utrumque deest.

(1) In Missali Romano impresso hac die Missa habetur de SS. MM. Felice, & Adaucto, ita etiam in Sacramentariis Pamelii, Menardi, & Muratorii, aliisque Sacramentariis. Itaque

mirum est, quod in nostro Missali Sanctus Adauctus prætermittatur, qui in Latinis Calendariis, Martyrologiis, & Sacramentariis a S. Felice disjungi non solet.

S E C R E T A.

Hostias, Domine, tuæ plebis intende: & quas in honore sanctorum tuorum devota mente celebrat, ^(a) beati Felicis meritis suffragantibus proficere sibi ^(b) sentiat ad salutem. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Repleti, Domine, muneribus sacris, quæsumus immensam clementiam tuam: ut nos sanctorum tuorum participes efficias, & interveniente sancto tuo Felice, in gratiarum tuarum semper actione maneamus. Per.

(1) NATIVITAS S. MARIE, ET S. ADRIANI.

O R A T I O.

Supplicationem servorum tuorum Deus miserator exaudi: ut qui in Nativitate Dei Genitricis, & Virginis congregamur, ejus intercessionibus complacatus à te de instantibus periculis eruamur. Per.

A L I A O R A T I O.

Præsta quæsumus omnipotens Deus: ut qui beati

L l

Adria-

a beati Felicis meritis suffragantibus deest in ed.

b sentiant in ed.

(1) VI. Idus Septembris (hoc est die 8. ejusdem mensis) Sacramentaria Pamelii, Muratorii, & Menardi habent Missam de Nativitate S. Mariæ: In illo tamen Menardi eadem die ponitur Missa in Natali S. Adriani Martyris, cujus Orationes habentur etiam in nostro Codice, & in Missali Romano cum Missa de Nativitate Sanctæ Mariæ, sed

Orationes diversæ sunt. Postquam Adriani Martyris reliquiæ Bizantio Romam delatæ sunt, & ab Honorio I. in ejus honorem Basilica extructa, cœptum est, ut puto, ejus memoriam recoli die octava Septembris, qua vel ejus Reliquiarum translatio facta est, vel in ejus honorem Ecclesia Deo dicata.

Adriani martyris tui natalitia colimus, ^(a) à cunctis malis imminentibus ejus intercessionibus liberemur. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

Liber generationis Jesu Christi &c. de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.

SECRETA.

Suscipe, Domine, quæsumus hostias placationis, & laudis, quas tibi offerimus in Nativitate Beata, & Gloriosa, semperque Virginis Dei Genitricis Maria, & Sanctis ejus intercessionibus cunctis nobis proficiat ad salutem. Per Dominum.

ALIA SECRETA.

Munera, Domine, quæsumus tibi dicata sanctifica, & intercedente beato Adriano martyre tuo etiam placitis moribus dignanter tibi deservire concedas. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus, Domine, celebritatis hodiernæ annua cum devotione sacramenta, præsta quæsumus: ut intercedente Beata, & Gloriosa semperque Virgine Dei Genitrice Maria, & temporalis nobis vitæ remedia præbeant & æternæ. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Præsta quæsumus, Domine, fidelibus tuis, ut sacramenti tui participatione vegetati, sancti quoque martyris tui Adriani intercessionibus à cunctis periculis eruamur. Per Dominum.

S. GOR-

^a intercessione ejus in tui nominis amore robaremur. Per. ita in ed.

(1) S. GORGONIUS.

O R A T I O.

Sanctus tuus, Domine, Gorgonius *martyr* sua nos
semper intercessione lætificet, & *ipsius festa devote cele-*
brantes, pia faciat solemnitate gaudere. Per.

S E C R E T A.

Grata sit, Domine, tibi nostræ servitutis oblatio,
pro qua, ut nostræ salutis effectus proveniat, *sanctus*
Gorgonius martyr interveniat. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Familiam tuam Deus, quam tuis muneribus re-
creasti, suavitas illa contingat, & vegetet, qua in mar-
tyre tuo Gorgonio Christi tui bono jugiter odore pa-
scatur. Per.

III. IDUS SEPTEMBRIS.

(Hoc est die 11. ejusdem mensis.)

NATALE SS. PROTI, ET HYACINTHI.

O R A T I O.

Beatorum nos, Domine, Proti & Hyacinthi foveat
pretiosa confessio, & ut festa eorum solemniter recolamus,
pia-jugiter intercessio tueatur. Per.

S E C R E T A.

Pro sanctorum martyrum tuorum Proti & Hya-

L l 2

cinthi

(1) Missa in Natali S. Gor-
gonii 5. Idus Septembris, nem-
pe nona ejusdem mensis, extat
in Sacramentario Gelasiano;
deest tamen in Gregoriano Pa-
melii, & Menardi, & in non-

nullis aliis. Orationes, quæ le-
guntur in Gelasiano, eadem
sunt, quæ in Missali Romano
impresso; cum illis autem nostri
Codicis parva aliqua intercedit
differentia.

cinthi commemoratione , munera tibi , Domine , quæ debemus , exolvimus : præsta quæsumus , ut remedium nobis perpetuæ salutis operentur . Per.

AD COMPLENDUM .

Ut percepta nos , Domine , tua sancta purificent , beatorum martyrum tuorum Proti & Hyacinthi , quæsumus , imploret oratio . Per.

EXALTATIO S. CRUCIS ,

(1) & SS. Cornelii , & Cypriani .

ORATIO .

Deus , qui Unigeniti tui Domini nostri Jesu Christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es , concede propitius : ut qui ad adorandam vivificam Crucem adveniunt , à peccatorum suorum nexibus liberentur . Per.

ALIA ORATIO .

Beatorum martyrum , pariterque Pontificum Cornelii & Cypriani nos , quæsumus Domine , festa tueantur : & eorum commendet oratio veneranda . Per.

SECUNDUM JOANNEM .

In illo tempore : Dixit Jesus turbis Judæorum : Nunc judicium est mundi : nunc princeps hujus mundi ejicietur foras . Et ego &c. ut filii lucis sitis .

SE-

(1) XVIII. Cal. Octobris (hoc est die 14. Septembris) in Sacramentariis Gregorianis duæ Missæ ponuntur , una de Exaltatione Sanctæ Crucis , altera de SS.MM. Cornelio & Cypriano . At verò in nostro Codice una tantum de Exaltatione San-

ctæ Crucis , cujus Oratorium extabat apud Basilicam Lateranensem , cum Sanctorum Martyrum Cornelii , & Cypriani commemoratione . In Missali autem Romano impresso Missa Sanctorum Martyrum legitur die xvi. ejusdem mensis .

S E C R E T A .

Jesu Christi Domini nostri corpore & sanguine
saginandi ; per quem Crucis est sanctificatum vexillum ,
quæsumus Domine Deus noster : ut sicut illud adorare
meruimus , ita perenniter ejus gloriæ salutaris potiamur
effectu . Per eundem Dominum.

A L I A S E C R E T A .

*Plebis tuæ , Domine , munera benignus intende , quæ
Majestati tuæ pro sanctorum martyrum Cornelii, & Cypriani
solemnitatibus sunt dicata . Per.*

A D C O M P L E N D U M .

*Quæsumus , omnipotens Deus : ut quos divina tribuis
participatione gaudere , intercedente Unigeniti Filii tui
Domini nostri Jesu Christi passione , humanis non sinas peri-
culis subjacere . Per.*

A L I A A D C O M P L E N D U M .

*Quæsumus Domine salutaribus repleti mysteriis ,
ut beatorum martyrum Cornelii , & Cypriani , quorum
solempnia celebramus , orationibus adjuvemur . Per.*

XVII. KALENDAS OCTOBRIS

(Hoc est 15. die mensis Septembris .)

NATALE S. NICOMEDIS .

O R A T I O .

Adesto , Domine , populo tuo : ut beati Nicome-
dis martyris tui merita præclara ^(a) *venerantes* , ad im-
petrandam misericordiam tuam semper ejus patrociniiis
adjuvetur . Per.

SE-

^a suscipiens in ea.

Suscipe, Domine, munera propitius oblata: quæ majestati tuæ beati Nicomedis martyris ^(a) tui commendet oratio. Per.

AD COMPLENDUM.

Purificent nos, Domine, ^(b) quæsumus, sacramenta, quæ sumpsimus: & intercedente beato Nicomede martyre tuo, à cunctis efficiant vitiis absolutos. Per.

XVI. KALENDAS OCTOBRIS

(Idest 16. die Mensis Septembris.)

(1) NATALE SS. EUPHEMIÆ, LUCIÆ,
& Geminiani.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui infirma mundi eligis, & fortia quæque confundis; concede propitius: ut qui beatæ Euphemie martyris tuæ solempnia colimus, ejus apud te intercessionibus adjuvemur. Per.

ALIA ORATIO.

*Infirmi-
tatem nostram, quæsumus Domine, propitius respice, & mala omnia, quæ juste meremur, sanctorum tuorum Lucie, & Geminiani intercessione averte. Per.*

SE-

a deest in ed. b deest in ed.

(1) In Sacramentario Pame-
lii, Muratorii, & Menardi hac die
habentur Orationes de S. Euphe-
mia Virgine, deinde subjiciun-
tur aliæ de Sanctis Martyribus
Lucia, & Geminiano. In Mis-

fali autem Romano impresso Mis-
sa assignatur de SS. Martyribus
Cornelio, & Cypriano, cum
commemoratione SS. Euphe-
miæ, Lucie, & Geminiani,
quæ unica Oratione absolvitur.

SECRETA.

Presta quæsumus, Domine Deus noster, ut sicut in tuo conspectu mors est pretiosa Sanctorum, ita eorum merita venerantium accepta tibi reddatur oblatio. Per.

ALIA SECRETA.

Vota populi tui, quæsumus Domine, propitius intende: & quorum nos tribuis solemnia celebrare, fac gaudere suffragiis. Per.

AD COMPLENDUM.

Sanctificet nos, quæsumus Domine, tui perceptio sacramenti, & intercessio beatae martyris tuæ Euphemie tibi reddat acceptos. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Exaudi, Domine, preces nostras: ^(a) ut sanctorum martyrum tuorum ^(b) Lucie, & Geminiani, quorum festa solemniter celebramus, continuis foveamur auxiliis. Per.

XII. KALENDAS OCTOBRIS

(Hoc est die 20. mensis Septembris.)

(1) VIGILIA S. MATTHÆI APOSTOLI.

ORATIO.

Da quæsumus omnipotens Deus: ut beati Matthæi Apo-

^a & in ed.

^b Euphemie in ed.

(1) Missa in Vigilia S. Matthæi non extat in Sacramentario Pamelii, sed habetur in illo Menardi, ubi Secreta eadem est, ac illa nostri Codicis: sed ejus prima verba in hunc modum expressa sunt: *Apostolici reveren-*

tia culminis offerentes &c. ad quæ observat Menardus in Codice Remensi, & Ratoldi legi, ut in nostro Missali; sed Lectionem illam, quæ cum Missali impresso convenit, longe præstare.

Apostoli tui & Evangelistæ, quam prævenimus, veneranda solemnitas & devotionem nobis augeat, & salutem. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Vidit Jesus publicanum, nomine Levi &c. sed peccatores ad poenitentiam.

SECRETA.

Apostolicæ reverentiæ culmen offerimus sacris mysteriis imbuendum, præsta Domine quæsumus, ut beati Matthæi Evangelistæ suffragiis, cujus natalitia prævenimus, plebs tua semper & sua vota depromat, & desiderata percipiat. Per.

AD COMPLENDUM.

Sancti Apostoli tui & Evangelistæ Matthæi, quæsumus Domine, supplicatione placatus: & veniam nobis tribue, & remedia sempiterna concede. Per.

IN DIE AD MISSAM.

IX. KALENDAS OCTOBRIS

(Hoc est die 21. Septembris.)

NATALE S. MATTHÆI EVANGELISTÆ.

ORATIO.

Beati ^(a) Evangelistæ Matthæi, Domine, precibus adjuvemur: ut quod possibilitas nostra non obtinet, ejus nobis intercessione donetur. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Vidit Jesus hominem sedentem in

^a Apostoli titulus deest in omnibus nostri Codicis Orationibus, è diverso in Missali impresso in Secreta deest: Apostolicis.

in telonio &c. veni vocare justos , sed peccatores .

S E C R E T A .

Supplicationibus *Apostolicis* beati Matthæi Evangelistæ , quæsumus Domine , Ecclesiæ tuæ commendetur oblatio : cujus magnificis prædicationibus eruditur .
Per Dominum.

A D C O M P L E N D U M .

Perceptis , Domine , sacramentis , beato Matthæo Evangelista interveniente , deprecamur : ut , quæ pro ejus celebrata sunt gloria , nobis proficiant ad medelam .
Per Dominum.

(1) X. KALENDAS OCTOBRIS

(Hoc est die 22. Septembris .)

SS. MAURITII , ET SOCIORUM EJUS .

O R A T I O .

Annue quæsumus , omnipotens Deus : *ut nos San-
ctorum Mauritii , Exuperii , Candidi , Victoris , Inno-
centii , & Vitalis cum Sociis eorum latificet votiva solem-
nitas ,*

M m

nitas ,

(1) Celebres sunt apud Latinos SS. Martyres Thebeæ Legionis milites Mauritius , & Socii , è loco martyrii Agaunenses vocati ; in antiquis tamen Sacramentariis Pamelii, Menardi, & Muratorii , eorum Missa non reperitur . Affirmat autem Menardus inveniri in Codice Ratoldi , imo ibi non unam, sed duas Missas occurrere . De iisdem Sanctis Missa quoque legitur in Sa-

cramentariis Pal. Vaticanis 495. & 496. , & in Sacrament. Vatic. Monastico 4772. In Orationibus autem , quæ in laudatis Sacramentariis , & a Menardo exhibentur , præter Mauricii , perinde ac in Codice nostro , exprimuntur nomina aliorum Sociorum , nempe Exuperii , Candidi , Victoris , Innocentii , & Vitalis , quæ in Missali Romano impresso prætermittuntur .

nitas, ut quorum suffragiis nitimur, natalitiis gloriemur. Per.

SECRETA.

Respice, Domine, munera, quæ in passione Mauriti, Exuperii, Candidi, Victoris, Innocentii, & Vitalis cum Sociis eorum commemoratione deferimus, & præsta: ut quorum honore sunt grata, eorum nobis fiant intercessione salutaria. Per.

AD COMPLENDUM.

Cœlestibus refecti sacramentis & gaudiis, supplices te rogamus, Domine: ut, sanctorum tuorum Mauriti, Exuperii, Candidi, Victoris, Innocentii, & Vitalis cum Sociis eorum, quorum gloriamur triumphis, protegamur auxiliis. Per.

V. KAL. OCTOBRIS

(Hoc est die 27. Septembris.)

NATALE SS. COSMÆ, ET DAMIANI.

ORATIO.

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus: ut qui sanctorum martyrum tuorum Cosmæ & Damiani natalitia colimus, à cunctis malis imminentibus eorum intercessionibus liberemur. Per.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dicebat Jesus turbis &c. accusarent.

SECRETA.

Sanctorum tuorum nobis, Domine, pia non desit oratio: quæ & munera nostra conciliet, & sanctorum

tuo-

tuorum Cosma^(a) & Damiani precibus tuam nobis indulgentiam semper obtineat. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Protegat, quæsumus Domine, populum tuum,
^(b) intervenientibus sanctis tuis Cosma & Damiano, &
participatio coelestis indulta convivii, & deprecatio
^(c) collecta sanctorum. Per.

(I) INVENTIO BASILICÆ S. MICHAELIS.

O R A T I O.

Deus, qui miro ordine Angelorum ministeria,
M m 2 ho-

a desunt in ed.

b desunt in ed.

c collata in ed.

(1) III. Cal. Octobris, hoc est die 29. Septembris, in Martyrologio Adonis commemoratur inventio, seu dedicatio Basilicæ in Monte Gargano; eademque die a Romana Ecclesia recoli consuevit dedicatio Ecclesiæ Sancti Michaelis Romæ a Bonifacio Pontifice constructæ. Siquidem in Martyrologio Adonis, posteaquam expositum est miraculum, quod in Monte Gargano contigit, hæc subjiciuntur: *Sed non multo post Romæ Ven. etiam Bonifacius Pontifex Ecclesiam S. Michaelis nomine constructam dedicavit in summitate Circi, cryptatim miro opere altissime porrectam, unde & idem locus in summitate sua continens Ecclesiam* INTER NUBES SITUS VOCATUR. Siquidem solemne fuit Romanæ Ecclesiæ, nonnullarum

in Urbe Ecclesiarum dedicationes annua solemnitate recolare. In harum numero sunt dedicatio Ecclesiæ Sancti Nicomedis, Sancti Petri ad Vincula, Sanctæ Mariæ ad Martyres, & Sancti Michaelis Archangeli. Itaque in nostro Missali, quod peculiare est, duæ Missæ ponuntur, una de inventione Basilicæ S. Michaelis, ut puto, in Monte Gargano, altera de Dedicatione Basilicæ Sancti Michaelis, quæ Romæ a Papa Bonifacio peracta est: Prima in Missali Romano impresso ponitur die VIII. Maji, altera hac die recoli videtur; sed Orationes diversæ sunt ab illis, quæ in nostro Missali leguntur, earumque differentiam characterum dissimilitudine, ut hætenus factum est, indicavi.

hominumque dispensas : concede propitius ; ut à quibus tibi ministrantibus in coelo semper assistitur , ab his in terra vita nostra muniatur . Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Accesserunt discipuli ad Jesum , dicentes : Quis &c. qui in coelis est .

SECRETA .

Munus tui populi , Domine , quaesumus , dignanter assume , quod non tibi nostris meritis acceptum efficitur , id sancti Angeli tui Michaelis deprecatione gratum Majestati tuae reddatur . Per.

AD COMPLENDUM .

Beati Archangeli tui Michaelis intercessione suffulti , supplices te , Domine , deprecamur : ut quod ore prosequimur , contingamus & mente . Per.

DEDICATIO BASILICÆ S. MICHAELIS .

ORATIO .

Da nobis omnipotens Deus in beati Archangeli tui Michaelis eo tenus honore proficere : ut cujus in terris gloriam prædicamus , ipsius precibus adjuvemur in cælis . Per Dominum.

SECUNDUM MATTHÆUM .

In illo tempore , ut supra .

SECRETA .

Adesto plebis tuae oblationibus misericors Deus : & ut gratiae tuae beneficia potiora percipiat , beati Archangeli tui Michaelis fac eam supplici deprecatione sublevari . Per Dominum.

AD

AD COMPLENDUM.

Repleti, Domine, benedictione cœlesti Majestatem tuam suppliciter deprecamur : ut beati Archangeli tui Michaelis intercessionibus ad vitam nobis proficiat sempiternam . Per.

(1) II. KALENDAS OCTOBRIS.

(Hoc est die 30. Septembris.)

S. HIERONYMI PRESBYTERI.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui Ecclesiæ tuæ beatum Hieronymum Confessorem Scripturæ sanctæ verum interpretem, & tractatorem Catholicum tribuisti, concede propitius : ut ejus erudita doctrinis stabili fide in veneratione tui nominis, & agnitione proficiat . Per.

SECRETA.

Munera, quæ deferimus, Domine, benignus assume : & quia nostris impediuntur offensis, beati Hieronymi Confessoris tui precibus adjuvemur . Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus, Domine, divina mysteria, beati Hieronymi Confessoris tui solemnitate latantes ad gloriam, ita nobis, quæsumus, ad veniam prodesse perficias . Per.

NO.

(1) In Sacramentario Pamelii, & Menardi deest Missa in Natali S. Hieronymi, sed ea habetur in Sacramentariis Palat. Vat. 495. & 496., & in Missali plenario 4770. & in Sacramentario similiter Vatic. 4772., quod ad Monachos pertinuisse supra dictum est, & in Codice Ratoldi, ut affirmat Menardus, qui insuper

ex his verbis præfationis *repetita solemnitate* &c. putat olim in Ecclesia celebratam fuisse duplicem de S. Hieronymo solemnitatem. In Missali Vallicel. sign. lit. B. n. VIII. nunc lit. E. n. 15. extat integra Missa, quam in honorem Sanctissimi Doctoris in Appendice adscribam.

MISSALE VETUS
NONIS OCTOBRI

(Idest 7. die ejusdem mensis.)

(1) NATALE SS. MARCI PAPÆ,
Sergii, & Bacchi.

ORATIO.

Exaudi, Domine, *quæsumus* preces nostras: & interveniente beato Marco Confessore tuo atque Pontifice, *supplicationes nostras placatus intende*. Per.

ALIA ORATIO.

Sanctorum Martyrum tuorum nos, Domine, Sergii, & Bacchi beata merita prosequantur: & tuo semper proficiant amore ferventes. Per.

SECRETA.

Benedictio tua, Domine, larga descendat, quæ & munera nostra tibi reddat accepta, & deprecante sancto
Mar-

(1) In omnibus Sacramentaliis Gregorianis habetur hac die Missa Sancti Marci Papæ, de SS. Martyribus Sergio, & Baccho nulla est mentio. Itaque in nostro Missali, quod ad Monachos Basilicæ Lateranensis pertinuisse dixi, ideo Missam in die Natali Sanctorum Sergii, & Bacchi, retenta illa S. Marci Papæ, legi existimo, quia Paschalis I., qui Pontifex renunciatus est anno 817., Monasterium SS. Sergii, & Bacchi prope Basilicam Lateranensem situm restituit, & in eo præter Ancillas Dei Monachorum Congre-

gationem collocavit, qui in Lateranensi Ecclesia laudes die, noctuque, ut in Præfatione dictum est, persolverent. In Missali autem impresso Missa est de S. Marco Papa cum commemoratione non solum SS. Sergii, & Bacchi, sed etiam Marcelli, & Apuleji: Prima Oratio, seu Collecta, & Postcommunio, seu Oratio ad Complendum eadem sunt ac illæ nostri Codicis, hoc solum discrimine, quod ibi, ut dixi, SS. MM. Sergio, & Baccho adduntur nomina Sanctorum Marcelli, & Apuleji.

Marco Confessore tuo , atque Pontifice , nobis sacramentum redemptionis efficiat . Per.

A L I A S E C R E T A .

Majestatem tuam , Domine , quæsumus , ut hæc hostia nos tibi reddat acceptos , quam immolantes te circa nos placatum efficiat , & tuorum Sergii , & Bacchi digna postulatione sanctorum ad gaudia æterna perducatur . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Da quæsumus Domine , fidelibus tuis sanctorum tuorum semper veneratione lætari , & beati Marci Confessoris tui , atque Pontificis intercessione , eorumque perpetua supplicatione muniri . Per.

A L I A A D C O M P L E N D U M .

Sacramentis , Domine , muniamur acceptis , ut sanctorum tuorum Sergii , & Bacchi intercessione contra omnes nequitias irruentes , armis cœlestibus protegatur . Per.

V I I I . I D U S O C T O B R I S .

(Idest nona die ejusdem mensis .)

(I) S S . D I O N Y S I I , R U S T I C I , E T E L E U T H E R I I .

O R A T I O .

Deus , qui hodierna die beatum Dionysium martyrem

(1) Non octavo , sed septimo idus Octobris (nempe nona ejusdem mensis) in latinis Martyrologiis recolitur dies Natalis S S . Dionysii , Rustici , & Eleutherii ; sed in Codice Remensi , & Ratoldi septimo Idus ponitur Missa in vigilia dictorum San-

ctorum , sequenti autem , hoc est octavo Idus , Missa in Natali , ut tradit Menardus . Missam in Natali eorundem habent etiam Sacramentaria Pal. Vatic. 495. & 496. , & Missale plenarium Vatican. 4770 .

tyrem tuum atque Pontificem, virtute constantiæ in passione roborasti : quique illi ad prædicandum Gentibus gloriam tuam, Rusticum & Eleutherium sociare dignatus es : tribue nobis, quæsumus, eorum imitatione pro amore tuo prospera mundi despiciere, & nulla ejus adversa formidare. Per.

SECRETA.

Pro honore sanctorum tuorum martyrum Dionysii, Rustici, & Eleutherii oblata tibi, Domine, populi tui munera quæsumus propitius suscipe, & eorum nobis intercessione sanctifica. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumptis, Domine, ^(a) quæsumus, sacramentis cælestibus, intercedentibus beatis martyribus tuis Dionysio, Rustico, & Eleutherio, ad redemptionis æternæ proficiamus augmentum. Per.

III. IDUS OCTOBRIS.

(Idest 13. ejusdem mensis.)

(1) S. CALISTI PAPÆ.

ORATIO.

Deus, qui nos conspicias ex nostra infirmitate deficere, beato Callisto Confessore tuo, atque Pontifice suffragante, ad amorem tuum nos misericorditer per sanctorum tuorum exempla restaura. Per.

SE-

^a Domine, sacramentis, quæsumus : ut intercedentibus in ed.

(1) In omnibus Calendariis, Martyrologiis, Sacramentariis, Missalibus tam manuscriptis, quàm impressis pridie Idus Octo-

bris recolitur dies Natalis S. Calisti Papæ, & Martyris, ideoque mendum videtur esse in Codice, & legendum II., vel Prid. Id. &c.

S E C R E T A .

Myſtica nobis , Domine , *hæc* proſit oblatio : quæ nos & à reatibus noſtris expediat , & ^(a) *intercedente beato Calliſto Confefſore tuo* , atque Pontifice perpetua ſalvatione confirmet . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Quæſumus omnipotens Deus : ut ^(b) *reatum noſtrum* munera ſacrata purificent ; & ^(c) *per interceſſionem beati Confefſoris tui Calliſti* , atque Pontificis rectè vivendi nobis operentur effectum . Per.

XV. KALENDAS NOVEMBRIS

(Ideſt 18. die menſis Octobris .)

S. LUCÆ EVANGELISTÆ .

O R A T I O .

Interveniat pro nobis , quæſumus Domine , ſanctus tuus Lucas Evangeliſta : qui crucis mortificationem jugiter in ſuo corpore pro tui nominis honore portavit . Per Dominum.

S E C R E T A .

Donis cœleſtibus da nobis , quæſumus Domine ; libera tibi mente ſervire : ut munera , quæ deferimus , interveniente beato Evangeliſta tuo Luca , & medelam nobis operentur , & gloriam . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Præſta , quæſumus omnipotens Deus : ut quod de ſancto altari tuo accepimus , precibus beati Evangeliſtæ

N n

tui

a *defunt in ed.*b *reatus noſtros in ed.*c *defunt in ed.*

tui Lucæ, sanctificet animas nostras, per quod tuti esse possimus. Per.

VI. KALENDAS NOVEMBRIS

(Hoc est die 27. mensis Octobris.)

(1) IN VIG. APOST. SIMONIS, ET JUDÆ.

ORATIO.

Concede, quæsumus omnipotens Deus: ut sicut Apostolorum tuorum Simonis & Judæ gloriosa natalitia prævenimus; sic ad tua beneficia promerenda, majestatem tuam pro nobis ipsi præveniant. Per.

SECRETA.

Muneribus nostris, Domine, sanctorum Apostolorum tuorum Simonis & Judæ festa præcedimus, te suppliciter deprecantes: ut quæ conscientia nostræ præpediuntur obstaculis, illorum meritis grata reddantur. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumpto, Domine, sacramento, suppliciter deprecamur: ut intercedentibus beatis Apostolis tuis Simone & Juda, quod temporaliter gerimus, ad vitam capiamus æternam. Per.

IN DIE AD MISSAM.

ORATIO.

Deus, qui nos per beatos Apostolos tuos Simonem & Judam, ad agnitionem tui nominis venire tribuisti:

(1) Missa in Vigilia, & in Festo SS. Apostolorum Simonis, & Judæ non habetur in Sacramentario Pamelii, & Muratorii; sed extat in illo Menardi, An-

geli Rocchæ, & aliis Sacramentariis, & Missalibus, præsertim Monasticis; sicut etiam Missa in Natali S. Lucæ.

sti : da nobis eorum gloriam sempiternam & proficiendo celebrare , & celebrando proficere . Per.

S E C R E T A .

Gloriam , Domine , sanctorum Apostolorum tuorum Simonis & Judæ perpetuam venerantes , quæsumus : ut eam , sacris mysteriis expiati , digniùs celebremus . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Perceptis , Domine , sacramentis , suppliciter exoramus : ut intercedentibus beatis Apostolis tuis Simone & Juda , quæ pro illorum veneranda gerimus passione , nobis proficiant ad medelam . Per.

PRIDIE KAL. NOVEMBRIS

(Hoc est die 31. Octobris .)

(1) VIGILIA OMNIUM SANCTORUM .

O R A T I O .

Domine Deus noster , multiplica super nos *misericord-*

N n 2

ricor-

(1) Missa in vigilia omnium Sanctorum , & in eorum die Festo extat in Sacramentario Pamelii , Menardi , aliisque , quæ sæculo VIII. , & IX. , & subsequen-
tibus temporibus scripta sunt : Deest in Sacramentario Muratorii , sed habetur Oratio , quæ inscribitur : *Collecta ad SS. Cosmam , & Damianum* ; & postea Orationes *Ad Missam* in Natali Sancti Cæsarii . In nostro autem Missali adduntur Orationes pro commemoratione depositionis S. Hilarii Episcopi Pi-

etaviensis . In Martyrologio quidem Bedæ , Adonis , aliisque , ejus memoria recolitur Idibus Januarii , hoc est die 13. ejusdem mensis , nihilominus diem ejus depositionis esse statuendum Calendis Novembris , quo die in aliquibus vetustis Martyrologiis commemoratio de Sancto Hilario occurrit , censere videntur Patres Benedictini , qui edendis Sanctissimi Episcopi operibus allaborarunt . Nam relatâ prius eorum , qui putant , Sanctum Hilarium die 13. Januarii

anno

ricordiam tuam : & quorum prævenimus gloriosa solemnia , tribuere subsequi in sancta processione lætitiā . Per.

SE-

ann. 367. mortem in Domino obiisse , sententiā , qua cum affirmant minus commode componi posse Hieronymi , & Gregorii Turonensis verba , deinde hæc subjiciunt : *Neque vero Hilarii memoria ita in omnibus veteribus libris ad usum Ecclesiasticorum Officiorum consecratis consignatur Idibus Januariis , ut non etiam aliter , puta aut alia Januarii die , aut 26. Junii , aut Calendis Novembribus in iis recolatur . Et deinde nonnullis interjectis ita proseguuntur . Nam etsi non ita multi , antiquitate tamen nihilo inferiores sunt , nec ad nostros Ritus exacti Codices , in quibus S. Hilarii festivitas Cal. Novembris recensetur . Hoc die in vetusto exemplari Ecclesiæ S. Guntiani Turonensis habentur quinque Missæ , prima de omnibus Sanctis , secunda de S. Casario , tertia , & quarta item de omnibus Sanctis , quinta de S. Hilario &c. Et Edmundus Martene de antiquis Ecclesiæ Ritibus tom. 3. lib. IV. cap. 34. §. 27. agens de Festo omnium Sanctorum scribit : in Codice Regio Cal. Novembris haberi Missas , unam scilicet de S. Casario , alteram de S. Hilario : In Pon-*

tificali autem Ecberti Eboracensis Archiepiscopi haberi quatuor benedictiones , quarum tertiam hunc titulum habere : Item Kalendis Novembris Natalis Sancti Hilarii Episcopi . Postea hæc alia adjungit : In uno Codice insignis Ecclesiæ Turonensis annorum 800. Cal. Novembris tres Missæ habentur : Prima de omnibus Sanctis : Secunda de S. Casario : Tertia de S. Hilario . In alio denique Codice ejusdem Ecclesiæ consimilis ætatis quinque occurrunt Missæ . Primæ præfigitur hic titulus : NATALE OMNIUM SANCTORUM . Secunda : EADEM DIE NATALE S. CÆSARII . Tertia : ITEM ALIA MISSA IN NATALITIS OMNIUM SANCTORUM . Quarta : ITEM ALIA MISSA . Quinta : EADEM DIE SOLEMNITAS S. HILARII EPISCOPI , ET CONFESSORIS . Nec mireris hinc de S. Hilario Episcopo Pictaviensi Missam appositam fuisse ; nam memini me legisse in charta quadam Majoris-monasterii festivitatem S. Hilarii in Calendis Novembris , quo die etiam reperitur in vetustis Martyrologiis mss. Casali-Benedicti , & Monasterii S. Georgii prope Rothomagum .

S E C R E T A .

Altare tuum, Domine, muneribus cumulamus oblatiſ : da quæſumus ; ut ad ſalutem noſtram , omnium Sanctorum tuorum precatione proficiant , quorum ſolemnia ventura præcurrimus . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Sacramentis , Domine , & gaudiis *optata celebritate* expletis , quæſumus : ut eorum precibus adjuvemur , quorum recordationibus exhibentur . Per.

K A L E N D I S N O V E M B R I S .

(1) O M N I U M S A N C T O R U M ,
& Cæſarii , & Hilarii .

O R A T I O .

Omnipotens ſempiternæ Deus , qui nos omnium Sanctorum tuorum merita ſub una tribuiſti celebritate venerari : quæſumus ; ut deſideratam nobis tuæ propitiationis abundantiam , multiplicatis interceſſoribus largiaris . Per.

A L I A O R A T I O .

Deus , qui nos beati martyris tui Cæſarii annua ſolemnitate letificas , concede propitius , ut cujus natalitia colimus , etiam actiones imitemur . Per.

A L I A

(1) De Feſtivitate omnium Sanctorum , & dedicatione Baſilicæ Sanctæ Mariæ nihil dicam , ne deſcribendis hoc loco iis , quæ ab Eſmo Baronio , Menardo , Martene , Sollerio , Baillet , Thomaffino , Merato , Domini-

co Georgio , aliisque doctis viris literis tradita ſunt , majori tædio hæc noſtra legentes afficiam ; ſi quis ea ſciendi cupidus fuerit , illorum libros , & commentaria adire poterit .

ALIA ORATIO.

Deus, qui nos ad sancti Hilarii Confessoris tui, atque Pontificis depositionem tribuisti pervenire latantes; præsta quæsumus: ut sicut celebramus officiis, ita juvemur auxiliis. Per.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Videns Jesus turbas &c. copiosa est in coelis.

SECRETA.

Munera tibi, Domine, nostræ devotionis offerimus: quæ & pro cunctorum tibi grata sint honore iustorum; & nobis salutaria, te miserante, reddantur. Per Dominum.

ALIA SECRETA.

Hostias tibi, Domine, beati Cæsarii martyris tui dicatas meritis benignus assume, & ad perpetuum nobis tribue pervenire subsidium. Per.

ALIA SECRETA.

Sancti Hilarii tibi precibus, Domine quæsumus, grata reddatur oblatio, pro cuius est depositione immolanda. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Sanctorum omnium gloriosa confessione Deus tribue nobis timorem nominis tui, quod etiam initium sapientiæ prædixisti, ut per hæc sancta, quæ sumpsimus, tuorum admixti conciliis, misericordiæ tuæ dapibus saginemur. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Quæsumus omnipotens Deus, ut qui cælestia alimenta
per-

percepimus, intercedente beato martyre tuo per hac contra omnia adversa muniamur. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Sumpsimus, Domine, pignus redemptionis eterne, sit nobis quæsumus, interveniente beato Hilario vitæ præsentis auxilium, pariter & futura, Per.

VI. IDUS NOVEMBRIS.

(1) SS. CLAUDII, NICOSTRATI,
Symphoriani, Castorii, & Simplicii.

O R A T I O.

Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut qui gloriosos martyres Claudium, & Nicostratum, Symphorianum, Castorium, atque Simplicium fortes in sua confessione cognovimus; pios apud te in nostra intercessione sentiamus. Per.

S E C R E T A.

Benedictio tua, Domine, larga descendat: quæ & munera nostra, deprecantibus sanctis tuis, reddat accepta, & nobis sacramentum redemptionis efficiat. Per.

Ad

(1) Sexto Idus Novembris, hoc est octava die ejusdem mensis, in Sacramentario Pamelii, Menardi, & Muratorii hujusmodi habetur inscriptio: *Natale SS. Quatuor Coronatorum*: Deinde in Orationibus, quæ subduntur, nominantur, ut in nostro Codice, Claudius, Nicostratus, Symphorianus, Castorius, atque Simplicius; an isti Sancti distinguendi sint a Quatuor Coronatis, quorum nomina dicuntur

esse, Severus, Severianus, Carpophorus, & Victorinus, ex confusa lectione Ecclesiasticorum monumentorum dubitatur. Distinguuntur quidem in Romano Martyrologio ad hanc diem, & distinguendos esse putant Cardinalis Baronius, Menardus in *notis ad Sacramentarium*, Solerius in *notis ad Usuardum*, & Dominicus Georgius in *notis ad Adonem*, & alii.

MISSALE VETUS
AD COMPLENDUM.

Cælestibus refecti sacramentis, & gaudiis, supplices te, Domine, deprecamur, ut quorum gloriamur triumphis, protegatur auxiliis. Per.

V. IDUS NOVEMBRIS.

(I) S. THEODORI.

ORATIO.

Deus, qui nos beati Theodori martyris tui confessione gloriosa circumdas & protegis: præsta nobis ex ejus imitatione proficere, & oratione fulciri. Per.

SE-

(1) In Missali Romano hac die Missa est de dedicatione Basilicæ Salvatoris, cum commemoratione tantum S. Theodori; Orationes autem de S. Martyre eadem sunt ac illæ nostri Codicis. Quamvis die nona Novembris non extat in nostro Missali Missa de dedicatione, nihilominus eadem die Festivitatem dedicationis nostræ Lateranensis Basilicæ antiquitus celebratam fuisse, certos nos facit Calendarium, quod nostro Missali licet magna ex parte mancum, & mutilum præfixum est; sed Missa propria non legitur v. Idus, h. e. die nona, quia ut puto sumebatur de communi dedicationis Ecclesiarum. In antiquo Lectorio, seu Passionali Sanctorum ejusdem Basilicæ extat antiqua lectio de dedicatione, quæ cum

diversa omnino sit ab ea, qua nunc utimur, rem ingratam lectori haud facturum me puto, si hoc loco cum iisdem mendis, quibus in Codice legitur, adscribam.

Die ix. Mensis Novembris.

Dedicatio

BASILICÆ SALVATORIS.

Hodie, Fratres Karissimi, sollemnitatem, & Salvatoris Templi dedicationem gaudenter celebramus: In qua nunc etiam opportunè ipse Auctor omnium sua benignitate Christiano populo custodire, & observare concessit: Quia sollemnitatem Salvatoris nostra totius Redemptionis est.

Nostra, inquam, quia vera & summa festivitas est; mortuos esse vitiis soli vivere justitiæ. Nam & Natalis dicitur, quo delictorum carcere liberati libertate

rena-

^a Ex Cod. Basil. Later. sign. lib. C. de quo in Prefatione.

S E C R E T A .

Suscipe Domine fidelium preces cum oblationibus hostiarum : & intercedente beato Theodoro martyre tuo , per hæc piæ devotionis officia , ad cœlestem gloriam transeamus . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Præsta nobis , quæsumus Domine , intercedente beato Theodoro martyre tuo ; ut quod ore contingimus , pura mente capiamus . Per.

(1) N A T A L E S . M A R T I N I . (1)

O R A T I O .

Deus , qui conspicias , quia ex nulla nostra virtute

O O

sub-

renascimur Salvatoris . Unde Fratres bonum , & benignum habemus Salvatorem nullis nostris meritis misericordem requisitorum . Inde bonus est , unde cantare potest : Dirupisti vincula mea , Tibi sacrificabo hostiam laudis . Planè cum suis Sanctis festivitatem celebramus , præcipue ejusdem nostri Salvatoris omni nisu festivitatem venerari , & custodire debemus . Non terrenis vanitatibus , sed spiritualibus refectionibus , ut recte ac secure in omni possimus invocare loco : Salva nos Christe Salvator , qui noster dignatus esse fuisti Plasmator . Quapropter dilectissimi læti , & exultantes celebrate hunc diem . Iterumque Karissimi

intentis auribus nostram parvitem audire dignemini , quatenus veri germani estote Christiani . Nolite ergo imitari nomine Christianos , & opere vanos .

Quia qui præcepta Dei obediunt , sine fine gaudebunt : Qui verò contemnunt , sine fine ardebunt . Et sicut contemptoribus æterna mors , æterna miseria ; ita obedientibus æterna gloria , æternaque felicitas remunerabitur . Salvator , idem Dominus noster Iesus Christus , qui cum Patre , & Spiritu Sancto vivit & regnat in secula seculorum . *Amen .*

(1) III. Idus Novembris (id est XI. die Mensis ejusdem) in Sacramentario Pamelii , & Menardi duæ Missæ habentur , prima

subsistimus : concede propitius : ut intercessione beati Martini Confessoris tui atque Pontificis , contra omnia adversa muniamur . Per.

EODEM DIE S. MENNÆ .

ORATIO .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut qui beati Mennæ martyris tui natalitia colimus , intercessione ejus in tui nominis amore robaremur . Per.

SECRETA .

(1) Da misericors Deus : ut hæc nos salutaris oblatio , & à propriis reatibus indefinenter expediat , & ab omnibus tueatur adversis . Per.

ALIA SECRETA .

Da nobis , Domine , quæsumus semper hæc tibi vota gratanter persolvere , quibus sancti Confessoris tui Martini depositionem recolimus , & præsta : ut ejus laudem tua gratia prædicemus . Per.

AD COMPLENDUM .

Præsta quæsumus Domine Deus noster : ut quo-
rum

ma est de Natali Sancti Mennæ , altera de Natali Sancti Martini Episcopi Turonensis ; e diverso in nostro Missali , ut etiam in Missali Romano impresso , Orationes S. Martini præponuntur illis S. Mennæ , quia forte Romæ celebrior erat dies festus Sancti Martini , in cujus honorem antiqua Ecclesia fuit extructa , quæ etiam titulus Equitii dicta est .

(1) Hæc Oratio Secreta in

Missali impresso legitur pro Sancto Martino , ut etiam in Sacramentario Pamelii ; e diverso in nostro Codice ponitur pro Sancto Menna , ordine tamen præposito , cum post sequentem Secretam de S. Martino poni deberet . Quæ vero est Secreta de eodem Sancto Episcopo in nostro Codice , neque in Sacramentario Pamelii , neque Menardi extat .

rum festivitate votiva sunt sacramenta, eorum intercessionem salutaria nobis reddantur. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Da, quæsumus Domine Deus noster: ut sicut tuorum commemoratione Sanctorum, temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur aspectu. Per.

NATALE S. CÆCILIAE VIRGINIS.

O R A T I O.

Deus, qui nos annua beatæ Cæcilie virginis & martyris tuæ solemnitatem lætificas: da, ut quam veneramur officio, etiam piæ conversationis sequamur exemplo. Per.

S E C R E T A.

Hæc hostia, Domine, placationis & laudis, quæsumus; ut ^(a) *interveniente* beata Cæcilia virgine & martyre tua, nos propitiatione tua dignos semper efficiat. Per Dominum.

A D C O M P L E N D U M.

Satiasti, Domine, familiam tuam muneribus sacris: ejus quæsumus semper interventione nos refove, cujus solemnia celebramus. Per.

(1) S. CLEMENTIS, ET S. COLUMBANI.

O R A T I O.

Deus, qui nos annua beati Clementis martyris tui atque Pontificis solemnitatem lætificas: concede propi-

O O 2

tius;

^a *intercedente in edit.*

(1) IX. Cal. Dec. (hoc est XXIII. die mensis Novembris) in omnibus Sacramentariis Gregorianis invenitur Missa in Natali S. Cle-

tius ; ut cujus natalitia colimus , virtutem quoque passionis imitemur . Per.

ALIA ORATIO.

Deus , qui nos sancti Columbani Sacerdotis , & Confessoris tui annua beatæ confessionis solemnitatem letificas , præsta quæsumus , ut callidâ hostis incursione, tua freti virtute , devictâ , pervenire ad gaudia , ipso intercedente , mereamur æterna . Per.

SECRETA.

Munera tibi , Domine , oblata sanctifica : & intercedente beato Clemente martyre tuo , atque Pontifice ,
per

S. Clementis Papæ , & S. Felicitatis . At in nostro Missali adduntur Orationes de S. Columbano , de quo vulgatus Ado agit die XXI. Novembris his verbis : *In Italia Monasterio Bobio Sancti Columbani Abbatis , qui multorum Cænobiorum fundator , & innumerabilium Pater extitit Monachorum , multisque virtutibus clarus quievit in senectute bona : Cum eo concordat Usuardus , & alii recentiores , ut inquit Baronius in notis ad Martyrologium . At verò Apographa Adonis , quæ habuit Dominicus Georgius , Natalem diem Sancti Columbani recolunt die 23. , ut in nostro Missali ; ita etiam Martyrologium Fuldense . Hinc autem orta est quæstio de vera Martyrologii enunciatione , de qua videri potest Sollerius , & Bo-*

wilartius in notis ad Usuardum , & Domin. Georgius in not. ad Adonem . Quod vero ad rem nostram pertinet : hinc aperte colligitur , nostrum Missale Monasticum esse , & ad Monachos pertinuisse . Nam Orationes de S. Columbano in Missalibus , seu Sacramentariis ejusdem ætatis , quæ ad Ecclesias Clericorum sive separatim , sive in communi viventium pertinent , nullibi occurrunt . E diverso Edmundus Martene in tractatu de antiquis Monachorum Ritibus lib. 4. cap. 9. scribit : IX. Calend. in præfato Corbeje Calendario vetustissimo legitur , Natale S. Clementis , & Felicitatis , & S. Columbani , quorum Sanctorum memoria similiter in nostro Missali eodem die recolitur .

per hæc nos a peccatorum nostrorum maculis emunda .
Per Dominum.

A L I A S E C R E T A .

Oblatis tibi muneribus , quæsumus Omnipotens , propitiatus intende : ut , intercedente sancto Columbano Sacerdote , & Confessore tuo , & ab occulta insidiatoris impulsione fragilitatem nostram tueantur illasam , & Angelicis manibus suscepta sacratis , ante conspectum gloriosæ , & tremendæ Majestatis tuæ in odorem suavitatis alacriter deferantur . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Corporis sacri , & pretiosi sanguinis repleti libamine , quæsumus Domine Deus noster : ut , quod pia devotione gerimus , intercedente beato Clemente martyre tuo atque Pontifice , certa redemptione capiamus .
Per eundem.

A L I A A D C O M P L E N D U M .

*Sumpto , Domine , sacrosancto redemptionis mysterio , deprecamur : ut salutaris hujus mysterii plenitudine roborati , & Sacerdotis , & Confessoris tui Columbani saluberri-
mo beatæ intercessionis præsidio fulti , ad plenæ festivitatis gaudia pervenire mereamur æterna . Per.*

E A D E M D I E

S A N C T Æ F E L I C I T A T I S .

O R A T I O .

Præsta quæsumus omnipotens Deus : ut beatæ Felicitatis martyris tuæ solemnia recensentes , meritis ipsius protegamur & precibus . Per.

Vota populi tui, Domine, ^(a) *propitius* intende : & cujus nos tribuis solemnia celebrare, fac gaudere suffragiis. Per.

A D C O M P L E N D U M .

Supplices te rogamus omnipotens Deus: ut, intercedentibus Sanctis tuis, & tua in nobis dona multiplices, & tempora nostra disponas. Per.

(1) SS. CHRYSOGONI, ET PROSPERI.

O R A T I O .

Adesto Domine supplicationibus nostris: ut qui ex iniquitate nostra reos nos esse cognoscimus, beati Chrysogoni martyris tui intercessione liberemur. Per.

ALIA

^a *propitiatus in edit.*

(1) VIII. Calendas Decembris, idest 24. die mensis Novembris, in Sacramentario Pamellii, Menardi, & Muratorii ponitur Missa in Natali Sancti Chrysogoni Martyris, quæ habetur etiam in Missali Romano impresso. At verò in nostro Missali Chrysogono adjungitur Prosper Martyr. Duo Prosperi Episcopi in Martyrologio Romano commemorantur, nempe Aquitanus, ut plures putant, Episcopus Regiensis, & alter Episcopus Aurelianensis; de primo agitur die 25. Junii, de altero 29. mensis Julii. Quorum primus non solum eruditione ac pietate, sed scriptis & certaminibus contra Pelagianos pro Fi-

de Catholica susceptis clarus ac insignis fuit. Sed neuter eorum Martyr fuit, itaque is esse nequit, de quo hac die nostrum Missale. Quare quis sit Prosper iste martyr, me prorsus latet; veterem enim aut recentiore scriptorem, qui ejus meminerit, reperi neminem; ideo nihil habeo, quod de eo adnotare possim. Illud quidem silentio prætereundum non est, quia observatione dignum, nec memoriæ succurrit, an in aliis Missalibus, seu Sacramentariis habeatur, quod cum duæ ponantur Collectæ, & duæ Orationes ad Complendum, una pro S. Chrysogono, altera pro S. Prospero; una tantum ponitur Secreta, utrique communis.

ALIA ORATIO.

Deus, qui nos annua beati Prosperi tui solemnitate letificas, concede propitius, ut cujus natalitia colimus, per ejus ad te exempla gradiamur. Per.

SECRETA.

Oblatis, Domine, quæsumus placare muneribus, & intercedentibus beatis Chrysogono, & Prospero martyribus tuis à cunctis nos defende periculis. Per.

AD COMPLENDUM.

Tui, Domine, perceptione sacramenti, & à nostris mundemur occultis, & ab hostium liberemur insidiis. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Hæc nos, Domine, communio purget à crimine, intercedente beato Prospero martyre tuo cœlestibus remediis faciat esse consortes. Per.

(1) VIGILIA S. ANDREÆ APOSTOLI,
& Natale SS. Saturnini, & Chrysanthi.

ORATIO.

Quæsumus omnipotens Deus: ut beatus Andreas
Apo-

(1) In Sacramentariis Pameli, & Menardi III. Calendas Decembris, idest 29. die mensis Novembris duæ Missæ designantur, quarum prima est de Natali Sancti Saturnini, altera de Vigilia Sancti Andreæ Apostoli. De Sancto autem Chrysantho ne verbum quidem: in nostro au-

tem Missali Missa est de Vigilia cum commemoratione Sanctorum Saturnini, & Chrysanthi. Profecto Menardus ad verba ista: *III. Calendas Natale Sancti Saturnini*, hæc subjicit: *In Codice Remensi additur & CHRY-SANTHI, & communes sunt utriusque Martyris collectæ, & recte qui-*

Apostolus tuus pro nobis imploret *subsidium*; ut à nostris reatibus absoluti, à cunctis etiam periculis eruamur. Per Dominum.

ALIA ORATIO.

Beatorum martyrum tuorum, Domine, Saturnini, & Chrysanthi adsit oratio: ut quos obsequio veneramus, pio jugiter expiemur auxilio. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Stabat Joannes &c. & descendentes supra Filium hominis.

SECRETA.

Sacrandum tibi, Domine, munus offerimus: quo beati Andreæ Apostoli solemnita recolentes, purificationem quoque nostris mentibus imploramus. Per.

ALIA SECRETA.

Populi tui, Domine, tibi grata sit hostia, quam natalitiis sanctorum Saturnini, & Chrysanthi solemnitatibus immolamus. Per.

AD

quidem. Affert deinde diversa Martyrologia mss., in quibus eadem die Saturnini, & Chrysanthi nomina leguntur. Et quidem in Sacramentariis Gregorianis, licet hac die S. Chrysanthus prætermittatur, in Sacramentario tamen Gelasiano (a) Chrysanthus una cum Saturnino, aliisque passionis Sociis hac die in Sacrorum celebratione

colitur.

Quæ autem in nostro Codice post Vigiliam S. Andreæ sequuntur, alia manu, & paulo recentiori charactere scripta videntur. Itaque Orationes, quæ leguntur etiam in Missali Romano edito, ut brevitati consulam, dumtaxat indicabo, cæteras vero, quæ in eo non extant, integras adscribam.

a Sacram. Gelas. pag. 177.

A D C O M P L E N D U M.

Perceptis, Domine, sacramentis, suppliciter exoramus: ut intercedente beato Andrea Apostolo tuo, quæ pro illius veneranda gerimus passione, nobis proficiant ad medelam. Per.

A L I A A D C O M P L E N D U M.

Mysteriis, Domine, repleti sumus, votis, & gaudiis; præsta quæsumus: ut intercessione sanctorum martyrum tuorum Saturnini, & Chrysanti, quæ corporaliter agimus, spiritualiter consequamur. Per.

N A T A L E S. A N D R E Æ.

O R A T I O.

Majestatem &c.

S E C U N D U M M A T T H Æ U M.

Ambulans Jesus &c.

S E C R E T A.

Sacrificium &c.

A D C O M P L E N D U M.

Sumpsimus &c.

I N V I G I L I A U N I U S A P O S T O L I.

(1) *Quæsumus, omnipotens Deus, ut beatus Apostolus tuum pro nobis imploret auxilium: ut à nostris reatibus absoluti, à cunctis etiam periculis eruamur. Per.*

S E C R E T A.

Muneribus nostris beati Apostoli tui N. festa prævenimus; præsta quæsumus; ut qui conscientiae nostræ præpe-

P p

dimur

(1) Hæc prima Oratio habetur in Sacramentario Grego-
riano edito a Muratorio.

dimur obstaculis, ejus meritis pro nobis tibi grata reddantur. Per.

AD COMPLENDUM.

Sumptis, Domine, cœlestibus sacramentis, Majestatem tuam suppliciter deprecamur: ut intercedente beato Apostolo tuo N., quod temporaliter gerimus, ad vitam capiamus eternam. Per.

IN VIGILIA UNIUS APOSTOLI.

ORATIO.

(1) *Concede nobis, quæsumus omnipotens Deus, venturum beati Apostoli tui N. solemnitatem congruo prævenire honore, & venientem digna celebrare devotione. Per.*

LECTIO EPISTOLÆ AD HEBREOS.

(2) *Fratres: Unicuique &c. plenitudinis Christi.*

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Ego sum vitis &c. impleatur.

SECRETA.

Accepta tibi sit, Domine, quæsumus nostræ devotionis oblatio, & ad sancti Apostoli tui N. venturam puriores faciat venire festivitatem. Per.

AD COMPLENDUM.

Præsta nobis, æterne Salvator, ejus nos ubique protegi
ora-

(1) Hæc, & aliæ sequentes Orationes extant in Sacramentario Gregoriano Menardi.

(2) In Missali Romano edito assignatur alia Lectio ex Li-

bro Sapientiæ: Et Evangelium, quod hîc extat, ibi legitur in Missa: *De pluribus Martyribus tempore Paschali.*

oratione, cujus natalitia per hæc sancta, quæ sumpsimus, votivo prævenimus obsequio. Per.

(1) LECTIO EPISTOLÆ B. PAULI APOSTOLI
ad Ephesios.

Fratres: Jam non estis hospites &c. in Spiritu sancto.

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

Beatus homo &c. rore concresecunt.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Hoc est præceptum &c. det vobis.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Designavit Jesus &c. mercede sua.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Facta est contemptio &c. tribus Israel.

IN NATALE UNIUS MARTYRIS.

ORATIO.

(2) *Votivus nos, quæsumus Domine, beati Martyris tui N. natalis semper excipiat, qui & jucunditatem nobis tuæ glorificationis infundat, & tibi nos reddat acceptos. Per Dominum.*

P p 2

LE-

(1) Lectiones, & Evangelia, quæ hic sequuntur, excepto illo Evangelio secundum Johannem: *Dixit Jesus discipulis suis: Hoc est præceptum meum &c.* non po-

nuntur in Missali Romano pro Missa Vigiliæ unius Apostoli.

(2) Hæc Oratio legitur in Sacramentario Menardi.

Justus cor suum &c. in generationem.

SECUNDUM MATTHÆUM. (1)

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis &c. in regno suo.

SECRETA.

Munera tibi Domine &c.

AD COMPLENDUM.

Sanctificet nos, quæsumus Domine, tui perceptio sacramenti : & intercessione Sancti N. Martyris tui, cujus celebramus festivitatem, tibi reddat acceptos. Per.

ALIA MISSA UNIUS MART. ET PONT.

Presta, quæsumus, omnipotens Deus : ut nos beati N. Martyris tui, atque Pontificis interventio gloriosa commendet, ut quod nostris actibus non meremur, ejus precibus assequamur. Per.

LECTIO EPISTOLÆ.

Charissime : Memor esto &c. patientur.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Si quis vult &c. regnum Dei.

SECRETA.

Suscipe, Domine, sacrificium oblationis, & laudis, quod nos famulos tuos, interveniente beato N. Martyre tuo, atque Pontifice, & perducatur ad veniam, & remedia conferat sempiterna. Per.

AD COMPLENDUM.

Sacramenta, quæ sumpsimus, Domine, beati N. Martyris

tyris tui, atque Pontificis intercessione nobis fiant salutaria, in cujus commemoratione sunt impleta. Per.

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

Beatus vir, qui &c. Ecclesia Sanctorum.

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

Beatus vir, qui in sapientia &c. Dominus Deus noster.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Si quis venit ad me &c. esse discipulus.

PLURIMORUM MARTYRUM.

ORATIO.

Deus, qui nos &c.

LECTIO AD HEBRÆOS.

Fratres &c. Sancti per fidem vicerunt regna &c. Jesu Christo Domino nostro.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Videns Jesus turbas &c. in cœlis.

SECRETA.

Salutari sacrificio, Domine, populus tuus semper exultet, quo & debitus honor sacris martyribus exhibetur, & sanctificationis tuæ munus acquiritur. Per.

AD COMPLENDUM.

Sacramenta, Domine, quæ pro Martyrum tuorum N. & N. beata passione percepimus, ipsorum nobis quæsumus intercessione fiant salutaria, in quorum natalitiis exultant impleta. Per.

ALIA

MISSALE VETUS.
ALIA MISSA PLURIMORUM.

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui in sanctorum tuorum cordibus flammam tuæ dilectionis accendis, da mentibus nostris eandem fidei, caritatisque virtutem: ut quorum gaudemus triumphis, provocemur exemplis. Per.

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

Lingua sapientium &c. diligitur à Domino.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Descendens Jesus &c. multa est in cœlis.

SECRETA.

Hostias, Domine, tuæ plebis intende, & quas in honorem sanctorum tuorum Martyrum N. & N. devota mente celebrant, proficere sibi sentiant ad medelam. Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti, Domine, muneribus sacris, quæsumus, intercedentibus sanctis Martyribus tuis N. & N., in gratiarum semper actione maneamus. Per.

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

Reddet Deus mercedem &c. Domine Deus noster.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Cum audieritis prælia &c. possidebitis animas vestras.

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

Hi sunt viri misericordiæ &c. pronuntiet omnis Ecclesia sanctorum.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Ecce ego mitto vos &c. hic salvus erit .

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Hæc mando vobis &c. quia odio habuerunt me gratis .

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Nolite arbitrari , quia &c. & mercedem suam .

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Loquente Jesu ad turbas &c. foror , & mater est .

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Attendite à fermento &c. coram Angelis Dei .

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis , Qui vos audit , me audit &c. sunt in cœlis .

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Vide-te , ne quis vos seducat &c. hic salvus erit .

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Ni-hil &c. est in cœlis .

PRO CONFESSORE PONTIFICE.

O R A T I O .

*Misericordiam tuam nobis , quæsumus Domine , in-
terveniente beato N. Confessore tuo , atque Pontifice clemen-
ter*

ter impende, & nobis peccatoribus ipsius propitiare suffragiis. Per.

LECTIO LIBRI SAPIENTIAE.

Ecce Sacerdos magnus &c. in odorem suavitatis.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis &c. constituet eum.

SECRETA.

Sancti Confessoris tui, atque Pontificis N. nobis, Domine, pia non desit oratio, quæ & munera nostra conciliet, & tuam nobis indulgentiam semper optineat. Per.

AD COMPLENDUM.

Repleti, Domine, benedictione cælesti, quæsumus: ut intercedente beato N. Confessore tuo, atque Pontifice, quæ humiliter gerimus, salubriter sentiamus. Per.

ALIA MISSA PRO PONTIFICE
CONFESSORE.

ORATIO.

Exaudi Domine &c.

AD HEBREOS.

Fratres: Omnis namque Pontifex &c. secundum ordinem Melchisedech.

SECUNDUM MATTHÆUM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam peregrè proficiscens &c. Domini tui.

SECRETA.

*Munera tibi dicata sanctifica, & intercedente beato
N. Con-*

N. Confessore tuo, atque Pontifice, per eadem nos placatus intende. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Ut nobis, Domine, tua sacrificia dent salutem, beatus N. Pontifex quaesumus precator accedat. Per.

A D H E B R Œ O S.

Fratres: Plures facti sunt &c. Dominus noster Jesus Christus.

S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis similitudinem hanc: Homo quidam nobilis &c. ab eo.

IN NAT. CONFESS. QUI NON EST PONTIF.

O R A T I O.

Adesto, Domine &c.

L E C T I O L I B R I S A P I E N T I Æ.

Beatus vir, qui inventus &c. sanctorum.

S E C U N D U M L U C A M.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: Sint lumbi &c. veniet.

S E C R E T A.

Hostias tibi, Domine, pro commemoratione sancti N. Confessoris tui offerimus suppliciter deprecantes: ut sicut illi tribuisti sacræ fidei largitatem, sic nobis indulgentiam largiaris, & pacem. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Sumptum, Domine, cælestis remedii Sacramentum ad perpetuam gloriam nobis provenire beatus N. Confessor optineat. Per.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis: **Nemo accendit &c. illuminabit te.**

IN ABBATUM MISSA.

ORATIO.

Intercessio &c.

SECRETA.

Sacris &c.

AD COMPLENDUM.

Protegat &c.

IN NAT. PLUR. CONF.

ORATIO.

(1) *Deus, qui nos sanctorum tuorum Confessorum N. & N. confessionibus gloriosis circumdas, & protegis, da nobis & eorum imitatione, & intercessione gaudere. Per.*

SECRETA.

Beatissimorum Confessorum tuorum, Domine, patrocinia postulantes, supplices quaesumus: ut has hostias, quas in honore eorum offerimus, pia devotione suscipi jubeas. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Corporis sacri, & pretiosi sanguinis repleti libamine, quaesumus, Domine Deus noster: ut quod pia devotione gerimus, certa redemptione capiamus. Per.

IN

(1) Prima, & ultima Oratio extat in Sacramentario Grego-

riano apud Muratorium, & Pamelium.

(1) IN NATALI VIRGINUM.
IN NATALI PLURIM. VIRGINUM.

O R A T I O.

Domine Deus noster multiplica super nos gratiam tuam, & quarum celebramus gloriosa certamina, tribue in sancta confessione victoriam. Per.

S E C R E T A.

Intende, Domine, munera, quæsumus, Altaribus tuis pro Sanctarum tuarum N. commemoratione proposita, & sicut per hæc beata mysteria N. gloriam contulisti, ita nobis indulgentiam largiaris. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Auxilientur nobis, Domine, sumpta mysteria, & intercedentibus beatis Virginibus tuis, sempiterna protectione confirmet. Per.

(2) IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

O R A T I O.

Deus, qui nobis &c.

Qq 2

LE-

(1) Duæ Missæ leguntur in nostro Codice pro Natali Virginum. Orationes autem, Epistolæ, & Evangelia eadem sunt, ac illa, quæ leguntur in vulgato Missali Romano in secunda Missa: *Pro Virgine & Martyre*: & in alia: *pro Virgine tantum*: ideo brevitatis studio omittuntur.

(2) Sermonem de Ecclesiarum Dedicatione, ex antiquo Codice Vaticano descriptum, in

quo veteres Consecrationis Ecclesiarum ritus referuntur, & mystice exponuntur, in Appendice exhibebo. Huic adjungam alium sermonem de Consecratione sacrosanctæ nostræ Basilicæ Lateranensis, quem ex antiquo Homiliario ejusdem Ecclesiæ descripsi. Is sermo diversus est ab altero, quem in Præfatione edidi; sed ex illo adornatæ sunt lectiones, quæ nunc in Romano Bre-

LECTIO LIBRI APOC. JOANNIS APOSTOLI.

In diebus illis vidi Civitatem &c. omnia.

SECUNDUM LUCAM.

In illo tempore: Ingressus Jesus perambulabat Jericho &c. perierat.

SECRETA.

Annue quæsumus &c.

AD COMPLENDUM.

(1) *Deus, qui Ecclesiam tuam, sponsam vocare dignatus es, ut quæ habet gratiam ex fidei devotione, haberet etiam ex nomine pietatem: da, ut omnis hæc Plebs nomini tuo serviens, hujus vocabuli consortio digna esse mereatur, & Ecclesia tua in Templo, cujus anniversarius dedicationis dies hodie celebratur, tibi collecta, te timeat, te diligat, te sequatur, ut dum jugiter per vestigia tua graditur, ad cælestia promissa te ducente pervenire mereatur. Qui tecum.*

MISSA OMNIUM SANCTORUM.

ORATIO.

(2) Concede &c.

SE-

Breviario leguntur. Demum pro coronide addam egregiam Orationem, quam habuit Sanctissimus Dominus Noster Benedictus XIV., cum Ecclesia a fundamentis reædificata in honorem S. Apollinaris prope Forum Agonale solemni ritu consecrata est.

(1) Hæc Oratio legitur in Sacramentariis Gregorianis Menardi, & Muratorii.

(2) Tres sequentes Orationes leguntur in fine Missalis Romani numero primo inter Orationes diversas, dicendas in Missa ad libitum Sacerdotis.

SECRETA.

Oblatis &c.

AD COMPLENDUM.

Sumpsimus &c.

ORATIO.

Deus, qui nos Beatae Mariae semper Virginis, & Beatorum Apostolorum tuorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & omnium simul Sanctorum continua solemnitatem letificas; presta quaesumus: ut quos quotidiano veneramur officio, & etiam pie conversationis sequamur exemplo. Per.

(1) SECRETA.

Munera tibi, Domine &c.

AD COMPLENDUM.

Presta nobis, Domine, quaesumus: ut, intercedentibus omnium Sanctorum tuorum meritis, quae ore contingimus; pura mente capiamus. Per.

AD POSCENDAM GRATIAM SPIRITUS SANCTI.

ORATIO.

(2) Deus, cui omne cor patet &c.

SECRETA.

Hæc oblatio, Domine &c.

AD COMPLENDUM.

Sacrificium salutis nostrae sumentes concede nos, Domine,

(1) Hæc Secreta eadem est ac illa, quæ legitur in Festo omnium Sanctorum Cal. Nov.

(2) Prima, & secunda Ora-

tio habetur in Missali Romano in fine Missæ votivæ de Spiritu Sancto; tertia extat in Sacramentario Gregoriano Muratorii.

mine, quæsumus, purificatis mentibus sæpius tuæ pietatis celebrare mysterium. Per.

(1) ORATIO.

Propitiare, quæsumus Domine, nobis famulis tuis per hujus sancti N. Martyris tui, qui in præsentī requiescit Ecclesia, merita gloriosa: ut ejus pia intercessione ab omnibus semper protegāmur adversis. Per.

SECRETA.

Suscipiat clementia tua, Domine, quæsumus de manibus nostris munus oblatum, & per hujus sancti Martyris N. tui orationes ab omnibus nos emundet peccatis. Per.

AD COMPLENDUM.

Divina libantes mysteria, Domine, quæ pro hujus sancti N. Martyris tui veneratione tuæ obtulimus Majestati; præsta quæsumus: ut per ea veniam mereamur habere peccatorum, & cælestis gloriæ donis reficiamur. Per.

(2) MISSA PRO CONGREGATIONE

ORATIO.

Omnipotens sempiterne Deus, qui facis mirabilia magna solus, protende super nos famulos tuos, & super cun-
ctas

(1) Hæc Missa est pro Natali unius Martyris, cujus Sacrum Corpus in Ecclesia habetur: in Codice nullus titulus adscribitur.

(2) In margine Codicis recentiori manu hæc scripta leguntur.

Alleluja. Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera,

quæ sola fuisti digna sustinere Regem cælorum, & Dominum. Alleluja.

MISSA S. CRUCIS.

Nos autem gloriari &c. sumus. V. Deus misereatur nostri &c. Gloria Patri &c.

ORATIO.

Deus, qui Unigeniti &c. gaudere. Per

LE-

Etas Congregationes illis commissas Spiritum gratiae salutaris, & ut in veritate tibi complaceant, perpetuum eis rorem tuae benedictionis infunde. Per.

SECRET A.

Hostias, Domine, quaesumus, famulorum tuorum placatus intende, & quas in honore nominis tui devota mente pro eis celebramus, proficere sibi sentiant ad medelam. Per.

AD COMPLENDUM.

Quos caelesti recreas munere, perpetuo, Domine, comitare

LECTIO EPISTOLAE B. PAULI

APOST. AD PHILIPPENSES.

Fratres: Christus factus est &c. Dei Patris.

R. Christus factus est &c.

V. Propter quod &c.

SECUNDUM JOHANNEM.

In illo tempore: Ascendens Jesus Hierosolymam &c. surrexit.

ORATIO.

Protege, Domine, plebem &c.

SECRET A.

Hac oblatio &c. offensam. Per.

POSTCOMMUNIO.

Redemptor mundi &c.

ORATIO.

Refecti cibo &c. redemisti. Per.

MISSA PRO REMISSIONE

PECCATORUM.

ORATIO.

Deus, qui nullum &c. implere praecpta. Per.

SECRET A.

Præsens Sacrificium &c. ad salutem. Per.

AD COMPLENDUM.

Exaudi preces &c. serventur.

Per Dominum.

MISSA AD REPELLENDAS MALAS COGITATIONES.

ORATIO.

Omnipotens, & mitissime Deus &c. mereamur. Per.

SECRET A.

Has tibi Domine &c. digneris. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Deus, qui illuminas &c. valeamus. Per.

MISSA . . . S. AUGUSTINI PRO VIVIS, ET MORTUIS.

ORATIO.

Omnipotens &c. consequantur. Per Dominum.

SECRET A.

Deus, cui soli &c. retineat. Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Purificent nos &c. delictorum. Per Dominum.

tare presidio, & quos fovere non desinis, dignos fieri sempiterna redemptione concede. Per.

PRO PACE.

ORATIO.

Deus, à quo sancta desideria &c.

SECRETA.

Deus, qui credentes &c.

AD COMPLENDUM.

Deus auctor pacis &c.

PRO ITER AGENTIBUS.

ORATIO.

Adesto, Domine, supplicationibus &c.

SECRETA.

Propitiare Domine &c.

AD COMPLENDUM.

Tua nos, Domine, sperantes in te, quæ sumpsimus Sacramenta, custodiant, & famulos tuos contra omnes ubique tueantur incursus. Per.

PRO SEMETIPSO SACERDOTE.

ORATIO.

Suppliciter te, Deus Pater omnipotens, qui es creator omnium rerum, deprecor, ut dum me famulum tuum coram Omnipotentia Majestatis tuæ graviter deliquisse confiteor, manum misericordiæ tuæ mihi porrigas, quatenus dum ego hanc oblationem tuæ pietati pro peccatis meis offero, quæ nequiter commisi, clementissime digneris absolvere. Per.

SECRETA.

Hæc munera tibi, Domine, sancte Pater omnipotens
æterne

æternæ Deus, meæ devotionis hostiam suppliciter immolo, & licet indignis meis manibus offerantur, quæ nec invocatione tui nominis dignus sum, tamen, quia per sanctum, atque sanctificatum Filii tui nomen offeruntur, hoc oro, pariterque deprecor clementiam tuam, ut, sicut incensum in conspectu tuo, cum odore suavitatis ascendant. Per.

A D C O M P L E N D U M.

Deus caritatis, & pacis, qui pro salute generis humani Crucis patibulum suscepisti, & Sanguinem tuum pro nostra redemptione fudisti, preces meas placatus, ac benignus suscipe, & misericordiam tuam mihi concede: ut cum animam meam de corpore meo exire jusseris, pars iniqua in me non habeat potestatem, sed Angelus tuus pacis ibi me colloquet, ubi lux permanet indeficiens, & vita perpetua. Per Dominum.

A L I A P R O S E I P S O S A C E R D O T E.

O R A T I O.

Omnipotens sempiterne Deus tuæ gratiæ pietatem supplici devotione depono, ut omnium malorum meorum vincula solvas, cunctisque meis criminibus, & peccatis clementer ignoscas, & quia me indignum Administrum tuum vocare dignatus es, sic me idoneum Ministrum efficias, ut Sacrificium de manibus meis placide, ac benigne suscipias, electorumque Sacerdotum me participem facias, & de præceptis tuis in nullo me oberrare permittas. Per.

S E C R E T A.

Deus, qui te præcipis à peccatoribus exorari, tibi que Sacrificium contriti cordis offerre, hoc Sacrificium, quod

indignis meis manibus offero, acceptare dignare: ut & ipse tibi Hostia, & Sacrificium esse merear, miseratus concede, quo mysterii huius exhibitione peccatorum omnium percipiam remissionem. Per.

AD COMPLENDUM.

Hujus mihi, Domine, Sacramenti perceptio sit peccatorum remissio, & tuæ pietatis optata propitiatio: ut per hæc te opitulante efficiar sacris mysteriis dignus, quæ de tua pietate confisus, frequenter præsumo indignus. Per.

PRO TEMPTATIONE CARNIS.

ORATIO.

Ure igne Sancti Spiritus &c.

SECRETA.

Dirumpe, Domine, vincula &c.

AD COMPLENDUM.

Domine adjutor, & protector noster adjuva nos, & refloreat caro nostra vigore pudicitiae, & sanctimoniae novitate: ereptamque de manu tartari in resurrectionis gaudio jubeas præsentari. Per.

(1) PRO TRIBULATIONE.

ORATIO.

Ineffabilem misericordiam &c.

SE-

(1) In margine Codicis alia manu scripta hæc leguntur.

DE S. MARIA.

ORATIO.

Concede nos &c. letitia. Per.

SECRETA.

Tua Domine &c. & pacem. Per.

POSTCOMMUNIO.

Sumptis, Domine &c. majestati. Per.

LE-

SECRET A .

Purificet nos , quæsumus Domine , muneris præsentis oblatio , & dignos sacra participatione efficiat . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Præsta , Domine , quæsumus , ut terrenis affectibus expiati ad superni plenitudinem sacramenti , cujus libavimus sancta , tendamus . Per.

M I S S A P R O P E C C A T I S .

O R A T I O .

Exaudi , quæsumus , Domine &c.

SECRET A .

Hostias tibi , Domine , placationis , & laudis pro pec-

R 2

catis

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ .

Ab initio , & ante sæcula &c. detentio mea .

SECUNDUM LUCAM .

In illo tempore: Loquente Jesu ad turbas &c. custodit illud .

R. Benedicta , & Venerabilis es Virgo Maria , quæ sine tactu pudoris , inventa es Mater Salvatoris .

V. Virgo Dei genitrix , quem totus non capit orbis , in tua se clausit viscera .

Ora pro nobis Virgo Maria : ut Christus ex Te natus pro nobis peccatoribus sit propitius .

OFFERTORIUM .

Ave Maria &c. tui .

COM . . .

TRACTUS .

Gaude Maria Virgo , cunctas

hæreses &c. Dei genitrix intercede pro nobis .

Post Octavam Epiphaniæ fit idem Officium , & post Orationes diei dicuntur Orationes .

Deus , qui salutis &c. suscipere . Per.

SECRET A .

Muneribus nostris &c. exaudi . Per Dominum .

POSTCOMMUNIO .

Hæc nos communio &c. consortes . Per.

C O N T R A P E R S E C U T O R E S

O R A T I O .

Exaudi &c.

SECRET A .

Protege &c.

POSTCOMMUNIO .

Quæsumus , Domine &c.

catis nostris offerimus tuo nomine supplicantes ; præsta quæsumus : ut delicta nostra miseratus absolvas . Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Supplices te rogamus , omnipotens Deus : ut quos tuis reficis Sacramentis , ab omni peccato eripias , & tibi placitis moribus dignanter informes . Per.

AD POSCENDAM PLUVIAM.

ORATIO.

Deus , in quo vivimus &c.

SECRETA.

Oblatis , Domine , placare &c.

AD COMPLENDUM.

Precibus populi tui , quæsumus Domine , placatus aspira : ut veniam tribuas humanis excessibus , & opem miseris benignus impendas . Per.

AD POSCENDAM SERENITATEM.

ORATIO.

Ad te nos , Domine &c.

SECRETA.

Præveniat nos , quæsumus &c.

AD COMPLENDUM.

Deus , qui fidelium precibus flecteris , & humilium confessione placaris , conuersis ad te propitiare supplicibus , & aeris serenitatem nobis quæsumus clementer tribue , & quos fecisti iram intelligere castigantis , fac per hæc , quæ sumpsimus , misericordiam sentire parcentis . Per.

PRO PONTIFICE.

ORATIO.

Deus omnium fidelium Pastor, & Rector famulum tuum N. Pontificem nostrum; quem Pastorem Ecclesiæ tuæ præesse voluisti, propitius respice: da ei, quæsumus, verbo & exemplo, quibus præest, proficere, ut ad vitam una cum grege sibi credito perveniat sempiternam. Per.

SECRETA.

Oblatis, Domine, quæsumus &c. gubernare. Per.

AD COMPLENDUM.

Hæc nos, quæsumus &c. muniat. Per. (1)

(1) MISSA VOTIVA.

ORATIO.

Deus, qui justificas impium, & non vis mortem peccatoris, Majestatem tuam suppliciter deprecamur: ut famulum tuum de tua misericordia confidentem, cælesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserves: ut tibi jugiter famuletur, & nullis temptationibus à te separetur. Per.

SE-

(1) In margine Codicis.
MISSA PRO IMPETRATIONE LACRYMARUM.

ORATIO.

Omnipotens &c. accipere. Per.

SECRETA.

Hanc oblationem &c. extingui. Per.

POSTCOMMUNIO.

Sancti Spiritus, Domine &c.

effectum. Per Dominum.

MISSA PRO DEVOTIS AMICIS.

ORATIO.

Deus, qui caritatis &c. proficiant. Per.

SECRETA.

Miserere &c. acquirant. Per.

POSTCOMMUNIO.

Divina &c. Majestati. Per.

Suscipe, clementissime Pater, hostiam placationis, & laudis, quas ego indignus peccator famulus tuus tibi offerre praesumo ad honorem, & gloriam nominis tui, pro incolumitate famuli tui N., ut omnium delictorum suorum veniam consequatur. Per.

AD COMPLENDUM.

Purificent nos, quaesumus Domine, Sacramenta, quae sumpsimus, & famulum tuum N. ab omni culpa liberum esse concede, ut qui conscientiae reatu constringitur, de caelesti plenitudine gloriatur. Per.

(I) MISSA PRO ANNIVERSARIO.

ORATIO.

Deus, qui caritatis dona per gratiam sancti Spiritus tuorum cordibus fidelium infudisti; da famulis, & famulis tuis, pro quibus tuam deprecamur clementiam, salutem mentis, & corporis: ut te tota virtute diligant, & quae tibi placita sunt, tota dilectione perficiant. Per.

SECRETA.

Miserere, quaesumus Domine, famulis, & famulis tuis, pro quibus hoc Sacrificium laudis tuae offerimus Majestati: ut per haec sancta supernae benedictionis gratiam obtineant, & aeternae beatitudinis gloriam acquirant. Per.

AD

(1) Orationes hujus Missae extant in Sacramentario Gregoriano, quod editum est Venetiis anno 1748. a Ludovico Antonio Maratorio, & in Sacramentario

Menardi, in utroque autem is titulus praefigitur: *Missae votiva pro Familiaribus*: qui magis, quam ille nostri Codicis, convenire videtur.

A D C O M P L E N D U M .

Divina libantes mysteria, quæsumus Domine : ut hæc salutaria Sacramenta illis proficiant ad prosperitatem, & pacem, pro quorum dilectione hæc tuæ obtulimus Majestati. Per Dominum.

A L I A A D C O M P L E N D U M .

Prætede, Domine, misericordia tua famulis, & famulabus tuis dexteram cœlestis auxilii, ut & te toto corde perquirant, & quæ digne postulant, assequantur. Per.

M I S S A I N D I E D E P O S I T I O N I S D E F U N C T I .

O R A T I O .

Deus, cui ^(a) præcipuum est &c.

S E C U N D U M J O A N N E M .

In illo tempore : Dixit Jesus discipulis suis : Nemo potest &c. vita .

S E C R E T A .

Propitiare, Domine &c.

A D C O M P L E N D U M .

Præsta, quæsumus Domine &c.

M I S S A P L U R I M O R U M D E F U N C T O R U M .

Deus indulgentiarum &c.

M I S S A P R O S A C E R D O T E .

Deus, qui inter &c.

M I S S A P L U R I M O R U M D E F U N C T O R U M .

Inclina, Domine &c.

M I S S A P L U R I M O R U M D E F U N C T O R U M .

*Omnipotens sempiterne Deus, cui nunquam sine mi-
seri-*

^a proprium in Missal. Rom. edit.

*sericordia supplicatur, propitiare animabus famulorum;
famularumque N. N., ut qui de hac vita in tui nominis
confessione discesserunt, Sanctorum tuorum numero facias
aggregari. Per.*

MISSA PRO CONGREGATIONE.

Deus veniæ largitor &c.

MISSA PRO DEFUNCTA FOEMINA.

Quæsumus, Domine &c.

PRO COEMETERIO.

Deus, cujus miseratione &c.

PLURIMORUM.

Fidelium Deus &c. consequantur. Per.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Martha ad Jesum &c. ve-
nisti.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis, & tur-
bis Judæorum: Ego sum panis &c. novissimo die.

SECUNDUM JOANNEM.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis, & tur-
bis Judæorum: sicut enim Pater &c. in vitam.

SECRETA PRO ANNIVERSARIO.

Propitiare, Domine, supplicationibus nostris pro
animas famulorum, famularumque tuarum, quorum
*anniversarium depositionis diem commemoramus, eosque
mortalitatis nexibus absolutos inter tuos fideles habere per-
petuam jubeas portionem. Per.*

SECRETATA PRO SACERDOTE .

Suscipe , quæsumus &c. & præmium . Per.

SECRETATA PIURIMORUM .

Annue nobis , Domine *famulorum , famularumque
tuarum* &c. delicta . Per.

SECRETATA ALIA PLURIMORUM .

*Propitiare , Domine , quæsumus , animabus famulo-
rum , famularumque tuarum N. N. , pro quibus tibi hostias
placationis offerimus , & quia in hac luce cum fide manserunt
Catholica , in futura vita eis retributio condonetur
æterna . Per.*

SECRETATA PRO CONGREGATIONE .

Deus , cujus misericordiæ &c. peccatorum . Per.

SECRETATA PRO FOEMINA .

His Sacrificiis &c. consequantur . Per.

SECRETATA PRO COEMETERIO .

Pro animabus famulorum &c. æternam . Per.

SECRETATA PLURIMORUM DEFUNCTORUM .

Hostias quæsumus &c. & præmium . Per.

SECRETATA GENERALIA .

*Propitiare , Domine , supplicationibus nostris , & has
oblaciones , quas pro incolumitate famulorum , famularum-
que tuarum , omnium fidelium Catholicorum orthodoxorum ,
quorum nomina ante sanctum Altare tuum scripta adesse
videntur , nomini tuo consecrandas deferimus , benignus
assume : ut sacrificii præsentis oblatio ad refrigerium ani-
marum eorum , te miserante , perveniat . Per.*

SECRETA PRO DIE III. VII. ET XXX.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, & hanc oblationem, quam tibi offerimus, ob diem depositionis tertia, septima, vel trigesima pro anima famuli tui N. placatus, ac benignus assume. Per.

AD COMPLENDUM PRO ANNIVERSARIO.

Suscipe, Domine, preces nostras pro animabus famulorum, famularumque tuarum N., quorum diem anniversarium hodie celebramus: ut si quæ eis maculæ de terrenis contagiis adhæserunt, remissionis tuæ misericordia deleantur. Per.

AD COMPLENDUM PRO SACERDOTE.

Propitiare, Domine, supplicationibus nostris: ut animas famulorum tuorum Sacerdotum N. in regione vivorum æternis gaudiis jubeas sociari. Per.

AD COMPLENDUM PRO DEFUNCTIS.

Prosit, quæsumus, Domine, animabus famulorum, famularumque tuarum Divini celebratio Sacramenti: ut ejus, in quo speraverunt, & crediderunt, eternitatis capiant, te miserante, consortium. Per.

ALIA AD COMPLENDUM PRO DEFUNCTIS.

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus: ut animas famulorum, famularumque tuarum ab Angelis lucis susceptas in præparata habitacula deduci facias beatorum. Per.

AD COMPLENDUM PRO CONGREGATIONE.

Deus vita viventium, salus omnium in te sperantium præsta propitius: ut animæ nostræ Congregationis à nostræ mortalitatis tenebris absolute, Beata Maria semper Virgi-

*ne intercedente, in perpetua cum Sanctis tuis luce latentur.
Per Dominum.*

AD COMPLENDUM PRO FOEMINA.

*Inveniant, quæsumus, Domine, animæ famulæ tuæ,
famularumque tuarum lucis æternæ consortium, cujus per-
petuæ misericordiæ consecutæ sunt sacramentum. Per.*

AD COMPLENDUM PRO COEMETERIO.

*Deus fidelium lumen animarum, adesto supplicationi-
bus nostris, & da omnibus in Christo, quorum corpora hîc,
& ubique requiescunt, refrigerii sedem, quietis beatitudi-
nem, & luminis claritatem. Per.*

AD COMPLENDUM PLURIMORUM.

Animabus, quæsumus &c. participes. Per.

AD COMPLENDUM GEN.

Purificent &c. peccatorum. Per.

AD COMPLENDUM PRO DIE III. VII. ET XXX.

*Omnipotens sempiterne Deus collocare dignare ani-
mam, & spiritum famuli tui N., cujus diem tertium, aut
septimum, vel trigesimum depositionis celebramus, in sini-
bus Abraham, Isaac, & Jacob, ut cum dies agnitionis tuæ
advenerit, inter Sanctos electos tuos eum resuscitari præci-
pias. Per.*

MISSA PRO PATRE, ET MATRE.

O R A T I O.

Deus, qui nos Patrem &c. videre. Per.

S E C R E T A.

Suscipe sacrificium &c. conjunge. Per.

Cœlestis participatio &c. æternam . Per.

MISSA PRO PECCATIS.

ORATIO.

*Misereris omnium , Domine , & nihil odisti eorum ,
quæ fecisti , dissimulans peccata hominum propter pœniten-
tiam ; & parce illis , quia tu es Domine Deus noster . Mi-
serere mei Deus , miserere mei .*

GLORIA.

ORATIO.

*Deus misericordie , Deus pietatis , Deus indulgen-
tiæ , indulge quæso , & miserere famulo tuo N. , ut delicto-
rum , quæ tibi ex ore aperuit , nulla in eo macula remaneat ,
sed per pœnitentiæ luctum , ad tua mereatur venire promif-
sa . Per Dominum .*

LECTIO EPISTOLÆ AD GALATAS .

Fratres : Si spiritu vivimus &c. legem Christi .

GRADUALE .

*Convertere , Domine , aliquantulum , & deprecæ-
re super servos tuos : Refugium factus es nobis à gene-
ratione , & progenie .*

*In illo tempore : Dixit Jesus ad quosdam , qui in
se confidebant .*

Require in Dominica XI. post Pentec.

OFFERTORIUM.

*Miserere mei , Domine , secundum magnam miseri-
cordiam tuam , dele iniquitatem meam .*

S E C R E T A .

Suscipe , clementissime Pater , hostias placationis , & laudis , quas ego peccator , & indignus tuus famulus tibi offerre præsumo , ad honorem , & gloriam nominis tui , & pro incolumitate famuli tui N. , ut omnium delictorum suorum veniam consequi mereatur . Per.

C O M M U N I O .

Dico vobis , gaudium est Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente .

A D C O M P L E N D U M .

Purificent nos , quæsumus Domine , Sacramenta , quæ sumpsimus , ut famulum N. ab omni culpa liberum esse concede : ut qui conscientiae reatu constringitur , de cœlestis remedii plenitudine gloriatur . Per.

A D C O M P L E N D U M .

Pietate tua , quæsumus Domine , omnium nostrorum solve vincula delictorum , & intercedente Beata , & gloriosa semperque Virgine Dei Genitrice , cum omnibus Sanctis , Dominum Apostolicum Pontificem nostrum , & omnem Congregationem illi commissam : & nos famulos tuos , & omnem populum Christianum , atque locum istum in omni sanctitate custodi , omnesque affinitate , ac consanguinitate nobis conjunctos , & omnes Christianos à vitiis purga , virtutibus illustra , pacem , & salutem nobis tribue , hostes visibiles , & invisibiles remove , carnalia desideria repelle , aerem salubrem indulge , inimicis nostris caritatem veram largire , peregrinantibus reditum , infirmantibus sanitatem , navigantibus portum salutis ostende , & omnibus fidelibus vivis ,

etque

atque defunctis, vitam, & requiem eternam concede.
Per Dominum.

AD COMPLENDUM.

Deus, qui singulari corporis tui Hostias mundi solvi-
sti delicta, hanc oblationem placatus maculas scelerum no-
strorum absterge, & omnium fidelium Christianorum vivo-
rum, atque mortuorum peccata dimitte, eisque premia
eterna concede. Per.

ALIA AD COMPLENDUM.

Sumpta, quaesumus Domine, caelestia Sacramenta
omnia crimina nostra detergant, omnemque pravitatem,
& infirmitatem mentis Beatae Dei Genitricis Mariae, &
omnium Sanctorum à nobis repellant, & omnibus fidelibus
vivis, & defunctis profit ad veniam, pro quorum tibi sunt
oblata salute. Per.

MISSA TRINITATIS.

INTROITUS.

(1) Benedicta sit Sancta Trinitas &c.

(1) Sequitur integra Missa
de Sanctissima Trinitate, prout
habetur in Missali edito inter

Missas votivas, ideoque omitti-
tur.

APPENDIX.

APPENDIX

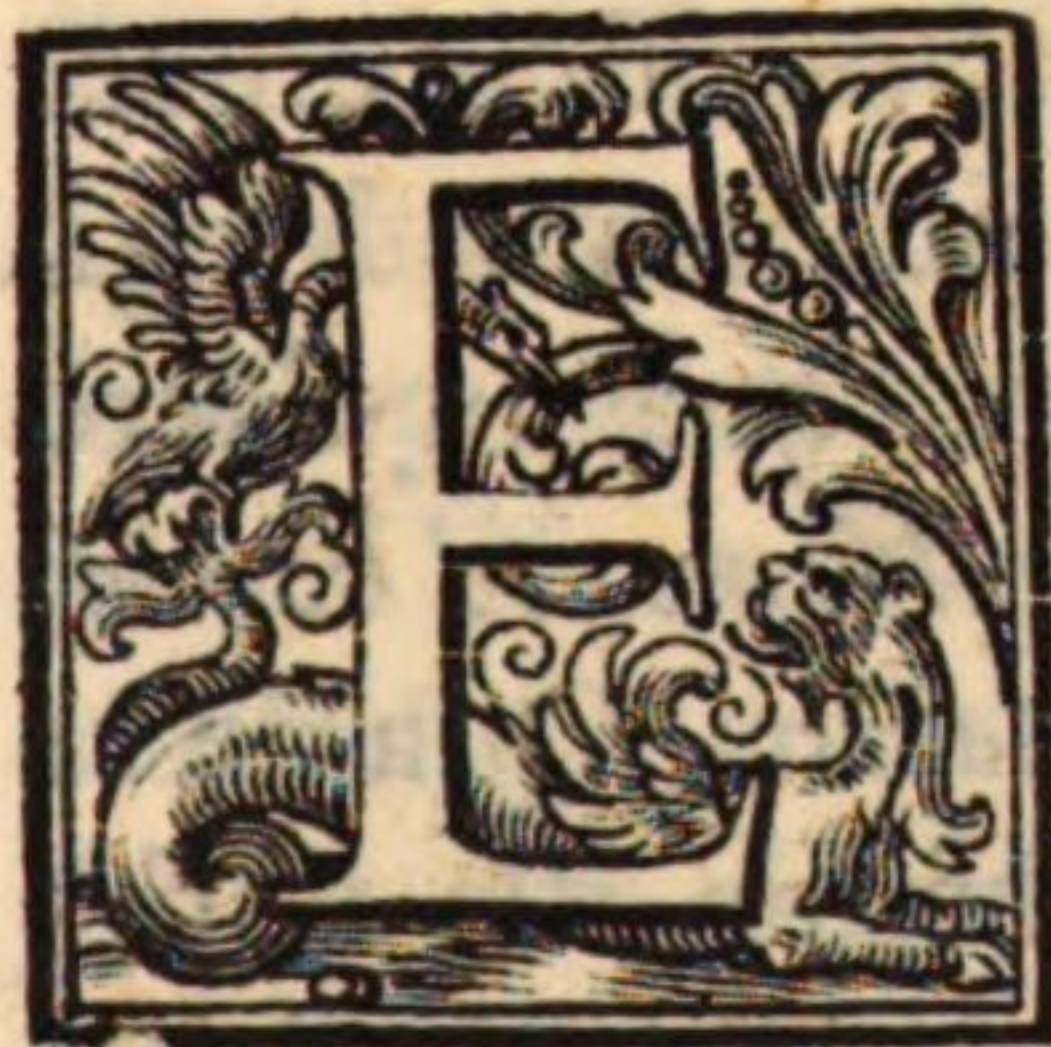
APPENDIX.

I.

CLARISSIMO AC REVERENDISSIMO
PRÆSULI
ANTONIO XAVERIO
GENTILI
PETRÆ ARCHIEPISCOPO ^(a).

NICOLAUS ANTONELLUS

S. P. D.

Etsi Jurisprudentia est Divina-
rum, humanarumque rerum no-
titia, & Jurisconsultum rerum
Ecclesiasticarum imperitum esse
non decet, tamen sæpenumero
accidit, ut qui se jurisprudentiæ
studio dedunt, non solum Divi-
nas, atque Ecclesiasticas res magna ex parte igno-
rent,

(a) Creatus est Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis a San. me.
Clemente XII. die 24. Septembris anno 1731., de quo si plura
Lector scire desiderat, adeat historiam Romanorum Pontifi-
cum, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium diligenter æquè
ac eleganter scriptam a Clarissimo Præsule Mario Guarnacci
nostræ Lateranensis Basilicæ Canonico.

rent; sed etiam veræ jurisprudentiæ ignari, umbram quamdam, & falsam ejus imaginem persequantur. Nam adeo imperitorum librorum moles excrevit, adeo quorundam Jurisconsultorum barbare, atque insulsè scribentium libido progressa est, ut magnis voluminibus evolvendis, & longis horum scriptis dictatisque legendis omnis opera, ac tempus infumatur. Quare cum ego in præsens disputationibus fori, causisque cognoscendis sim occupatus, si de Ecclesiastica quæstione, de qua sententiam me dicere voluisti, ea dixero, quæ a te, qui rerum Ecclesiasticarum notitiam cum justis, atque injustis scientia conjungens, veram jurisprudentiam adeptus es, probari non poterunt, veniam dabis. *Sed hæc nihil ad edictum*, ajebat Cujacius, *veniamus ad causam*. Species hæc est. Feria quarta in Capite Jejunii, quæ dies Cinerum vocatur, in Æde Vaticana Patriarcha Constantinopolitanus Sacra faciebat; Cum autem de more caput Summi Pontificis cinere conspergeret, admonitus a Cœremoniæ Magistro reticuit notissimam formulam, quæ in Sacro Cinere aspergendo adhiberi solet: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris*. Qua de re miratus Pontifex rogavit, cur solemnia illa verba omitteret? Respondit: hunc morem esse, & ritum Romanæ Ecclesiæ, ut ea, dum cinere Caput Pontificis conspergitur, fileantur. Verum ea res non placuit Pontifici, ideoque quæsitum est: quo tempore in Romanam Ecclesiam mos iste introductus sit, & qua ratione receptus, & servatus fuerit.

Sed priusquam de quæstione agam, non alienum existimo, pauca præmittere de feria quarta in

Ca.

Capite jejunii, quo nomine, ut dixi, dies Cinerum nuncupatur. Feria igitur quarta, quæ Dominicam in Quadragesima præcedit, in capite jejunii dicta est, quia ab eo die Christiani etiam antiquis Ecclesiæ temporibus jejunium exordiebantur, quod die Dominica subsequenti esu carniū frangebatur.

Nam quadragesimale jejunium initium propriè sumebat a Feria secunda, ideoque Dominica præcedens vocabatur: *Dominica in quadragesimæ inchoantis initium* ^(a). Et quatuor illi dies Dominicam præ-

^a Lib. Sacram. Gelas. Card. Thomaf.

cedentes jejunio a pluribus fidelibus transigebantur, ut jejunium quadraginta dierum, quot jejunasse in deserto Jesum Christum Dei Filium, Evangelistæ tradiderunt, haberetur completum, cum verè quadragesima, demptis Dominicis, solum triginta-sex feriis esurialibus constet. Institutionem feriæ quartæ in Capite jejunii antiquiorem esse S. Gregorio Magno, probat in Dissertatione ^(b) manuscripta

^b Hanc impressam reperies pag. 340.

Eminentissimus Cardinalis Thomafius contra opinionem Menardi ^(c), qui feriam quartam institutam fuisse post obitum Gregorii conjicit ex ejusdem homil. XVI. in Evangelium, quæ nonnullis subtractis, additisque refertur *Can. Quadragesima* 16. *de Consecrat. dist. V.* Hæc eadem Feria Quarta, postea dicta est dies Cinerum, sumpto nomine a cineribus,

^c Menard. in not. ad Sac. Gregor. n. 204.

quibus a Sacerdote solemniter benedictis, conspergi solent Capita fidelium, dicendo Sacra illa verba: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Quod autem hujusmodi sacra verba olim dicerentur, cum sacer cinis super Caput Pontificis Romani ab Episcopo imponebatur, ex Ordine Romano

Cencii Card. ^(d) Camerarii ediscimus, qui §. 8. hæc

^d Ap. Mabillon. Mus. Ital. Tom. II.

scribit: *Feria quarta in capite quadragesimæ Dominus Papa circa mediam tertiam equitat cum Episcopis, & Cardinalibus ad Sanctam Anastasiam, & receptus in processione a Clericis ipsius Ecclesiæ intrat Sacrarium, & induit se cum Cardinalibus, & aliis Ordinibus. Interim autem Cinis benedicitur a Juniore Presbytero Cardinali. Deinde Dom. Papa vadit cum Cardinalibus, & Schola Cantorum ad Sedem post Altare: & præsentato ei Cinere, Prior Episcoporum imponit ei Cinerem, dicens hæc verba: Memento, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Postmodum verò D. Papa imponit cinerem Episcopis Cardinalibus, & aliis Ordinibus. Ex his perspicuum & apertum est, quod tempore Cœlestini III., cujus Cencius fuit Cardinalis Camerarius, Sacra illa verba ab Episcopo pronunciabantur, dum Caput Pontificis cinere spargebat. Quo autem tempore omitti cœperint, mihi certo non constat, sed ex verisimili conjectura fortasse id assequi licet. Etenim compertum habemus, quod, Urbano VI. Pontifice, sacra illa formula jam silebatur. Quoniam in Cœremoniali Petri Amelii feria quarta post Dominicam Quadragesimæ de sacra Cineris functione hæc traduntur: *Paramentis per Cardinales receptis, & per omnes alios Prælatos, extenditur quædam tobalea linea, quam Sacrista porrigere debet per duos Capellanos super genua Papæ, flexis genibus, ipsam tenentes uno a dextris, & alio a sinistris, & tertius Cappellanus, vel Prior Subdiaconorum recipiens pelvim cum cineribus de manu Sacristæ coram Papa, flexis genibus a parte dextra Papæ, tenet basinum de argento prædictum cum cineribus, qui debent dari Papæ, assistentibus**

bus duobus Diaconibus more solito uno a dextris, & alio a sinistris paratis: & deposita Mitra Papæ per Diaconum Cardinalem a dextris sibi assistentem, Prior Episcoporum Cardinalium, si est præsens, sin autem Subprior Episcoporum, aut Prior Presbyterorum & sic descendendo, stando, & nihil dicendo imponit Cineres super Caput Papæ ad modum Crucis, inclinante Pontifice Caput, & sedente. Ritum autem hunc retinendi sacram illam formulam in imponendo Cinere super Caput Pontificis, deinceps retentum, ac semper servatum ad nostram usque ætatem in Romana Ecclesia fuisse, ostendunt, quæ de die Cinerum referuntur a Marcello Archiepiscopo Corcyrensi, qui lib. 2. de die Cinerum: Prior Episcoporum, inquit, juxta antiquam consuetudinem Pluviali indutus sine Mitra, velut aliquando servatum fuit, & Bonifacius IX. statuit; nunc verò celebraturus Cardinalis jam in omnibus ornamentis Sacris pro Missa dicenda indutus, demptis tamen Chirothecis, & Anulo Pontificali, accedit ad Papam, & sine Mitra solus detecto Capite, facta Papæ reverentia, stans coram eo supra scabellum, nihil dicens, imponit Papæ sedenti Cineres supra Caput in formam Crucis. Ita Marcellus in suo Cœremoniali.

Cum autem Cœlestinus III. ann. 1191. electus Pontifex fuerit; Urbanus autem hoc nomine Sextus anno 1378. Pontificatum suscepit, intra hoc temporis spatium, quod inter utrumque Pontificatum intercedit, necesse est, hunc Romanæ Ecclesiæ Ritum mutatum fuisse, & Sacræ illius formulæ omissionem per id temporis spatium initium habuisse. Quinimo ante ejusdem Urbani VI. tempora

pora morem illum nulla verba pronunciandi super Caput Pontificis Sacro Cinere conspersum, obtinuisse, suaderi potest ex Ordine Romano Jacobi Cajetani, qui anno 1343. vita excessit. Ibi enim, cum Ritus exponitur imponendi Cinerem super Caput Papæ, non additur, verba aliqua esse pronuncianda; e diverso cum agitur de conspersione cinerum, quæ super aliorum capita fit a Pontifice. Verba Ritualis talia sunt: *Domnus Papa vadit ad dictam Ecclesiam* (nempe S. Anastasiæ) *comitante cum tota Curia, & dicit ibi Sextam, quia antequam descendat de Palatio, debet dicere Tertiam. Postmodum imponitur ei Cinis benedictus a Priore Episcoporum, si præsens est, sin autem a Subpriore Presbyterorum. Demum D. Papa ipse imponit Cineres super capita eorum, dicens: Memento homo &c.* Qua autem ratione majores nostri moti fuerint, ut hunc novum Ritus, veteri immutato, introducerent, mihi incompertum est, cum libri cœremoniales, quos ad manus habeo, nullam exprimant.

Quare, quod reliquum est, ut quam ob causam & rationem Sacra illa verba prætermissa fuerint, ex conjectura investigare possimus, necessarium existimo, cur eadem verba pronuncientur, cum cæterorum fidelium capiti, sive a Romano Pontifice, sive ab alio Sacerdote cineres imponuntur, considerare; tum etiam inquirere, unde hæc Sacra Cinerum cœremonia originem habuerit. Profecto in antiquo Ordine Romano edito a Melchiorre Hittorpio cap. 24. in quarta feria ante Dominicam Quadragesimæ præscribitur forma suscipiendi pœnitentes; inter alios autem ritus adhibendos habetur

tur etiam ille imponendi cineres eorum capitibus , prolatis notissimis verbis : *Memento homo , quia pulvis es , & in pulverem reverteris .* Et de publica pœnitentia in feria quarta in capite jejunii tractat etiam Alcuinus , sive alius auctor sub ejus nomine in *lib. de Divin. Offic.* Quod autem Sacer Cinis benediceretur feria quarta ; eoque inspergerentur illorum capita , qui , publica pœnitentia suscepta , ad Ecclesiam accedentes peccatorum suorum dolore contriti ad Sacerdotum pedes se prosternebant , constat ex vetustis ordinibus , seu libris Sacramentorum editis ab Hittorio , Pamelio , Martene , aliisque . Ibi enim recensetur ratio , & ordo , quo Sacra hæc cœremonia excipiendi lapsos ad publicam pœnitentiam peragebatur , atque inter alia adnotatur : Sacro Cinere eorum capita aspergi consuevisse . Quibus consentanea sunt , quæ præscribuntur in Pontificali Romano Urbani VIII. auctoritate recognito in titulo : *de expulsiōe publice pœnitentium ab Ecclesia in feria quarta cinerum .* Quin etiam can. 64. distinct. 50. ex Concilio Agathensi totius hujus Sacræ functionis ordo exhibetur . Sed Correctores Romani recte monent ; licet eundem Canonem tanquam ex Concilio Agathensi laudent etiam Burchardus , & Ivo , & Rhebaldus Cardinalis , in uno tamen Burchardi exemplari manuscripto citatur ex pœnitentiali Romano , cui proculdubio tribuendus videtur . Institutionem verò Sacræ hujus functionis imponendi Cineres super caput pœnitentium in feria quarta , cum in antiquissimis rerum Ecclesiasticarum monumentis legatur , ætate Gregorii Magni ortum , atque initium habuisse pro-

probabiliter asserere possumus. Profecto in antiquis Sacramentariis Gregorianis extat caput, quod inscribitur: *Orationes, & preces super pœnitentem confitentem peccata sua more solito*. Et ad illud Caput notat Hugo Menardus, quod illæ preces non ponuntur loco suo debito, qui est feria quarta in capite jejunii; & quidem in antiquo Codice, ut ipse refert, titulo superscripto rectè additur: *Feria quarta in Quinquagesima*. Et Pamelius in Sacramentario a se evulgato ad eandem feriam quartam admonet, aliquos Codices habere eo loco, benedictionem Cinerum, & orationes super pœnites. Quin etiam si ex conjectura verisimile aliquid asserere concedatur: ex eo, quod S. Gregorius feriam quartam sacris cœremoniis benedictionis Cinerum, orationibusque super publice pœnites eadem die recitandis, celebriorem & sanctiorem quodammodo fecit, natum esse puto errorem eorum, qui censuerunt feriam quartam institutam fuisse a Magno Gregorio, ejusque ætate haud antiquiorem esse, quam sententiam, decepti etiam a Canone interpolato 16. dist. 5. de consecrat., qui Gregorii nomine inscribitur, tenuerunt *Durandus lib. 6. cap. 28. num. 3.*, *Polidorus Virgilius de rerum invent. lib. 6. cap. 3.*, *Calvorijs rit. Eccl. par. 2. cap. 23. aliique*. Cæterum de conspersione cineris super capita pœnitentium meminit etiam *Isidorus de Divin. Offit. lib. 2. cap. 16. Quod autem cinere asperguntur, vel ut sint memores, quia cinis & pulvis sunt, vel quia pulvis, idest impii facti sunt*. Et in Codice Tiliano, ut asserit Menardus, hæc leguntur: *Deinde mittendus est cinis super caput pœnitentis, dicendo: Memento homo, quia*

quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Et quidem ante Gregorii Magni tempora, priusquam pro publica pœnitentia suscipienda præstitueretur feria iv. in capite jejunii, in usu fuisse, ut Pœnitentes cilicio induti, cinere caput suum perfunderent, sicut in veteri quoque testamento observatum fuisse legitur, aperte colligitur ex Tertulliano, aliisque antiquis Scriptoribus. Et quidem auctor ille vetustissimus, qui ineunte sæculo tertio adversus Artemonis hæresim scripsit, narrat ^(*) de Natali Confessore, qui ab hæreticis deceptus fuerat, sæpius per nocturnas visiones a Deo frustra admonitum, tandem per Angelos verberibus correptum primo diluculo sacco indutum, & cinere conspersum cum lacrymis ad pedes Zephirini Episcopi sese abjecisse. Ex more igitur apud Israëlitas in veteri Testamento, & in novo apud primævos Christianos usurpato derivatus utique est ritus imponendi cineres capitibus pœnitentium in Feria iv. ante Dominicam Quadragesimæ. Verum cum processu temporis pœnitentia publica in defuetudinem prorsus abiisset, Cinerem, quo solum pœnitentium capita inspergebantur, imponi, cœptum est, super omnium fidelium capita, cum & qui ob perpetrata scelera indigebant pœnitentiâ, quique nulli culpæ obnoxii erant, indistincti, atque intermixti in Ecclesia manerent. Variatio autem hujus Sacri Ritus non solum ex communi Ecclesiæ more, quo nunc utimur, sed comperitur etiam ex quibusdam antiquis Ordinibus, in quibus, quod in aliis super pœnitentes tantummodo fieri præcipitur, in his erga omnes observari præscribitur, ut scilicet omnium capita Sacris Cineribus insper-

*a Ap. Euseb.
hist. Eccles.
lib. 5. c. 28.*

gantur, ut videre licet in duobus ordinibus vulgaris ab Edmundo Martene tom. 4. de Sac. Eccl. Rit. & apud Durandum loco superius laudato, ubi ait: *hac etiam die benedicitur Cinis, & in signum humilitatis capitibus aspergitur sub his verbis: Cinis es, & in cinerem reverteris.* Ex his autem, quæ hætenus dixi, satis manifestum me fecisse existimo, impositionem cinerum cum illa formula ad duo potissimum referri: Primum ad exhortationem, & initiationem quamdam publicæ, quatenus nostrorum temporum consuetudo patitur, pœnitentiæ nostrorum criminum quadagesimali tempore exercendæ: Secundò, ad revocandam in mentem naturæ nostræ mortalitatem. Quæ cum ita sint, si ex verisimili conjectura quæstionem propositam definire licet, non alia certe ex causa, Summus Pontifex dum Sacros Cineres suscipit, non genuflectit, & Episcopus ad eum accedit deposita Mitra, & Anulo, hoc est insignibus Ecclesiasticæ potestatis, & jurisdictionis, nec solitam formulam pronunciat, sed nihil dicendo, cineres super Pontificis caput aspergit, ut inde intelligatur, Romanum Pontificem summum esse in Ecclesia Dei Sacerdotem, ac supra omnes Ecclesiasticos Ordines constitutum, ideoque nullum esse quantalibet dignitate vel Archiepiscopali, vel Patriarchali insignitum, qui eum publicæ pœnitentiæ subdere possit, & super eum jurisdictionis suæ potestatem quodammodo exercere: Suscipere autem Romanum Pontificem Cineres, ut Christianæ humilitatis exemplum præbeat, utque aliis omnibus ostendat, etsi in ea dignitate positus est, qua cæterorum hominum conditionem longe excedit, nihilominus

minus hominem esse, & fragilis, atque infirmæ naturæ, mortique obnoxium; neque omni culpa expertem, sed ut cæteros homines ad Deum pro delictis suis propitiandum pœnitentia opus habere. Et quidem quod ad impositionem publicæ pœnitentiæ attinet, cum speciem quamdam publici Ecclesiastici Judicii præseferat, nullatenus eam in Romanum Pontificem convenire, qui inferiorum judicio subiacere non debet, præclare demonstrant, quæ scribit Avitus Episcopus in Romanam Synodum pro causa Simplicii Papæ, jussu Theodorici Regis, ipso Simplicio consentiente, congregatam: *Intelligimus, inquit, S. Symmachum Papam, si sæculo primum fuerat accusatus, Consacerdotum suorum solatium potius, quàm recipere debuisse judicium: Quia sicut subditos nos esse terrenis potestatibus jubet arbiter Cæli, staturos Nos ante Reges & Principes in quacumque accusatione prædicens; ita non facile datur intelligi, qua vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior judicetur . . . quod Synodus ipsa Ven. laudabili Constitutione prospiciens causam, quam (quod salva ejus reverentia dictum sit) pene temere susceperat inquirendam Divino potius servavit examini. Quibus addi possunt, quæ referuntur Can. Denique 7. & Can. Hunc autem 8. dist. xxj. E diverso, quoniam, ut ait B. Hieronymus, *Vita sapientis est cogitatio mortis*, hanc cogitationem omnibus convenire etiam Supremis Potestatibus, nulla est dubitatio, ita, tamen ut factis potius, ac re ipsa, quàm verbis inferiorum admoneantur; propterea Summus Pontifex, ni fallor, in spersione S. Cineris, nullis autem verbis prolatis, mortalis suæ conditionis monetur. Profecto, quod ad mortalita-*

tis, & humanæ fragilitatis memoriam spectat, quantum ex ejus recordatione in hominum vitam recte instituendam utilitatis, atque emolumenti derive-
tur, etiam Gentiles intellexerunt, & ideo sepulchra prope vias publicas extra portas Civitatis construebant, ut humanæ conditionis viatores, & ultro citroque commeantes homines adspectu ipso admoniti recordarentur. Varro (lib. 5. de lingua latina) *Sepulchra, inquit, ideo secundum viam sunt, quæ prætereuntes admoneant, & se fuisse, & illos esse mortales.* Huc etiam pertinent *Tituli sepulchrorum. Aspicce, siste, cave viator*, & alia hujusmodi. Nec dissimilem rationem assignat Theodosius Magnus in sua Constitutione, qua jussit, ut corpora Urnis clausa, vel farcofagis, extra urbem deferrentur: *Omnia, inquit, quæ supra terram urnis clausa, vel sacrofagis corpora detinentur, extra Urbem delata ponantur, ut & humanitatis instar exhibeant, & relinquunt Incolarum domicilio sanctitatem. Leg. 6. Cod. Th. Tit. de sep. violat.* Hæc quidem sunt, quæ de quæstione proposita, antemeridiano tempore hujus diei, quoniam mihi a forensibus studiis vacabat, ut volunti tuæ, doctissime Præsul, obsequerer, scripsi, si quid autem, vel inconsiderate, vel imperite a me dictum sit, corrigas, vel deleas velim, veniamque festinanti præbeas. Vale.

Romæ ex ædibus in Valle Quirinali

5. Nonas Martii 1727.

I I.

I I.

SENTENTIA

PARERE

Ven. Card. Thomasi circa Institutionem Ferie IV. in Capite jejunii, vulgo dicta dies Cinerum.

Del V. Card. Tommasi circa l'Istituzione della Fer. IV. Principio del digiuno detta il Mercoledì delle Ceneri.

*Ad pag. 36.
in not.*

Feriam IV. in Capite jejunii institutam fuisse post S. Gregorium Magnum, pace dixerim doctissimi Menardi, minime verum esse videtur.

Primum: Quia in Codice Gelasiano, qui talis habitus est etiam a Criticis præsentis ætatis, imo a Gulielmo Cave natione Anglo, & professione heterodoxo in historia Scriptorum Ecclesiasticorum in Gelasio, in hoc Codice, inquam, extat FERIA quarta principium jejunii, cum hoc titulo: *In*

Che l'Istituzione della FERIA Quarta in *Capite Jejunii* sia stata dopo San Gregorio Magno, con buona grazia del Dottissimo Menardo, non pare, che sia vero.

I. Perche nel Codice Gelasiano riconosciuto per tale anche da Critici d'oggi, anzi dal Cave Eretico Inglese nell'Istoria de' Scrittori Ecclesiastici in Gelasio, in questo Codice dico v'è la FERIA Quarta Principio del Digiuno con questo titolo: *In Jejuniio prima Statio FERIA IIII.*

je-

e

Jejunio I. Statio Feria iv., e S. Gelasio fù più d'un secolo prima di S. Gregorio. S. autem Gelasius saeculo & amplius antiquior est S. Gregorio Magno.

Secundo: In Sacramentario S. Gregorii edito a Pamelio, quod omnium sincerissimum, & antiquissimum est, dummodo eximantur ea, quæ his signis [] clauduntur, ibi habetur eadem Feria iv. Et quamvis hoc Sacramentarium sit eo modo, quo in usu erat temporibus Pipini, & Caroli Magni, & additæ eidem sint nonnullæ Missæ post Sanctum Gregorium: Illæ tamen distinctæ fuerunt obelo ÷ ut monet Grimaldus Abbas, sive Alcuinus in præfatione suæ additionis, quæ edita est ab eodem Pamelio, & in hac inter Missas additas expresse recensentur illæ feriarum v. quadragesimæ, non autem feriae iv. in Capite jejunii, nec feriae vi., quæ eam subsequitur.

Ter.

II. Nel Sacramentario di S. Gregorio stampato dal Pamelio, ch'è il più sincero, & antico, purché sieno levate le cose chiuse con questi segni [], vi è detta Feria Quarta. E sebbene questo Sacramentario è, secondo che era in uso a tempo di Pipino, e Carlo Magno, e fossero aggiunte alcune poche Messe dopo San Gregorio: Queste però furono contrassegnate col obelo ÷ come dice Grimaldo Abbate, o Alcuino nella Prefazione del' a sua giunta stampata dallo stesso Pamelio, e in questa tra le aggiunte si nominano espressamente quelle delle Ferie v. della Quaresima, ma non già della Feria iv. in Capite Jejunii, nè della Feria vi. seguente.

III.

Tertio: In Pontificali habetur, Missas cum Stationibus quintarum feriarum quadragesimæ additas fuisse a Gregorio II., neque de alio Pontifice scriptum occurrit, additam ab eo fuisse feriam iv., & vi. primæ hebdomadæ, licet id dignius esset, ut notaretur.

Quarto: Johannes Diaconus scribit, sua ætate Stationes a S. Gregorio designatas servatas fuisse; ex his autem haud obscure intelligitur, Sanctum Gregorium etiam pro feria iv. Stationem instituisse. Quoniam in Stationibus designandis videtur Sanctus iste Pontifex servasse ordinem regionum Ecclesiasticarum. Etenim prima Statio est in Ecclesia S. Sabina, quæ est in prima Regione; secunda Statio feriæ sextæ est in Ecclesia Sanctorum Joannis & Pauli in secunda Regione posita. Sabbathum in antiquis

Sa-

III. Nel Pontificale si hà, che le Messe con le Stazioni delle Ferie 5. della Quaresima furono aggiunte da Gregorio II., e non si trova d'altra cum Papa, che v'avesse aggiunta la Feria iv., e vi. della prima settimana, e ciò era più notabile a scriversi.

IV. Giovanni Diacono dice, che a suo tempo s'osservavano le Stazioni designate da S. Gregorio; ora da queste si cava, che San Gregorio avesse istituita la Stazione, anche per la Feria iv., poichè pare, che abbia questo Santo Pontefice osservato l'ordine delle Regioni Ecclesiastiche. Imperoche la i. Stazione è a S. Sabina, che è nella prima Regione; la ii. Stazione della Feria vi. è a' SS. Giovanni e Paolo nella seconda Regione. Il Sabbatho ne' Sacramentarii manoscritti antichi non hà nè Messa pro-

pro-

Sacramentariis manuscri-
ptis, nec Missam pro-
priam, neque Stationem
habet. Tertia Statio je-
junii Ferie secundæ pri-
mæ hebdomadæ Quadra-
gesimæ est in Ecclesia
S. Petri ad Vincula, quæ
ad tertiam Regionem
pertinet. Quamobrem
evidenter apparet, San-
ctum illum Pontificem
in decernendis Stationi-
bus commoditatem Ur-
bis, ejus Regionem cir-
cumeundo, præ oculis ha-
buisset; quemadmodum
quadregesimales Statio-
nes, aliasque de tempo-
re in Ecclesiis Patriar-
chalibus, & in Titulis,
qui erant publicæ Eccle-
siæ Parochiales, solum-
modo instituit.

Quintò: Hoc idem de-
monstratur etiam ex or-
dine Antiphonarum, quæ
ad communionem dicun-
tur. Quoniam prima,
quæ est Ferie iv., sum-
pta est ex Psalmo i. Se-
cunda Ferie vi. ex Psal-

propria, nè Stazione. La
terza Stazione del Di-
giuno è nella Ferie se-
conda a S. Pietro a Vin-
cola, che è nella terza
Regione. Sicchè appa-
re, che quel Santo Pon-
tefice ebbe riguardo nel
stabilire fisse le Stazioni
alla comodità della Cit-
tà, girando per i Rioni:
siccome egli non istituì
le Stazioni Quaresimali,
& altre *de tempore*, se non
nelle Chiese Patriarcha-
li, e ne' Titoli, che era-
no le pubbliche Chiese
Parrocchiali.

V. L'Ordine nelle
Antifone *ad Communio-
nem* dimostra il medesi-
mo. Poichè la prima del-
la Ferie iv. è presa dal
primo Salmo; la secon-
da della Ferie vi. è presa
dal secondo Salmo; la
terza

mo ii. Tertia, Feria ii. prima hebdomada quadragesimæ ex Psalmo iii. Quarta, subsequens ex Psalmo iv., atque ita deinceps. Itaque necesse est dicere, aut Antiphonarium Gregorianum omnino immutatum ordine inverso, & perturbatum fuisse; aut necessario fateri oportet, S. Gregorium Feriam iv. in Capite jejunii celebrasse. Hac autem in re illud in primis mente completi opus est, quadragesimam apud veteres, quæ integris sex hebdomadis, & triginta sex diebus esurialibus constabat, initium sumpsisse a Fer. ii. Ideo in Oratione secreta Domin. i. in quadragesima dicitur offerri Sacrificium, *quadragesimalis initii*: nihilominus ab antiquissimo tempore in Romana Ecclesia sive lege, sive consuetudine jejunatum fuisse quatuor diebus hebdomadæ præ-

terza dalla Feria ii. è presa dal terzo Salmo; la quarta seguente dal quarto &c. Onde o bisogna dire, che tutto l'Antifonario Gregoriano sia stato alterato, e roversciato, o bisogna confessare, che San Gregorio avesse celebrata la Feria quarta &c.

Il sistema, che bisogna concepire in questa materia è, che la Quaresima antica con numero mistico di sei settimane, e di trentasei digiuni, cominciasse dalla Feria seconda; Onde nell'Orazione segreta della Domenica di Quaresima si dice d'offerirsi il Sacrificio, *Quadragesimalis initii*: con tutto ciò ab antiquo nella Chiesa Romana o fosse per legge, o per consuetudine si digiunavano i quattro giorni della settimana prece-

cedentis, ut Sacer numerus quadraginta dierum compleretur.

At verò hæc jejunia verè ac propriè haud vocabantur jejunia Quadragesimæ, sicut etiam in præfenti a multis Regularibus jejunatur Feria II. & III. carnis privii, haud tamen affirmant pertinere ad solemnem Quadragesimam, quam non ignorant quadraginta, non quadraginta duobus jejuniis constare; nec Officium celebrant Quadragesimæ. Quamobrem hæc quatuor jejunia erant veluti quatuor tempora extra Quadragesimam, & erant præparatoria ad eam suscipiendam, & ideo in Ecclesiasticis Officiis nulla fit mentio Quadragesimæ, sed solum jejuniorum: *Præsidia Militiæ Christianæ sanctis inchoata jejuniis*. Additur alia potissima ratio, ob quam hæc quatuor jejunia non compre-

dente per compire il Sacerato numero di quaranta giorni.

Questi Digiuni però non si chiamavano rigorosamente di Quaresima, come oggidì molti Regolari digiunano il Lunedì, e Martedì di Carnevale; e pure non dicono d'esser della solenne Quaresima, che, fanno che costa di quaranta digiuni, e non di quarantadue, nè fanno l'Uffizio di Quaresima. Questi quattro digiuni dunque erano come le quattro Tempora fuori di Quaresima, & erano preparatorii per riceverla; e perciò negli Uffizj non si fa menzione di Quaresima, ma solo di digiuni: *Præsidia Militiæ Christianæ sanctis inchoare jejuniis*. S'aggiunge un'altra ragione principalissima, per la quale questi quattro digiuni non si comprendessero nella Quaresima; Et è che erano

hendebantur in Quadra-
gesima; hæc autem est,
quia interrompebantur
esu carniū in Domi-
nica, quæ vocatur pri-
ma Quadragesimæ. Ab-
stinētia enim continua
usque in Sanctum Pascha
initium habebat a Feria
secunda, quæ subsequi-
tur. Mos iste retentus
est in Ecclesia Mediola-
nensi usque ad S. Caro-
lum, qui illum abstulit.
Sed ut verba faciamus de
Romana Ecclesia, habe-
mus hac de re testimo-
nium S. Gregorii Papæ
*in Cap. Denique 6. di-
stinct. IV.* ubi glossa allu-
cinatur, putans, S. Gre-
gorium loqui de Domi-
nica, *carnisprivii*, cum
S. Gregorius verba faciat
de Quadragesima, quæ
communis erat Clericis,
& Laicis, qui nunquam
exorsi sunt quadragesi-
mam post Dominicam
Carnisprivii, hoc est
Quinquagesimæ. Itaque
necesse est dicere, S. Gre-
go.

no interrotti coll'uso del-
la Carne nella Domenica,
che chiamiamo prima di
Quaresima; cominciando
l'astinenza continua
infino a Pasqua dalla Fe-
ria seconda, che le segue.
Il che fù osservato in Mi-
lano fino al tempo di San
Carlo, che levò quest'
uso. Mà per parlare del-
la Chiesa Romana abbia-
mo di ciò il testimonio di
San Gregorio Papa *nel*
Cap. denique 6. dist. IV.
dove la Glossa s'abba-
glia, credendo, che San
Gregorio parli della Do-
menica, *Carnis privii*,
quando S. Gregorio par-
la della Quaresima co-
mune a' Chierici, & a'
Laici, i quali mai han
cominciato la Quaresima
dopo la Domenica di
Carnevale, cioè della
Quinquagesima. Onde
bisogna dire, che S. Gre-
gorio parla della prima
Domenica di Quaresima,
in cui s'interrompeva il
digiuno, ma non la Qua-
re.

a Homil. 16.
in Evang.

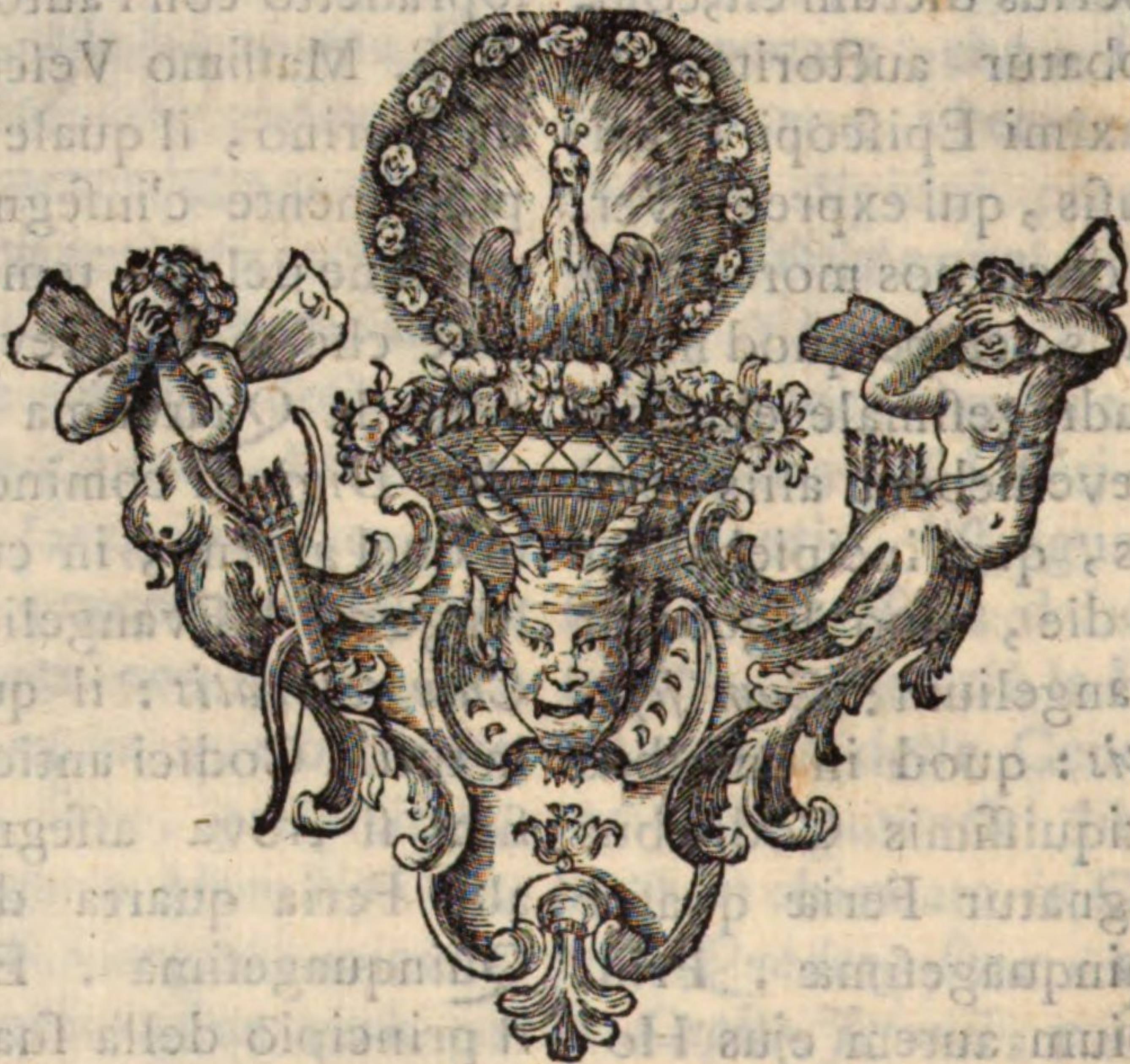
gorium loqui de Domini-
nica prima Quadrage-
simæ, in qua jejunium
interrumpebatur, non
autem de Quadragesima
propriè dicta, quæ ini-
tium habebat a sequenti
feria secunda, a qua us-
que ad solemnitatem Pa-
schalem trigintasex jeju-
nia intercedebant, de qui-
bus mentio fit a S. Gre-
gorio in sua homilia (a);
unde unicum desumitur
argumentum ad suaden-
dum, Gregorii ætate qua-
tuor præcedentia jejunia
in more non fuisse. Ve-
rum ex iis, quæ hæcenus
dicta sunt, perspicitur,
quomodo Homilia Offi-
cii S. Gregorii minime
adversetur, dummodo je-
junium a Quadragesima
distinguat, quæ de causa
Feria quarta cinerum in
libris Sacris authenticis
nunquam vocata est, in
capite Quadragesimæ, sed
in capite jejunii; & in
Codice Gelasiano Feria
sexta, & subsequens Sab-
ba-
refima, propriè dicta, che
cominciava dalla Feria
seconda seguente, dalla
quale fino a Pasqua era-
no trentasei digiuni no-
minati da San Gregorio
nella sua Omilia, la qua-
le è l'unico argomento
per provare, che a suo
tempo non v'erano i
quattro digiuni prece-
denti. Ma da quel, che
fin' ora s'è accennato, si
vede, come l'Omilia non
è contraria agli Uffizj di
S. Gregorio, distinguen-
do la Quaresima dal di-
giuno; che perciò la Fe-
ria quarta delle Ceneri
mai negli autentici libri
Sacri fu chiamata, in Ca-
pite Quadragesimæ, mà
in Capite jejunii; e nel
Codice Gelasiano la Fe-
ria festa, e Sabbato sus-
seguenti sono intitolati,
In Quinquagesima; e la
Domenica immediata,
Dominica in Quadragesi-
ma inchoantis initium. D
Si

batum inscribuntur, in
Quinquagesima; & Do-
 minica, quæ statim sequi-
 tur, *Dominica in Qua-*
dragesima inchoantis ini-
tium.

Id autem omne, quod
 superius dictum est, com-
 probatur auctoritate S.
 Maximi Episcopi Tauri-
 nensis, qui expressis ver-
 bis docet nos morem suæ
 ætatis, nempe quod multi
 quadragesimale jejunium
 præveniebant aliis jeju-
 niis, quæ incipiebantur
 eo die, quo legebatur
 Evangelium: *Cum jeju-*
natis: quod in omnibus
 antiquissimis Codicibus
 assignatur Feriæ quartæ
Quinquagesimæ. Prin-
 cipium autem ejus Ho-
 miliæ tale est: *Quia non-*
nullorum est consuetudo
advenientis quadragesimæ
dies devotiores jejunio præ-
venire; necessario præsens
Evangelii decursa est le-
ctio, in qua Dominus no-
ster virtutum spiritualium
retributor sanctam nobis,
 per-

Si comprova tutto il
 sopradetto con l'autorità
 di S. Massimo Vescovo
 di Turino, il quale es-
 pressamente c'insegna il
 costume del suo tempo,
 cioè che molti preveni-
 vano la Quaresima con
 altri Digiuni cominciati
 in quel giorno, in cui si
 leggeva l'Evangelio: *Cum jejunatis*: il quale
 in tutti i Codici antichis-
 simi si trova assegnato
 alla Feria quarta della
Quinquagesima. Ecco
 il principio della sua O-
 milia: *Quia nonnullorum*
est consuetudo advenientis
Quadragesimæ dies devo-
tiores jejunio prævenire;
necessario præsens Evan-
gelii decursa est lectio, in
qua Dominus noster vir-
tutum spiritualium retri-
butor sanctam nobis per-
 fe-

perfectamque dedit regulam jejunandi, dicens: jejunandi, dicens: Cum jejunatis non eritis sicut hypocritæ tristes.

III.

Eminentiss. ac Reverendiss. Dominis

*Ad Pag. 108.
in not.*

SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIAE

CARDINALIBUS

CONGREGATIONIS

Super Correctione Librorum Ecclesia-
sticorum Ecclesiæ Orientalis

CONSULTATIO

*De commemoratione Romani Pontificis
in publicis supplicationibus, &
Sacrosancto Missæ Sacrificio
apud Græcos.*

N postrema Congregatione, quæ
habita est die vigesima prima men-
sis Februarii exeuntis anni 1745.
inter reliqua dubia, propositum est:

*Quæstio pro-
posita in Con-
gregat., quia
gravis mo-
menti erat,
dilata est.*

*Num in precibus, quæ a Sacerdote &
Diacono in prothesi recitantur, po-*

nendum sit nomen Summi Pontificis &c. Sed quoniam
Eminentissimis Patribus gravissimi momenti hujus-
modi quæstio visa est, placuit ejus definitionem in
aliud tempus differre; ideo rescriptum est: *Dilata,*

& ex-

Exquirantur Decreta Congregationis Sancti Officii, & Secretarius scribat super eodem dubio, cum agatur de eadem, aliisque commemorationibus ex Diptychis, Græcorum more, faciendis. Quamobrem cum in præfenti Congregatione de commemoratione vivorum, quæ a Græcis e Diptychis fieri solet, tractandum sit, ut jussibus Eminentissimorum Patrum obtemperem, rem disceptandam aggredior. Verum enim id, ut ita dicam, Academicorum more faciam. Nam in utramque partem, quæcumque ad inve- niendam veritatem, removendamque dubitationem conducunt, quoad ingenii imbecillitas finit, in medium ita proferam, ut meo suspenso judicio, quid ea de re, quæ in deliberatione est, responden- dum definiendumque sit, integrum Eminentissimis Patribus relinquam, ne videar præjudicium de quæ- stione proposita facere, eorumque sententiam præ- vertere velle.

Commemora-
tionem Rom.
Pont. ab om-
nibus Catho-
licis fieri cõ-
venit.

2. Non dubito, fore plerosque, qui existiment, nemini in dubium venire posse, quin Romani Pon- tificis nomen tum in Liturgiis, tum in Officiis Ec- clesiarum Orientalium addi debeat, ut ab omnibus Græcis Catholicis, aliisque Orientalis Ecclesiæ Nationibus, quarum usui Officia, aliique Libri Ecclesiastici typis Sacræ Congregationis de Propa- ganda Fide imprimuntur, commemoratio Romani Pontificis in solemnibus supplicationibus, ac San- cto Missæ Sacrificio inter alios Episcopos, & Eccle- siastici Ordinis Antistites fiat. Profecto cum totius Catholicæ Ecclesiæ caput sit Romanus Pontifex, quid magis æquum aut consentaneum est recto re- rum ordini, quàm ut in publicis precibus, dum

com-

commemoratio omnium tam vivorum, quàm mortuorum fit, & singillatim eorum, quorum vel dignitas, vel meritum, ut specialiter pro illis a Sacerdote oretur, exigit, Sacerdos adstans ad Altare Dei, cum Ecclesiasticum Ordinem Deo commendaturus est, commemorationem faciat Romani Pontificis, qui & Ecclesiasticæ Hierarchiæ, & totius Ecclesiæ Catholicæ Principatum, ac Primatum obtinet? Cum enim Eucharisticus panis symbolum sit Catholicæ unitatis, nihil certè rectius, atque aptius fieri posse videtur ad unitatem Catholicam servandam significandamque, quàm in Sancto Missæ Sacrificio Romani Pontificis nomen commemorari.

Siquidem ipse est, qui in Apostolica Petri Cathedra sedens Romanam regit Ecclesiam, unde in omnes vanerandæ communionis jura dimanant, & ad quam propter potiore principalitatem necesse est, omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique Fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio. Præterea, quæ Divina beneficia, & cœlestia dona in Sacra Liturgia deponuntur, quid convenientius est, quàm exposcere, ea primum in caput totius Ecclesiæ diffundi, ut inde, sicut ros a vertice Hermon, sicut unguentum a capite in barbam Aaron, & in oram vestimenti ejus, in totius mystici corporis membra defluant, ac delabantur?

*S. Ambrosius.
Epist. II. ad
Gratian. &
Valent.*

*S. Irenæus
lib. 2. cont.
hæres.*

3. Profecto in Canone Missæ, quo Romana, & Occidentalis Ecclesia utitur, expressis verbis, ut omnibus notum est, Sacrificium offertur pro Romano Pontifice in hunc modum: *Te igitur &c. una cum Famulo tuo Papa Nostro N.* In Liturgia quoque

*In Ecclesia
Latina semper
& ubique
ab omnibus
facta est.*

Ambrosiana, qua Mediolanensis Ecclesia utitur, in precibus, quæ in Missa fiunt diebus Dominicis, nominatim pro Romano Pontifice Deum orat Sacerdos his verbis; PRO PAPA NOSTRO N., & omni Clero, omnibusque Sacerdotibus, ac Ministris precamur Te &c. In Missa autem Mozarabica dicit Presbyter: *Offerunt Deo Domino oblationes Sacerdotes nostri, PAPA ROMANENSIS, & reliqui pro se & pro omni Clero ac Plebibus Ecclesiæ sibi met consignatis, vel pro universa fraternitate: ita offerunt universi Presbyteri, Diaconi, Clerici, ac Populi circumstantes in honorem Sanctorum pro se & suis.* Et in Missa Latina, quam ex antiquissimo Codice edidit Flaccus Illyricus Lutheranus, & de cujus antiquitate præter alios plures fusè agit Eminentissimus Bona in primo libro rerum Liturgicarum capite duodecimo, infra actionem ita precatur Sacerdos: *In primis una cum famulo tuo PAPA NOSTRO N. & pro omnibus orthodoxis, atque Apostolicæ Fidei cultoribus Pontificibus, & Abbatibus, Gubernatoribus, & Rectoribus Ecclesiæ Sanctæ Dei, & pro omni Populo Sancto Dei.* Extat etiam commemoratio Romani Pontificis in antiquissima Liturgia, quæ legitur in veteri Codice Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ, quem in lucem emisit cl. mem. Card. Thomasius: Et demum ejus nomen inter Sacras Preces ad Altare recitandum præscribunt, & habent omnia antiquissima monumenta, & exemplaria Sacri Canonis Missæ tum impressa, tum manuscripta; quibus addi possunt vetustissimum Missale manuscriptum Ecclesiæ Lateranensis, quæ cum Ecclesiarum omnium Princeps, ac Mater sit, semper fuit veterum

Cod. Gelas.
pag. 196.

rum Rituum observantissima, ut testatur Joannes Diaconus, & Petrus Abaelardus in Epistola ad Abbatem Claravallensem; tum etiam expositiones Missæ sæculo nono scriptæ, & editæ in lucem ab eruditissimo Præsule Dominico Georgio; Et insuper Amalarius, Florus Lugdunensis, Honorius in Gemma animæ, aliique rerum Liturgicarum Scriptores.

Mabillon. in
Comment. in
Ord. Roman.
pag. 129.

Tom. 3. de
Liturg. Ro-
man. Pontif.
in append.

4. Siquidem commemoratio Romani Pontificis in Sacris Precibus adeò necessaria semper visa est, ut si quis eam omitteret, jam a Catholica communione separatus haberetur, qua de re nos admonens Auctor Divinorum Officiorum sub nomine Alcuini: *Quod verò, inquit, post generalem Ecclesiæ commendationem adjungitur: una cum famulo tuo Papa Nostro, ipsius Ecclesiastici Corporis unitas fortius commendatur, quia Religionis cultum sic Dominus instituit, ut in Beatissimo Petro Apostolorum Summo principaliter collocaret, atque ab ipso, quasi quodam capite, dona sua vellet in corpus omne manare. Unde constat ab universi Orbis communione separatos esse, sicut Beatus Pelagius docet, qui qualibet dissensione inter Sacra Mystéria Apostolici Pontificis memoriam secundum consuetudinem non frequentant. Verba autem Pelagii Papæ, quorum mentio fit ab Alcuino, affert Agobardus; ideoque non alienum erit a re proposita hîc adscribere: Denique, inquit Agobardus, Beatus Pelagius Papa cum quosdam redargueret Episcopos, eo quod nomen ejus reticerent in actione Sacri Mysterii, idest in solemniis Missarum ait ad eosdem Episcopos: Divisionem vestram a generali Ecclesia, quam tolerabiliter ferre non possum, vehementer*

Si quis eam
omississet, a
Catholica cõ-
munionem cen-
sebatur alie-
nus.

Alcuin. de
Div. Offic.

Agobard. in
libell. de Cõ-
parat. utr.
Regim.

Pelagius I.
creatus est
Pontifex an-
no 553. Pe-
lagius autem
II. ann. 578.

*stupeo. Cum enim Beatissimus Augustinus Dominica
 sententiæ memor, quæ fundamentum Ecclesiæ in Apo-
 stolicis Sedibus collocavit, in schismate esse dicat, qui-
 cumque se a Præsulum earundem Sedium auctoritate,
 vel communione suspenderit, nec aliam manifestet esse
 Ecclesiam, nisi quæ in Pontificalibus Apostolicarum
 Sedium est solidata radicibus: quomodo vos ab universi
 Orbis communione separatos esse non creditis, si mei
 inter Sacra Mysteria secundum consuetudinem nomi-
 nis memoriam reticetis, in quo licet indigno Apostoli-
 cæ Sedis per Successionem Episcopatus præsentî tempo-
 re videtis consistere firmitatem? Ita Pelagius Ponti-
 fex, cujus verbis non inopportunè hoc loco adjun-
 gam, quæ de modo ac ratione faciendi commemo-
 rationem Romani Pontificis scribit alter Pontifex
 Innocentius III. Nam quum ex eo sciscitatus esset
 Episcopus Auriensis, quibus verbis Romanus Pon-
 tifex uteretur, dum in Sacro Canone ad eum locum
 perveniret, ubi legitur: *una cum Papa Nostro*; Idi-
 bus Martii anno Christi 1206. ita ad illum rescri-
 psit: *Postulasti præterea doceri, quibus verbis Ponti-
 fex Romanus utatur in eo loco Canonis Missæ, in quo
 Sacerdos inferior dicit: UNA CUM PAPA NOSTRO,
 cum idem pro se tunc videatur orare, ac supra se Anti-
 stitem non habere. Ad quod devotioni Tuæ taliter
 respondemus, quod nos ibi dicimus: UNA MECUM IN-
 DIGNO FAMULO TUO, ubi verbis prædictis utuntur
 alii Sacerdotes.* Profecto nulla dissensio, aut disce-
 ptatio tanta, aut tam justa, & tam necessaria, aut
 tam magna, & tam diuturna intervenire unquam
 potest, ut in Sacris Mysteriis nomen Romani Pon-
 tificis rectè omitti possit juxta illud Isidori dictum,
 quod*

quod refert Hugo Flaviniacensis in Chronico his
 verbis: *Noverit se a communione totius Orbis sepa-*
rari quicumque nomen Apostolici pro qualicumque
disensione in Canone non recitaverit. Quamobrem
 rectè Doctissimus Cardinalis Joannes Bona oblatio
 nem, quam facit Sacerdos pro Ecclesia, deinde pro
 Papa, tesseram unitatis, & notam unionis cum Ca-
 pite vocat. Itaque id certè in causa fuisse existimo,
 cur decretum fuerit in Concilio Vasensi secundo,
 quum alicubi in Gallia commemoratio Romani
 Pontificis inter Sacra Mysteria, vel negligentia,
 vel defuetudine, vel alia ex causa omitteretur, ut
 in posterum omnes Dei Sacerdotes Romani Ponti-
 ficis nomen in Ecclesiis recitarent. Verba Canonis
 talia sunt: *Et hoc Nobis justum visum est, ut nomen*
Domini Papæ, quicumque Sedi Apostolicæ præfuerit,
in nostris Ecclesiis recitetur. Meritò igitur Enno-
 dius Ticinensis in Apologia pro Synodo, ut pro-
 baret suaderetque: Papam Symmachum semper ha-
 bitum fuisse legitimum Pontificem, non autem Lau-
 rentium, hoc argumento usus est, scilicet in Sacris
 precibus, dum Missarum solemnia celebrabantur,
 ab ejus commemoratione nunquam cessatum fuisse.
 Demum, ut paucis rem totam expediam, conclu-
 dam verbis Sanctissimi Domini Nostri Benedicti
 Papæ XIV. quæ talia sunt, digna utique ejus singu-
 lari sapientia ac doctrina: *Quod vero ad Occidenta-*
lem Ecclesiam pertinet, adeo vetus est orandi pro Papa
in Canone consuetudo, ut ejus origo indicari non pos-
sit: ostendi vero possunt leges, quibus ea consuetudo
restituta, vel malus usus sublatus, repressaque auda-
cia prætermittendi nomen Romani Pontificis.

Bona rerum
Liturg. lib.
11. c. xj.

Conc. Vasen.
2. ann. 529,
Can. 4.

Bened. XIV.
de Sacrific.
Missæ sect.
CCXIX.

Ex iis, quæ
in Ecclesia
Latina serva-
ta sunt, quid
ab Ecclesia
Græca faci-
endum sit,
statui potest.

Nihilominus
res specialius
expenditur.
In plures
partes divi-
ditur.

4. Hæc quidem sunt, quæ ad Ecclesiam Occi-
dentalem propriè spectant; & licet hinc statui pos-
sit, quid ab aliis Ecclesiis per totum Terrarum Or-
bem custodiri debeat, cum ad ejus venerandas,
omnique ex parte commendandas, imitandasque
consuetudines ac mores cæteræ omnes se conforma-
re debeant; nihilominus quia Græca Ecclesia suos
habet ritus ac cœremonias, suisque regitur moribus
ac consuetudinibus, quas non solum probat, sed
etiam observari vult, ac præcipit Romana Ecclesia,
cæterarum omnium Mater ac Magistra, operæ pre-
tium me facturum esse puto, si cum hætenus de Ec-
clesia Occidentali dixerim, modo speciatim de
Græca Ecclesia verba faciam, ut diligentius injun-
cto mihi ab Eminentissimis Patribus munere ac ope-
re perfungar. Qua in re, ut ordine aliquo ac via
progrediatur oratio, eam in plures partes disper-
tiam; quinque enim, quæ ad propositam contro-
versiam definiendam maximè conducere videntur,
mihi quærenda, & examinanda constituam.

I. Quo primum tempore in Ecclesia Græca
commemoratio Romani Pontificis fieri cœpit in Sa-
crificio Missæ?

II. Quomodo, & a quibus fieri consueverit?

III. Recitatio nominis Romani Pontificis inter
Sacra, vel ejusdem nominis omissio cujus rei si-
gnum, & argumentum semper habitum fuerit apud
Græcos?

IV. Quid nunc ab omnibus Sacerdotibus Græ-
cis tum Schismaticis, tum Catholicis hac in re ser-
vetur? & an Græcis Sacerdotibus etiam inferioris
gradus, qui Romanæ Ecclesiæ uniti sunt, & in
com-

communione Catholica permanere volunt, præscribendum sit, ut commemorationem Romani Pontificis in Missa omnino faciant?

V. Quid in hac re & Græcis, & aliarum Orientalium Nationum Sacerdotibus in communione Catholica Romanæ Ecclesiæ vivere volentibus Sedes Apostolica faciendum præscripserit?

*I. Quo primum tempore in Ecclesia
Græca commemoratio Romani
Pontificis fieri cæpit in
Sacrificio Missæ?*

A Prima igitur ex quæstionibus propositis, quæ tempus respicit, quo nomen Romani Pontificis inter Sacra Mysteria recitari cœptum est, initium faciam. Isaacus Habertus in observationibus ad Pontificale Græcorum, relatis Græcis Liturgiis nomine Beati Petri, ac Beati Marci inscriptis, & in quibus legitur nomen Romani Pontificis, quæ cuius sint antiquitatis, ingenuè fatetur se ignorare. ita deinde prosequitur: *Quo circa dicam, quod sentio: Summum Pontificem Romanum, etsi ab ævo Christi pro universæ Ecclesiæ Pastore ab omnibus Ecclesiis Orthodoxis semper habitum, non idcirco tamen existimo in Orientalibus Ecclesiis a fidei primordio semper in Sacris Mysteriis nominatim pronuntiatum esse. Vellem factum, & laudarem, sed factum non lego factum quidem laudarem.* Post hæc assert, quæ scribit Alcuinus, & quæ in Canone Concilii Vasensis continentur, deinde talia subjicit: *Verum in Ecclesiis*

Isaaci Haberti sententia de Commemoratione Romani Pontificis in Græca Ecclesia.

Habert. Pontif. Græc. ad Part. VIII. Obser. XII.

clesiis Orientalibus extra non quidem Pontificum, sed Patriarchalem Romani Præfulis ditionem constitutis, nihil tale prioribus sæculis occurrit, nisi ex quo quatuor aliorum Patriarcharum mentio fieri cæpit. Alatis subinde verbis Constantini Pogonati Imperatoris, Nicephori Gregoræ, & aliorum Græcorum inferioris ætatis, hoc modo concludit: *Cæterum antiquius rei hujusce vestigium est in quibusdam Exemplaribus Liturgiæ Sancti Chrysostomi, in quibus habetur, NICOLAI SANCTISSIMI UNIVERSALIS PAPÆ LONGA SINT TEMPORA, quod ab aliquo additum Patriarcha, tempore Nicolai saltem primi, vivente anno circiter Christi octingentesimo quinquagesimo octavo. Itaque laudatus auctor commemorationem Romani Pontificis, dum sacra a Græcis peraguntur, haud vetustiore facere videtur sæculo octavo, aut septimo. De hujusmodi autem Haberti sententia lætus exultat Scriptor heterodoxus Christianus Augustus Salig in Libro de Diptychis veterum; exhibitis enim ejusdem Haberti verbis, subjicit: Talem quum confessionem Viri cordati habeamus, nihil eminentiæ accedere fastigio Romano posse, quilibet deprehendet, si Orientalia Diptycha Pontificum nomen prædicent. Eminentissimus autem Cardinalis Bona repugnare ausus non est laudati Haberti opinioni seu conjecturæ, quam his verbis refert: An verò primis sæculis Græcia Orthodoxa mentionem fecerit Romani Pontificis, non liquet. Isaacus Habertus ad part. 8. Pontific. Græc. obser. 12. tunc putat Papam cœpisse in Sacris nominari, cum reliquorum Patriarcharum mentio fieri cæpit, cujus conjecturæ nihil habeo, quod opponam, nisi aliquid certius elucescat.*

Salig de Di-
ptych. Vet.
cap. vj. n. 5.

Card. Bona
assentiri vi-
detur Haber-
to.

Bon. Rerum
Liturg. lib.
II. cap. xj.
num. 3.

2. Ego verò, si aliquid pro Romanæ Sedis dignitate asserenda, tuendaque auctoritate confidenter dicere, & experiri licet, contra sentio, existimoque primis Catholicæ Fidei temporibus Romani Pontificis nomen in Orientalis Ecclesiæ Diptycha relatum esse, & omnipotenti Deo commendatum. Porro ut aliis suadeam, primis Ecclesiæ sæculis in Patriarchalibus Orientis Ecclesiis, & præcipuè in Constantinopolitana, quæ supra alias honoris prærogativam, suffragantibus Græciæ Imperatoribus, obtinuit, moris & receptæ consuetudinis fuisse, ut inter Sacra Mysteria e Sacris Diptychis Romanus Pontifex commemoraretur; non leve argumentum, imo certa & valida probatio suppetit ex iis, quæ a Nicephoro Callixto narrantur in Historia Ecclesiastica, ubi agit de excommunicationis sententia, qua Felix Papa Acacium Patriarcham Constantinopolitanum a Catholicæ Ecclesiæ communione separavit: *Acacius, inquit, usque adeo exauthorationem illam despexit, ut mente sensuque omni captus primus ipse Papæ nomen è Sacro Albo exemerit.* Ἀκακίῳ δὲ τοσούτον τῆς καθαιρέσεως ἡμέλησεν, ὥς ἀναιδήτως διατεθεῖς πρῶτον, καὶ τὸ τῷ Πάπᾳ μνημόσινον τῶν ἱερῶν ὠλεῖλε διπτύχων.

Probatur, eam in usu fuisse apud Græcos primis Ecclesiæ sæculis.

Niceph. hist. Eccles. lib. 16. cap. 17. Ex testimonio veteris historici Basilii Cilicis.

3. Non ignoro authorem istum levioris fidei censerì, potissimum cum scribit de rebus, quæ longè ante ætatem suam contigerunt. Verùm quia ea, quæ modo de Acacio attuli, ex testimonio antiquissimi Historici Basilii Cilicis nobis refert, & insuper quæ ille narrat, ex iis, quæ postea subsequuta sunt, confirmationem accipiunt, nulla res est, quæ impediat, quò minus ei tuto plena fides adjungi possit,

Basilius Cilix Sæculo V. vixit.

Itaque ex Nicephori auctoritate, seu potius Basilii Cilicis testimonio certò nobis constat, longè ante Acacii Patriarchatum, qui Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfectus est anno 471., ab ejusdem Acacii Prædecessoribus Constantinopolitanæ Urbis Episcopis memoriam Romanorum Pontificum in Sacris fieri consuevisse, cum ipse hoc potissimum nomine reprehendatur, quod primus omnium in tantum infaniæ pervenerit, ut nomen Papæ Felicis è sacro expunxerit Albo: quod nullus ante eum, quamvis plures, quibus Catholica communio, & synodica, seu pacifica literæ ab Apostolica Sede negatæ fuerant, eidem Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfuis-
sent, nedum aggredi, sed ne cogitare quidem ausus est. Addit autem Eminentissimus Baronius, quod facinus in Constantinopolitana Ecclesia admisit Acacius, id in Alexandrina patrare non dubitasse
Tum etiam
ex facto Dio-
scori contra
S. Leonem
juxta Card.
Baronii, alio-
rumque sen-
tentiam.
Dioscorum: *At, cum legis, ita scribit Doctissimus Cardinalis, Acacium è Sacris Diptychis nomen Felicis Pontificis oblitterasse, in memoriam revoca Dioscorum Alexandrinum id ipsum adversus S. Leonem Papam, in eum anathema inferendo, tentasse. Cum clarissimo Ecclesiasticorum Annalium Auctore id ipsum alii etiam recentiores Scriptores affirmant. Verumenim ex libello Theodori Diaconi Alexandrini, qui oblatus est Concilio Chalcedonensi actione tertia, id solum nobis compertum fit, impium Dioscorum anathematis sententiam in S. Leonem de scripto pronunciare ausum esse. Verba, quæ in libello leguntur, talia sunt: Excommunicationem faciens contra Sanctissimum, & Beatissimum Apostolicæ Sedis Magnæ Romæ Episcopum suasit subscribere*
 eis

eis, qui cum ipso de *Aegypto* exierant, Sanctissimis Episcopis plus minus numero decem . . . aliquoties comminans, aliquoties nolentes decipiens, unde lacrymantes, atque gementes nefanda illi charta subscripserunt. Et ex hac causa, ob excommunicationem scilicet in Sanctum Pontificem latam, a Chalcedonensi Generali Synodo Dioscorum anathemate percussus, & Sacerdotio privatum esse affirmavit Anatholius Patriarcha Constantinopolitanus in eadem universali Synodo his verbis: *Propter fidem non est damnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit Domino Archiepiscopo Leoni, & tertio vocatus est, & non venit, & ideo damnatus est.* Quod verò Dioscorus præter anathema sacrilego ore in S. Leonem prolatus, ejus quoque nomen è Diptychis eraserit; id certe necessariò consequens videtur, si admittatur, quod censuisse videntur Baronius, aliique, per id temporis Ecclesiam Alexandrinam commemorationem facere Romani Pontificis consuevisse. Cæterum nullus est ex antiquis Scriptoribus, quem ego viderim, qui id factum fuisse a Dioscoro expressis verbis testetur. At verò si vetustiora, seu æqualia Dioscori ætati monumenta de commemoratione Romani Pontificis in Alexandrina Ecclesia peragi solitâ temporis edacitate, aliisque de causis periere, hæc utique non desunt de Ecclesia Constantipolitana, in cujus Diptychis deletum fuisse ab Eutychianis nomen Magni Leonis, liquido constat ex literis, quas Joannes Patriarcha ad Hormisdam Papam misit, unde certissime adstruitur, & comprobatur, quod laudatus Cardinalis Baronius, a Dioscoro impio Eutychetis Patrono factum fuisse, as-

Conc. Chalced.
act. 5.

Post sæculum
V. hac de re
nulla esse po-
test dubita-
tio.

feruit. Post Acacii autem, & Felicis Papæ tempora, hoc est a sæculo quinto exeunte plura præsto sunt, ex quibus non levi aliquo indicio, vel verisimili conjectura, sed apertè ac manifestè ostenditur: Constantinopolitanos Patriarchalis Ecclesiæ Antistites, non modo posterioribus sæculis, sed anterioribus quoque Catholicæ Fidei temporibus, quamdiu in Romanæ Ecclesiæ communione perstiterunt, ad Sacrum Altare Romani Pontificis nomen è Diptychis recensere in more habuisse. Ea autem hoc loco edere omitto, quia inferius mihi necesse est iterum in medium adducere, ne eadem importunè repetendo tædio Eminentissimos DD., & Consultores afficiam. Sed satis superque erit interim asserere, quæ hac de re pro sua singulari doctrina apposite ac sapienter scribit ipse Sanctissimus Dominus Noster Benedictus XIV. in suo eruditissimo tractatu de Sa-

De Sacrific.
Miss. sect. 1.
§. CCXIX.

crificio Missæ. *Nec sanè quisquam jure negaverit, in Ecclesia Orientali de Summo Pontifice olim mentionem fieri consuevisse Hæc autem in Ecclesia Orientali intermissa est consuetudo propter Photii schisma: nec unquam actum de concilianda utraque Ecclesia, quin Græcis nobiscum semper convenerit Summi Pontificis nomen esse in Canone restituendum.*

Vetustior au-
tem sæcul. V.
tum ex testi-
monio Basilii
Cilicis, tum
ex usu syno-
dicarum o-
stenditur.

4. Verum enim jam nunc ad tempora, quæ Acacii, & Felicis ætatem præcesserunt, revertor; & deinceps de subsequētib; ac posterioribus temporibus, loco atque ordine suo verba faciam. Et primum ex Basilii Cilicis testimonio, ut superius animadverti, non solum nobis constat, Acacio Patriarchalem thronum obtinente, in Ecclesiasticis Constantinopolitanæ Ecclesiæ tabulis nomen Ro-
mani

mani Pontificis inscriptum fuisse, sed insuper longe ante ejusdem Acacii ætatem hujusmodi morem ab ejus Prædecessoribus servatum esse, licet a Romanis Pontificibus similitudine aliqua, aut Græcanico tumore, vel doctrinæ pravitate dissiderent; cum ipse primus è sacris diptychis audacissimus omnium nomen Romani Pontificis Felicis, ut fertur, sustulerit. Præterea ad venerandæ hujus consuetudinis vetustatem adstruendam ante sæculi quinti a Christi nativitate finem, & Acacii Patriarchæ Constantinopolitani ætatem, aliud præclarum argumentum desumi posse mihi videtur ex antiquissimo more, quo Romani Pontifices statim a die suæ assumptionis Synodicas Literas ad Patriarchas, aliosque primores Orientis Episcopos electionis suæ nuncias, & professionis rectæ Fidei testes mittebant. Id enim eo consilio factum fuisse, censeo, ut Sacerdotes Catholicæ Ecclesiæ Primates ex Pontificiis literis agnoscerent, quam fidem eos sequi, & amplecti oporteret, si cum novo Pontifice electo, & Petri successore communicare vellent: hac autem probatâ, gratulatorias electionis literas Pontifici electo ipsi rescribebant; ejusque nomen in Diptycha, quantum ex certa ratione, & verisimili conjectura affirmare licet, referebant, ut ejus commemorationem, tanquam communionis cum Capite totius Ecclesiæ Catholicæ notam, ac tesseram inter Sacra, audiente Populo, facerent. Joannes Garnerius Societatis Jesu vir eruditione præclarus verba faciens de Synodica, quam Romanus Pontifex noviter electus ad Patriarchas, aliosque Episcopos mittebat: *Synodica*, inquit, *continebat tria,*
vel

Synodica mittebatur, ut nomen Pontificis electi in Diptychis describeretur.

Garnerius
dissert. 2. ad
cap. 2. lib.
diurni Ro-
mani Pontificis.

vel quatuor; nuntium de ordinatione Summi Pontificis, formam fidei, precum expostulationem, atque etiam exhortationem ad munus adimplendum. Id constat partim ex Synodica Gregorii Magni, partim ex Diurni formulis. Ex his apparet, quo fine mitteretur; nimirum ut Christi ovile foret unum, ut oves pastoris sui vocem audirent, & sequerentur, ut Ecclesiae unitas, cujus vinculum est fides, ac membrorum, capitique consensio, integra servaretur. Sed causæ, ob quas hujusmodi Synodicae literæ mittebantur, melius etiam, quod ad ea attinet demonstranda, quæ modo asserui, intelliguntur ex ipsis Synodicis, quas Gelasius Papa ad Laurentium Lignidensem Præfulem, & Dardaniæ Episcopos scripsit, in quarum prima: mos est, inquit, Romanæ Ecclesiæ Sacerdoti noviter constituto formam fidei suæ ad Sanctas Ecclesias prorogare, hæc eadem compendiosa nimis brevitate studui renovare, ut sub qua fide vivendum sit secundum statuta Patrum, in hac nostra epistola per brevitate sine fastidio lector agnoscat. In altera verò ad Episcopos Dardaniæ: ubi primum, ait Gelasius, respirare fas est a continuorum tempestate bellorum, quæ vel in illis Provinciis, vel in istis, temporum qualitas incessanter exercuit, cunctos per Dardaniam Domini Sacerdotes fraternæ sollicitudinis charitate duximus alloquendos; primum quia regimen Apostolicæ Sedis adepti, strepitu publico, ut dictum est, retardante, commissum nobis sacræ dispensationis officium propriis, ut mos erat, literis nequivimus indicare, quo Vestra Fraternitas DE COMMUNIONIS DOMINI NOBISCUM MUNERE gratuletur; deinde ut post tantas acerbitates, incommoditatesque mundanas, qualiter

invicem valeremus, mutuus sermo depromeret; Postremo si qua de Ecclesiasticis referenda sunt causis, quæ propter insidias perpetui hostis pastoralis sunt jugiter circumspicienda vigilantia, significationibus panderemus alternis. Verbis autem illis *de communionis Domini nobiscum munere* gratuletur, id potissimum intelligi existimo, communionem scilicet Domini Corporis, quæ inter Patriarcham, & Romanum Pontificem, aliosque Episcopos maximis locorum spatiis disjunctos, sed ejusdem fidei confessione, & Christianæ charitatis vinculo unitos in sacra ministerii actione fiebat recitando ex Diptychis post consecrationem Domini Corporis nomen Romani Pontificis recens electi, eumque Deo commendando, & in communionem oblatis tremendi Sacrificii quodammodo adsciscendo; & istas, haud dubito, preces illas fuisse, quas, ut advertit Garnerius, Romani Pontifices mox electi Synodicis suis exposculabant; & solemnem hunc ritum, sacramque observantiam præclarum utique symbolum, firmumque argumentum fuisse Catholicæ communionis, & unionis membrorum cum capite, ad quam retinendam, missis Synodicis cum formula Catholicæ fidei, Romanæ Ecclesiæ Præsules tam studiosè adlaborabant.

5. Id certè in causa fuit; cur Gelasius Euphemio Patriarchæ Constantinopolitano, qui cum eo questus fuerat, electionem ejusdem Gelasii auditum tantum percepisse, non autem ipsi fuisse de more Synodicis literis significatam, respondit: fuisse quidem veterem regulam, morem, & consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, ab electo Pontifice electionem suam

Ideo a S. Gelasio Synodica missa non est ad Euphemium Patriarcham Constantinop.

Quia nolebat
cum Acacio,
aliisque Schif-
maticis con-
sociari.

suam Constantinopolitano Patriarchæ significari; verum cum Euphemius extraneam societatem præferret, retinendo in Diptychis Acacii a Sede Apostolica damnati nomen, consortio Apostolicæ Sedis gaudere non posse, nempe Synodicas literas accipere, & consequenter Gelasii Pontificis nomen in Diptychis recensere, eumque inter Sacra nuncupando in eodem Catholicæ, & Apostolicæ communionis consortio una cum ipso Dominicæ Mensæ participem fieri. Quod ut planius intelligatur, scire opus est, quæ de eodem Euphemio memoriæ prodit Nicephorus in sua Historia Ecclesiastica: quod indignatus Euphemius, Petrum Mongum ausum esse in suis literis Chalcedonensem Synodum improbè, atque impudenter damnare, è Sacris Diptychis nomen ejus expunxit, reposito in illis nomine Felicis Papæ, quod deleverat Acacius, literasque ad eum Synodales misit, ut quod maximè optabat, communionis Romanæ particeps fieret; sed assequi id nequivit, quia Acacii, ejusque successoris Flavitiæ nomen in Diptychis retinuerat.

Ann. 489.

Niceph. lib. 16. cap. 19. *Euphemius, inquit Nicephorus, simulatque Episcopatum iniit, nihil moratus suis ipse manibus de sacris tabulis Petri Mongi nomen expunxit, & Felicis appellationem reposuit: atque in sacro suggestu confidens, Synodales, more recepto, epistolas Romam ad Felicem dedit. Porro Papa scripta quidem illius recepit, & Euphemio veluti orthodoxo favit. Sed illum in Episcopalem communionem non admisit, quod Acacii quoque, & Flavitiæ nomen de sacro libro non deduxisset. Qua de causa neque a Gelasio, qui Felici successit, communicatorias, seu pacificas literas, & electionis*

nuncias impetrare meruit. Sed jam nunc in medium afferam verba Gelasii, quæ in epistola ad eundem Patriarcham Euphemium datâ talia sunt: *Fuit quon- Ann. 491.*
dam Ecclesiastica vetus hæc regula apud Patres nostros,
quibus una Catholica, Apostolicaque communio ab
omni prævaricatorum pollutione libera constabat.
Nunc autem cum societatem præferre malitis extra-
neam, quàm ad Beati Petri purum redire, illibatum-
que consortium: quomodo cantabimus Canticum Do-
mini in terra aliena? Quomodo dispositionis Apostoli-
cæ antiqua fœdera præbeamus hominibus communionis
extraneæ? Quemadmodum vobis ordinationem renun-
ciatura est, cui, vestro etiam testimonio, hæreticos
damnatos præponitis? Quia aliter appellamus
Dominicæ mensæ participes, aliter qui in ejus nobi-
scum societate dissentiant. Et quoniam Euphemius
 scripserat oportere eum pro communi Ecclesiæ pa-
 ce condescendere, insurgit ad hujusmodi verba
 Gelasius, paucisque prosternit fatalem hanc machi-
 nam, qua semper multi adeò perniciosè abusi sunt
 ad infringenda Sacrorum Canonum repagula, ad
 Ecclesiasticæ disciplinæ vigorem enervandum, ad
 proterendum Sacerdotalis pectoris robur, & ad de-
 jiciendam denique Apostolicæ Sedis Majestatem,
 quæ in confessione Beati Petri vacillantes Fratres
 suos confirmantis immota, ac firma consistit, non
 in debilitate Petri ad interrogationem, & assatum
 vilis ancillæ trepidantis, & Magistrum suum dene-
 gantis, instabilis, atque infirma reponitur. Itaque
 me facturum existimo rem Eminentissimis Patribus
 haud prorsus ingratham, si Gelasii verba hoc loco
 afferam, eò magis, quod & ad rem propositam haud

Affirmat Sau-
 sus Gelasius
 nequaquam
 posse in hæ-
 re condescē-
 dere.

parumper pertinent. Hæc autem talia sunt: *Sed consequenter adnectis, condescendibilem me, & optima dispositione revocare posse concordiam. Proinde, quoniam isto verbo frequenter utimini, quid sibi velit, explorem. Optima enim illa est Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ dispositio, ad meliora proficiendo condescendere, non ad inferiora descendendo deficere. Cum autem dicis condescendere nos debere vobiscum: interim jam vos aut descendere, aut descendisse monstratis. Unde, quaeso, vel quo ista descensio est: utique ex superiori quodam loco ad inferiora quæque depositos, a Catholica, Apostolicaque communione ad hæreticam, damnatamque prolapsos vos videtis, cognoscitis, non negatis: & non solum vos in infimis jacere delectat, sed etiam in superiore manentes sede vultis impelli. Condescendere nos vobiscum invitatis ad ima de summis; nos conscendere vos nobiscum rogamus ad summa de imis. Nunc igitur sub conspectu illius excelsæ justitiæ judicet genus humanum, quis nostrum debeat alteri obedire. An dicis (ut cætera nunc omit- tam): Descendit Dominus ipse de Cælo? Descendit planè, sed ut hominem ab errore liberaret, non ut ejus misceretur errori. Nonne ipse præmonuit, ut qui in tecto consisterent, non descenderent, nec ad ea, quæ in domo videntur esse tollenda? Nonne pro omnibus Apostolus clamat unus, qui plus omnibus laboravit, cum de custodia veritatis ageretur: quibus nec ad horam cessimus subjectionis gratia, ut veritas Evangelii permaneret apud vos? Videtis cælestem Magistrum condescendere noxiis recusantem? Postremò faciamus aliquem corruisse, ad quem benignissime sublevandum, paululum quispiam velit inflecti: ergo ut erigatur ja- cens,*

cens, miserantem convenit inclinari, non ut cum eodem præcipitetur in foveam. Post nonnulla pergit in eadem Epistola Gelasius: Quo nos vultis ultra descendere? quid tacetis? quid verecundamini verbis exprimere, quod corde gestatis? Ipsa vos saltem verecundia (quod nonnunquam fit) debuit commonere. An forsitan ut hæreticorum, damnatorumque, & his vel eorum successoribus communicantium nomina consentiamus admitti? Hoc non est condescendere ad subveniendum, sed evidenter in inferna demergi. Parcite quaeso & nobis, & vobis. Quod si curam vestri adeo non habetis, date veniam nobis. Dolere & flere possumus, & debemus; in hæc abrupta deduci non possumus; nec debemus, qui, præstante Deo nostro, sinceram, puramque paternæ traditionis fidem, communionemque retinere, & ab omnium prævaricatorum contagione discretam, etiam intentato periculo mortis, optamus. Quibus verbis Beatus Pontifex Gelasius aperte alludit ad communionem, quæ fit per commemorationem tum vivorum, tum mortuorum fidelium in Eucharistico Sacrificio, in quo inter defunctos Acacii nomen ab Euphemio commemorabatur. Nec obscure innuit morem referendi in sacra Diptycha nomen Romani Pontificis noviter electi, statim ac ejus Synodica a Patriarcha Constantinopolitano recepta fuerat. Quod ut sibi quisque certius suadeat, opus est, ut animum attendat ad verba illa Gelasii reduarguentis Euphemium, quod nomen Acacii in Diptychis retineret; nempe: apud Patres nostros Catholica Apostolicaque communio ab omni prævaricatorum pollutione libera constabat: societatem præferre malitis extraneam, quàm ad Bea-

Hinc competitur mos referendi in Diptycha nomen Pontificis electi.

ti Petri purum redire illibatumque consortium: aliter appellamus Dominicæ mensæ participes, aliter qui in ejus nobiscum societate dissentiunt: Tum etiam illa alia: A Catholica, Apostolicaque communione ad hæreticam, damnatamque prolapsos vos videtis. An forsitan ut hæreticorum, damnatorumque & his, vel eorum successoribus communicantium nomina consentiamus admitti? Sinceram, puramque paternæ traditionis fidem communionemque retinere, & ab omnium prævaricatorum contagione discretam, etiam intentato periculo mortis, optamus. Quid autem hæc verba sibi volunt? quid innuunt? quid significant? nisi communionem illam, consortium, & societatem, quæ recitatis vel vivorum, vel mortuorum nominibus in Sacro Altaris Sacrificio, ut ita dicam, confesseratur? Profectò in tota Epistola a Gelasio Pontifice de ea societate agitur, & communione, & consortio, quod Patriarchæ Constantinopolitano intercedebat cum Sede Apostolica nomen Romani Pontificis è Sacris Diptychis recitando, cui præferre videbatur Enphemius societatem, communionemque cum Acacio ipsius nomen in defunctorum Diptychis retinendo. Nam cum idem Acacius vita jam pridem functus esset, nulla alia societas, & communio cum eo esse poterat, quàm ea, quæ per commemorationem vivorum, & mortuorum ad Sacrum Dei Altare inter Ecclesiam militantem, ac purgantem retinetur. Quæ cum ita sint, vel hinc manifestò constat, quàm antiqua fuerit apud Orientales Græcos commemoratio Romani Pontificis in Sacro Missæ Sacrificio, cum de ea ita agatur Gelasii tempore, tanquam de re jam omnibus notissima, & a vetu-

vetustissimo tempore recepta, & in Ecclesia Dei perpetuò observata, & retenta.

6. Sed quoniam Euphemius pro Acacio excu- Item ex aliis,
quæ Gelasius
scribit con-
tra Acacium.
sando affirmabat, nihil eum contra fidem sensisse, prosequitur Romanus Pontifex in hunc modum:

*Sed Acacius, inquis, nihil contra fidem, sicut Euty-
ches, & successor ejus, legitur ubicumque dixisse,
quasi non sit deterius, & non ignorasse veritatem, &
tamen communicasse veritatis inimicis. Si enim cum
aliquis rectè sapiens de fide Catholica communicet cum
his hæreticis, inter quos Eutychetem posuistis, vel
successoribus eorum, non est fas eos inter Catholico-
rum Altaria nominare; ita &c. Et paulo post: Imo
& adhuc quæritis: quando fuerit damnatus Acacius?
Quasi revera, etiamsi eum nullus ante damnaſſet,
non debuerit Orthodoxæ, & Apostolicæ communionis,
cujus prævaricator extitit, & desertor, participatio-
ne secludi; sicut etiam quilibet, qui fuerit ante Ca-
tholicus, cuicumque hæresi communicans meritò judi-
catur a nostra societate removendus, aut in tali sorte
defunctus, inter Catholicorum nomina nullatenus
computari. Inter nomina scilicet Catholicorum,
quæ ex Diptychis ad Altare legebantur. Urget ul-
terius Gelasius Euphemium; & aliquibus interje-
ctis rursus de postulata condescensione redarguit:
Ecce ad quæ nos præcipitia condescendere provocatis,
atque ad quæ nos vitæ æternæ pericula cupitis incli-
nare. Hoc descensu salvare est ægrotantem, an cum
languente consumi? Hæc erit optima dispositio illius,
quam memoras, reparandæ concordie? an illa potius,
ut rejectis contagiis perfidorum, integra fide, sincera
sui communione potiatur Communio Catholica, atque
Apo.*

*Apostolica; ut hæreticorum tabe depulsa, intemeratam suæ fidei confessionem nitatur adstruere, atque invicem sibi congruentis Orthodoxæ professionis, communionisque sit unitas? Ubi rursus verbis satis manifestis indicat, eam communionem significare, atque innuere, quæ, ut dixi, per commemorationem nominum tam vivorum, quàm defunctorum in Eucharistico Sacrificio contexitur, & quam ipse confederationem, consortium, & pacem vocat, eamque cum Acacio ab Apostolica Sede damnato, quia se hæreticorum consortio polluerat, & tamen ejus nomen in defunctorum Diptychis retinebatur ab Euphemio, nullatenus admittere posse, sæpius in iisdem literis profitetur; sed eam pacem, easque amicitias sibi sequendas constituisse, quæ sint, ut Christus præcepit, ab omni perfidorum contagio sejunctæ, ut nulla fieret hæreticorum, & Catholicorum nominum abominanda confusio: sicut facere volebat Euphemius retinendo in Diptychis nomen Acacii, aliorumque Schismaticorum, & in eadem referendo nomen Romani Pontificis Gelasii, ejusque Decessorum: *Istæ, inquit, mibi sunt, quas dilectio tua commendat, certæ fidei perpetuæ cum eo, quicumque voluerit, in Christi visceribus amicitia. Hæc non tam optamus præponi aliis, sicut prædicas, quàm cum fidelibus cunctis sanctum, & Deo placitum habere consortium. Hæc mibi, quam mandat dilectio Tua, pax solida, inconvulsa, & perennis: hoc unum vinculum, sicut etiam ipse desideras, salutare, quo cuncta uniri possit Ecclesia. Hoc quibus est creditum, sicut etiam ipse deprecaris, protectio Divina perficiat. Hæc est, quæ Deus est, charitas, quam poscis, de corde puro,**

puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Quomodo ergo de corde puro, si hæreticorum fuerit participatione polluta? Quomodo conscientia bona, si maiorum fuerit confusione permixta? Quomodo fide non ficta, si fuerit mixta cum perfidis? Quæ si prudentia tua, sicut etiam precamur, diligenter advertat, perspicit, Apostolicam Sedem non vitare pacem, sed hæreticorum, damnatorumque vitare contagia. Post hæc autem Orientales minati sunt, nisi Gelasius Acacium jam mortuum absolveret, se a Sedis Apostolicæ communione penitus discessuros. Quare in commonitorio, quod Gelasius misit ad Faustum Magistrum fungentem Constantinopoli Legationis officio: Si autem, inquit, quod nunc prætendunt, a Romana Ecclesia se sunt divisuri, id jamdudum fecisse monstrantur; nempe quia jam Felicis Papæ nomen ex Diptychis expunxerant, & Gelasii, qui post Felicis obitum electus fuerat, non adhuc adscripserant, quia de more Synodicas literas ad eos mittere idem Gelasius recusaverat; ac proinde, neque Felicis, neque Gelasii nominibus ad sacrum Dei Altare de more nuncupatis, nulla jam amplius Catholica unitatis, & Ecclesiasticæ communionis cum Sede Apostolica Symbola retinebant, atque ideo, ut scribit Gelasius, jamdudum se a Romana Ecclesia divisisse, monstrabant.

Separationis indicium erat, si nomen Pontificis electi in Diptycha non referretur.

7. Pro Acacii autem, aliorumque ejus factionis nominibus è sacro Albo eliminandis Successores etiam Gelasii sedulò institerunt; sin minus id fieret, constanter denegarunt, se synodicas, seu communicatorias literas missuros; ne, suis nominibus cum illis Schismaticorum inter solemnia Missarum recitatis,

Eadem confirmantur ex gestis Hormisdæ, aliorumque Successorum Gelasii.

Ann. 518.

tatis, Catholica, & Apostolica communio impio-
rum commercio contaminaretur. Itaque ad Ana-
stasium Augustum illud pro restauranda pace, &
unionem restituenda scribebat, & in primis intimabat
Hormisdæ: *Nunquam in sanctarum Ecclesiarum me-
moriam Dioscori participis Eutychetis, Timothei, &
Petri parricidarum commemoratio reviviscat*, Quam-
obrem cum postea procurante, ac stimulante Justi-
no Imperatore, & consentiente universo Populo
Constantinopolitano, Joannes Patriarcha disru-
ptum pacis, atque unionis fœdus cum Sede Apo-
stolica redintegrare vellet, duo sibi potissimum fa-
cienda esse existimavit, & rectæ fidei professionem
ad Pontificem Hormisdam mittere, & Sancti Leonis
nomen, quod Eutychiani deleverant, in sacrum
Album restituere. Cum autem id peregisset, cer-
tiores ea de re fecit Hormisdam, ut ejus synodicas
seu communicatorias literas recipere mereretur, &
renovato pacis, & unionis fœdere, Hormisdæ Pon-
tificis nomen in peragendo sacri Altaris Sacrificio,
quod Catholicæ unitatis Sacramentum est, una
cum Beati Leonis nomine, ut ipse Joannes Patriar-
cha scribit, prædicaretur: *Saluto*, inquit, *Vestram
Sanctitatem, Charissime in Christo Frater, & salu-
tem prædico, quoniam recta fides salva est, & chari-
tas fraternitatis firmata est. Omnem in Christo fra-
ternitatem, quæ cum vestra est Sanctitate, ego, &
qui mecum, plurimum in Domino salutamus. Tan-
tum ad satisfaciendum scripsimus, ut & venerabile
nomen sanctæ recordationis Leonis quondam Urbis
Romæ Archiepiscopi in sacris Diptychis tempore con-
secrationis propter concordiam affigeretur, & vestrum
bene-*

benedictum nomen similiter in Diptychis prædicetur. Sed quoniam Joannes Leonis quidem nomen restituerat rectam fidem professus, non autem deleverat Acacii, eique adhaerentium nomina, rescripsit Hormisdæ: sibi cum eo participationem Dominici Corporis esse non posse, nempe in Dominico Sacrificio Hormisdæ nomen a Joanne more solito recitari non debere, nisi antea Acacii, aliorumque nomina in Diptychis delendo, ejus, eorumque confortium damnaret. *Hortamur itaque, Frater, inquit, & mentem tuam, Dei nostri misericordia adjuvante, pulsamus, ut ab omni te hæreticorum contagione Acacium cum suis sequacibus condemnando, disjungens una nobiscum Dominici Corporis participatione pascaris. Si nobiscum universa prædicas, cur nobiscum non universa condemnas? Tunc enim nobiscum quæ veneraris, amplecteris; si nobiscum quæ detestaris, horrueris. Pax integra nescit aliquam habere distantiam, & unius Dei vera esse non potest, nisi in confessionis unitate, cultura.*

8. De Sancto Vitaliano Romano Pontifice, qui ad Petri Cathedram assumptus est anno 657. scribit Anastasius: *Hic direxit responsales suos secundum consuetudinem cum synodica in Regiam Urbem ad piissimos Principes significans de ordinatione sua, & dum suscepti essent renovantes Ecclesiæ Privilegia, reversi sunt.* Affirmat igitur Anastasius, Vitalianum *mississe responsales juxta consuetudinem cum synodica.* Cum itaque consuetudo esset, ut responsales quidem cum literis ad Imperatorem, synodica verò præcipue ad Patriarcham Regiæ Urbis mitteretur, dubitari non posse videtur, quin Vitalianus studio

Anno 657.
S. Vitalianus
actu Petri Patriarchæ Constantinop. deceptus synodicam misit, ideo ejus nomen in Diptycha relatum est.

redintegranda pacis, & hæreticæ pestis abolenda (et si alii sui Decessores hortatorias dumtaxat literas scribendas censuerint) synodicam ad Petrum Patriarcham Constantinop. miserit. Callidus enim iste veterator rectam fidem simulabat, maximeque studebat videri Catholicus, idque ut magis assequeretur, & simplicioribus illuderet, acceptâ synodicâ, nomen Vitaliani in sacra Diptycha retulisse, minime dubito. Siquidem respondens Vitaliani literis,

*Baron. ad ut verbis utar Emi Baronii, se profiteri rescripsit, quæ
ann. 655. docuerunt veteres Patres; eorumque testimonia, sed
pag. 448. haud fideliter, mutatis verbis adnexuit. Præterea
manifestius etiam id suaderi videtur ex eo, quia de
omnibus Romanis Pontificibus, qui post Hono-
rium in Pontificatu Dono præcesserunt, unius Vi-
taliani nomen, eodem Dono in Apostolica Cathe-
dra sedente, legebatur in Diptychis Ecclesiæ Con-
stantinopolitanæ: qua de re certum nobis testimo-
nium perhibet epistola Divalis Constantini Impe-
ratoris cognomento Pogonati, quam ad ipsum Do-
num Romanum Pontificem scripsit. Etenim cum
piissimus Princeps, Imperii rebus compositis, ad
pacem Ecclesiæ restituendam animum adjecisset,
Theodorus Constantinopolitanus Episcopus, &
Macarius Patriarcha Antiochenus pessimi Mono-
thelitarum Hæresis signiferi, acerrimique Catholi-
cæ Ecclesiæ, ejusque Capitis in terris, Romani in-
quam Pontificis, hostes insteterunt apud eum, ut
nomen Vitaliani è sacro Albo expungeretur. Qua
de re Imperator certiore fecit Romanum Pontifi-
cem Donum his verbis: *Multam nobis instantiam
fecerunt tam hic Sanctissimus, & Beatissimus Patriar-
cha,**

cha, quamque Macarius Sanctissimus Patriarcha Theopoleos, ut ejiceretur Vitalianus Beatissimus de Diptychis, asserentes Honorium memorari in Diptychis propter honorem Apostolicæ Sedis antiquæ nostræ Romæ. Nam non acquiescere, ut memorentur Patriarchæ, qui postmodum fuerunt in prædicta Sancta Romana Ecclesia, donec conquistio, & satisfactio proveniat verborum, de quibus contenditur inter utraque sedes, & ita vestra paterna beatitudo consequenter memoretur; sed ad hoc nos non acquievimus, id est, ut ejiceretur idem Vitalianus de Diptychis; hoc quidem, utpote omnem æqualitatem servantes, & utrosque Orthodoxos habentes; hoc autem & propter collatam nobis charitatem ab eodem Vitaliano, dum superesset, in motione Tyrannorum nostrorum, sed sic polliciti sumus prædictis sanctissimis Patriarchis, quod per omnia diriget vestra Beatitudo homines, qui debeant conquirere cum ipsis, & tunc secundum quod claruerit, perfecta dispositio fiet. Nam ante hoc nullo modo nos acquiescere, ut idem Beatissimus Vitalianus ejiciatur. Improbi autem isti Monothelitæ pravitatis defensores Theodorus, & Macarius volebant Vitaliani nomen deleri, & negabant aliorum Romanorum Pontificum nomina, qui Honorio successerant, in sacras Tabulas referri oportere. Nam isti omnes eorum pravyos errores damnaverant, ut ex antiqua formula Professionis Fidei ^a, quam Roma-

B b b 2

ni

^a Proitemur etiam cuncta Decreta Pontificum Apostolicæ Sedis, id est sanctæ recordationis Severini, Joannis, Theodori, atque Martini custodire; qui &c.

ap. Pag. Crit., ad Annal Baro-
nii Tom. II. ad ann. 639. num. IV.
Eugenius, qui Vitaliano in
Pontificatu præcessit, non no-
minatur; nam promisit qui-
dem

ni Pontifices ante sextam synodum emittere solebant, manifestò comperitur. Contra vero retineri volebant nomen Honorii Papæ, quia suarum partium fuisse mentiebantur; quorum mendacium redarguit Joannes Papa in epistola ad Constantinum, in qua de Pyrrho Patriarcha Constantinopolitano scribit: *Nova quædam, & præter regulam fidei prædicante, & ad proprium sensum, quasi sanctæ memoriæ Honorium Papam Decessorem nostrum attrahere festinante, quod a mente Catholici Patris erat penitus alienum.* Quare quod ad rem propositam maximè pertinet, ex verbis epistolæ Constantini Imperatoris constat, unius Vitaliani nomen omnium Romanorum Pontificum, qui post Honorium Papam fuerunt, in Diptychis Constantinopolitanæ Ecclesiæ adnotatum fuisse, non alia certè de causa, nisi quia Synodicam miserat. Ac propterea verum est, quod ab initio posueram, perpetuum firmumque fuisse, & veteri consuetudine receptum, ut novi Pontificis electi nomen in Diptychis adnotaretur, statim ac ad Patriarcham illius Synodica pervenerat; interim Pontifex novissimè defunctus, & jam

Baron. ad an. 653. pag. 439. ad ann. 654. pag. 446. dem synodicam Petri Constantinopolitani Patriarchæ Monothelitæ epistolam non recipere, instante populo, qui alioquin Missam in Basilica Sanctæ Mariæ ad Præsepe celebrari prohibebat; sed expresso decreto Monothelitarum hæresim minime damnavit, fortè quia ab obitu Martini, quo tempore legitimus

Pontifex esse cœpit, in Apostolica Cathedra brevi tempore sedit. Nam Beatus Martinus exul ob fidem Catholicam decessit in Chersoneso; itaque posteaquam obitus Beati Pontificis nuncius Romam è tam remotis regionibus pervenit, paucis mensibus superstes fuisse Eugenius videtur.

& jam in Diptycha relatus, perinde ac si viveret, in Missa commemorabatur.

9. Verùm enimverò hanc meam conjecturam, seu potius apertam certamque confirmationem de inscriptione nominis Romani Pontificis in Sacris Diptychis statim ac Patriarchæ, vel alii Orientales Episcopi primarum Sedium Synodicam acceperant, adeo ut & consuetudo transmittendi Synodicam ad Patriarchas, & mos describendi in Sacro Albo nomen Romani Pontificis, & vetustate originis, & usus antiquitate æquales sint, mirè confirmat, & extra omnem controversiam, & dubitationem ponere videtur, quod scribit Joannes Diaconus in vita Sancti Gregorii Papæ. Scriptor iste in libro quarto vitæ Sanctissimi Pontificis narrat, inter plurimas animi ejus dotes ac virtutes unam hanc fuisse, quæ veteris moris erant, sedulò servare. Propterea ubi Episcopus Apostolicæ Sedis electus est, Synodicam Patriarchalibus Sedibus misit; distulit verò eam ad Cyriacum Constantinopolit. Patriarcham, quia non adhuc electionem suam Romano Pontifici nunciaverat, dirigere, *quia*, ut ipse Gregorius in Epistola scripta ad Athanasium Presbyterum ait, *non est consuetudo, ut, priusquam ad Nos ejus Synodica deferatur, ei scribere debeamus*. Ut verò Joannes Diaconus ostendat, quàm recte, quamque jure & prudenter fecerit sapientissimus Pontifex, subdit: hanc esse consuetudinem Patriarcharum Orientalium, ut in Sacris Diptychis non adscribant nomen electi Pontificis, perinde ac si creatus non esset, nisi postquam ejus Synodicam acceperunt; sed Pontificis jam defuncti memoriam inter vivos

Morem mittendi Synodicam, & inscribendi in Diptychis Pontificis electi nomen, ostenditur ex Vita S. Gregorii Papæ.

Joan. Diac.
Vit. S. Greg.
lib. iv. num.
23.

vivos agunt, non secus ac si viveret, donec Successoris Synodica ad eos perveniat. Verba ejusdem Joannis Diaconi talia sunt: *Quam videlicet consuetudinem, sicut nostri quoque, qui ante biennium ab Adriano liberalissimo Papa, in Sancta octava Synodo præfuerunt, testantur; ita Orientales præcipue retinent usque hætenus Sedes, ut in suis Diptychis nullius Pontificis nomen adscribant, quousque Synodicam ipsius suscipiant, & tandiu defunctum Pontificem inter viventes annumerent, quamdiu successor illius suas literas studuerit destinare.* Aperta & clara sunt verba Joannis Diaconi, quibus si addantur, quæ superius allata sunt, haud pluribus mihi opus esse puto, ut demonstrem planumque faciam, transmissionem Synodicæ, & adnotationem nominis Romani Pontificis in Diptychis apud Orientales & vetustate originis, & consuetudinis antiquitate æquales esse: quare si prima ad Apostolica, seu antiquiora Ecclesiæ tempora pertinere censetur, idem quoque de altera ex correlativorum, ut ita dicam, & conjunctorum regula statui debet. Profecto non aliunde existimo antiquissimis Ecclesiæ Græcæ Scriptoribus in promptu fuisse describere Indices Romanorum Pontificum, qui primis Ecclesiæ sæculis Sedem Apostolicam tenuerunt, eorumque nomina, & successionis seriem recensere, nisi è Sacris Diptychis, ubi diligenter ordine suo Pontifices electi adnotabantur, ut eorum commemoratio de more, dum Sacris Antistes operabatur, fieret. Diptycha enim fuisse videntur in Ecclesia Dei, & apud Christianifideles idem ac Fasti, & Indices publici in Romana Republica, & apud profanos, & gentiles.

Nam

Diptycha perinde erant ac Fasti Consulares, & Indices publici.

Nam in Diptychis publica, ut ita dicam, auctori-
tate inscribebantur nomina Romanorum Pontifi-
cum, qui, successionis legitimæ ordine servato,
eligebantur; quemadmodum in Fastis reponaban-
tur Consulum nomina, & in Indice publico adno-
tabantur nomina Imperatorum. De primis scribit
Cornelius Tacitus, quod *sententiam rogatus Aure-*
lius Cotta Consul nomen Pisonis radendum
Fastis censuit sed multa ex ea sententia miti-
gata sunt a Principe, ne nomen Pisonis Fastis exime-
retur, quando Marci Antonii, qui bellum Patriæ
fecisset, Julii Antonii, qui domum Augusti violasset,
manerent. De publico autem Indice, seu Fastis
Imperialibus meminit Flavius Vopiscus in vita Au-
reliani his verbis: *Quid, inquit, hoc esse dicam,*
tam paucos bonos extitisse Principes, cum jam tot Cæ-
sares fuerint? Nam ab Augusto in Diocletianum
Maximianumque Principes, quæ series Purpurato-
rum sit, Index publicus tenet. Itaque quantum mihi
videtur, ex publicis Ecclesiæ Orientalis tabulis,
seu Ecclesiasticis Fastis vetustissimi Græci Scripto-
res S. Irenæus, Eusebius Cæsariensis, & S. Epi-
phanus Episcopus Cypri indiculos Romanorum
Pontificum, quos in libris suis inferuerunt, ador-
narunt. Quorum primus, licet Lugdunensis esset
Episcopus, præclarum opus suum adversus hære-
ses, dum adhuc inter Græcos versabatur, ut con-
jicio, composuit, vel certè instituit, primòque in-
formavit. Hi enim tres celeberrimi Auctores in
enumerandis Pontificibus, qui post Beatum Petrum
in Apostolica Cathedra sederunt, inter se apprimè
conveniunt, quibuscum consentiunt Nicephorus
Pa-

Corn. Tacit.
lib. 3. pag. 86

Flav. Vopisc.
in Aurel. int.
Script. Hist.
Aug.

Ex Diptychis
sumpti sunt
indiculi Rom.
Pontificum,
quos exhi-
bent veteres
Scriptores.
S. Iren. adv.
Hæres. lib. 3.
cap. 3.
Euseb. Hist.
Eccles. lib. 3.
cap. 2. & 3.
& alibi; &
in Chronico.
S. Epiphan.
adv. hæres.
xxvij. num.
6.

Patriarcha Constantinopolitanus in Chronographia compendiaria, & Georgius Monachus Tarasii Patriarchæ Syncellus, & alii Græci Scriptores: parum autem refert, Epiphanium, Cletum dicere, quem alii duo Anacletum nominant. Nam apud Græcos Scriptores eundem Pontificem Cletum, seu Anacletum indifferenter nominatum fuisse comperitur ex ipso Eusebio, qui eundem Pontificem, quem Anacletum in Historia Ecclesiastica vocat, eundem in Chronico Cletum appellat; tum etiam parvi faciendum est, quod nomen Evaristi in Indice Epiphanii bis repetatur, quia manifestum est, errorem esse Scriptoris, quod frequenter in antiquis codicibus accidit. Mira autem horum Auctorum consensio in Romanis Pontificibus recensendis, eorumque successione designandâ, non aliunde repetenda, neque alteri causæ attribuenda videtur, quàm quod ex eodem fonte, nempe ex Sacris Diptychis Ecclesiæ Orientalis, quæ scribunt, omnes sumpserunt. Discrepant autem a Romanis Catalogis, seu Scriptoribus Latinis, ^a quia eos non viderunt, neque

^a Catalogi Latini duos Pontifices Cletum & Anacletum recensent hoc ordine: *Petrum, Linum, Cletum, Clementem, Anacletum*. E diverso Græci antiquissimi Auctores Irenæus, Eusebius, Epiphanius, alique posteriores Scriptores Orientales unum enumerant Cletum, seu Anacletum hoc modo: *Petrum, Linum, Cletum, seu Anacletum, Clementem*. Quorum auctori-

tate commoti plures ex Latinis & antiqui, & recentiores Cletum, seu Anacletum pro uno eodemque Pontifice ponunt. Ita S. Cyprianus in Epistola ad Pompejum, & Sanctus Prosper in Chronico, eandemque sententiam sequuti videntur veteres Chronographi Victor Tunnonensis, Idacius Episcopus, Marcellinus Comes; quibus addi possunt Sanctus Optatus in lib.

que ab illis, quæ de successione Romanorum Pontificum literis tradiderunt, mutuati sunt. Quare cum diversi sint fontes, unde hauserunt Græci vetustissimi Scriptores, & unde derivati sunt antiquissimi Romani Catalogi, ac proinde diversa prorsus ac dissimilis origo; inter utrosque rerum Ecclesiasticarum Scriptores Græcos, & Latinos, nemini mirum esse debet, si aliqua differentia deprehendatur, & nomen unius Pontificis omissum sit a Græcis, quod in Catalogis Latinis adnotatum occurrit. Nam fluctuante Ecclesia assiduis Tyrannorum persecutionibus, & frequentibus bellorum motibus perturbato Romano Imperio, & denique temporum, rerumque conditione, quum difficilia etiam essent mutua literarum commercia: facile contingere potuit, ut Græci Pontificem aliquem ignoraverint, vel nomen omiserint, vel ob incertam obscuramque rerum notitiam, quæ in Romana Ecclesia agebantur, vel ob imperitiam linguæ Latinæ, vel alia de causa confuderint. Itaque, ut quod sentio libere dicam, terunt inutiliter tempus, & frustra eruditorum virorum se torquent ingenia ad

C c c con-

lib. 2. contra Parmenianum, & S. Augustinus in Epistola ad Generosum: licet in hoc ab aliis varient, & diversi sint, quod post Linum Clementem, post Clementem Anacletum collocent, quia fortasse ita per errorem habebant Diptycha Ecclesiæ Africanæ. Ex recentioribus autem unum fuisse Pontificem Cletum, & Anacletum, contendunt Valesius,

Bollandus, Natalis Alexander, Dupinus, Tillemontius, Pearsonius. Diversum autem sentiunt cum Eminentissimo Baronio, Platina, Panvinus, Schelstratus, Pagius uterque, alique, qui antiquos Romanæ Ecclesiæ Catalogos, Latina Martyrologia, Diptycha, & Calendaria, alique vetustissima Ecclesiæ Latinæ monumenta sequuntur.

conciliandos Scriptores Græcos cum latinis Romanorum Pontificum Catalogis, variasque effingunt differentiarum causas, & inanes diversitatis rationes causasque comminiscuntur, cum alia utique non sit, quàm ea, quæ paulò ante a me allata est.

Quod verò ad Chronologiam Romanæ Ecclesiæ disponendam ordinandamque attinet, omni procul dubio Romanos Catalogos in statuenda Romanorum Pontificum successione æquum, & conveniens est præferre Scriptoribus Græcis, ut rectè prætulit, eosque sequutus est in suis Ecclesiasticis Annalibus doctissimus Cardinalis Baronius. Neque enim Romæ facile ignorari poterant Pontifices, qui Romanam rexerunt Ecclesiam, ut alicujus eorum nomen Scriptores latere posset: e diverso Orientis Ecclesias tantis locorum spatiis distitas, ac linguæ cæterarumque rerum dissimilitudine ac diversitate separatas, sola autem fide, & Catholica communione fraternaue charitate coadunatas, in tanta rerum perturbatione haud mirum est, unius vel etiam alterius Pontificis Romani nomen ignorasse, vel ex alia ignota nobis causa prætermisisse.

Mos describendi in Diptychis Pontificem elect. post acceptam Synodicam adeo usitatus erat sæculo V., ut ex Ecclesia Catholica secum Hæretici detulerint.

Cæterum mos iste referendi in Sacra Diptycha nomen Romani Pontificis, postquam ad Patriarchas Synodica pervenerat, interim vero ejus decessoris nomen recitandi, non secus ac si vitam ageret, adeo veteri consuetudine receptus, & longævo usu comprobatus sæculo quinto erat, ut, cum ab Ecclesia Catholica Eutychiani recessissent, & ex ejus sinu ejecti, & communionis consortio penitus separati, ad satanica sua conventicula post Chalcedonense Concilium divertissent, secum morem istum

istum cum pluribus aliis ad sua hæretica sodalitia , & schismaticos cœtus detulerint . Itaque eruditissimus vir Eusebius Renaudotius agens de Diptychis Alexandrinis in commentariis ad Liturgiam Copticam S. Basilii , hæc tradit : *Ac de vivis quidem post nomen Patriarchæ Alexandrini , qui vivebat tunc temporis , nominabatur quoque Patriarcha Antiochenus Jacobitarum , idque ex antiqua consuetudine , ex quo Severus Jacobitarum spes altera , qui Antiochenam Sedem occupaverat , arctissimam cum Dioscori successoribus societatem , & communionem habuit . Interrupta postmodum aliquandiù commemoratio Antiochenorum in Diptychis fuit , quia inter turbas bellorum , quibus Oriens ardebat , desiit utriusque Ecclesiæ per literas commercium : sed illud renovatum est , atque postmodum consuetudo fuit , ut illorum in Diptychis nomina recitarentur , inter vivos , ejus , qui tunc Cathedram obtinebat ; & inter mortuos , decessoris ejus . Verùm tunc incipiebat memoria viventis fieri , quando Alexandriam pervenerant literæ , quas statim ab ordinatione sua scribere solebat cum confessione fidei , quæ , quia ex Synodo mittebantur , Synodicæ appellabantur . Nam donec tales literæ receptæ fuissent , decessoris nomen , quasi viventis recitabatur , etsi de ejus obitu constaret , ut in Alexandrina historia non semel factum observavimus . Postea nomen proximè defuncti Patriarchæ Diptychis inferebatur . Nullius ex aliis Patriarchis memoria fiebat , non Constantinopolitani , non Romani , quamvis de dignitate ejus inter omnes constaret , ut testantur Canonum Collectores , qui primum illi locum attribuunt , ob Sedem Petri Principis Apostolorum . Sed propter defensionem Concilii Chal-*

cedonensis hæretici habebantur Romanus, & Constantinopolitanus, atque idcirco nulla eorum memoria fiebat. Antiochiæ quoque inter Jacobitas pari modo referebatur in Diptycha nomen Alexandrini Patriarchæ viventis, & ejus decessoris, statim atque literæ Synodicæ ejus receptæ fuerant. In mortuorum commemoratione recenscebatur quoque nomen Patriarchæ Alexandrini nuper defuncti, ut multis historiæ exemplis manifestum est, acque tabulis eximebatur post Successoris obitum. Ita quoque observabatur in Ecclesia Æthiopica, quæ Alexandrinæ in omnibus subiecta erat.

Cur fufius de
transmissione
Synodicæ, &
commemora-
tione Roman.
Pontif. actum
est.

10. Longius fortasse, quàm oportebat, cuiquam videri poterit, ostendere conatum esse, a Romanis Pontificibus Synodicas literas electionis suæ nuncias cum professione Fidei transmissas fuisse ad Patriarchas, aliosque Orientis Episcopos majorum Ecclesiarum, ut novi Pontificis agnita assumptione, ejusque Catholicæ Fidei, quam sequi deberent, professione intellecta, ejus nomen in Ecclesiasticis Diptychis adnotarent, eoque inter Sacrorum solemnities clara voce per Diaconum nuncupato, pax, & unio cum Catholicæ Ecclesiæ capite ad Altare Dei, audiente & consentiente Populo, Eucharistico Sacrificio, Fidei & unitatis Sacramento, firmaretur. Sed Eminentissimi Patres pro eorum singulari erga me benignitate, & pro eorum studio atque amore erga Sacras res & Ecclesiasticos ritus facile veniam dabunt; non enim ignorant, quanti momenti hujus ritus antiquitas sit, tum ad quæstionem propositam definiendam, tum etiam ad asserendam dignitatem ac primatum Romani Pontificis super omnes

omnes alias Ecclesias. Quare eo magis mihi necessarium visum est, & non prorsus inutile opus, antiquitatem sacrae hujus caeremoniae & vetustissimi ritus diligentè expendere, maximè quia inter Latinos non desunt nonnulli decepti aliqua particularis Ecclesiae Liturgia, ubi nomen Romani Pontificis, vel oscitantia Scriptoris, vel alia de causa omis- sum est, qui affirmare audent, non modo in Ecclesia Orientali, sed etiam in Occidentali, in locis praesertim extra Italiam positis, longè post restitutam Christiano nomini pacem ab Imperatore Constantino, commemorationem Romani Pontificis posterioribus etiam saeculis in Missa praetermitti consuevisse. Sed redeo ad Orientalem Ecclesiam. Hinc autem, ex more scilicet transmittendi Synodicam, repetendam esse existimo causam, & rationem, cur in Oriente juxta veterem consuetudinem, de qua Arcudius, aliique testantur, a solis Patriarchis, aliisque majoribus Episcopis commemoratio Romani Pontificis inter Sacrorum solemnias fieret, non autem a Presbyteris, vel Episcopis, vel Archiepiscopis Patriarchae subjectis; ad illos enim, non autem ad istos Synodica ab electo Romanae Ecclesiae Pontifice mittebatur. Quamobrem ex hujusmodi ritu, id magis magisque adstruitur, quod ab initio mihi demonstrandum constitueram, inscriptionem nominis Romani Pontificis recens electi in Ecclesiasticis Diptychis consecrariam fuisse transmissio- nis Synodicae, utramque & institutionis tempore, & consuetudinis vetustate conjunctam fuisse. Quae cum ita sint & Joannes Garnerius consuetudinem Synodicae, quae electionis nuncia esset, transmit- tendae

Utramque
initium ha-
buisse a pri-
mordiis Ec-
clesiæ, asseri-
tur.

Commemora-
tio Romani
Pont. ex tra-
ditione Apo-
stolica deri-
vata esse pro-
babile est.

tendæ ab ipsis ^a Ecclesiæ primordiis obtinuisse cen-
seat ; & Bernardinus ^b Ferrarius in eadem senten-
tia non modo cum eo consentiat , sed ei præiverit ,
necessariò consequitur , morem commemorandi Ro-
mani Pontificis è Sacris Diptychis , dum Sacra a
Patriarchis , aliisque majoribus Episcopis in Orien-
te celebrabantur , cum ipsa Catholica Ecclesia or-
tum habuisse , ut Græca Ecclesia per principalio-
ra ejus membra capiti in Eucharistico Catholicæ
unitatis Sacramento conjuncta , totius mystici Cor-
poris utriusque Ecclesiæ Orientalis , atque Occi-
dentalis compago pulcherrima , & numeris omni-
bus absoluta confurgeret . Præterea quum univer-
sa Catholica Ecclesia toto Orbe diffusa in hu-
jusmodi Ritu , & consuetudine servanda , retinen-
daque ipsis nascentis Christianæ Religionis pri-
mordiis semper , & ubique consenserit , neque ul-
lum

^a Sed quando Ecclesiasti-
ca hæc , quæ fuit apud Patres ,
vetus regula initium accepe-
rit , obscurum est : licet tamen
veritatis aliquid videre , si mo-
do distinguantur duo in ejus-
modi literis ; alterum , quod re-
nuntiarent de ordinatione ,
alterum , quod fidei expositio-
nem continerent ; opinari
siquidem non improbabiler
quispiam possit , primum fuisse
semper , in eamque rem utili-
ter proferri testimonium Cy-
priani ad Cornelium recens
ordinatum rescribentis : secun-
dum , licet hujus mentio non
reperiatur ante Gelasii tem-

pora , extitisse tamen longè
antea , ortumque duxisse jam
inde a temporibus Aureliani
Imperatoris , id est circa an-
num Christi 270. : ita Garner.
in *Diurn. Rom. Pont. in App.*
ad Not. cap. 2. num. 21.

^b Erat illa quoque ab Apo-
stolica traditione profecta con-
suetudo , ut Pontifex Roma-
nus ad Pontificatus fastigium
primo evectus rectæ fidei for-
mulam per Synodicas literas
Episcopis omnibus , & maxime
Patriarchis , ac Metropolita-
nis mitteret : hæc Ferrarius de
Antiq. Eccl. epist. gener. lib. 2.
pag. 123.

lum tempus, etiamsi primæ Catholicæ Fidei sæcula repetamus, indicari possit, quo mos commemorandi Romani Pontificis in sacrorum sollemniis initium habuerit, locum habere quodammodo videtur celebre illud Magni Augustini effatum: *Quod* s. Aug. de baptis. contra Donat. lib. vj. cap. 24. num. 31. *universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi Auctoritate Apostolica traditum rectissimè creditur.*

II. *Quomodo, & a quibus commemoratio Romani Pontificis fieri consueverit?*

HActenus de tempore, quo in Ecclesia Orientali cœpit commemoratio Romani Pontificis in venerando Altaris Sacrificio fieri, nunc de modo ac ratione, qua eadem peragi consuevit, videamus. Hæc autem quæstio brevior, atque expeditior est, sic enim eam nobis paucis explicat Arcudius: *In Sacrificio Missæ fit mentio Antistitum hoc ordine: Presbyter supplicat pro suo Episcopo, Episcopus pro Archiepiscopo, & Metropolita, is verò pro Patriarcha; qui olim item pro Summo Pontifice numen* Commemoratio Romani Pontificis fiebat apud Græcos solum a Patriarcha Constantino-politano. Arcud. de Concord. Eccles. Occid. & Oriental. lib. 111. cap. 39. de Euchar. *Divinum exorare solebat.* Ex historia autem Georgii Pachymeris colligi videtur, mentionem Romani Pontificis in Missa fieri non consuevisse, nisi quando in magna Patriarchatus Constantinop. Ecclesia, vel in altera magni Palatii Imperatoris celebrabatur. Siquidem in ipsa Pachymeris historia inducitur Imperator ita alloquens Clericos Constantinopolitanos de commemoratione Romani Pontificis:

ficis : Τὸ δ' ὅτι τῇ ἡμετέρᾳ καὶ μόνῃ Ἐκκλησίᾳ , καὶ δού-
τερά τῇ καθ' ὑμᾶς , καὶ μεγάλῃ τὸν Πάπαν μνημονεύει ,
Πατριάρχῃ λειτουργεῖν , τί ἂν τῷ ὁρθῷ πρὸς αὐτὴν :

*Pachym. lib.
v. cap. 18.*

*Memorari autem Papam in nostra & primaria Eccle-
sia , & in altera vestra & magna , Sacris operante Pa-
triarcha , quidnam a recto exorbitans habet ?* Et pau-
lo post scribens , Legatos ab Imperatore missos unā
cum Legatis Apostolicæ Sedis Constantinopolim
advenisse , cumque retulissent , pacem ac Catholi-
cæ Communionis fœdus cum Romana Ecclesia re-
novatum fuisse , duo consecuta esse refert vi pacto-
rum antea conventorum , *exauctorationem Patriar-
chæ , & Papæ in sacro commemorationem publicam ;*
adjungit deinde in Palatii sacra æde Patriarcham
sacra fecisse , & inter sacra Summum Pontificem
Gregorium a Diacono de more nominatum esse .

Τῇ δ' αὐτῇ μηνὸς ἑκτῇ καὶ δεκάτῃ , τῇ Χαλκηδόνι Νικο-
λάῳ Ἱεραργεῖν καὶ τὰ Ἀτάκτορα , ἀναγινώσκεται μὲν
διττῶς , τῶν Πρέσβειων συνάμα τῷ βασιλεῖ ἐκῆσε παρόν-
των , ὁ Ἀπόστολος , ὡς ἐν ἡ ὡρεομένη τῆς τῶν πρῶτων βί-
βλε . Πέτρῳ γὰρ τῇ Κορινθαίᾳ τῇ Ἀποστόλων ἡγετο ἑορτῇ ,
ἣν ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία ὅτι τῇ καταθέσει τῶν θείων ἀλύ-
σεων . Ἀναγινώσκεται δὲ ὡσαύτως , καὶ τὸ θεῖον Εὐαγγέ-
λιον Γραικικῶς τε ὁμῶς καὶ Ῥωμαϊκῶς , καὶ ἔπειτα καὶ τόπον
οἰκείον , καὶ ὁ Πάπας ὡσαύτῃ τῷ Διακόνῳ ἐμνημονεύετε , ὁ
δ' ἦν Γρηγόριος ἄλλος Ἀρχιερεὺς τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλη-
σίας , καὶ Οἰκουμενικὸς Πάπας μνημονούμενος . *Ejusdem
porro mensis (hoc est Januarii) die sextadecima Ni-
colao Chalcedonensi sacris operante in Palatii sacra
Æde duplici lingua pronunciata est , præsentibus illic
Legatis unā cum Imperatore , quam vocant , Epistola ;
fuit ea lectio ex libro Actorum : Petri enim Principis*
Apo-

*Apostolorum festum eo die agebatur illud, quod consuevit Ecclesia celebrare titulo depositionis sacrorum vinculorum; sacrum quoque Evangelium simili linguarum differentia Græcè pariter, ac Latine recitatum est. Et sic loco proprio Papæ etiam per Diaconum sollemnis mentio est facta, & Gregorius Summus Pontifex Apostolicæ Ecclesiæ, ac Oecumenicus Papa fuit proclamatus. Verum quidquid sit de hujusmodi more, ac ritu, qui non ubique tamen receptus, & omni tempore servatus esse videtur, licet de eo testetur Arcudius, & ex testimonio Arcudii illum referant Card. Bona, alique, qui res Liturgicas tractarunt, ipsum quidem, quod ad Ecclesiam Constantinopolitanam attinet, innuere videntur, quæ narrat Pachymeres, ex cujus præterea verbis hoc aliud indicari videtur, in duabus dumtaxat Ecclesiis Patriarchali, & Imperiali, seu Palatina commemorationem Romani Pontificis fieri consuevisse. Certum insuper ac indubitatum est, ex iis, quæ paulo superius retuli, præter Patriarchas Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum, alios quoque primores Orientis Episcopos, quia Patriarchis minime subiecti, sed *αὐτοκέφαλοι* erant, vel alia de causa commemorationem Romani Pontificis in Missa fecisse, cum Romanus Pontifex ad eos quoque Synodicam electionis suæ nunciam mitteret. Præterea Nicolaus V. in literis, quas Constantino Palæologo rescripsit, præcepit, ut nomen Romani Pontificis legeretur ex Diptychis, & ipse nominatim, & expressè ab universa Græcorum Ecclesia in sacris precibus Deo commendaretur, quemadmodum hætenus Patriarchæ Constantinopolitani, &*

Pachym. Hist. lib. v.

cap. 22.

Et in Ecclesia Patriarchali, & Palatina.

Item a cæteris Patriarchis, & aliis Orientis Episcopis.

Postea ab universa Græcorum Ecclesia.

Imperatores Orientis Catholici servaverant. Et ad Nicolai Prædecessorem Eugenium IV. Philotheus Patriarcha Alexandrinus scripsit: constituisse cum aliis Episcopis Ægypti, & cæteris Clericis, ut ubique in omnibus Ecclesiis præ cæteris Patriarchis commemoratio Romani Pontificis fieret; quibus addi possunt, quæ leguntur in Meditato Balsamonis de Patriarcharum Privilegiis. Literarum utriusque verba, Nicolai scilicet & Philothei, tum etiam Balsamonis inferius suo loco afferam.

III. Recitatio nominis Romani Pontificis inter sacra, vel ejusdem nominis omissio, cujus rei signum, & argumentum semper habitum fuerit apud Græcos?

Commemo-
ratio Romani
Pontificis si-
gnum fuit u-
nionis, con-
tra ejus o-
missio, signum
separationis.

C Ujusnam rei signum, & argumentum fuerit apud Græcos recitatio nominis Romani Pontificis ad Sacrum Altare; quid verò è diverso, si ejusdem Pontificis nomen omitteretur, significari voluerit, expendemus: quod erat tertium ex iis, quæ mihi disceptanda proposueram. Profecto neminem esse puto, qui ignoret, apertissimum inde fuisse argumentum, ac potissimam notam, & indicium, quo semper Græci vel se cum Romana, & Catholica Ecclesia unitos, vel schismate ab eadem separatos, ac divulsos declararunt. Propterea rectè in hanc rem scribit Eminentissimus Bona: *Quoties actum est de unione utriusque Ecclesiæ, (hoc est Orientalis, & Occidentalis) id semper inter cætera stabili-*

Bona rerum
Litur. lib. 2.
cap. xj. n. 3.

bilitum fuit , ut nomen Papæ in Sacrificio recitaretur .
 Profecto anathemate perculsus a Felice III. Ponti-
 fice Acacius , cum id ægerrimè tulisset , adeo indi-
 gnatus est , tantoque furore exarsit , ut quod antea
 nemo ex Catholicis ejus Decessoribus ausus fuerat ,
 ipse iræ atque indignationis stimulis actus , nomen
 Romani Pontificis in Diptychis deleverit ; atque
 audax id facinus , veluti signum indicti belli in
 Romanam Ecclesiam extulerit . Ex eo tempore
 Constantinopolitana Ecclesia ab Apostolicæ Sedis
 communione disjuncta est , duravitque schisma il-
 lud annis fermè trigintaquinque , nempe ab anno
 484. quo damnatus est Acacius , ad annum 519. ,
 quo Acacii nomen è Sacris Tabulis expunctum est ,
 & Romani Pontificis in eas restitutum . Hæc enim
 fuit reconciliationis tessera & conditio , hæc ratio
 & modus , & hoc præcipuum redintegrati fœderis
 pactum , quo restituta est unio , & concordia inter
 utramque Ecclesiam , Hormisdæ Pontificis operâ ,
 & Joannis Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopi .
 Post Flavitam Acacio in Sede Constantinopolitana
 successerat Euphemius anno 489. : Is offensus lite-
 ris Petri Moggi Patriarchæ Alexandrini , quibus
 Chalcedonensem Synodum apertè damnabat , ab
 ejus communione secessit , suisque ipse manibus
 nomen Petri in Diptychis delevit ; contra verò ,
 quia vehementer desiderabat in communionem
 Romanæ Ecclesiæ , a qua Ecclesia Constantino-
 politana separata fuerat , restitui , statim in iisdem
 Diptychis nomen Felicis III. ab Acacio deletum
 reposuit , & Synodicas literas ad Romanum Ponti-
 ficem assumptionis suæ nuncias misit , ut vicissim

Itaque con-
 ditio compo-
 nendæ pacis
 semper fuit
 restitutio no-
 minis Roma-
 ni Pontificis
 in Diptychis.
Evagr. lib.
3. cap. 23.

ab eo mutua communionis scripta recipere mere-
retur; sed quia Acacii nomen è Sacris Tabulis non
expunxerat, voti compos fieri nequivit. Qua de
re testimonium nobis perhibet Nicephorus in sua
historia Ecclesiastica, cujus verba paulo superius
a me allata sunt. Mortuo Euphemio, in ejus locum
suffectus est Macedonius, qui successorem habuit
in Episcopatu Constantinopolitano Joannem. Nam
Timotheum inter legitimos Constantinopolitanæ
Ecclesiæ Episcopos plurimi haud recensent, quia
vivo adhuc Macedonio, Episcopatum invasit. Cum
autem per eadem tempora post obitum Anastasii
Romanum Imperium suscepisset Justinus Senior re-
ligiosissimus Princeps, de pace sincerius agi, ut
scribit Eminentissimus Baronius, ab Orientalibus
cœptum est. Itaque anno Domini 519., ut pii Im-
peratoris voluntati, & votis totius Populi obse-
queretur, Joannes Patriarcha Constantinopolita-
nus scripsit ad Hormisdam Pontificem Romanum,
ut in ejus, totiusque Occidentalis Ecclesiæ confor-
tium, ac communionem restitueretur. In literis
autem, quas ad Hormisdam Joannes misit, veluti
potissimam redintegrandæ pacis conditionem, &
Catholicæ unionis fundamentum significavit Ro-
mano Pontifici, non solùm nomen Beati Leonis in
Diptychis a se repositum fuisse, sed etiam concor-
diæ, ac pacis renovandæ studio curavisse, ut no-
men ipsius Hormisdæ inter Sacra recitaretur.
Quod ex verbis ejusdem epistolæ a me paulo supra
relatis compertum fit, quæ talia sunt: *Tantum ad
facisfaciendum scripsimus, ut & Venerabile nomen
san. recor. Leonis quondam Urbis Romæ Archiepiscopi*

in

Niceph. lib.
16. cap. 19.

in Sacris Diptychis tempore consecrationis propter concordiam affigeretur, & vestrum benedictum nomen similiter in Diptychis prædicetur. Quin etiam non solum a Constantinopolitanis, aliisque Orientalis Ecclesiæ Patriarchis, sed ab inferioribus quoque Græciæ Episcopis, si quando a Catholica Ecclesiæ sinu avulsi, postea in se reversi, ad ejus unitatem redibant, cum primum redintegrato unionis fœdere, pro eo firmando, ac stabiliendo Eucharisticum Sacrificium Catholicæ unitatis Symbolum coram Missis, seu Legatis Pontificiis offerebatur, commemoratio inter Sacra fiebat clara voce de Romano Pontifice, & hæc quidem eo modo ac ritu, ut aliorum nominibus omissis, unius Romani Pontificis nomen recitaretur; quod haud obscure colligitur ex secunda suggestione Legatorum Apostolicorum ad eundem Hormisdam Pontificem, quem certiores faciunt de reconciliatione Troji Episcopi Scampinæ Civitatis cum Romana Ecclesia: *Confitemur, inquit, Beatitudini Vestræ, tantam devotionem, tantas Deo laudes, tantas lacrymas, tanta gaudia difficile in alio Populo vidimus. Prope omnes cum Cereis, viri cum mulieribus, milites cum Crucibus in Civitate nos susceperunt; Celebratæ sunt Missæ; Nullius nomen obnoxium religioni est recitatum: nisi tantum Beatitudinis Vestræ.*

2. Michaël Cerularius infensissimus Romanæ Ecclesiæ & Catholicæ unitatis hostis in epistola, quam ad Petrum Antiochenum scripsit, de Vigili Pontificis nomine in Ecclesiasticis Diptychis deleta hæc habet: *Nosti enim a sancta & Oecumenica sexta Synodo, & infra, commemorationem in sacris* Di-

Imo cum fœdus unionis renovabatur, tum solus Romanus Pontifex in Missa commemorabatur.

Ann. 519.

Ap. Baron. in annal. ad d. ann.

Vigilius electus est Pontifex anno 540.

Cerularius auctor Græci

schismatis
fallaciter
scribit, no-
men Vigilii
expunctum ef-
se a sexta Sy-
nodo.

Refellitur a
Petro Patri-
archa Antio-
cheno
Apud Leon.
Allat. con-
sens. Eccles.
Oriental. &
Occid. lib. 2.
cap. 2. pag.
479. & 483.

*Diptychis Papæ, quæ in nostris sanctis Ecclesiis fie-
bat, abscissam esse; quod, qui tum Romæ præerat,
Vigilius in sextam Synodum non venerit, neque ana-
thematizaverit, quæ Theodoretus adversus rectam fi-
dem, & duodecim capita Sancti Cyrilli scripserat, nec
non Iba epistolam; & ab eo tempore usque dum, in
nostra sancta Ecclesia, Papæ nomen expunctum esse.*

Hujusmodi audax factum haud negat Petrus An-
tiochenus Patriarcha in epistola, quam ad eum re-
scripsit; sed quia Michaël affirmaverat, id conti-
nisse decreto sextæ Synodi universalis, ejus puti-
dum mendacium, & anachronismum refellit his
verbis: *Quod verò de Vigilio Papa perperam dici-
tur, cum res non ita se habeat, id quantum ignavia
tribuat venerabilissimo chartophilaci tuo, tute ipse vi-
deris. Etsi enim doctus est ille Vir, circa Rhetori-
cam facultatem, ut accepimus, nondum tamen eam,
ut par est, cum juvenis sit, Ecclesiasticarum rerum
notitiam adeptus est. Fidem enim non habet, ut in-
quit Joannes ille Climachus, vinum, quod recens è
torculari expressum est. Et hac de causa oportet eum,
cum ad tantum gradum erectus fuerit, diligenter, &
exactè, & non per transfennam scripturas percurrere.*

*Substantia enim nostri Sacerdotii, sunt eloquia a Deo
tradita: videlicet sacrarum scripturarum vera scien-
tia, quemadmodum Magnus nos docuit Dionysius.*

*Vigilius enim quintæ synodi temporibus fuit, in qua
de Origene, Evagrio, & Didymo, & aliis, Petro,
& Severo, & Zoara, & de operibus Theodoreti actum
est, non in sexta synodo; cum inter utramque synodum
centum sexagintanovem intercesserint anni. Illum
verò contigit paulo ante è Diptychis amoveri, quoniam
ipsum*

ipsum cum sanctissimo Patriarcha Menna altercari accidit, & eum depositionis subicere vinculo, quousque iterum Pontifices illi invicem conciliati inter se convenerunt. Quo autem tempore hujusmodi dissidium inter Mennam Patriarcham Constantinopolitanum, & Vigilium Pontificem Romanum contigerit, quod in causa fuit, cur Vigilius nomen a Menna Patriarcha more eorum, qui ab Ecclesiæ Romanæ unione se alienabant, in Diptychis deleretur, conjici potest ex literis ejusdem Vigilius, quas Facundus in libro contra Mocianum laudat, quibus Mennam dumtaxat increpuit, quod subscripserit sententiæ a Justiniano Imperatore latæ contra tria Capitula, qua de causa multi ab ejus communione jam se subduxerant: *In Siciliensi Insula, inquit, constituti, Fratre, & Coëpiscopo nostro Datio referente, didicimus, quod ipse, & alii Consacerdotes nostri, & multi filii Ecclesiæ Christianæ a tua se nihilominus communione subtraxerint.* Verum postea cum idem Vigilius Constantinopolim pervenisset, adeo perhumaniter a Justiniano Imperatore exceptus est, summisque honoribus pro ejus dignitate cultus, ut omni metu posito animos sumpserit, & teste Theophane in sua Chronographia, a communione sua repulerit Mennam Patriarcham, qui ira percitus parem in ipsum Pontificem sententiam dicere ausus est. Id autem referunt Ecclesiasticæ historiæ Scriptores ad annum Christi 547., quo anno laudatus Theophanes hæc adnotat loquens de Vigilio Papa: *Tantis honorum, & cultus indicibus ab Imperatore decoratus adeo animatus est, ut a communione exclusionem menses quatuor sustinendam Mennæ Constantin-*

De dissidio,
cujus causâ,
fertur, a Men-
na Vigilius no-
men è Dipty-
chis erasum
esse.

Pagi critic.
Bar. ad an.
547. n. 5.

*Constantinopolitano Episcopo in pœnam imponeret, & ex adverso Mennas parem animadversionem in eum constitueret. Sed deinde Theodora Justiniani uxore rogante, Vigilius pacem Mennæ concessit, & in suam communionem redintegravit, ut idem Theophanes testatur his verbis: Vigilius pariter a Theodora Augusta rogatus Junii die 29., qui Sanctis Apostolis sacer, Patriarchæ Constantinopolitano Mennæ pacem restituit. Nempe, ut verisimile est, solemni Apostolorum die, dum sacra faceret, Mennam in commemoratione Vivorum inter alios enunciavit. Verum enim hujusmodi dissidii occasione Vigili nomen è sacris Tabulis abrasum fuisse, haud existimo, a Menna, ut scribunt Michaël Cerularius, Petrus Antiochenus, aliique Græci schismatici, qui longè post vixerunt; sed Mennam Patriarcham, ut de sententia contra se lata vindictam sumeret, molestiamque faceret Romano Pontifici, nihil aliud ausum fuisse puto, quàm nomen suum Vigili nomini in sacris Diptychis præponere, quod suadere mihi apertè videntur, quæ laudatus Theophanes scribit in eadem Chronographia ad hunc modum: *Mense Januario Patriarchæ Constantinopolitani nomen primo gradu motum est, Vigilio ei præposito; nomen enim ejus in Ecclesiasticis tabulis ad primum gradum promotum fuit. Quod Cardinalis Norisius hoc anno factum fuisse existimat, nempe cum, redintegrata pace, & Vigilius in suam communionem Mennam recepit, & Mennas, quod in sacris Diptychis ira abreptus immutaverat, ordine nempe nominandorum inverso, restituto in primum locum, ut par erat, Romani Pontificis nomine, quod**

Mennas non ausus est delere Nomen Vigili, sed suum in Diptychis præposuit.

quod pravè fecerat, correxit. Sed quomodocumque hæc res se habuerit, illud semper firmum remanet, nuncupationem Romani Pontificis inter sacra Mysteria Catholicæ unionis signum, atque indicium, è diverso nominis ejus expunctionem aut prætermiſſionem, vel ordinis illud recitandi immutationem, schismatis ac diffensionis notam fuiſſe.

3. Profecto poſt Vigilium uſque ad Severini tempora, qui anno 640. Honorio in Pontificatu ſucceſſit, nomen Romanorum Pontificum in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Diptychis retentum eſt. Severini nomen primò è ſacris tabulis expunctum eſt a Patriarchis Conſtantinopolitanis, Monothelitarum erroribus, hæreticaque pravitate infectis, a quibus etiam omiſſa ſunt nomina aliorum Pontificum, qui poſt Severinum in Apoſtolica Cathedra federunt, uſque ad Vitalianum, cujus nomen cum in Diptycha relatum fuiſſet, ex illis eradi enixè poſtularunt Theodorus & Macarius nefariæ Monothelitarum peſtis antefignani, de quibus ſcribit Conſtantine Pogonatus in epiſtola ad Donum Pontificem: *Multam nobis inſtantiam fecerunt ut ejiceretur Vitalianus Beatiſſimus de Diptychis.*

Ex Conſtantini Imperatoris verbis comperitur, quanto ſtudio, quantoque conatu peſſimi iſti hæretici, & Catholicæ pacis ac unitatis inimici apud piſſimum Imperatorem egerint, ut nomen Romani Pontificis, qui caput eſt Eccleſiæ Catholicæ, & totius unitatis centrum, deleretur, ac proinde deſtandus hæreticæ factionis hominum mos ac conſuetudo in lacerenda inconfutibili Chriſti tunica ab ipsis ſervaretur. Reſtitit primo quidem eorum im-

Severini Pontificis, ejuſque ſucceſſorum nomina uſque ad Vitalianum è Diptychis ejiciuntur a Monothelitis.

Quanto ſtudio egerint, ut Vitaliani etiam nomen deleretur.

piis conatibus Imperator, ut ipse testatur; sed postea callidorum hominum dolis ac fraudibus cessasse videtur. Nam in actione octava sextæ synodi, in qua, damnatis Monothelitarum blasphemis, omnique dissidio sublato, & dissensione amota, redintegratum est pacis fœdus Constantinopolitane Ecclesiæ cum Romana, Georgius Patriarcha Constantinopolitanus, aliique Episcopi testati sunt, recognita a se fuisse loca singula Patrum, quæ ex codice a Legatis Apostolicæ Sedis allato atque exhibito recitata fuerant, eaque in omnibus consentire, inventa esse; professi insuper sunt, se duas in Christo voluntates, & operationes credere, & literas Agathonis Papæ suscipere, cujus nomen maximis laudibus, & præconiis extulerunt: postea idem Georgius Patriarcha accedens ad Imperatoris Thronum supplex eum rogavit, ut in Diptycha restitui juberet nomen Vitaliani Papæ, quia hac ratione statim intelligeret, qui cum Ecclesia Catholica communicarent; qui e diverso ab ea separati, & alieni essent. Ita Georgius Patriarcha Imperatorem precatus est, quod sane, ut diligenter animadvertatur, plurimi ad rem propositam interest. Hinc enim manifestum compertumque fit, recitationem nominis Romani Pontificis inter sacrorum solemnia certum indicium indubiumque signum semper habitum esse, quo Catholici a schismaticis discernentur. Sed referamus Georgii Patriarchæ verba, ut in actis ejusdem Synodi relata leguntur, quæ ita se habent: *A Deo coronate Domine, jubeto, mitti in Diptychis sanctarum Ecclesiarum nomen sanctæ memoriæ Vitaliani Papæ Romæ,*

Commemoratio Rom. Pontificis certum indicium ad discernendos Catholicos a schismaticis.

eo quod propter tarditatem missorum apocrisariorum a Sanctissimo Papa ejusdem antiquæ Romæ, petitionem tunc dedisse constet ad mansuetissimam vestram fortitudinem, tam partem sanctæ meæ Ecclesiæ, quàm & Macarium Venerabilem Archiepiscopum Antiochiæ, eosque, qui illo tempore advenerant in hanc a Deo servatam vestram Civitatem, Deo amabiles Episcopos, ut prædictus sanctæ memoriæ Vitalianus eiceretur de sanctis Diptychis; & restitui nobis hujusmodi petitionem: statim enim inveniet a Deo instructa vestra tranquillitas communicantes Ecclesiæ Catholicæ, sive qui seipsos separant ab ea propter Personam. Annuit precibus Patriarchæ Imperator, & illico Episcopi in sacra Synodo congregati summo gaudio perfusi ob restitutum in sacras tabulas Vitaliani Pontificis nomen, redditumque simul Ecclesiasticæ pacis & unitatis Catholicæ Symbolum, perhonorificas acclamationes dixerunt tum piissimo Imperatori, tum ipsi Georgio, nuncupantes Constantinum Imperatorem, conservatorem Fidei Orthodoxæ, Imperatorem Pacificum, Novum Magnum Constantinum, Novum Theodosium, Novum Marcianum, & alia id genus. Quod si commemoratio Romani Pontificis res ἀδιάφορα indifferens, & parvi momenti fuisset, haud certe sacra universalis Synodus Imperatori eam restituenti tam faustis, & honorificis vocibus acclamasset.

4. Insequentibus postea temporibus post sextam Synodum usque ad Iconoclastarum hæresim servatum fuisse in Sacro Albo nomen Romanorum Pontificum, nulla esse potest dubitatio. Furente autem teterrima illa peste Sacris Imaginibus inimi-

Post Mono-
thelitsa Ico-
noclata ex-
punxerunt
nomen Rom.
Pontif.

Ann. 730.

ca sub Imperatoribus Leone Isaurico, & Constantino Copronymo, an commemoratio Romanæ Ecclesiæ Præfulum in Constantinopolitana Ecclesia facta fuerit, mihi incompertum est, sed certe verisimile minime videtur. Anastasium Syncellum, qui ab impio Imperatore Leone, expulso Sancto Germano, Sedem Constantinopolitanam invasit, cum suis libellis, nempe cum epistola Synodica, & professione Fidei rejecit, & excommunicavit Gregorius II., ut tradunt Theophanes, & Anastasius Bibliothecarius; neque Patriarchas, qui post Anastasium Constantinopolitanæ Ecclesiæ usque ad Tarasium præfuerunt, ex veteribus Ecclesiasticis monumentis nobis constat, communionem cum Romana Ecclesia habuisse. Tarasius pro sua pietate ac religione & Catholicæ Fidei amore, & studio statim a sua electione Synodicam cum professione Fidei ad Hadrianum Pontificem misit, ac deinde cum Legatis Sedis Apostolicæ, qui nomine ejusdem Papæ Hadriani Synodo Generali septimæ, opera & curâ potissimum ejusdem Tarasii anno 787. congregatæ præfuerunt, primas partes egit pro abolenda nefaria Iconoclastarum hæresi, & pace ac tranquillitate Catholicæ Ecclesiæ restituenda. Ac proinde dubitari nequit, si ejus Prædecessores sub Leone Isaurico, & Constantino Copronymo è sacris Tabulis nomen Romanorum Pontificum, ut verisimili conjectura credi potest, deleverunt, omnium primum, redintegrata cum Romana Ecclesia pace ac communionem reposuisse. Sanè quod ad tempus attinet, quod Leonis Imperio præcessit, commemorationem Romani Pontificis in Ecclesiasticis Constantinopolitanæ

litanae Ecclesiae Tabulis retentam fuisse usque ad tempora Synodi Quini-sextae seu Trullanae, quae habita est anno 692., & quam cum sexta Synodo Generali perperam aliqui confundunt, ipsi Schismatici Scriptores inficiari non audent. Auctor de haeresibus Latinorum: *sciendum est*, inquit, perperam tribuens sextae Synodo, quae in Trullana, seu Quini-sexta acta fuerant, *in sexta Synodo sub Constantino Pogonato anno sexies millesimo centesimo septuagesimo quarto primum locum obtinuisse Agathorem Romanum &c.* In hac Sancta Synodo de nonnullis Latinorum haeresibus sermo habitus est: nempe de jejuniis Sabbati, de rerum execrandarum & suffocatorum esu, & aliis; pro quibus & Canones sanciti sunt, & excommunicatio contra eos lata. Verumtamen nomen Papae e Diptychis ad ea tempora abolitum non fuerat, quod nondum de Azymis, neque de Spiritu Sancto innovationis verba habita sint.

Ap. Allat. de Eccl. Occid. & Oriental. perpet. cons. lib. 11. cap. 1. pag. 47.

5. Quinimo, quod mirum est, ex iisdem Graecis Scriptoribus ostenditur, qui fide & animo alieni a Romana, & Catholica Ecclesia vixerunt, atque in eam mendaciis, & maledictis investiti sunt, tum etiam ex aliis Ecclesiasticis monumentis, atque auctoribus Catholicis innotescit, antiquum aequae ac venerabilem morem commemorandi inter Sacra Romanum Pontificem in Graeca Ecclesia post Patriarcham Tarasium subsequenter etiam temporibus sub Photio, & pluribus ejus Successoribus, maximo licet odio, ira, ac simultate ab Apostolica Sede disjunctis, inviolabilem custoditum fuisse. Et quidem in nonnullis Graecarum Liturgiarum exemplaribus, quae ad nostram aetatem in Biblio-

Nomen Romani Pontificis retentum est in Diptychis non solum post sextam Synodum usque ad Iconoclastas, sed etiam sub Photio, ejusque Successoribus.

Photius Secundum Constantinopolitanam occupavit anno 858.

thecis

S. Nicolaus
I. electus est
Pontifex an-
no 858.

thecis servata pervenerunt, etiamnum legi nomen Nicolai Pontificis, testatur, ut superius dixi, Habertus in observationibus ad Pontificale Græcorum, ubi verba faciens de commemoratione Romani Pontificis in Missa apud Græcos: *Cæterum*, ait, *antiquius rei hujusce vestigium est in quibusdam exemplaribus Liturgiæ Sancti Chrysostomi, in quibus habetur: NICOLAI SANCTISSIMI UNIVERSALIS PAPÆ LONGA SINT TEMPORA, quod ab aliquo additum Patriarcha, tempore Nicolai saltem primi, volvente anno circiter Christi octingentesimo quinquagesimo octavo.* Sed melius ex iis, quæ deinceps allaturus sum, constabit, Constantinopolitani Patriarchæ, si minus Photius, certe ejus successores, etiam si eorum nonnulli essent in Romanam Ecclesiam animo infenso & inimico, quam religiosi & constantes fuerint in retinendo Summi Pontificis nomine in Ecclesiasticis Diptychis, cum non ignorarent, extremum id esse schismaticæ audaciæ facinus, & quasi ultimum indicti Romanæ Ecclesiæ belli, & detestabile ab Ecclesia Catholica abalienationis signum. Inde vero etiam aliud manifestò comperietur, quantas mendaciorum ac fabularum tenebras rerum gestarum veritati offundere curarunt schismatici, ut separationis suæ facinus, & discissæ Catholicæ unitatis crimen, si qua possent, omnium oculis obtegerent. Ex horum numero mendacissimus Græcus quidam Auctor, Photio Patriarchæ ætate longe posterior literis mandavit: Photium Romam profectum fuisse, ibique didicisse, quæ illic agebantur, a Catholica Ecclesiæ moribus omnino dissidentanea esse; & inde cum se Constantinopolim retulisset, eaque

eaque cum aliis Episcopis communicasset; eos respondisse, nisi emendarentur, commemorationem Papæ esse abolendam. Etenim neque Photius Romanam unquam profectus est, neque alii Episcopi ei consilium præbuerunt de abradendo in Diptychis nomine Pontificis, quia Romæ Sacra in Azymis faceret, vel alia ritu Latino observaret. Verba autem huius Scriptoris, qualiscumque eorum veritas sit, talia sunt, ex quibus illud perpetuò innotescit, solos Schismaticos de abolendo in Diptychis Pontificis Romani nomine cogitasse, & ut perpetrato facinori auctoritatis umbram aliquam conciliarent, comminisci solitos fuisse, id jam ante a suis antesignanis, & schismatis errorumque auctoribus maximis ex causis peractum esse: *Sub Imperio verò, ait citatus impudentissimus Scriptor, Leonis sapientis, a Solio Patriarchali Constantinopolitano motus est D. Photius Patriarcha, & Romam advolans, cum ad illa usque tempora appellatio ad Papam spectaret, postulabat, ut ope illius in Sedem restitueretur. Diu itaque Romæ moratus, & quidquid illi agebant, edoctus, sacrificium nempe in azymo, & alia quædam omninò a Catholica Ecclesia aliena; tum demum Constantinopolim reversus, & celebrata Synodo, omnibus ea manifestavit. Una simul universi Præsules responderunt, omnia ista Gentilium esse, & extra Catholicam Fidem, & nisi corrigantur, commemorationem Papæ è Diptychis esse delendam.*

Schismatici ad conciliandam suæ separationis auctoritatem comminisci soliti, nomen Rom. Pontif. a suis Majoribus deletum fuisse.

Ap. Allat. de perpet. consen. Eccl. Oriental. & Occid. lib. 2. cap. 5.

6. Post Photium autem a Sisinio Patriarcha, ut observat Allatius, perturbata est aliquantum pax, & concordia utriusque Ecclesiæ Romanæ, & Constantinopolitanæ. Hunc autem subsecutus est

Successores Photii cientes turbas, sed non audent expungere nomen Rom. Pontificis.

S. Nicolaus
I. electus est
Pontifex an-
no 858.

thecis servata pervenerunt, etiamnum legi nomen Nicolai Pontificis, testatur, ut superius dixi, Habertus in observationibus ad Pontificale Græcorum, ubi verba faciens de commemoratione Romani Pontificis in Missa apud Græcos: *Cæterum*, ait, *antiquius rei hujusce vestigium est in quibusdam exemplaribus Liturgiæ Sancti Chrysostomi, in quibus habetur: NICOLAI SANCTISSIMI UNIVERSALIS PAPÆ LONGA SINT TEMPORA, quod ab aliquo additum Patriarcha, tempore Nicolai saltem primi, volvente anno circiter Christi octingentesimo quinquagesimo octavo.* Sed melius ex iis, quæ deinceps allaturus sum, constabit, Constantinopolitani Patriarchæ, si minus Photius, certe ejus successores, etiam si eorum nonnulli essent in Romanam Ecclesiam animo infenso & inimico, quam religiosi & constantes fuerint in retinendo Summi Pontificis nomine in Ecclesiasticis Diptychis, cum non ignorarent, extremum id esse schismaticæ audaciæ facinus, & quasi ultimum indicti Romanæ Ecclesiæ belli, & detestabile ab Ecclesia Catholica abalienationis signum. Inde vero etiam aliud manifestò comperietur, quantas mendaciorum ac fabularum tenebras rerum gestarum veritati offundere curarunt schismatici, ut separationis suæ facinus, & discissæ Catholicæ unitatis crimen, si qua possent, omnium oculis obtegerent. Ex horum numero mendacissimus Græcus quidam Auctor, Photio Patriarchæ ætate longe posterior literis mandavit: Photium Romam profectum fuisse, ibique didicisse, quæ illic agebantur, a Catholica Ecclesiæ moribus omnino dissentanea esse; & inde cum se Constantinopolim retulisset, eaque

eaque cum aliis Episcopis communicasset ; eos respondisse , nisi emendarentur , commemorationem Papæ esse abolendam . Etenim neque Photius Romanam unquam profectus est , neque alii Episcopi ei consilium præbuerunt de abradendo in Diptychis nomine Pontificis , quia Romæ Sacra in Azymis faceret , vel alia ritu Latino observaret . Verba autem huius Scriptoris , qualiscumque eorum veritas sit , talia sunt , ex quibus illud perpetuò innotescit , solos Schismaticos de abolendo in Diptychis Pontificis Romani nomine cogitasse , & ut perpetrato facinori auctoritatis umbram aliquam conciliarent , comminisci solitos fuisse , id jam ante a suis antesignanis , & schismatis errorumque auctoribus maximis ex causis peractum esse : *Sub Imperio verò , ait citatus impudentissimus Scriptor , Leonis sapientis , a Solio Patriarchali Constantinopolitano motus est D. Photius Patriarcha , & Romam advolans , cum ad illa usque tempora appellatio ad Papam spectaret , postulabat , ut ope illius in Sedem restitueretur . Diu itaque Romæ moratus , & quidquid illi agebant , edoctus , sacrificium nempe in azymo , & alia quædam omninò a Catholica Ecclesia aliena ; tum demum Constantinopolim reversus , & celebrata Synodo , omnibus ea manifestavit . Una simul universi Præsules responderunt , omnia ista Gentilium esse , & extra Catholicam Fidem , & nisi corrigantur , commemorationem Papæ è Diptychis esse delendam .*

6. Post Photium autem a Sisinio Patriarcha , ut observat Allatius , perturbata est aliquantum pax , & concordia utriusque Ecclesiæ Romanæ , & Constantinopolitanæ . Hunc autem subsecutus est

Schismatici ad conciliandam suæ separationis auctoritatem comminisci soliti, nomen Rom. Pontif. a suis Majoribus deletum fuisse .

Ap. Allat. de perpet. consen. Eccl. Oriental. & Occid. lib. 2. cap. 5.

Successores Photii cientes turbas , sed non audent expungere nomen Rom. Pontificis .

in

Allat. lib. 2.
c. 6. de Con-
sens.

in Patriarchatu Constantinopolitano Sergius, qui ut Photium, cujus factionis erat, tueretur, congregata Bizantii Synodo, regnantibus Basilio, & Constantino Imperatoribus, Photianas calumnias in Romanam Ecclesiam renovavit. Hinc autem factum est, ut plerique à Græcis Schismaticis tradiderint, aliisque venditare voluerint, eum omnium primum à Diptychis delevisse nomen Romani Pontificis Christophori, eo quod de Spiritus Sancti processione non benè, ac rectè sentiret; ita scribit Anonymus apud Allatium: *Christophorus porrò factus Papa Romanus cum ab eo Sergius Patriarcha Constantinopolitanus Sacri Symboli professionem exigeret, primus omnium in sua confessione, ex Patre, & Filio Sanctissimum Spiritum procedere dixisse inventus est. Propterea a Sergio Patriarcha, & aliis a Sacris Diptychis ejectus est.* Et nonnullis interjectis, ita fabulam prosequitur: *Post Sergium jam prædictum Patriarcham Constantinopolitanum, qui a Diptychis Christophorum ejecit, factus est Patriarcha Cerularius sub Imperio Pii Constantini Monomachi, & ex eo tempore ad hanc ætatem Patriarchæ Constantinopolitani amplexati sunt, & confirmarunt Romani Pontificis erasionem a Diptychis.* Pluribus autem coacervatis mendaciis, & calumniis in Christophorum, Sergium, aliosque Pontifices Romanos, tanquam si ipsi orthodoxarum traditionum prævaricatores pietatem ac fidem subvertissent, hæretica dogmata in Ecclesiam Dei inferentes, impudentissimè æque ac mendacissimè subdit: *Tum de his Sanctissimus Patriarcha Constantinopolitanus Sergius certior factus, literas, & legatos mittit ad pri-
stinam*

stinam pietatem revocans: Illi renuere, averti, irridere, legatos nibilo meliores facti remittere. Ubi hæc audit Patriarcha, è Satrorum Diptychorum Albo ejecit, quod apertè jam hæresim profiterentur, & vocati ad Synodum non convenirent. Non dissimilia sunt, quæ Josephus Briennius in oratione de Trinitate, & Auctor de dissidio Græcorum, & Latinorum narrant: hujus autem ultimi verba, haud inutile, & inane erit, hoc loco adscribere: Si cum veritate, inquit, res perpendas, ex quo Patriarcha Sergius Christophorum Papam è Diptychis delevit propter hanc hæresim noviter inductam, nunquam Imperium Constantinopolitanum in expeditionibus prosperè egisse comperies. His igitur verbis Græcus iste Scriptor Schismaticus ingenuè ac verissimè fatetur, perniciem atque improperitatem Græci Imperii ex ausu illo sacrilego Græcorum Patriarcharum, qui nomen Romani Pontificis ex Sacro Albo impie eliminarunt, provenisse. Tanti interest, nomen successoris Petri in Eucharistico Sacrificio, quod Catholicæ conjunctionis, & unitatis Sacramentum est, retinere; & communionem cum Romana Ecclesia, quæ cæterarum omnium Mater est ac Magistra, custodire. Cæterum Leo Allatius merito irridet stolidissimam istorum Scriptorum mentiendi impudentiam, cum Christophorus Pontifex mortem obiverit annis prope octogintasex, ante quam Sergius Patriarchatum iniisset. Et quidem, quod ad erasionem nominis Romani Pontificis, quicumque fuerit tempore Sergii Patriarchæ, è Diptychis attinet, erroris etiam convincuntur ex aliis Græcis Scriptoribus, qui id minime factum fuisse affirmant; sed po-

Ex deletionemominis Rom. Pontificis infortuniam Græci Imperii provenisse agnoscunt Schismatici.

Lib. 2. cap. 8. & cap. 16. num. 1. de Consens. pag. 786.

Ap. Allat.
cit. lib. de
Consens.

sito etiam, quod Sergius nomen Romani Pontificis non Christophori, sed illius, qui tum Sedem Apostolicam tenebat, è Sacro Albo expunxerit, certum est, ejus turbas, conatusque cum eo extinctos fuisse. Nam Eusthatius, qui in Patriarchatu successit, communionem, & amicitiam cum Romana Ecclesia coluit. Itaque Emmanuel Calecas affirmat, unionem cum Romana Ecclesia post Photium durasse per decem & septem Patriarchas usque ad Cerularium. Hoc idem confirmat auctor de translationibus Episcoporum: is enim omnibus Patriarchis, qui post Photium electi sunt usque ad Michaëlem Cerularium, enumeratis in hunc modum: *Post Photium Antonius, ut diximus, postmodum Stephanus, Nicolaus Mysticus, Euthymius, rursus idem Nicolaus, postea Stephanus, Trypho, Theophylactus, Polyeuctus, Basilus, Antonius, Nicolaus Chrysolerges, Sisinnius Ex-Præfecto, Sergius, Eustathius, Alexius, & Michaël Cerularius: Animadvertas, ait, hos omnes præter unum Cerularium cum Italis communicasse. Et Auctor de separatione veteris Romæ ab Ecclesia Græca, idem facinus perpetrasse Sergium, ac Michaëlem Cerularium, affirmat ita scribens: Post Patriarcham Sergium, qui prius Christophorum Papam è Diptychis ejecerat, quod diceret ex Filio Spiritum Sanctum procedere, (quod falsum esse & fieri non potuisse, paulò ante admonui,) rursus Cerularius, qui sub Constantino Monomacho erat Patriarcha, palam anathemate ferit Papam. Sed quod de anathemate a Cerulario in Romanum Pontificem dicto auctor iste scribit, negare videtur Scriptor Anonymus allegatus a Leone Alla-*

Allatio, his verbis: *Imperante verò Constantino Monomacho patuit eos, hoc est Latinos, in Spiritum Sanctum blasphemare. Hæc cum audissent quatuor Patriarchæ, Michaële tum Patriarchatum Constantinopolitanum obtinente, penitus commemorationem Papæ è Diptychis exciderunt, non tamen penitus eos anathemate percusserunt, id impediante Imperatore.* Sed hujus Auctoris verba ita accipi possunt, ut intelligatur, Imperatorem non permisisse, ut Orientales Patriarchæ in suis singuli Ecclesiis, audiente Dei populo, anathema in Romanum Pontificem, aliosque Latinos Episcopos impiè pronunciarent, non autem, ne è Diptychis nomen Papæ eximerent.

6. Sed ut certius liquidiusque constet, nomen Romani Pontificis ad Cerularii usque Patriarchæ ætatem in Sacris Constantinopolitanæ Ecclesiæ Diptychis retentum fuisse, Photii, ejusque successorum tempora paulisper ex ordine memoria repetamus. Photio in Monasterium Armeniacorum, quod Bordi dicebatur, relegato, in Constantinopolitanum Thronum suffectus est Stephanus Leonis Imperatoris Frater; Stephano autem defuncto, Patriarchatum Constantinopolitanum suscepit Antonius Cauleus. Hi autem duo celebres fuerunt morum, vitæque integritate, imo eorum nomina in Græcæ Ecclesiæ Fastis recensita sunt. Quare vel hinc argui potest, eos cum Romana Ecclesia pacem coluisse; nam extra navem Petri nulla est salus & qui cum Sede Petri non communicat, schismaticus est, hæreticus est, & partem cum Domino habere nequit. Profecto Leo Allatius Græcarum rerum, atque Ecclesiasticæ historiæ, si quis alius pe-

*De Stephan.
act. SS. tom.
4. ad 17.
Maji p. 36.
Ant. Caul.
ob. ann. 895.
ejus vita
scripta est a
Niceph. Phi-
losop. extat
apud Bollād.
pag. 220.
Allatius de
conf. p. 614.*

ritissimus de utroque Patriarcha Stephano & Antonio talia testatur: *Stephanus post Photium, pacatissimo vir ingenio suam a Pontifice Romano dignitatem agnovit, & sanctitate venerabilis habitus est; quemadmodum & qui ei successit, Antonius Cauleus.* Itaque de his haud plura; sed ad ulteriora tempora

De Nicol. myst. acta SS. ad 15. Maji tom. 3. p. 509. Cötin. Theoph. pag. 224. 228. 229. Allat. de cons. p. 604. Allatius de cons. Eccles. Oriental. & Occiden. lib. 11. cap. 7. p. 604.

progrediamur, nempe Nicolai cognomento Myrtici, sive Senatoris secretioris Consilii, qui post Antonii obitum in Patriarchatu Constantinopolitano successit. Basilius Macedo Leonis cognominati sapientis pater legem tulit, qua declaravit tertias nuptias Canonicis poenis obnoxias esse, quartas autem nullas ac irritas, nec liberos ex illis procreatos legitimos, contrahentesque scortatorum poenis puniendos esse. Contigit, ut Filius, qui Patris Constitutionem confirmaverat, primus legem transgrederetur. Nam ex tertia uxore nulla prole suscepta, cum filium, quem ex Zoe pellice habuerat, successorem Imperii relinquere vehementer cuperet, ejus Matrem quartis sibi nuptiis conjunxit. Qua ex re maximæ turbæ Constantinopoli exortæ sunt, graveque dissidium inter Græcos Antistites exarsit. Nam Nicolaus Patriarcha & Imperatorem, ejusque nuptias damnavit; Patriarchæ autem sententiæ Episcopi plures adhærebant, alii autem Metropolitæ, & Episcopi ab Imperatore stabant. Leo autem, Legatione missa ad Romanum Pontificem, qui tum Sergius III. erat, rogavit, ut se lege solveret, ratasque haberet quartas, quas iniverat, nuptias. Annuit Imperialibus precibus Romanus Pontifex, ejusque Legati Constantinopolim profecti Imperatoris conjugium confirmarunt; ejectoque a Græ-

a Græcis è Sede Constantinopolitana Nicolao, qui obfirmato animo quartas nuptias, tanquam jure Divino vetitas, contra Apostolicæ Sedis responsum reprobabat, in ejus locum Euthymius vit probus, ac Sanctus electus est. Sed quinquennio post, Leone defuncto, Alexander Leonis Frater, dejecto è Sede Constantinopolitana Euthymio, in eam Nicolaum restituit. Decedente autem ex hac mortali vita Alexandro, relictus est ab eo tutor Constantini Fratris Filii Patriarcha Nicolaus, qui literas querelarum plenas ad Romanum Pontificem misit; aususque est in eis asserere, quartas nuptias jure Divino vetitas esse. Quid ad illas responderit Romanus Pontifex Anastasius, qui Romanam Ecclesiam gubernabat, mihi incompertum est. Sed ad rem propositam haud parum refert, si animadvertantur verba illa Nicolai Patriarchæ, quibus de Legatis conqueritur in hunc modum: *Et quidem decebat, Primatum Ecclesiasticum sibi vindicantes rem totam seriò inquirere, atque ad Summum Pontificem referre, non autem per summam injuriam, atque ludibrium eorum damnationi assentiri &c.* tum etiam illa alia: *neque verò a me in eum sensum hæc dicuntur, ut velim diris a vobis impeti Imperatorem tale nefas ausum, ipsumque Sergium Pontificem Prædecessorem vestrum.* Demum attendantur ea, quibus in fine epistolæ auctoritatem Romani Pontificis implorat: *In eos animadvertendum, Beatissime Pater, qui supersunt, qui tot in me, tantasque turbas criminationibus falsis excitarunt, hæ tuæ erunt partes, ita te dignitas primùm tua, Romanæque Sedis decus exigit, id, qui nunc rerum potitur Imperator, misso ad*
Te

*Apud Baron.
 Annal. Eccl.
 in Append.
 tom. xj.*

Te Palatii Magistro, nosque omnes obnixe petimus, atque obsecramus. Ex his autem manifesta suppetunt indicia, & argumenta unionis servatæ a Patriarcha Constantinopolitano Nicolao cum Apostolica Sede, etiam postquam fuerat è throno ejectus, & in eum non multo post restitutus. Verum enim Nicolai literis verisimile est, offensum fuisse Romanum Pontificem, Romanamque Ecclesiam, cum falsò, & procaciter redargueretur, quod fornicationem in Sacris Scripturis vetitam tanquam legitimum matrimonium approbaverit: inde autem Patriarchæ Constantinopolitani, & Orientalium Episcoporum culpa auctas fuisse inter utramque Ecclesiam dissensiones, graviusque exarsisse dissidium, adeo ut velut indicti nefarii belli signum, nomen Romani Pontificis è Sacris Diptychis temerario ausu a Nicolao Patriarcha sublatum fuerit. Sed saniori postea capto consilio, & qui in errorem prolapsi fuerant, ad meliorem mentem redactis, procurante Constantino Porphyrogeneta, pax & unio inter Orientales Episcopos, quorum alii pro quartis nuptiis, alii contra stabant, inita est. Nam coactis in unum Patriarcha, & reliquis Metropolitibus, quorum alii Romani Pontificis partes tuebantur, alii verò Nicolai Patriarchæ opinionem sequuti, sententiæ a Pontifice latæ de quartis nuptiis Leonis adversabantur, in eo convenerunt, ut abrogarentur in posterum quartæ nuptiæ, non quod per se, vel Divino jure vetitæ fuissent, sed quia consentaneum videbatur Græcorum Patrum monitis, repagulum aliquod effræni hominum concupiscentiæ præfigere, ac proinde rectè Romanum Pon-

Pontificem quartas Leonis nuptias ex indulgentia approbare potuisse ; sed in posterum eas nemini celebrare licere . In hanc autem sententiam ab ipsa Episcoporum Orientalium Synodo , quæ habita est anno sex millesimo quadringentesimo vigesimo octavo ab Orbe condito , Christi 920. editus est tomus , quem ipsi vocaverunt , unionis . Re autem confecta , statim ab Imperatore Orator missus est ad Joannem X. , qui tum Romanæ Ecclesiæ præsidebat , ad quem Nicolaus quoque Patriarcha Literas dedit , in quibus , retractata sententia , quam imprudens sequutus fuerat , honorificis verbis Romanum Pontificem alloquitur , eumque deprecatur pro restituenda pace , redintegrandaque unione cum Sede Constantinopolitana , & id unum postulat , judicare velle quartum matrimonium in Orientali Ecclesia non rei ipsius , sed personæ causa permissum esse , nempe non illicitum , & criminofum , proinde quasi Divina lege vetitum , sed solùm ob Ecclesiasticas leges , quibus , personarum habitatione , contrahentes solvi posse , ut Romanus Pontifex in nuptiis Leonis fecerat . Hunc esse sensum totius Orientalis Ecclesiæ , hinc ortam pacem , & post diuturnam tempestatem , tranquillitatem ex insperato redditam esse : *Quot quantisque* , inquit , *ærumnarum fluctibus per quindecim annos jactati sumus* (*tot enim plus minus effluxere , ex quo primum scandala Ecclesiam Constantinopolitanam pervagata omnia turbarunt*) & meminisse mihi permolestum est , *Beatissime Pater* , & memorare scienti tibi supervacuum . *Læta potius amicis , & coexcubitoribus imperitari juvat , Ecclesiæ nempe pacem subsequutam , conspi-*

spirantemque omnium ordinum in his, quæ sunt fidei, consensum. Progreditur deinde, & post nonnulla expostulat redintegrationem pacis, & unionis cum Rom. Eccl., ejusque conditiones proponit, ac deinde concludit, quod nomen Rom. Pont. una cum suo inter Sacrorum solemnia recitabitur, quod ut pluries dixi, erat manifestum redintegratæ pacis argumentum, & restauratæ unionis indicium. Verba autem epistolæ talia sunt: Verum quia, & vestram fraternam dilectionem, cujus erga nos officia temporum difficultatibus intermissa sunt, expetimus, & consuetam Ecclesiis unionem exoptamus; ideo has ad vos dare literas decrevimus, ut omnis offensionis memoria deposita, S. V. ad sinceram amicitiam, atque conjunctionem animorum pastoribus populorum debitam provocaremus; quæ tum demum missis hinc inde Legatis coalescet, cum judicatum fuerit concorditer, quartum connubium, quod dissensiones, & scandala in Ecclesiam invexit, non rei ipsius, sed personæ causa permixtum esse, suadente tunc occasione lenitatem, atque affectum erga Principem indulgentiorem, ne repulsa ipsius animus offensus deteriora moliretur: sic enim, ET SANCTITATIS TUÆ NOMEN EX SACRO ECCLESIAE CONSTANTINOPOLITANÆ ALBO, UT MOS OLIM ERAT, UNA CUM NOSTRO RURSUS CELEBRABITUR, & nos omni ex parte gaudio repleti jucunditate pacis perfruemur. Quid postea subsequutum sit, ex ejusdem Nicolai testimonio nobis constat; nam sequenti anno, cum idem Joannes Pontifex Legatos misisset ad conciliandam pacem inter Græcorum Imperatorem, & Simeonem Bulgarorum Principem, Nicolaus Patriarcha ad eundem Principem Simeonem

nem Literas misit, ex quibus manifestum est, foedus pacis, & Catholicae unionis inter Constantinopolitanam Ecclesiam, & Sedem Apostolicam renovatum fuisse. Siquidem initio ipsarum Literarum ita Bulgarorum Principem affatur: *Esto mihi quidem filii adhuc loco, dilectissime Princeps, licet omnem jampridem obedientiam Patri a filio debitam exueris. Hinc fit, ut cum priscus ille, quo Te sum prosequutus, amor, tum etiam Sanctissimi Romani Pontificis, cui minimè parere nefas, gravis apud bonos omnes auctoritas me in lacrymas, & preces ire iterum impellat.* Sequitur deinde narrans, a Romano Pontifice intellectis, quibus Populus in illis partibus vexabatur, malis, duos Episcopos Legatos missos fuisse, qui Bulgariae Principem ad faciendam pacem inducerent, sin minus Ecclesiastico anathemate eum percellerent; eos autem fuisse Nicolao commendatos, ut ad Simeonem tuto, & commode pervenirent; post plura alia addit, eorum adventu impositum fuisse finem turbis, quæ in Ecclesia Constantinopolitana ob tetragamiam exortæ fuerant, scandala ac dissidia sublata, animosque consensisse, & reconciliatos esse: & quod complementum erat restitutæ pacis, & renovatæ unionis, Sacra simul peracta esse; in quibus, ut moris erat, haud dubium est, nomen Romani Pontificis elata voce nuncupatum fuisse, & in sacra Diptycha, unde non multò antea expunctum fuerat, restitutum. Verba epistolæ, quæ ad rem nostram pertinent, & quæ hætenus differui, summopere confirmant, talia sunt:

Hæc de legatione Romana, cujus adventu scandalis, quæ ob tetragamiam apud nos omnia tur-

Baron. in
append. an-
nal. tom. xj.

G g g

barant,

barant, impositus est finis, pax Clero reddita, cætus Sacri mira animorum conspiratione habiti, & ut verbo dicam, Romana, ac Constantinopolitana Ecclesia ita in unam, eandemque coalita est fidem, ac consensionem, ut nihil amplius vetet, quo minus nos optatissima illorum communione, & sanctificatione perfruemur. Nicolaus Patriarcha successorem habuit in Constantinopolitana Sede Tryphonem, qui in Sanctorum numerum a Græca Ecclesia referri meruit. Tryphoni successit Theophylactus, de quo Chronographus mss. apud Allat. hæc habet: *Consecratur Patriarcha Imperatoris filius Theophylactus Februario die 11. Indictione Cum Legati Pontificis Romam venissent, & tomum Synodicum asportassent, in quo de illius ordinatione præcipiebatur, qui & eum in Patriarchali Solio confirmarunt.* Patriarchæ autem Theophylacto, ejusque successoribus a Joanne Papa sub Alberici fæva Tyrannide detento usus Pallii concessus est, ut constat ex testimonio Luitprandi Cremonensis Episcopi, cujus verba ex legatione ad Nicephorum Phocam Imperatorem Constantinopolitanum talia sunt: *Scimus, immo videmus, Constantinopolitanum Episcopum pallio non uti, nisi Sancti Patris nostri permisso. Verum, cum impiissimus Albericus, quem non stillatim cupiditas, sed velut torrens impleverat, Romanam Civitatem sibi usurparet, Dominumque Apostolicum, quasi servum proprium in Conclavi teneret, Romanus Imperator filium suum Theophylactum post Eunuchum Patriarcham constituit: cumque cum Alberici cupiditas non lateret, missis ei muneribus satis magnis effecit, ut ex Papæ nomine Theo-*

Allat. de
Conf. Eccl.
Occident. &
Orient. lib.
2. cap. 7. pag.
605.

*Theophylacto Patriarchæ literæ mitterentur , qua auctoritate tum ipse , tum successores ejus , absque Paparum permisso , Palliis uterentur . Decessit è vita Theophylactus , posteaquam per viginti tres , & amplius annos præfuit Ecclesiæ Constantinopolitanæ , & anno Christi 956. in ejus locum subrogatus est Polieuctus , qui non solum communionem cum Romana Ecclesia coluit , sed etiam ob vitæ sanctitatem in Sanctorum album relatus est . Itaque opportunum erit hoc loco , ne diutius in re manifesta immorer , verbis Leonis Allatii in Græcorum Ecclesiastica historia doctissimi sermonem concludere : *Illud certo statuendum est , etiam post ejectum a Leone Photium Patriarcham Constantinopolitanum , reliquos Græcos Pontificem Romanum , illiusque successorem quemvis , tanquam rei Ecclesiasticæ moderatorem , & arbitrum agnovisse , cujus imperia non capeßere sua omnia submittendo , indecorum , & a Christiano viro alienum existimabant : tantum abest , ut eum tanquam hæreticum condemnarint , nomen è Diptychis eraserint , & ab ejus obedientia se subtraxerint .**

Allat. ibid. in princ. cap. vij.

7. Hæc autem cum ita se habeant , reliquum est , ut dicamus , Michaëlem Cerularium impium hominem Romanæ Ecclesiæ inimicum , facem diuturni dissidii , & deplorandi Græcorum schismatis primum post Iconoclastas fuisse , qui penitus pacem atque unionem utriusque Ecclesiæ dissolvit , qui temeraria manu ausus est venerabile Romanorum Pontificum nomen è Sacro Albo exscindere , atque id veluti implacabilis odii , funestissimique schismatis , & irreconciliabilis belli signum fustollere .

Cerularius post Iconoclastas primus delevit in Diptychis nomen Rom. Pontif.

Impium autem ac sceleratum Catholicæ pacis, atque unitatis hostem puduit, socios in scelere alios Orientis Patriarchas non habere; itaque non solum conquestus est, quod commemorationem facerent Romani Pontificis, sed etiam a recta via eos avertere, & in præceps secum trahere putidis mendaciis molitus est, ut constat ex epistola, quam ad Petrum Patriarcham Antiochenum dedit. In ea autem verbis illis, quæ ex eadem epistola superius attuli de Vigili nomine dempto è Diptychis, ut ipse fallacissimè affirmat, in sexta Oecumenica Synodo,

Baron. Annal. Eccles. ad an. 1054.

Alii autem Orientis Patriarchæ commemorationem Rom. Pontif. faciebant tempore Cerularii.

do, talia præmittit: *Jam verò quoddam ad nostras aures pervenit, quod tua Beatitudo prædictum Papam in Sacris referat Diptychis; necnon & idem faciat Alexandria, & Hierosolymorum Patriarcha, nec adluci possum, ut credam, vos tanta ignorantia detineri, præcipuè tuam incomparabilem virtutem. Ad hæc autem talia rescripsit Petrus Antiochenus: Habent præterea sacræ literæ Sanctitatis tuæ, quod rumor quidam ad aures pervenit tuas, quod nos Papam in Sacris Diptychis referimus, & hoc ipsum faciunt alii Sanctissimi Patriarchæ, & quod non oporteret, tali inscitia nos detineri. Nonnullis deinde interjectis, quibus ejus inscitiam, seu impudentiam redarguit, qua ausus fuerat asserere, Vigili nomen a sexta Synodo in sacris Tabulis deletum fuisse, hæc subjicit: Tempore verò Sanctæ Sextæ Synodi Sacer Papa fuit Agathon, vir quidam Venerandus, & sacrarum rerum peritus. Et lege tu acta ipsa Sextæ Synodi, quæ legi consueverunt Dominica post Exaltationem Venerandæ Crucis. Invenies enim ibi prædictum Agathonem Papam multis encomiis honoratum. Et*
hac

*hac in re ego quidem testis fidus, & alii multi Ecclesiæ
 procures, quod tempore beatæ memoriæ Patriarchæ
 Domini Joannis, Romanus Papa Joannes etiam ipse
 nuncupatus in Sacris Diptychis habebatur. Et cum
 Constantinopolim quadraginta quinque ab hinc annis
 venissem, inveni tempore beatæ memoriæ Patriarchæ
 Domini Sergii prædictum Papam in Sacra Missa una
 cum aliis Sanctissimis Patriarchis relatum. Quomo-
 do verò deinde ejus relatio, & commemoratio è medio
 sublata sit, & quam de causa, ignoro. Sed de his
 quidem res ita se habet, & aliud præterea nihil. De
 Papæ commemoratione cupio te diligentius indagare.
 Itaque tempore Michaëlis Cerularii sub Constan-
 tino Monomacho Imperatore nomen Romani Pon-
 tificis in Sacris Diptychis retinebatur ab omnibus
 Ecclesiis Patriarchalibus Antiochena, Alexandri-
 na, Hierosolymitana; excepta una Constantino-
 politana, & id temerario ausu, & nefario facinore
 ejusdem Michaëlis. Nam annis quadraginta ante-
 quam ad Cerularium literas daret, in Constantino-
 politanæ Ecclesiæ Diptychis scriptum nomen Ro-
 mani Pontificis, & inter sacra enunciatum a Dia-
 cono fuisse testatur, Petrus Antiochenus: & licet
 Sergius, qui tum Patriarchatum Constantinopoli-
 tanum tenebat, inimico animo in Romanam Eccle-
 siam ageretur, tamen commemorationem Romani
 Pontificis delere ausus nequaquam est. Unde au-
 tem contigerit, ut Michaël Cerularius ad hoc sce-
 lus patrandum adductus fuerit, ex Annalibus Ec-
 clesiasticis comperitur. Leo Nonus Pontifex Ro-
 manus pacis, & Catholicæ unionis cupidissimus
 Legatos Constantinopolim misit Humbertum, &*

Quam ob cau-
 sam Cerula-
 rius nomen
 Rom. Pontif.
 deleuit.

Ann. 1054.

Fri-

Anno 1054.

Fridericum, & Petrum Archiepiscopum Melphitanum, literasque dedit pro concilianda Ecclesiastica pace ad Constantinum Imperatorem, & Michaëlem Patriarcham. Cum autem Constantinopolim advenissent Legati, honorificentissime suscepti sunt ab Imperatore: sed Michaël Patriarcha contumaciter se præbuit adversus decreta Apostolicæ Sedis; & non solum eorum colloquium devitavit, sed etiam Ecclesiis ad sacra celebranda eos prohibuit. Itaque sæpius a Legatis monitus, nec resipiscens, multorumque errorum convictus in Magna Ecclesia Sanctæ Sophiæ coram universo Populo, & Clero anathemate percussus est. Quamobrem Patriarcha furore accensus, ut exacerbatum animum in Romanam Ecclesiam aliquo modo exfaturaret, nomen Papæ in Diptychis nefario ausu abolevit, datisque mendaciorum, & calumniarum plenis literis ad Petrum Antiochenum, aliosque Patriarchas, eos a communione Romanæ Ecclesiæ divellere conatus est. Prætextus autem, quibus scelus suum obtegere curavit, fuere: additionem factam in Symbolo verbi *Filioque*, jejunium Sabbati, Consecrationem in Azymis, aliaque hujusmodi, quibus falsò calumniabatur, Latinos a Fide Catholica descivisse. Itaque Hilus Damyla schismaticæ Factionis sectator mendacissime scribit, a Michaële Cerulario, jussu Imperatoris coacta Synodo Oecumenica, Romanum Pontificem excommunicatum fuisse ob additionem Symbolo factam, aliaque id genus ineptè a Græcis Schismaticis Latinis opponi, & insane exprobari solita: *Qui verò, inquit, post Sergium Constantipolitanus Patriarcha fuit; Michaël*

Ce-

Apud Allat.

lib. 2. cap. 9.

de consens.

Eccl. Orient.

& Occid.

Cerularius, sub Imperio Pii Imperatoris Constantini Monomachi, universali Synodo coacta jussu Imperatoris, Papam penitus a Catholica Ecclesia abscidit, & qui in Synodo erant, e communione propria ejecerunt, ut videtis ad hunc usque diem, neque unquam cum eo communicare sustinebunt, donec ejiciatur additio facta in Symbolo, aliaque omnia omittantur quæ ob reverentiam Ecclesiastici Ordinis, & magnitudinis, silentio involvere satius duco. Aliam Cerulariani Schismatis causam affert Margunius in Dialogo Græci, & Latini, ubi in Latinum hominem ita Græcum loquentem inducit: Sed nos Mychaëlem Cerularium posteriorem sub Imperio Monomachi dicimus, Papam ex commemoratione Diptychorum delevisse, quod ambivert indui coccineis calceis, & Romanus Pontifex impediret; cum ille solus haberet facultatem illis se exornandi, nec fas esset aliis Patriarchis hoc facere.

8. Postea vero quoties actum est de reintegranda pace, & unione utriusque Ecclesiæ, id in primis ex veteri perpetuaque Ecclesiæ Catholicæ disciplina conventum, pactum, ac stabilitum est, ut nomen Romani Pontificis in Ecclesiasticis Diptychis repositum a Diacono de more in sacro Missæ Sacrificio recitaretur. Itaque cum anno 1263. & 1264. Imperator Michaël Palæologus, missis literis ac Legatis, cupidum se ostenderet reconciliandæ pacis, & redeundi cum Græcis suis ad consortium & unionem Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ, Urbanus IV., qui per id tempus Apostolicam Sedem tenebat, primum, præcipuumque reparatæ cum Romana Ecclesia unionis symbolum postulavit: Εἰν ταῖς ἱεραῖς ὑμνωδαῖαις τὸν Πάπαν εἰς τὰ

Post Cerularianum schisma, quoties actum est de pace, postulatam est, ut nomen Pontificis reponeretur in Diptychis.

Διπτύχα μνημονεύειν ὅμῃ τοῖς ἐτέροις τέττασι πατριάρχασι,
ut in sacris Officiis e Diptychis Papæ nomen cum qua-

Nicet. Greg.
 cap. 2. l. ib. V.

tuor Patriarchis memoretur, inquit Nicetas. Post hæc, Gregorio X. Pontifice, Legatis ab Imperatore Palæologo, & Patriarcha Joanne Vecco missis, actum est in Concilio Lugdunensi anno 1274. de pace renovanda inter utramque Ecclesiam, una autem ex tribus conditionibus, quæ ad unionem restaurandam, ineundumque pacis & unitatis fœdus, Græcis ad unitatem redire volentibus a Summo Pontifice ac Generali Synodo præscriptæ fuerunt, ea potissimum fuit, ut nomen Romani Pontificis de sacris Diptychis in Missa recitaretur, te-

Nicet. Hist.
 lib. V. cap.
 eod.

ste Gregora in sua historia, ubi hæc narrat: *Eam legationem Papa cupidè accepit, promisitque se facile, quæ Imperator petiisset, confecturum: statimque suos Legatos Legatis Imperatoris adjungit, qui acciperent, & inirent communionem. Venerunt itaque, & communio inita est, adjecta lege, cujus tria capita fuerunt: Primum, ut inter sacras hymnodias Papa cum aliis quatuor Patriarchis in Diptycha relatus memoraretur: Alterum de appellatione, hoc est, ut liceret cuivis ad veteris Romæ Curiam tanquam ad majus, & augustius Tribunal provocare: Tertium, ut Primatus in omnibus deferretur. Quod autem inter partes convenerat, observatum fuisse ita testatur*

Pachym. lib.
 15. cap. 2.

Pachymeres: Ex hoc Legatorum adventu pacem factam referentium duo consecuta sunt, vi prius conventorum, exautoratio Patriarchæ, & Papæ in sacro commemoratio publica. Et idem auctor refert, in sacra æde imperialis Palatii Missarum sollemnia celebrata fuisse, & nomen Romani Pontificis inter

My-

Mysteria palam è Diptychis proclamatum, cujus verba, quia superius attuli, ne eadem cum legentium fastidio repetem, hîc prætermitto. Eadem de re meminerunt etiam Georgius Logotheta in Chronico, Phranza, & Bessario Cardinalis in epistola ad Palæologos, & ex recentioribus Arcudius: Allatius insuper scribit, pulso Patriarcha Constantinopolitano, de tribus convenisse, quæ Romanus Pontifex postulabat, & exhibet etiam ex Codicibus manuscriptis Bibliothecæ Barbarinæ commonitorium, quod a Romano Pontifice Legatis Sedis Apostolicæ datum est.

Georgius Logotheta in Chron. pag.

13. Phranz. lib. 3. cap. 4. pag.

46. 48. Bessar. epist. ad Palæolog.

Arcud. opus. Aur. Theol. in præfat. ad Lect.

Allatius de perpet. conf. lib. 2. cap. 15.

Post Concilium Lugdunense Oecumenicum xv. occupato rursus Constantinopolitano throno a schismaticis, iterum deletum est nomen Romani Pontificis.

9. Mortuo autem Imperatore Michaële, rursus nomen Romani Pontificis in Ecclesiasticis Diptychis deletum est impia schismaticorum manu, qui opera Andronici, Michaelis Filii, Constantinopolitanam Ecclesiam denuo occuparunt. Nam Andronicus post mortem Patris Imperium adeptus, adeo schismaticis favit, ut per Calogeros tumultu excitato, & clamantibus seditiosis per Urbem, teste Jordano in Chronico, Michaëlem non debere sepeliri in Cœmeterio, quia Latinis adhæserat, Patrem sepultura carere impiè passus est: deinde pulso Joanne Vecco Patriarcha Catholico, Josephum schismaticum virum ætate æquè ac improbitate provectum in Constantinopolitanum thronum suffecit. Sed ut omnia hujus Principis scelera paucis comprehendam, verba Leonis Allatii utar, quæ hujusmodi sunt: *Successit Michaelis Andronicus filius, Religionis Catholicæ, & Imperii Orientis sub specie pietatis everfor. Quidquid enim tot vigiliis, & laboribus, modo minis, modo illecebris, in nego-*

Lib. II. cap. 1. de Cōsens

tionis

tio Religionis; & pro stabiliendo cum Romana Ecclesia fœdere per tot annos Pater a Græcis extorserat, cum jam viderentur omnia pacata, ipse, turbinis instar, paucis fere diebus funditus vastavit, diripuit, abstulit, & miseranda generis calamitate absumpsit. Quin etiam anno 1284. Pseudo-synodo congregata ejusdem Andronici Imperatoris jussu, & schismatici Patriarchæ opera adversus Latinos, & Synodum Lugdunensem, rescisso paulo ante restauratæ tot laboribus, & curis Catholicæ unionis vinculo, anathema in Rom. Pontif., & universam Latinam Ecclesiam scelesto ausu prolatum est: quemadmodum Auctor schismaticus in libro de separatione veteris Romæ narrat, more hominum suæ factionis tenebras, lucem, mendacium, veritatem vocans his verbis: Tandem veritatis lumen Ecclesiis Dei illuxit, cum scabie obsitam Romæ Ecclesiam ab ovili Christi ejecisset pius Imperator Andronicus Palæologus, qui postea nuncupatus fuit Antonius Monachus, paterni sceptri compos effectus, ingentemque zelum pro pietate, rectisque dogmatibus nutriens, ideoque rursus Ecclesiæ proprium ornatum, & primævam nobilitatem restituisset. Hic idem, congregata synodo, cum Patriarcha Josepho Confessore, qui pro rectis dogmatibus in exilium pulsus fuerat, & aliis tribus Patriarchis, anathemati subjecerunt & Papam, universamque Latinarum hæresim; ut æstimare licet ex actis, & definitione ejusdem synodi ad gloriam Sanctissimi Spiritus, qui ex Patre procedit, per Filium verò dignis suppeditatur.

Restaurata
unione inter
utramque Ec-

10. Elapsis deinde pluribus annis tandem in Generali Florentina Synodo, quæ habita est anno

1439.

1439. sublatus est de medio paries , qui Occidentalem , Orientalemque tam longo temporis spatio diviserat Ecclesiam , & pace , ac concordia restitutam post diuturnam mœroris nebulam , & veteris dissidii atram , ingentemque caliginem serenum omnibus unionis optatæ jubar illuxit . Ubi vero redintegratæ unionis decretum solemniter publicatum est , Græcus Imperator jussit , ut nomen Rom. Pont. in Ecclesiasticis Græcorum Diptychis reponeretur , tamquam ultimum reconciliatæ pacis complementum , & sacrosanctum Catholicæ unitatis signum , quo unio & pax restituta obsignabatur . Ita enim maledico ore antiquus schismaticus Scriptor Sylvester Sguropulus odii atque invidiæ facibus in Romanam Ecclesiam incensus in historia Concilii Florentini memoriæ prodidit : *Dominico proximo unionem insequenti voluit Imperator Papæ nomen Diptychis insertum commemorari : quamvis nihil ea de re ad suam synodum retulisset , nec proposuisset Papa .* Et capite sequenti hæc alia addit : *Intered Imperator injunxit magno Scriniario , ut velut Archidiaconus in palatio sacra faceret , & Papæ nomen in Diptychis commemoraret . Ille vero se excusabat , & valetudinis molestiam prætendebat excusationi . Sed ejus vice sacra peregit Commentariorum Scriptor , qui zelo quodam ambitioso flagrabat Papæ nomen commemorandi .* Et paulo inferius : *Dominica post Papæ nomen commemoratum in Diptychis , fortè Sc. Decreto autem fidei ac unionis ad Patriarchales , aliasque principales Orientis Ecclesias transmissio , & in primis ad Patriarcham Alexandrinum Philotheum ; is ad Romanum Pontificem Eugenium IV.*

clesiâ in Florentina Synodo , curatum est in primis , ut nomen Papæ reponeretur in Diptychis .

Silv. Sgurop. histor. Conc. Flor. sess. X. cap. 12.

Ap. Horat.
Justinian. in
act. Concil.
Florent. p. II.
collect. 22.
pag. 323.

rescripsit, unionis & pacis nuncio accepto, constituisse, ut ubique per totam Ægyptum inter Misarum solemnia præ cæteris Patriarchis juxta Sacrorum Canonum statuta Romani Pontificis commemoratio fieret: *Intelleximus, inquit, cognovimusque, quo pacto unio & pax in tota Catholica Ecclesia celebrata est, charitate perfecta, anima una, fide una ac symbolo, abjectoque schismate, & inimicitia, in latriam communem ac justitiam, Dei Omnipotentis amor & pax invocata sunt per gratiam, miserationem, pietatemque Domini Nostri Jesu Christi &c.* Et nonnullis post hæc interjectis: *Unde cum nostris Ægyptiis Pontificibus, & cæteris clericis nostris statuimus, ut ubique in omnibus Christi Ecclesiis inter Misarum solemnia præ cæteris Patriarchis memoriam tuæ Beatitudinis faciamus, sicut in sacris Canonibus cautum est.*

Turbato iterum unionis fœdere, pro illo renovando Nicolaus V. postulat, ut nomen Rom. Pontif. reponatur in Diptychis, & pro eo nominatum ab omnibus orecur.

II. Sed tam præclarum restauratæ unionis opus, tantis curis, laboribus, ac sumptibus procuratum, tandiu a bonis omnibus exoptatum, tanto animorum gaudio, ac exultatione exceptum, omni prorsus felici eventu frustratum est, & in irritum penè recidit aliquorum schismaticorum operibus, ac fraude, maximè Marci Ephesii, & Georgii Scholarii, qui in Græciam reversi mendaciis, fallaciisque suis omnia turbarunt, aliisque suæ factionis adscitis, fusque deque lapidem omnem moverunt. Itaque anno 1449. defuncto Joanne Palæologo, Constantinus ejus frater statim ac Orientale Imperium suscepit, legationem ad Nicolaum V., qui Eugenio IV. successerat, misit. De hac legatione his verbis loquitur Ducas in historia Bizantina:

tina : Imperator suppetias rogatum Romam jam antea miserat ; ut etiam concordia Florentiæ reconciliata stabiliretur : inque magnæ Ecclesiæ liturgiis Papæ nomen è sacris Diptychis recitaretur . Nicolaus autem Imperialem Oratorem perhumaniter suscepit , & Constantino Imperatori rescribens , pluribus eum hortatus est ad promulgandum decretum unionis in universali Synodo Florentina conditum , atque ad illud cum suis Proceribus , & populo Constantinopolitano ex animo amplectendum , quod si faceret , fore ut haberet Romanum Pontificem , & Cardinales , universamque Ecclesiam Occidentalem commodis , honori , ac saluti ejusdem Imperatoris studiosam atque intentam , quibus deinde hæc subjicit : *Et ut huic rei tale exordium dones , quod certa sequutura credamus , volumus , ut Patriarcham Constantinopolitanum ad sedem suam revoces , faciasque sibi ab omnibus talem , & tantam reverentiam , & obedientiam exhiberi , quæ merito suæ Pontificali auctoritati debet impendi .* Et post nonnulla hæc alia addit : *Nomen Romani Pontificis recitetur in Diptychis , & pro ipso nominatim expressè ab universa Græcorum oretur Ecclesia , sicuti ii , qui Deo placuere , & Constantinopolitani Patriarchæ , & Imperatores hætenus servavere .* Tum ex verbis Ducæ scriptoris schismatici , tum ex epistola Nicolai V. manifestum est , symbolum potissimum Catholicæ unitatis , absolutionem , complementum , & confirmationem Ecclesiasticæ unionis habitam eo tempore fuisse commemorationem Romani Pontificis inter sacra Mysteria , & è diverso ejusdem commemorationis omissionem dissidii , ac schismatis signum ,
atque

Rainald. ad
ann. 1451.
num. 2.

atque argumentum , imo apertam solemnemque professionem . Hinc autem factum fuisse puto , quod maximè ad rem nostram pertinet , ut Nicolaus in suis literis injunxerit , ut nominatim & expressè , non solùm a Patriarcha Constantinopolitano , sed ab universa Græcorum Ecclesia pro Romano Pontifice oraretur ; quia quæcumque fuerit Græcæ Ecclesiæ consuetudo , & mos ante schisma , ut scilicet , quemadmodum refert Arcudius , nominatim pro Romano Pontifice solus Patriarcha in Missa deprecaretur , certe post schisma commemoratio Pontificis non amplius tanquam res indifferens haberi poterat , sed necessario ab omnibus facienda erat , ut censuit Nicolaus , quia ejus nominis præmissio signum protestativum , ut vocant Theologi , schismatis , ac separationis ab Ecclesia Catholica evaserat , quod etiam certius , manifestiusque ex iis , quæ deinceps dicam , constabit . Et quidem in libello , quem Eugenius IV. tradidit Apostolicis Nunciis , qui ex Cardinalium consilio missi sunt ad omnes Catholicos Principes , ut eis Basileensis Concilii contumaciam , pravèque facta palam facerent , in eo inter alia , quæ audacter temerèque gesta fuerant ab Episcopis , aliisque in illa Pseudo-synodo congregatis , hæc de commemoratione Romani Pontificis habentur : *Inauditum etiam est illud , & contra universalis Ecclesiæ generalem observantiam , & Sanctorum Patrum traditionem , quod in Missa non orent pro Papa : Ubi illud notandum est , quod morem orandi in Missa pro Romano Pontifice affirmat esse non unius , vel alterius Diœcesis , vel Occidentalis Ecclesiæ tantùm , sed totius Ecclesiæ uni-*

Raynald. ad
ann. 1456.
num. 8.

universalis, eumque ex Sanctorum Patrum traditione ad nos derivatum. Et quidem merito hac de re schismaticos illos, ac factiosos homines graviter arguebat Eugenius. Nam omittendo commemorationem Romani Pontificis, quid aliud sibi volebant improbi illi schismatis fautores, quàm illud, quod revera quærunt omnes illi, qui a Romana Ecclesia separati in sacro Missæ Sacrificio commemorationem Romani Pontificis facere detrectant? nempe aliud Altare, aliud Sacerdotium constituturum, ab Apostolica Sede Petri, super quem Deus fundavit Ecclesiam suam, sejunctum ac separatum; quod fieri posse, salva unitate Ecclesiæ Catholicæ, negat magnus Episcopus, & illustris Martyr Cyprianus his verbis: *Deus unus est, & Christus unus, & Ecclesia una super Petram Domini voce fundata. Aliud Altare constitui, aut Sacerdotium novum fieri præter unum Altare, & unum Sacerdotium non potest.*

*S. Cyprianus
de unitate.*

12. Id autem probè intellexerunt Rutheni Episcopi, qui, ejurato Græcorum Schismate, ad Catholicam Ecclesiam rediverunt. Nam Ruthenorum natio a Græcis & Catholicam Fidem, & Ecclesiastica Officia, ritus, ac mores accepit, quos etiam num servat, adhibens tamen in Sacris Precibus Ruthenam, seu veterem Slavorum linguam, qua majores sui usi sunt. Hæc igitur natio, cum in Ecclesiasticis rebus Patriarchæ Constantinopolitano subjecta esset, luctuosum Græcorum Schisma secuta est; sed anno 1595. sedente in Apostolica Cathedra Clemente VIII., missa per Archiepiscopum Kioviensem totius Ruffiæ Metropolitanum, alioque

Rutheni Episcopi Græci ritus constituunt, ut commemoratio Romani Pont. ab omnibus aperte fiat.

*Baron. in
Annal. Eccl.
tom. 7. in
Append.*

que ejus Suffraganeos Episcopos solemnī Legatione, Catholicæ ac Romanæ Ecclesiæ reconciliata est, & in benignæ Matris sinum recepta. Cum autem nostrâ memoriâ anno scilicet 1720., Clemente XI. Romanam Ecclesiam gubernante, Synodus Provincialis Ruthenorum celebrata est in Civitate Zamosce, præsidente eidem Synodo nomine Sedis Apostolicæ cl. mem. Hieronymo Grimaldo Archiepiscopo Edesseno, tunc in Regno Poloniæ Sedis Apostolicæ cum facultatibus Legati de Latere Nuncio, ac postea Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, inter alia, quæ providè ac salubriter statuta fuerunt, in articulo, seu Titulo de Fide Catholica hæc leguntur: *Statuit ac decrevit Sancta Synodus, ut Symbolo Fidei ubicumque imprimetur in posterum, aut recitabitur tam publicè, quàm privatim, addatur particula illa FILIOQUE: quâ processio Sancti Spiritus a Patre, & Filio designatur. Qui secus facere per malitiam deprehensus fuerit, ad Ordinarium tanquam suspectus de schismate deferatur. Eadem de Causa, & ad demonstrandam sinceram membrorum cum Capite conjunctionem, censuit etiam, ac præcepit sub pœnis arbitrio Ordinarii infligendis, ut ubicumque in Sacris Diptychis commemoratio Romani Pontificis facienda erit, præsertim verò tempore Sacrificii Missæ in translatione Oblatorum, fiat clavis & expressis verbis, quibus alter, quàm Romanus universalis Episcopus designari non possit.*

Demum ex
testimonio
Schismatico-
rum ostendi-
tur, comme-
morationem

13. Ad hæc addam, quod haud grave & molestum fore reor Eminentissimis Patribus, quid sentiant ipsi Schismatici de commemoratione Romani Pontificis in Missa, sive ex Ritu Catholicæ Ecclesiæ per-

peragatur, five Schismaticorum more prætermittatur, & pro omnibus unus nobis erit Sylvester Sguropulus magnus Ecclesiarcha, atque unus è quinque Crucigeris, & intimis consiliariis Patriarchæ Constantinopolitani, qui in Concilio Florentino interfuit. Scriptor iste cæterum in rebus gestis recensendis ad veritatem obtegendam impudentissimè mendax, (quod ad rem, de qua in præsentia agitur, parvi, aut nihili interest; quia non de veritate rerum gestarum, sed de sententia schismaticorum inquisitio proposita est) in historia ejusdem Concilii refert: se, & magnum Scriniarium, postquam Constantinopolim rediverunt, in Aulam ab Imperatore arcessitos fuisse, & ibi in loco secreto remotis arbitris Imperiales Delegatos, seu pacis Sequestros allocutos esse utrumque eorum, qui unionem cum Catholica & Romana Ecclesia respuentes a Patriarcha etiam Constantinopolitano secesserant. Sequestros autem pacis post plurima alia, quibus utrique suadere conati sunt, ut unionem in Florentina Synodo stabilitam sequerentur amplecterenturque, sciscitatos demum ex ipsis fuisse, an rationem, ac modum ullum honestum noscerent amplectendi unionem cum Ecclesia Latina, qui cum respondissent, nullum; tum Sequestros pacis subintulisse: *An non vobis videtur modus honestus, si commemoretur solùm Papa, & per hujusmodi commemorationem uniti simus? commemoratio mera est dictio, quam Diaconus profert; tamen per istam dictionem in unum coalescimus; nec interea aut dogma vetus corrumpimus, aut ritum mutamus. At nos respondimus:* (sunt verba Sguropuli loquentis ex

Rom. Pontif.
apud Græcos
esse symbo-
lum, & resse-
ram Catholi-
cæ cōmunie-
nis.

persona sua, & magni Scriniarii) a simplici ista di-
 ctione multiplex pendet ratio : sola celebrantur in Ec-
 clesiis virorum nomina, qui in eodem cultu eandem
 participant communionem cum Ecclesia, quæ com-
 morat. Nec enim fas, excommunicatum quempiam
 memorari, nec audet Sacerdos vota fundere pro ex-
 communicato, aut viro diversæ communionis. Papa
 nostræ non est communionis particeps : quo igitur pa-
 cto heterodoxus, & communionis diversæ cum viris
 ejusdem communionis commemorabitur ? Sed non est
 talis hæc commemoratio, replicuit Sequester Nota-
 rius, nec enim votum funditur pro Papa, sed nudum
 recitat nomen Diaconus Eugenii Beatissimi Papæ, &
 nec ipse comprecatur, nec alios ad comprecandum in-
 vitat. At Diptychis inscribi, inquam ego, omni
 commemoratione majus est : in aliis preces fundere pos-
 sunt tam pro auditoribus, quam qui extra Ecclesiam
 degunt : at è Diptychis nunquam rogant pro externis :
 sed sic Patriarcha inchoat : MEMENTO DOMINE OM-
 NIUM INSPECTORUM GREGIS TUI, AC EPISCOPORUM
 ORTHODOXORUM, QUI RECTE VERBA VERITATIS
 TUÆ DIVIDUNT ; adeo ut Patriarcha primum prece-
 tur pro rectè dividantibus. Cui statim succedens Dia-
 conus clara voce enuntiat, qui sint hi rectè dividentes :
 & nostrum Patriarcham recenset, & reliquos Orien-
 tis : nam rectè dividere est spuria a legitimis abscin-
 dere, ut id Chrysostomus definit. Papa autem non
 abscindit, sed spuria magis aggregat. Si igitur inter
 Orientales Patriarchas Papæ nomen prædicaretur,
 alterutrum ex his duobus necessario sequeretur : aut
 Papam rectè dividere, quando a Papa differunt in Pro-
 cessione Spiritus Sancti primario Fidei Christianæ
 arti-

articulo, & nunquam in eadem opinione cum Papa convenerunt; aut Orientales rectè dividere, Papam non rectè dividere. Quàm igitur nefarium esset ac detestandum, in Sacra Synaxe celebranda, dissidentes, ut concordēs, memorare, jungere, ac unire? Sed quod magis dirum est ac terribile, decimus Canon, Sanctorum Apostolorum apertè pronuntiat: SI QUIS VEL IN EADEM DOMO CUM EXCOMMUNICATO ORAVERIT, IPSE EXCOMMUNICETUR. Patriarcha verò, qui Papam commemorat, non modo cum Papa orat, sed & pro Papa orat: Et vos ipsi perpendite, quanto gravius est PRO orare, quàm CUM orare. Ingens certè crimen hoc, & omnino abhorrens a ritibus Ecclesiæ Nostræ Orthodoxæ. Ita perfidus iste schismaticus: ex cuius verbis satis apertè intelligitur, cuius valoris, & ponderis censeatur ab ipsis schismaticis commemoratio Romani Pontificis inter Sacra Mysteria; contra vero ejusdem prætermissio, quam manifestum habeatur ab alienationis, & separationis indicium, atque argumentum.

IV. Quid nunc ab omnibus Sacerdotibus Græcis tum Schismaticis, tum Catholicis hac in re servetur? Et an Græcis Sacerdotibus etiam inferioris gradus, qui Romanæ Ecclesiæ uniti sunt, Et in communione Catholica permanere volunt, præscribendum sit, ut commemorationem Romani Pontificis in Missa omnino faciant?

QUÆ hæcenus à me dicta vel allata sunt, satis cuique manifestum fecisse puto, commemorationem Romani Pontificis in Sacrosancto Altaris Sacrificio semper habitam fuisse, veluti tesseram Catholicæ communionis etiam apud Græcos, qui è diverso, cum ab unitate Ecclesiæ discedere, & se penitus abscindere a Catholica communione volebant, nomen Romani Pontificis è Sacris Diptychis expunxerunt; nunc investigemus, quid in præsentì agant Græci tum Schismatici, tum qui cum Ecclesiâ Romana, & Catholica uniti sunt, & quid eis agendum præscribere, & demandare oporteat, quod erat quartum ex iis, quæ ab initio proposita sunt. Et quidem ut id præstem, haud mihi longa oratione, aut laboriosa aliqua inquisitione opus est: rem enim universam nobis exhibet Arcudius, qui postquam retulit morem Græcorum in commemoratione peragenda eo modo, qui alibi à me expositus est, nempe ut mentio-

Quid nunc
servetur a
Græcis tum
Catholicis,
tum Schisma-
ticis in com-
memoratio-
nibus pera-
gendis.

nem

nem Episcopi faciat, si Sacerdos sit Presbyter; Archiepiscopi seu Metropolitæ, si sit Episcopus; si vero Archiepiscopus, seu Metropolita sit, Patriarchæ; quo demum, ut supra dictum est, priusquam Græca Ecclesia a Romana separaretur, sacra faciente, Romani Pontificis nomen ab Archidiacono, vel alia illustri Ecclesiastica persona alta voce e Diptychis enunciabatur, post hæc ita prosequitur:

Ubi verò Episcopi Græcorum non sunt, ut in Insulis Venetorum, ibi Sacerdotes solius Patriarchæ faciunt mentionem clara voce hisce honorificentissimis verbis:

IN PRIMIS MEMENTO DOMINE ARCHIEPISCOPI NO-

STRI N., QUEM CONCEDE SANCTIS TUIS ECCLESIIS

IN PACE SALVUM, HONORABLEM, SANUM, LONGÆ-

VUM, ET rectè * TRACTANTEM VERBUM VERITATIS

* seu divi-

TUÆ. Et sane quod ipsi mentionem faciant, non est

mirum; ante Schisma enim etiam faciebant, & quod

attinet ad hoc, nihil de antiqua consuetudine immu-

tarunt, nisi quod ubi prius etiam Romani Pontifi-

cis fiebat mentio, nullo modo fit apud eos. Hæc Ar-

cudius: Romæ autem in Collegio Sancti Athanasii

id, sicut mihi relatum est, ab antiquissimo tempore

servatur, ut etsi in Liturgiis, aliisque libris Græ-

corum impressis de commemoratione Romani Pon-

tificis in sacris precibus facienda nihil præscriba-

tur, tamen Romani Pontificis bis in omnibus Ve-

speris, bis etiam in omni Missa privata, ter in so-

lemni, decies autem circiter in ea, quam Pontifi-

calem vocant, mentionem faciant. In Italia autem

ab Italo-Græcis in communione Catholicæ Eccle-

siæ viventibus commemoratio fit Episcopi Latini,

cujus jurisdictioni subiecti sunt, & aliqui eorum

nomen

nomen etiam Pontificis addunt , alii verò omit-
tunt . Græci verò , qui in Italia quidem degunt ,
sed vel schisma aperte profitentur , Græcorumque
errores sequuntur , vel se Catholicos fingunt , in
Liturgia , vel Episcopi sui Schismatici , vel Patri-
archæ Constantinopolitani commemorationem per-
agunt . Græci autem Catholici , vel qui ejurato
Schismate ad Romanam , & Catholicam Ecclesiam
rediverunt , vel qui in Collegio Sancti Athanasii
educati sunt , cum in Græciam proficiscuntur , si
inter Græcos Schismaticos degentes sacra faciant ,
clara voce , prout Græcis mos est , vel Episcopi ,
vel Patriarchæ Schismatici infanda nomina reci-
tant . Id autem duabus ex causis faciunt , ut ex eo-
dem Arcudio colligitur , & mihi alii , qui in illis
partibus versati sunt , retulerunt : nempe primum
Græcorum Schismaticorum metu , qui si audirent ,
eos in Sacra Missa vel nomen Episcopi Schismati-
ci , vel Patriarchæ prætermittere , tanquam Lati-
nos , & Latinorum sequaces abominarentur ; imò
etiam quibus possent , malis afficerent . Ideo scri-
bit laudatus Arcudius verba faciens de commemo-
ratione Patriarchæ Schismatici : *Sunt nonnulli Græ-
corum , qui ex hujusmodi precatatione jactant , se opti-
mè Sacerdotes agnoscere , Græci verine sint , ut illi
ajunt , an verò Latini , hoc est , ut ego interpretor ,
Græci ne Schismatici sint , an verò Latini , & Lati-
norum sequaces Catholici . Idcirco non tantum jure
Ecclesiastico , sed etiam Divino istud vetamur , (nem-
pe omittere commemorationem Romani Pontificis ,
seu Episcopi Catholici , & eorum loco Præsules
Schismaticos inter Sacra Mysteria nominare ,)*
quod

quod in contemptum Romani Pontificis, & per consequens fidei, mentionem fieri Patriarchæ a Sacerdotibus cum Romana Ecclesia consociatis Græci postulent. His adde, propterea Græcos omisisse, mentionem facere in Sacro Romani Pontificis, quod eum hæreticum esse existiment. Ergo contra, nobis quoque idem de illis sentientibus non licebit eorum mentionem facere. Altera autem causa est, quia si aliter Presbyteri Catholici facerent, Populus non interesset sacrificio, neque libenter prædicationis verba audiret, imo eos detestaretur, atque etiam eiceret. Id quoque præter alios auctores nos edocet idem Arcudius his verbis: *At populus, ni ita fiat, ægrè admodum fert, & rei Divinæ ne intersit, diligenter cavet; neque faciles præbebit aures sana dogmata prædicantibus, neque ullus animarum fructus consequetur. Imò non sine Populi scandalo, & Sacerdotis periculo poterit omitti hujusmodi deprecatio. Quisque autem per se intelligit, id neque hujusmodi ex causa, neque alia quantumvis honesta & necessaria, & unioni redintegrandæ, & schismati abolendo utili fieri licere, imo non sine gravi crimine a Græcis Catholicis perpetrari posse.*

Arcud. de Sacram. Euchar. lib. 3. cap. 39.

2. Objicit quidem sibi Arcudius, Ecclesiam non solum pro Regibus Infidelibus, sed etiam pro errantibus, & hæreticis, atque pro toto Orbe Terrarum Sacrificium offerre, & publicè orare, ut constat ex Liturgiis Jacobi, Basilii, & Chrysostomi. Respondet autem ipse Arcudius: primò eandem Ecclesiam postea prohibuisse, ne publice orare liceret pro excommunicatis, & consequenter pro hæreticis, quos omnes arcet a communibus piorum suffra-

An commemorare Episcopos Schismaticos, vel pro eis orare in Missa liceat.

suffragiis, & precibus: parvi autem referre, eos non fuisse nominatim excommunicatos, & declaratos hæreticos, quia commemoratio Patriarchæ, vel Episcopi schismatici signum atque indicium est apud Græcos, vel communionis cum Ecclesia Catholica, si omittatur, vel professionis schismatis, & hæreticæ pravitatis, si peragatur; & hac de causa eam fieri exigunt Græci schismatici a Presbyteris Catholicis, idest in contemptum Fidei Catholicæ, & Romani Pontificis, cujus nomen tanquam hæretici è Sacris Diptychis eliminarunt: secundo quia si pro Episcopis, & Patriarcha Schismaticis orandum esset, alio modo precatio concipienda esset, neque tanquam Catholicorum Præsulum eorum nomina recitanda, sed asseram verba Arcudii, quæ talia sunt: *Ad extremum, si vellemus obsecrare pro illis, deberemus aliis verbis uti, nimirum ut eos Deus ab omni errore mentis liberet, & cum vera Dei Ecclesia jungat. Idque non publice, & nomine totius Ecclesiæ, sed privatim, & proprio nomine. At ista precatio in primis, & præcipue: MEMENTO DOMINE ARCHIEPISCOPI NOSTRI &c. potius eorum fidem commendare, & approbare videremur, quippe optatio ista, & obsecratio vel in ipsum Summum Pontificem optime quadrat.* His autem adjungam, quæ idem Arcudius super hac re scribit de Græcis Alumnis Collegii Sancti Athanasii, quod certe haud ingratum erit Eminentissimis Patribus, præsertim Eminentissimo Cardinali Gentili, cujus vigilantissimo in rebus omnibus Apostolicæ Sedis studio & curæ, & singulari præsertim in iis, quæ ad fidem, & mores spectant, sollicitudini ac diligentia commissa est

est a Summo Pontifice protectio & procuratio ejusdem Collegii, Arcudii autem verba hujusmodi sunt: *Non sine causa, Illustrissimi Cardinales Protectores, qui Collegii Græcorum in Urbe curam, & patrocinium gerunt, poterunt cogitare, & perpendere, utrum expediat, Alumnos, quos in Græciam destinant, ad Sacerdotii Ordines promovere. Nam ibi propter periculum Sacerdotale munus eos exercere minime posse, certum est, si memoratam mentionem Patriarchæ, ut par est, neglexerint. Hoc etiam si fieri posset, non improbarem, ut scilicet nulla facta mentione Patriarchæ, nulla etiam fieret Pontificis, sed secreto. Non enim nomen Pontificis æque omnes venerantur; & tunc possent in hanc formam rogare non aliter, atque si Sedes vacaret: Memento Domine omnis Episcopatus Orthodoxorum, qui recte tractant sermonem tuæ veritatis; vel aliquid aliud simile. Hoc autem assero, habita ratione loci, hoc est in Græcia. Nam in partibus Italiæ aliter faciendum censeo. Episcopi enim Latini omnino curare debent, ut sibi subditi Parochi Græci in unione Catholica sint, & Summum Pastorem agnoscant; juxtaque veterum morem pro illo solemniter deprecantur, vel saltem ipsorum Latinorum Episcoporum, in quorum Diœcesibus degunt, mentionem faciant. Quæ cum ita sint; non immerito, nec sine causa quisquam sibi persuadebit, necessarium esse, ut omnibus non solum Catholicis Episcopis, sed etiam Presbyteris Græci ritus demandetur ac præcipiatur, ut in sacro Missæ Sacrificio, perinde ac Occidentales, commemorationem Romani Pontificis faciant.*

3. At vero si quis ita censeret, opponi ei pos-

K k k

set,

Græcos ritus
servari vult,
ac præcipit
Sedes Aposto-
lica.

set, id adversari menti ac voluntati Sedis Apostoli-
cæ, quæ tantum abfuit, ut Latinos mores Ecclesiis
Orientalibus observandos præstitueret, quin etiam
volentibus ritus suos immutare, constanter obsti-
tit, eosque religiosè observandos definivit. Et
quidem, quod ad ritus Græcos attinet, nota sunt,
quæ constituta fuerunt ab Innoentio IV., Leo-
ne X., Clemente VII., Paulo III., Julio III., Pio
IV., Pio V., & Gregorio XIII.; sed præ omnibus
digna sunt, ut in medium proferantur ea, quæ de
Græcorum ritibus providè definita sunt in Consti-
tutione Sanctissimi Domini Nostri Benedicti XIV.,
cujus verba hujusmodi sunt: *Quoniam Orientalis
Ecclesiæ ritus, utpote non minima ex parte a Sanctis
Patribus profecti, vel a majoribus traditi, sic animis
Græcorum, aliorumque insederunt, ut Prædecessores
nostri Romani Pontifices satius consultiusque duxe-
rint, ritus hujusmodi, qua in parte nec fidei Catho-
licæ adversantur, nec periculum generant animarum,
aut Ecclesiasticæ derogant honestati, approbare seu
permittere, quàm illos ad Romanarum cæremoniæ
normam reducere. Idcirco Græcis ipsis, & Albanen-
sibus ritus Græci inter Latinos degentibus tam Præ-
latis, Parochis, & Presbyteris secularibus, quàm
Regularibus, & Laicis, ut suis ritibus, atque obser-
vantiis, sive consuetudinibus uti, ac illos & illas ob-
servare. Missasque, & alia Divina Officia secundum
eorum antiquam consuetudinem celebrare liberè, ac
licitè possint, concedimus, & indulgemus: Nec super
his a quoquam latino Ordinario illos, vel illorum
quemlibet molestari, vel inquietari permittimus: in-
hibentes omnibus, & singulis Prælatis, aliisque, ne
quis*

quis ritus, & ceremonias Græcorum in Concilio Florentino, vel aliàs approbatas blasphemare, aut reprobare, seu improbare ausit.

4. Sed certe reponi posse videtur, neminem esse, qui neget, a Græcis ritus a suis Majoribus acceptos, & a Romana & Catholica Ecclesia probatos servari debere: verum etiam illud admitti, ac ab omnibus teneri oportet, in Ecclesia Græca, & in Ecclesia Latina ritus illos ac mores, vel omitti, vel immutari oportere, quibus hæretici ad suos errores vel suadendos, vel confirmandos abutuntur; aut quos schismatici ad suam ab Ecclesia Catholica defectionem, segregationemque indicandam demonstrandamque impiè æque, ac impudenter adhibent. Siquidem unanimis est post Sanctum Thomam omnium Theologorum sententia, non licere homini Catholico uti rebus illis, vestibus, aut signis, quæ falsæ religionis, aut hæresis, aut erroris & schismatis professionem, sive ex humana lege, sive ex consuetudine significant. Quare cum Romani Pontificis commemoratio, ut paulo ante demonstratum est, signum sit apud Græcos, ut Theologi vocant, protestativum Religionis, a nullo etiam minori Sacerdote sine crimine præteriri, aut dissimulari potest. Profecto ex hac, aliaque simili de causa nonnullos sanctissimos in Ecclesia Catholica ritus, certum est, immutatos esse, aut prætermisissos, aut omnino sublato. Ita usus communionis infantium: ita mos trinæ immersionis in baptismo abrogatus est in Hispania, quia Ariani eo abutebantur, ad probandam differentiam essentialiæ trium Personarum Sanctissimæ Trinitatis;

Non eos tamen ritus ac mores, quibus Hæretici, vel Schismatici ad suos confirmandos errores abutuntur.

Balsamon Pa-
triarcha An-
tioch. affir-
mat statutum
fuisse, ut in
quavis Orien-
tis Ecclesia
commemora-
tio Papæ fie-
ret.

ita etiam communio sub utraque specie ob Boëmo-
rum errores, atque blasphemias vetita est, atque
alia plura hujusmodi, quæ longum esset, ac super-
fluum hoc loco referre. Ad hæc accedit, quod non
omni tempore, nec ab omnibus servatum, neque
ubique receptum censeretur debet, quod affirmat Ar-
cudius, ut Romani Pontificis commemoratio a so-
lis Patriarchis, non autem a minoribus Græcis Sa-
cerdotibus fieret. Siquidem Theodorus Balsamon,
qui sæculo duodecimo exeunte vixit, vir canonici
juris inter Græcos ætate sua consultissimus, non ob-
scure innuere videtur, commemorationem quin-
que Patriarcharum, & consequenter etiam Romani
Pontificis, non solum in Patriarchalibus, sed in
omnibus Orientis Ecclesiis factam fuisse. Differens
enim de privilegiis Patriarcharum, inter quos licet
schismaticus primo loco ponit Romanum Pontifi-
cem: *a Sanctissimos quinque Patriarchas, inquit,
(adhuc enim ut hedera quercui, sic ipse concordia
Papæ Romani quasi mordicus inhæreo, & ob separa-
tionem illius animo laceror, atque quotidie conversio-
nem ipsius egregiam expecto) pro solo capite corporis
omnium Ecclesiarum Dei agnoscimus &c. Quapropter
etiam statutum est, ut in quavis Ecclesia Dei sive ad
Euphratem, sive ad Tigrim, sive ad ipsum pertingat
Oceanum, conjunctim eorum nomina referantur.*
Verum quidquid sit de vetustiorum sæculorum mo-
re in hac re, ac consuetudine, illud certum, atque
indubitatum est, quod Nicolaus V. in literis, quas
Constantinopolitano Imperatori rescripsit, pro
pace

Idem præce-
pit Græcis
Nicolaus V.

*a Medit sive Resp. Balsamonis de Privileg. Patriarch. lib. viij.
Juris Græco-Rom. Lenuclavii pag. 446.*

pace & unione restauranda, mandavit ac præcepit, non ut a solo Patriarcha, & Imperatore, nempe in Ecclesia Patriarchali, & in Æde Palatina seu Imperiali, sed ubique ab omnibus Græcis nominatim & expresse pro Romano Pontifice oraretur. Et Eugenio IV. Nicolai V. Prædecessori Timotheus Patriarcha Alexandrinus, accepto Ecclesiæ Orientalis cum Romana unionis decreto, significavit, cum omnibus Ægypti Episcopis, & cæteris Clericis constituisse, ut ubique in omnibus Christi Ecclesiis inter Missarum solemnias præ reliquis Patriarchis memoria Romani Pontificis fieret. Præterea his addi debent, quæ benè ac sapienter sancita fuerunt tum hac de re, tum etiam de addenda Nicæno symbolo particula *Filioque* a Ruthenis in Synodo Zamoscensi, cujus verba alibi quidem a me relata, haud tamen inopportunitum, & inutile erit, hoc loco repetere. *Quoniam* CORDE CREDITUR AD JUSTITIAM, teste Apostolo: ORE AUTEM CONFESSIO FIT AD SALUTEM: neque ulla est causa, cur prohibeamur apertè profiteri, quod credimus, statuit ac decrevit Sancta Synodus, ut symbolo fidei, ubicumque imprimetur in posterum, aut recitabitur tam publicè, quàm privatim, addatur particula illa FILIOQUE, qua processio Sancti Spiritus a Patre, & Filio designatur. Qui secus facere per malitiam deprehensus fuerit, ad Ordinarium tanquam suspectus de schismate deferatur. Eadem de causa, & ad demonstrandam sinceram membrorum cum Capite conjunctionem, censuit etiam, ac præcepit sub pænis arbitrio Ordinarii infligendis, ut ubicumque in Sacris Diptychis commemoratio Romani Pontificis facienda erit, præsertim verò tempore

Sa-

Et novissime decreverunt Rutheni in Synodo Zamoscensi.

*Sacrificii Missæ in translatione Oblatorum fiat claris
 & expressis verbis, quibus alter, quàm Romanus uni-
 versalis Episcopus designari non possit. Demum his
 omnibus accedit, quod pro sua singulari sapientia
 novissimè statuit Sanctissimus Dominus Noster in
 sua Constitutione pro Græcis, qui in Italia Insulis-
 que adjacentibus degunt, cujus verba præstat hoc
 loco adscribere: Sic vero dictis Græcis & Albanensi-
 bus in suis ritibus permanere concessum esse, atque in-
 dultum declaramus, ut quæ a Fidelibus in Diœcesi,
 ubi ipsi habitant, universim &c. servanda sunt, ad
 eadem etiam ipsi, non obstante rituum diversitate, ob-
 ligati censeantur. Cujusmodi sunt in primis Kalen-
 darii Gregoriani observatio &c. Deinde Summi Ro-
 mani Pontificis, & Ordinarii Loci in Missis, ac Di-
 vinis Officiis commemoratio, non Patriarcharum, ne-
 que Antistitum Orientalium, quibus nulla est in Ita-
 lia, & adjacentibus Insulis jurisdictio: ubi tamen
 Græco Catholico Antistiti ex licentia Sedis Apostoli-
 cæ, vel Ordinarii Loci Pontificalia exercere permitti-
 tur, ejus quoque nomen juxta Græcorum morem post
 Summum Romanum Pontificem, & Ordinarium Loci
 commemorari liceat. At verò an hæc, quæ pro
 Italo-Græcis statuta sunt, produci debeant ad Græ-
 cos etiam in Græcia natos, & in ea viventes Græcis
 Episcopis, non autem Latinis subditos: tum etiam
 alia omnia, quæ a me superius allata sunt, quid
 momenti, & auctoritatis in proposita deliberatione
 habere debeant, Eminentissimi Patres unâ cum
 Consultoribus maturius, diligentiusque expen-
 dent; ego enim ad ea, quæ novissimo loco disqui-
 renda relicta sunt, pergam.*

V. Quid

V. Quid in hac re & Græcis, & aliarum Orientalium Nationum Sacerdotibus in communione Catholica Romana Ecclesiæ vivere volentibus Sedes Apostolica novissimis temporibus faciendum præscripserit?

EX iis autem, quæ ab initio mihi expendenda præsumpsi, id postremo loco indagandum ac inspiciendum superest, quid hac nostra, quid superiori ætate Romæ servatum sit, vel a Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Congregationibus responsum fuerit, quoties hac de re quæstio proposita est. Siquidem cum de rebus dubiis, atque ambiguis, quæ vel ad mores, vel ad Ecclesiasticos Ritus pertinent, disceptari contingit, nec satis apparet, quid Sacris Canonibus, & Romanorum Pontificum decretis in quæstione, de qua est deliberatio, sancitum sit, id certò observari oportet, quod in Jure Civili sapienter rescriptum est: *In ambiguitatibus consuetudinem, aut rerum perpetuo similiter judicatarum auctoritatem, vim legum obtinere debere.*

In rebus dubiis quid sequendum sit?

Leg. Nam Imperator 37. ff. de Cōstitut. Principum -

2. Ut verò exordium ab antiquioribus sumam: anno 1594. octavo Calendas Martii Romæ in Typographia Medicea Superiorum permisso impressum est Missale Chaldaicum, seu Syriacum juxta Ritus Maronitarum: in ejus fronte legitur Epistola nuncupationis, quæ inscripta est Summo Pontifici Clementi VIII. ab Alumnis ejusdem Collegii.

Circa cōmemorationem Romani Pontificis quid factum est in Missali Maronitarum Romæ impresso Anno 1594.

In

In fine autem hæc habentur: *Impressum Romæ cum
 licentia Superiorum Anno ab Incarnatione Domini
 1594. Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Cle-
 mentis Papæ VIII. Anno IV., & Illustrissimo, ac
 Reverendissimo D. D. Gabriele Episcopo Sabinen.
 Cardinali Paleoto Maronitarum Protectore, & Illu-
 strissimo, ac Reverendissimo P. D. D. Sergio Bisio
 eorumdem Maronitarum Patriarcha. Sed non eo-
 dem anno, quo impressum fuit, Missale in publi-
 cum emissum est; verum anno 1608., ut comper-
 tum fit ex adnotatione in fine posita in hunc mo-
 dum: Verba feci cum Sanctissimo Domino Nostro de
 vulgando Missali Maronitarum, quod Typis jampri-
 dem excusum est, annuitque Sua Sanctitas, ut præ-
 fixa hac præfatione (scilicet vita S. Maronis præfa-
 tionis loco Missali præfigenda) publicetur: Jacobus
 Cardinalis Petronius, In hoc autem Missali extat
 commemoratio Romani Pontificis expressa his ver-
 bis: Offerimus hoc Divinum Sacrificium: aut, Susci-
 pe hoc Sacrificium pro omni grege tuo: aut, pro Ec-
 clesia tua, ejusque Rectoribus Orthodoxis, præcipue
 verò pro Beatis PP. nostris Domino N. Papa Romano,
 & pro Patriarcha Nostro D. N., & pro Episcopo
 Nostro D. N. servo tuo, & reliquis Episcopis &c.
 ita legitur in Liturgia duodecim Apostolorum pag.
 103., in alia Sancti Joannis Evangelistæ pag. 163.,
 in alia Sancti Petri Apostoli pag. 224. In Liturgia
 autem Sancti Cyrilli Alexandrini pag. 127., San-
 cti Marutæ pag. 178., & Sancti Marci Evangelistæ
 pag. 211. legitur solum nomen Papæ, & Patriar-
 chæ in hunc modum: Pro Pastorum Ecclesiæ iusto-
 rum, & Orthodoxorum confirmatione D. Papæ N.,*

¶ *D. Patriarchæ N.* In eodem Missali ms., priusquam typis imprimeretur, non legebatur hujusmodi commemoratio, sed benè quidem in Diaconali, seu libro, quo Minister Sacerdoti inserviens utitur; inde verò sumptam Missali inseruerunt ii, quibus illius adornandi cura commissa fuit, quæ mihi omnia asseruit, & testatus est Pater Verdi Societatis Jesu vir eruditione æquè, ac probitate morum ornatus. Cæterum commemoratio Romani Pontificis, licet in Missalibus, seu Liturgiis manuscriptis non legeretur, nunquam prætermissa est a Sacerdotibus Maronitis, ut testatur Aldoensis Patriarcha Antiochenus in sua erudita expositione Missæ, quæ manuscripta servatur in Bibliotheca Collegii Maronitarum; eamque commemorationem affirmat a primis Ecclesiæ sæculis fieri consuevisse.

2. Sedente autem in Apostolica Cathedra Urbano VIII., demandata est correctio Euchologii Græcorum particulari Congregationi nonnullorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & Theologorum In ea autem die 1. Martii anni 1637. propositum fuit dubium, seu quæstio: *Num in precibus ponendum sit nomen Romani Pontificis &c.* Et die 19. Julii ejusdem anni fuit propositum alterum dubium hujusmodi: *Num post commemorationem Sanctorum rectè fiat mentio Episcopi, & Patriarchæ, cum sint Schismatici; & ea mentio videatur clara protestatio schismatis:* Hæc verò dubia in præsentí Congregatione rursus ad examen revocantur. Ad primum autem eorum rescriptum est: *Placere Congregationi, ut omnino nomen Papæ recitetur, ea potissimum ratione, quia cum Græci schismatici Papam damnant ut hæreticum, quia, ut ipsi dicunt, Symbolo*

Quid responsum fuit tempore Urbani VIII. a Congregatione pro correctione Euchologii.

*Nicæno addidit verbum, FILIOQUE: & docet Spiritum Sanctum a Patre, & Filio procedere, & ob id asserant nomen ejus in Diptychis fuisse deletum, ut videre est apud Balsamonem, & alios Scriptores schismaticos, nullo modo debemus omittere nomen Papæ in Euchologio Romæ imprimendo, ne errori prædictorum schismaticorum favere videamur; & quia cum de Diptychis tractabitur, de hac materia rursus erit agendum, tunc erit videndum, quomodo nomen Papæ sit recitandum. Ad alteram verò quæstionem responsum est in hunc modum: Nihil esse immutandum, sed solum rubricam Euchologii Venetiis impressi, quod corrigendum assumptum est, ubi de Patriarcha fit mentio, emendandum esse juxta Rubricam Euchologii Romæ impressi, in qua non fit mentio de Patriarcha, sed de solo Archiepiscopo Locī, ubi celebratur. In eadem Congregatione, data ex propositione hujus dubii occasione, fuit disputatum a Patribus, an posset in Diptychis fieri commemoratio Patriarcharum Ecclesiæ Orientalis: & aliquibus eorum visum fuit per Extravagantem Martini V. *Ad evitanda scandala*, posse de illis commemorationem fieri, quia non sunt nominatim damnati tamquam schismatici, aut hæretici, vel excommunicati. Alii verò dixerunt, hujusmodi commemorationem fieri non posse, quia cum illi tantum tolerati dicantur ab Ecclesia Catholica, si de eis dicta commemoratio fieret, non solum tolerarentur, sed quodammodo approbari viderentur. His autem illud adjungam, quod prohibuit Ecclesia in cap. a nobis de sententia excommunicationis, *publicè orare*, ut monet Card.*

*Bellarmin. de
Missa lib. II.
controv. c. 6.*

Bellarminus, *pro excommunicatis, & consequenter pro*

pro hæreticis, qui sunt omnes excommunicati: proinde etiam prohibuit, sacrificium pro eis directe, & expresse offerri, sacrificium enim semper est publicum. Hæc autem Ecclesiastica Constitutio, nulla ratio est, cur etiam apud Græcos locum habere non debeat.

4. In Typographia Sacræ Congregationis de Propaganda Fide Superiorum permissu impressa est Liturgia Armena, correctæ & expurgata erroribus quibus eam schismatici vel inscitia, vel pravitate fœdaverant. In Bibliotheca autem Collegii extat exemplar ejusdem Liturgiæ manuscriptum eo modo, quo Armeni schismatici ea utuntur: hanc autem ex Armeno in Latinum vertit anno 1671. jussu Domini de Baldeschi Archiepiscopi Cæsariensis, & Secretarii dictæ Congregationis Vartanus Hunanian, ut notum ac manifestum fit ex inscriptione, quæ est hujusmodi: *Hæc est Liturgia Armena usitata ab Armenis schismaticis, in qua continetur solum illud, quod ad Sacerdotem celebrantem spectat absque Lectionibus, & Evangeliiis, quam ego scripsi a Liturgia manuscripta Armena jussu Illustrissimi Domini de Baldeschi Archiepiscopi Cæsariensis, & Secretarii Sacræ Congregationis de Propaganda Fide. Interjecto deinde spatio nonnullarum linearum: Anno 1671. Septembris 24. Romæ: Vertanus Hunanian: In fine autem ejusdem Liturgiæ manuscriptæ talia leguntur: Nos infra scripti accuratè perlegimus hanc Liturgiam Armenam incorrectam, & invenimus esse illam, qua communiter hoc tempore utitur natio Armena ad Sacrificium Missæ celebrandum. Invenimus similiter hanc copiam omnino concordare cum suo Ori-*

Quomodo cœ-
memoratio
Papæ addita
est in Litur-
gia Armeno-
rum.

ginali. Errores autem translationis latinæ, quos, & secundum quod unanimi consensu corrigendos esse judicavimus, per P. Sebastianum Knab, quibuslibet lineis interposita correctione, nobis consentientibus, & insipientibus emendati sunt. In fidem &c. manu propria subscripsimus.

Ego F. Sebastianus Knab Dominicanus affirmo ut supra.

Ego Basilius Barsech Sacerdos Armenus affirmo ut supra.

Ego Vartanus Hananian Sacerdos Armenus affirmo ut supra.

Ego Fr. Lucas de Luca Armenus Dominicanus affirmo ut supra, excepto quod non habeam notitiam, an hæc Liturgia sit illa, qua hoc tempore utuntur Armeni.

Et ego D. Aloysius Maria Pidou Clericus Regularis affirmo ut supra, excepto quod neque habeo notitiam, an hæc Liturgia sit illa, qua hoc tempore utuntur Armeni Orientales.

Utramque autem Liturgiam manuscriptam, & impressam diligenter inter se per me ipse contuli, variantesque lectiones adnotavi. In Liturgia autem manuscripta commemoratio vivorum a Sacerdote facienda his verbis exprimitur: *Memento Domine, & miserere, & benedic Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam tuam, quam redemisti pretioso Sanguine Unigeniti tui, & liberaisti per Crucem Sanctam, concede huic immobilem pacem. Memento Domine, & miserere, & benedic omnes Orthodoxos Episcopos, qui recta doctrina compendiant nobis verbum veritatis;*

I N V O C E .

Præcipue Archiepiscopum nostrum , & nobilem Patriarcham Armenorum D. Jacobum concedes nobis per longos dies certa doctrina . In impressa autem post verbum illud veritatis , addita est hæc Rubrica : Hic postquam meminerit Papæ , meminerit etiam Præsulis loci , secundum convenientiam & honorem , si Patriarcha sit , si Archiepiscopus sit , si Episcopus sit . Sed Catholicus ille , aut Episcopus Armenorum , si sit hæreticus , aut schismaticus nunquam , & nullibi meminetur : si verò sit Orthodoxus , meminetur tantum in Diœcesi , & in jurisdictione sua , & nunquam extra eam . Post hæc ita sequitur :

I N V O C E

Et præcipue sacrum Papam Nostrum Dominum , HOC NOMEN : Et felicem Patriarcham nostrum Dominum , HOC NOMEN : Aut Archiepiscopum nostrum Dominum , HOC NOMEN : Aut Episcopum nostrum Dominum , HOC NOMEN , concede nobis per longas dies recta doctrina .

In Diaconali verò , ut vocant , Missæ , seu Ministeriali libro , quo continentur , quæ recitare debet Diaconus , seu Clericus Minister in precibus , quæ fiunt ante Missam , in exemplari manuscripto hæc leguntur : *DIACONUS : Pro Pontifice nostro Domino Jacobo , vita & salute animæ ejus Dominum rogemus .*

In impresso autem non solum hujusmodi verba expuncta , & immutata sunt , sed præmittitur integra Rubrica in hæc verba : *Hic postquam meminerit Papæ , memoretur etiam Præsul Loci secundum convenientiam , & honorem . Si Patriarcha sit , si*
Archi-

Archiepiscopus sit, si Episcopus sit, sed Catholicus. Aut Episcopus Armenorum, si sit hæreticus, vel schismaticus nunquam, & nullibi memoretur; si verò sit Orthodoxus, memoretur tantum in sua Diœcesi, & Jurisdictione, & nunquam extra eam. DIACONUS: Pro sacro Papa nostro Domino, HOC NOMEN. Et Patriarcha nostro, vel Archiepiscopo, vel Episcopo nostro Domino: HOC NOMEN: Dominum rogabimus. In eodem Diaconali pluribus interjectis hæc alia occurrunt in exemplari manuscripto recitanda a Diacono ad oblationem Sacrificii: DIACONUS: Gratiarum actionem, & glorificationem offerimus tibi Domine Deus noster pro sancto, & immortalis hoc Sacrificio, quod supra sanctam hanc mensam, per hoc concede amorem, firmamentum, & optandam pacem omni mundo, Sanctæ Ecclesiæ, & omnibus Orthodoxis Episcopis, Archiepiscopo nostro, & nobilissimo Pontifici Armenorum Domino N., & nostro Archiepiscopo, & felici Archidoxori Domino N., & Sacerdoti huic, qui hoc Sacrificium offert, & pro virtute & victoria Regum Christianorum &c. In impresso autem addita est Rubrica, quam postea subjungam; & supplicatio immutata est hoc modo: Gratiarum actionem, & glorificationem offerimus tibi Domine Deus noster pro sancto, & immortalis hoc Sacrificio, quod supra sanctam hanc mensam, ut hoc nobis in sanctitatem, & in vivificationem dones, per hoc concede amorem, firmamentum, & optandam pacem omni mundo, Sanctæ Ecclesiæ, & omnibus Orthodoxis Episcopis, præcipue sacro Papæ Nostro Domino, HOC NOMEN. Et honorabili Patriarchæ nostro, HOC NOMEN. Vel Archiepiscopo nostro, HOC NOMEN. Vel Epi-

Episcopo Domino, HOC NOMEN. Et huic Sacerdoti, qui hanc Missam offert. Deinde legitur hujusmodi Rubrica.

Sed Catholicus, seu Episcopus Armenorum si sit hæreticus, aut schismaticus, nullibi & nunquam nominetur, si verò sit Orthodoxus nominetur tantum in sua Diœcesi, & jurisdictione, & non extra eam.

5. Cum in Sacra Congregatione Generali de Propaganda Fide decretum fuisset, ut Græcum Officium a schismaticis Tergobisti in Vallachia editum rursus typis ejusdem Congregationis imprimeretur, cura illud emendandi demandata est huic Congregationi super correctione librorum Ecclesiæ Orientalis. Itaque die 23. Septembris anni 1731. cum jam per id tempus Secretarii munere ejusdem Congregationis ego perfungerer, inter cætera hujusmodi dubium propositum est: *An in Horologio, & sacris Liturgiis, ubi fiunt supplicationes pro Archiepiscopis, Presbyteris, aliisque Ecclesiastici Ordinis, addendum sit nomen Romani Pontificis?*

Quid de eadem commemoratione rescriptum est an. 1731. in recensione Officii Græcorum.

6. Congregatio autem dilata fuit usque ad diem decimamtertiam Januarii anni sequentis, eaque die, omni diligentiori cura, qua potui, re Eminentissimis Patribus a me exposita, Congregatio decrevit: *Nihil esse addendum, sed colligantur decreta edita a Sacris Congregationibus Sancti Officii, & de Propaganda Fide ad Ritus Liturgicos Græcorum spectantia, & ea referantur ad Eminentissimos Patres.* Elapso postea triennio contigit, ut in eadem Congregatione Missale Coptorum, quod typis Congregationis de Propaganda similiter imprimi

Quid in Congregatione pro corrigendo Missali Coptorum.

mi debebat, examinandum, corrigendumque proponeretur. Cum igitur diversa dubia proposita essent, unum fuit: *An & quomodo emendanda sint verba, quibus Sacerdos commemorationem facit de Patriarcha, Episcopo, Regibus &c.* quod occasionem præbuit rursus eadem de re differendi, nempe de commemoratione Romani Pontificis. Retuli igitur ad Eminentissimos Patres, quid triennio ante rescriptum fuerat pro Officio Græcorum: insuper omnem diligentiam me adhibuisse, ut decreta hac super re ex Archivo Sancti Officii assequeretur, sed responsum est nulla, ut etiam in præsentī accidit, in eo reperiri: In Archivo autem Congregationis de Propaganda Fide reperisse me dixi hujusmodi decretum, quod ad quæstionem propositam non-nihil pertinere videtur.

In Congregatione Generali Sancti Officii

die 7. Junii 1673.

Utrum in Missa possit nominare Sacerdos in Oppido Liburni Patriarcham Armenorum pro ipso orando, qui est schismaticus, quod instanter petunt sibi concedi, ut per hoc Natio magis, & majori erga Latinos alliciatur affectu.

Sacra Congregatio respondit: non posse, & omnino prohibeatur.

In eadem Congregatione 20. Junii 1674.

Lectis Literis R. P. D. Nuncii Florentiæ datis x. Aprilis 1674. scriptis Sacræ Congregationi de Propaganda, & ab eadem remissis ad Sacram Congregationem Sancti Officii, decretum fuit, quod rescribatur eidem Nuncio, ut quoad permissionem orandi in Liturgia pro Patriarcha Armenorum Sacra Con-
gre-

gregatio fletit in decretis emanatis die xj. Januarii 1673. videlicet non posse, & omnino prohibeatur.

His autem aliisque auditis, & maturè expensis Congregatio, quæ dicta die & anno habita est, rescripsit: *Initio Missalis ponantur Rubricæ, quibus admoneatur, & instruatur Sacerdos de iis, quæ spectant ad celebrationem Missæ, & inter illas Rubrica specialis de commemoratione Romani Pontificis, nec non Patriarchæ, & Episcopi, si sint uniti Romanæ Ecclesiæ, sin minus eorum commemoratio omittatur, quæ Rubrica proprio loco breviter repetatur.*

7. Cum autem post plures annos elapsos Patriarcha Melchitarum supplicasset Sacræ Congregationi de Propaganda Fide, ut Missale suæ nationis Græco-Arabicum imprimeretur expurgatum schismaticorum erroribus; in Congregatione, quæ habita est 2. Januarii anno 1740. exposui Congregationi, quæ observata fuerant in eo recensendo, quæque videbantur emendatione indigere: inter cætera autem, quod in eodem Missali fiebat commemoratio Patriarcharum schismaticorum, non autem Romani Pontificis, & legebantur supplicationes pro Principibus schismate a Catholica communione separatis. Itaque Congregatio rescripsit: *Quoad elogia Patriarcharum, & commemorationem Romani Pontificis serventur decreta aliàs facta pro Missali Coptorum, & insuper in commemorationibus expressè addatur in textu Græco, & versione Arabica nomen Romani Pontificis. Nomen autem Principis Vallachiæ, aliorumque Schismaticorum, & præfatio epistolæ nuncupatoriæ, aliæque, quæ ad sacram Liturgiam minimè pertinent, deleantur.*

Quid demum
responsum est
pro corrigendo
Missali
Melchitarum
anno 1740.

Libellus ob-
latus a Mel-
chitis contra
Congregatio-
nis rescri-
ptum.

8. Contra autem hujusmodi Congregationis decretum supplex libellus oblatus est pro natione Melchitarum, quo Sacerdotes Melchitæ conabantur ostendere, imprimi minimè debere in Liturgia nomen Romani Pontificis.

Primò, quia de Catholicorum incolumitate ac salute in partibus Orientalibus actum esset, & proclamatum, si Turcæ, aut schismatici probare possent, eos sequaces esse Romani Pontificis, cum idem sit ac rebelles esse a Turcarum Imperatore: si autem in Liturgia adscribatur nomen Romani Pontificis, schismatici statim in promptu haberent, quo ostenderent, eos Pontifici adhærere, neque id Catholici inficiari, ac celare possent.

Secundò, quia Cyrillus secundus Melchitarum Patriarcha, cum rescivissent Turcæ in Liturgia Græco-Araba impressam fuisse orationem, quæ in Principes Christianos conveniebat, coactus est, ut salutis suæ, suorumque Catholicorum consuleret, non solùm quatuor millia aureorum solvere, sed insuper curare, ut sine illa oratione rursus imprimeretur Liturgia.

Tertiò, quia si Hieremia Patriarcha Constantinopolitanus, a schismaticis accusatus, quod sequax esset Romani Pontificis, damnatus est tanquam rebellis pœna capitis; si Cyrillus tertius in præsentiarum Patriarcha Antiochenus cogitur exul a Patria, & Patriarchatu per quindecim & amplius annos vivere in Monte Libani, ob id solùm, quod Anti-Patriarcha Silvester eum accusat, quod Romano Pontifici adhæreat, licet id nunquam Turcis probare potuerit, adeo ut Sedes Apostolica ex hac causa

causa ab transmittendo ei pallio abstinuerit; quid foret, si criminationem probare posset, exhibendo Turcis nomen Romani Pontificis in Liturgia?

Quartò, quia si nomen Romani Pontificis, cum Ecclesia Græca unita erat Latinæ, & Imperium Orientale a Principibus Catholicis regebatur, nominabatur quidem in Missa, sed scriptum non legebatur in Liturgia; quomodo id nunc exigere potest a miseris Catholicis, qui nunc degunt sub iugo, ac tyrannide Turcarum, & a schismaticis internecino odio quotidie vexantur?

Quintò, quia si Sedes Apostolica, etsi de Articulo Fidei agatur, nempe de Processione Spiritus Sancti a Patre & Filio, nihilominus non astringit Græcos ad pronunciandam in Symbolo additionem illam *Filioque*, quomodo fieri potest, ut Sedes Apostolica in re multo minoris momenti Melchitas Græci Ritus obliget, ut nomen Romani Pontificis non solum in Missa nominent, sed insuper impressum habeant in suo Missali non solum periculo ipsorum vitæ, sed etiam subversionis totius Religionis Catholicæ in illis regionibus? Hæc in supplici eorum libello linguâ Italicâ scripto exposita fuerunt pro Melchitis, quibus plura respondere & reponere non difficile mihi foret, si opus esset; sed facile in mentem ex iis, quæ hucusque dicta sunt, cuique venient; itaque libenter omitto, ne Eminentissimos Patres, & Consultores morer longiori sermone. Habita igitur Congregatione 16. Aprilis anno 1741., in ea lecto *primum eodem supplici libello Melchitarum, Eminentissimi Patres mature expensis gravibus, & evidentibus periculis, qui-*

Congregatio, auditis Melchitarum precibus, quid rescripserit.

bus obnoxii fierent, & exponerentur *Melchitæ* Catholici, si a Schismaticis in eorum *Missali* impressum legeretur nomen *Romani Pontificis*; tum etiam considerato, quod ipsi commemorationem *Romani Pontificis* facere solent, licet in eorum *Missali* non legatur, & quod juxta morem *Ecclesiæ Orientalis*, ut refert *Arcudius*, non tenentur minores Sacerdotes facere commemorationem *Romani Pontificis*, sed satis est, ut faciant sui Episcopi, Episcopus verò Archiepiscopi, seu Patriarchæ, si sit unitus, iste verò *Romani Pontificis*; inspecto præterea vetustissimo more *Ecclesiæ Catholicæ*, quod nomina eorum, quorum commemoratio facienda erat, & consequenter etiam *Romani Pontificis*, non erant descripta in *Sacra Liturgia*, sed in *Diptychis* separatim adnotata; & quod nomen *Romani Pontificis* neque etiam nunc in *Missali Græcorum* impresso legitur, licet ejus commemoratio a Græcis unitis fiat. His igitur omnibus diligenter consideratis, & perpensis, censuerunt in casu, de quo agitur, quadam *Ecclesiastica æconomia*, seu indulgentia, & dispensatione uti oportere rescribendo: Recedendum a decisis quoad nomen *Romani Pontificis*, & solum in *Rubrica*, quæ præponi solet, admoneantur Sacerdotes *Melchitæ*, ut faciant debitas commemorationes juxta morem, ac Ritum *Ecclesiæ Catholicæ Orientalis*: & pariter censuerunt recedendum a decisis quoad Titulos, qui tribuuntur Patriarchæ. Hæc quidem sunt, quæ ut jussibus Eminentissimorum Patrum obsequer, exponenda censui. Nunc erit eorum prudentiæ, auditis etiam Consultoribus, de re proposita deliberare, & quid respondendum sit, decernere.

Sed priusquam scribendi finem faciam, aliquid

quid dicam de commemoratione Imperatorum
eorumque exercitus, & Palatii, quæ eodem loco
in Græca Liturgia concepta extat in hunc modum

An in Litur-
gia retinen-
da sit oratio
oblationis
pro Impera-
toribus, eo-
rumque exer-
citu, & Pa-
latio.

Εἴπ' προσφέρμεν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῆς
οἰκουμένης . . . ὑπὲρ τῆς πιστοτάτης & φιλοχρίστου ἡμῶν
Βασιλείων, παντὸς τῆς Παλατίης, & τῆς στρατοπέδου αὐτῆς
δὸς αὐτοῖς Κύριε εἰρηνικὸν τὸ Βασίλειον, ἵνα & ἡμεῖς ἐν τῇ
γαλήνῃ αὐτῶν ἡρεμον & ἡσυχίον βίον δῶμεν ἐν πά-
σῃ ἀσεβείᾳ, καὶ σεμνότητι. *Etiam offerimus tibi
rationale hoc obsequium pro orbe terrarum . . .
pro fidelissimis, & Christi amantissimis nostris Impe-
ratoribus, toto palatio, & castris eorum. Da eis Do-
mine regnum pacificum, ut nos quoque in ipsorum pa-
ce tranquillam, & quietam vitam agamus in omni
pietate, & honestate.* Inter alia enim dubia propo-
sita in Congregatione, quæ habita est die 21. Fe-
bruarii exeuntis anni, etiam illud ad Eminentissi-
mos Patres a me relatum est: Num addendæ sint
preces pro Imperatore, Rege, & omni ejus Palatio,
& Exercitu, cum in omnibus impressis Euchologiis
ante Leontii correctionem, & in manuscriptis omni-
bus reperiantur; id autem ex S. Pauli ad Timoth. 2.
sententia: Obsecro primum omnium fieri obsecratio-
nes, orationes, postulationes pro Regibus, & omni-
bus, qui in sublimitate sunt. Ad quod responsum
est: Nihil addendum, sed in examine Diptychorum
de eodem dubio, seu questione habebitur ratio.

Cum autem hac eadem de re, quæ nunc in
dubitationem venit, in Congregatione, quæ olim
adunata fuit pro ejusdem Euchologii emendatione
die prima Martii 1637. Urbano VIII. Pontifice,
dubium propositum fuerit, rescribere placuit in
hunc

Quid hac
de re respon-
sum est tem-
pore sa. me.
Urbani VIII.

hunc modum : quia visum fuit Patribus habere multam difficultatem , remissum est ad sequentem Congregationem , in qua videndum erit , quare in istis Orationibus fuerit omissum nomen Imperatoris , & cæterorum , de quibus in dubio , cum tamen de illis in Diptychis fiat commemoratio . In sequenti autem Congregatione habita die 15. Martii eodem anno 1637. iterum eodem dubio proposito , Congregatio negativam sententiam amplectens , dixit sufficere preces , quæ pro prædictis fiunt in Diptychis , Undecim ab hinc annis , & amplius cum recenseretur jussu hujus Congregationis Missale Coptorum , quod correctum & mendis , atque erroribus expurgatum typis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide imprimi debebat , ut postea factum est , inter reliqua dubia , quæ adnotata fuerunt , & a me Congregationi , ut definirentur , proposita , unum fuit de commemoratione , quæ pro Regibus fit in Liturgia Coptica Sancti Basilii his verbis : *Reges Orthodoxos , Duces &c. omni pace exorna &c.* & alibi hoc modo : *pro Rege Ægypti &c.* Nomine autem Regum Orthodoxorum , & Regis Ægypti a Coptis , qui Reges intelligantur , monui Congregationem , in notis ad eandem Liturgiam Sancti Basilii ab eruditissimo Renaudotio exponi his verbis : *Cum igitur pro Orthodoxis Regibus orationes reperiuntur inter Jacobitarum Ægyptiorum officia , duo designantur , Rex Æthiopiæ , & Rex Nubiæ , qui ab eo ferme tempore , quo Mahumetani Ægyptum subegerunt , ad Jacobiticam sectam translati , in ea huc usque perseverarunt . Ambo quippè Sedi Alexandrinæ Jacobiticæ subiecti eam Matrem agnoscunt , nec aliunde*

Me-

Quid cum
correctum est
Missale Co-
ptorum .

Metropolitanas, aut Episcopos accipiunt. Quocirca Orthodoxorum Regum titulus illis tribuitur ab auctoribus historiae Patriarchalis Abuselah Armeno, & aliis. Congregatio autem, quæ die 12. mensis Septembris anno 1734. convenit, rescripsit: Quoad Orationem pro Regibus nihil innovandum. Ratio autem, qua mota est Congregatio, hæc fuit: quia nomine Orthodoxorum & Regis Ægypti, quemcumque Schismatici intelligant, certè Catholici nullos alios Reges designare, & indicare volunt, quàm verè Orthodoxos, & Catholicos, & qui in Communione Catholica, ut ipsi, cum Romana Ecclesia vivunt. Et quidem Pater Goar & eruditione, & peritia rerum Ecclesiasticarum, præsertim, quæ ad Græcos pertinent, eximius, verba faciens de precibus, quæ a Græcis fiunt pro Imperatoribus, eorum Palatio, & Exercitu, de quibus in præsentiquæstio est: Verum quidem est, inquit, me, iisdem in Ecclesia Orientali recitari auditis; num pro Turcis, quos Dominos agnoscunt, orarent Græci, a duobus propemodum sæculis suis Principibus orbat, inquisivisse: prudenterque responsum est, se solos ut piissimos, & a Deo custoditos Reges, Principes Nostros Christianos profiteri, & quos dominos expostulant, fide jam & religione Rectores, dominosque in Ecclesiis prædicare, & pro eis solis imprætermisere, etiam libris editis preces supprimentibus, orare velle.

Goar in notis ad Enchol. Græcorum pag. 38.

II. At verò quid, si Græci nomine Imperatorum suorum inrelligerent Imperatores Turcarum quorum dominio seu Tyrannidi subjecti in eorum ditione vitam agunt? Certe dubitari etiam posset; an id liceret. Siquidem pro Imperatoribus Gentilibus

An pro Gentilibus, & non baptizatis sacrificium offerre liceat.

libus primorum sæculorum Christianos orare, ac sacrificium offerre consuevisse, testatur Tertullianus: *Sacrificamus*, inquit, *pro salute Imperatoris, sed Deo nostro, & ipsius, sed quomodo præcepit Deus.* Et in Apologetico: *Precantes sumus pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, Imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, Orbem quietum, & quæcumque hominis, & Cæsaris vota sunt.* Quæ utique preces convenire, & congruere videntur cum illis, quæ in Euchologio Græcorum leguntur. Ita etiam Sanctus Dionysius Alexandrinus Episcopus Æmi-

Apud Euseb. Hist. Eccles. lib. 7. cap. 11.

liano Præfecto pro Tribunali interroganti, in eadem sententiam respondit: *Nos quidem unum Deum omnium rerum opificem, qui Valeriano, & Gallieno Sacratissimis Augustis Imperium tradidit, colimus & adoramus, huic continuas preces offerimus pro Imperio illorum, ut stabile, & inconcussum permaneat.* His

Justinus in Apologia 2. Arnob. lib. 4. contra gentes.

autem adjungi possunt Justinus Martyr, Arnobius, aliique plures, qui eadem de re testimonium perhibent.

12. Disputant sanè inter se Theologi, an liceat Sacrificium Eucharisticum offerre non solum pro Catechumenis, sed etiam pro Gentilibus. Et alii censent non solum indirecte, sed etiam directe, & expresse pro Infidelibus sacrificium facere, vetitum non esse. Et præter auctoritatem Apostolicarum Constitutionum, Chrysostomi, Augustini, aliorumque veterum Patrum, utuntur etiam ad id probandum hujusmodi rationibus, & argumentis. Quemadmodum Sacrificium Crucis pro omnibus hominibus etiam infidelibus oblatum est,

ita

ita

ita etiam & sacrificium Altaris offerri posse videtur; quia sicut illud fuit universale, quod attinet ad sufficientiam nostræ Redemptionis; ita & hoc esse debet suo modo universale, quod attinet ad efficaciam, & ad applicationem fructus Sacrificii Crucis per modum saltem impetrationis. Alii autem contrariam sententiam sequuntur. Admittunt quidem pro Infidelibus, sive Gentilibus, sive Judæis in Missa orari posse, non autem pro ipsis sacrificium offerri; quia effecti non sunt membra Christi per baptismum, ac proinde minime capaces fructus hujus sacrificii, quod sacrificium simul est & Sacramentum, ideo agebat Augustinus: *Quis enim offerat Corpus Christi, nisi pro eis, qui sunt membra Christi? Nemo fit membrum Christi nisi aut baptisate in Christo, aut morte pro Christo.* Aug. lib. 1. de Anima, & ejus origine cap. 9. antemed. Accedit insuper antiquus Romanæ Ecclesiæ mos & consuetudo; nunquam enim permissum est in Ecclesia Latina pro non baptizatis, sive Gentilibus, sive Judæis, sive Turcis Sacrificium offerre, sed solum feria vi. in Parasceve ex antiquissimo instituto solet Ecclesia pro illis publicè orare, neque ullo alio die id fieri publicè permittit, neque ad orandum in Missâ ulla alia solemnis oratio pro aliis diebus in Romano Missali, seu Liturgiâ Latinâ reperitur. Præterea etiamsi publicè pro illis orare liceret, non inde tamen benè inferri posset, quod etiam permissum esset offerre sacrificium. Et verba illa Tertulliani *sacrificamus* intelligi possunt de sacrificio orationis, seu precum, quas, emphasi Africana, dictione illa *sacrificamus*, expressit, & huic interpretationi favere videntur cæteri antiqui Scri-

ptores, qui mentionem faciunt de orationibus, quæ pro Ethnicis Imperatoribus a primis illis Christianis fieri consueverunt. Doctissimus Cardinalis Bellarminus hanc sibi quæstionem proponit, cui respondet: *Existimo, licere, modo Rex ille non sit excommunicatus, ut sunt Reges hæretici; sed Paganus, sive Ethnicus.* Huic alteram subjicit, quæ est hujusmodi: *Utrum liceat hoc tempore sacrificium offerre pro hæreticorum, sive infidelium aliorum conversione? ratio dubitandi est, quia tota Liturgia latinæ Ecclesiæ, quæ nunc est in usu, refertur ad fideles, ut patet ex precibus oblationis tum extra, tum intra Canonem.* Respondet autem piissimus Cardinalis: *Existimo id licere, modo nihil addatur ad Missam; sed solum per intentionem Sacerdotis applicetur Sacrificium conversioni infidelium, sive hæreticorum; id enim multi faciunt viri pii & docti, quos reprehendere non possumus, neque extat expressa Ecclesiæ prohibitio. Tutissimum tamen est, quod alii faciunt, qui intentionem suam ita moderantur, ut directe intendant offerre pro augmento, unitate, & pace illius Ecclesiæ, quæ inter hæreticos, vel ethnicos conversatur; qui enim ita offerunt, eundem habent effectum, quem superiores. Non enim potest augeri, & uniri, ac pacificari Ecclesia in illis locis, nisi convertantur infideles, aut hæretici; & simul horum intentio conformior est Ecclesiastico Ritui, quàm superiorum. Sed videri poterunt Dominicus Sotus, Gabriel Vasquez, Gaspar Juvenin, aliique plures Theologi, qui ea de re fusè lateque tractarunt.*

Romæ sexto Kalendas Februarii anno 1746.

N. Antonellus a Secretis ejusdem Congregationis.

IV.

IV.

Mense Decembri die VII.

PASSIO *

SANCTI SAVINI
EPISCOPI, ET MARTYRIS.

AXIMIANO Augusto quinto
decimo Kalendas *Magia-*
rum in circo Maximo mis-
so sexto *Veneto* ^a vincen-
te, pars major populi *cla-*
mavit dicens ^b: Christiani

Anno Christi 303.

^a Venetos in act. apud
Balut.^b clamabant dicentes

tollantur, & *voluntas constet* ^c. Dictum
est duodecies. Per caput Augusti, Chri-
stiani non sint. Spectantes verò Hermoge-
nianum Præfectum urbis, item *clamatum*
est ^d decies: Sic *Auguste tu* ^e vincas, vo-
ces nostras a Præfecto *inquire* ^f. Tunc Her-
mogenianus Præfectus urbis intimavit vo-
ces Paganorum *Augusto* ^g. Eodem tempo-
re Augustus Maximianus iussit, ut in Ca-
pitolio omnes convenirent, & *conventum*

^c voluntas constar^d clamaverunt^e Augustus^f exquire^g deest in act. Balut.

N n n 2 est

* De actis Martyrii S. Sabini Episcopi videri pos-
sunt Cardinalis Baronius in *Annal.* ad ann. 301. n. 18.,
Ughellus *Ital. Sac. Tom. I. de Episc. Spolet.*, Balutius
Miscell. tom. 2. pag. 47. & 463. ex quo varias lectiones
sumptas in margine hîc adscripsi.

a conventus est factus
 b capitolium
 c Innumerabilis vero
 multitudo populi advenit.
 Hoc itaque
 d Viri cæti & religiosi
 temporum nostrorum, di-
 gnū nobis videtur
 e religio temporum no-
 strorum augeatur
 f concedam
 g ubicumque
 h vel ab officio ejus, &
 sacrificent Diis.
 i statim
 k una voce clamantes

l ei

m hæc

n dicens ei: Est quidem
 Episcopus, qui remouet
 populum, ne sacrificent
 Diis nostris.
 o hanc

* Desunt in actis apud
 Balut.

p nostraque promulgatio
 non laudatur.

q nomen auditum fuerit

est factum^a in Capitolio^b decimo Kalen-
 das Majas. Hic^c adloquitur Augustus ad
 populum dicens: *Religiositas temporum no-*
strorum exigit^d, ut intimatione vestra *vobis*
petitio concedatur^e. Tamen, Patres con-
 scripti, *concedamus^f* facultatem, ut *ubi^g* in-
 venti fuerint Christiani, teneantur a Præ-
 fecto nostro urbis^h. Et ⁱ discesserunt om-
 nes *clamantes^k*: Auguste tu vincas, &
 cum Diis floreas.

Quo audito, venit quidam ad Præ-
 fectum urbis Hermogenianum, dicens^l:
 Est quidam Episcopus, qui cotidie con-
 venticula cum Christianis facit, & libros
 exponit, seducens populum. Cumque hæc
 audisset Hermogenianus Præfectus urbis,
 continuo renuntiavit^m Augusto Maximia-
 noⁿ. Tunc Maximianus Augustus gau-
 dio repletus^o auctoritatem jussit dirigi ad
 quemdam Venustianum Augustalem Thu-
 scia dicens: *Victor Maximianus Augustus*
Triumphator Imperator Parenti Venustiano
Augustali Thuscia^{}* Suggestionem patris
 nostri Hermogeniani Præfecti urbis apud
 nos claruisse cognosce, quia justa petitio
 occultari non debet, ut seculum nostrum,
nostra promulgatione lætetur^p. Ideoque
 commonemus, ut ubicumque Christiani *au-*
diti fuerint vacuam^q superstitionem co-
 lentes, aut sacrificare cogantur Diis, aut
 certè pœnis intereant, facultatibusque nu-
 dati, *Fisci juribus applicentur*. Vale, Parens

clarissime^a. Data pridie Kalendas Majas.

^a eadem Fisco cum tributis adplicandæ societur. Vale, Pater.

Eodem tempore Venustianus Augustalis Thusciæ cœpit curiosè requirere^b, si alicubi occultum Christianum inveniret.

^b querere

divulgatus est autem ei Savinus^c Episcopus, vir eloquentissimus, & elimato^d sermone

^c & de vulgatis est ei Savianus
^d delimato

clarus in omnibus institutionibus eruditus^e.

^e divinis instructionibus gratia Domini Jesu Christi repletus.

Mittens ergo milites, tenuit eum in Civitate Asifinati, & in eodem loco custodiæ

mancipavit cum duobus Diaconibus suis,

id est, Marcellum, & Exuperantium, &

multos Clericos^f. Veniens autem post dies

^f Marcello, & Exuperantio, & multis Clericis cum eis. Alia die

octo introivit Spoletum. Alia autem die venit Asisium Venustianus, & g^g jussit sibi

^g Postera vero die jussit sibi Venustianus vir clarissimus tribunal parari in medio foro. Et ita factum est. Tunc

tribunal præparari in Foro. Tunc oblatus

^h Venustianus

est ei Savinus Episcopus cum duobus Diaconibus suis. Quem ita aggreditur^h, di-

censⁱ: Designa nobis nomen tuum. Di-

ⁱ ei

cit ei Episcopus: Peccator Savianus^k. Di-

^k vocor, gratia Domini nostri Jesu Christi repletus.

cit ei Venustianus^l: Servus es, aut liber?

Savinus Episcopus dixit: Servus sum Christi, liberatus a Diabolo^m. Venustianusⁿ

^l Vir clarissimus Augustalis Thusciæ ad S. Savinum Episcopum.

dixit: Quo honore fungeris? Savinus Episcopus dixit: Nos peccatores fungimur

^m Diaboli servitute.

non merito, officio sanctitatis Episcopatus^o.

ⁿ Vir clarissimus Augustalis Thusciæ.

Venustianus^p dixit: Hi duo quo honore funguntur?

^o non meriti officio fungimur nomine Episcopatus.

Savinus Episcopus dixit: Diacones mei sunt. Venustianus^q dixit: Quæ

^p Vir clarissimus Augustalis Thusciæ.

tibi auctoritas præstat munimen, ut doctrinas occultè facias, & doceas populum, ut derelinquat deos, & sequatur hominem mortuum? Savinus Episcopus dixit: Ta-

^q Vir clarissimus dixit contra Savinum Episcopum.

men

men

a V ir clarissimus

b debes

c Vir clarissimus

d Respondens vero

e dixit : Et ego hoc

f Vir clarissimus

g vive

h qui pedibus mare ambulavit, & qui ei imperavit, & cessavit ab ira sua; qui credentes in se resuscitabit in die magno, & terribili adventus sui. Dicit mihi

i ligna, & lapides, & æramenta, aurum vel argentum, simulacra muta, & surda, quæ nec sibi auxiliantur, nec aliis, sed potius eos, qui illis credunt, in perditionem mittunt. Simulacra dæmonia sunt vana, & surda muta & sine sensu.

K Vir clarissimus

l Vir clarissimus, Deum suum,

men est in cognitione tua, quia mortuus est Dominus noster Jesus Christus? Venustianus^a dixit: Et verè occisus est, & sepultus. Savinus Episcopus dixit: Quia tertia die resurrexit non scis? quod tamen integrè cognoscere *debuiisti*^b? Venustianus^c dixit: Elige tibi de duobus unum, aut sacrificia Diis & vive, aut tormentis, quibus dignus es, necaberis; & resurge, sicut Dominus tuus Christus. Respondit^d Savinus Episcopus^e: Ego desidero necari, & mori, ut resurgam, sicut Dominus meus Jesus Christus.

Venustianus^f dixit: Consule tibi, & pollicere te diis sacrificare, & *vives*^g. Savinus Episcopus dixit: Si cognosceres veritatem, non blasphemiam proferres ex ore tuo, sed humiliares te Deo Patri omnipotenti, & Christo Jesu Filio ejus, & Spiritui Sancto, qui mortem captivavit, & vitam *mundo* donavit^h. Dic tu mihi si justum est, ut derelinquam Creatorem Cœli, & Terræ, & adoremⁱ *lapides, & æramenta, aurum, & argentum, vel ligna?*

Venustianus^k dixit: Ergo non sunt Dii Gubernatores Reipublicæ? Savinus Episcopus dixit: Non sunt dii, sed sunt dæmones, qui destruunt Rempublicam vestram; sed, ut scias, quia nihil boni est colere Dæmonia, deferatur huc Deus, *quem colis*. Tunc Venustianus^l *jussit adduci Deum suum*, quem habebat in cubiculum suum,

suum^a, & deferri in medio, quia erat mira
facturæ in lapide coralli^b, & vestimenta
ejus deaurata erant. Qui cum adductus
fuiſſet cum lampadibus, & vociferationi-
bus^c, Venuſtianus^d dixit: Ecce propitia-
tores^e noſtri. Tunc ſubridens Sanctus Sa-
vinus Episcopus dixit: O vana instantia,
ut dimittatur Deus Creator omnium, &
colatur lapis fordidiffimus! Venuſtianus di-
xit: Ergo non ſunt Dii? Savinus Episcopus
dixit: Non. Sed ut cognoscas^f, quia non
ſunt Dii, dimitte me facere, quod volo,
& modo videbis^g. Venuſtianus dixit: Si
præſumis, fac, quod vis. Tunc Beatus
Savinus Episcopus accepto Jove in mani-
bus ſuis, oratione facta, continuo eliſit in
pavimento, & confregit Deum Jovem.

Hoc videns Venuſtianus *Augustalis*
Tuſciæ percuffit^h frontem ſuam iratus di-
cens: *Peribimus, & Respublica obſcurata*
eſt. Et juſſit cum furore, ut manus ejus præ-
ciderentur in conſpectu ſuo. Et ipſe vocife-
rans clamabat dicens: Sacrilegum Savinum,
qui pertinacia ſua *comminuit*ⁱ Deum no-
ſtrum Jovem, omnibus præſentibus, manus
ejus truncari præcipio. Eadem hora præ-
ciſæ ſunt ei ambæ manus. Et cum hoc fa-
ctum fuiſſet, cœperunt Marcellus, & Exu-
perantius diutiſſime timere^k. Tunc Beatus
Savinus Episcopus, manibus præciſis, cœpit
confortare Diacones ſuos^l. Exuperan-
tius autem, & Marcellus, accepta fiducia

a ubicumque manſiſſet;
juſſit adduci

b corallite Jovis

c in manibus

d Vir clariffimus

e propitiator

f ſcias

g vides

h Vir clariffimus tutudic
cum furore

i confregit

k & trepidare Diaconi
Sancti Savini. Eadem ve-
ro hora

l Exuperantium, & Mar-
cellinum dicens eis: Fi-
lii cariffimi & fratres mei,
nolite timere minas Dia-

cœ-

bolli, sed confidite in Domino Jesu Christo, qui fidelibus suis dat coronam, & vitam æternam.

a una voce pariter

b Vir clarissimus eadem hora

c Jovis

d eis

e certè

f animo & corde, &

g terrorem inimici.

h nos ipsos

i aliud

K respondere

l in his, quæ

m jam Diabolo locum non

damus, nec obedimus ei,

quia fallax est, & non dabit vitam, sed mortem.

n vir clarissimus

o qui

p cum

q dicentes

r bone

s cum diu

t Vir clarissimus

u clamantes dixerunt:

x Vir clarissimus Augu-

stalis Tusciae

y renovabo.

cœperunt clamare^a dicentes: Pereant dii dæmoniorum, & lætetur cor quærentium Dominum.

Tunc Venustianus^b collegit fragmenta Dei sui^c in lintheaminibus, & collocavit in capsâ argentea, & misit in domum suam, & iracundia plenus jussit in conspectu suo Marcellum, & Exuperantium in equuleo suspendi, præsentem Sancto Savino Episcopo, dicens^d: Sacrificate Diis, aut^e pœnis interibitis. Respondens autem Sanctus Savinus *Episcopus*, dixit ad Diacones suos: Filii *carissimi* constantes estote^f, nolite timere^g. Respondit Marcellus, & dixit: Nos semel^h obtulimus Deo sacrificium, quiaⁱ quid respondeamus^k non habemus, nisi ut peccatis *nostris* ignoscat Deus, quia quod^l patimur^m, secundum peccata nostra patimur. Venustianusⁿ *Consularis* dixit: Macerate fustibus *ambos* in conspectu Savini, quia^o manibus pollutis confregit Deum Jovem. Et dum^p diu cæderentur, clamabant vocibus magnis^q: Gloria tibi Domine^r Jesu *Christe*, quia meruimus introire in requiem tuam. Et dum clamarent ambo pariter, dicit ad eos Venustianus^s *Augustalis Tusciæ*: Jam deponite mentes sacrilegas, & adorate Deos, ut non pereatis. Illi autem^t clamabant dicentes: Nos in nomine Domini nostri Jesu Christi renovati sumus. Venustianus^x dixit: Modò vos ego^y *renovo*. Et jussit, ut unguibus rade-

radarent^a latera eorum, & igne supponi,
qui, dum diu ignem ad latera eorum ponerent,
subitò ambo spiraverunt, quorum corpora
jactaverunt^b in fluvio. Savinum verò Epi-
scopum^d truncum in carcerem^c recluserunt.
Audiens^f hoc quidam piscator, & Presby-
ter collegerunt corpora Sanctorum Marty-
rum Exuperantii, & Marcelli, & sepelie-
runt eos juxta viam sub die pridie Kalenda-
rum Juniarum.

Post dies autem sex audiens hæc quæ-
dam Matrona nomine Serena^g vidua annis
triginta & uno^h, veniebat nocte ad San-
ctum Savinum Episcopum, & curam ei fa-
ciens, pedesque ejusⁱ amplectens osculaba-
tur. Et colligens manus Beati Savini in
domum suam duxit^k, dolio vireo, cum
aromatibus^l condidit; quas die noctuque
tangens, super^m oculos suos ponebat.

Ipso tempore adduxit ad Sanctum Sa-
vinum Episcopum Serena cæcum Nepotem
suum, quem unice diligebat, in quo Me-
dici omnem artemⁿ exercuerant, & non
potuerunt eum curare. Præsentato autem
Sancto Savino Episcopo, dixit ad eum Se-
rena: Domine meus, per Christum te con-
juro, in quem^p credo, ut ponas ulnas tuas
super hunc famulum tuum, & ores^q Do-
minum creatorem coeli, & terræ^r; & credo,
quia illuminabitur. Tunc Sanctus Savinus
Episcopus posuit truncos suos super ocu-
los cæci^s, lacrymis^t rigavit dicens: Do-

O o o

mine

a radarentur

b præcepit jactari

c fluvium

d truncatum

e mancipavit

f vero

g de civitate Spoletana,
quæ erat

h Christianissima, & ci-
mens Deum orationibus,
jejniis, & eleemosynis
vacans, hæc

i amplexabatur, & oscu-
labatur eos. Hæc

k collocavit eas in

l condidit

m in

n medicine

o poterant

p tu credis, & ego in
ejus virtutem credo

q Deum

r creatorem omnium

s & cepit cum

t dicere

a creator, & misericors
b voluntatem tuam bonam

c cum fletu hoc
d invocanti

e nostris. In te sperant

f quia tu es lumen veritatis, & vitæ. Et tu dixisti Domine: quæcumque petieritis in nomine meo, accipietis per Dominum nostrum Jesum Christum, & Spiritum Sanctum, qui tecum vivit, & regnat in sæcula sæculorum.
g dicens: Aperiat tibi oculos.

h Creator omnium visibilium, & invisibilium quia ipse est, qui nato cæco oculos aperuit,
i Et viderunt

k mirabilia Dei, quæ per Sanctum Savinum Episcopum Dominus Jesus Christus fecit, &

l & rogantes dicebant Sancto Savino Episcopo, ut baptizaret eos,
m occultari,

n per Sanctum Savinum Episcopum

o & tres

p Venustiano Viro clarissimo Præsidi Thusciz
& præ

q non

r eodem

s Venustiano Viro clarissimo Præsidi Thusciz

mine Deus omnium ^a rerum, fac ^b voluntates bonas sperantibus in te. Et genu flexo ^c dicebat: Domine Deus, propitius esto mihi peccatori, te ^d invocamus, qui lumen es verum, illumina sperantes in te, quia nos non sumus digni, qui relictī sumus in peccatis ^e, nos in te sperantes servi tui. Illumina tenebras nostras ^f per Dominum nostrum Jesum Christum, qui tecum vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Et cum respondissent omnes, Amen, posuit Sanctus Savinus truncos suos super oculos cæci ^g, & ait: Qui aperuit mare, & induxit Israel per medium ejus: Ipse introducat lumen in oculos tuos, ut cognoscant omnes gentes, quia ipse est ^h invisibilium creator. Tunc aperti sunt oculi Prisciani nepotis Serenæ. Videntes ⁱ autem omnes, qui erant in custodia ^k, miserunt se ad pedes Sancti Savini ^l Episcopi, ut baptizarentur, & baptizati sunt eodem die numero undecim. Hoc autem factum non potuit ^m celari, quia cæcus illuminatus fuisset ⁿ.

Post dies verò triginta duo • indoluerunt oculi ^p Venustiani nimio dolore, & nulla ratione nec cibum, nec somnum potuit percipere, itaut nullus Medicorum ejus dolorem mitigare ^q potuisset. Eo ^r tempore ^s nuntiatum est Venustiano, quod Sanctus Savinus cæcum illuminasset; misit uxorem suam, & duos filios, & cum grandi gloria rogavit Sanctum Savinum venire ad

ad se. At ubi dictum est Sancto Savino Episcopo in carcere, dixit: Gloria tibi Domine, quia dignaris me vocari inter servos tuos; & perrexit ad domum Venustiani. Tunc levaverunt Venustianum in manibus, & projecerunt eum ante pedes Sancti Savini Episcopi. Quem ut vidit, ^a *lacrymatus est*, & dixit voce clara: Illuminet te Christus, qui cæcum natum illuminavit. Respondit Venustianus cum Uxore, & Filiis ^b *dicens*: Peccavimus in mundo isto, Respondit Sanctus Savinus, & dixit: ^c *Crede, & pœnitentiam age. Verumtamen* deferantur huc fragmenta simulacri. Et ^d *protinus allata sunt fragmenta in conspectu Savini, qui iussit* comminui, & projici in fluvio.

Urgebatur autem Venustianus doloribus. Dicit ei Sanctus Savinus: Credis ex toto corde tuo? Respondit Venustianus, & dixit: Ego credo; sed peccatum meum, quod in te exercui, ipsum mihi cruciatum *ostendit* ^e. Respondit Sanctus Savinus *Episcopus*: Mea delicta hoc ^f fecerunt. Tu verò innocens monstraberis. Et hoc *ita* te commoneo, ut pœnitearis, & credas in Dominum *nostrum* Jesum Christum, & baptismum percipias, & salvus eris, & vitam æternam ^g *frueris*. Respondit Venustianus *dicens*: Baptiza me in nomine Domini *nostri* Jesu Christi, ut promissa percipiam tua. Tunc Sanctus Savinus Episcopus genibus positus oravit, & manibus abscissis catechizavit

^a Sanctus Savinus Episcopus lacrymabiliter

^b cum fletu, & dicebant:

^c Si credis ex toto corde tuo, & pœnitentiam agis, omnia ministrabuntur credenti.

^d statim, ut imperavit Sanctus Savinus adducta sunt ante conspectum ejus, quæ cum vidisset, omnia

^e ostendis

^f mihi

^g consequeris. Venustianus Vir clarissimus dixit:

zavit eum cum uxore, & filiis, & accepta aqua, baptizavit eos dicens: Credis in

^a Respondit Venuſtianus:

Credo. Et in Chriſto Je-

ſu Filio ejus? Reſpondit:

Credo. Et in Spiritu San-

cto? Reſpondit Venuſtia-

nus: Credo. Et in eum,

qui paſſus eſt, & reſurre-

xit? Reſpondit Venuſtia-

nus: Credo. Et in eum,

qui aſcendit in Cœlos, &

iterum venturus eſt judi-

care vivos, & mortuos,

& ſæculum per ignem?

Dixit: Credo. Et in ad-

ventu ipſius, & Regnum

ejus in remiſſionem pec-

catorum, & carnis reſur-

rectionem? Venuſtianus

reſpondit: Credo in

Chriſtum Dei Filium, qui

me illuminet.

^b levatus a

^c Venuſtiani

^d pateretur

^e rigavit

^f quod

^g & dixit ei:

^h hæc

ⁱ in me

^k Et habitaverunt ſimul.

^l eſt

^m ſcriptionem

ⁿ &

^o juſſit

^p quorum quidem corpo-

ra nuſquam potuerunt in-

veniri.

Deum Patrem omnipotentem, & in Je-

ſum Chriſtum filium ejus, & Spiritum San-

ctum, qui te illuminet in vitam æternam per

ipſum, qui venturus eſt judicare vivos, &

mortuos, & omne ſæculum per ignem, in re-

miſſionem peccatorum, & carnis reſurreccio-

nem? Venuſtianus dixit: Credo Dei Filium

Chriſtum, qui me illuminet.

Eadem hora ^b allevato de pelve, aper-

ti ſunt oculi ^c ejus, itaut nullum dolorem

poſt baptiſmum ^d ſentiret. Tenens pedes

Sancti Savini Venuſtianus lacrymis ^e rigabat

dicens: Ora Patrem Dominum noſtrum Je-

ſum Chriſtum, ut dimittat mihi, ^f quæ in

te exercui. Reſpondit Sanctus Savinus

Episcopus: Ego, fili, propter infelicitatem

peccatorum meorum omnia ^h pertuli. Tu

enim nihil ^g peccaſti.

Hoc autem nuntiatum eſt Maximiano

Auguſto, quia Venuſtianus baptizatus ⁱ

fuisset. Et iratus miſit Tribunum ſuum,

& ^m ſubſcriptionem ſimul; ⁿ quæ præcepit

damnari Sanctum Savinum, & Venuſtianum

capite truncari. Veniens autem Lucius

Tribunus, ſine auditione ipſum Venuſtia-

num Auguſtalem Thuſciæ cum uxore, &

filiis capite truncavit in Civitate Aſifinate,

(quorum corpora abſconſa ſunt a Chri-

ſtianis, ^p quæ nunquam reperiri potue-

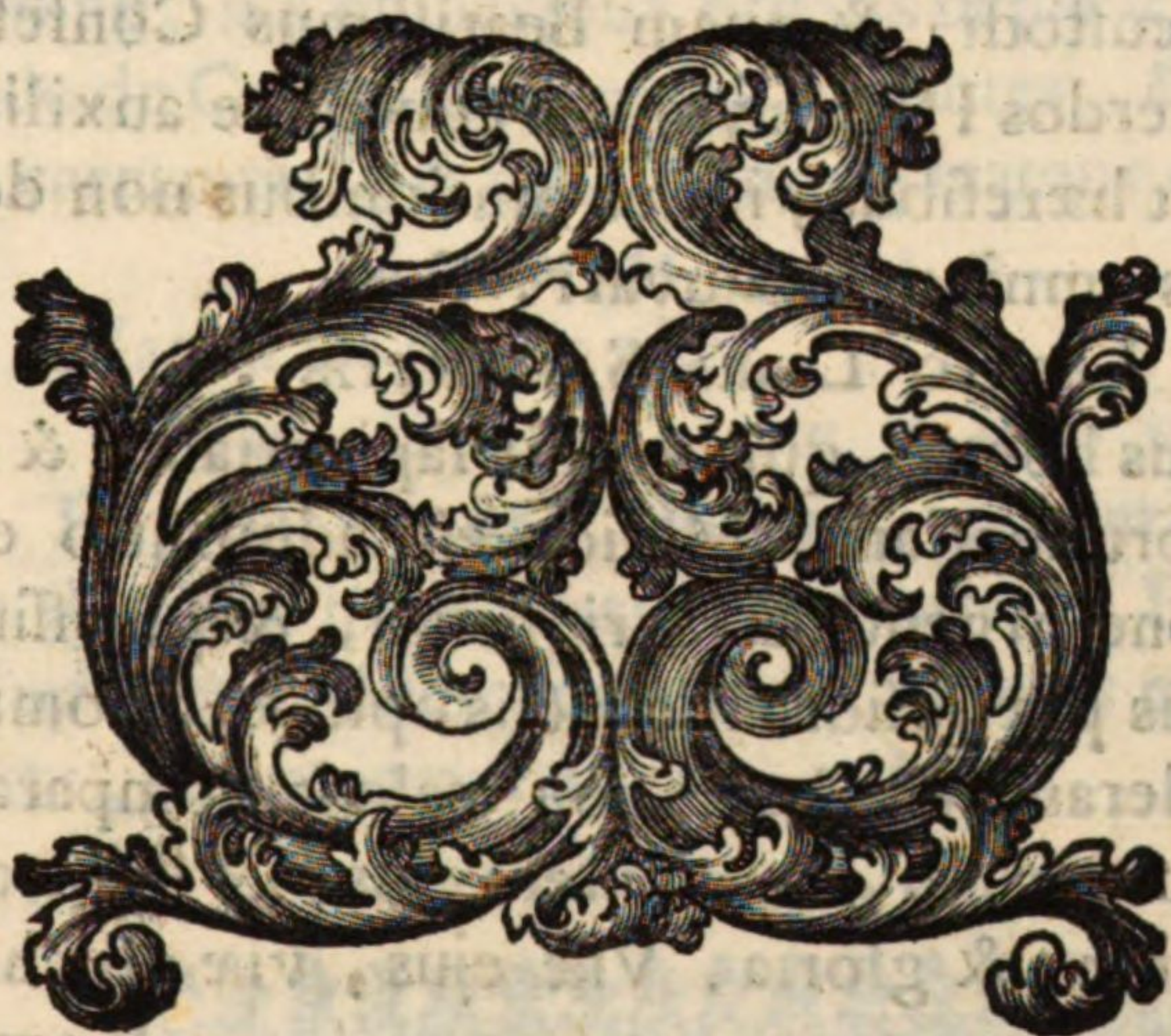
runt.)

Eo-

Eodem tempore tenuit Sanctum Savi-
num Episcopum, & adduxit *ad* Civitatem
Spolitina, & sine auditione tamdiu *cum*
cædi plumbatis, præcepit^a quousque defice-
ret. *Et* cùm caderetur, emisit spiritum.
Cujus corpus collegit quædam Matrona
nomine Serena, quæ jam manus ejus antea
collegerat, & junxit manus cum corpore,
& sepellivit eum miliario plus minùs se-
cundo a Civitate Spolitina, sub die septi-
mo Idus Decembris^b. (*Ubi præstantur*
beneficia Sanctorum usque in hodiernum
diem.)

a cadi

b In quo loco exuberant
beneficia Domini, & Sal-
vatoris nostri Jesu Christi:
cæci illuminantur, infirmi
sanantur, Dæmones effu-
gantur ad laudem, & ho-
norem Domini nostri Jesu
Christi, qui semper fide-
libus suis dat palmam vi-
ctoriæ, cui est imperium,
honor, & regnum in sæ-
cula sæculorum. Amen.

V.

*Ad pag. 297.
in notis.*

*Ex Cod. Bi-
blioth. Val-
licel.*

** Pridie Kalendas Octobris.*

S. HIERONYMI PRESBYTERI.

ANTIPHONA.

Os justi meditabitur.

PSALMUS.

Noli æmulari.

ORATIO.

Ecclesiam tuam, Domine, quæsumus pia mi-
seratione custodi; & quam Beatissimus Confessor
tuus & Sacerdos Hieronymus a cunctis te auxilian-
te purgavit hæresibus, ipsius orationibus non desi-
nas mentes omnium^a adjuvari. Per.

^a *Legendum
videtur:
Adjuvare.*

LECTIO LIBRI SAPIENTIÆ.

^b *Leg. pru-
dentia.*

Beatus homo, qui invenit sapientiam, & qui
affluit^b prudentiam. Melior est adquisitio ejus
negotiatione argenti & auri primi, & purissimi:
fructus ejus prætiosior est cunctis opibus; & omnia,
quæ desiderantur, huic non valent comparari.
Longitudo dierum, in dextera ejus; & sinistra il-
lius, divitiæ, & gloria. Viæ ejus, viæ pulchræ;
& omnes

* Ex antiquissimo Missali manuscripto membranaceo Bi-
bliothecæ Vallicellanæ ex Gelasiano, & Gregoriano composito
signato olim lit. B. num. VIII. nunc lit. E. num. 15. fol. 297. &
seqq. de quo Eminentissimus Cardinalis Thomasius in Præfa-
tione ad Codices Sacramentorum.

& omnes semitæ illius, pacificæ. Lignum vitæ, est his, qui adprehenderint eam: & qui tenuerint eam, Beatus. Dominus sapientia fundavit terram; stabilivit Cœlos prudentia: Sapientia illius, eruperunt abyssi; & nubes rore concresecunt.

GRADUALE.

Os iusti meditabitur sapientiam.

EVANGELIUM.

In illo tempore: Dixit Dominus Jesus discipulis suis: Vos estis sal terræ.

OFFERTORIUM.

In virtute tua, Domine.

SECRETA.

^a Interveniatur preces, & obtentu orationis Beati Hieronymi Sacerdotis, & Confessoris tui, Domine, his muneribus oblatis benedictionem effunde de Cœlis; quo ex eis fumentes, & ab omnibus careamus ^b, & cœlestibus repleamur eduliis.

^a Leg. vid. Interventu preces,

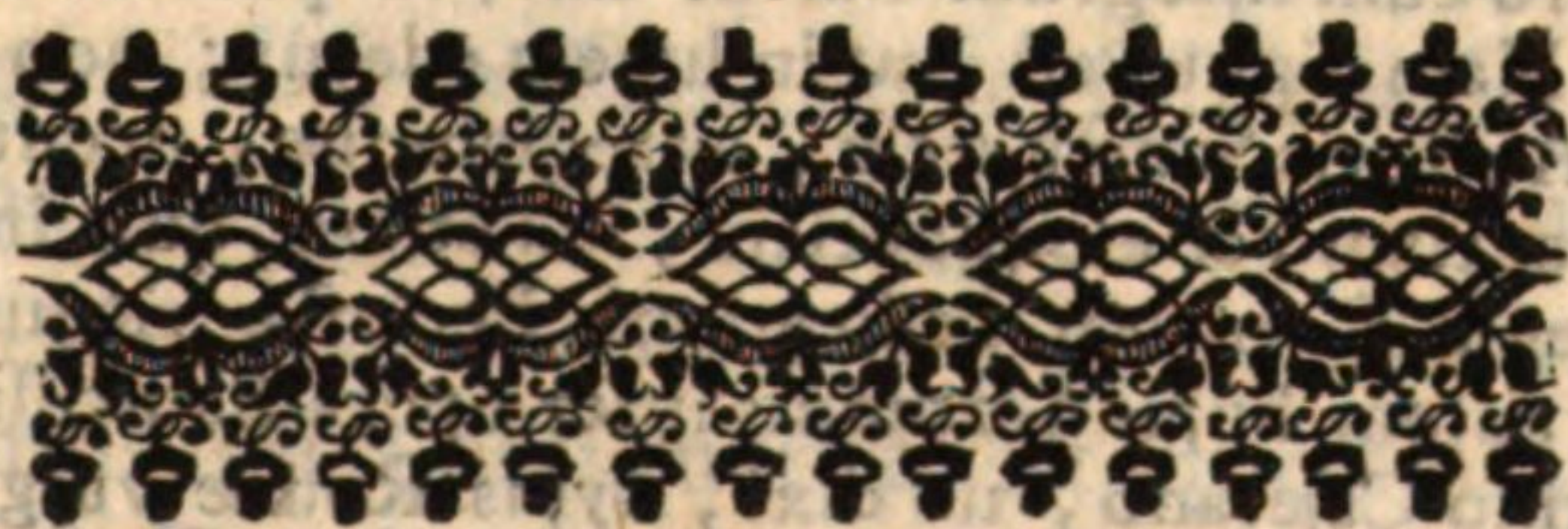
^b aliquid deesse videtur;

COMMUNIO.

Magna est gloria ejus.

AD COMPLENDUM.

Repleti sumus, Domine, muneribus tuis, quæ de festivitate Beati Sacerdotis tui Hieronymi percepimus: tribue quæsumus, ut ejus mundemur effectu, & muniamur auxilio. Per.

SER-

*Ad pag. 307.
in not.*

*Ex Cod. Bi-
bliot. Vatic.*

*1271. pag.
218.*

VI.

SERMO

*IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

AD Dedicationem Ecclesiae, dilectissimi, pia devotionis Vos fervor attraxit, & Sancti Spiritus gratia vestris infusa pectoribus incitavit: Sed necesse est, ut quod a Nobis hic solemniter agitur, simplicioribus quibusque Fratribus, ac minus peritis vel breviter exponatur. Hoc enim inter Synagogam, & Ecclesiam distat; quia Synagoga congregatio, Ecclesia verò convocatio nuncupatur, sicut congregari & bruta animalia possunt; convocari ad ea specialiter per-

*Oper. S. Pe-
tri Damiani
Tom. II. Ser.
IV. in Dedic.
Eccl. p. 206.*

* Sermo iste sumptus est ex Bibliothecae Vaticanæ Codice 1271. pag. 218., in quo continentur diversi Sermones, & Homiliae pro totius anni circulo. Codex scriptus videtur saeculo duodecimo, vel decimo tertio ineunte. Sermoni autem nullius Auctoris nomen praefigitur; sed eum pertinere ad Sanctum Petrum Damiani, nulla esse potest dubitatio, cum ejus pars in Codicibus manuscriptis inter opera ejusdem Sanctissimi Episcopi Cardinalis a Constantino Cajetano reperta, & edita sit, ego vero cum integrum nactus sim, in publicum hoc loco emittam. Nam dignus est, ut in lucem edatur; non solum ob beatissimi Auctoris Sanctitatem, egregiamque, prout aetas illa ferebat, scientiam, & eloquentiam; sed etiam, quia in eo continetur egregia sacrorum Dedicationis Ecclesiae rituum expositio. Quae autem hujus Sermonis inter opera Sanctissimi Patris a Constantino Cajetano, ut dixi, typis Romae vulgata sunt, caractere, quem vulgo cursivum vocant, expressa erunt: cætera vero caractere vulgo rotundo imprimuntur.

pertinet, quæ ratione subnixa sunt. Ne sint ergo quilibet sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, ea, quæ geruntur extrinsecus, ratione comprehendant, & ordinem mysticæ dispositionis prudenter intelligant, ne delusum arbitrentur, vel frivolum, quod Divinæ virtutis est Sacramentum. His enim, qui mysterii sunt spiritualis ignari, quodammodo ludus, ac puerilis videtur ineptia, quod supernæ sapientiæ redolet disciplinam; Unde dicit Apostolus: *Verbum enim Crucis pereuntibus quidem stultitia est; iis autem, qui salvi fiunt, idest nobis, virtus Dei est.* Age igitur, quod trino circuitu sanctificatam sparsimus aquam, in nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, ostendimus, hanc Nos dedicare Basilicam. Et quoniam Israelitico Populo per desertum gradienti prima temptatio fuit aquæ penuria, cumque amaras reperissent aquas, easque se non posse bibere murmurarent; ostendit Dominus Moyse lignum, quod cum ille in aquas misisset, in dulcedinem versæ sunt. Quod nimirum, ut velociter transcurramus, nil aliud est, quàm quia lex veteris Instrumenti, quæ amara videbatur, dum carnaliter servarent, per lignum Crucis versa est in dulcedinem intelligentiæ spiritualis. Aqua ergo ista, quam sparsimus, quia Sanctificationem in se per signaculum Sanctæ Crucis accepit, amaritudinis antiquæ dispendium nova spiritualiter gratiæ dulcedine compensavit. Quod enim huic pavimento elementa tam græcæ, quàm latinæ locutionis impressimus, hoc designatum est, quod hæc Basilica domus est Orationis, & prædicationis effecta, & a cunctis tam nugarum sæcularium confabulationibus

I. Cor. I. 18.

aliena, pro quo patenter annuitur, quia Templo
 pectoris Nostri nihil aliud, quàm Divina lex debet
 inscribi. Hinc est, quod Apostolus ait: *Epistola*
 II. Cor. III. 2. *nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ sci-*
 tur, & legitur ab omnibus hominibus manifestati,
 quod epistola estis Christi ministrata nobis, & scripta
 non atramento, sed spiritu Dei vivi, non in tabulis
 Jerem. lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Per Je-
 XXXI. 33. remiam quoque dicitur: *post dies illos dicit Domi-*
 nus: *dabo legem meam in visceribus eorum, & in cor-*
 de eorum scribam eam, & ero eis in Deum, & ipsi
 erunt mihi in populum. Quamobrem, & hæc Basi-
 lica, quæ nostri cordis arcana designat, nihil aliud
 quodammodo, quàm liber est Dei, cœlestibus man-
 datis inscriptus, armarium Divinæ legis, & Schola
 Studii spiritualiter ut sit amodo, quod scriptum
 Jos. XV. 16. est vera *Cariathe Sepher*. Unde Vos dilectissimi
 cum ad Ecclesiam convenitis, tanquam ad alteru-
 trum, atque vicarium Dei colloquium invitati,
 unusquisque vestrum nil aliud conferat, nil tractare
 præsumat, nisi vël audiat Deum, vel ipse loquatur
 ad Deum. Deum siquidem ille veraciter audit,
 qui dumtaxat his, quæ in Ecclesia leguntur, atten-
 dit. Ad Deum verò loquitur, qui vel precibus,
 vel Divinis laudibus immoratur. Et oh quàm præ-
 clarum, quàm dulce spectaculum, ubi alternum ver-
 satur in medio Dei Omnipotentis, hominumque
 colloquium! Jam verò, quod septies Basilicæ hujus
 Altare iustravimus, ab antiquo Josue Filii Nave
 traditione sumus instructi, qui videlicet Urbem
 Jericho, concrepantibus tubarum clangoribus, &
 Sacerdotibus Arcam Dei ferentibus, septies circui-
 vit,

vit, & sic victoriam everſæ Civitatis obtinuit .
 Ait enim Dominus ſicut Scriptura teſtatur : *Circui-* Joſ. VI. 3.
te Urbem bellatores cuncti ſemel per diem : Sic facie-
tis ſex diebus : Septima autem die Sacerdotes tollant
ſeptem buccinas , quarum uſus eſt in Jubilæo, & præ-
cedant Arcam fœderis , ſeptiesque circuibitis Civi-
tatem , & Sacerdotes clangent buccinis , cumque in-
ſonuerit vox tubæ longior , atque concifior , & in au-
ribus veſtris increpuerit , conclamabit , omnis Populus
vociferatione maxima , & muri funditus corruent Ci-
vitatis . Jericho planè , ſicut notum eſt in Lunam
 vertitur , per quam videlicet Lunam modò creſcen-
 tem , modò deficientem hujus Mundi varietas de-
 ſignat : Per Arcam verò Sancta figuratur Eccleſia .
 Ad Excidium ergo illius Jericho non ſagittarum
 grando promitur ; non enſis educitur ; non denique
 tela vibrantur ; ſed tantùm Arca Domini , tubis æ-
 reis clangentibus , ſepties circumfertur , & ſic ever-
 ſa funditus mœnia ſubruuntur . Sicut ergo ſeptem
 diebus Arca Domini tubis concrepantibus circum-
 vergitur , & illicò Urbis Jericho mœnia diruuntur ;
 ſic nimirum in omni tempore , quod dierum vicif-
 ſitudine volvitur , dum fertur Arca Domini ; ideſt
 dum toto Terrarum Orbe circumiens dilatatur Ec-
 cleſia ad voces prædicantium , quaſi ad ſonitus ,
 clangoremque tubarum elati quilibet , atque ſubli-
 mes a ſuæ celſitudinis ſuperbia corruunt , & omnia
 contradictionis , atque infidelitatis obſtacula de-
 ſtruuntur . Sacerdotes ergo bajulantes Arcam æreis
 concrepant tubis , dum Sancti Prædicatores Eccle-
 ſiæ doctrinam intonant veritatis , & ſic Jericho fun-
 ditus everſa deſtruitur , dum Mundus hic a ſui vi-

gore fastigii corruens sub triumphantis, veri Jesu pedibus inclinatur, donec in fine operum, sicut te-
 J. Cor. XV. statur Apostolus: *inimica destruetur mors &c. ut sit*
 26. 28. *Deus omnia in omnibus*. Quod autem hujus Altaris lapidem Oleo Sancto, vel Chrismate delibui-
 mus, istius Sacramenti Patriarcha Jacob auctor agnosci-
 tur, de quo nimirum his verbis historia Scriptura testatur: *Surgens ergo mane Jacob tulit lapidem,*
 Gen. XXVIII. *quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum fun-*
 18. *dens oleum desuper, appellavitque nomen Urbis Bethel,* quod est procul dubio domus Dei. Quis planè nesciat, quia lapis ille Christum significave-
 rit, qui oleo lætitiæ unctus est præ confortibus suis? unde & Christus meritò dicitur, idest *Unctus*, ut-
 potè Sancti Spiritus inundatione perfusus. Quod utique non ad solam ejus personam speciali jure congruere, sed ad totam universalem Ecclesiam, quæ corpus ejus est, cognoscitur pertinere. Omnes enim, qui vera fidei dignitate potimur, Christo connectimur regali Sacerdotio? Sacerdotes scilicet sumus, dum Sancti Spiritus Oleum in regeneratione suscipimus: Reges verò, quia vexillum in
 I. Pet. II. 9. fronte portamus. Unde & Petrus: *Vos, inquit, genus electum, regale Sacerdotium:* & Joannes ait:
 Apoc. V. 10. *fecisti nos Deo nostro regnum & Sacerdotes: & regnabimus super terram*. Nec illud ignorandum est, quia sicut Altaris mensa cæteris lapidibus superponitur, in qua salutaris oblatio coram Divinis obtutibus immoletur; ita Redemptor Noster electis omnibus tanquam vivis lapidibus supereminet, & tanquam caput inferioribus membris inhæret. Hinc est, quod de eodem suo Capite Sancta glo-
 ria-

riatur Ecclesia dicens: *Nunc autem exaltavit Caput meum super inimicos meos.* Hæc autem Mensa in lege veteri Propitiatorium vocatur, & de Christo per Joannem dicitur: *quia ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Huic ergo Mensæ devotionis nostræ sacrificium superponimus, cum actus nostros Dominicæ Incarnationis fide solidamus, quia in eadem lege præcipitur: *Non facietis vobis Deos aureos, vel argenteos &c. Altare de terra facietis mihi.* Ideo Sacrosanctum Corpus Christi dedicandis Altaribus ex more recondimus, ut super Dominicæ Incarnationis fidem nos offerre Deo Sacrificium designemus. Porro autem sicut in Arca fœderis tria quædam recondita legimus, idest lapideas tabulas, urnam auream, in qua erat manna, & Virga Aaron, quæ fronduerat: Ita nunc Sanctis Altaribus Corpus Dominicum, odorem thuris, & Sanctorum Reliquias inferimus. Ut autem hæc tam profunda mysteria, quæ vitandi causa fastidii non exponimus, saltem brevissimè perstringamus. Sancta Ecclesia, quam Arca illa tunc significabat, lapidearum in se tabularum exprimit speciem, dum utriusque Testamenti perpetuam possidet firmitatem. Per auream verò urnam splendida Christi designatur humanitas, pura scilicet atque sincera, nec non a cunctis omnino culparum squaloribus aliena, in qua est & manna, hoc est Divinitatis dulcedo melliflua. Postremo per Virgam Aaron, quæ fronduerat, illud Summi Pontificis Nostri, qui verè * *est mons fortitudinis, innuitur salutare vexillum, idest Crux, quæ immortalis memoriæ² viret semper, floret, atque fructificat in mentibus Electorum.*

*quæ sequuntur, extant
int. op. S. Petri Dam.

² a memoria
Cod. Vatic.

Per

Per hoc autem, quod in Sacris Altaribus Dominico Corpori^a Sanctorum Reliquiæ sociantur: unitum Redemptori suo Sanctæ Ecclesiæ Corpus ostenditur, & quasi Sponsus cum Sponsa in Sancti Altaris thalamo collocatur. Et quia in Apocalypsi sub Altari Dei visæ Sanctorum Martyrum animæ referuntur, aptissimè congruit, ut etiam apud nos sub Aræ visibilis mensa eorum patrocinia recondantur. Præterea sicut in Se-
 Joan. XIX. pulchro Redemptoris Myrra, & Aloë missa sunt, ita
 & hîc Thus apponitur, per quod ejusdem Domini mortificatio figuratur, sicut ipse dicit: quotiescum-
 I. Cor. XI. que manducabitis panem hunc, & calicem Domini
 26. bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Dignum est ergo, ut in Altari, super quod Corpus Dominicum jugiter immolatur, mors ejus etiam per rerum invisibilium enigmata nuntietur. Parietibus quoque Basilicæ per circuitum duodecim de Sancto Chrismate signa Crucis imprimimus, totidemque Candelas affigimus, ut eam Sancti Spiritus pinguedine delibutam, & ex Apostolorum doctrinis di-
 vini-

a De particulis Sacramenti Eucharistiæ, quæ una cum Reliquiis Sanctorum, & granis Thuris in Dedicationibus Ecclesiarum collocabantur sub Altari, talia habentur in Ordine Ro-
 Melch. Hit- mano edito ab Hittorio: *Extenso Velo inter eas, & populum,*
 torp. de Di- *recondat eas ipsas Reliquias Pontifex manu sua in loco Altaris ca-*
 vin. Officiis *nendo &c. & antequam recludantur, ponat Chrisma intus in*
 pag. 131. *confessionem per angulos quatuor in Crucem, ita dicendo &c. De-*
inde ponat tres portiones Corporis Domini intus in confessionem, &
tres de incenso, & recludantur Reliquiæ intus in Confessione. Plu-
ra autem de hujusmodi Ritu reponendi Eucharisticum Sacra-
mentum cum Reliquiis in Sacro Altari legi possunt apud Me-
nardum in not. & observat. ad Sacrament. Gregor. num 580. Et
apud Edmund. Martenum de antiqu. Eccles. Ritib. tom 2. lib. 2.
cap. xij. num. xj., qui fusè, atque eruditè ea de re differuerunt.

vinitus illustratam, his signis visibilibus ostendamus; sunt etiam alia nonnulla, Fratres mei, quæ in Ecclesiarum Consecrationibus certi causa mysterii rationaliter adhibemus, sicut est Vinum, Hyssopum, Sal, Cinerem, pulvereum fragmen rubei lapidis, quæ videlicet omnia idcirco per ordinem vobis exponere, cur adhibeantur, omittimus, ne charitatem vestram prolixis sermonibus oneremus. Quæ tamen breviter perstringendo transcurramus, ut tenuem saltem uberius^a intelligendi lineam producamus^b. Porro sicut^a uberilis intelligentia in Cod. aqua, vetus Testamentum, sic & Vinum significat Evangelium, quod Dominus tunc expressit, cum^b perducamus. Joan. II. aquam in vinum in nuptiali constitutus solemnitate mutavit. Et sicut liquores illi simul in Consecratione miscentur Ecclesiæ, sic procul dubio dignum est, ut utraque lex jugiter nostro versetur in corde. Sal etiam simul immittitur, ut insipidus veteris legis sapor Evangelicæ intelligentiæ Sale conditus esse doceatur. Unde cum cives Jericho aqua illius terræ conquerebantur amaras, ait Eliseus: Afferte mihi vas novum, & mittite in illud Sal. Quod cum obtulissent, egressus ad fontes aquarum, misit in eum Sal, & ait: Hæc dicit Dominus, sanavi aquas has, & non erit in eis ultra mors, neque sterilitas. Sanatæ sunt ergo aquæ usque ad diem hanc, juxta verbum Elisei, quod locutus est? per quod^c designatur, quod^c utique amara veteris legis aqua per spirituales Evangelii intellectum erat in dulcedinem convertenda. Hyssopus autem, qui pectoris arcana purificat, fidem designat, de qua nimirum dicit Apostolus: Fide purificans corda eorum. In cinere autem significatur humilitas, per quam scilicet Abraham Deo colloquens ait:

^a uberilis intelligentia in Cod.

^b perducamus. Joan. II.

IV. Reg. II. 20.

Ibid. 21.

Act. XV. 19.

Gen. XVIII. ait : Loquar ad Dominum meum , cum sim pulvis ,
 27. & cinis ? Per speciem verò rubei fragminis fervor innuitur Charitatis . Hinc est , quod Adam dicitur Terra rubra ; videlicet ut in vocabulo primi hominis homo discat , quatenus quia terra est , humiliter vivat : & quia ruber dicitur , a fervore charitatis geminæ non tepescat . Quæ scilicet omnia idcirco in Dedicatione Ecclesiæ visibiliter admiscuntur , ut nos eorum mysticum intellectum in mente nostra recondere doceamur . Et quia nos utique sumus Ecclesia , per visibiles species , atque corporeas mysticè designatur , quæ spirituum virtutum nobis inesse debeant Sacramenta . Hæc interim vos nosse sufficiat , ut per hæc , quæ dicimus , valeatis & illa conjicere , quæ tacemus . Videtis præterea , dilectissimi , quia Basilica hæc constat lapidibus , & cæmento quod si parietis machina in alta se subrigens solis lapididus coacervatur , & calcis ac sabuli glutinæ non astringitur , ad violentiæ cujuslibet impetum , quidquid constructum est , necesse est , ut subruatur . Quid est autem Templum Dei , nisi Populus Dei ? Lapidem , nisi homines ? Quid cæmentum , nisi tenax coagulum Charitatis ? unde dicit Apostolus :
 Coloss. III. Charitatem habete , quod est vinculum perfectionis . Sicut ergo muralis machina sine cæmento constructa , perflantibus ventis , evertitur , ita boni operis ædificium ad quemlibet temptationis impetum citò conlabitur , si fraternæ Charitatis coagulo non tenetur . Ut ergo , dilectissimi , sancti operis nostri structura permaneat , Spiritus Dei vos in fraternæ charitatis compage connectat . Non enim omnes , qui Christianum videntur habere vocabulum , pervenire merentur ad Christum : neque omnes , qui habent
 Eccle-

Ecclesiæ societatem ad Ecclesiastici corporis pertinent veraciter unitatem. Tabernaculum nempe fæderis, quod Christi tunc præfigurabat Ecclesiam Beseleel Filius Uri de Tribu Juda, & Ooliab Filius Achisamech de Tribu Dan pariter construxerunt. Sed cuncti liquido novimus, quia de Tribu Juda natus est Christus, de Tribu verò Dan nasciturus est Antichristus; sic ex utriusque nunc membris universalis constat Ecclesia, sed sola charitate discernitur, qui scilicet ad Christum, qui ad Antichristum meritò pertinere credatur. Unde & Beseleel dicitur: ut umbra Dei, quia quisquis Christum veraciter sequitur, umbra Sancti Spiritus, ex quo ille in Virginis utero conceptus est, ab æstu desideriorum carnalium temperatur. Ooliab interpretatur Protectio^a mea Pater: quoniam Anti-

^a Protectio-
nis Pater,
Cod.

^b utrisque
^c utroque

christus cum suis utique^b membris patrum suorum, hoc est veterum^c Judæorum se testimonio protegit, dum legalia mandata juxta literam servat, & ea secundum illorum traditionem carnaliter observanda mendaciter dogmatizat. Ecce dilectissimi Tabernaculum Dei nunc communis frequentia societate construimus, & Templum Dei corporali præsentia sufficienter implemus; imo & ipsi Templum Dei per novæ regenerationis gratiam effecti sumus. Templum enim Dei Sanctum est, (dicit Apostolus) quod estis vos, & Spiritus Dei habitat in vobis. Ubi terribile est, quod præstò subjungitur: Si quis Templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum sanè, idest materialis quælibet, ac terrena Basilica, aliquando pulvere, vel levi quacumque sorde polluitur, aliquando per effusionem sanguinis, vel certè per admissum aliquod grave facinus violatur: Sed cum solus se nimius pulvis exaggerat,

vel tenuis quædam pollutio pavimenti munditiam fæ-
 dat, levi ramusculo^a, quod injectum est, scopitur, &
 sic ad priorem munditiam, quod fædatum est, revo-
 catur. At si vel homicidii, vel gravissimi, quod absit,
 sceleris contaminatione respergitur, denuò per Summi
 Sacerdotis officium necesse est, instauretur. Nos certè
 in die Sacri Baptismatis per sanctificationem Spiritus
 Dei Templum sumus effecti. Quod si vel otiosi ser-
 monis, vel exigui cujusquam reatus attaminatione con-
 tingimur, facile est, ut levis pœnitentiæ satisfactione
 purgemur. At si gravis culpæ lepram nos incur-
 risse contigerit, adeunda est protinus Mater Ec-
 clesia, supplicandus est Pontifex, ut animæ nostræ
 Templum, quod violatum, atque destructum immani
 scelere cernitur, per Sacerdotalis auctoritatis officium,
 ac satisfactionis dignæ remedium, noviter instaure-
 tur. Nec dubium, quin illa Templi spiritualis in-
 stauratio, quæ per visibilis Sacerdotis exhibetur offi-
 cium, per Divinæ virtutis, atque potentie intrinse-
 cus impleatur effectum, & Christus Jesus, qui verus
 Rex est, & Sacerdos, quod collapsum in homine, vel
 destructum maligni spiritus arte considerat, per ple-
 nioris gratiæ largitatem in melius renovat^b, ac re-
 format. Quod etiam Templi Hierusalem instauratio
 tunc illa signaverat^c, quæ per Zorobabel Filium, Sa-
 latiel Ducem, videlicet Juda, & Jesum Filium Jo-
 sedech Sacerdotem Magnum facta fuisse legitur sub
 Dario Rege Persarum. Sicut enim tunc Nabuchodo-
 nosor Rex Babylonis Templum Hierusalem Populum
 captivando destruxerat; sic nequitie spiritus, qui
 possessor est intimæ confusionis, humanam animam a sua
 sæpe libertate captivat, & sic Templum Dei perversæ

^a quod in lu-
 tum est, sco-
 patur, Cod.

^b revocat,
 Cod.

^c significa-
 verat,

con-

concupiscentiæ sorde contaminat; & sicut per Zorobabel, atque Jesum, Regiam videlicet, Sacerdotalemque Personam tunc instauratum est Templum; sic hominis anima, furore antiqui hostis impellente, collapsa, & per ejus astutiam turpiter violata ex virtute Redemptoris nostri, qui ex utraque stirpe descendit, erigitur, & non solum in id, quod fuerat, sed & in amplioris gratiæ plenitudine reformatur. Unde & per Aggæum Prophetam de lapideo illo Templo dictum est: Magna erit gloria domus istius novissimæ, Agg. II. 10. plusquam primæ, & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus Deus exercituum. Tunc Sacerdos ille Pontificum, & Rex Regum Templum suum perpetuo possessurus ingreditur; & illud non solum a perpetrati sceleris contaminatione purificat, sed etiam gloria continue deinceps inhabitationis illustrat. Sicut per eundem Prophetam dicitur: Et veniet desideratus Ibid. 8. cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Hortamur itaque dilectissimi, & sanctæ devotionis ^{a dilectionis} vestræ prudentiam salubriter admonemus, ut si Templum pectoris vestri cognoscitis, vel antiqui hostis arte corruptum, vel etiam perpetrati gravissima cujusquam sceleris attaminatione pollutum, illum adite Pontificem, qui restorationis, & totius humanæ salutis principaliter obtinet potestatem. De mentis vestræ cubiculo pravæ concupiscentiæ sordes abjicite, furoris, & iracundiæ stimulos per patientiæ mansuetudinem mitigate; petulantis luxuriæ virus expellite; supernæ contemplationis intuitu vanarum cogitationum caliginem dimovete. Sicque procul abjectis omnium sordibus vitiorum succedant spiritualium ornamenta virtutum. Quibus

suaviter delectatus omnipotens Deus, illud in vobis
 construat domicilium, in quo sit ipse summus, simul
 & fundamentum. Summus quidem, sicut scriptum
 est: Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic
 factus est in caput anguli. Fundamentum verò sicut
 dicitur: fundamentum autem nemo potest ponere
 præter id, quod positum est, Christum Jesum, non
 ergo sit mens vestra dilectissimi Apotheca mercium^a:
 non cupiditatis ærarium: non arca bellatorum: quid-
 quid enim sedulo^b versas in conscientia, hoc idem &
 ipse^c es in æstimatione Divina. Omne siquidem no-
 strum sive boni, sive mali desiderium coram Divino
 conspectu in nostra cernitur mente depictum. Porro
 si in te flamma libidinis æstuat, mens tua domus est
 fornicationis, non domus orationis. Si fomes inest
 livoris, & odii, non domicilium pacis, sed campus vi-
 detur esse certaminis. Sit ergo mens nostra non obscæ-
 nae luxuriæ clibanus, non passionum sentina carna-
 lium, non denique volutabrum vitiorum: Sed sit cum
 Dei Omnipotentis auxilio spiritualium Aula virtu-
 tum: Quam ipse supernus dignetur habitator invise-
 re, atque in Templo dicati sibi pectoris habitare, sicut
 per Prophetam promittit, dicens: inambulabo in
 illis, & inhabitabo, & ero illorum Deus, qui vivit,
 & regnat in Trinitate perfecta unus, & verus Deus
 in sæcula sæculorum. Amen.

VII.

SERMO

IN DEDICATIONE

HUIUS ECCLESIAE

SALVATORIS.

*Ad pag. 307.
in not.*

*Ex Cod. Ba-
silic. Later-
sign. lit. A.
pag. 229.*

ONSECRATIONES ^a Altarium, & Ecclesiarum secundum Ritum, quem nunc Romana tenet Ecclesia, Silvester Papa Primus fieri instituit. Fuisse tamen ab ipsis Apostolorum temporibus loca Deo dicata, quæ a quibusdam Oratoria, a quibusdam verò Ecclesiæ appellabantur; ubi collectæ fierent per unam Sabbati, & in quibus Populus Christianus ad audiendum verbum Dei, & ad percipiendum Dominici Corporis, & Sanguinis Sacramentum convenirent; & Apostolorum edocemur Epistolis, & Sanctorum Patrum instituimur gestis; quæ licet ^b salibus exorciza-

^a Ex hoc sermone lectiones sumptæ sunt, paucis mutatis, quæ extant in Breviario Romano die ix. Novembris in festo Dedicationis Basilicæ Salvatoris, tum etiam nonnulla, quæ de Magno Constantino Imperatore leguntur in Lectionibus in eodem Breviario assignatis die xviii. ejusdem mensis pro festo Dedicationis Basilicæ Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, ut conferenti manifestum erit.

^b Hoc est aqua sale conspersa, & Sacerdotali benedictione sanctificata, de cujus antiquissimo usu Eminentissimus Baronius in Annalibus ad ann. 132. in princip., Eminentissimus Bona Rer. Liturgic. lib. I. cap. XX. §. 5. Edmundus Marten. de Antiq. Eccles. ritib. Tom. II. lib. II. cap. 13. & 15. & alii plurimi.

cizabantur, non tamen Chrismate ungebantur, nec Altare stabat lapideum adhuc erectum in Titulum, in figura Domini Nostri Jesu Christi Crismate delibutum, qui est Altare nostrum, & Sacerdos, & Hostia. Postquam verò Constantinus, qui Monarchiam tenebat Imperii, a Beato Silvestro Baptismi meruit purificari Sacramento, tunc primum lege ab ipso promulgata concessum est omnibus sub Romano Imperio degentibus licite Ecclesias fabricare, & ad id faciendum suo alios ut hortaretur exemplo, in proprio Lateranensi Palatio Ecclesiam in honorem Salvatoris mundi fabricavit, & Basilicam appenditiam juxta in honorem S. Joannis Baptistæ in balneo caloris sui in loco, in quo baptizatus a lepra meruit mundari. Quam etiam præfatus Papa publice consecravit 5. Idus Novembris, & est illa usque hodie celeberrima festivitas Romæ, in qua prima Ecclesia publicè consecrata est: Et Imago Salvatoris depicta parietibus primum visibilis omni populo Romano apparuit. Consecravit autem & idem Ven. Papa Ecclesiam Apostolorum Principis in quartodecimo Kalendas Decembris, quam etiam piissimus Imperator a fundamentis ædificavit, & ex cujus apertura fundamenti ipsemet propriis humeris duodecim cophinos ex tellure fundamenti confertos in honorem duodecim Apostolorum asportavit; in qua, & super corpus Apostoli Altare erexit lapideum, & Crismate perunctum secundum morem, quem posteris tradidit observandum, benedixit, ac consecravit. In Lateranensi verò prima Ecclesia Altare non erexit lapideum, sed stabilivit ligneum, & hoc qua-

quare? quia credo aliquibus profuturum, breviter, si potero, enodabo. Ab Episcopatu Apostolorum Principis, usque ad Sancti Silvestri felicissima tempora, faviente persecutorum rabie, certa non erat Episcopalis statio, sed ubicumque necessitas impulerat, sive in cryptis, sive in cœmeteriis, sive in domibus Religiosorum virorum, vel mulierum, seu in fabricis, secundum quod superius diximus, Deo dicatis Missam celebrarunt super Altare ligneum in modum aræ concavum, habens in quatuor angulis circulos, in quibus vestes mittebantur; quibus ascendentibus portabatur ubicumque Romanus Episcopus latitabat, vel ubi Collectam disposuerat celebrare, quia ob reverentiam Apostolorum Principis, qui super Altare hoc Dominicum dicitur celebrasse Sacramentum, & Sanctorum suorum Prædecessorum Martyrum, licet decreto firmasset, ut nullum deinceps Altare esset, nisi lapideum, hoc tantum in Dominicum, & Patriarchale stabilivit Altare, ut nullus super illud, nisi Romanus Papa Missam audeat celebrare, quod in Cœna Domini post Dominici Corporis, & Sanguinis celebratam commemorationem a Sacerdotibus violatur, mensaque sublata in ipso Altaris concavo Sacrificatur^a, & oleum exorcizatum, & cris-

^a Ut planius apertiusque intelligantur, quæ hic dicuntur de veteri Altari ligneo Basilicæ Lateranen., deque iis, quæ in ipso peragebantur a Summo Pontifice Fer. V. in Cœna Domini, haud inopportunum, aut superfluum erit audire, quæ habentur in Ordine Romano, is numero decimus est inter eos editos a Patre Mabillonio, qui eum existimat antiquiorem esse sæculo decimo tertio, & ad undecimum revocandum. In hoc autem Ordine §. 8. talia habentur: *Si fuerit Pontifex Laterani, decantato,*

Mabillon.
Mus. Ital. in
admonit. ad
Ord. X.

crismale ab ipso Papa benedicitur, & Sabbato vesperscente finito Baptismo post Litanias, post novies decantatum Kyrie eleison, post hymnum Angelicum, post Collectam, & post lectum Apostolum,

CREDO IN UNUM DEUM, & antequam intret ad Sacrificandum, a Diaconibus, & Subdiaconibus levatur mensa de Altari, palliis de super complicatis, & cum reverentia, & omni devotione ab eisdem reportetur in Cappella S. Pancratii juxta Claustrum Canonorum: quia ibi est locus reservationis, & cum omni cautela usque in diem Sabbati custoditur. Et nonnullis interjectis: Pontifex intrat solus infra arcam, ut significetur, quod in veteri Testamento scriptum est, quia solus Pontifex intrabat semel in anno in Sancta Sanctorum. Hujus autem Sacrae institutionis eandem rationem reddit Innocentius Tertius in sermone de Cœna Domini: Ubi enumeratis diversis lotionum speciebus, novissimo loco recenset lotionem Sanguinis: qui licet, inquit, semel sit effusus in Cruce, sæpe tamen potatur in calice, quarum alteram Romanus Pontifex representat, in eo quod hodie, remota tabula Lateranensis Altaris, infra ipsum Altare conficit Eucharistiam: illud in hoc facto commemorans, quod Pontifex Summus in lege semel in anno in Sancta Sanctorum cum Sanguine introivit. Et de antiquissimo more tollendi mensam Altaris Basilicæ Lateranensis, eamque reponendi secreto loco, mentionem quoque faciunt Ordo Romanus Benedicti Canonici Sancti Petri, & alter Cencii Cardinalis de Sabellis (a). Gulielmus autem Durandus verba faciens (b) de Of-

(a) Apud Mabillon.

ibid. Ordo XI. §. 40. & Ordo XII. §. 24.

(b) Gulielm. Durand. Rational. Divin. Offic. lib. VI. cap. LXXV. n. 13.

(c) Mabill. comment. in Ord. Roman. §. XI.

ficio Missæ in Cœna Domini: illud, inquit, prætereundum non est, quia Romanus Pontifex hodie, remota tabula Lateranensis Altaris, de qua dictum est in prima parte sub titulo de Altaris dedicatione, & in secunda parte sub titulo de Diacono, infra ipsum Altare conficit Eucharistiam, & Sanguinem, & cum thuribulo incensat illud, in hoc facto representans; quia Summus Pontifex legalis semel in anno ingrediebatur Sancta Sanctorum cum Sanguine. Præterea vetustas Sacrae hujus cœremonia, & Ecclesiastici ritus, quo Feria V. Majoris hebdomadæ Pontifex in Lateranensi Ecclesia, remotâ mensâ, quæ aditum occludebat, intra ipsum Altare Sacris operabatur, adstrui etiam potest ex antiquissimo libro Sacramentorum Egberti Eboracensis Episcopi; qui medio sæculo VIII. floruit; ibi enim legitur: Feria V. in Cœna Domini hora sexta celebratur Missa ad Lateranis; sic incipiens Pontifex dicit: Oremus. Tunc ponuntur in Altare Sancta, & Altare est cavum: hoc est, ut explicat Mabillonius (c), Eucharistia ex præ-

lum, postquam Papa stans in Sede alta voce novum cantaverit Alleluja a Sacerdotibus reposita mensa reconciliatur, & linteaminibus, & palliis decenter ornatur, ad usum Sacerdotalis Ministerii peragendum Romano Pontifici præparatum.

cedenti Sacrificio reservata intra Altare inferebatur, quia Altare erat cavum seu cavatum, & sublata mensa, recludebatur. Tempore autem Innocentii Tertii Papæ hanc mensam Altaris Lateranensis levabant Cardinales Diaconi, eamque Sabbato sequenti in humeros suos sublatam reportabant, ut idem Innocentius nobis tradidit his verbis: *Diaconi Cardinales mensam Lateranensis Altaris super humeros suos in die Cænæ portant, & reportant in Sabbato; semper ipsi Summum Pontificem, veluti Arcam Fœderis Levitæ, portantes.* Innoc. III. de Myster. Missæ lib. 1. cap. 5.

VIII.

ALLOCUTIO

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI PP. XIV.

Habita die XXI. Aprilis Ann. MDCCXLVIII.

Dominica in Albis dum Ecclesiam
a fundamentis reedificatam

IN HONOREM S. APOLLINARIS

*Prope Forum Agonale solemnī Ritu
CONSECRABAT.*

INTER sacros ritus, qui in Ecclesia exercentur, nullus alius in veteri Testamento magis apertè describitur, quàm Ecclesiæ Dedicatio, seu Consecratio: nullus quoque alius a veteri Lege, susceptus a nobis, magis constanti disciplinâ retinetur.

Salomon, qui sanguinem humanum non effuderat, nec bella bellaverat, electus a Domino, ^a ut splendidissimum Templum construeret, in quo sacra Arca, quæ IN MEDIO PELLIIUM conservabatur, collocaretur, magnificum Hierosolymitanum ex omni parte Templum confecit, illudque tam solemnī pompâ dedicavit, ut viginti duo millia boum,

^a Lib. 2. Reg. cap. 7. lib. 3. Reg. cap. 5. & lib. 1. Paralip. c. 22.

bōum , & centum viginti millia pecudum immola-
verit : FECIT ERGO SALOMON IN TEMPORE ILLO FE-
STIVITATEM CELEBREM : ^a legitur libro tertio Re- ^{a Lib. 3. Reg. cap. 8. vers. 65.}
gum . Et en vobis ante oculos propositus Templi
consecrandi ritus , qui in veteri Testamento conti-
netur .

Templum a Salomone conditum & consecra-
tum , spatio quatuor sæculorum stetit , post quæ
Deus illud e conspectu suo projecit , & Nabucho-
donosor Rex Chaldæorum , Divinæ justitiæ vin-
dex , solo æquavit ^b , sacra vasa abstulit : nec nisi ^{b Lib. 4. Reg. cap. 24. & 25.}
tempore Cyri Persarum Regis ^c Zorobabel filius ^{c Lib. 1. Esdra cap. 3. Aggai cap. 1.}
Salathiel ducis Judæorum , unà cum Jesu filio Jose-
dech magno Sacerdote potuit illud in pristinum
statum restituere , & ad optatum finem præclarum
ædificium perducere , quod & solemnî pompâ de-
dicavit : FECERUNT AUTEM FILII ISRAEL , SACERDO-
TES , ET LEVITÆ , ET RELIQUI FILIORUM TRANSMI-
GRATIONIS , DEDICATIONEM DOMUS DEI IN GAU-
DIO . ^d uti legitur libro primo Esdræ . Quo sane ^{d Lib. 1. Esdra cap. 6. vers. 16.}
exemplo ritus innotescit consecrandi Templi , quod
loco alterius Templi jam diruti rursus construitur :
Zorobabel enim sacras Ædes condidit eodem loco ,
quo Salomon antea magnificentissimum Deo Tem-
plum excitaverat .

Secundum hoc Templum ab Antiocho Epi-
phane , ^e Rege nefario ac scelesto , maximâ labe ^{e Lib. 1. Machab. cap. 1.}
atque injuriâ contaminatum est , & simulacrum Jo-
vis Olympii in sacro Altari constitutum . At invi-
ctissimus Judas Machabæus , Nicanore , Gorgia ,
ac Lysîâ adversis ducibus superatis , victor Hiero-
solymam ingressus ^f , Aram pollutam renovavit , ^{f Lib. 1. Machab. cap. 4. vers. 43. & seqq.}

quæ magno etiam plausu & celebritate dedicata fuit, unanimique consensu sancitum, ut ejus memoria quotannis solemnis ageretur: ET STATUIT JUDAS, ET FRATRES EJUS, ET UNIVERSA ECCLESIA ISRAEL, UT AGATUR DIES DEDICATIONIS ALTARIS: sic legitur libro primo Machabæorum ^a. Et en vobis expositum veteris Legis testimonium, quo pollutas scelere Ecclesias, uti dicitur, reconciliamus, novaque Benedictione sanctificamus.

^a Lib. 1. Machab. cap. 4. vers. 59.

Nullum aliud in sacris litteris aut historiis monumentum extat, quod ad Hierosolymitanum Templum referatur, reique nostræ possit accommodari: quod enim Herodes magnus consilium suscepit Templi amplificandi, quod a Zorobabele conditum fuerat, novisque muneribus exornandi, quæ omnia spatio quadraginta sex annorum absolvit, quod Templum hoc Herodis Regis munificentia ampliatum, post annos septuaginta septem incendio penitus absumptum fuerit, dum Titus Hierosolymam expugnavit, ad præsens nostrum non pertinet institutum.

Inutile quoque esse censemus exempla perquirere Ecclesiarum Deo nuncupatarum, & solemni ritu consecratarum primis Ecclesiæ sæculis, dum immanitas sævientium Tyrannorum recentem Fidelium societatem ac Religionem prorsus convelere conabatur. At illud certum est, quod, restituta Ecclesiæ pace ac libertate, solemnis Consecrationis Ecclesiarum ritus, quem primi nostri parentes executioni mandare voluissent, sed impediti exequi non potuerunt, solemni pompa, nedum in hac nostra Urbe, & in Occidentali Ecclesia, sed etiam

etiam in Orientali, oculis omnium apparuit. Post
HÆC, inquit Eusebius in sua ^a Ecclesiastica Histo- ^{a Lib. 103}
ria, VOTIVUM NOBIS AC DESIDERATUM SPECTACU- ^{cap. 3.}
LUM PRÆBEBATUR, DEDICATIONUM SCILICET FESTI-
VITAS PER SINGULAS URBES, ET ORATORIORUM RE-
CENS STRUCTORUM CONSECRATIONES. Exponit
quoque Eusebius solemnem Templi Consecratio-
nem, quod Tyri erectum fuerat, quodque cæteris
omnibus Phœniciæ Templis venustate longè præ-
cellebat. Et in vita Constantini ^b magnum Epi- ^{b Lib. 4. cap.}
scoporum numerum commemorat, qui Hierosoly- ^{43.}
mam simul convenerant, ut augusti Templi, quod
Imperator maximo sumptu ac splendore excitave-
rat, Consecrationem magna frequentia celebra-
rent.

Extat adhuc ejusdem Eusebii Oratio ab ipso
habita in memorata Templi Tyrensis Consecratio-
ne. Aliæ ab aliis habitæ in aliarum Ecclesiarum
Consecratione adhuc continentur in Sanctorum Pa-
trum monumentis. Dum enim Templum aliquod
sacrum fiebat, in more positum erat, ut, non unus,
sed plures oratores magno apparatu orationes ha-
berent.

Nonnulli de sacri ritus institutione, & vetu-
state fusè differebant. Nos autem negotium hoc
paucis expediemus: uti enim paulò ante comme-
moravimus, sacer hic ritus a veteri Lege ad nos,
ab Apostolis in suos Successores promanavit; cum-
que in Ecclesiis tum Occidentali, tum Orientali
semper floruerit, nil aliud Prædecessori nostro Eva-
risto adscribi potest, etiamsi monumentum, quod
ejus nomine circumfertur, firmam certamque ha-
beret

a Card. Bo- beret auctoritatem ^a, nisi quod manu sua id exarā-
na Rev. Li- tum tradiderit, quod a Pontificibus suis Prædecef-
turgic. lib. 1. soribus acceperat.
cap. 20. n. 3.

Alii oratores ingenium, & operam conferebant, ut Dedicationis Ecclesiæ celebritatem pro viribus extollerent, & commendarent. At, cum hodiernâ die tot Dilectos in Christo Filios, tot Venerabiles Fratres, tot insignes Ecclesiasticos, tot præstantes sæculi viros, tam constanti studio, & devoto animo, in hunc locum convenisse videamus, ut sacræ hujus Templi intersint Dedicationi, solemnis illa Nobis renovata videtur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Transtyberim Consecratio, quam Prædecessor noster Innocentius Tertius peregit, quo tempore Lateranense Concilium quartum convocaverat; ita ut jure ac meritò dicere possimus, quod, Nobis tacentibus, conventus hic vester osten-

bS. Leo Serm. dit ^b quanta sit hujus diei solemnitas, & quod festi-
82. tom. 1. vitatis magnificentiam, etsi sermo noster non indi-
ejusdem O- cet, vestra tamen ipsa congregatio testetur.
perum edit.
Lugd. 1700.
pag. 167.

Ceteri aut historiam texebant ædificationis Ecclesiæ, quæ sacra fiebat, aut reædificationis, si, diruta antiquiore, nova extruebatur in eodem loco, in quo prima fuerat ædificata. Nos verò, ne tempore abuti videamur, paucis innuemus, duas in hac Urbe constructas fuisse Ecclesias in memoriam Sancti Apollinaris; alteram ab Honorio Primo nostro Prædecessore prope Templum Vaticanum, ex qua supplicatio populi, seu Litania, singulis diebus Sabbathi ad Sancti Petri Templum accedebat; alteram subinde ab Hadriano Primo, nostro quoque Prædecessore, in hoc ipso loco, in quo nunc ver-

versamur . Illius nullum superest vestigium . Hæc autem vetustate labefactata, & a fundamentis reedificata , ea est , quam nunc solemnî ritu sacramus .

Reliqui demum oratores, qui verba faciebant, dum Ecclesiæ dedicarentur , Dei Optimi Maximi , Beatissimæ Virginis Mariæ , & Sanctorum , in quorum honorem Ecclesiæ fuerant ædificatæ , præsidium opemque implorarunt . Mos hic hodiernæ disciplinæ magis cohæret , eumque amplecti modo constituimus .

Templum ergo hoc, summe Deus, tibi sacrum est ; cùm unicè tibi cultus Patriæ præstetur . Exaudi itaque de excelsò folio gloriæ tuæ , quemadmodum vehementer totoque animo obtestamur , vota omnium, qui in hoc ritu peragendo operam impendimus , quive præsentés sumus, ut nominis tui gloria magis amplificetur ; eandemque voluntatem ostende reliquis omnibus , qui impofterum tuum nomen hoc in loco supplices invocabunt : ^a QUI CUMQUE ORAVERIT IN LOCO ISTO , EXAUDI DE HABITACULO TUO .

^a Lib. 2. Paralip. cap. 6. vers. 21.

Tibi , Deus Optime Maxime , hodierna die Altaria hæc dedicantur & consecrantur, in quibus , non sanguis hircorum aut vitulorum, sed Divinum in Missa Sacrificium offerendum est , in quo Christus ipse continetur , & incruentè immolatur , qui se ipsum in Cruce effuso Sanguine immolavit . Jure itaque meritòque te humillimè precamur , ut supra hanc ^b Domum tuam , supra hæc Altaria , quæ hodie dedicantur , quotidianus Præsul intendas , & fervorum tuorum orationes , quæ in hoc loco funduntur atque fundentur , Divinâ tuâ misericordiâ fufci-

^b S. Ambros. Exhort. Virginit. cap. 4.

suscipias, tibi que fiat in odorem sanctificationis omne Sacrificium, quod in hoc Templo, in hisce Altaribus, fide integrâ, piâque sedulitate offeretur.

Tibi, Beatissima Dei Parens Maria, hyperduliæ cultus debitus est, tibi que in hac ipsa Dedicatione exhibentur: reædificatam enim eam hujus Templi partem intuemur, quæ Deo in tui memoriam atque honorem fuerat sacrata. Tu, augustissima cœlorum Regina, semita illa es, quâ Salvator humani generis venit in hunc orbem terrarum. Tu domina nostra es, tu mediatrix nostra, tu advocata nostra. Per te itaque tum nos, qui præsentem sumus, tum reliquus fidelium cœtus, qui imposterum in hoc loco nomen tuum venerabitur, ad illius gratiam perveniamus, qui per te ad calamitates usque naturæ nostræ devenit. ^{a S. Bernardus Serm. 2. in Adventu Domini.} Nos omnes tuo Filio commenda, tuo Filio repræsentata: & fac, o benedicta, per gratiam quam invenisti, per prærogativam quam meruisti, per misericordiam quam percepisti, ut qui, te mediante, dignatus est fieri particeps infirmitatis & miseriæ nostræ, te quoque intercedente, participes nos omnes efficiat gloriæ & beatitudinis suæ.

Tibi demum, Sancte Apollinaris, duliæ cultus debetur, tuæque memoriæ Templum hoc sacra-
tur, ut Deo solvantur gratiæ pro immortalis gloria, quam tibi elargitus est, & ut in hoc Templo orantibus, Deumque Optimum Maximum deprecantibus, intercessor assistas.

Maximo idcirco, quo possumus, studio salutis nostræ causam tibi commendamus, tuumque patrocinium vehementer exposcimus, ut nos præsentem, cate-

cæterique, qui ad hoc Templum accedent, votis
suis te adiutorem atque intercedentem apud Deum
consequantur.

Clerici ac Sacerdotes huic Templo addicti,
in eoque ministraturi, & in ipso Divina Officia
persoluturi, virtutum tuarum exempla pro suis vi-
ribus sibi ad imitandum proponunt. Tu enim An-
tiochia profectus, & Romæ a Principe Apostolo-
rum Sancto Petro Episcopus Ravennatum factus,
eòque missus ad annuntiandam Evangelii verita-
tem, Apostolico munere per totam Æmiliam egre-
giè perfunctus es: illi autem ex remotis partibus
acciti, & in proximis Collegii ædibus ad virtutem
ac doctrinam a præclaris magistris instituti, præ-
parantur, ut bellum indicant hæresibus, quæ in
disjunctis regionibus grassantur, & Catholicam Re-
ligionem late tueantur, atque amplificent. Eos
itaque in tuam clientelam, ac veluti finum, exci-
pere ne dedigneris.

Nos ipsi alias invisimus ac venerati sumus in
Templo Classensis Monasterii angustum tumultum,
ad quem, teste ^a Magno Gregorio Prædecessore
nostro, integritas Fidei solemni jurejurando con-
firmari solebat, & in quo reliquiæ corporis tui per
honorifice conduntur.

*a Epist. 61.
lib. 6. indict.
14. tom. 2.
edit. Paris.
1705. pag.
837.*

Insignem earum partem dono accepimus, Bo-
noniam patriam nostram detulimus, in Ecclesia
Metropolitana reposuimus, & in ea Aram tibi con-
didimus: nedum enim Bononiensem Ecclesiam olim
scimus Ravennatensi fuisse suffraganeam, sed nec
dubitamus a te Bononiæ Fidem Catholicam primò
enuntiata, cum Jesu Christi Evangelium per to-

tam Æmiliam diffeminare. Post hæc, licet immerentes, foloque Divino iudicio ad Summum Pontificatum evecti, animo statim constituimus Aram, quæ in conspectu est, in hoc Templo construere: & Deus Optimus Maximus, ob suam bonitatem, Nobis ea, quæ necessaria fuerant ad hoc negotium, suppeditavit, Nobisque vitæ spatium elargitus est, ut Aram ipsam perfectam absolutamque intueamur.

Recordare quæso, Beate Apollinaris Protector noster, quod Salvatori nostro Capharnaum ingresso seniores Judæorum obviam venerunt rogantes, ut in pristinam sanitatem restitueret Centurionis servum, qui non sine magno domini sui mœrore graviter ægrotabat; & de ipso Centurione sic testati sunt^a: DIGNUS EST, UT HOC ILLI PRÆSTES: DILIGIT ENIM GENTEM NOSTRAM, ET SYNAGOGAM IPSE ÆDIFICAVIT NOBIS.

^a Luca cap.
7. vers. 4. &
5.

Nos Synagogam non ædificavimus: Religioni domicilium præparavimus, Aram condidimus, eamque Deo in tui memoriam dedicamus. Si rem tibi gratam jucundamque fecimus, uti sperare fas est, non longam, non prosperam senectutem, non opes, non gloriam, non laborum & tribulationum imminutionem pro Nobis a Deo petas. Quærimus quæ sursum sunt, non quæ super terram. Qualecumque, quod superest vitæ spatium, a supremo Numine impetra, ut pro Catholica Fide, pro Ecclesiæ atque hujus Sanctæ Sedis utilitate utiliter impendamus, utque demum, cum dies mortis advenerit, nos gravium nostrorum peccatorum pœnitentes inveniat, & fac, ut, cum Divinus

vinus Judex rerum a Nobis gestarum rationem ex-
poscet, illud Nobis non exprobet: FUISTI FA-
BRICATOR MURORUM, SED NON AEDIFICATOR ANI-
MARUM.

F I N I S .

INDEX RERUM,

Quæ in Præfatione, Notis, & Appendice continentur.

A

A Cacius è Sacris Dyptichis primus nomen Papæ expunxit. pag. 361.

S. Adriani cultus, quo tempore Romæ institutus. p. 265.

Adventus Christi nomine quid apud Ecclesiasticos significetur. p. 2.

A quo solemnitas illa instituta fuerit. p. ead.

Quo primum tempore celebrari cœpit. p. ead.

Quot Dominicas complectatur. p. ead.

Quo ordine Dominicæ illæ numerentur. p. ead.

Merati sententia existimantis, institutionem adventus in Ecclesia Romana non esse antiquiorem sæculo septimo, rejicitur. p. 3.

Adventus Christi Domini juxta morem Romanæ Ecclesiæ quatuor Dominicas continet.

Antiquitus autem apud varias Ecclesias plures, aut pauciores complectebatur, & varius erat mos & usus eas enumerandi. p. 4. & 5.

Adventus, quarta Dominica cur vacans appellata est. p. 16.

S. Agnetis secundo commemoratio quomodo in antiquis Codicibus inscribitur. p. 180.

Albani, & Sociorum Martyrum festum cum vigilia apud Monachos. p. 218.

Alphabetum Græcum, & Latinum in consecrationibus Ecclesiarum quid designet. p. 481.

Anastasius Cardinalis sub Paschali II. quis fuerit. Præf. p. XII.

Annum Ecclesiasticum Codices Liturgici alii a vigilia, seu a die Natalis Domini, alii ab Adventu Domini exordiuntur. p. 1.

Ab Adventu Domini eum nunc inchoat in suis Officiis Romana, & Occidentalis Ecclesia. p. ead.

Anni Christiani initium apud diversas totius Orbis Ecclesias. p. 1.

Antiquitas nostri Missalis comprobatur. p. 77. 87. 98. 205.

S. Apollinaris Ecclesiæ duæ in Urbe ædificatæ, una ab Honorio I. prope Templum Vaticanum, altera ab Hadriano. p. 502.

In

In Armenorum Liturgia addita est commemoratio Romani Pontificis. p.451.

Assumptionis festum varie inscriptum in libris Liturgicis. pag. 257.

B

Balsamon Patriarcha affirmat, commemorationem Papæ in omnibus Orientis Ecclesiis factam fuisse. p.444.

S. Barnabæ cultus apud Monachos Benedictinos. p.214.

Basilica, seu Oratorium S. Nicolai a Nicolao I. in Laterano extructum, & Missa in ejus honorem instituta. p.159.

SS. Benedictus, Scholastica, & Columbanus, quo anno ex hac mortali vita decesserint, Præf. p. xli.

Benedicti Papæ XIV. Tractatus de festis Jesu Christi, ejusque Sanctissimæ Matris Mariæ laudatur. p. 20. 157. 193. 249. 257. 308. 357. 364.

Benedictio in fine Missæ antiquitus non dabatur a Sacerdote, sed eam Episcopus ante communionem largiri solebat. p. 115.

Benedictionis Palmarum nulla mentio ante octavum sæculum. p.80.

Benedictionis candelarum in festo Purificationis origo, & antiquitas. p.181.

Præfatio benedictionis candelarum in festo Purificationis diversa ab ea, quæ est in Missali Romano. p.181.

C

Cæularius *Michael* post Iconoclastas primus abstulit e dyptichis nomen Papæ. p.419.

Cæularii ætate alii Orientis Patriarchæ commemorationem Romani Pontificis retinent. p. 420.

Canonici Regulares Basilicæ Lateranensis, aliarumque Ecclesiarum Romanæ Urbis munera Romani Cleri obibant, ejusque locum tenebant. Præf. p. xiv. xv.

Caroli Regis epistola ad Albinum Abbatem de octavis diebus festivitatum. p.24. 32. 42.

De Cathedra S. Petri Missa, cum commemoratione S. Priscæ. p.172.

Causa differentiae inter Scriptores Græcos, & Latinos in recensendis Romanis Pontificibus. p.384.

S. Christinæ, ejus commemorationis antiquitas. p.206.

Ejusdem commemoratio semel, atque iterum acta, nempe die 10. Maji, & 24. Julii. p. 237.

Cinerum benedictio institutioni feriæ quartæ in capite jejunii cœva est. p.37.

De Cineris Sacri conspersione super

super caput Pontificis in feria IV. quadragesimæ. p.331.
 Verba illa *memento homo* cur fileantur, quando cinis super caput Pontificis imponitur. p.334.
 Pœnitentium capita feria IV. quadragesimæ cinere inspergebantur. p.335.
 Ritus imponendi cineres super caput Pœnitentium in feria IV. ætate S. Gregorii Magni ortum habuit. p.335.
 Cinis super caput omnium fidelium quo tempore imponi cœpit. p.357.
 Dies Cinerum antiquitus dicebatur feria IV. in capite jejunii. p.331.
 Verba illa *memento homo* antiquitus dicebantur ab Episcopo, quando cinerem super caput Pontificis imponebat. p.332.
 Dies Cinerum feria quarta in capite jejunii dicta, an tempore posterior sit Gregorio Magno. p.36.
 Codices antiqui mss. Basilicæ Lateranensis, in quibus Martyrum passionibus, & Confessorum vitæ continentur. Præf. p.xi.
 Collectæ ad Matutinum, & Vesperas a Summo Pontifice, & ab Episcopis Collateralibus dumtaxat in Ecclesia Lateranensi dici poterant. Præfat. p. xxxv.
 Collectæ diversa nomina, anti-

quitas, numerus, & institutio. p.8.
 In Collegio S. Athanasii Romanæ Urbis, in Italia, aliisque locis, quæ sit nunc Græcorum consuetudo in facienda Romani Pontificis commemoratione. p.437.
 S. Columbani Missa apud Monachos instituta. p.292.
 Commemoratio Romani Pontificis ex traditione Apostolica derivata esse videtur. p.390.
 Commemoratio Romani Pontificis quomodo, & a quibus apud Græcos fieri consuevit. p.391.
 A solis Patriarchis fieri solebat. p.392.
 Postea ab omnibus Presbyteris fieri præceptum est. p.393.
 Commemoratio Romani Pontificis primis Ecclesiæ sæculis apud Græcos usu recepta. p.361.
 Commemoratio Romani Pontificis est certa nota ad discernendos Græcos Catholicos a Schismaticis. p.402.
 Commemorationem Rom. Pontificis unionis argumentum, ejusque omissionem schismaticis signum esse, schismatici ipsi fatentur. p.433.
 Concilium Vasense decernit, ut nomen Romani Pontificis in omnibus Ecclesiis recitetur. p.357.
 Condescensio erga Fratres qualis in Apostolica Sede esse debeat.

ceat. pag. 369.
Congregatio super correctione
 Euchologii quid rescripserit
 circa commemorationem Ro-
 mani Pontificis tempore Ur-
 bani VIII. p.449.
 Quid verò anno 1740. cum
 corrigeretur Missale Melchi-
 tarum. p.457.
 Quid ab eadem Congregatione
 rescriptum fuerit anno 1731.
 cum Græcorum Officium im-
 primendum esset. p.455.
 Et Missale Coptorum. p. ead.
Congregatio Cardinalium super
 correctione Librorum Eccle-
 siasticorum Ecclesiæ Orienta-
 lis. p.351.
Constantinus Imperator Eccle-
 siam in honorem Salvatoris
 ædificavit. p.494.
Altare ligneum in Ecclesia La-
 teranensi ab Apostolorum tem-
 poribus servatum. p.495.
Summus Pontifex feria V. in
 Cœna Domini, sublata mensa,
 illud ingrediebatur. p. 495.
 in notis.
Mensa ejusdem Altaris a Car-
 dinalibus Diaconis super hu-
 meros deferebatur. p.497. in
 notis.
Controversiam de tertiis, &
 quartis nuptiis Romanus Pon-
 tifex rogante Imperatore Con-
 stantinopolitano definivit. 42.
De Sanctorum Coronatorum
 nominibus in libris Ecclesia-
 sticis confusio. p.287.

D
Dedicationes Templi Hie-
 rosolymitani tempore ve-
 teris Testamenti peractæ.
 p.499.
Pro Christi Nativitate dies se-
 ptem, pro dedicatione Eccle-
 siæ dies octo celebrandi. p.25.
Trinus circuitus, & aquæ be-
 nedictæ aspersio in Ecclesia-
 rum dedicationibus, quid si-
 gnificet. p.487.
Dioscorus nomen S. Leonis è
 dyptichis abstulit, vel eum ex-
 communicavit. p.362.
 Ideo damnatus est a Synodo
 Chalcedonensi. p.363.
Discrimen inter Ecclesiam, &
 Synagogam, & cur ita vocen-
 tur. p.480.
Dominicæ vacantes cur ita di-
 ctæ: quomodo earum officia
 ex aliorum dierum officiis sup-
 plebantur. p.15.
Dominica II. Quadragesimæ of-
 ficium proprium non habebat
 tempore S. Gregorii, ideo-
 que in ejus orationibus, &
 Evangelio assignandis variant
 antiqua Missalia. p.52.
Dominicâ primâ Quadragesimæ
 antiquitus carnes edebantur.
 p.331.
Dominica in Quadragesimæ in-
 choantis initium. pag. ead.
Dominica in Albis cur ita dicta.
 p.122.

San-

Sanctorum Donati & Hilariani
Missa, & cultus in Diœcesi
Aretina. p.250.

Durandus scribit in Ecclesia La-
teranensi solam Orationem
Dominicam recitari. Præfat.
p.xxxiii.

E Dyptichis Acacius nomen Pa-
pæ primus expunxit. p.361.

Dypticha perinde erant in Ec-
clesia, ac fasti Consulares, &
Indices publici. p.382.

Ex Dyptichis sumpti sunt indi-
culi Romanorum Pontificum,
quos exhibent veteres Scri-
ptores. p.383.

Morem mittendi Synodicam,
& inscribendi dyptichis no-
men Papæ ejusdem ætatis esse
ostenditur ex vita S. Grego-
rii. p.381.

Monothelitæ cur volebant de-
leri in dyptichis nomen Vita-
liani Pontificis, & solum reti-
neri nomen Honorii. p.379.

Ex usu mittendi Literas Syno-
dicas ostenditur mos referendi
in Dypticha nomen Romani
Pontificis nuper electi. p.365.

E

Ecclesiarum consecrationes
tempore Constantini Impe-
ratoris. p.501.

Ritus Ecclesiarum consecratio-
nis è veteri lege ad nos ab A-
postolis in suos successores
promanavit. p.501.

Ecclesia Romana falsò infimula-
ta de mutatione orationis in
festo Cathedræ S. Petri. p.189.

Eucharistiæ fragmentum cum
Sanctorum Reliquiis cum gra-
nis thuris in Altari reponeba-
tur. p.485. 486.

Eucharistia est symbolum unita-
tis: Ideoque nomen Romani
Pontificis inter Sacra nomi-
nari debet. p.353.

In Ecclesia Latina commemo-
ratio Papæ semper & ubique
ab omnibus facta est. p.353.

Eugenius IV. affirmat, morem
esse universalis Ecclesiæ, ut
in Missa ab omnibus pro Papa
oretur. p.430.

Evangelium S. Lucæ de prædi-
catione S. Joannis Baptistæ
cur initium Evangelii inscri-
batur. p.14.

F

DE Sanctis Fabiano & Se-
bastiano non una, sed di-
versæ orationes in nostro Mis-
sali. p.176.

Feria IV. in capite jejunii non
fuit instituta post S. Grego-
rium. p.341.

Id ostenditur ex Codice Gela-
siano. p. ead.

Item ex Sacramentario Grego-
riano Pamelii. p.342.

Tum etiam, quia Missa cum Sta-
tione fer. IV. non legitur addita
fuisse post S. Gregorium. p.343

Quar.

Insuper ex ordine Stationum,
quas S. Gregorius instituit.
p. ead.

Demum ex ordine Antiphona-
rum, quæ dicuntur ad Com-
munionem. p.344.

Feriâ tertiâ Majoris Hebdoma-
dæ non legebatur passio Do-
mini secundum Marcum, sed
Evangelium ex Joannis Capi-
te XIII. p. 87.

Feria quinta post Dominicam
Pentecostes non habebat offi-
cium proprium. p.133.

Feriæ quintæ Quadragesimæ ex
institutione B. Gregorii pro-
prium officium non habent, &
ideo ex aliis diebus desumunt.
Hinc in assignandis Evangeliiis
Missalia, & Capitularia dis-
cordant. p.39.

Feriæ V. Missas in Quadragesi-
ma primus instituit Gregorius
II. p.49.

Fermentum, quod distribueba-
tur Sabbato in Consistorio La-
teranensi, non erat Eucharistia,
sed panis benedictus. p.77.

In festo S. Petri ad Vincula de-
dicatio ejus Ecclesiæ celebra-
ta. p.244.

Festum Annunciationis B. Mariæ
variè inscriptum in antiquis
libris Liturgicis. p.193.

Sanctarum Floræ, & Lucillæ
cultus, & Monasterium Are-
tii in Thufcia celebre. p.241.

Michael Garlarius tallo affir-
mat nomen Vigilii expugnatum
esse a Sexto Synodo. p.398.

G

Gentili Xaverius Cardinalis,
& Petræ Archiepiscopus.
p.329.

Gentiles cur sepulcra in viis pu-
blicis extruerent. p.340.

An pro Gentilibus, & non ba-
ptizatis sacrificium offerre li-
ceat, vel pro eis in Missa ora-
re. p.463.

A Græca Ecclesia quid servari
debeat, ex iis, quæ in Ecclesia
Latina custodiuntur, statui
posse videtur. p.358.

Græcos ritus Sedes Apostolica
vult, ac præcipit servari.
p.442.

Non eos tamen, quibus hære-
tici, vel schismatici ad suos
errores confirmandos abutun-
tur. p.443.

Græcis ad unionem redire vo-
lentibus id semper in primis
præscriptum est, ut nomen Pa-
pæ in Dyptichis reponerent.
p.423.

Græcis an retinere liceat in sua
Liturgia preces pro Impera-
toribus, eorumque exercitu,
& Palatio. p.461.

An Melchitis pro Regibus Or-
thodoxis. p.462.

Gregorius II. primus instituit
Feriæ V. Missas in Quadrage-
sima. p.49.

H

H Aberti sententia de commemoratione Romani Pontificis in Liturgiis Græcorum. p. 359.

Hæretici semper nefarium aliquid adversus Catholicæ Religionis Sacra moliti sunt, Præf. p. 11.

Hilarii depositionis tempus, quo die collocandum sit. p. 283.

Honorius Papa Monasterium SS. Andreæ, & Bartholomæi ædificavit. Præf. p. xxiv.

I

I Conoclastæ post Monothelitas nomen Romani Pontificis è dyptichis eliminare ausi sunt. p. 403.

Innocentius III. Ecclesiam Sanctæ Mariæ Transtyberim consecravit. p. 502.

Innocentius III. docet Episcopum Auriensem, quomodo Papa pro se commemoracionem in Missa faciat. p. 356.

L

L Aborantis Cardinalis collectio Canonum mss. p. 20. 24. 42.

Lateranensis Ecclesia omnium

Ecclesiarum mater ac princeps. Præf. p. vi.

In Lateranensi Basilica præter Orationem Dominicam aliæ Orationes Liturgicæ in usu fuerunt. Præf. p. xxxiii.

Sanctorum Laurentini & Pergentini Missa apud Monachos Monasterii Aretini instituta. p. 212.

De Lazaro, & divite historia est vera historia, & non parabola. p. 56.

Lectio in dedicatione Basilicæ Salvatoris, ejus commemoratio die 9. Novembris. p. 288.

Liturgicorum librorum editio quantæ sit utilitatis. Præfat. p. i.

Litanie majores, quo tempore institutæ. p. 198.

M

M Abillonii memoriæ lapsus notatur. p. 76.

Sanctorum Martyrum Marii, Audifacis, Marthæ, & Abacuc Missa in Sacramentariis Gregorianis deest: Habetur in nostro, & in Gelasiano. p. 173.

Mennas Patriarcha cur nomen Vigili in Dyptichis non delet, sed suum ei præposuit. p. 400.

Michael Cæularius falso affirmat nomen Vigili expunctum esse a sexta Synodo. p. 398.

Mis-

Missalis nostri antiquitas comprobatur . p. 77. 87. 98. 205.
 Missale quid sit , & quid Missale plenarium . Præf. p. vii.
 In Missali Maronitarum commemoratio Romani Pontificis expressis verbis apposita est . p. 448.
 Missa S. Columbani apud Monachos instituta . p. 292.
 Missa de Cathedra S. Petri cum commemoratione S. Priscæ . p. 172.
 In Missa an liceat commemorare Episcopos schismaticos , vel pro eis orare . p. 439.
 Missæ duæ uno die super eodem Altari celebrari prohibentur . p. 20.
 Missæ tres cur in Nativitate Christi Domini celebrentur . p. 20.
 Missæ Dominicales separatæ in hoc Codice a Missis de Sanctis . p. 29.
 Missæ Dominicales post Epiphaniam quot sint , & quot esse debeant . p. 31.
 Duæ Missæ cum alia de Vigilia in festo S. Laurentii . p. 252.
 Duæ Missæ cum alia de Vigilia in festo S. Benedicti . p. 192.
 Duæ Missæ in festo S. Joannis Evangelistæ cur institutæ fuerint . p. 167.
 Missa Vigiliæ in festo Sanctorum Apostolorum Philippi & Jacobi . p. 201.
 Duæ Missæ in Vigilia Apostolorum Petri & Pauli , una de

Vigilia , altera de S. Leone . p. 227.
 S. Michaelis duæ Missæ , una de inventione ejus Basilicæ , altera de ejusdem dedicatione . p. 275.
 Missa Vigiliæ Nativitatis Domini inscripta in Galli cantu , intelligenda est de Galli cantu circa mediam noctem , non circa diluculum . p. 18.
 Duæ Missæ cum alia de Vigilia in festo S. Joannis Baptistæ . p. 221.
 In Missa Ambrosiana , & Mozarabica quomodo fiat commemoratio Romani Pontificis . p. 354.
 Item in antiqua Missa Latina Flacci Illyrici in Codice Gelasiano , & in aliis Ecclesiasticis monumentis . p. 354.
 Mombricius ex quibus Codicibus passionem Sanctorum Martyrum descripsit . Præf. p. ii.
 Monachi Benedictini trium Monasteriorum prope Lateranensem Basilicam morabantur . Præf. p. xvii. xx.
 Monachi duorum Monasteriorum Basilicæ Lateranensis alternis choris Psalmos in eadem Basilica canebant . Præf. p. xxv.
 Monasterium SS. Joannis Baptistæ , & Evangelistæ , & Pancratii , quo tempore ædificatum , & quamdiu permanferit . Præf. p. xxi.
 Idem Monasterium a Greg. III. PP. restauratum . Præf. p. xxiii.

Monasterium SS. Sergii & Bacchi prope Basilicam Lateranensem. In eodem Monasterio erant etiam Sacrae Virgines. Præf. p. xxvi. & xxvii.

Monasterium S. Petri, seu Abbatia de Florentillo Basilicæ Lateranensi unita. Præfat. p. xxxi.

Monasterium SS. Floræ, & Lucillæ in Diœcesi Aretina. Præf. p. xxxii.

Mortis cogitatio omnibus convenit. p. 339.

N

Sanctorum Naboris, & Felicis martyrum Mediolanensium confusio cum Martyribus Afris ejusdem nominis. p. 233.

Nicolaus V. præcipit, ut nomen Papæ recitetur in Dyptichis, & pro eo expresse oretur ab universa Græcorum Ecclesia. p. 428.

Nicolaus V., ut ab omnibus Græcis in Missa Romanus Pontifex commemoretur præcepit. p. 444.

Nicolaus Patriarcha sententiæ Romanæ Ecclesiæ de quartis nuptiis subscribit. p. 415.

Et unionem cum ea redintegrare reponendo nomen Papæ in Dyptichis studet. p. 416.

Nomen Romani Pontificis etiam a Photio, ejusque successoribus in Sacris Tabulis retine-

tur. pag. 405.

Nominis Papæ inter Sacra recitatio signum, & argumentum unionis, è diverso ejus omisio schismatis indicium semper habitum est. p. 394.

O

Octava Epiphaniæ quo tempore celebrari cœperit, Præf. p. XLIV.

Octava Assumptionis quo anno instituta fuerit, Præf. p. XLVI. De octava, seu Dominica prima Pentecostes. p. 156.

De octavis diebus festivitatum Epistola Caroli Regis ad Albinum Abbatem. p. 24.

Oratio secreta cur ita dicatur. p. 9.

Postcommunio oratio, cur etiam ad complendum dicta. p. 9.

Oratio super populum antiquitus etiam diebus Dominicis dicebatur. p. 45.

Oratio a cunctis ab Innocentio III. composita est, Præfat. p. XXXIX.

De Orationibus in Litanis majoribus, & de processione, & Ecclesiis, in quibus illæ recitabantur. p. 198.

Oratione Dominica dumtaxat Ecclesia Lateranensis in officiis utebatur, Præf. p. XXXIV.

Orandi pro Papa consuetudo adeo vetus est, ut origo indicari

cari nequeat, sed ostendi possunt leges, quibus vel ea restituta, vel confirmata est. p.357.

Oratorium Sanctæ Crucis extructum ab Hilario Papa. In eo repositum Lignum Crucis. p.117.

Uvarum benedictio die sexta Augusti, an ab Euthychiano Pontifice instituta. p.248.

P

PAcis restaurandæ conditio ea semper fuit, ut nomen Papæ in Dyptichis reponeretur. p.395.

Pallii usus Theophilacto Patriarchæ Constantinopolitano, ejusque successoribus a Joanne Papa X. concessus est. p.418.

Panvinii historia manuscripta de Basilica Lateranensi. Eam Cæsar Rasponus, suppresso nomine auctoris, exscripsit. p.117.

Pelagius I. seu II. Pontifex declarat a Catholica communione separatos, qui nomen Papæ in sacris mysteriis reticebant. p.356.

Petro Apostolo præcipue data est a Christo Domino potestas ligandi, & solvendi. p.60.

Pontifex in Patriarchio Lateranensi pauperibus eleemosynas distribuebat. p.75.

Pontifex cur in accipiendo cine-

re non genuflectit, & Episcopus cinerem imponens solitam formulam non pronunciat. p.338.

Præfatio in benedictione Palmarum diversa ab omnibus aliis Præfationibus, quæ in Missalibus tam impressis, quam mss. legitur. p.80.

Præfatio de Sancta Maria Virgine in Placentina Synodo probata, in omnibus Ecclesiis recepta est. Præf. p. XL.

Prose, Sequentiæ, aliique hujusmodi Rythmi, quo tempore cœperint. Præf. p. XLII.

S. Prosperi martyris commemoratio cum S. Chrysogono die 24. Novembris. p.294.

Q

DE Quadragesima, Quinquagesima, Sexagesima, & Septuagesima. p.32.

Cur ita dictæ sint. p.34.

De Quadragesimæ, Quinquagesimæ, Sexagesimæ, & Septuagesimæ jejuniorum observatione; & cur, & quomodo observentur. p.42.

Quadragesima antiquis temporibus a feria II. initium habebat. p.345.

Jejunia quatuor dierum Dominicam Quadragesimæ præcedentium proprie ad Quadragesimam non pertinebant. p.347.

Ri-

R

Ritus in consecratione Altaris adhibiti explicantur. p.482.

Ritus Romanæ Ecclesiæ sciendi cupidus eos, qui ad Ecclesiam Lateranensem pertinent, præcipue indagare debet. Præfat. p. vi.

Romanus Pontifex, cum Ecclesiæ Catholicæ Caput sit, in publicis precibus commemorari debet. p. 352.

Romanus Pontifex inferiorum iudicio non subjacet. p. 339.

Romani Pontificis commemorationem unionis argumentum cum Ecclesia Græca, ejusque omissionem schismatis signum esse, schismatici ipsi fatentur. p.433.

Romani Pontificis commemoratio primis Ecclesiæ sæculis apud Græcos usu recepta. p. 361. 402.

Romani Pontificis commemorationem si quis omitteret, a Catholica communione censebatur alienus. p.355.

Romanæ Ecclesiæ libri Liturgici præsertim Basilicæ Lateranensis aliis præferendi sunt. Præf. p.v.

Romanus Pontifex in Missa commemorabatur, cum unio inter Latinam, & Græcam Ecclesiam renovabatur. p.397.

Rutheni Episcopi in Synodo Zamoscensi hoc idem decreverunt. p.445.

Rutheni Episcopi constituunt, ut Romanus Pontifex in Missa ab omnibus Presbyteris commemoretur. p.431.

S

Sabbatum Pentecostes in nostro Missali Sabbatum Sanctum nuncupatum. p.128.

Sabbato Sancto legebatur Passio Domini secundum Marcum. p.89.

Sabbato Sancto quot lectiones, & orationes recitarentur. p.98.

In lectionibus Sabbati Sancti, quæ ordinis ratio sit servata. p.99.

Sabbatum ante Dominicam Palmarum, cur a publica statione vacabat. p.75.

Sabbatis, quibus statio non erat, Romanus Pontifex eleemosynas distribuebat, & aliis Ecclesiasticis negotiis operam dabat. p.75.

Sancti Sabini Episcopi Spoletini acta, Missa, & Monasterium in ejus honorem ædificatum. p.161.

Sacerdotales obsecrationes magnam auctoritatem habent in rebus fidei statuendis. Præf. p.iv.

Schismatis indicium erat, si nomen Romani Pontificis Dypti-

ptichis inscriptum non esset .

p.375.

S. Scholasticæ Missa apud Monachos primum usitata. p.187.

Schismatici ad conciliandam suæ separationi auctoritatem nomen Papæ in Dyptichis deletum fuisse a Majoribus suis comminiscuntur . p.407.

Schismatici res adversas Græco imperio accidisse fatentur , quia nomen Papæ deleverunt . p.409.

Sanctorum Sergii, & Bacchi Monasterium prope Basilicam Lateranensem . p.278.

Severini , ejusque successorum nomina a Monothelitis è Dyptichis ejiciuntur . p.401.

Sanctorum dies obitus, dies Natalis vocatur . p.24.

Sanctorum dies Natalis, & octavus , qui octava dicitur , celebrandus est . p. ead.

T

S Anctissimæ Trinitatis commemorationem alii in octava Pentecostes, alii Dominica prima ante Adventum celebrabant . p.157.

Sanctissimæ Trinitatis festum quo tempore celebrari cœperit Dominicâ primâ post Pentecostes . p.156.

V

S Anctorum Vincentii, & Anastasii memoria quo tempore reoli primum in Urbe cœperit . p.178.

Sancti Viti Monasterium & Ecclesia celebris in Urbe. p.216.

F I N I S.

T

2 Angustinus Trinitatis con-
memorationem alii in octa-
va Pentecostes, alii Dominica
prima ante Adventum cele-
brabant. p. 157.
Augustinus Trinitatis festum
quo tempore celebrari cepit
Dominica prima post Pente-
costes. p. 156.

V

2 Anctorum Vincentii & Ana-
stasi memoria quo tem-
pore recolitur primum in Ubi
comperit. p. 178.
Ancti Vini Monasterium & Ec-
clesia celebre in 156. p. 16.

FINIS

2 Anctorum Vincentii & Ana-
stasi memoria quo tem-
pore recolitur primum in Ubi
comperit. p. 178.
Ancti Vini Monasterium & Ec-
clesia celebre in 156. p. 16.

2 Anctorum Vincentii & Ana-
stasi memoria quo tem-
pore recolitur primum in Ubi
comperit. p. 178.
Ancti Vini Monasterium & Ec-
clesia celebre in 156. p. 16.

Antonelli, Niccolò M.

Vetus Romanum Missale

Roma 1756

4 Liturg. 445

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10524780-1